No 1741

758 **MANUSCRIPT ON VELLUM.**—Dictionarium.—Expositiones difficiliorum vocabulorum de bibliotheca per ordinem alphabeti, Manuscript on vellum, 264 ll., double col., beautifully written in Gothic characters, first initial in colours on a gold ground, others in alternate red and blue, with penwork ornament in the complementary colour, fol., 279 by 208 mm., *French* XVIII*th Cent. binding of green morocco gilt, with borders of grapes and vine-leaves on sides,* *XIVth Cent.*

A Fine Manuscript, decorated in good style and in excellent condition. At the end is the note "Hic liber est Beate Marie Regalis Montis (Royaumont), Que titulum delevit vel ab eadem ecclesia furtive alien averit." Every page has a row of capital j's, alternately red and blue, in front of each column of text. This type of ornament indicates a Parisien atelier of the early XIVth century, and is found in the famous Bible written by Robert de Billyng, and dated 1327 (see H. Martin, *Le Miniature Francaise, Paris*, 1923).

DICTIONARIUM. EXPOSITIONES DIFFICILIORUM VOCABULORUM DE BIBLIOTHECA PER ORDINEM ALPHABETI, *very fine manuscript of the thirteenth century beautifully written in double columns*, ON THIN WHITE VELLUM, *with capital letters in blue and red, and initial letter illuminated in gold and colours, in a French binding of green morocco with broad gilt border of vine leaves and bunches of grapes* 522 *pp. folio.* ~~XIII~~ XIV CENT.

*** At the end of this very important manuscript is written "Hic liber est Beate Marie Regalis Montis (Royaumont) qui titulum delevit vel ab eadem ecclesia furtive alienaverit hunc librum sit a Deo anathema maranata."

Ms. Codex 722

Expositiões difficilium vocabulorum de bibliotheca per ordinem alphabeti. ~

Difficiles studeo partes.
quas biblia gestat:
pandere s; nequeo latebras nisi q̄ manifestat.
Auxiliante deo qui cui uult singla
prāt. dante iuuamen eo nichil insta
bile restat. Propria ponunt hic noīa
pauca s; oro. Qui legis indulge qm
breuius ēē laboro. Si q̄ pfcm tenet
hoc op⁹ ē deitatis. Ē dat pfcm sine
qua nich ē bonitatis. Quicq; non
rectum pat; hic quicq; ruditatis. Ē
quid neglectum ul' quicq; inutilitatis.
Suppleus defcm lector studio pietatis.
Corrige. correctum sit in usum posi
tatis. Scematis ignarus stilus ē
nō abruuolunam. Nam pollē facit
opam correctō pmam. Desup iradet
a scribenti grā dia. Sis dux. sis
socia mea lux. ⁊ uera sophia. ooooo

Pando. is. sigt
extendē. dicē
vexīe. appe
rire. mani
festare. ⁊
hoc ulti
mo m̄
acci
pi
tur
hic.

Polleo. polles.
ē resplendē.
florere. ex
cellere.
⁊ vale
re. ut
hic

Annerial' in
[illegible] desul
monesi
in acci
pi
oia
gē

Alfa sicut dic̄ ysid⁹ in pmo libro.
ethymoliarum. ideo in omnib; ling̃s
ē prior. quia ipa nascentiū uocē apit.
Vn̄ dr̄ in historiis. mascul' recent' na
tus eiulando dr̄ a. mulier u̇ e. Vn̄ u̇s.
E. profert aut a. quisq̄s prodit ab
eua. Item dicit priscianus in tracta
tu de interiectōe. a. ÷ ppositō. ⁊ ÷ interiec.
⁊ nom. ppositō ut a summo ad imū.
Interiectō ē. ut in bucolicis. a. t̄ ne
teneras glacies secet aspa plantas.
Et nos possum⁹ a. dēē. q; ē. i. ē inter
iectō dolentis. Vn̄ dicitur. a. a. a. dñe
ds. Item nom̄ ē ipius lr̄e. sic supdictū
ē.

Abba sicut dicit glo. ad gal. iiij.
hebraicum ē. i. interptatorib; dr̄ qd
syrum est. n̄ hebreū. papias u̇ dicit.
q; sirum ē. ⁊ hebreum. ⁊ interptat' pat.
pater u̇ scdm papiam. grecum ē ⁊ lat.
⁊ hr̄ abbā acutum accentum ī fine.
iux illos. Vn̄. Omis barbara uox nō
declinata latine accentū sr̄ extremā.
suabit acutum. oooo ~ ooooo ~ ooo.

Ab accidentib;. i. de uicio eorum qui
scribunt accidencia. i. expōit. ij.
esdre. ij. cā. ooooo ~ oooooo ~ oooo.

Abel pprium nom̄ ē uiri. Itē abel
nomen ē lapidis. sup quem archa
dñi posita fuit. sicut hr̄. i. re. vi. g.
quidā tn̄ assumit ciuitatē que tūc
bethsames dicebatur. Pea dcam
abel. q; intp' luctus. pp luctū beth
samitarum. qui sequit' ē. S; pius dcm
magis uidetur textui concordare.
Et dr̄ abel magnum. ad dcam alti⁹
abel. que in sequītib; a bela dr̄. Vn̄
qui interrogant. interrogent in abe
la. omīa ista in hystoriis inuenies.

Abdicare multa sigt. q; hentur
p hos. Vn̄. abdicat. expellit. re
mouet. q; refutat. ⁊ abdit. denegat.
absentat. ac inhibere notat. has
significatiōes potes collige ex pa
pia. ⁊ diuatōnib; huguitōis. ⁊ est
cōpositum. ab ab. ⁊ dico dicas. q; sigt
copulare. consecrare. uouē. ⁊ hr̄ p
mam sillabam breuem. Vn̄ u̇sus differ
ential'. pma dico lego. lego tcia dico lego.

Abditus. i. absconditus. dr̄ ab abdo.
abdis. q; ē abscondē. ul' remouē.

.i.

. enldat.

Abductio — Abducere dicitur separare · absentare · di
strahere · asportare · unde abductio · et
abductus · dicitur · et abductio · quando pre nimio
dolore quis alienatur aliquis a se ipso ·
et pro exilio invenitur · ooooooooo

Abicio · abicis · abieci · abicere ·
dicitur a se iacere · reicere · longe iacere ·
vilipendere · unde abiectus · ta · tum ·
et hec · ij · eisdem · i · invenitur abicere · pro purga
Abitus — re · vel plurimum omittere · ooooooooo

Abies nomen est arboris · et dicitur ab
abeundo · eo quod pre ceteris arbori
bus longe eat · et in excelsum promi
neat · est natura sicut dicit Ysidorus ethi
·/· Cō · vij · mologiarum · xvij · expers est terreni humo
ris · ac proinde habilis atque levis habe
tur · unde abiegnus · na · num · de abiete exi
stens · et abietarius · i · carpentarius
qui de abiete operatur · oooooooooo ;

Abietarius — Abigo abigis · abegi · abigere dicitur
a se agere · auferre · separare · fuga
re · unde abigeus dicitur fur iumentorum ·
et pecorum eo quod ea abigat · abactum
vel concupiscencius furetur · unde hic a
bigeatus · quarte declinationis dicitur
tale furtum · oooooooooooo ~ oo

Abyssus est profunditas aquarum
impenetrabilis · aqua · fontes
et flumina procedunt · et per occultas
venas ad mare · abyssum revertun
tur · unde dicitur abyssus · quasi ad ipsius que
ad ipsam revertunt · vel quia ab insius ·
quia eius profunditas videri non potest ·
vel dicitur ab · a · quod est sine · et byssus · quod est
genus lini candidissimi · quasi sine
bisso · i · sine candore · et est femini

generis · unde versus · Dant in usus hec sexta · tum de
clinante secunda · Hic paradisus habet · nardus ·
domus · atque iacinctus · et sinodus · cost...
et carbasus · alvus abissus · hec quoque
smaragdus habet · vannus · colus · atque
phaselus · porticus · egyptus · dip
tongus eis sociamus · alvus · cristal
lus et humus ~~bissus~~ · bissus quoque papirus ·
cristallum tamen hec dicemus · et hic paradisus ;

Ablactatio triplex est sicut dicitur
in hystoriis · i · scilicet a · prima est a lac
te mamille · que fit in tercio anno ·
Secunda · a lacte infancie · que fit · in · vij ·
tercia · a lacte puericie · que fit · xij · anno ·
~~tercia · Secunda · a lacte infancie · que~~
~~fit in vij~~ · et sic amouetur puer
a nutrice · a pedagogo · et a timore

Abolere · secundum papiam dicitur absterere ·
extendere · oblivisci · delere · negligere ·
de memoria tollere · in oblivione mittere
frequentius tamen pro delere invenitur ·
unde abolitus · ta · tum · penultima
correpta · oooo ~ oooo ~ ooooo

Abominor · abominaris · i · ab
horrere aliquid cum execratione · et
componitur ab ab et ominor · aris · quod
est augurari omen · nis · augurium
vel eventus dicitur · unde ominosus ·
· sa · sum · plenus augurio · vel fortuna

Abortivus · va · vum · dicitur non suo tempore
ortus · vel non recto tempore ortus · et
hoc abortivum · id quod abortitur · et abor
cio · tis · tivi · i · abortivum facere · et dicitur
abortivus · ab orior · riris · vel ab or
ris · quod est longe oriri · vel oriendo erra
re · vel non suo tempore oriri · vel non naturaliter oriri ·

Tamen in apocalipsi · xix
· o · dicitur vestiti
bisso albo et
mundo · sed
non est the
ma ad
consequen
cia ·

z ē ꝯpositum ab ab z orior. oreris. l'ori
ris. q̄ scdm̄ t'ciam z q̄rtā ꝯiugatōem
declinatur: sicut dicit priscian'. vn̄ gen's
inuisus ~~natia~~ dicit. sic b'ta. si dicas ori
or. morior. potior qr̄. declinando p's.
ris. l'eris. repit'. ꝯ gēsinus. est &
abortiuus. qui cesa tractus ab aluo.
postum' ē natus p' exequias genito
Abra s'cdm̄ huguitōem. est Lris.
ancilla liberta. q̄ ab ara. qr̄
ad aram. suum. ul' liberum facie
bant. ul' pt̄ ēē ꝓpriū nom̄ puelle.
Judith. xv. oooooo ~ ooooooo ~
Abram ꝯponit' ab abba. q' ē pr̄.
z ram qd' ē excelsus. vn̄ abra
q̄si abbatam. i. pr̄ excelsus. z addi
ta ē a. lr̄a z dc̄us ē abraham. q. a
braham. q' sonat pr̄ multarū. z
subauditur gentium. hebrei tn̄ dnt.
qd' de noīe suo tetragramaton.
e. lr̄am. addidit ds̄ abrahe. q̄ tn̄
sonat. a. idioma. n. eorū ē scribere
a. z sonare. e. z eo. r. aut sic addi
ta. ē causa euphonie. ita scribit'
in hystor'. sr̄. ge. xvij. ooooo ~ ooo.
Abscondita filia dr̄ filia uirgo.
nimia diligencia custodita.
q̄ grece dr̄ apocrypha. ebraice alma.
vn̄. ecc'. xlii. filia pr̄is abscondita
est uigilia. i. cā uigilie. ut a ple
ris inuenies in glosa Joh'nni c. xviij. e.
Abscondo. dis. di. l'. abscondidi.
abscondere. dupplex ht̄ p'teritu.
z dupplex supinu. s. absconsum.
l'. absconditum. vn̄ in doctrinali
dr̄. abscondo ~~abs~~ dat. itu. gemi

nans. di. n̄o geminans. si. z ē idē
q' occultare. z ꝯponit' ab abs. z co
do. dis. vn̄ absconditus. l'. absconsus.
sa. sum. oooooo ~ oooooo ~ oo.
Abrutus. ta. tu. dr̄ ab aliquo rup
tus. l'. separatus. z dr̄ abrumpo.
pis. q' est separare. l'. ab alio rumpe.
Item abruptus dr̄ ualde eminens.
z excelsus. z tunc dr̄ abruptus. q̄si
ab rapt'. i. absq̄ consensu hom
raptus. z ꝯparatur: abruptus. ab
ruptior. abruptissimus. ooooo.
Abstrudo. dis. abstrusi. z abstru
de. dr̄ includere. abscondere. z ꝯposi
tum. ab abs. z trudo. dis. q' ē im
pellere. z impigere. i. custodiam indu
dere. z ita exponit huguitio. oooo.
Acaluiaster dr̄ caluus. ab antio
ri. sicut recaluiaster a posterio
ri. declinatur: acaluiaster. tra. trum.
similr̄. z recaluiaster. z h'nt formā
diminuti. sicut parasitaster. z catu
laster. oooooo ~ oooooo ~ oooo ~
Acharis. i. n̄ gratiosus dr̄. ab a.
q' ē sine. z caris q' ē gr̄a. Item
caris ꝯponit' cū eu. q' est bonum
z dicitur eucharis. i. bene gr̄osus.
Item compō cum epi. q' est supra. z
dicitur epicharis. i. sr̄ gratiosus.
i. plusq̄ alii gr̄osus. z n̄o qd' oīa
ista q̄ reducuntur ad formā lati
nam scribunt'. p. e. licz apud grecos
scribantur p. k. z dic hug'. q' declina
hic z hec acharis. z hec eucharis. hui'. dis.
z similr̄. epicharis. hui'. epicharidis. z inde
secun priscianum q' art'. in is. declinen'.

Parasitaster dr̄ puus pasit'. sicut catula sr̄ puus catulus.

h'. dis. z h'.

gra. si in genitiuo greco consonantem
habuerint. an. os. o in .i. mutant.
et faciunt genitiuum latinum. ut symo
ois. symoitis. adonis. adonidis.
doris. doridis. thetis thetidis. eu
charis. eucharidis. epicharis. epi
charidis. Item dicit papias. ubi agit
de nominibus tercie declinationis que termi
nantur in .is. greca. hinc causa eam
dem terminationem genitiui quamque apud
grecos habent seruant apud latinos.
Sed uidetur quod hec nomina in latinam
formam translata possunt declinari
secundum communem formam latinorum adiec
tiuorum. ut dicatur hic et hec acharis
et hoc achare. et sic de aliis.

Achates est proprium nomen uiri. Item
achates. tis. sicut dicit ysidorus.
xvi. ethimologiarum. gemma est reper
ta primum in sicilia iuxta flumen
eiusdem nominis. postea plurimis in terris.
et papias addit quod habet in medio
circulos nigros. et albos iunctos.
et uarios. et huguitio dicit quod red
dit hominem gratiosum.

Acheldemac. i. ager sanguinis.
componitur ab achel quod est
ager. et emach quod est sanguis.

Aceruus dicitur strues congeries.
moles. cumulus. seges. con
gestum. uel congregatum. ut dicit papias.

Aceruus mercurii. de quo habetur
prouerbiorum xxvi. b. est cumulus la
pidum. uel fabarum. uel denariorum.
siue aliarum rerum. ubi lapis. uel faba.
uel denarius ponitur pro solido.
uel libra. uel marcha. et dicitur aceruus mer
curii. qui propter eloquentiam. uel discretionem
preesse mercatoribus dicebatur. quibus ista
duo necessaria sunt. Vnde mercurius dicitur quasi
mercatorum kurios. i. dominus. qui in aceruum istum
poneret aliquid. confunderet totum
compositum. cum quelibet unitas multa
representet.

Acetabulum. uel acetarium. est
uas aceti. Vnde exodi. xxv. b. ubi
fit mentio de acetabulis. dicit
glossa. quibus acetum ferebatur. Sed quia
numquam aut raro occurrit de oblatione
aceti. sicut dicit magister in hystoriis.
quidam dicunt acceptabula. ubi s. fun
debant a sacerdotibus que debebant offerri.
ut uiderent utrum accepta. i. ydonea
essent. an non.

Acies ab acuo acuis dicitur. et significat
extremam summitatem ferri. acumen
oculorum. et exercitum. eo quod cum acutis
armis tendat ad bellum. Vnde uersus.
de grecismo. Luminis est acies. quia lu
men reddit acutum. Militis est
acies. quam non est sepe tutum.
Est acies gladii. solidum facit illa solu
Acinus ab aceo. ces. dicitur. [tum.]
i. granellum uue. Vnde pauli
nus. Exprimit humentes aci
nos. succumque licantem. Istud
exemplum ponit priscianus. In
maiori tamen aliqui dicunt. hoc aci
num. uide infra. ubi exponitur uua.

Acidior. accidiaris. Sed papias
dicit indignari. stomachari.
ponitur pro anxiari. uel tedio affici.

Ca. xi. [left margin]

accidia [right margin]
accide [right margin]

& dr ab accidia. que est tristicia. anxietas.
molestia. ul' tedium. sic dicit huguito.
Vn accide. adurbium. i. moleste. anxie.
tristanter. ul' tediose. accidia d' dr ab
acci. grece. quod e cura. lat.

Accinge. conponitur ab ad. & cingo. gis.
& e accinge. ualde cinge. preparare. ad
ornare. Et no' sed huguitoem. q' acci
guntur bellatum. precinguntur ituri.
succinguntur ministrati. In gcismo d'
scribitur. Cingor ad h' opus. ut succeam
succingor iturus. accingor gladio. precin
gor gausape sumpto. Gausape sicut dr
huguito. mantile & inuenitur p quod
genere palli. q' mentile. mensale. inforum.
& mappa idem significat. Jte mtile de uas el.

Ca. vij. Accipiter. tris. sicut dicit ysidor'. carum
iux ethimologiam. auis e animo
plus armata. qm unguibus. uirtute
maiore in minimo corpore gestauit. h'
ab accipiendo. i. a rapiendo. nomen sup
sit. est. n. rapiendis alus auibus. auid'.
ideo q' uocatur accipiter. i. raptor. Vn &
paulus dicit. sustinetis. n. si quis acci
pit. i. rapit. & subdit ysidorus. Fertur ac
cipitres circa pullos suos impios e
nam quedum uiderint eos posse tempta
re uolatus. nullas eis prebent escas. s'
uberant pennis. & a nido precipitant. at
q' teneros compellunt ad predam. ne
forte adulti pigrescant. & debet scribi
& proferri accipiter. & numq' ancipiter.

De prisciano accipitur. Accitus. ta. tum. i. aduocatus. & dr
ab accio. cis. q' est aduocare. & com
ponitur ab ad. & cio. cis. Et no' q' cio.
cis. & cieo. cies. hnt idem preteritum. sic
dicit priscianus. s. ciui. & idem suppi
num. s. citum. Differunt a' in pone
tone & correctoe supini. q' citu.
acio producit primam sillam. acieo.
corripit. vn vsus. a cieo. citum n
uenit. imo citum. Significatoes
istorum uerborum possunt haberi per hunc
uersum. Per cio. cieo. moneo. uoco.
congrego. signo. Accire itaq' significat
aduocare. ul' appellare. & dicit hu
guito. q' antiqui in tali compone
solebant mutare. d. [illegible] in. r.
ut aruolare. aruenire. arcire. sed
nos dicimus aduolare. aduenire.
accire. mutantes. d. i. c. sequente
c. ab arcio. secundum antiquos. habemus
uerbum desideratiuum. arcesso. arcessis.
s' quia arcesso. descendit ab arceo.
ideo causa differencie mutatum e
primum. s. in. r. in eo. q' descendit
ab arcio. & dr arcesso. arcessis. Jtem
ab accio. moderno formatur ac
cesso accessis. s' quia ab accedo.
accedis. similiter descendit accesso.
ideo causa differencie in eo q' uenit
ab accio primum. s. mutatur. in
r. & dicitur accerso accersis. Jnue
nitur & aliud uerbum ab accerso.
descendens. quarte coniugatois.
in eadem coniugatoe cum eo. s.
accersio. sis. Vn uade & accersi sy
monem. & hnt omnia predicta desidera
tiua preterita & supina ad mod'
quarte coniugatois. cum tamen sint
tercie. Vn scribitur in doctrinali.
so. sim. sitium q' facit. s' deme capesso.

v Qz sisum qz facit· sic in so· sic qz
facesso· pinso qz preteritum p. vi
formendo dat istum· It aliq vsus
accerso cupio· sapio peto· quero
lacesso· Quarte preterita retinet
prit qz supina· accesso socies acc
so qz iungere debes·

Accola· scdm papiam multa
signt· dr· n· accola· finitim'·
vicin' ~~alienus~~· ppinq'· alienus·
ciuis· affinis· cultor loci in quo n
est natus· cultor alienus· & dr
ab accolo· accolis· q significat
hitare· ul arare· sicut dic hug'to·

Acomentarius· nomen inde
clinabile· gmunis gnis dr·
qui in re regis agebat· cuius in
dicto leges scribebantur· Ita dic
glo· ij· R· viij· In hystor uo dr
scriptor gestor tpis· Item super
illud· ysa· xxxv· Joahe filius asaph
a gmentarius· dicit glo· i· can
cellarius· in hystor u dicitur
scriba· cancellarius· & inueniun
tur multa talia noia· ut h & h
abatis· media correpta· qui cu
batis diuidit ancnam· batus
dicitur gnender· i gallico· a ca
licalis· custos calicum· ul cali
culor· sicut solent hre diuites·
a secretis· i· secretarius· simulit·
a responsis· & multa alia· & sunt
omnia indeclinabilia· ad hndu
aut originem h nominis· a co
mentarius· sto q gminiscor gmi
niscis· gmentus sum· gminisci·

signt gmemorare· ad memoriam
reducere· excogitare· ad inuenire·
fingere· mentiri· ul gponere· ita dr — gminisci
huguito· vn h commentu· i·
ficus· mendatiu· machinamet
inuentu gfictu· gpositum· Item — gmentu
gmentu e plinm studio· ul doct
na in mente hitor· in unu collo
vn gmentarius· a· um· i· expoi
torius· & inde per gpotoem dicit
a gmentariu·

Acus ab acuendo dr· qz acuta
est· Instrumentu e suendi·
de ferro & calibe· Item acus dr
spinter· cum quo moniales ad
aptant uela sup capita sua· ne
cadant· & aliquee delicate mulie
res solent ponere i peplis suis·
& fit de cupro ul alio metallo· ac
& uocatur instrument cum quo
discriminat crines suos· & dic
pris· q acus quarte declinatois
e· q tam masclini q femini in
uenitur· In usu modno e tn fe
minini gnis· Dicitur & hic acus·
acis· purgamentum frumenti·
vn· uersus· Gibn cuncta notes — v
acus· h· h· h· vn dices· hic de frote
pilos trahit· gcornat q capillos·
h est sutoris acus· h purgatio
farris· primus pponi tn h uolu
ere moderni

Aculeatus dicitur aculeo mu
nitus· sicut e apicula· est
aut aculeus genus tormenti·
ad modum acus acuti· & e aculeo

stimulus. c̄m geruntur anancia a
culeata. ⁊ dicitur ꝑse. quia pauci in
ueniunt diminutiuā q̄ nō fuerit
gn̄a ꝑtinētiū. ut rana ranunclē.
canis. canicla. scirtum. ul' scuta. i
forma rotunda. scutula. ⁊ scutella.
⁊ h̄ cistulus. cancellum. pistrinū. l' pistri
la. h̄ acus. h̄ aculeus. ⁊ p̄ anguis.
anguilla. unguis. ungula. nube.
nubilum. q̄ magis denōiatia sunt
estimanda q̄m diminutiua. q̄ppe.
n̄ h̄nt diminutiuoꝝ significatōez.
s; tm̄ formam. p̄ panus. panicla.
pbus ⁊ ponit. h̄ gladium. h̄ glan
dula. pars ē intestinoꝝ. ensis. en
siculus. ⁊ ensicula. p̄ h̄ betamal
ua. betaceus. maluaceus.

Ortus de corbis ul' canistrū.

accubitus.

Accumbē ē toto corpe. cubito
accumbē ⁊ ppē in comestione.
ita exponit eugutō. vn̄ h̄ accu
bitus. omia descendunt ab hoc v
bo cumbo. cumbis. cubui. cubitū.
q' nō est in usu. s; ab eo cōposita
v̄b̄ frequentantur. q̄ cum suis sig
nibz. in huis usibz annotantur.
⁊ sumuntur de gcismo. Sicu
bat. in cumbit. mutetur ⁊ addi
dis. g. luxia dis. ⁊ ex cōcedunt. ab
sb. sbiacet. hosti. orat. pro. re. iacz.
obit. ob. delanguet. in. istat.

Ca. xiij.

Adamas sicut dicit ysidorus xvi.
ethimol. inditus lapis est
paruus ⁊ indecorus. ferrugineum ha
bens colorem ⁊ splendorem cristal
li. nunq' autem ultra magnitudinem un
clei auellane repertus. h̄ nulli cedit

Calamita ē quedā lapis attrahens.
⁊ inuenitur satis magnus ⁊ ē nautis
necessari. quia simplices adamantē putant.

materiei. nec ferro quidem. nec igni
unquā incalescit. vn̄ ⁊ nomen
accepit. interpretatōe greca indomi
ta uis. s; dum sit inuictus igni
ferri quia contemptor. hyrcino rum
pitur sanguine recenti. cuius ⁊ calido.
fragmenta sculptores pro gemmis
insigniendis ⁊ pforandis utuntur.
attrahit ferrum ⁊ dicit phisiologus.
qd' in monte quodam in oriente.
inuenitur. ita tn̄ ut noctibz q̄rat.
non per diem. quia nocte lucet ubi fuit.
p dies autem non lucet. quia sol ob
tundit lumen eius.

Adar dicitur martius mensis.
Et nō quia beda dicit in cōpoto su
o. in tractatu de mensibz. hebrei qbz
tradita sunt eloquia dei. antiquo
more menses obsuare nō cessant.
primum mensem nouoꝝ qui pas
che terminus sacratus ē. nisan
appellantes. qui ꝑp̄ uarietatem
lune discursum. nunc i martium
mensem. nunc incidit in aprilem.
nunc aliquot dies mensis maii
occupat. s; rectius aprili deputatur.
quia semper ul' in ipso incipit l'
desinit. ul' totus includitur. Secūdus
mensis iar dicitur s. maius. tercius silā.
iunius. quartus. thamuz. iulius.
quintus. ab augustus. Sextus.
ebul. septembr. vii. teseri. october.
quem ꝑp̄ collationem frugum ⁊ celeb
ritas in ipso festiuitates nouum
annum appellant. octauus mare
suan. s. nouemb. nonus casleu decēb.

Decimus thebeth ianuarius. Unde
cimus sabbath februarius. Duode
cimus adar marcius. Et nota quod in principio
citur quotiens in scripturis sacris
sive in lege sive ante legem quota
die mensis quid factum dicatur. Nisi sit
indicatur, non aliud quam lune etas
significatur. A qua semper hebrei menses
observare non cessant. Inde est quod quandoque
incipiunt menses suos in principiis
mensium nostrorum, quandoque in medio, quandoque
in fine. Nomina et ordo predictorum mensium
possunt haberi per hos versus. Men
sibus hebreus hec ponit nomina nisan
ac iar et siban. Ac iar et siban tha
muz ab ebul teseri quod maresuan
casleu thebeth thebath simul adar.
Inchoat aprilis sed marcius est ibi

Adeps dicitur pinguedo et est (similis.)
intrinseca proprie pinguedo in super
carnem. Aruina vel lardus dicitur que
carni annexa proprie pinguedo. Et in
intestinis adeps. Unde versus: Intus
adeps, arvina foris, pinguedo que
iuncta. Et sic dicit magister in histo
ria (Triplex adeps.) ~~magister~~ Triplex est adeps in talibus:
adeps scilicet cordis et ventris, adeps
scilicet iecoris id est epatis quem reticulum
dicimus quod involutum est ad modum
rethis, adeps renum. Hos tres
adipes duos quoque renes id est ilia et
renunculos adolebat sacerdos super
altare. Huc usque sunt verba ma
gistri. Item adeps dicitur medulla tritici
que est interius pinguior pars et decli
natur hic adeps adipis.

Admissum dicitur ab admitto ad (admitto)
mittis, quod multa significat. Admittere
in idem est quod peccare. Unde admissum
dicitur peccatum. Item admittere dicitur allicere
et quadam velocitate et agilitate
equum vertere et ducere. Unde admissius
sa sum, id est velox, cursus vel velox.
admisso sudet calcar equo. Et admis
sus sa sum id est aptus ad admittendum.
Unde fortes et bonos equos admissarios
vocamus quia admittuntur ad coiti
onem armenta. Unde hec admissura re.
dicitur quando bruta animalia et proprie iumenta
ad coitum admittuntur. Istas sig
nificationes ponit huguitio in diriva
tionibus suis. Serotina autem admissu
ra ut tangitur in hystoriis erat
ea que fiebat in extremitate veris
in qua deteriores erant fetus quia
in tarde appetentibus coitum iniu
ngitur vel serotina admissura
dicta est in autumpno quia natura
ovium mesopotamie et ytalie
eadem esse traditur ut bis in anno

Adoleo, les, adolevi vel (pariunt.) (adultus.)
adolui, adolere, adoletum vel
adolitum pro quo utimur adultum
significat cremare, comburere, incendere et (adolescens.)
crescere. Unde adultus ta tum id est cre
matus vel excretus. Et in ista ul
tima significatione invenitur adul (adolescencia.)
tus frequenter in sacra scriptura. (adolescentulus.)
Et ab adoleo dicitur adolesco cis verbum (diuisio etatis
inchoativum, a quo adolescens humane.)
et est omnis generis. Unde hec adoles
cencia et adolescentulus la lum.

diminutiui. Et n͞o q͞d sex sunt e
tates hominis. quarum p͞ma ē in
fancia. usque ad vii. annos. exinde
usque ad xiiii. annum est sc͞da etas.
s. puericia. i. pura. nec dum ad gigne
dum apta. vn͞ puer . q͞i purus
aer. d͞r a puritate. quia purus ē.
7 nec dum lanuginē 7 florem ge
narum h͞t. Tercia etas ē adoles
cencia. ad gignend͞ apta. 7 adul
ta. que ꝑtenditur usque ad xx͞
viii. annos. Quarta ē iuuentus.
firmissima o͞im etatum. finiens
in quinq͞g͞ anno. Quinta ē se
nioris. i. grauitas. q͞ ē declinatio
a iuuentute ī senectutē. n͞ dum
senectus. s͞ȝ iam n͞o iuuentus. s͞ȝ iā
senioris etas ē. q͞m greci uocant
p͞sbiter. Nam senex apud grecos
non geron. s͞ȝ p͞b͞r d͞r. que etas
h͞r quinquag͞ anno incipiens ī
septuag͞ t͞minatur. Sexta etas
est senectus. que nullo annorū
t͞minato nu͞o finitur. s͞ȝ p͞ .v.
illas etates. q͞ntumq͞ȝ uite ē seni
tuti deputatur. Senium est ul
tima pars senectutis. sic d͞cā q͞ sit
terminus sexte etatis. Istam diui
nem etatis hominis ponit ysid͞.
Ca. ii. xi. ethimol͞. q͞ conponitur aūt a dolor.
ab. ad. 7 oleo. oles. olui. vl͞ oleui. oli
tum. i. fetere.

Adonis. a domdis. 7 non adomdes.
ut quidā dic͞t. s͞ȝ male d͞r ab
adon. q͞ ē suauitas. de quo dicit. o͞.
methamor͞. x. abstinet ē celo ce
lo p͞fertur adonis. loquit͞ ibi de uene.
fuit aūt amasius ueneris. q͞ aper ab
ip͞o uulneratus interfecit. vn͞ ī eod͞
libro d͞r. Trux aper insequit͞ tortos
q͞ sub inguine dentes. addidit 7
silua. moribundus strauit hare
nas. cuius anniu͞sariū uenus insti
tuit celebrari. vn͞ sequit͞ in eod͞
libro. luctus monumenta manebūt.
Semp adonica repetita q͞ mortis
ymago. Annua plangoris p͞aget
simulamina n͞ri. Idmi aūt dicit sic.
Quem nos adonidem. hebrei 7 siri
thāu uocant. fuit aūt iux͞ fablās.
amasius ueneris. iuuenis pulch
rimus. qui post occisus ī men
se iulio. deinde reuixisse narrat͞.
vn͞ eundem mensem cuius noīe
appellant thamuz. 7 anniu͞sarium
ei celebrant sollempnitate in q͞
plangitur a mulierib͞ȝ. q͞ mor
tuus. 7 postea reuiuiscens. cani
tur atque laudatur. dalic dic
glō. act͞ xxvii. regio ē nom̄ cuidā
freti ī tyreno mari. s͞ȝ mag͞ inde
nom̄ illius t͞re de qua adriaticus
sin͞ uocat͞. ali͞ adria pl͞r pro scoplis
accipit͞. 7 i͞o putabant nauti regi
onem appere. in libro hebreorum nom͞
adria. continens mala. 7 locus ma
lorum dicit͞ ul͞ sus. adria t͞r scopuli. sit
7 adria t͞ra t͞re tuum q͞ȝ. vn͞ adriatic͞.
ca. cum. i. petrosus. ul͞ de adria t͞ra
existens. l͞ ad eam ꝑtinens.

Adiemon urbs iux͞ iezrahel in
campo magiedon. in quo iosias

rex uictus a pharaone nechao et
uulneratus est. pro quo lamentationes
Ie. Ita dicit glo. za. xii. Scribitur et
ista hystoria .iiii. reg. xxiii. a. ubi dicit
glo. Iosias uulneratus est in campo
mageddon unde et statim mortuus
est. luxit que eum populus multum.
Ie. maxime tunc .i. dicitur ita la-
mentasse. Quomodo sedet sola ciuitas
plena populo. De hoc planctu dicit zachar.
xii. Erit planctus magnus in ihe-
rusalem sicut planctus adremon. quod
est nomen loci uel regis. qui tunc
regnauit in carchamis. in cuius auxi-
lium iosias uenerat aduersus nechao
regem egypti. Uerba sunt glose.

Adulterium Adulter. qui ad alter dicitur. quia ad al-
terius uxorem accedit. uel quia
ad alterius thorum accedit. quod idem est.
Et non sic scribitur in .iiii. sent. quod
adulterium est illicitus coitus cum
Stuprum maritata. Stuprum est defloratio
Incestus uirginis illicita. Incestus est cum
consanguinea. uel affini. uel religiosa
persona. Raptus est cum puella uiolen-
ter educatur de domo paterna. For-
nicatio communis est ad omnia ista.
sit tamen specialiter cum soluta .s. cum uidua.
meretrice uel concubina.

Adulterine plantationes. iiii. sap.
dicuntur meche plante. siue non na-
turales. et istam literam multum appro-
bat aug. ~~…~~ in .ii. li. de doctrina
christiana. sed rabanus et antiqui dicunt.
ibi spuria uitulamina. cuius litera expo-
netur infra in suo loco.

Aer exponitur infra ubi exponitur ether.

Afficere. multa mala significat quod
habetur per istum uersiculum consimi-
li. Afficit. informat. punit. cupit. hec
tria significat. afficio quod frequens. hinc
pro cupio reperitur. Inde consimilis affec-
tus mentis. sed corporis esse uoluntas.
dicitur at uelle si dicas est utriusque.

Affectus secundum papiam est animi con-
iunctio. amicicia. fedus. socie-
tas. dilectio. caritas.

Affligo. gis. componitur ab ad. et
fligo. gis. flixi. flictum. et fligo.
gas. inuenitur in eodem sensu. scilicet cruci-
are. dissipare. deuastare. destruere.
ita exponit huguitio. sed simplicia
non sunt in usu. unde per compositionem dicitur
affligere .i. ualde fligere. inde afflictus.
et afflictio.

Affricus sicut ait papias. uen-
tus est a meridie flans. a propria
regione uocatus. In affrica .n. prin-
cipium flendi sumit et corripit
affricus penultimam. sicut et affrica.

Agger. aggeris. secundum papiam | ca-
dicitur strues. congeries. acer-
uus. moles. monticulus. uel cuiuslibet
rei acuatio. unde fosse et ualles pos-
sunt repleri. et dicitur agger. ab aggeran-
do. Et dicitur quod agger est media stra-
te eminencia. coaggeratis lapidi-
bus structa ab aggere .i. coacuatione
dicta. quam hystorici uiam militarem
dicunt. Secundum huguitionem dicitur ab aggero.
aggeris. quod est adunare. uel accu-
mulare.

Aggestus dr cumulus. l. aduna
tio. ab aggo aggis. qd e adunare.
ul accumulare.

Agite aduerbium hortandi e. de
quo priscianus ait. uidetur h
aduerbium age. plalem here. s. agi
te. virgilius. in. viii. eneid. Ergo
agite o iuuenes tantarum munere lau
dum. et in ista significatione uidet
accipi. Jac. v. Agite nunc diuites
et e. verbum gerisimi plibz est agite. ad
dic age solv. et totiens agite dic
to. sicut age.

Agon dicitur certamen. l. pugna.
et dicitur ab ago gis. scdm hu
guitionem. ul dr ab a. qd e sine. et go
nis qd est angulus. qi sine an
gulo. quia in loco rotundo fiebant
agones. et declinatur h agon. h
agonis. In scdo. a. machab. iv. c.
quinquennalis agon. dicebatur certa
men. qd fiebat de quinquennio in
quinquennium. uel medius annis na
cantibz. quod a. h certaminis olimpias
dicebatur. quia sub olimpio mon
te agones hi primo st instituti.
ab hercule. vn theodolus. excedit
laudes hominum qui primus ago
nes instituit fieri sb uertice
montis olimpi. uel medius annis.
sed papiam mouebantur homines.
ut conuenirent ad agonem. ysi
dorus ethimol. v. dic. qd apud elidem
grecie ciuitatem. fuit olimpias gstitu
tuta. in idem redit. qd elys ciuitas
erat iuxta olimpum. l. in pede montis.

Agonia idem e qd agon. It scdm
huguitionem agonia dicitur
uigor. ul fiducia. ul et uictima. l.
hostia. et p in leone. penultima
corripi ul produci. quia nothum e.
et dic huguitio. cum quo oms boni
magri consentiunt. qd nothum nom.
quia a greco descendit. penultimam
pt producere. apud grecos. n. i mltis
uocal ante uocalem producitur.
Sz cum ad formam latinitatis re
dactum e. pt corripi in legendo apud
latinos. n. uocal ante uocalem
no producitur. n i paucis. In his g
nominibz. agonia. scenophegia
neomenia. et gsimilibz. usum ecce
teneas. in qua legis. ut penulti
mam corripias. ul pducas.

Agonizare. i. certare. ab agone dr.

Agnus sicut dr in hystor.
sumitur. de. xii. ethimol. dr ab
agno qd e pius latine. deriuat
ab agnoscendo. quia si in magno
grege errauit. solo balatu matrem
agnoscit. Jo sicut dr in hystor.
pro passione. dr xpc. agnus. quia i
pius donans nobis pacem. agno
uit patrem obediencia. et matrem cura.
Et h est una causa quare in imolatio
ne altaris. ter dicitur agnus dei.
q. d. agne. qui agnouisti patrem.
miserere nob. Qui optulisti te pro
nobis. dona nobis pacem. Nota
uersus gerisimi de uocatiuo can.
vt sit in e pplus. fili deus agne ul
agnus. dic pelagus. fluuius. gnus

No regula de nothis nominibz que eminantur in. ia.

Agnus. Ca. j.

Quare xpc dr agnus

Agne qui agnouisti matrem qui nobis

iuc. albicias. uel degeri. o ppls dr
lucanus. & illud. Corrig. hesprid
fluuius aquarum regnator.
Alabaustrum unguentum dr
pixis. de alabaustro. q continz
unguentum. Est & alabaustrum.
sic dr in hyst. genus de marmo
ris candidi. & pbatici. uariis co
loribz intincti. q incorrupta ser
uat unguenta. & sumptum e
de ysidoro ethimol. xvi.
Alacer scdm papiam dr gaudens.
fortis. expeditus. hylaris. ue
lox. vn alacer. q aliger. a uelocit.
Alapa dr colaphus. vn h alapa
dr ille qui alapas patiendo
iustum acquirit. vn alapo pas
& alapizo zas. i. alapas dare.
ita dicit huguito.
Albugo. ab albo dr glauci
tas. uel albedo oculorum. uel ues
tilis membrana. uisum ipediens.
tenuis pellicula. thob. xi.
Alimentum. i. nutrimentum.
alimonia. idem & dr. ab alo.
alis. alui. ale. q est nutrire.
& scdm pscianum facit altum. uel alitum
in supino.
Alta sicut ait papias. in in
dia atque arabia gignitur.
arbor odoris suauissimi. atque
summi. Denique lignum eius prius uice
thimiamati altaribz adoletur. vn
& nomen traxisse creditur. Item
scdm papiam. & ysidorum ethimol.
aloe est herba amarissimi succi
& constringit. succus ille ad mo
dum picis. & fere e eiusdem colo
ris. & est ualde medicinalis. & pt
declinari. h aloe. h aloes. tum pro
arbore. tum pro herba. tum pro suc
Allegoria est tropus. quo |co.
aliud significatur. qm dr.
Et iam tempus equum fuman
cia solue collo. i. carmen finire.
ita scribitur in barbarismo. & er
sacra scriptura. iiii. modis expon.
s. hystorice. allegorice. anagogice
& tropologice. Videndum e quid
sit hystoria. quid allegoria. q ana
gogia. quid tropologia. Hys
toria sicut ait ysid. in primo ethi
mol. e narratio rei geste. p quam ea
que in preterito facta sunt. dignoscg.
Dicitur aut hystoria. ab hystorin
grece. q est uidere latine. uel cog
noscere. apud ueteres. n. nemo
conscribebat hystoriam. n. is qui
interfuisset. & ea que scribenda cont
uidisset. uerba sunt ysidori. & sequi
ibidem. Genus hystorie duplex
est. Ephemeris namque appellatur
uniuscuiusque diei. h apud nos diarium
uocatur. Iam q latini diurnum.
greci ephimida dicunt. kalenda
ria appellantur. que in menses
singlos digerunt. annales sunt
singulorum annorum. Inter hystoria
aut & annales h interest. q his
toria est eorum temporum. annorum
q etas uidit non nonnumque. Alij dnt.
q historia dr ab hystoron. q est

Tropus appellatur modus loquendi. ut continuus loquimur methaphorice.

Ca. xxxviij.

q uidimus. Annales uero sunt eorum

gesticulator. unde et histrio dicitur ges-
ticulator, id est gestuum representator.
Quid sit allegoria supradictum est.
Est enim de uno ad aliud sermonis
transumptio. Unde dicitur allegoria
ab alleon quod est alienum et gore
quod est dictio vel locutio, quasi aliena dic-
tio vel locutio, quia aliud dicitur et ali-
ud intelligitur. Et notandum quod
allegoria sumitur multis modis.
Quandoque a persona, ut ysaac significat
christum. Quandoque a re que non est persona,
ut aries occisus significat carnem christi
passam. Ideo dico a re que non est
persona. Est enim persona rei rationalis
individua substantia. Quandoque a loco, ut
quia christus predicaturus ascendit
in montem, eminencia loci significat
eius sapientie eloquenciam vel excel-
lenciam. Quandoque a numero, ut apprehen-
dunt vii mulieres virum unum,
id est vii dona gratiarum christum. Quandoque a
tempore, ut non sit fuga vestra in
hyeme, id est in gelicidio caritatis.
Quandoque a negocio vel facto, ut interfectio
golie a david interfectionem dyaboli
a christo significat. Anagoge
sicut dicitur in prologo auctore est
species allegorie. Inter hanc autem
et illam distinguitur quod allegoria
est misticus sensus pertinens ad
militantem ecclesiam. Anagoge est mis- Ro
ticus sensus pertinens ad ecclesiam
triumphantem. Et nota quod anago-
ge locutio de terrenis que pro terrena
dat intelligere supercelestia, ut in

illis verbis apostoli: iherusalem que sursum
est mater nostra. Sic enim loquitur quasi
de terrena iherusalem et intelligit ecclesiam
triumphantem. Unde et anagoge dicitur
ab ana quod est sursum et goge vel go-
gos quod est ductio, quasi sursum duc-
tio, id est ab illis terrenis ad ea que sur-
sum sunt. Tropologia est sermo
conversus ad edificationem anime
et bonorum morum informationem. Et
dicitur a tropos quod est conversio et
logos quod est sermo, quasi conversus ser-
mo vel sermonis conversio. Sicut cum
dicitur quod per david interfecit goliam
designatur quod humilitas deicit
superbiam vel sapientia vincit maliciam.
Et ut nostra supradicta breviter compre-
hendas: hystoria docet factum, tro-
pologia faciendum, allegoria cre-
dendum vel intelligendum, anago-
gia appetendum. Exemplum de omnibus
his potes habere in hac dictione iherusalem.
Historice enim nomen cuiusdam civita-
tis est; tropologice typus est anime
fidelis; allegorice figura est ecclesie
militantis; anagogice typum
gerit ecclesie triumphantis.
Alleluia multas habet expositiones,
quas recitat hugutio dicens:
alleluia interpretatur laudate ya no-
men domini. Ieronimus dicit alle, id est cantate,
lu id est laudate, ya id est dominum. Ambrosius: alle
id est lux, lu id est virtus, ia id est vita an-
gelorum. alle id est salvum, lu id est me, ia
id est domine, quasi salvum me fac domine, vel dicat
salvum me domine. Gregorius: alle pater, lu

Ca. j.
De x. noibz di dicitur apd hebreos.

filius. ya. sps scs. Inde alla dr qi pr
z filius z sps s. s; papias ita dic.
alla sigt laudate. siu clarificate
dnm. in uno. Jte. alla. laudate dnm.
Idem alla. duor ubor. interptato e.
hec e laus dei z est hebreum. Ya. n.
unum e de decem noibz quibz apud
hebreos nominatur ds. ista decem
noia ponit ysid. in. vij. libro ethi
mologiar dicens. Primu nom
dei apud hebreos dr el. qd alii dm.
alii ethimologiam eius ponentes.
sanos. i. fortem interptati sunt. Scd
nomen eloi. Tercium eloe. qr utruq
in latinum dicit ds. Est aut nom
in latinum ex grca appllacde tns
latum. Nam ds grce theophobos
dicitur. i. timor. vn tractu e ds.
qui e timor colentibz eu. Quart
nom dr sabbaoth. qd uttitur i la
tinum exercituum. ~~qr excelsus ds~~
~~z e.~~ sive uirtutu. Quintu e elyo.
qd interptatur in latinu excelsus.
quia excels ds z e. Sextum nom
e eleie. i. qui e deus. n. solus.
qr eternus e. i. exordium no ht cen
cie. Ve nomen tenz s opatone. i.
eius ~~tem~~ qui uere e. qr inmuta
bilis e. que mutablia sti. sunt.
qsi non sunt. Septimu e adonai.
qr gnalit interpretatur ds. eo qd
dominetur cuncte creature. Oc
tauum ia. qd i deum tm ponit.
qd z in alla. i nouissia silla so
nat. Nonu tetragramathon.
i. iiij. litterar. qr pprie apd hebreos
in deo ponitur. Ioth. he. vau. he.
i. duabz ia. que dupplicata ief
fabile illud z glosum dei nome
efficiunt. Dicitur aut ineffablis.
n quia dici no pt. ~~s; quia dici no~~
~~pt.~~ s; quia finiri sensu z intellcu
humano n pt. z io qr nichil dig
ne de eo dici pt. ineffablis e. Deci
est sadai. i. omps. quia omia pt.
z omia ipius sit q ubiqz sut alla.
hebraicum e. sicut dcm e sup. qr z
ondiur infra ubi exponitur ame.
z ht acutum accentum in extre
ma silla. iux illos usus. Omis
barbara uox. no declinata latine.
accentu sup extremam suabit
acutum.
Alietus quidam avis e. ut
dicunt. esmerillon gallice
de quo scribitur i aurora. Optim
assiduas alietus corpe uires.
sunt z aues minime pdacibz qr su.
Aliequin pducit penultima vn
oratius. sitarius ait aliequin.
Aliqn. siqn. neqn. htnt ac utu
accentum s ante penultiam
sillam. licz naturali penultima
pducatur. vn dicit priscianus. v
tractat de adubio. qn simplex z
ex eo composita omia. aliqn.
siqn. neqn. que z infinita sunt.
z ante penultimo acuto pfunt.
quo z abinde composita. exinde.
pinde. subinde. deinde. pinde.
Allia dicunt. qsi olida. ab olendo.
quia olent. quida male dign.

Allea pro allia p̄ſus· p̄ dem̄ ē ma
ne caput guſtaui ſ alli· i· allij· a
pocope ē figura· Item alij uſus.
Allia· uina· uenus· puluis· uentus·
faba· fumus· ⁊ ignis· Iſta nocent
ocul' ſʒ uigilare mag'·
Allicio· allicis· allexi· l' alicuj·
Allicere· i· attrahe̾· cum delc̄gatiōe·
puocare ad ſe· et componit̄ ab
ad· ⁊ licio· licis· licui· l' leci· licere·
licitum· l' lectum· i· trahe̾· ſʒ n̄ ē
in uſu·
Allice dicitur quaſi aliquid le
ce ⁊ ponitur p̄ tende·
Allophilus d̄r alienigena· ſic̄
philiſteus· ⁊ paleſtinus· ⁊ d̄r
ab alleon· q' eſt alienum· ⁊ phi
los· qd' eſt amor·
Alluuio· alluuionis· ⁊ h̄ allu
uies· alluuiei· ⁊ h̄ alluuiū·
dicitur aquoſitas aquaꝝ· inū
dancia· ꝯſumptio ripaꝝ ex aq̄s·
unde iob· xiiii· alluuione t̄ra
paulatim ꝯſumitur· ⁊ d̄r ab al
luo· aluis· q' ē alluere· ul' delauare
l' potius paulatim abluendo
augmentare· abluo a' ꝯponit̄·
ab ad ⁊ luo· luis· qd' ē detur pare·
maculare· purgare· delere· punire·
p̄ſolue̾· ſuſtinere· couer̄ ⁊ tunc ē
brutoꝝ· ita dicit huguitio· vs· de
ꝯſiſmo· Ere luo pignus· penas
cruce· luce tenebras· d̄z ⁊ lue̾ qu
ſalitur ouis·
Qd̄ de diuiſis nomībʒ ī lege
Altare ꝯpoſitum ē ab altus·
ara· tum· ⁊ ara· eſt alta ara·
⁊ h̄ altarium idē· ⁊ h̄ altar· unde
prudentius in libro hymnoꝝ· oībʒ
altar impoſitū· Altare p̄cepit
dn̄s fieri de lignis ſethim· q' dicebā
holocauſti· l' holocauſtoꝝ· ⁊ poſſet
dici ſacrificioꝝ· ſʒ a digniori nomē
accepit· ⁊ erat quinq; cubitoꝝ
in ſupficie p̄ quadrum· ī altitu
dine trium· ⁊ erat ꝯcauum ad in
ſtar arche· ⁊ poſitum erat ante
tab'naculum ſb̄ dīuo· nō directe
ante introitum· ſʒ aliq̄ntulum
ad midiem deſcendens· ita ut an
ip̄m imolantes· ad aquilonem
ſtantes· in ip̄m tab'naculū ad
ſcā ſcōꝝ inſpicē poſſent· de hoc al
tari· plenius ſc̄ibit̄ in hyſtoꝝ· Al
tare incenſi· ul' thymiamatis· ſcīn
erat de lignis ſethim· h̄ns unum
cubitum latitudīs· ⁊ alterum·
longitudīs· i· quadrum· ⁊ duos
cubitos in altitudīe· ueſtitumq;
erat auro puriſſimo· ſup qd' ſin
gulis dieb; mane ⁊ ueſpe· ad ꝯſū
mand' iuge ſacrificium· thimia
ma incendebat' ſc̄ificatū dn̄o· Et
dixerunt quidam mane ſolū incē
ſum· i· thus ſuppōni· veſpe ū pro
dignitate ſacrificij ueſptini· thi
miama· Hec putand' eſt in dubiū
ueniſſe· cum eēt in ſcriario· cum he
breus h̄ dicat ⁊ ioſephus· ⁊ p̄ma
poſito tab'naculi ſcā a moyſe h̄
inuenit· niſi quia paulus ī eplā
ad hebreos· thuribulū aureū ī ſcā
ſcōꝝ ponit· ſane eē q' in templo

ubi omnia amplata fuerunt et multi
plicata. preter altare aureum quod erat
extra uelum ad quod necesse erat bis in
die ingredi. et suppodium erat thi
bulum in aditu. in quo summus sac
dos interiora penetraturus prunas
et thymiamata ferebat. ut ibi ado
leret.

Altercor. altaris. certare. litigare. Unde usus de grilismo. Altercant homines: obiurgant mulieres. Rixant que canes. altercantur que sophiste. Certant inter se pugiles. sub laudis honore. frequentantur conuenimus unum pro reliquis positum.

Alteruter .i. mutuo aduerbium. Unde illud. Confitemini alterutrum peccata et cetera.

Altilia ab alendo. dicuntur aues studiose inpinguate. Multi autem errant circa significationem istius nominis. dicentes tantum capones altilia nuncupari. Sic errauit ille qui finxit illum metrum dolum uersiculum. Altilis hic gallus. gallina fit hec capo uult hoc. Siue enim sint galli. siue galline. siue alie aues: dummodo studiose inpinguentur altilia dicuntur. Unde gregorius exponens illud. matthei. xxii. a. thauri mei et altilia occisa. Dicit sic. altilia saginata dicuntur. ab eo enim quod est ale. altilia: quasi alitilia uocantur. Item dicit magister in hystoriis. quod in auibus dicitur altile. In animalibus dicitur saginatum. et secundum huguitionem

declinatur hic alatis et hoc altile. Item in doctrinali scribitur. Dicimus altilia si plura: sit altilis una. altilis in masculino numquam legitur substantiuum.

Aluus dicitur uenter. ab albedine. quia albus et est feminini generis. sicut patet in uersibus suppositis. Unde exponitur abyssus. et hec dicit ysidorus. ethimologiarum. xi. Venter. aluus. et uterus. inter se differunt. Venter est. qui acceptos cibos digerit et apparet extrinsecus. et pertinet a pectore usque ad inguen. et dictus uenter quia per totum corpus uite alimenta transmittat. Aluus est qui cibum recipit. et purgari solet. et dicitur aluus: quia abluatur .i. purgetur. Quia inde sordes stercora defluunt. Uterum sole mulieres habent. In quo concipiunt. Vide expositionem in suo loco.

Amelech. non amalech debet legi. iiii. regum. xi. d. ubi dicitur. Apud ioas filium amelech. et id habetur. ii. paralipomenon. xviii. f. Alexander neqqum assignat rationem dicens. Omnes codices quos inspexi. preter hebreos et paucos latinos bene correctos. hic sunt corrupti. et habent amalech. quod est nomen cuiusdam populi. Et est hic littera ista filium amelech. Unde hebreus habet ioas. ben. amelech. a. est articulus apud hebreos. melech. autem id est quod rex. Est hic sensus. Apud ioas qui est filius regis. Sed latini carent articulo. hic usque

fiunt uba alexandri neqm.
Amniacum p duplex .m. deb;
scribi. & pferri. & e pprium no
men loci. p quo quidã dicunt am
maium & male.
Ambitus — Ambire. circuire. cupe. et
ppe ambiunt honores.
Vnde ambitus .i. circuitus. ul' cu
piditas. & ponit p pompa. et
cõponitur ambio. ambis. ab am. qd
est circu. & eo is. & interponit .b.
& pducit penultimam i supino &
i pticipio pteriti pfeci temporis.
Vnde ouidi methamorph .i. Jus
sit & ambire circũdare litora tre.
Sz i noĩe corripit causa differen
Ambitus — tie. Vnde lucan' i .j. letal' qz
ambitus urbis. Vñ in doctrinali
scribit. A queo cõposita. ul' co.
bulare supina. Constat & am
bitũ nõ corripit ambio solũ.
Item in grecismo dr. Stẽ ambio si
mit. io. ducit qz supbio secũ. Ce
tera sunt i eo. que ueniunt ab eo.
Errauit autẽ grecismus. qz supbio
nõ est cõpositum sic patz infra.
ubi exponitur supbz.
Ambicio dr cupiditas. ul' cir
cuitus. ul' magnus appetitus.
ostẽdãt. — quo ambiciosi se ostentant. i.
Ambitus ut dicit papias.
est circuitus. ul' int' uicinor
edificia locus duor pedũ & semi
pedis ad circuendi facultatẽ relic
tus. & ab ambulando dcus. Sed
melius dr ab ambio. is.

Ambigo. ambigis. dubitare. &
inde dr h ambages. ul' ambi — Ambages
go. ambiginis. i. dubia locutio. u — Ambago
bor circuitas. smonis pplexitas.
Item ab ambigo. dr ambiguus.
idest dubius.
Amen scdm papiã uẽ. fide
lit'. aut fiat fiat. & est hebe
um. sic alla. Que duo uba. i. am.
& alla. nec i grecis. nec in latinis.
nec in barbaris. h; i suã linguam
omnino transferre. ul' alia lingua
annũciare. Nam quũuis intp
tari possint. ppt sanctiorem tam
auctoritatẽ. seruata est ab aplis
i hiis ppe antiquitas. Tm enim
sacra sit nota. Vt eciã iohes
in apoc. refert se spu reuelante u
disse & audisse uocem celestis exer
citus. tanqm uocẽ aquar multar.
tonitruũ qz ualidor. dicentẽ et
amen. & alla. at p hoc sic oportet
i tris utraqz dici. sic incelo reso
nant. huguitio dic. q am est cõ
positũ ab .a. qd est sine. & mene.
qd est defectus. qi sine defectu. qd
non credo ee uerum. cũ hebrey
ca lingua nõ descendat a greca.
ut pote pma & mr oĩum ling
uarum.
Amens scdm papiam dr am
mi ipos. turbatus. iratus. fu
riosus. qi sine mente. Vnde h
amentia. i. furor. uecordia. mala
mens. alienatio. & dicit q amencia
est ppetuũ uiciũ. dementia. tem

porale.

Amatistus ut dicit ysidorus xvi.
ethimol. inter purpureas gemmas
principatum tenet. in yndia inue-
nitur. purpureus est permixto uiola-
ceo colore. et quasi roseo nitore. quasdam
flammas leniter fundens. est autem
sculpturis facilis.

Amicio amicis. cij. uel ciui.
amicire. amictum. tu. i. uesti-
re. Verbum est actiuum. Unde ouid.
i. v. metamorph. Ipse super abla-
tus fulvus amicitur malis.

Amigdalus arbor est matu-
re florens. Unde hec amig-
dalum. pro fructu. Unde quidam ait.
Sunt mea ma mora. pira. ficus.
amigdala. mora. Tamen hec amigda-
la. le. inuenitur pro fructu in sacra scrip-
tura. quia pagina diuina non uult se
subdere legi gramatice. nec uult
illius arte regi. Ysidorus autem in
Ca. vij. xvii. ethimol. sic ait. Amigdala
grecum est. que latine nux longa
uocatur. Hanc alii nuciclam uo-
cant. quasi minorem nucem. de
qua uirgilius. Cum se nux pluri-
ma siluis induit in florem. Cunc-
tis enim arboribus prior se flore con-
uestit. et ferentia poma arbus-
ta sequentia fuerint. ecclesiastici uerba se-
bunter in perpetua.

Amula sine. h. uas est ad
uina fundenda. et dicitur hu-
gutio quod est fiala ad similitudi-
nem uitreoli. Unde. iij. Reg.
vij. c. fecit quoque hyram hebete-
et securas. et amulas. et paulo post
iterum inuenies amulas. i. fuscinu-
las. ad extrahendas carnes. quam
licitam in nulla biblia recolo me
legisse. preterea non hamulas. sed ha-
mulos ab hamis dicimus. primo quidem
dein indubitanter tene. Vide in h.
ubi exponitur hamula.

Amita media correpta dicitur
soror patris. quasi alia mater. Ma-
tera soror matris. Versus. Sic pa-
tris est amita. soror ut mater-
tera matris. Persius in fine. exos-
satus ager. iuxta est age si michi
nulla. Iam reliqua ex amitis patru-
elis nulla proneptis. Nulla manet
patrui. sterilis matertera uixit.

Ammiculum dicitur auxilium.

Amphora est uas cum duabus
ansis. Et dicitur ab. am quod est cir-
cum. et phoros quod est ferre. Unde
et grece diota dicitur a dya quod est
duo. et ota quod est auris. quasi huius. ii.
aures. quod lucas dicit amphora.
matheus dicit lagenam.

Anaglipha. orum. dicuntur super
eminentes picture. sicut
solent fieri in frontibus quarundam
ecclesiarum. Et dicuntur ab ana quod est sur-
sum. et gliphe quod est sculpere. quasi su-
periores sculpture. uel picture.
Item ysidorus in. xx. ethimol. dicit Ca. iiij.
quod anaglipha dicuntur uasa sursum
sculpta. Unde anaglyphus. pha. um.
idest supra sculptus. et semper corri-
pitur penultima sillaba in anaglipha.

et anaglyphus siue ultima sillaba
scribatur per .f. secundum latinos.
siue per .ph. secundum grecos. Unde
in doctrinali ubi agitur de mediis
sillabis datur regula talis. de qua nichil
excipitur .i. super .f. ponis raro. sed
ea breuiabis. Item alia regula datur ibi
de qua nichil excipitur .i. super .p.
breuis. hinc antipos est contra testis.
Antipodes dicuntur habitantes in inferiori
emisperio qui pedes contra habent
tes. ab anti quod est contra. et podos.
quod est pes. Beda autem dicit quod fa
bulosum est istos esse.

Nota de anti
podibus.

in contrario sunt

Anathema est dampnatio.
excommunicatio perditio. Et dicitur
ab ana quod est sursum. et theta que est
quedam figura et littera greca sic facta.
θ. que imprimebatur olim frontibus
dampnatorum. Inde dicitur anathema quasi
suprema maledictio. que solet fieri per pre
latos. Unde anathematizare .i.
maledicere et excommunicare. ita dicit hu
guitio. Alexander autem nequaquam sic
ait. Non declinatur quociens
capit hoc anathema. Et capit
hic. hec. et hoc. quia plures signat et
unum. Guido de caritina sillabisat
to sunt anathema. ~~Cum declinatur~~
~~anathema similiter tamen sed anathe~~
ma. Cum declinatur anathema pro
hoc uariatur. perdit ab anatheme quod
sursum pono uocatur. hinc consen
tiunt illi qui scribunt in libris
suis. Qui hunc librum furatus fuerit
anathema sit. Vide infra. ubi expo

hoc anathema.
hoc anathematis.
est excommunicatio uel
suspensio.

nitur maranatha.
Anathema obliuionis est ~~ob~~
~~liuionis~~ dampnatio. uel ex
clusio pro aliquo facto uocabuli. cu
ius iugis memoria debet esse. nec
umquam debet in obliuionem uenire.
Anathema dicitur ciuitas. deuota
ta in mortem.
Anethum sicut ait papias cum
.h. scribi oportet. et est herba
ortolana. odorifera. et dicitur quod in
cibo sumpta calefacit et constringit.
et prohibet sternutamentum. naribus oppo
situm. Macer de uiribus herbarum. mul
tum commendat anethum dicens. medicine
calidum. siccum quod refertur anethum.
Et dicunt quod sit gradus huius in
utroque secundus. Lac dat habundanter
ex decocto sumpta. sternutaque stoma
chi quia solet depellere morbos.
Atque grauis tali sedatur nausea
potu. Prouocat urinas. obstantia
quoque repellens. et cetera multa alia di
cit de eo.
Angustus strictus ab ango.
angis dicitur. Unde genitiuus. An
gustum tempus dicitur. et est locus artus.
Ango sit primam capitur. arceo quod
sit secundam.
Anceps dicitur gladius. uel alia res.
que quasi duas habet facies. et dicitur
ab an quod circum et capite. quasi habens
in circuitu capite. quia habet quasi duo
capita. et est omnis generis. Item
anceps dicitur dubius. qui dubitat
de duobus. de quibus quod debeat eli

gere ⁊ qui hēns faciem ad utrāqȝ.
Ancilla dr̄ ab an. qd̄ est cir
cum. ⁊ cilleo. es. qd̄ ē moueo.
moues. qr̄ circum circa moue
tur. cilletur. i. mouet̄ ad s̄uien
dum. Vl̄ ab ana. qd̄ ē sursū. ⁊
cilleo. es. qd̄ est moue. ul̄ sustie
re. eo q̄ ancilla est sustentamē
tū dn̄e. Vl̄ dr̄ ab ancon. qd̄ est
curuū. qr̄ incuruat̄ ad s̄uiend̄.
Anchora est instrumentum
ferreū quo retinent̄ na
ues. Et dr̄ ab an. qd̄ est circum.
⁊ ciros. qd̄ est man̄. q̄i circum
manuta. hr̄ enī duo rostra q̄
bus. q̄i manibȝ retinet.
Angaria dr̄ cōpulsio. ul̄ in
iusta exactō. Et dr̄ ab an
go. angis. Et inde angario. an
garias. i. cōpellere. iniuste exige.
ul̄ angariā facere. Vn̄ h̄ an
garius. i. bedellus. cōpulsor in
iustus ⁊ exactor.
Angelus intp̄tat̄ nuncius.
Angulus dr̄ ab ango gis.
qr̄ cōiungit pietes ⁊ an
git. p regno pōit. ysa. xix. c.
Anima. homo interior. cor
pus aut̄ homo exterior dici
tur. Anima aut̄ a gentibȝ no
men accepit. eo q̄ uent̄ sit. Vn̄
et grece uent̄ animos dr̄. eo q̄
trahentes aerem uiue uideam̄.
Sȝ aptissime f̄ctm est. qr̄ multo
prius gignit̄ aīa. q̄ cōcipi aer ore
possit. que iam i genitricis utō
uiuit. non est g̃ aer anima. q̄d
putauerūt quidam. qr̄ nō potu
erunt ī corpore aīm eī cogita
re naturā. Spm̄ id ēe q̄ aīam euā
gelista pnūciat dicens. pote
state habeo ponendi aīam me
am. ⁊ rursus. potestate hēo
itm̄ sumendi eam. De hac qȝ aīa.
in ipo dn̄i passionis tempore. me
morat̄ euangelista pcipit dicēs.
Et inclinato capite. emisit
spm̄. Quid ē. n. emitte spm̄.
nisi qd̄ animā ponere. Sȝ aīa
dcā ppt̄ qd̄ uiuit. sp̄s aut̄. ul̄ p
spirituali nā. ul̄ p eo qd̄ īspiret ī
corpore. Item animū id ēe q̄ aīm
mam. Sȝ aīa uite. est animū cō
silij. Vnde dicit ph̄z. etiā sine
animo. uitam manere. ⁊ sine
mente aīam durare. Vn̄ et
amentes. nā mente uocari.
ut sciat animū. vt uelit. mēs
aut̄ uocata qd̄ eminet ī aīa.
ul̄ qd̄ meminit. Vn̄ ⁊ imemor
es amentes. Quapp̄t nō aīa.
sȝ qd̄ excellit ī aīa. mens uocat̄.
tanquā caput eī ⁊ oculus.
Vn̄ ⁊ ipe homo. s̄m mentem ȳ
mago di dr̄. Ita aut̄ h̄ oīa
adiuncta sunt anime. vt
una res sit. p efficientiis enī
causarū. diuisa noīa sortita est
anima. Nam ⁊ memoria
mens est. Vn̄ ⁊ imemores
amentes. Dū g̃ uiuificat cor
pus. aīa est. Dum uult. aīm

est· dum scit· mens est· dū recolit·
memoria ē· dū rectū iudicat· ro
est· dum spirat· sps̄ est· dū sentit
aliquid· sensus est· Nam inde q
animal sensus dr̄ p his que sentit·
vn̄ 7 sīua nom̄ accepit· Ita dicit
ysidorus ethymol· x· a· Et nō q a
nima scdm quosdam dr̄ ab alo.
alis. qi alimā· qr alit nos· Alij
dicit q cōponitur ab· a· qd ē sine·
7 mene· qd ē sanguis. qi sn̄ san
guine· Alij dic ab a· 7 nemein·
qd est tribue· eo q aīa uitā tri
buat· Alij dicunt q est pmitiue
spēi· Sz huguitio dicit q aīa dr̄·
ab animos grece q est uentus latine·
qr quidā putauerunt aīam esse
uentū· qr ore trahentes aīam
aerem· uiuē uidemur· Sz attende
quid de hoc sup̄ dixit ysidorus·
Animaduertere· i· in aīo inten
te· cōsiderare· 7 qnq; ponitur p
punire· qr iudex sistit animū ad
reū puniendū· Vnde h aīaduersio
dr̄ genus oīm penarum.
Animequior· i· aīe ul' aīmi
equioris· i· pacatioris· Animeq
aut̄ scdm papiam· id ē q paciens·
Animus sup̄ expōitur· vbi agit̄
de aīa· Dicit tn̄ papias q aī
mus dr̄ uolūtas· cōsiliū· iudicium·
ppositum· ro· sīua· sensus· mens·
Annales sup̄ exponitur· vbi agi
tur de allegoria· i· pcessello de
hystoria· Dicit tamē papias q
annales dicuntur annui cōbiles.

libri annua acta cōtinentes· ul' si
gulorum annorum hystorias· cōtinen
tes politicū scriptū· i· ciuile· a po
lis qd est ciuitas·
Annona· ab anno dr̄· seges vni
anni ~~seges~~ eo q annus singul'
renouatur· Annus aut̄ dr̄ ab an· qd ē
circū· 7 no· nas· qi circū nans· qr i
circulo uoluitur.
Anniculus diminutiuū est ab
anno· 7 dr̄ anniculus· i· vnius
anni· 7 declinatur anniculus· la· lū·
Anulus diminutiuū est ab ano·
vnde grisius· Anulus ē pu
annus ~~anulo~~ pu uni anni· Dicitur — x
anniculus agnellus sit minor agni.
ferre anulus est puus· qr fit anu
lus anus· ysidorus aut̄ i· v· ethym· —Cā· xxxvi·
dicit q anulus dr̄ ~~a~~ anni· i· circul'
qi i se redeat· Nos possumus dicere.
q dr̄ ab an· qd est circū· qr circula
ris est.
Ansa dr̄ aurs p quā uas tolli
tur· 7 cortina ibi uestis sui
perdit· Vnde dr̄ ansula dimi
nutiuū.
Antelucanus· na· nū· i· ante
lucem existens· vna dictio ē·
Antemurale dr̄ defensio ant
murū· sic uallū 7 fosse·
Anticipere· 7 anteccipere· preocupa
re· puenire
Antistes· antistitis· i· sacer
dos· dicitur ab ante 7 sto· stas·
qr stat ante ppim· ul' quasi ante
stans ppo·

Antixpc non ut quidam sim
plices itelligunt. dr q anxpi in
uentur' sit. i. pt eu ueniet xpc.
S; antixe gce. diciť cotraus xpo. la
tine. ab anti qd est con. 7 xpc q
mentiet se xpm. 7 adulabit x.
7 sacramentis ei. Ita dicit ysido
ethimol. viij. Ca. xi. b.

Apparitores dicunt qui
reos apparere compellebat
in qspectu iudicii. ab appareo dei.
S; papias dicit q apparitores
dicunt. preptis obedientes. 7
dr apparitor. eo q appareat. 7 vi
deatur. 7 psto sit ad obsequiu.

Appendo dis. suspende. libre.
ponderare. 7 qponitur ab ad 7
pendo. pendis. pependi. pendere.
pensu. qd est suspende. trutinare.
exsolue. redde. tribue. sustinere.
Ita dic huguc. Et no q pendeo.
pendes. id hz pteritu 7 id supinum.

Apheduo scdm q exponit
glo. dan. xi. g. qposita e.
idest solii sui. q. d. figet tabna
culu 7 thronum suum. int ma
ria. hebrei non hnt. p. S; pro eo.
phe. utunt. alii exponut apheduo:
idest emaus. que e ciuitas elyo
pol. De qua baruc. ult. ad ra
dicem montis oliueti. distans
ab ierlm. p duo. ul tria miliaria.
Symach extendet papiliones eq
tatus sui int maria 7c. alexan
der neqam dicit. q apheduo est
appendix. hec appendix h. cis.

gallice dr appentis. scil; mansium
cula. que adheret magne domui.
et dicit psectum si de lignis. me
nianu. si de lapidibz qstructum
est. ul in muro fcm. Vn fecit ta
les usus. Dicas apheduo sola
ria. significat; appentiz q' silig
nu qstruxit ipm. dicas psectum.
si scptu dic menianu. Dicas ptec
tum si tectu nouis ipm. ta
men menianu hz pma dipton
go pductam.

Apes dce qd se pedibz iuice
alligent. qi ad pedes. ul q
sine pedibz nascunt. ab a. qd est
sine 7 pes. dis. Nam postea 7 pe
des 7 pennas accipiunt. hee soller
tes i generandi mell officio assig
natas icolunt sedes. domi
cilia inenarrabili arte qponut.
7 uariis floribz fauu condiunt. tex
tis q; ceris. i numa ple castra re
plent exercitum 7 reges hnt. p
lia mouent. fumu fugiut. tu
multu exaspant. has pliq expti
sunt de boum cadauibz nasci. na
p hiis creandis. uitulor occisor
carnes iuberunt. ut putrefcto cruo
re. umes creent. qui postea effici
unt apes. pprie tn apes uocant
orte de bobus. sic scrabrones de
equis. fuci de mulis. uespe de
asinis. Ita dicit ysido. ethimol.
xii. v agit de minutis aialibz. Ca. viij.
et declinat. h apes. ul h apis. h.
apis. Ouid. Non apis inde tulit.

frontispicium dicitur frontis spicium

Apex summitas dicitur. qui a pedibus
remotus. Et quia dicitur apex lit
tera. et propterea apices dicuntur littere ille que
alte in frontispiciis murorum scribun
tur. et quelibet littera dicitur quasi apex. Et
secundum aug. super illud. ca. v. Iota v
num aut unus apex etc. Iota est mi
nor ceteris litteris. apex est ipsius in sum
mitate particula.

Apocalipsis dicitur revelatio. Unde
liber apocalipsis. quia ibi multa
occulta revelantur. Et dicitur ab apo.
quod est re. et calipsis. quod est velamen
tum. vel revelatio. et est feminini generis.

Apotheca grece. reconditorium.
vel repositorium latine. scilicet locus
in quo preciosa reconduntur. vel repo
nuntur. sicut est horreum vel cellarium.
Et dicitur ab apo. quod est re. et thesis.
positio. et producit hanc sillabam. the.
unde oratius in libro sermonum. aut a
apotheca patris intacta est etc.

Aporia. aporie. dicitur apertio. langor.
labor. angor. aculeus. stimu
lus. ictus. vulnus. cura. tedium.
molestia. Et componitur ab. a. et po
rus. pori. quod est minimum et subti
le foramen in corpore per quod sudor e
manat. Ita dicit hug. Et super
illud. ecc. xxviij. sic aporia hominis
in cogitatu illius. dicit glo. id est. fluxio.
vel derivatio. stimulus. vel molestia.
Item super illud. ij. cor. iiij. apori
amur etc. dicit glo. id est. pauperes
sumus. aporos enim grece. dicitur pau
per latine. Unde secundum illam glosam.
aporia id est quasi paupertas. Item super
illud. ysa. lix. aporiat est etc. dicit
glo. constat de infelicitate eorum
secundum hoc. aporia id est quasi tristicia. pro
prias ita dicit. Aporia grecum nomen
est. Est autem fluxio. vel derivatio. vel
feces. vel reliquie. sordes elementorum que
in aere purgantur. Unde gignun
tur in terra diversa arbores et lapides.

Apostolus grece. missus et c.
sus latine. Missi enim fue
runt apostoli a christo. ad predicandum evan
gelium per universum mundum.

Apprecior. aris. ubi um depo
nens. id est. precium determinare.
Antiqui dicebant. precio. precias. et
apprecio. as. Sed modo dicitur. precior.
et apprecior.

Aqua. que equa dicitur ab equando.
eo quod superficies eius sit equalis. Ver
sus differentiales. Fontis limpha. x
sed est fluminis. aqua equoris
unda.

Aqueductus est via per quam
aqua ducitur de proprio loco. vel
guttatorium. per quod aqua elicitur.
vel foras educitur.

Aquila sic dicitur ysidorus ethy
mol. xij. ab acumine oculorum. Ca. vij. b.
vocitata est. Tanti enim contuitus
esse dicitur. ut cum super maria inmobi
li penna feratur. nec humanis
pateat obtutibus de tanta sublimi
tate. pisciculos natare videat. ac
tormenti instar descendens. raptam
predam ad litus trahat. Nam et

contra radium solis fertur. obtu
tum nō flectere. Unde et pullos
suos ungue suspensos radiis solis
obiecit. et quos uiderit imobilem te
nere aciem. ut dignos genere ꝯser
uat. Si quos uero inflectere obtutū
quasi degeneres abicit.

Aquilo dicitur quasi aquas ligans. est
enim uentus gelidus et siccus. Et
nō sic dicit ysidorus. ethimol. xiij.
Ca°. xvij.
Ventus est aer ꝯmotus et agita
tus. per diuersis celi partibus nomina
sortitur. Dicitur autem uentus quod
sit uehemens et uiolentus. Vento
rum sunt quatuor principales.
Quorum primus ab oriente sub
solanus. a meridie auster. ab occi
dente fauonius. a septentrione.
eiusdem nominis uentus aspirat. et habent
geminos uentorum hinc inde spiritus.
Subsolanus a latere dextro uul
turnum habet a sinistro eurum. au
ster uero a dextris euro austrum.
a sinistris austro affricum. fauonius
a parte dextra affricum. a leua chorum.
Porro septemptrio a dextris cir
tium a sinistris aquilonem. horum
xij. uentorum nomina ex causis propriis
sunt signata. Nam subsolanus
Rōnes nominum
uocatur. eo quod sub ortu solis nas
citur. eurus. eo quod ab eoo fiat.
idest ab oriente. Est enim con
iunctus subsolano. Vulturnus.
eo quod alte tonat. Auster. ab hau
riendo aquas. uocatur. Vnde et crās
sum aerem facit et nubila nutrit.

hic grece nothus dicitur. propter quod inter
dum corrumpit aerem. Nam
pestilentiam que ex corrupto aere
nascitur. auster flans in reliquas
regiones transmittit. Sed sic auster
pestilentiam gignit. sic aquilo re
pellit. euroauster dictus. quod ex una par
te habet eurum. ex alia austrum. aus
troaffricus quod sit iunctus hinc et
inde austro et affrico. Ipse et libo
nothus. quod sit libs. hic et nothus.
zephirus. greco nomine appellatur. eo quod
flores et germina eius flatu uiuificen
tur. hic latine fauonius dicitur. eo
quod faueat. uel foueat fruges. ac
flores. austro autem flores soluun
tur et arescunt. Affricus appellatur regi
one uocatur. In affrica enim initi
um flandi sumit. Chorus est
qui ab occidente estiuo flat. et
uocatur chorus quod ipse uentorum cir
culum claudat. et quasi chorum faciat.
hic antea tharus dictus. quem plerique
agestem dicunt. nō ut indocti uulgus
aggestem. Septemptrio dictus. eo
quod in circulo. vij. stellarum ꝯsurgit.
que intente se ipso resupinato
capite ferri uidentur. Circius dictus
eo quod choro sit iunctus. hunc hyspa
ni gallicum uocant. propter quod a par
te gallie afflat. Aquilo dictus eo
quod aquas stringit et nubes dis
sipat. Est enim gelidus uentus et sic
cus. Ideo et boreas. qui ab yperbore
is partibus flat. Inde enim origo ei
dem uenti est. Vnde et frigidus est.

emdat'

ꝑmixtus enim

Natura enim omnium septen
trionalium ventorum frigida et sicca
est. Australium: calida et humida.
Ex omnibus autem ventis duo cardina
les sunt: Septemptrio et auster.
Duo autem sunt extra hos. ubique
~~ut~~ esse magis quam venti aura et alta
natura. Aura ab aere dicta. quia aer
ea commotus fit motus aeris. agitatus
enim aer auram facit. altanus quod
in pelago est. per diminutionem ab alto. id est
mari vocatus. Nam altanus est flatus
in ripis. quod dicitur auram. Vel
aura terre est. Turbo est volubili
tas ventorum dictus autem quando vehemens ven
tus consurgit. et terram in circuitu mit
a Arbiter. sic ait papias. Etiam
dicitur iudex. mediator. internuncius.
gratie. consiliator. pacificator. auctor con
cordie. Et dicitur ab arbitrando.
vel possumus dicere quod arbiter est iu
dex voluntarius. et de consensu partium
institutus. et non ex lege. Item ar
biter dicitur testis. et consiliorum revelator.
Unde salustius. procul omnibus arbitris
amotis. et in utrisque hec duarum
significationum potest accipi. Gen. xxxix.
Ubi dicitur ~~et~~ Accidit autem ut quadam
die intraret ioseph domum. et operis
quippiam absque arbitris faceret. et cetera.
Arbitror. traris. deponens.
id est existimare. vel iudicium
proferre.
Arbitrium est libera voluntas.
vel potestas qua quis sponte
vel bona vel mala appetere potest.
Item arbitrium dicitur arbitrium iudicium.
Archa dicitur ab arceo. es. arcui. quod
debet facere supinum arcitum. tum sed
per sincopam dicitur arctum arcu. Dici
tur ergo archa ab arcendo. quia arcet
manum et visum.
Archa testamenti testificatio dicitur.
Exo. xxv. In qua posita est
testificatio id est tabule. in quibus scrip
tum erat testamentum. tamen que ibi repo
sita testimonia dici possunt. posi
ta est ibi urna aurea plena manna.
in testificationem quod panem dedisset
eis de celo. tabule in testificationem.
quod legem naturalem sopitam in cordi
bus suscitavit in scripto. virga aar
on. in testimonium quod dixerant omnia
que dixit dominus faciemus. ob hoc
dicta est archa testamenti. vel testimo
nii. et ob hoc etiam tabernaculum testi
monii dicitur. ita dicitur in hystoriis. Nota
versus de triplici archa. Temporibus
tres est tribus cognovimus archas. prima
ma noe. moysi fuit altera. tertia christi. R.
Lignea prima. secunda metallica. ter
cia neutrum. Octo prior. tria pos
terior. tulit altera solum. Lege ca
rens. sub lege manens. sub lege so
luta. hanc pelagus tulit hanc mo
yses. hanc sede almus.
Archarius est qui custodit. vel
facit archam. vel custos the
saurorum. Et archarius. ria. rium. dicitur
ad archam pertinens.
Archangelus dicitur angelorum prin
ceps. Et dicitur ab archos quod est

·emdat·

13

principes. et angelus quod est nuncius. quasi princeps nunciorum. vel princi palis nuncius.

Archisynagogus dicitur prin ceps synagoge.

Architectus. vel architector. dicitur princeps artificum. Sicut beseleel et hyram. Et dicitur ab archos. quod est princeps. et tectum tecti quod pre ponitur pro edificio.

Archonium. dicitur acervus ma nipulorum. vel gelimarum. vel alia rum rerum. Gelima autem dicitur gar bella quasi genu et manibus. Et dicitur arthonium. ab artus. ta. tum. et co nus. coni. quod est summitas galee. quia semper artando visus summum quasi in conum terminatur. — *ligata*

Ars artis dicitur ab artando. quia artat nos regulis et preceptis. Vel dicitur ab ares. quod est virtus. et componitur artifex artificis. quod artificialiter operatur. — *Artifex*

Arx arcis pro turri dicitur ab arcendo. quia arcet ho stes et prohibet.

Arcus instrumentum sagittan di. dicitur ab arcendo. quia ar cet hostes. et ponitur pro arte sag gittandi. Unde .ii. Re. i. c. precepit ut docerent filios iuda arcum. vel mendosi codices habent plane tum. Item arcus dicitur fornix tri umphalis eo quod fit arcta curvatione formatus. et frequenter ponitur pro cur vatura. et arcus celi dicitur — *In hystor. invenies.*

Yris.

R.

Ardere multa significat. que hiis per hos versus. Ardet mens. ardet clipeus. focus ardet et edes. hic ~~ardet~~ hic splendet. hic urit. et uritur illa. redde singula singulis. — *amat.*

Area dicitur tabularum equalitas. a planicie atque equalitate. sic dicta quasi erasa. alii aream voca tam dicunt. quod pro triturandis fru gibus eradatur. vel quia non trituren tur in ea ubi arida. Unde ab era dendo. vel arendo dicitur secundum papiam. Unde hec areola diminutivum.

Argentum dicitur ab argiros grece. quod est argentum latine. Et dicit papias quod mirum in modum est quod cum candidum sit impulsum corpori lineas nigras reddit. Quod autem dicitur argentum quasi ardor gentium. ethimologia est. Item a philos. quod est amor et argyros. dicitur hec philargyria. id est amor argenti cu piditas. vel avaricia — *Areola* — *Philargiria.*

Argentarius dicitur ille qui cu stodit argentum. vel operatur argento.

Argilla est terra lutea ab argis vocata. apud quos primum ex ea vasa confecta sunt Ita dicit papias. Unde argillo sus. sa. sum.

Argumenta sic dicit papi as. sunt signa. rationes. tes timonia. vestigia. iudicia. note. coniecture. suspiciones. Et sbdit. argumentum. argute inventum.

uel quod rei dubie fidem facit. Item
argumentum est quod in principio
libri breuiter causam pandit. Item ar-
gumentum dictum eo quod arguat men-
tem. arguit autem cum quem ignarum.
ut intra se de ignorantia confun-
Arida terra uocatur. Dicitur.
Aque est frigida et sicca. Sicci
tas autem est elementaris. que in ea do
minatur. Et dicitur Isidorus ethi
mol. xiiii. Terra est in media mun
di regione posita omnibus partibus
celi in modum centri equali inter
uallo consistens. que singulari numero to
tum orbem significat. plurali uero singulas par
tes. cui diuersa nomina dant uero. Nam
terra dicta a superiori parte qua teritur.
humus ab inferiori. uel humida terra
que sub mari est. Tellus autem quia
fructus eius tollimus. hec et ops dic
ta. eo quod opem ferat frugibus. ea
dem et arua ab arando et colendo
uocata. Proprie autem terra ad distinctio
nem aque arida nuncupatur. Item
Isidorus ethimol. xi. Solum inferior
pars pedis. dicta inde quod eo uestigia terre
imprimuntur. Sed et solum dicitur omne
quod aliquid sustinet. quasi solidum. Vnde
et terra dicitur solum quod cuncta sustineat.
et solum pedis. quia totam corporis molem
portat. Item hec glis dicitur terra te
nax et argilla. Vnde iuuenalis. Glis
animal. Glis terra tenax. glis lap
pa uocatur. Prima prima producitur. glissis te
net alta. tercia glitis. Nota ad sig
na et per ea discerne genera.

Ariel secundum remigium. leo dei.
uel leo dei interpretatur. Et quando
que ponitur pro uiro forti. ut i. paral.
xi. c. Ipse percussit duos ariel. idest du
os uiros fortes ad modum leonis.
quandoque ponitur pro ierusalem. Vt ysa. xx
ix. Ve ariel ariel et cetera. Vbi dicit
glossa. leo dicitur ierusalem que potentis
sima fuit. sed bis dicitur ariel propter
templum et altare. tercio ariel ponitur
pro altari. eze. xliii. c. Ipse autem ariel
quattuor cubitorum et cetera. Vbi dicit glossa.
ariel lux mea deus. secundum quosdam. secundum
ieronimum. leo uel fortis dei. quod ad al
tare proprie dicitur. in quo uel illuminatio
dei est. uel leo uel fortitudo eius.
Aries ponitur pro machina bel
lica et dicitur sic. quia impingit mu
rum ad modum arietum pugnantium.
ualide enim ac nodose arboris ca
put ferro uestitur. et suspensa ma
nibus funibus militum manibus ad mu
rum impellitur. deinde retrorsum
ducta maiori impetu destinatur.
et sic crebris ictibus murum perforat.
et irrumpit.
Aries pro animali dicitur. uel ab ara.
uel ab ares. quod est uirtus. Vnde
grecismus. Dicitur hic aries. quod sit
mactatus ad aras. Vel quod dux for
tis gregis est. dicatur ab ares.
Ariolus. ab ara dicitur diuinator.
qui circa aras ydolorum nepha
rias preces emittit. et funesta sacri
ficia offert. Magister uero in hystoria
super deuteronomium uocat ariolos inspectores

Nomina terre

Cā. j. d.

Nō. diuisa noīa tre.

moab.

fibrarum circa aras pro cognoscendis
futuris. et coniectores somniorum.
augures .i. gestus avium vel gar-
ritus attendentes maleficos .i. im-
molantes pueros demonibus vel sal-
tem lustrantes incantatores .i.
prestigios qui sentientes fallunt. phi-
tones .i. ventriloquos qui per spiritum
malignum loquuntur a phitone .i. ap-
olline. sic dictos divinos .i. aruspices
idest astrorum inspectores. Nigroman-
ticos qui carminibus vel sacrificiis sus-
citant mortuos. Et quia noticia
istorum vocabulorum sepe necessaria est in
scripturis. Ideo ea que .viii. ethi-
Ca. ix. mologiarum scribit ysidorus presentibus anno-
temus. Ubi dicitur. Magi sunt
qui vulgo malefici ob facinorum
magnitudinem nuncupantur. hii elementa
concutiunt. turbant mentes ho-
minum. ac sine veneni haustu
violentia carminis interimunt. de-
monibus enim accitis audent ven-
tilare ut quisque suos perimat
malis artibus inimicos. hii et sangui-
ne utuntur et victimis. et sepe con-
tingunt corpora mortuorum. Ni-
gromantici sunt quorum precanta-
tionibus videntur resuscitati mor-
tui divinare et ad interrogata respondere.
Nigron enim grece mortuus. mancia
divinatio nuncupatur. ad quos susci-
tandos cadaveribus sanguis adi-
citur. Nam amare sanguinem de-
mones dicuntur. Ideo quotiens nigro-
mantia fit. cruor aque miscetur. ut

colore sanguinis provocentur. Ydro-
mantici ab aqua dicti. est enim ydro-
mantia in aque inspectione umbras
demonum evocare. et ymagines
eorum vel ludificationes videre. ibique
ab eis aliqua audire. Varro au-
tem dicit divinationis .iiii. esse ge-
nera. terram. aquam. aerem. et ig-
nem. hinc geomantiam dictam. ydro-
mantiam. aeromantiam. piromanci-
am. Divini dicti quasi deo pleni.
divinitate enim se plenos assimulant.
et astucia quadam fraudulentie
hominibus futura coniectant. Duo autem
sunt genera divinationis. ars et
furor. Incantatores autem dicti
sunt qui artem verbis peragunt.
Arioli vocati propter quod circa ar-
as ydolorum nepharias preces fun-
dunt. et funesta sacrificia offerunt.
hisque celebritatibus deorum vel de-
monum responsa accipiunt. Arus-
pices nuncupati quasi horarum inspec-
tores. dies enim et horas in agendis
negociis operibusque custodiunt.
et quid per singula tempora obser-
vare debeant hii intendunt. hii
etiam exta pecudum inspiciunt. et
ex eis futura predicunt. Augu-
res sunt qui volatus avium et voces
intendunt. aliaque signa rerum vel ob-
servationes improvisas hominibus occur-
rentes. idem et auspices. Nam au-
spicia sunt que iter facientes ob-
servant. Sunt autem auspicia quasi Auspicia
avium inspicia. et auguria quasi

auium garria .i. auiu voces et lin
gue. Item auguriu qui augurium que
aues gerunt. Duo aut sunt gna
auspicior. Unu ad oclos. altrum
ad aures. ptinens ad oculos .s. uola
tus. ad aures. uox auiu. Phi
tonice a phicio appolline dce q is
autor sit diuinandi. Austrolo
gi dci q in astris auguriant.
Genetialiaci appellati pp' nata
lium osidatones dier. Genus ho
minu p xii. signa celi describut.
sydum q cursus. nascentiu mor
es actus euentus pdicare conan
tur .i. quis quali signo fuit na
tus. aut q' defcm heat uite qui
nascit. Hii uulgo mathematici
uocantur. cuius supsticionis ge
nus constellatones latini uocant.
Primu aut stellar interpretes
magi nuncupant. Sic de hiis le
gitur in euangelio. qui xpm natu
annunciauit. postea hoc noie soli
mathematici nuncupant. cuius
artis scia usque ad euangeliu fuit
concessa. ut xpo edito. nemo alic'
natiuitate de celo interpretaret. Ho
roscopi dci q horas natiuitatis ho
minu speculant. diuso et dissili fa
to. Sortilegi dci sunt que
sb nomine ficte religionis qui p
quasdam scor sortes. diuinatonis
sciam pfitent. aut quarumcumque scrip
turar inspectone futura pmit
tunt. Salitatores uocati sunt.
quia dum eis membror quecumque p
tes salierit aliquid s' exinde si
ue psperum siue triste significari
pdicant. In hiis omnibz ars demo
nu est ex quadam pestifera socie
tate hominu et angelorum malo
rum exorta. Auguria primi
friges inuenerunt. Prestigi
um mercurius dr inuenisse. dcm a
prestigiu qui prestringium eo q pre
stingat aciem oculor et cetera.

Ariolor. aris .i. diuinare. unu
deponens est. Et dicit ab
ariolus. oli.

Ariopagita sm papiam dr
curialis. ab ariopagos grece.
qd atheniensiu curia dr. Hug
dicit q ariopag' uilla est uirtu
tis. ab ares. qd est uirtus et pag'
qd est uilla. et dr sic uicus atheni
ensis. ubi studebant phi. Unde
ariopagita magr illius uici. in
glo. act. xvii. dicit q ariopagus
erat curia atheniensis ab arios.
ydolo martis. qd ibi erat. et pa
gos qd est uilla. Unde ariopagi
ta. de illa curia. uel de athenis ex
istens. et h uidet' in melior expo.

Arista dr spica. ab areo. es.
Unde aristor. aris. depon
ens .i. spicas colligere.

Arma. armor. dr ab armus
armi. qd est scapula. et est
armus bestiar. pp' sic humer'
est hominu. Dicunt aut arma
ab armo. q in armis .i. in hum
is portantur.

armamẽtum

armamẽtari
um.

Armamẽtum dr̃ ab armatu
ra. ab armando. Armamẽ
tarium dr̃ locus ubi arma repo
nunt̃. ⁊ dicit̃ ab armamẽtũ. ar
mamẽti. Item armamẽtorolũ est
diminutiuũ. ab armamẽtario.

Armentũ dr̃ ab artus. ul̃ q̃r
aptum est ad arma facien
da. ul̃ deferenda. ul̃ extenda. Ul̃
dr̃ armentũ. q̃i aramentũ q̃r ap
tũ est ad arand̃. Et nõ ĩlus diff
erentiales. qui ponũt in grisimo.
Grex ouiũ ꝓꝑe fertur. sobolũq;
suarũq;. Armenta boum. dicis
pecus ẽẽ caprarum.

Armentarius. custos armenti.
Armiligata organa dicun
tur. ad armũ ligata. ul̃ s̃m alr
terum. genus est organi. q̃d fit ẽ
aqua. ita dr̃ ĩ hystoř.

Armilla est ꝓꝑe ornamẽtum
armoř. Inauris. auriũ. dex
tralia. brachioř. Ysid. ethimol.
/. cã xxxi. xix. Ubi agit de ornamẽtis. sic
ait. Armille ꝓꝑe uiroř collate
uictorie. tamẽ militibz ob armoř
uirtutẽ. Unde quandam uulgo
uirile dicebant̃. ab intellectu au
tem circuli. armilla nõ discrepat.
/ ul̃ ipa q̃r ipe quoq; ubi ponitur ambiẽ
do astringit. Sz armilla lati ex
tendit̃. circulus rotund̃ fit. hu
gutõ sic ait. Armilla est torq̃s.
brachiale. dextrochium. ⁊ est
ꝓꝑe uiroř sic p̃us. Sic ğ dicit̃
armilla. ab armis. p quibz alliga

tur. ꝗ p homo inuestitur. Job. xl. f.

Aroma media ꝓducta dr̃ ꝗ
ferri. et dicit̃ ysid. ethimol.
xvii. Aromata sunt quecũq; fra /. Cã. viij.
grantis odoris. india. ul̃ arabia.
mittit̃. siue alie regiones. nom̃
aut̃ aromata traxisse uident̃.
siue q̃r aris ĩpõita diuinis ĩuoca
tionibz apta uideant̃. siue q̃r se
se aeri ĩserere. ac misce p̃hibent̃.
Nam quid est odor. n̄ aer q̃tac
tus. q̃i. d. ul̃ ab ara. ul̃ ab ae
re dr̃ aroma. q̃i are. ul̃ aeris. o
ma. i. odor. Et inde aromatizo.
tizas. i. redolere. ⁊ ponitur q̃nq;
trãsitiue. ut aromatizo te. i. un
go aromate. ul̃ facio aromate
redolere.

Arra dicitur res que datur
in certitudinem. q̃r contractus
firmus habeatur. ⁊ est ꝑs p̃cii. et
dicit̃ arra. ab ara. q̃r res que ĩar
ratur ad̃o. dz ẽẽ rata. q̃i testibz
aris fieret. Ysidor. aut̃ in. v. ethi /. Cã. xxv.
mol. dicit. q̃r arra dr̃ a re. p qua da
tur. arra enĩ est. que p̃mũ p re bo
ne fidi contractu empta. ex pte dat̃.
⁊ postea cõpletur. est enĩ arra cõ
plenda. non auferenda. Unde qui hẽt
arram. nõ reddit sic pign̄. sz
desiderat plenitudinem.

Arrabo. bonis. dicit̃ uadi
monium. ⁊ ꝓꝑe q̃d datur p
re bona. sic p coniugio. Unde
arrabo dr̃. q̃. arra bona. res
enĩ que datur p re mala. nõ

que dr arrabo. et pduat hanc sil
labam .iii. Versus. Pars arrabo
uenit fecit. dum res bona uenit.
idest uendit.

Arrepticius est sic dicit huguc.
qui arripit. uel qui arripit.
sic demoniacus. et arrepticia dr
demoniaca. et declinatur arrepti
cius. cia. cium.

Arrogans dicitur superbus. se extol
lens. sibi aliquid attribuens
ab arrogo. as. quod est superbire. et
per superbiam et arrogantiam acquirere.
uel sibi tribuere. et ponitur quandoque sim
pliciter pro acquirere. Nota uersus.
Si rogat addideris con. congregat.
e. dat. in. inst. deminuit. sub.
substituit. pro. protrahit. inter.
querit. per. superat. ab. destruit. ar.
quod superbit.

Artaban sic communiter dr. est men
sura trium modiorum. Secundum y
sidorum .l. xvi. ethimol. dicitur quod
artaban mensura est apud egyptios
sextariorum .lxx. duorum. preterea hec
diuas gentes. uel linguas que or
bem compleuerunt.

Arthemo. onis. modicum ue
lum est. et sic dicit ysidorus
ethimol. xix. potius dirigende
nauis causa commentatum. quam
celeritatis. et ubique producit hanc
sillabam the. xix. et secundum hug.
dr hic arthemo. et hic arthemum.

Articulus. diminutiuum est.
ab artus et est articulus pro nun

membrorum. pronomen articulare. Vnde
priscianus dicit circa principium minoris
uoluminis quod articulus secundum notici
am suppositorum demonstrat. Item
articulus est minima pars simboli secundum
personarum distinctionem significatiuus.
hugo autem de sancto uictore sic diffi
nit. articulus est natura cum genu.
Item secundum eundem. Articulus est
perceptio ueritatis diuine tendens in ipsam.
Item secundum richardum de sancto uictore.
Articulus est indiuisibilis ueritas de deo
artans nos ad credendum. Alii dicunt
sic. Articulus est preceptio fidelium.
dirigens nos in finem. Secundum pap.
artus dicuntur maiora membra ut
brachia. Articuli minora. ut di
giti. Articuli dicuntur quia neruis arta
tur. i. colligantur. Inter articulum autem
et pronomen hoc interest quod articulus tunc
est cum nomini iungitur. ut hic
sapiens. Cum uero non coniungitur.
demonstratiuum pronomen. ut hic et
hec et hoc. Item articulus quidam dr
color rethoricus. qui singula uerba fit
distincte proferuntur sine coniunctio
ne. ore. genis. oculis. patride men
tiris adesse. arte. dolo. uiribus. itineris
simulare labores. Item articulus
dr denarius numerus. et quilibet nu
merus per decem multiplicatus.

Arcturus sic dicit greg. super iob
.ix. septem stellis in quibus lu
cet. semper uersatur. et numquam mergitur.
huguicio autem dicit sic. Arcturus
quasi arctos urens. i. ursam amans.

dicitur artos enim grece ursa latine.
eadem stella uocatur artophilax ab
arthos quod est ursa et philax quod est
suare. quasi suans ursam quia semper
sequitur eam. Nota ubi ysidorus in
quarto ethimologiarum. ubi sidera scribun
tur. Quedam stelle idem dicuntur
signa quia ea naute obseruant in gu
bernandis remigiis contemplantes
aciem fulgoremque eorum quibus sta
tus celi futurus ostenditur. Sed et omnes
homines ea intendunt ad preuiden
das aeris qualitates per estatem et
hyemem uernalemque temperiem. ortu
enim uel occasu suo certis stationi
bus temporum qualitates signant. Sig
norum primum est arton quod in axe
fixum .vii. stellis in se reuolutis
rotatur. nomen est grecum quod la
tine dicitur ursa. que quia in modum ~~urse~~
plaustri uertitur. nostri eam septemp
trionem dixerunt. triones enim
proprie sunt boues aratorii. dicti eo quod
terram terunt. quasi teriones. Sep
temptrionem autem non occidere propter
uicinitatem quia facit ideo sic. Arto
philax dicitur quia arton .i. elicen ursam
sequitur. eundem et booten dixerunt.
eo quod plaustro adhereret. signum
multis spectabile stellis. inter quas ar
turus est. Arturus est sydus post cau
dam maioris urse positum in sig
no boote. Unde et arturus dictus. quasi
artus ursa. quia bootis precordiis col
locata est illa stella. Oritur au
tem arturus autumpnali tempore.

Orion austri ante tauri uestigia
fulget. et dictus orion. ab urina .i.
ab inundatione aquarum. Tempore enim hy
emis abortus. mare et terras aquis
et tempestatibus turbat. hunc lati
ni iugulum uocant. quia sit armatus
gladio. et stellarum luce tribulis.
atque clarissimus. in quo si hec fulgent
omnia. serenitas portenditur. si obs
curatur hec acies. tempestas cre
ditur imminere. Hyades autem
dicte apotohyin .i. a siccato et pluui
is. Nam pluuie grece hyetos di
cuntur. ortu quippe suo efficiunt
pluuias. Unde et eas latini succul
as appellant. quia cum nascuntur plu
uiarum signa monstrantur. De qui
bus uirgilius eneidos .iii. dicit.
Arturum pluuiasque hyadas gemi
nosque triones. Sunt autem septem
stelle in fronte thauri. et oriun
tur tempore uernali. Pliades a plu
ralitate dicte quasi pliades a pollis quod
est pluralitas. Sunt autem .vii. stel
le ante genua thauri ex quibus
sex uidentur. Nam latet una. has
latini uergilias uocant a temporis
significatione quod est uer. quia tunc exor
iuntur. Nam occasu suo hyemem
ortu estatem. primique nauigatio
nis tempus ostendunt. Canicula
stella que et sirius appellatur. que
estiuis mensibus in medio centro ce
li est. et dum ad eam sol ascenderit.
coniuncta cum sole duplicatur calor ipsi
et dissoluuntur corpora et uaporantur.

Unde et ex ipsa stella dies caniculares dicuntur, quando et moleste sunt purgationes. Canis autem vocatur propter quod corpora morbo afficiat, aut propter flamme candorem, quod eiusmodi sit ut pre ceteris lucere videatur. Itaque quo magis eam cognoscerent Syrion appellaverunt. Cometes stella dicta est eo quod comas luminis ex se fundat. Quod genus sideris quando apparuerit, aut pestilentiam, aut famem, aut bella significat. Cometes autem latine crinite appellantur, quia in modum crinium flammas spargunt. Lucifer dictus eo quod inter omnia sidera plus lucem ferat. Est autem unus ex planetis. Hic quippe iubar dicitur, eo quod radios suas effundat. Sed et splendor solis et lune et stellarum iubar notatur, quod in modum iube radii ei extendantur. Hesperus stella occidentalis, quam cognominatam perhibent ab hespero hyspanie rege. Est autem una ex .v. stellis planetis, noctem ducens et solem sequens. Fertur quod hec stella oriens luciferum, occidens vesperum facit. Planete sunt stelle que non sunt fixe in celo ut reliquae, sed in aere feruntur. Dicuntur autem planete a planes, id est ab errore. Nam interdum in austrum, interdum in septemptrionem, plerumque contra mundum, non numquam tamen mundo feruntur. Illa vero que agentalibus signa dicuntur, in quibus et animantium ymago de stellis formatur, ut arton, aries, thaurus, libra et cetera huiusmodi, hii qui siderum perviderunt in nomina stellarum speciem corporis superstitiosa vanitate permoti finxerunt, ex causis quibusdam doctrine suorum. Nam arietem primum signum cum ut libre mediam lineam mundi tradiderunt, propter ammonem iovem ideo vocaverunt, in cuius capite, qui simulachrum faciunt, arietis cornua fingunt. Quod signum gentiles ideo inter signa primum constituerunt, quia in martio mense, qui est anni principium, solem in eo signo cursum agere dicunt. Sed et thaurum inter sydera collocaverunt, et ipsum in honorem iovis, eo quod in bove fabulose sit conversus, quando europam transvexerit. Castorem quoque et pollucem post mortem inter notissima sidera constituerunt, ex quibus signum gemini dicitur. Cancrum quoque sic dixerunt, eo quod ad illum signum mense iunio solstitium veniens retrograditur in modum cancri, breviores que dies facit. Hoc enim animal incertam habet partem priorem, denique ad utramque partem gressum dirigit, ita ut prior pars sit posterior, et posterior prior. Leonem in grecia ingentem hercules occidit, et propter virtutem suam hunc inter .xii. signa constituit. Hoc autem signum sol attingens nimium calorem mundo reddit. Virginis signum et inter signa [icato] et astra collocaverunt, propter quod eisdem diebus in quibus per illius signum

q

[margin: quod emittit]

[margin: Iuba iube dicitur crinis equi.]

[margin: De signis.]

[margin: icato]

sol decurrit terra exusta solis ardo
re rimas pariat. Est enim hoc tem
pus canicularium dierum. Libram
autem vocaverunt ad equalitatem men
sis ipsius. quia viii. kalendas octobris sol
per illud signum currens equinoctium
facit. Scorpium quoque et sa
gittarium propter fulgura ipsius
mensis appellaverunt. Sagittarius
vir equinis cruribus deformatur. cui
sagittam et arcum adiungunt.
ut ex eo ipsius mensis fulmina demon
strent. Unde et sagittarius vocatus.
Capricorni figuram ideo inter sydera
fecerunt propter capram iovis nu
tricem. cuius posteriorem partem corporis
in effigiem piscis ideo formaver
unt. ut pluvias eiusdem temporis
designarent. quas solet idem
mensis in extremis habere. Por
ro aquarium et piscem ab ymbri
bus ~~temporis~~ temporis vocaverunt. quod in
hyeme quando in hiis sol intrat maio
res pluvie profunduntur. in exposito in
venies alias rationes. quas causa bre
vitatis pertranseo.

Artus artui dicitur membrum ab
arto as. quia vivus artatur.

Arula diminutivum est ab ara.
et sic dicit magister in hystoriis
in descriptione altaris holocausti.
arulam. scilicet quandam craticulam posita
legitur. hebreus aracundam vo
cat. vel sulcum quendam in medio al
taris fuisse dicit. usque ad quem locum
altitudo craticule pertingebat. erat

Aracunda

autem etiam super quandam fenestram ab ori
ente strues lignorum imponebatur.
et super ligna carnes assande. Unde
opiniones que ponuntur in hystoriis.

Arundo quasi arendo dicitur ab areo
ares. quia cito aret. et sic dicit
huguitio. proprie dicitur arundo folium
defendens. et sepe ponitur pro canna.
et hoc ipsum tangit oracius dicens
in viii. methamorphoseos. Vimina
que et longe parva sub arundine canne.
Nota versiculum usitatum. Cantat yrundo.
nat yrundo. flumine crescit arundo.
sic et planius. Cantat hyrundo.
floret arundo sed nat hyrundo in
nota quod secundum papiam arundo non as
piratur in principio. sed simpliciter
incipitur ab a.

Arundinetum locus est ubi
crescunt arundines.

Arvina ab arvo dicitur pingue
do. unde supra in expositione adeps.

Aruspex secundum papiam dicitur
are inspector. vates. sive
sacerdos. ariolus. sortilegus. divinus.
fanaticus. augur. coniector et cetera. Et
sequitur. Aruspices sunt qui ex
ta pecudum inspiciunt. et ex eis fu
tura predicunt. Cetera invenies su
pra ubi exponitur ariolus.

Arx arcis dicitur turris ab ar
cendo. quia arcet hostes.

Assare quasi arsare ab ardeo es.
dicitur. Unde hoc assatum.
et assus sa sum. quasi arsus. Et non
quod pulli primo exaturizantur in

Assatum
Assus

aqua calida. ut faciliꝰ deplumē
tur. deplumati ustulant᷑. ut sb
tiles plume q̄ manibꝫ non poſ
ſunt extrahi cōburant᷑. Com
ecia̅ porcus ustulatur. q̄n sete
eiꝰ penitus cōburunt᷑. ultimo pul
li i veru assantur. ul᷑ forsita̅ elix
antur. i. i aq̄ coquuntur.

Ascella diminutiuu̅ est ab ala.
scilꝫ illa pᷓs corporis pilosa. q̄ ē
sb brachijs. que ⁊ ala dr̄. q̄ alio
noīe dicit᷑ hyrcus. q̄ fetet. ⁊ dr̄
ascella. a celleo. es. qđ est moueo.
moues. q̄ ab ea cillent᷑ brachia
idest mouent᷑.

Ascia instrumentum est carpē
tarij. scilꝫ bisacuta. ⁊ dicit᷑
ab astulis. quas de ligno exim̄.
Astule aut᷑ ab attollendo dc̄e st̄.
ea que cadunt de ligno cu̅ dola
tur. cuius asciola diminutiuum.
papias dicit q̄ ascia est i manu
brio breui. ex aduersa pᷓte referens
ul᷑ simplicem malleu̅. aut cana
tum. ul᷑ bicorne rostru̅.

Ascopa uas est aquaticu̅. utri
simile. ⁊ corripit penultimā.
Et dicit hugutio. ascopa grece. ut᷑
latine.

Asilum sic᷑ dicit papias tem
plum. qđ remus ⁊ romulꝰ
cōstituerunt. Dicit᷑ aut᷑ asilum.
sacer locus q̄ uiolare nephas
est. sic᷑ est octa. ⁊ dr̄ ab. a. qđ est
sine. ⁊ silen qđ est tractus. q̄ nō
est fas inde trahe̅ ul᷑ ondere aliq̄.

et pducit penultimam. Unde
uirgilius in. viij. eneid. hic luca̅
ingentē q̄ romulus acer asilum.
Retulit ⁊ gelida monstrat sub
rupe luparcal. Item hic asilus dr̄
thibanus. s. musca que stimulat
boues q̄ greci oestru̅. rustici tha
banu̅ uocant. Lucanus. Turbat
asilus equos. miseris succurrit asi
lum. Lupercus dr̄ pan. ul᷑ sacer
dos. pan. q̄. lupos arcens. quia
pan. deꝰ est pastoꝝ. ⁊ lupos ar
cet a pecoribꝫ. Unde dr̄ luparcal. i.
templu̅. ul᷑ festum panis. ul᷑ foſ
sa pastoraliu̅ ludoꝝ in luco quasi
theatrum f̄c̄a.

Asinus sic᷑ dicit ysidoꝝ ethi
mol. xij. asedendo dr̄ q̄i aſ — Ca. j. c.
sedꝰ. q̄ paulisq̄m homines cap
erent equos. asinus insidē cepimt.
Asinus eni̅ aīal tardu̅ est. ⁊ nulla
rōne renitens. statimq̄ꝫ ut uo
luit s᷑ eu̅ homo sbstrauit. uel
dicit᷑ ab. a. qđ ē sine. ⁊ senos qđ
est sensus. q̄i sine sensu. q̄ aīal
stolidu̅ est.

Asinus pnubꝫ plenus. i. suf
ficient᷑ honatus. ul᷑ forte si
cut ex boue ⁊ hyrco fiunt utres.
ita de asinis fiebant sacci qđ ali
qua ferenda. Ita dr̄ in hystoꝝ.

Asina de qua dixit dn̄s. Solui
te ⁊ adducite m. sic᷑ dicitur
in hystoꝝ. cōmunis erat paup
ibus. qui ꝑꝑa iumenta non hē
bant. cuiq̄ꝫ aliquis mea oport

fuerat pabulum dabat ei et pul
lo parit' qui ad opa gemina y
nutriebatur. et ob eius ita co
mune obsequiu quidam eam
dicam putant sbiugalem. qd
om iugo et dnio expositam. si
grecum nom est. asino eni lati
ne gce sbiugal'. et utrumq; nom
ht eand cam istitutu est. hoc ei
iumtum primu insedit homo. et a
sedendo latinus asinu dixit. et
grecum sbiugalem.
Assidei dnr illi iudei qui spe
diuino cultui assidebant. ab
assiduitate uocati. dci qz assidei.
qsi assidui.
Assistrix ab assidendo dr. ui
detur dici que sistit iuxta
ul' circumsistit ad suiciu. Vn
legitur. ix. sap. Da m sedium
tuarum assistricem sapiam. Sz
huguitio dicit et bn q' lra corep
ta est. et debz dici asistricem. Sisto
eni et eius copota scdm q' significat
stare ul' manere no hnt ptita. l'
supina. Sz mutuo accipiunt
a sto. stas et ab eius copoitis. Vn
scdm istam significatoem assisto.
assistis. facit astiti i pterito. et asti
tum. tu. i supino. sic asto. astas.
et ab astitu. u. gula in or. fit no
men uerbale astitor. qd ab assis
tendo. ul' ab astando pot descen
dere. et inde astitrix. media cor
repta. et non assistrix. qd nich
est. n' ab aliquo ubali pot formari.

Item sisto. sistis. ponit' p statuere.
et tunc est actiuu cu suis copoi
tis. et carent pterito et supino. Sz
accipiunt mutuo a statuo. et eius
copoitis. et sic sisto facit pteritu
statui. et supinu statutum. et
assisto debet face pteritum astitui.
et supinu astitutu. Vnde patz
q' si scdm istam signem debeat
formari ubalia nomina mascli
ni gnis et feminini dicetur
astitutor. et astitutrix. et nuqm
assistrix. Aliud. Sisto facit sta
tui. si transeat atq; statutu. Sz si
sit neutrale steti. nullu qz supinu.
suple ppium. Sz bn recipit accō
modatum. sic dic huguitio.
Assolatus. nau. i. dz ad solu
i. idest ad tantam redact'. de so
lio depositus. ad solitudine redact'.
Aspicio. aspicis. copoitur ab
ad. et specio. specis. spexi. spe
cere. spectum. qd est csiderare. sz
no est in usu. et het copoita mul
ta. et dicit huguitio. et bn. q' nu
qm dicendum e aspicio. sz aspicio.
qd pbatur p diriuatonem. s.
speculu. spes. et specula. Sig
ficato ubi ppoiti omnibz patet. sz
ppt originem. hic de eo facio me
tionem.
Aspis. dis. gen' est spen
tis. Vnde ysidor' ethym
olog'. xii. sic ait. Aspis uocata — Ca. iiij. b.
q' morsu uenena imittat. et asper
gat. jos eni grece uenenu dnr.

et inde aspis, quia aspergens. ios eo quod morsu venenato interimat. Fertur autem aspis cum presentire ceperit incantatorem qui eam quibusdam carminibus propriis evocat ut eam de caverna producat, illa cum exire noluerit, unam aurem in terram premit, alteram cauda obturat et operit, atque voces illas magicas non audiens non exit ad incantatorem. Ita dicit Ysidorus. Sed quod dicitur Ysa. lix. b. Ova aspidum ruperunt et cetera. Exponunt quidam ruperunt, i. eruperunt, q. d. serpentes excludi fecerunt.

Aspirare: anelare, conari, devenire, valde spirare vel favere. Et est pertinentium ventis qui quando flant et spirant nautis favent. Et est compositum ab ad et spiro, -as, quod significat vivere vel spiritum ducere vel flare vel olere sive redolere. Ita dicit Huguitio. Item aspirare sumitur pro elevari. Cant. ii. g. Donec aspiret dies et inclinentur umbre.

Assumentum ab assumendo dicitur illud quod de aliquo dempto accipitur ad aliud faciendum vel reparandum.

Astrum dicitur stella, ab astreo philosopho qui primus tractavit de astris, vel dicitur ab aster grece quod est stella. Et dicit Papias quod astra et stelle et sydera inter se differunt. Nam astra sunt stelle grandes ut Orion, Bootes. Stella vero est quelibet singularis. Sydera autem sunt stellis pluribus facta, ut sunt hyades et pliades. Sed hec nomina scriptores confundunt et astra pro stellis et stellas pro syderibus ponunt. Astra, sydera, stelle et signa inter se differunt. Sydera illa dicuntur que navigantes considerant quod ad cursum suum dirigunt consilium. Astra autem sunt stelle grandes ut Orion. Stelle autem minores ut multi iuges ut hyades, pliades. Signum vero quo animantis ymago formata est, ut Taurus, Scorpio et huiusmodi. Ysidorus in tertio Ethimologiarum latius tractat de istis. Vide infra ubi exponitur sydus. — sic

Capitulo xxxviii usque ad xliiii.

Astutus, -ta, -tum, i. callidus, dolosus. Et dicitur ab astu. Astus enim dicitur calliditas vel dolositas. Et sumitur astutus in mala significatione. Sic acutus in bona.

Attacus maior est bruco sicut dicit interlinearis Levit. xi. Et hec sunt verba que ibi scribuntur: Bruchus qui exit minor est quam attelabus. Horum significationes ponit glossa Ioel. i. a. dicens: Et est yonum. Eruca vermis est qui in oleribus maxime invenitur. Bruchus vocatur fetus locuste antequam habeat alas. Deinde cum incipit volare parum dicitur attelabus. Cum vero plenius volat dicitur locusta. Et est bruchus multo gravior quam locusta vel attelabus quia iacens in uno loco indigestus comedit fructus. Unde dicitur a broumin quod est consumere.

attachus dicitur ab a. quod est sine
et theca quod est positio. quasi sine the
ca. quia deposuit thecam et reposito
rium suum in quo prius iaciat in
volutus. vel melius dicitur attachus quasi
attagus. i. sine thega eo quod nichil
habeat quo involutus tegatur. Theca
enim quasi tega dicitur a tegendo. Achelabus
dicitur ab a. quod est sine et tela et
abeo abis. quasi sine tela. i. theca ab
iens. Vel dicitur achelabus quasi achela
mius. i. sine tela vadens. vel quasi a
tela abiens. Et nota quod attachus
corripit penultimam sillabam. et
similiter achelabus.

Achelabus

Athene quasi litorales dicuntur ab
acta quod est litus quia in lito
re posite. Vel dicuntur athene in
mortales propter studium quia ibi olim
viguit sapientia que immortalis est. et
sic dicuntur ab athanatos quod est mor
tale. vel ab a. quod est sine et thana
tos quod est mortale. Unde athana
sia. i. immortalitas. Attiste alia trans
latio habet.

Attiste vasa sunt potatoria.
Unde in esdre. ii. ubi alia
translatio habet patere argentee.

Hec patera dicitur sciphus. et corri
pit hanc sillabam te. versus. Si
pateres patere
pateras ad vi
na patere.

Attramentum ab attramine
dicitur. Est autem attramen id
quod nigredo. et dicitur ab ater
atra atrum. quod est niger gra grum.
Attramentum vero dicitur quia sit atrum.
nigrum enim reddit liquorem
cui miscetur. et dicit ysidorus ethimologiarum
Ca. xvij. xix. ubi agit de coloribus quod fit
ex fuligine pluribus modis. Sunt ar
dentes telas resina adiecta in vas
culo quod fumum retineat. Hinc pic
tores cum aqua miscent gluten.
ut illustrius resplendeant. Fuligo
quasi fumo ligata dicitur nigredo que pen
det a trabibus et fit ab igne.

Attramentarium dicitur vas in quo
reponitur attramentum. cornu
etiam scriptoris sic dicitur. Ro. satis pz.

Atrium magna edes est sive
amplior et spaciosa domus. et
dicitur atrium quod addantur ei tres
porticus extrinsecus. Alii atrium
quasi atrium dixerunt. Atrium enim
fit ex fumo. Ita dicit ysidorus ethi
mologiarum. xv. Unde atriolum diminutivum. Ca. iij.

Attrectare verbum est frequen
tativum ab attraho. his. Et
nota quod frequentativa que descendunt
a compositis ab hoc verbo traho. regula
riter habent. a. ante. c. ut attrac
to. detracto. contracto et sic de ali
is. In frequenti tamen usu nostro po
nitur. e. loco. a. et dicitur attrecto. de
trecto et cetera.

Avarus dicitur quasi avens. i. cupi
ens aurum. Aveo enim aves
avi avere. id est cupere et est neutrum.
et caret supino. Unde avidus. da. dum.
vel dicitur avidus quasi habens mare varus. i.
curvas. quia non vult extendere ad
dandum. sed semper curve sunt ad re
tinendum.

Auceps aucupis qui aves ca
piens communis generis est.

vnde aucupium dr̄ aucupis of
ficium .s. capiendi aues. Itē au
cupium dicitur fortuitum uł bo
nus euent⁹. Et sc̄dm huguicōem
dr̄ aucupiū ab aucupor aucupari.
qđ est aues cape auguriari ⁊ acq̄
Augur a garritu aui(um) dictum. vel ab aui(um) gestu. sic
tum dr̄ .scilꝫ diui eius qui se
cundum garritum auium diui
nat. Require sup̄. v̄ exposit͂ar ari
olus. Inde dr̄ augurium qđ augur
rium .s. diuinatō uł auguris offi
cium. Inde uolunt quidam formare
augurio augurias uł augior ari.
idest diuinare. Et inde dr̄ augu ri
ator ⁊ auguriatrix .i. diuin⁹ ⁊ di
uina. Sꝫ de isto ūbo nusq̄m in p̄s
ciano uł autoribꝫ recolo me legis
se. Sꝫ solum auguror aris. depo
nentis gn̄is. Vnde ouid̄ meth
x morph̄ .iij. Namqꝫ dies aderit
q̄ͦ non prius auguror eē. Inueni
tur etiam ī uoce actiua. Vnde
uirgilius in .vi. eneid. ante
x mediū. ⁊ reor ⁊ si quid ūi mēs
augurat opto.
Auis quasi sine uia dicit᷑.
Cā. vij. a Vnde ysidor̄ ethimol̄ .xij.
Aues dc̄e eo q̄ uias c̄tas nō ha
bent. sꝫ p auia queqꝫ discurrunt.
Auia auie ab auo dr̄ .s. mat᷑
p̄ris uł m̄ris. Auus aut᷑
ab euo .i. ab antiquitate dicit᷑.
scilꝫ pat᷑ p̄ris uł m̄ris
Aula sic dic᷑ ysidor̄ ethimol̄.
.cā. iij. xv. domus est regia siue
spaciosum habitaculum porticibꝫ
quatuor conclusum. Item aula dr̄
scrinium in quo res reponunt᷑.
Vnde plancius in aularia. qua
drilibrem aulam auro honustā
ego hēo. Vnde ⁊ comediā suam
uocauit aulariam uł aulularia
eo q̄ ī eā de quadā aula .i. c̄tam
capsella auro plena mentō fiat.
Sꝫ de hoc nich ad p̄sēs.
Autor sine .c. dr̄ ab autentin
grece ⁊ est cōis gn̄is. Vn
h auctoritas .i. s̄ñia alic⁹ imitatō
ne digna uł dignitas imitis expe
ta. Actor cū .c. ab ago agis. mas
culini gn̄is est. Auctor p .v. ⁊ .c.
ab augeo auges .s. masculini ge
nis est. Vn̄ ausus. Est hic et x
h autor. tm̄ dr̄ hic auctor ⁊ ac
tor. Autenti p̄mū dat. ab augeo
dico sc̄dm. Ab actoris ago. di
citur fons ⁊ origo.
Aura exposit͂ur sup̄. vbi expo
nitur aquilo. ūsus fine. Sic
ait ysid̄ ethimol̄ .xvi. dc̄m est ex
⁊ splendorem auri ⁊ duriciā eris
possideat. ⁊ dicit qđ ē nomē cōposi
tum ex latina lingua ⁊ g͂ca. Es
enī s̄mone g͂co calco uocat᷑.
fit aut̄ ex ere ⁊ igne multo. ac
medicaminibꝫ pducat᷑ ad aureū
colorem. huguicō dr̄ dicit q̄
dr̄ ab aurum ⁊ c̄atos qđ ē ma
lum. qr̄ malū aurū. q̄ solū au
ri colorem hꝫ ⁊ ñ ualorē.
Auricularius .i. secretari⁹ ab

Auricalcum. .ca. xix.

auricula diminutivum que secreta solent dici
in aure.
Auriga dicitur quia aures agens. quia
agit. i. ducit equos percutiendo
in auribus. ul' circa aures. Ul' dici
tur ab aurio auris quod est percutio
percutis. Unde gracilimus. Aurio per
cutiens. auriga dicitur inde.
Auris dicitur ab hauriendo quia
haurit sonum.
Aurugo dicitur corruptio aure.
quando segetes convertunt in na
turalem colorem ex auri cor
rupta. Et sic dicit glosa super
amos. iiii. Aurugo dicitur morbus
in homine ex habundantia corrup
ti felli corrupitur sanguinem.
et vertit in pallorem. et dulcia ver
tit in amaritudinem. Ysidorus
ethimol. iiii. dicit quod aurigo ·ca. viii.
a colore auri dicitur.
Aurum ab aura dictum est. i.
a splendore. eo quod repercusso
aere plus splendeat. Naturale
est enim metallorum splendor. ut plus
fulgeat luce alia repercussus. Ita
dicit Ysid. ethimol. xvi. Et se ·ca. xvii.
quitur obrizum aurum dictum quod
obradiet splendorem. Est enim
coloris optimi quod hebrei ophar.
greci cason uocant.
Aurispex exponitur supra.
ubi exponitur ariolus. cir
ca principium.
Auster uentus pluuiosus
est. Unde supra ubi expo

nitur aquilo.
Austerus. ra. rum. et hic et hec
austeris. et hoc austere. in eo
dem sensu. i. asper. ra. rum. Et di
cuntur ab auster austri. quia ille uen
tus asper. et insuauis est. Unde hec
austeritas. i. asperitas.
Autumpnus est unum .iiii^or.
temporum anni. sic enim dicit
Ysidorus ethimol. v. Tempora an ·ca. xxxv.
ni .iiii^or. sunt. Ver. estas. autump
nus. et hyems. Dicuntur autem
tempora a communionis temper
amento. quod inuicem se humore.
siccitate. calore. et frigore temp
erent. Hec et curricula dicuntur. quia non
astant. sed currunt. Ver autem
dictum quod uiret. Tunc enim post hy
emem uestitur tellus herbis. et in
florem omnia uertuntur. Estas
dicitur ab estu. i. calore. et estas quasi
usta. i. exusta et arida. Nam ca
lor aridus est. Autumpnus a tem
pestate uocatur. quando folia arborum ca
dunt. et omnia maturescunt. Hy
emem racione emisperii nuncupa
uit. quia tunc breuiori circulo sol uolu
itur. Unde et hoc tempus bruma
dicitur. quasi berin. i. breuis. ul' a ci ·ul' brum·
bo. quia tunc fit maior uescendi
appetitus. edacitas enim grece bro
ma appellatur. Unde et inbrumati
ti dicuntur quibus fastidium est cibo
rum. Hec tempora singulis
etiam celi partibus ascribuntur.
Ver quoque orienti dicitur. quia tunc

ex tris omnia oriuntur. Estas ab
meridiano eo quod pars eius calore flagi
tior sit. hyems septemtrioni eo
quod frigoribus et perpetuo gelu corpor
et. Autumpnus occidio propter quod
graues morbos habet. Unde et tunc
omnia folia arborum defluunt. Ut
autem autumpnus habundet morbis.
hoc facit confinium frigoris et caloris.
et repugnantia inter se contrariorum aerum
et estiuum. Huc usque sunt uerba ysidori.

Azimus. ma. mum. i. sine fer
mento ab a quod est sine et
zima quod est fermentum. Unde pa
nis azimus dicitur qui est sincerus et si
ne fermento. Unde infra. Ubi expo
nitur neomenia. in illo pascha pho
quartadecima die et cetera. In eodem
capitulo dicuntur scribi sequentia. Item
mathei. xxvi. c. dicit glosa bede.
pascha solus dies. quo agnus oc
cidebatur ad uesperum. xiiii. luna
primi mensis azima. xv. luna. quando
filii israel egressi sunt de egypto que
septem diebus celebrantur. i. usque
ad. xxi. diem eiusdem mensis
ad uesperum. Sed indifferenter al
terum pro altero ponitur. quia et dies
pasche in azimis celebrabatur. Item
in eodem capitulo super illud. scilicet pri
ma die azimorum dicit glosa. i. xiiii
luna quando abiecto fermento
agnus occidebatur ad uesperum.

Baculus a bacho
repertore uitis.
fertur inuentus.
quo homines
moti uino. in
nitentur. sicut
autem a bacho baculus. Ita a bacu
lo dicitur bacillus per diminutionem.
Ita dicit papias.

Bahen ornamentum est colli. ex
baculis aureis confectum. bahen
enim grece corona latine. Ita dicit
rabanus super i. machab. xiii. c.

Baiulo. baiulas portare. Un
de et baiulus dicitur qui aliquid
portat.

Balo. las. proprie ouium est. Unde
balbus. ba. bum. A
balando dicitur ille qui plene uerba non
explicat. qui potius uidetur balare
quam loqui. Ita dicit papias.

Balista genus est machine.
uel tormenti. ab emittendo iacu
la dicta. ballin enim grece emittere
latine. Ita dicit papias. et acce
pit ab ysidoro. ethimologiarum. xviii. ca. x.

Balsamus secundum huguitionem
arbor est. balsamum lignum
est. uel fructus. uel liquor eius. ysidorus
autem ethimologiarum. xvii. et papias dicunt ca. viii.
sic. balsami arbor in iudea intra ter
minos tantum. xx. iugerum erat. po
stea quam eandem regionem romani
potiti sunt. etiam latissimis col
libus propagata est stirpe. similis uiti
foliis. similis rute. sed albioribus semper

q3 manentibz. arbor aut̃ balsamũ.
lignũ eius. xilobalsamũ dr̃. fruc
tus siue semen carpobalsamũ.
Carpos enĩ grece dicit̃ fructus. suc
cus: opobalsamũ. qd̃ ideo cũ adiec
tione signatur eo qd̃ pcussus fer
reis ungulis cortex ligni p caũ
nas eximij odoris guttas distil
lat. Opima enim greco sermone
opo dr̃. cuius guttam adulterant
admixto cyprino oleo. ul' melle.
Sz sincer9 liquor pbatur a melle.
si cũ lacte coagulauit. ab oleo
si instillatus aque aut̃ imperfe
facile fuit resolutus. pterea & si la
nee uestes ex ipo pollute nõ ma
culant. adulteratus quod ui cum
lacte coagulat & ut oleum iacẽ
supnatat & uestem maclat. bal
sama aut̃ si pura fuint: tantã
uim hñt. ut si sol excanduerit
sustineri ĩ manu non possint.
Baltheus est cingulũ milita
re. et etiã illud in quo arma
dependent. et dr̃ baltheus in sing'.
in plali inuenit̃. hi balthei & h balthea.
Est enĩ de illis noibz de quibz dr̃ ĩ doc
trinali. Est locus atq3 loci. sunt
artis sunt loca rite. Sic iocus atq3 io
ci. ioca debẽt associari. baltheũ filũ
plale sequatur. qd̃ dr̃ fili. ul' fila.

addatur

Baptismus sic ait papias
b. intinctio. lauatio. ul' tinctio int̃
pretatur. qui iccirco tinctio
dicit̃. q2 ibi hõ spu gr̃e ĩ meli
immutat̃ & longe aliud q̃ erat
efficitur. et est grecũ. Vñ hoc bap
tisma. baptismatis. & baptizo. as.

diligi

Baratrum. qi uoratrũ. a uo
rando. dicit̃ inferus. & dr̃
papias q baratrũ dr̃ uorago p
cipiciũ gehenne pfundũ. creteris
inqm̃ execratores pcipitant̃.
pilus & locus cenosus. & dicit̃
baratrũ qi uorago atra & pfunda.
Ita dicit ysidor9 ethimol'. xiiij. ca. ix
Bariona sic dr̃ in hystoriis.
b hebreum est & sonat filius
iohanna. et est cpositum ex inte
gro & corrupto. & dicunt quidã
uicio scriptor ponĩ ibi iona p
iohanna. Remigi9 dicit q bario
na interpretat̃ filius colũbe. aut̃ si
plicitatis. & dicit qd̃ sirum est nõ
hebreum. Ionim9 aut̃ dicit in ĩ
terptationibz suis. bariona filius
columbe. sirum est. pit̃ & hebrũ.
bar quippe lingua siri. filius. io
na: columba. utroq3 sermone dr̃. ysi
dor9 aut̃ in. vij. ethimol'. sic ait. ca. viij.
bariona in lingua nr̃a sonat
filius columbe. et est nomẽ sirũ.
pit̃ & hebreũ. bar quippe sira li
gua. filius. iona hebraice columba.
ĩ utroq3 sermone dr̃ bariona. alij sĩ
plicit̃ accipiunt q sit fili9 iohis.
iuxta illam interrogatõnem. Symõ
iohis me & uolunt scriptor uicio
depuatũ pbri. iohanna. i. filio
iohannis bariona sit scriptũ una
sillaba detracta. & sequit̃ ibidem qd̃
petr9 fuit trinomi9. petr9 cephas.

et symon bariona.
Basis sic dicitur papias. nomen est
fortissime petre. Item basis
dicitur quod supponitur columpne. et
communiter accipitur pro fundamento. Item
basis est extrema pars plante.
Basilica dicitur regia domus. pala
cium regis. uel imperatoris. Vnde
(ca. iiij) dicit ysidorus ethimologiarum. xv. basilice
prius uocabantur regum habitacula. vnde
et nomen habent. Nam basileus rex.
et basilice regie habitationes dicuntur. nunc
autem ideo diuina templa basilice nomi
nantur. quia ibi regi deo sacrificia offer
untur. secundum huguitionem. a basis et leos
quod est populus dicitur basileos. quod uersum in lati
num basileus dicitur. id est. rex. uel imperator.
quia populi sustentamentum. et inde secundum
ipsum dicitur basilica.
Basiliscus grece. latine interpre
tatur regulus. eo quod rex ser
pentium sit. adeo ut eum uidentes
fugiant. quia olfactu suo eos necat.
Nam et hominem uel si aspiciat inter
imit. siquidem et eius aspectu nulla auis
uolans illesa transit. Sed quamuis procul
(de) sit eius ore combusta deuoratur. a mustelis
(uel illic.) tamen uincitur. quas illuc homines infe
runt cauernis. in quibus delitescunt. Itaque
quod mustela uisa fugit. quam illa persecuta mus
tela persequitur et occidit. nichil enim
parens ille rerum sine remedio
constituit. Est autem longitudine
semipedalis albis maculis liniatus.
(ca. iiij) Ita dicit ethimologiarum. xij. Vide infra.
ubi exponitur regulus.
Batilla. iiij. maiores dicebant
uascula apta ad portandum pru
nas. et carbones. et dicuntur batilla. quasi
uectilla. a ueho. uehis. Vnde dicit alex
ander nequam. A ueho dic prunas por
tantia uasa batilla. uel dicuntur batil
la quasi uatilla per diminutionem a batus.
bati. et tunc mutatur genus primi
tiui. et declinatur hoc batillum.
Batus secundum iohannem eadem
mensura est que et ephi. scilicet
trium modiorum et deputatur tamen li
quidis proprie. licet in aliis rebus talis men
sura habeatur. secundum papiam exponitur
multis modis. sic batus amphora una.
idest modii tres. Item batus quod he
braice dicitur bath. eadem mensura est
que ephi. et speciebus tamen liquidis ui
ni et olei. et ceteris isti modi competit.
Item dicitur batus siue badus deci
ma pars chori est. Versus differentia
lis. Dic pro uase batum. pro pro nomine
batum. In historiis dicitur quod ephi et chorus
mensure sunt aridorum. hin et batus men
sure liquidorum. batus in gallico dicitur
pendens. scilicet prebentarium. uas cum quo
auena distribuitur equis.
Bdellium sic dicitur plinius arbor
est aromatica magnitudine.
oleagina cuius lacrima lucida gustu
amara. boni odoris. Sed odoratior
infusione uini. Vnde gummi dicitur
bdellium sic et arbor.
Behemoth de quo habetur
Job. xl. c. interpretatur animal uel
animalis seu bestialis aut bestia

Ita dicit remigius. Item ysidor'
c. xi. ethimol'. viii. sic ait. behemoth
lingua hebreor' in latina lingua ani
mal sonat eo q' de excelsis ad ter
ram cecidit p' merito suo. ut aial bru
tum effectus sit. Et nota q' sedm io
nimum. Remigium et ysidor'. et
sedm omnes antiquas biblias et li
bros originales behemoth inci
pit a. b. littera. behemoth in ueri
te nichil est.

Bel ydolum babylonis inter
pretatur uetus. Fuit enim bel'
pater nini regis. rex primus assy
rior'. quem quidam saturnum vo
cant. q' ninum et apd assyrios. et
apd affros postea cultum e. Vn
et lingua punica baal d'r. apud
assyrios abel uocatur. quadam
sacror' rone et saturnus. et sol.
c. xi. ita dicit ysidor' ethimol'. viii.
Belphegor interpretatur symul
achrum ignominie. ydo
lum enim fuit moab cognomento
baal. sup montem phegor q' lati
ni priapum uocant deum or
torum. Fuit aut de lapsato ci
tate bellesponti de qua pulsus
est. propter uirilis membri
magnitudinem. in numero deor'
suor' eum greci transtulerunt
unt. et in numen sacrauerunt
ortorum. Vn et dici
tur prees ortis propter eor' fecundi
tatem. Ita dicit ysidor'. viii.
c. xi. ethimologiarum.

Prodit lap
satium quasi
[illegible]
[illegible]

Belzebub ut dicit ysidor'. viii.
ethimol'. ydolum fuit acha c. xi.
ron q' interpretatur uir muscar'.
zebub enim musca uocatur. Spur
cissimum g' ydolum. ideo uir musca
rum dicitur. uocatum propter sordes y
dolatrie. siue propter immundiciam.
in hystor' propter illum textum i
beelzebub principe demonior' ei
cit demonia. dicit magr' a belo
primo noie ydoli. uarie gentes
sedm ydiomata lingue cogno sue
minauerunt ydola sua. Babilonii d' bel.
moabite. beel. pilestini baal. quidam
aliquid superaddebant. ut beelpho
gor. i. ds tentiginis. qui est fegor.
quidam baalim qui est ds sydonio
rum. et sonat uir meus. i. robur
meum. et caput. beelzebub. tamen
nullius ydoli nomen erat. Sz iudei
irrisorie uicinum g' ydolum acha
ronitar'. sic uocabant. et sonat
uir muscar'. ob sordes imolati
cii sanguinis q' sequuntur musce.
nec est final' littera. d. uel. l. uel. v.
sz. b. sedm bedam. ninus rex condi
tor niniue belo patri statuam con
secrauit ei q' diuinos honores
constituit. Cuius symulachrum consu
etudinem chaldei suscipientes
bel uocabant. pilestini baal. mo
abite beelphegor. Iudei autem
unius di cultores propter derisionem
gentium beelzebub appellabant.
asserentes in hoc simulachro princi
pem demonior' habitare.

lapis

Berillus quidam preciosus in Jn
dia gignitur gentis sue lingua
nomen habens. uiriditate similis sma
ragdo. sed palliore. politur autem ab In
dis in sexangulas formas ut hebe
tudo caloris repercussu angulorum ex
citetur. alter politus non habet ful
gorem. Ita dicit ysidorus ethimol.
/. ca. vij. xvi.

Bethauin septemtrio dicitur. unde
dicebat alexander nequam. quasi
sem septembrem bethauin significare
memento.

Bethleem dicitur effrata. ab effrata
uxore caleph. ibi sepultus. et
qui dicitur paruulus es. intelligitur uic.

Bibliotheca est locus ubi repo
nuntur libri. biblos.
enim grece dicitur liber. theca reposi
torium. Ita dicit ysidorus ethimol.
/. ca. v. xvi. ubi agit de repositoriis. sed in
/. ca. iij. vi. bibliotheca a greco nomen accepit
eo quod ibi recondantur libri. Nam bi
blio librorum. theca repositio interpretatur.
Dicatur ergo bibliotheca armarium si
ue repositorium. locus scilicet in quo
libri reponuntur. et similiter quidam
theologorum liber. plures libros conti
nens. taliter appellatur. et annales an
tiquorum libri in quibus singulorum anno
rum uocabantur gesta. biblie dicieban
tur. unde paragrafellum proximo
subsequenter.

Bibli a biblo insula oriundi.
biblos enim insula que eadem est
in prouincia phenicis. Item hic bi
blus dicitur iuncus. quia semper uult
esse in humido loco. et de tali iunco
solebat fieri pergamenum. Unde lu
canus in tercio. Non dum flumine
os nimphis gentere biblos. Noiar.
et ponitur quandoque pro libro. unde hec biblia.
liber theologie plures libros continens.

Bimatus. tus. tui. dicitur spacium
duorum annorum. Et dicitur a bimi.
bima. bimum. quod componitur a bis.
et annus. bimus autem dicitur qui habet
duos annos. et trimus qui habet tres.
et quadrimus qui habet. iiij. et inde
trimatus et quadrimatus. spacium trium
et. iiij. annorum.

Bissus sicut dicit ysidorus ethimol. /. ca. xxvi.
xix. genus est quoddam lini ni
mium candidi et mollissimi. quod gre
ci papaten uocant. unde bissinus. na.
num. cuius penultimam quidam cor
ripiunt propria auctoritate. qui
dam uero producunt. et isti priscianum
sequuntur. qui dicit in tractatu de
possessiuis. postquam egerat de posses
siuis illis qui terminantur in anus.
ut romanus in quibus. a. ante nus
producitur. et de possessiuis que ter
minantur in enus. ut terrenus. In qui
bus. e. ante nus producitur. consequen
ter secundum ordinem uocalium subiun
git de possessiuis in inus. dicens
i. alus. i. longa supple ante n in
uenitur. ut ceruinus. pusinus. regi
nus. masculinum. femininum. Inue
nitur etiam breuis. i. g. antecedente
te. in hiis que a gi. arboribus deri

uantur· ut oleaginus· faginus.
et in hiis que ab aduerbiis nascuntur
temporalibus. Ut cras· crastinus· or
no· ornotinus· diu· diutinus· sero·
serotinus· et paucis interpositis dic-
inueniuntur quedam in tinus corri
pientia penultimam. Sed que a primiti
uis non habent· t· ut diu· diutinus·
cras crastinus· orno· ornotinus· se
ro· serotinus· uel prius· pristinus· et
simul· clam· clandestinus· que
non habent· t· a primitiuo. Nam constan
tinus· clementinus a primitiuorum ge
nitiuis habent· t· et matutinus a ma
tuta que aurora dicitur· per poeta prius:
quod bissino debeat penultimam pro
ducere· cum non connumeretur inter
corripientia· i· ante nus· nec
aliquatenus in eorum regula celatur.
In omnibus igitur possessiuis in inus
terminatis producitur penultima nisi in
propriis a prisciano exceptis. Et si
alicuius auctoris uersiculus prisciano
contrarius uideatur· uel dicatur filius simpli-
uel preter figuram· uel per poeticam licen
tiam excusetur· sic excusatur ille uersus
ouidii methamorphoseos· vi· haustus aque
mi nectar erit· uiuam quod fatebor. Ac
cepisse simul uitam dederitis in undis.
hic enim producitur naturaliter correp
ta. Item naturaliter producta inue
nitur corripi· ut ibi. Non eo
dem cursu respondent ultima pri
mis. sic excusat huguitio in diriua
tionibus suis illum uersiculum iuuenalis.
quarum delicias panniculus bombicinus
urit. Dicit enim quod poetica licen
tia fuit. Idem dico de illis quas usidis
ponit prudentius in fine ethimolie.
Sardonicem pingunt ametisti
na pingit iaspis. has inter species
smaragdina gramine uiuo. sichos
uel siche anima· machos pugna· unde
sichomachia dicitur pugna anime
cum uiciis. Sic etiam possunt excu
sare illum uersiculum persii. hic aliquis
cui circum humeros iacinctina le
na est. Quidam magister qui bi
uocatus est dicit in quodam trac
tatu suo de accentibus quod omnia
possessiua in inus desinentia· que
sumuntur a nominibus lapidum uel filorum·
corripiunt penultimam ut ~~bissi~~
bissinus· smaragdinus· ametistinus·
adamantinus· iacinctinus· cedrinus.
et etiam murrinus. cetinus non su
matur a lapide uel filo· et inducit
aliqua exempla ut est illud iuuenalis.
Causidicum uendunt ametistina
conuenit illi. Inde gerdia tollunt
cristallina maxima rursus et est.
laudo cum tamen hic non laudo· quod prisci
ano contradicat. Et dico quod in omnibus exemplis
talibus poetica licentia est. Cetera
hic sic possunt excusare quorum do
cualia in nota sunt. sic philosophi
qui abusiones hic auctoritates
putant. et in hiis intentionem su
am fundantes contra prisciani regu
las dogmatizant. dicentes quod pri
scianus de omnibus possessiuis non
dedit regulas generales. Sed tamen de

latinus .i. alatinus nominibus descen
dentibus quod manifeste ƒtum est. sic patet
per exempla eius. Cardiacus enim.
herous. eous. creteus. hyleus. met-
ropolitanus. neapolitanus. mustelin-
leoninus. et alia multa. per que exem
plificat. descendunt a grecis me
diate uel immediate. Cardiacus dicitur
cordis pulsum paciens. a cardi
an quod est cor. Herous. ea. eum.
idest orientalis. ab eos. quod est sol.
uel oriens. uel primus splendor aer
is clarescentis quod aurora dicitur. Cre
teus. a creta. uel crete. ciuitate. Hileus.
ab hile. Metropolitanus. a metropo
line. Neapolitanus a neapoli.
Mustelinus a mustela. Nam mus
tela componitur a mus muris. et te
lon quod est longum. quasi mus longus.
Leoninus a leon grece quod est leo latine.
Hoc etiam sciendum quod non solum a grecis
et latinis nominibus possessiua ueien
cia secundum regulas prisciani proferen
da sunt. sed etiam a barbaris desce
dencia. ut ab adam adamianus.
Sunt autem adamiani quidam heretici.
qui nuditatem ade imitantur.
et nudi orant. et nudi inter se ma
res feminaeque conueniunt. Ita dicit
ysidorus ethimologiarum viii. Similiter
a bethleem. bethleemiticus. a chitta.
chitteus. a iericho. iericontinus.
bissus feminini generis est. Vide
uisus super positos uel expositos abyssus.
Bissinum quando est substantiuum ad
differentiam possessiui. coccin

pit penultimam. sic coccinum. a quo
coccineus. nea. neum. Nam cocci
nus. na. num. producit penultimam. sic
patet per ea que dicta sunt supra in primo.
Bitalassium secundum huguitionem
dicitur uestigium in luto impressum.
uel concursus duorum marium. scilicet locus
ubi duo maria concurrunt. Et dicitur
a bis. et talassium quod est mare. In
glosa autem act. xxvii. sic exponitur.
greci calassa uocant mare bitalas
sium. i. significat litus portentum eodem
mari diuidente se effractum.
Bitumen sic dicit huguitio genus
est terre. quod et gluten dicitur. In
glosa autem super gen. vi. exponitur
sic. bitumen est gluten feruentissi
mum quo lita ligna nulla uiolen
tia dissolui possunt. et producit
hunc sillabam tu. unde ouidius meth.
iv. ut ne tenax ardea manat
tellure bitumen.
Biuium dicitur locus ubi bine
uel due uie concurrunt. Hebrus
talem locum oculum appellat. Unde
super xxxviii. gen. mutatoque habi
tu sedit in biuio. dicit magister in
hystoriis. hebreus sonat in oculo sedit.
sic enim uocant biuium. ubi diligen
tius debet inspicere uiator quo
gradiatur.
Bolidem appellant naute massam
plumbi quam submittere solent
in mare. ut explorent profunditatem
maris. et quod nos dicimus bolidem
greci uocant bolisantes. Ita ex

Ad erroe pertinet
Eous. a. um.

ponitur act. xxvij. c. vii. ifius.
Per bolidem plumbi dic massam
significari. per quam naute solent ma
ris explorare profundum.
Borith sic dicitur Jeronimus
super Jere. ij. hebraycum est. et est
quedam herba quam nostri interpretes di
cunt herbam fullonum. que in pa
lestina in humidis et uirentibus
locis inuenitur. et eandem uim habent
quam et uitrum ad lauandas ue
stes. quid sit uitrum inuenies in
fra in loco suo.
Botrus sic dicitur huguitio. dici
tur illud quod est in latino. Sed
ponitur quandoque pro acino. quandoque pro ra
cemo. quandoque pro uua. Unde hic bo
trio. botrionis dicitur illud quod exit de
fermento. quod tumescit. et est bo
trus masculini generis. sic dicit hu
guitio et bene. Et pro uua ponitur.
numeri. xiij. et propter magnitudin
em in uecte portabatur. Vide infra
ubi exponitur uua.
~~Bractea sic dicitur ysidorus ethim~~
Blasphemare idem est quod re
prehendere. detrahere. uituperare.
Istas significationes ponit hug.
et dicit quod componitur a blatus. blati. uel
a blas. blatis. communis generis quod est stul
tus. uel insipiens. et femina ablato.
~~ergo femina~~ dicitur blasphemare.
quasi feminare est. rem stulte blasfe
mare. Non uideo magnum pericu
lum si dicetur quod est simplicis fi
gure. Immo potius credo ita esse.

Blasphemia. a blasphemando di
citur. irreligiosa reprehensio.
detractio. uituperatio. Et est ualde
magnum peccatum. maxime quando fit in
deum. Unde. xij. Mathei. blasphemia
non remittetur. id est blasphemia que
fit in spiritum sanctum. Sed tamen est ibi genitiuus
casus. et blasphemia nominatiui. Unde
greci dicunt ibi pneumatos. blasphe
mia. per quod patet quod grecum est. Unde ri
diculosum est dicere quod componitur ex
latinis dictionibus cum latinum descen
dat a greco. et non econuerso. Et non quod
solum proferri penultima correpta hoc
nomen blasphemia. Vide regulam
de nominibus nominibus in. ia. desinenti
bus. que ponitur. supra. ubi exponitur
Blasphemus. ma. mum. Et agonia.
dicitur maledicus. detractor.
uituperator.
Brache dicuntur a brachos. quod
est breue. eo quod sint breues.
et uerecunda corporis. hiis uelentur. Ita
dicit ysidorus. ethimologiarum xix. forte an ca. xxvij.
tiquitus non habebant tibialia. Ideo
quia dicebantur abrachos. quod est breue.
Bractea sic dicit ysidorus ethi
mologiarum. xvi. est tenuissima auri ·ca. xviij.
lamina. et papias idem dicit.
Et sic dicit huguitio. Inuenitur
bractea. bractee. in plurali neutri
generis. Unde uirgilius in. v. eneidos.
uel medium. Talis erat species auri fri
dentis opaca. Ilice sic leni cre
pitabant bractea uento. tamen qui
dam legunt crepitabat. et tunc

cuidat

bractea est singularis numeri. Et dicitur
a bracten grece quod est lamina au
ri latine. uel dicitur a brachos quod est breue.
Bracteale a brachio dicitur orna
mentum brachii.
Brachium dicitur a bari greke
quod est graue et forte significat.
brachia enim fortia sunt. In
brachiis enim thori lacertorum
sunt et insigne musculorum robur
existit. hii sunt thori id est muscu
li. et dicuntur thori quia illic tor
ta uiscera uideantur. Cubitus
dicitur quod ad cibos in usu cubitamus.
Vlna secundum quosdam utriusque ma
nus extensio est. secundum alios cu
bitus. quod maius cubitum est. quia grece
ce olenos. cubitus dicitur. ale sub bra
chiis sunt appellate. eo quod hiis in
modum alarum motus brachiorum
inchoetur. quas quidam ascellas
uocant. quod ex hiis brachia cille
tur id est moueantur. Has quidam sub
hyrcos uocant. propterea quod in plerisque
hominibus hyrcorum fetorem reddunt.
Ita dicit ysidorus ethimologiarum xi.
Branchia est locus in confi
nio capitis et corporis pis
cis. et ut quidam dicunt. bran
chie sunt fauces. et dicitur bran
chia a branchus branchi quod est
guttur. branchus autem dicitur
a brachos quod est breue. eo quod gut
tur breue sit respectu aliorum
membrorum. ysidorus autem ethimologiarum
ca. vij. xij. sic ait. branchos est suffocatio
faucium a frigido humore. grece
enim guttur branchos dicitur. cir
circa quod fauces sunt. quas cor
rupte nos branchias dicimus.
Brauium secundum huguccionem
dicitur laurea. palma. muneris
premium. cursus. quasi prauium id est
perceptum et acquisitum in uirtu
te. Unde hic et hoc braueta. tam
ille uictor qui accipit brauium.
quam qui dat.
Brucus quidam uermis dicitur
a brachos quod est breue. eo
quod breuis sit et breuiter duret.
Vide supra ubi exponitur attacus.
Bubulus dicitur bos siluestris.
Vnde hec bubula pro femina.
et bubulus la lum. et bubulinus.
na. num. in eadem significatione. scilicet ad bu
balum pertinens. et de bubalo ex
sistens.
Bubo a sono uocis compositum
nomen habet. auis feralis.
honusta quidem plumis. sed
graui semper detenta pigricia et
in sepulcris die noctuque uersa
tur. et semper commorans in cauer
nis. De qua ouidius methamorphoseos
v. illius fine. Fedaque fit uolu
cris uenturi nuncia luctus. Ig
nauus bubo dirum mortalibus
omen. Denique apud augures
malum portendere uidetur. Nam cum
in urbe uisa fuerit. sollicitudi
nem significare uidetur. Ita dicit
ysidorus ethimologiarum xij. Ca. vij. v

.iij.

Cferon grece d̄r mors latine. et i
de hic et h̄ feralis et hoc ferale .i.
mortalis. lugubris. et funebris.
Unde bubo dicitur feralis. q̄r
secundum augures mortem ānū
ciat.

Buccina d̄r a bucca et cano.
Bcanis. q̄r cū bucca insuf
flante cum ea canitur. buc
ca enī dicitur os. ul' oris folliculus.
lus. Vel dicitur buconsa a uo
ce qui uocina. Ita exponit ysid.
ethimol. xviij. et assignatur ibi
differentia inter buccinā et tubā.
q̄r buccina sollicitudinem ad bel
la denūciat. Unde uirgilius.
qua buccina signū dira dedit.
tuba autem p̄lium īdicat. Vn̄
ennius. Et tuba terribilem soni
tum dedit ere canoro.

Bucella diminutiuū est a buc
Bcalla. Item buccula diminu
tiuum est a bucca. et tam buc
cula q̄m bucella. ponitur p̄ mor
sello. ul' p̄ parua bucca. Ita dicit
huguic̄. Item buccula dicitur
crista galee. Vn̄ iuuenal'. et
fracta de casside buccula pēdens.
Item bucella d̄r frustū panis.

Bulla ut ait papias. ornamē
Btum est regaliū puerorum ul'
equorum ul' camelorum. q̄r hi orna
menta ponebant circa colla eo
rum. in signū etiā nobilitatis.
Nobiles pueri portabant bullas
a collo pendentes. et dicuntur bulle eo
q̄r siles sunt rotunditate bullis
que in aqua uento īflantur. ul' di
cuntur bulle a bulliendo. Item bul
la dicitur que fit in aqua ex ca
dente pluuia et uento īflante.
Inuenitur etiā p̄ stella. Vn̄ oui
d' methamorph'. x. g. Intumu
it sic pluuio p̄cussa celo. sur
gere bella solet. Item bulla no
tat uestem q̄ndam et papale si
gillum.

Burdo est animal bigenū .i.
Bex duobus generibus natū. Vn̄
ysidorus ethimol'. xij. In aīantib'
bigena dicuntur. q̄ ex diuersis nascun
tur. Ut mulus. ex equa et asi
no. burdo. ex equo et asina. ~~h~~
ybris. ul' ibrida. ex apris ~~et~~ por
cis. tytirus. ex oue et hyrco. mu
simo. ex capra et ariete. Est au
tem dux gregis. ūsus. burdonē
p̄ducit equus coniunctus aselle. p̄
creat et mulū iunctus asellus eq̄.
Nascitur ex apro. si porca domesti
ca nubit. Patre lupo gaudet.
matre licisca cane. Si capra iuncta
iungatur. musimo uocatur. si ca
pro coeat.

Buturon edit onis. butirū
Ba butone d̄r. Est autē bu
to animal. q̄d ualde habundat lac
te. et secundum hoc. butirū p̄ducit
hanc sillabam. ti. Vn̄ in doctrina
li dicitur. I. sine. r. breues. tū
excipis inde butirū. Vel dici
tur a bos. bouis. et tirus. q̄d est caseus.

Horaci' in ser
monib'.
Ibrida quo
pacto sit
proprius uel
opinor.
ibrida dicitur
ibre noth'.

ybris

et scdm hec het mediam correp
mac tam. Unde de uirib; herbar
loquens de emula sic ait. cum buti
ro modico q; oleo decocta timor
em matricis subiecta tepens fu
gat. illa colig; pot itaq; supdca
silla pduci et corripi. credo tn q
pluriu usu pducat. et maxime
aurelianis et parisius. Colu uo
cant greci quoddam intestinu. Unde
colica passio.
b Buxus sic dicat ysidorus
ethimol. xvii. grecu no
men est. ex pte a latinis corru
ptum. pixos eni appellatur apd
eos arbor semp uirens et lenita
te matie elemtor apicib; apta.
et sequitur ibidem. arbores aut
feminini fere sunt gnis. excep
tis paucis. ut h oleaster. hec si
Virgilius. ler. Item h buxum. h et h bux.
compolle siler. dicatur. Nam supflua uoluit
quidam facere dria. ut buxus
de arbore dicatur. buxum uo de
ligno. eadem uba scribunt i papia.
Quib; tam priscianus. i maiori
uolumine cdicit dicens. Sunt
alia que differentie significatois
causa mutant genus. ut h pir.
et h pyrum. h malus et h ma
lum. h arbut. et h arbutu. et se
h. in plisq; inuenis arbor no
minib; in quib; ipe arbores fe
minino. fruct neutro pferunt.
X. ul ligna. ut h bux. arbor. h bux
um lignu. Un uersus. h bux.
crescit. hoc buxu crescere nescit.
Cabul in lingua fe
nicum sonat displicens.
Unde iii. R. ix. dr.
qd hyram appellauit
oppida que dederat ei rex salomo. t
ram cabul. q displicuerunt ei.
Cabus cabi. nom est mensu
re. de qua dr. iiii. R. vi. qr
ta pars cabi stercoris columba
rum. et c. dicit Josephus q h comedi
ebant cibos p sale. Item i hystor.
dicitur. tradunt quidam nomine
stercoris dici uesiculam colube. i
qua recipiebant gna. de foris
allata. hebrei scribunt h nom.
p raph. et beth. et dnt cab. Ut
aut incipiat apud nos a. k. l
a. c. nulla uis est facienda. dicit
eni priscianus q. k. penitus sup
uacua est. nulla eni ro uidetur cur
a sequente scribi debeat. k. kar
tago eni et caput. siue p. c. siue
per. k. scribant. nullam faciunt
nec in sono. nec i potestate eius
dem consonantis dria. Tria acci
dunt litte. nom. figura. potestas.
est aut potestas. ipa pnunciatio. i
dicit priscianus.
Cadauer a cadendo dr. eo q
morte cecidit. qd aut dica
tur cadauer. qsi caro data uer
mib; ethimologia est. et pduc
ubiq; hanc sillam. da. Unde lu
canus in fine tercii libri. h lr ex X
magna defunctum parte cadau.

et differt a funere. funus enim dicitur dum est in domo cum funibus idest candelis de papiris. cera circumdatis. cadauer dicitur quando sepultum est. Unde funus in domo. cadauer in tumulo. umbra dicitur in inferno. Ita dicit huguitio.

Cadus cadi cadus est urnarum secundum papiam. Unde uirgilius in v. eneidos ultra medium. Ossa que lecta cado texit coroneus aeno. Ysidorus dicit. xvi. ethimolog. quod cadus greca amphora est. continens urnas tres. gallice baril. et dicitur a cado. cadis.

Cā. xxv°.

Caladrius. sic dicit papias. auis est. que in deuteronomio precipitur non manducari. et subdit. quod philologus dicit. quod totus albus est. nullam partem habens nigram. cuius interior fimus curat ~~[illegible]~~ caliginem oculorum. iste in atriis regum inuenitur. in. xi. leuitici. uocatur caladrio. quod idem est. siquis dubitet de ortographia huius nominis. respiciat in papia et inueniet a secunda silla. incipit ab. l.

Calamitas sic dicit huguitio. idem est quod miseria. et dicitur a calamo. idest canna. quod inanis et uacua est. instar calami. proprie quidem calamitas est. quando aliquis nichil habet. nec in re. nec in spe. nec exterius. nec interius. sicut canna. inanis et uacua est intius et exterius. Vel dicitur calamitas a calamis. idest stipulis. cum enim calami. idest stipule segetum franguntur. Inde oritur fames et miseria. et tunc est calamitas. Vide et quidam dicunt. quod calamitas dicitur a cado. cadis. quasi cadamitas. d. mutata in. l.

Calamus est canna. uel stipula segetis. et dicitur a caleo. es. quia ex immisso flatu calescit. Item calamus. dicitur penna scriptoris. et dicitur secundum papiam a calo. calas. quod est pone. quia calat. idest ponit in caustum super cartam. Item secundum papiam. calamus est proprium nomen arboris. a canendo. idest fundendo uoces uocatum. et calamus est fluuius campanie. Item calamus est species aromatica. de qua dicit ysidorus ethimolog. xvii. calamus aromaticus. a similitudine calami usualis. uocatur. gignitur in india. multis modis geniculatus. fuluus. fragrans. spiritu suauitate. qui cum frangitur. in multas fit partes scissibilis. simulans gustu casiam. cum leui acrimonia remordente. et est secundum papiam. uirtutis mincti alis feruentis.

Cā. viij.

Calcaneus a calcando. dicitur. illa pars pedis. que sub talo est. Unde dicit huguitio. talus est sub cruribus. et sub talo est calcaneus. Unde et calcar dicitur. quia in calce. uel in calcaneo. religatur. et hoc est quod dicit papias.

calcanei sb talo sunt. sb crure ta
lus. dci aut calcanei a callo quo
tritum calcamus. Callus aut dr
duricies pedu inferior et manuu in
terior. uidet sub i ubi exponitur planta.
et ubi exponitur calx.

Calcedonius lapis est preciosus.
et sic dr in glo. sup apocalip
sim. calorem pallentis lucerne het.
fulget sb diuo. i. domo obscurus.
omnibz sculpentiu argumtis resis
tit radio solis. ul digitor extern
dens paleas ad se trahit.

Calcitrare dr calce percutere.
et tuc est actiuu. Item cal
citrare dr resistere. et tuc est neu
trum. et dr a calce. Ita dicit hu
guitio.

Calculus a calcando dicit.
lapis leuis. cui? ?rius est
scrupulus asper. Ita dicit hug.
Sz papias meli explicat ueritate
dicens. calculator. i. nu(m)erator dr
a calculis. i. lapidibz minutis. qs
antiqui i manu tenentes. nu(m)eros
componebant. Calculi. i. pedites.
i lusu tabule sut uocati. q2 leues
sunt et rotundi. Vn et calculus
dr lapis breuis. qui sine molestia.
leuitate sui calcat. Item p usu
lapides terena permixtione co(n)cti.
a calcando dr. Item calculus.
dr numer. Item calculus e gen
lapidis durissimi. et rotundi. et
omni parte leuissimi. de quo ps.
Et uolauit ad me unus de sera

phin. et in manu ei? calculus. la
pis igne dicit. Versus de grecismo.
Calculus est ro. nus. silua. carbo.
Calculus e pond. minime lapis. en
sis acut. Calculus dr minima ps
pondis. s. q(ua)rta p oboli.

Calcagria qi calidaria dr lebes.
et dr a calido. da. du. qd sinco
petur. caldo. calda. caldum.

Caliga qi colliga. a colligando
dca scdm ysidor. q2 superi
cium ligul colligatur. ul scdm pa
piam a callo ped. ul a calco. q2 cal
catur. ul a calo. ligno. sine quo cal
ciamta co(n)su no possunt. et corri
pit penultima. Vnde in aurora
dicit. Sume tu caligas. et vestem
stringe secundo. Sz caligo. gas.
et caligo. caligis. ubiq2 ponetur
pducit hinc sillam. li.

Calix dr a calon. qd est lignu.
Vnde dicit ysidor. ethimol.
xx. Calices. poculor gna sunt.
antea ex ligno fca. Vnde et uo
cata sunt. greci eni omne lignu
cala dicebant. Ca. v.

Calupniator est fli crimis
accusator. sic dicit ysidor.
ethimol. x. a caluendo. i. frustran
do. et decipiendo. Nam caluo. cal
uis. calui. caluere. idem est q decipe
cipe. Vnde usus. Si no uis e
calui. fugias co(n)sortia caluu. tca
ret supino.

Calupnia sic ait papias e
accusatio fla. iniciu aliene

glo. Calculus. i. carbuncls. qui pp flam meu colore. igne dicit.

lias a caluendo . i . decipiendo dicitur .
Calūpniari Calumpniari . est re . consumere . exigere .
detinere . causari . frustrare . ludificare .
Callidus . da . dum . i . sub
dolus . et uersutus . dicitur a calleo .
calles . quod est durare . et callide scire .
et caret supino . per callide scire
ponitur in prouerbio . Ubi dicitur . Ingenium
scilicet . et rex prudentia uelox ante
pilos uenit . dicenda tacenda quae .
calles . Secundum papiam . callidus est in
disputando subdolus . Versutus autem
cuius mens ad cuiuslibet fraudem fa
cile uertitur .
Callis masculini generis dicitur semi
ta a callis animalium quibus at
teritur . et calcatur . callus enim
ubi superius est durities manuum
interior . et pedis inferior . [illegible] lar
di a callere quod est durare . uel a cal
care . Hec caula caule dicitur stabulum .
Unde uersus . Est olus hic caulis .
habitant animalia caulis . Que teri
tur callis pecorum sit semita callis .
Calleo durare dicitur et sapere .
Caluaria est locus qui hebraice
dicitur golgotha . proprie autem calua
ria est superius os capitis huma
ni . supercilijs imminens . papias autem
sic ait . Caluaria ab ossibus caluis
dicta . quia de consuetudine dampnatorum
capita in eo loco truncabantur .
Caluarie locum audiui quemdam ex
posuisse . in quo sepultus est adam .
et ideo sic appellatum . quia ibi anti
qui hominis conditum sit caput . Et hoc

est quod apostolus dicit . Surge qui dor
mis . et exurge a mortuis . et illumina
bit te christus . Fauorabilis est interpre
tatio . et mulcens aurem populi . nec tamen
uera . extra urbem enim et foris portam sunt
loca in quibus truncantur capita
dampnatorum . et caluarie . i . decol
latorum sumpserunt nomen . et cetera . Et sub
dit . adam nisi sepultum iuxta hebron
in ihesu filii naue uolumine legimus .
In historia eadem summa recitatur .
Caluicies . et caluicium . et calua
ria secundum huguitionem dicun
tur locus supra duo supercilia . possunt
tamen dici quod caluicium et caluicies .
dicatur defectus capillorum in caluaria .
propter quod et caluus dicitur .
Calx calcis . extrema pars est plan
te . ut dicit ysidorus ethimologiarum .
xi . scilicet pars pedis posterior que et cal Ca . j .
caneus dicitur . Vide supra ubi expo
nitur calcaneum . et dicitur calx a callo .
quia calces terram calcamus . callus
autem dicitur durities pedum qua terra
calcatur . et dicitur a calcando . Item calx
potest dici finis cuiuslibet rei . ut in
calue calce libri . i . in fine . Item
calx . cis . dicitur cementum quod fit de
combustis lapidibus . Et nota quod secundum
huguitionem et grecismum et doctrinale
declinatur hic calx pro parte pedis . et
pro eis est usus persius in illa satira .
Nempe hoc assidue et cetera . ubi dicitur .
compositus lecto crasso quod lucat i . liniat .
amomo . In portam rigidos calces
extendit et cetera . pro certo uero dicitur

tonus h calx. Vn̄ uersus differencia
lis. pars pedis est hic calx. gbul
tus calculus h calx. Prisciani uo re
gula h est. tri. ex monosillabis duo
masculina inueniuntur. rex grex.
Alia uo monosilla i. x. omnia. q
cumq3 uocali siue consonante ante
cedente feminina sunt. ut lex. fex.
crux. lux. merx. nix. pix. nox.
calx. excipitur unum commune
hic. 7 hec. dux. hic genere pleris cum
dubitta sequens.

Cameleon sic dicit ysidorus Ca. ij.
ethimol. xij. no het unum
colorem. h diuisa est uarietate co
spsus. ut pardus. huius cameleon
tis corpusculu. ad colores quosq uidet
facillima gusione uariatur. aliorum
aialium corpulencia no est ita fa
cilis ad gusionem. Esica dicit sr
leuitr. xi. misereat. 7 p infirmi
tate mansuetum se fingit. cum cru
del sit. Versus. Quattuor ex p
is uitam ducunt elementis. Ca
meleon. talpa. maris allec. ac
salamandra. Terra cibat talpam.
flame pascunt salamandram.
Vnda fit allec cibz. aer cameleonti.

Cameleonpardulus. de quo
hetur deut. xiiij. una dic
tio est. et e diminutiuum a came
leonpardus. di. Sic enim a pardo.
dicit pardulus p diminucionem:
ita a cameleonpardo dicit ca
meleonpardulus. 7 non camele
onpardulus. sic dixit quidam et
ungle. Dicit aut ysidorus ethimol.
xij. q cameleonpdus dcus q di Ca. ij.
sit ut pard albis macul suppsper
sus collo. equo silis pedibz bubal.
capite tamen camelo est silis. hc
ethiopia gignit.

Camelus aial gibbosum est.
de quo dicit ysid. ethimo
log. xij. camel cum nom dedit. sic Ca. j.
q cum honantur ut breuiores fi
ant. 7 humiles accubant. q g
ci camu. humile. 7 breue dicunt.
siue q curuus est dorso. Camur
enim greco ubo curuum signt. os h alie
regiones mittant. s3 arabia pli
mos. Nam arabici binarium i dor
so habent. reliquarum regionum si
gula.

Camera dicitur curuatum.
et domus secreta q het
curuaturam sursum. q testudo ul
lacunar dr. et dicit a camur
grece qd est curuum latine. Ita
dicit huguitio.

Cancellus dr fenestra reticula
ta. sic pu. vij. Item cancel
li dicunt baricule. siue appodia
tiones. sic i. iiij. R. i. a. scdm hu
guitonem ala dr pilaciu. ul pium
forum pietis. inestricum. inter
pugnacula 7 paries qui claudit
chorum. et inde cancello. las.
cancellos gstruere. et est can
cellus diminutiuum a cam. Na
hic camer cameri dr cancellus 7

Camisia qi tu
mera a tu
mendo di
cunt gibbi.

28

Nam hic canc̄. cancri dr̄. cancelli.
et forceps. Item hic canc̄. dr̄. qdaꝫ
piscis. ⁊ quartum signum celi. Item h̄
canc̄ dicit̄ morbꝰ quidā. et tunc
facit cancris ī genitiō.
Canalis dcā eo qđ cana sit ad
modū canne. Sane canalem
melius gn̄e femino mꝰ q̄ᵐ mas
culino pferimꝰ. et ita dicit ẏsid.
Cā. viij. ethimol. xv. ubi agit de ptibus
edificioꝝ. et hugutiō concordat cū
eo. Dicit̄ gͦ canal a canna. ul' qr̄
caual' a cauando. Vsus de auro
ra. Ventrem dr̄ humilē signe ca
nal'. In qua oficiat̄ ornatus spu
alis. Inuenitur ⁊ hec canale. in
eadem signe. Sꝫ pⁱus dcm̄ pualet.
Candacis sic dr̄ in hẏstoꝛ. re
gina erat ethẏopum. Et
uide qr̄ omēs regine ethiopū di
cebant̄ candaces. sic romani ī
patores cesares. nec hēbat regim̄
regnū illud. n̄i a feminis.
Canistrum dr̄ sportula. quasi
cannis textum. Vn̄ ẏsid.
Cā. ix. dicit i. xx. ethimol. canistrum
fissis cannis contexitur. Vn̄ ⁊ nū
cupatum est. alii gcum asserūt.
Canopeum a canopo ciuita
te. ul' oppido egipti. reticu
lum sbtile circa lectum positum
arcens a quiescente ī lecto īcur
sionē muscar. et dr̄ a canopo.
qr̄ ibi pⁱmo fuit īuentū. ul' i
dicit̄ canopeū qⁱ conū petensꝰ.
a cono. qr̄ ibi ad silitudinē conu
alato. tendit ī acutum ad modū
reticloꝝ. q̄ causa arcendi puluis
sup altaria collocant̄. Conus dr̄
summitas galee. ul' curuatura q̄
sup galeam ponitur. Canopeū ul'
canopeū pducit penultimā. Vsꝰ.
Qui theloneū pnūciat aut cano
peum. Aut mausoleū nō recoꝛ
eē reum. Sꝫ ulīt alopi. media p
duco canopi. Alopꝰ ppⁱū nᵉ est.
Canticum est exultatiō mētis.
habita de etnīs. in uocem prum
pens. Ita dicit glō. in pⁱn̄ psalmꝝ.
Cantus a canendo. p melodia
cantorum est qrte declina
tionis. Canti vo sc̄de declonis.
dnr̄ ligna curua que rotā osti
tuūt. In quibꝫ sc̄ radij īfixi ex
una pte. et in mediolo ex alta.
Vn̄ psius. Vertentem sese frustra
secabere cantum.
Chaos. i. ofusio. gcum est. ⁊
ponitur neutr̄ sīlr̄. Vnde
in scđo methamoꝛph. In chaos ā
antiquū ofundimur eripe flam
mis. siquid adhuc supest ⁊c.
Cappⁱs est frutecti genꝰ.
simile lentisco. In oriente
nascit̄ a gcis nom̄ sūpsisse. eo qđ
hēat ī summitatibꝫ suīmū rotūda
capula. dialscorides dicit qđ est
frutex spinosus. expansus sup t̄
ram. unctiōne plenus. et dicit qr̄
duriciā splenis sup omīa medica
mina iuuat. et hēt radices mul
tas ⁊ magnas. nascit̄ in locis ari

dis et duris et maxime in muris. Se
men eius sic sale conditum escis ap
tum est. ventrem mollit. comes
tum urinam provocat. Radix eius
bibita paraliticis mirifice prodest.
menstruis iuvat. Semen eius cum
aceto coctum et ore retentum dolo
rem dentium mitigat. Similiter et cor
tex radicis omnia ista facere potest. Ra
dix eius si masticetur dolorem denti
um compescit. Sucus eius auri
infusus vermes occidit. et multa alia
dicit ibi. secundum ysidorum libro est. Unde
Ca. x. in .xvii. ethymologiarum. ubi agit de oleri
bus ait. Capparis agrestis nomen sup
sisse videtur. eo quod habeat in summitatibus
rotundam seminum capsulam. capparis
corripit penultimam. Unde mar
cialis. capparis et putri cepas alece
natantes. Et pulpam dubio de
petasone vocas. Istos versus ponit
priscianus. ubi ostendit quot nomina in .c.
terminantia sunt neutri generis. scilicet duo
lac et allec. pulpa dicitur caro. sine
pinguedine. sicut est tumida et gros
sa caro brachiorum et crurium. et dicitur
pulpa quasi palpa quia palpitat. et re
silit sepe et ponitur pro adulatione.
et delectatione quia talis caro suavis
est ad vescendum. petaso dicitur perna
porcina. bacon gallice.

Capillus dicitur quasi capitis
pilus. Unde hec capillatura.
vel capillorum habundantia. vel dispositio.
Et nota versus differentiales de gentilismo.
Est coma quadrupedis. colubri
iuba sive sive leonis. Cesaries
capud viri. crinis datur est mulieri. Hu
ius et illius. unde dicitur esse capillus.

Caprea a carpendo dicitur.
Unde ysidorus. ethimologiarum .xii. Ca. i.
capros et capreas a carpendis
virgultis quidam dixerunt. alii
eo quod carpunt aspera. sic nimium acre
pitu crurum. Unde eas capreas vo
caverunt que sunt agrestes capre quas
greci pro eo quod acutissime videant
ido pondorcas appellaverunt. Mor
antur enim in excelsis montibus et quam
vis de longinquo. vident tamen
homines qui veniunt. hoedem dicuntur
ibices quasi abices. eo quod ad instar
avium ardua petant. Et nota quod ca
prea corripit penultimam. Unde
ovidius in sermonibus. vinea sustinet
tit capreas non semper ediles .i. bo
nas ad edendum. Item videtur quod
bene diceretur hic caprus. Unde priscianus
in tractatu de diminutivis. Ausus
fine. capreolus quoque videtur a
nominativo caprus esse cuius femi
ninum in usu est caprea.

Capsella dicitur cista vel theca repo
sitoria. et dicit huguccio quod a
capio capis. dicitur. hic capsus cap
si .i. carruca undique contexta. quasi
capsa quia multa capiat. Unde hec
capsa dicitur cista in qua aliquid re
ponitur et pro domo pia accipiatur.
Unde capsula et capsella ambo di
minutiva.

Caput a capiendo. quod omnes

sensus capit. et quandoque ponitur pro
principio. vt ibi. In capite libri scrip
tum est. de me et cetera. quandoque ponitur pro
fine. eccl. xxii. habet capitis sensum
tuum.

Caracter ut habetur ex papia
et huguitione. grecum nomen est.
et dicitur ymago latine. nouus. uulgus.
effigies. forma. stilus. figura. littera.
ferrum. quo note pecudibus inu
runtur. Vnde et tamen nota uel signum car
acter dicitur et descriptio forme aliene.

Carbasus uelum nauis. quasi ca
rens basi. id est sustentamento ab
inferiori. et est eteroclitum in genere.
Vnde uersus. Carbasus vna ratis.
et carbasa plura notabis. papias
dicit. quod carbasa dicuntur a car
baso lino.

Carbo dicitur a careo cares. eo
quod flamma careat. quando uero
accensus est. dicitur pruna. a purendo.

Carbunculus quidam lapis pre
ciosus dictus est eo quod sit igni
ut carbo. cuius fulgor nec nocte
uincitur. lucet enim in tenebris
adeo. ut flammas ad oculos uibret. ut
dicit ysidorus. ethimol. xvi. Item
carbunculus grece antrax dicitur et gigni
tur in libia apud trogoditas.

Carcer quo coheret a cohercendo
dicitur. quia ibi captiui coheren
tur. id est includuntur. Quidam autem dicitur
carcer. quasi capiens reos. ethimo
logia est.

Cardo secundum papiam et huguitionem
est pars hostii que intratur in forami
ne et pro ipso foramine ponitur. et
dicitur a cardian quod est cor. quia sicut
cor homines. ita cuneus ille ia
nuam regit et mouet. Cardo etiam
dicitur extremitas rei. Vnde dicuntur
cardines celi extremitates axis.
quia per eas uertitur celum. cardo etiam
ponitur pro oportunitate uel articu
lo. Vnde prouerbiale est rem esse
in cardine. id est in articulo uel oppor
tunitate. Qui enim in cardine
est. leuiter potest intrare et exire. Vir
gilius. hanc tanto cessabit car
dine rerum.

Carduus grecum est secundum ysi
dorum. papias dicit quod est genus
herbe spinose. cuius natura mordax
et hausta est. et ideo succurrit allo
picias. id est capillorum fluxus curat.
et dicitur dialeoxides quod radix eius
in aqua decocta. cupiditatem
bibendi potatoribus subministrat.
agatici utilissimus cibus est. et ideo
non est mirum si a feminis posci
tur. quia iuuat ut masculos parie
ent.

Carectum est locus ubi cre
scunt carices. uel ubi repo
nuntur. Est autem carex sicut ait papias
et in ysidoro. ethimol. xvii. herba
acuta et durissima. sparto similis.
de qua uirgilius in tercio georgicorum. et
carice pastus acuta. Sentis autem
sicut dicit ysidorus est frutex uirgo
sus. sine foliis ab asperitate uocatus.

secundum priscianum in tractatu de ge
nere non debet dici carix sed carex.
Unde credo quod uicio scriptorum cor
rupta est litera in papia et ysidoro. et
dicitur a careo es. eo quod robore caret.
Cariatharbe que et hebron dicitur
interpretatur ciuitas .iiii. arbe
enim .iiii. cariath ciuitas. quia ibi
sepulti sunt adam maximus. abraham.
ysaac. et iacob. cum uxoribus suis.
Carica carice ficus dicitur. Unde
ouidius .viii. methamorphoseos u
sus finem. hic nux hic mixta est
rigolis carica palmis .i. dactalis.
et sic dicit ysidorus ethimologiarum .xvii.
carice sunt a copia nominate. ra
tione cuius infra .v. exponitur sic.
Caries carici .i. putredo. dicitur a ca
reo es. quia caret soliditate et
sicut dicit huguitio. Caries est
proprie lignorum putredo aut aliarum re
rum. Unde tinea caries et eodem sensu.
·/· Ca. vj. ysidorus ethimologiarum .xvii. Ubi agit de
arboribus sic ait. caries est putre
do lignorum. et dicitur sic eo quod euacuat
lignis uirtute carentibus.
Carina media pars nauis. dicitur
a currendo. quasi currina quia
currit per aquas. uel a carino nis.
carinum quod est diuidere. quia currens
aquam diuidit. Quod autem dicitur carina.
quasi carens ruina. ethimologia
est. Nota uersus differentiales. Pro
ra prior pars est nauis. pars ultima
puppis. Dic latus esse ratem.
uentrem dic esse carinam.

Carpasinum dicitur color aureus. sic
exponit glosa in .i. hester.
Carpentum est pompaticum
uehiculi genus. quasi carrum
pompaticum. Ita dicit papias.
Carpentarius est qui facit
carpentum. et generaliter omnis
artifex lignarius carpentarius dicitur.
Carta a carpendo dicitur eo quod car
tim papiri tegimen decerptum
glutinatur. et apud memphim
ciuitatem egypti primo fuit in
uenta. Unde lucanus conficitur bibu
la memphitis carta papiro. Ita
dicit ysidorus ethimologiarum .vi. capitulo de carta.
Carruca carri genus est ue
hiculi. sic currus. et dicitur a car
rio .ris. iiii. pre. quod est diuidere.
uel dicitur carrum. quasi currum a currendo.
uel dicitur carrum a cardine rotarum.
Unde ysidorus .xx. ethimologiarum. Ubi agit ·/· Ca. xij.
de uehiculis sic ait. carrum a car
dine rotarum dictum est. et est neutri
generis. Unde carra pluraliter legimus
hesdre .v.
Cartallum est canistrum. uel
cophinus. ut dicit huguitio.
uas est uimineum quod solent habere
uindemiatores in aliquibus partibus.
Cartilago ginis. secundum hug.
est naris. uel auris. uel alterius
rei ossea teneritudo. papias et ysi
dorus ethimologiarum .xi. ita dicit. carti ca. i.
lagines sunt ossa mollia et sine me
dulla quod genus auricule et narium
discrimen et costarum extremitates

hent. siue copula ossium que moue
tur. et dicitur cartilagines. quia leui at
tritu carent dolore dum plectuntur.

Casa proprie domus est. sic sunt
tuguria pauperum a cedendo
dicta. quia de facili cadit. unde ca
sula diminutiuum. unde grecismus.

R. Diuitis est edes. casa pauperis
a cado dicta. At domus est ciuis. est
uita mediocris subest.

Casleu .i. decembris. uide supra
ubi exponitur adar.

Casia inter arbores aromati
cas ab ysidoro computatur.

.ca. viij. ethimol. xvii. ubi dicit. casia nasci
tur in arabia. uirga robusti corti
cis et purpureis foliis. ut papias.
Est autem uirtutis cynamomi si
milis. sed potentia inferior. unde
pro cynamomi uice duplex eius
pondus in medicinis admiscetur.
eadem uerba habet papias. et addit dicens.
casia flores olentes. unde un
guentum conficitur. Casia odoris ge
nus quod decoquitur oleo et efficit
unguentum. casia est herba odori
fera. et ubique scribitur in papia
cum simplici .s. et cum eo concor
dant omnes auctores. unde oui
dius in .xv. methamorphoseos. Quo
simul has casias et nardi lenis
aristas. persius in ultima satira.
Seu cerasso peccent casie nes
cire paratus. Idem in eadem satira.
Hic sibi corrupto casiam dissol
uit oliuo.

Unde oleum caseum.
Casia herba ru
tili coloris odo
rifera.

Cassidile dicitur pera penna aucu
pis. in modum reticuli facta. in qua
ponit aues quas in casse .i. in reticulo ca
pit. hic cassis dicitur genus uenatorii
retis. eo quod capiat. hinc est quod
in cassum dicimus .i. sine causa. qui
sine cassibus uenator inanis est. et
dicitur cassidile. quasi cassis sedile. quia
quicquid capitur in casse. sedet
inclusum in cassidili. uel dicitur quasi
cassis sedile. quia breue est. ut se
dile .i. fundus cassis. et sibi modo
reticulatum est. Unde in omnibus an
tiquis et non corruptis bibliis in
uenies .viii. thobie. protulit de cas
sidili suo partem iecoris. Unde ma
gister matheus uindocinensis [illegible]
uidens quod cassidili penultimam
habet productam metri necessitate
coactus per antithesim posuit litteram
pro littera .u. scilicet pro .i. dicens. ut pi
etas dictat. fellis medicamina
confert. cassiduli sanat lumina. uel
dicitur est. sed melius est quod dicatur ibi cas
siculi .i. reticuli. et credo quod qui po
nunt ibi aliam litteram errant. et
tunc cassiculi erit genitiui casus. et re
gitur ex ui continentie. Dicit enim
papias cassiculo .i. reticulo. uel etiam
cassiculi. ut sit quasi diminutiuum ab
hoc nomine cassidile. quod autem dicunt in
cassiludi declinantes cassilis. cas
silidis. apprehet qui uoluit. Scio quod
taliter declinantibus ars repugnat.
Si enim diceretur. hic cassilis. cassilidis.
quod nichil est. tunc in .e. et numquam in .i.

faceret ablatiuum. Et nota quod dicitur hec
cassis. dis. pro galea. Unde lucanus
in .iiij. li. Illic plebeia contextus cas
side uultus. Item hec cassis. hec cassis.
dicitur rete. Unde ouidius. Decidit
in casses preda petita meos. et inde
hec cassicula diminutiuum.

Castrametari id est quod diui
dere. uel ponere. uel mutare ca
stra. Unde ysidorus in .xv. ethimol.
ca. iij. castramentati sunt. i. mutauerunt.
et sic dicit huguitio. castrame
tari. dictio est composita a castrum
et metor. aris. Inueniuntur quoque
castrametari due dictiones. in eodem
sensu. uide infra ubi exponitur
meta in fine.

Castrum a castrando dicitur. quia in
dem habitantibus castrantur li
centia euagandi. uel quod castris non
mererent milites. uel castrum quasi casa
alta.

Cataclismus. i. diluuium. dicitur
a catha quod est uniuersale. uel per. et
clima. tis. quod est pars. quia generale
fuit per .iiij. climata mundi.

Cathamane. i. iuxta mane.
scilicet diluculo. uel in ipso mane.
a catha quod est iuxta. et mane. uel
cathamane. i. omni mane. a
chatha quod est uniuersale. et mane.

Cathaplasma. atis. inductio.
dicitur emplastrum. medica
men. a catha quod est super. et plas
ma quod est forma. quia super for
mam morbi inducitur.

Cathaplectatio. interpretatur
conuicium. Unde ysidorus secundum aliam
translationem ponitur obiurgatio.
ecclesiastici .xxi. b. et potest dici acathaplec
tatio a catha quod est iuxta. et plecto.
plectis. quasi scilicet tanta est iurgia quod
fere plectunt se. i. puniunt. et
uerberant.

Catharacta est uia subterra
nea. qua aqua sub terra discurrit.
Unde per translationem in celo dicun
tur catharacte. nubes. uel discur
sus et meatus pluuiarum et conuicia
ita exponit huguitio. Sed in hystoria
dicit magister. catharacte celi. i. fe
nestre aperte sunt. i. nubes. catha
racte proprie sunt meatus nili quia per
septem hostia diditur. Unde lucanus
.x. li. Sed cum lapsus abrupta uiarum
excepere tuos et perpetes catharacte.

Cathecizare. plura significat. quod ha
bentur per hos uersus. Siquis
confirmat. reprehendit. siue refutat.
Instruit. informat. docet. imbuit.
hic cathecizat. et dicitur a cathesis.
quod est doctrina. uel locus doctrine.

Cathedra sedes est doctoris.
et dicit magister in hystoria
super .iij. R. in eisdem porticibus
erant cathedre et sinedre et ex
edre. i. tria genera sediluium. ut ait
ysidorus. in cathedris sedebant
~~[illegible]~~ doctores in gignasio.
in sinedris sedebant auditores.
in consistorio. lucanus .viij. propria
puppe fugit sequitur pars magna

senatus ad refugium collecta. du
cem plus quam sinedrus et cetera. Et dice
bantur sinedre, quasi consessus. In ex
edris sedebant assessores cum iudi
ce quando secretius aliquid tractabatur.
quasi in locutorio. Et dicebantur exe
dre quasi ~~[struck]~~ assessus. Licet exe
dra aliquando legatur pro thalamo. Ro
ulus dales de gristino. Rex soli
um, doctor cathedram, iudex quoque tri
bunal. Possidet ac sedem presul,
pretor quoque curulem. Continet accu
sans suggestum, castra senatus, Nau
ta transtra tenet, dictator rostra
tenebit. Gentis et summe nomen
generale sedile.

Catena dicitur quia capiendo te
neat.

Caterua est hominum multi
tudo scilicet turma. Unde cater
uatim adverbium, id est per cateruas vel
turmas.

Catinum sic dicit Isidorus ethy
mologiarum xx. Vas est uinarium
fictile quod melius neutro genere dicitur
quam masculino. Sic et salinum dici
tur vas aptum sali. Versus. Quod ca
piens uinum teneat vas dico cati
num, fictile vel luteum faciens
frigere lieum. Persius. Portan
tes violas rubrumque amplexa
catinum.

Caula caule dicitur ouile a greco
aula. Nam greci aulas uo
cant ovium receptacula. Inde
caula dicitur addita c. Ista dicit Hugutio.

Cauma grece, calor latine.

Cauea locus concauus a cauando
dicitur. Cauerna idem.

Caueo caues caui cautum caue, id est ui
dere, prospicere causa uitandi
aliquid; cautelam adhibere. Inde cau
tus, ta, tum, quod potest esse nomen vel participium.

Cautio a cauendo dicitur. Cau
tela uitatio, obseruatio, vel sep
tum quo cauemus nobis. Sicut xvi. Luce.

Cauterium sic dicit Papias.
Dicitur quasi cauturium quia caute
urit. Et est ferrum quo inurun
tur infirmi ad curandum. Cauterium
etiam dicitur ferrum quo inuruntur
dampnati ad signandum ut illo sig
no ab eis caueatur. Inde cautio,
cautias, et cautiatus, ta, tum. Unde i.
Thimotheum iiij. Cauteriatam habentium con
scientiam, id est corruptam et peccatorum
cauteriis inustam.

Cecitas dicitur carentia uisus
et ponitur quandoque pro acrisia. Sic
Genesis xix b et iiij Regum vi. Est enim
acrisia quando homines oculos habent aper
tos et non uident, quod magi faci
unt incantationibus suis. Sic etiam
quandoque homines habent in manu rem ali
quam et non uident. Et hec est acrisia.
Et dicitur acrisia ab a quod est sine et
crisis quod est iudicium, quasi sine iudi
cio, quod fit secundum uisum. Differ
unt autem cecus et orbus. Unde versus.
Cecus naturaliter caret instrumenta
uidendi. Lumine priuatus vio
lenter dicitur orbus.

·/. ca. vij.

R.

R.

Cedo . dis . exposuit ibi . v ce expo succedo.
Cedron . i . cedr . genitus plal' e.
Cedrus quam greci cedros vo
cant . qui cedomenes dicitur siton .
idest arboris humor ardentis . e
folia ad cupressi similitudinem respondet.
lignum eius iocundi odoris est . diu
durans nec a tinea umquam exterm
natur . Unde et in templis propter diuturni
bilitatem ex hoc ligno lacunaria
fiunt . huius ligni resina cedria
dicitur . que in conseruandis libris .
adeo utilis . ut perlinitis ex ea . nec
tineas patiantur . nec tempore consenes
cant . Nascitur in creta affrica et
siria . ubi sunt papie . et ysid . ethi
/. ca. vij. mol . xvij . et addit papias dicens .
Cedrus est arbor suspendendis
tectorum apta culminibus . eo quod hi
maties et rerera sit spetiosis nec ho
nerosa parietibus . lacunaribus quoque
condendis quia fastigijs habilis est .
Celare . dicitur sculpere . pingere occul
tare . et secundum istam ultimam
significationem construitur cum dupplici
accusatiuo . ut celo te propositum meum .
/ vba. et sunt multa talia que enumerat
R. doctrinale in istis uersibus . Postulo .
posco . peto . doceo . rogo . flagito . ce
lo . Exuo cum uestit . moneo . induo .
calcio . cingo . accusatiuos geminos .
hec uerba requirunt . hunc dant pas
siua quod uerba uolunt sed clausa . aut
quod uis uerbi sed postulat associari . clau
sa . i . sub intellectu ut postulo te pa
nem . i . postulando a te quero panem .

doceo te gramaticam . i . docendo tra
do tibi gramaticam . Ecce quero et tra
do sunt uerba clausa . i . sub intellecta
et sic de aliis .
Celatura a celando . dicitur sculptura .
et occultatio .
Celeuma . atis . a celo dicitur . s . cla
mor nauticus . Naute enim solent
clamare propter celum turbatum . Unde pro
celeumaticus pes constans ex . iiij . bre
uibus qui inuentus fuit ad hunc cla
morem describendum et repentinam
tempestatem . et dicitur celeuma
generaliter pro quolibet clamore . Set proprie
significat illum qui fit propter turbatio
nem aeris uel puritatem . sicut in tempore
uindemie solent homines clamare .
pro leticia quando uident aeris purita
tem . quod autem dicitur celeuma quasi equalem
tuum cantica . i . carmine . ethimo est . j .
Celethi et phelethi . nomina sunt
indeclinabilia . et debent ita scri
bi . ut prior quod secunda silla incipiat ab . l .
sicut patet in interpretationibus . Erant
aut cohortes . siue legiones pug
natorum . et sic dicitur in hystoria . hii di
cuntur fuisse . lxx . iudices locorum .
et sonat celethi exterminatores . phe
lethi . admirabiles .
Celtis masculini generis . instrumentum
ferreum est aptum ad sculpen
dum . cisel gallice . et dicitur a celan
do . Sed nusquam est in biblia . Unde
iob . xix . f . ubi quidam legunt . uel
celte sculpantur in silice . gregorius .
in originali et antiqua biblie certe

R.

32

hyūt. 7 nullus sc̄dm̄ cum expositorum
ꝑit ibi celte.

CElum greco uocabulo ura
nos dicit̄ apud latinos ꝑt̄
impʼsita stellarum lumina. celum
dr̄ q̄i celatū. sic̄ argentū. qd̄ sig
nis eminentib; refulget. celum
uocat̄. Ita dicit papias. Qd̄ au
tem dicit̄ celum q̄i casa elios. i.
domus solis. ethimologia est.

Cementū a cedendo dī n. eo
q̄ ceso lapide surgat. s. cede
et minutor; lapid̄ ꝯg̃gato. 7 fun
dam̄tum potius dicit̄ cemētū.
eo qd̄ fit̄ cesis lapidib;. Ita dic̄
huguito. Vn̄ cemētari᷒ dr̄ qui
cū cemēto opatur. 7 inde uictū
q̄rit.

Cena dicit̄ a cenon qd̄ ē cōe.
ꝑp̄ cōmunitatē uescentium.
Dicit enī papias q̄ ap̄ ueteres
solitū erat. ī ꝑpatulo uesci. et
cōmunit̄ ~~epulantes~~ epulari. ne
singl̄aritas luxuriam gigneret.
S; modo melius dicetur cena. ad
dita. s. a scenos qd̄ est ~~ex~~ umb̄.
q̄ modo requirunt̄ cenandi la
tibula 7 diuticl̄a. q̄ unusquisq;
suā cenam ꝑsuit ad manducā
dum. Vide infra. primo.

Cenaculū. ul̄ cenatorium.
loc᷒ est ad cenandū. sc̄dm
papiam. et sc̄dm ysid̄. ethimol̄.
xv. cenaclm dr̄ a cōione uescē
tium. Unde 7 cenobiu. An
tiqui enī publice in cōi uescebā
tur. nec ullis conuiuiū singl̄are er
at. ne in occl̄to delicie luxuriam
gignerent. In hystor̄ dicit̄ q̄ ī su
periore ꝑte domus. palestini face
bant cenacla. in inferiore cubicl̄a.
Et nō q̄ ꝑp̄re dr̄ cena in sero. Ian
taculū in mane. prandiū ī tcia.
merenda aut̄. ul̄ ante cena ī nona.
obsoniū post cenā q̄ sompnum.
Q'dam simplices dr̄it. genta
ri ꝑ iantari cū tam̄ a ianuo di
riuetur. sic̄ dicit huguito. 7 ysi
dor̄ ~~dicit~~ i. xx. ethimol̄. Ianta ./. ca. i.
culum est prim᷒ cibus quo ie
iunium soluim᷒. Vn̄ iusus. et
sumūt̄ de q̄tidiano. Obsonor ura
tus. obsonor nocte fit eius. Ian
tam᷒ mane. cenam᷒ uespe scō.
Tertia prandē uult. hora requi
re. merendam nona melior las
satus in hora.

Cenofegia ars illor; est. qui
opant̄ de ceno. i. de luto. ul̄
tius ampliꝰ non expono. q̄ sc̄d
om̄s glosas. act̄. xviii. a. debet
dici scenofrogie. 7 icapit ab. s.
7 exponitur in suo loco.

Cenophegia nich est. s; de
bet dici scenophegia 7 in
capit ab. s. De hoc q̄re infra int̄
ꝑ̄tiones que incipiūt ab. s.

Centurio a centū dr̄ qui pre
est. c. uiris. Vn̄ ꝑsi᷒ ī
suis fine. Dixeris h̄ int̄ uaricos
sos centuriones. Unde h̄ centuā.
idest centū hōies ī re militari.

sic exponit huguitio. papias uero
dicit sic. centurio est qui preest .c.
militibus. sic quinquagenarii sunt.
qui in capite sunt quinquaginta
militum. centurias dicimus partes ex-
ercitus. id est centenos milites diuisas
unde et qui hiis presunt. centiones
dicuntur. Vide infra. ubi exponitur
tribunus.

Cenum dicitur lutum. unde per compositi-
onem dicitur obcenum. na. num.
idest turpis et inmundus. et hoc cenoue-
hum. et hoc cenonectorium. instrumentum
quo portatur cenum. Vide dictionem
que ponitur .i. in exposicione lutum.
Cenouehum et cenonectorium
componitur a cenum. et ueho. ue-
his. quod est portare.

Cephas dicitur est petrus. eo quod
in capite sit constitutus apostolorum.
cephali enim grece. caput dicitur.
et ipsum nomen in petro. syrum est. Ita
dicit ysidorus. ethimol. vii. ca. ix.

Cepe indeclinabile. sic dicit
huguitio. non est in usu. sed in
plurali cepe cepium dicimus. et hoc cepa.
cepe. Vnde ouidius. cedentaque
ortis unica cepa meis. et dicitur a
cephas quod est caput. Vnde ysidorus.
ethimol. xvii. cepa uocatur quia non
aliud est. nisi tantum caput de cepe. sed
quod est indeclinabile dicit genus. ca. x.
Neutrum nomen in e. desinens in .i. sex-
tum est uero. preter presepe. uel preter
gausape cepe. Istis preneste soracte
deus atque soracte. eiusdem sententia est

in doctrinali. gausape. pis. sic ait
huguitio dicitur mantile. et inuenitur
per quotidie genere pallium. et pluraliter hec
gausapa. Apud antiquos uero in-
ueniuntur. hoc gausapum. pi. et hec gau-
sapa. pe. et hic gausapes. pis. in eo-
dem sensu. Nota quod mantile. men-
sorium. mensale. et choral. et map-
pa. idem significant. tamen de mantili dicit
ysidorus. ethimol. xix. mantilia nunc
pro operiendis mensis sunt. que ut ipsum
nomen indicat. olim extergendis ma-
nibus extergebantur.

Cerastes sic dicit ysidorus. ethimol.
xii. serpens est sic dictus eo quod Ca. iiij.
in capite cornua habeat similia arietum.
Cerasta enim grece cornua uocantur.
Sunt autem illi quadrigemina corni-
cula. quorum ostentatione ueluti esca il-
liciens sollicitata alia perimit. totum
enim corpus tegit harenis. nec ullum in-
dicium sui [illegible] prebet. nisi ex ea parte
qua inuitatas aues. uel animalia ca-
pit. Est autem flexuosius pluresque
alii serpentes. Ita ut non spinas ha-
bere uideatur. lucanus. vi. g. aut in-
uentis adhuc librate usura cer-
aste. Dicitur enim hec cerasta. te. et hic ce-
rastes cerastis.

Cerimonia. publica sacra.
castimonia. religio sacra. le-
ges diuine. uel constituta sacrificiorum.
Ita dicit papias. [illegible] ysidorus au-
tem ethimol. vi. sic ait. Cerimo- Ca. xix.
nie apud latinos dicuntur. sacra omnia
que apud grecos orgia uocantur.

orgia ab orge q̄d est colere. Ꝑpe au
tem usitatu est doctorib; a carendo.
appellari cimonias q̄i caremonias.
eo q̄ eis que in sacris diuinis offe
runtur ī suo usu carerent hōies.
et sequūt' alii cimonias ꝑpe in ob
s'uationib; iudeoꝝ cecidunt absti
nentiam. s. quarundam escaꝝ. sc̄dm ue
terem legem. eo q̄d obs'uantes care
ant hiis reb; quib; abstinuerunt.
Cerimonie ī dicunt' sacre culture.
In hystoriis d'r sic. Sollempnita
tes legales erant. vii. Sabbatū.
neomenia. phase. pentecoste.
festū clangoris. festum ꝓpicia
tionis. scenophegia. Alias festi
uitates adiecerunt hiis hebrei.
ꝓpt' uarios euent'. sic encenia. ⁊
furim. i. festū hest'. s; nō dicunt'
legales. i. legib; instituite. ⁊ dicit'
ī mag'r. Nota sollempnitates
de eas cimonias. a cereis. i. luna
rib; ul' a carie ⁊ mene q̄d est de
fectus. q' tunc debent in nob
sordes deficē. ⁊ ita d'r cerimo
nie ul' a carendo munus. i. offici
is s'uilib;. Nam h' munū id ē.
q̄d officiū ul' obsequiū. ī ualerio
maxīo scrib;. q̄ a cerete oppido.
sacra cerimonie appellantur. Et
nō q̄ ī lege ⁊ ꝓphis. V. erant q̄
rum noticia nec̄ia est ualde. s.
moralia. iudicialia. cimonialia.
ꝓmissa ⁊ sacramēta. Moralia
erant. ꝑcepta decalogi. Exo. xx.
Iudicialia erant illa de quibus

Infra ubi ex
ponitur neo
menia inue
nies exposita
ista festa.

Nō dc̄am mo
ralium. iudi
cialium. ceri
monialium.
ꝓmissoꝝ.
sacramētoꝝ.

h'etur exo. xxi. Si emeris s'uū heb'e
um ⁊c. et hi que ꝑtinebant ad pa
cem int' homines ꝯs'uandam.
Cerimonialia erant in differentiis
sacrificioꝝ. in disc'tione ciboꝝ. in
expiatōne immūdiciaꝝ. In obser
uatōne sollempnitatū. de quib;
h'etur ī leuit'. fere ꝑ totū. ꝓmis
sa erant ad alliciend'. sic ꝓmissio
t're manantis lacte ⁊ melle. exo.
iii. c. et ꝓmissio angelice custodie.
exo. xxiii. Ecce ego mitto ange
lum meū ⁊c. ⁊ ꝓmissio de omni
bonoꝝ multiplicatōne. leuit'. xxvi.
c. Si ī ꝑceptis meis ambulau
tis ⁊c. Sacramentalia erant fig'e
sacramētoꝝ noue legis. sic est sa
cramentum phase. exo. iii. et ui
tule rufe. Nu. xix. Item pos
sunt dici cerimonie. a ceris. q̄d
est g'ra. ⁊ mene. q̄d est defect'.
q̄i defect' g're. q' hi obs'uantie.
g'ram nō ꝯferebant.

Cherub. cherubis. bi. be. o.
cherub. a cherube. sic declina
tur in singulari. ⁊ sig't ꝯgrib;
de illo ordine angeloꝝ. et ē mas
culini g'n'is. Si aut' īuenitur
aliq'n cherub indeclinabile. sic
ī ezech. x. c. non est ꝯhendum.
ad ꝯsequentiam. Item. hic che
rubim indeclinabile. scriptum
ꝑ. m. et tm̄ singularis nūi ꝑt
huguitio post sup'dictam declina
tionem. cherubim uo ꝑ. m. i
declinabile masculini g'n'is. et

tim plr. et cherubim. p. s. indecli
R. nabile neut. gn̄is et tm̄ plr. signt
illū ordinem angelorum. Versus.
hic declino cherub. cherubis. bi-
bemq3. o cherub a cherube plr. nom. dat
bis. n. q3. hij cherubim dico
cherubim. neutris sociabo. Sunt
cherubim sci. cherubin sac. sed
cherub almus. Sicq3 seraph se
raphis. declinando uariab.

Cesarum. nom̄ a iulio icepit.
qui bello ciuili gmoto. p'm
romanū singlarem optinuit p'n
cipatum. cesar autem dc̄us dici
tur. q' ceso sue m̄ris utō mortue
platus eductusq3 fuit. ul' qd cū ce
sarie nat' sit. a quo imperatores se
quentes. dcī sunt cesares. eo. q' co
mati eēnt. Qui eni exsecto m̄ris
utō eximebunt. cesones. ul' cesar
es appellabant. Julius aut dcs. eo
q' ab iulo enee filio. originē dux.
Ita dicit ysidorus ethimol'. ix. ubi
agit de regnis. ¶ Ca. iij.

Cerinus a ceraston. i. a corni
bus dr. cerasta eni grece cor
.·. ca. i. nua dicitur. et ceros dr cornu.
et dicit ysid. ethimol'. xij. q' cer
ui sunt serpentū inimici. cū au
tem se grauatos infirmitate p
senserint. spu narū eos extra
hunt de cauernis. et supata pnicie
ueneni. eorum pabulo reparantur.
Diptamū herbam ipi pdiderunt.
Nam eo pasti. excutiunt sagit
tas. mirantur aut sibulū fistular.

rectis aurib. acute audiunt. submis
sis. nich. Si quando imensa flumina
ul' maria transnatant. capita pre
dentium clunibz suppoñunt. sibiq3
inuicem succedentes. nullum laboris
pondus sentiunt.

Ceruicatus. ta. tum. superbus.
furiosus. contumax. et dicit
a ceruice. Ceruix aute sic dicit Ceruix
ysidorus. ethimol'. xi. uocata ē qd .·. ca. j.
p eam ptem. cerebrum ad medul
lam spine dirigit. q. cerebri uia.

Cete indeclinabile. plal' nūi.
neutri gn̄is. et h cetus. ce
ti. dr. sic uocatus magn' piscis ma
rinus. a cetu dc̄us. ob imanitatē q
copiosus est ad instar cetus. Vn
ysid. ethimol'. xij. cete sunt in .·. ca. vj.
gentia belue. corpi equalia mō
tium. qual' fuit cete. qui excepit
ionā. cui' aluus tante magnitu
dinis fuit. ut instar optineret
inferni. dicente pphā. de uentre iferi
clamaui. Jon. ij. Id dicit papias.
et addit. cete marine belue sunt.
q si qn supnatant fluctibz ad
mare insulas putēs aut montes
altissimos. summis uerticibus ad
celum sustinere.

Ciatus. ti. media correpta. ci
phus est scdm ysid. in. xx. .·. ca. v.
ethimol'. Sz papias dicit. q' chia
tus debet scribi cum. h. et est po
dus qd. x. dragmis appenditur.
horacius in smonibz. pocula cum v
chiato duo sustinet astat ethim.

idest uas ad mod piscis fctm.
Cicatrix est obducto uulneri naturalem colorem partibus
suauis. et dicitur sic quia obducit
uulnera et obcecat. Ita dicit ysido.
Cª. viij. ethimol. iiij. dicitur cicatrix quasi ceca
trix. quia cecat uulnus.
Cicer. ciceris. neut. generis. genus
est leguminis trianglin. et dicit
dyascorides. Cicer comestum uri
nam prouocat. uentrem mollit.
Inflationes constat. colorem bonum
facit. menstrua et embrionem et lac mu
lieri comestum deponit.
Ciconia. auis quedam est. de qua
Cª. viij. dicit ysido. ethimol. xij. Cico
nie aues. uocate a sono. quo crepi
tant. quasi cicanie. quia sonum oris potius
constat esse quam uocis quia eum quatiente ros
tro faciunt. hee ueris nuncie. socie
tatis comites. serpentum hostes.
maria transuolant. in asiam colle
R. cto agmine pergunt. Ouidius. vi. me
thamorph. Ipsa sibi plaudat crepi
tante ciconia rostro.
Cidaris est pilleus pontificalis.
scilicet mitra uel thiara. Unde
dicit papias. Cidaris antea sac
dotis erat. que a plerisque mitra
uocatur. et est capitis ornamentum.
Cignus sic dicitur ysidorus ethimo
log. xij. a canendo dicitur eo quod
Cª. viij. carminis dulcedinem modulatis uo
cibus fundit. Ideo autem suauiter ca
nit quia collum longum et inflexuosum
habet. et necesse est eluctantem uocem
per longum et inflexuosum iter uari
as reddere modulationes.
Ciliarcha dicitur princeps super mille.
a cile greca figura que signat
mille. et archos quod est princeps.
Cilicium uestimentum est ex pi
lis caprarum contextum ex quo
antiquitus fiebant tentoria.
Cimbalum instrumentum est musicum.
Unde glo. in fine psalterij. cimba
la bene tinnientia sunt ex purpure
is metallis. purissime phiale. que acu
tum reddunt sonum et armoniam
faciunt. Item ysidorus. ethimol. iij. di Cª. viij.
cit. cymbala acitabula quedam sunt.
que percussa inuicem se tangunt. et
faciunt sonum. acitabulum autem
dicitur instrumentum quod acetum .i. aducat.
Ciminum grecum est. scilicet semen quo
dam aromaticum. colorus palli R.
di. Unde plinius. Rugosum piper.
et pallentis grana cimini. et est
ualde medicinale. Unde dicit de iu macer. R.
bus herbarum. Esse putant calidum
medici sicculumque ciminum. Tercius est
illi gradibus in uirtutibus istis. as
sumptum quouis modo depelle traditur.
uiscera uexantem uentum stoma
chumque grauantem. Et digestiuum
stomachi iecoris quia calorem. Exci
tat et ueneris creditur inhibere fu
rorem. Et fluxum uentris in ace
to stringere coctum et cetera.
Cincinum est collectio capillorum.
in unam seriem. Sed papias dicit.
quod cincinni dicuntur capilli dependen

tes. de capite mulierum. Unde cinci
nosus .i. crinitus. sic mulier. uel cui capil
li pendent crispi. Unde in aurora
scribitur. cincinni pexi sunt. nam
dividuntur isti credendo tamquam pen
dent in vertice xpisti.

Cinamomum inter arbores aro
maticas enumeratur ab ysidoro
ethimol. xvii. ubi dicit sic. Cy
namomum dictum quod cortex eius
in modum canne sit rotundus et gracilis.
Gignitur autem in yndie. aethiopie
regionibus. frutice brevi. et duorum
tantum cubitorum. colore subnigro. uel cine
reo. tenuissimarum virgarum. Nam quod
in crassitudine extenditur. despec
tum est. Quod vero gracilius provene
rit eximium. quod cum frangitur. visi
bile spiramentum emittit. ad ymma
ginem nebule. seu pulveris. Macer
de viribus herbarum commendat cy
namomum. sic dicens. Cinamoma
tres dicuntur habere. sed herbe. Est precio
sa magis que plus subtilis habetur. et
que plus mordet mixta dulce
dine linguam. Humores stoma
chi siccat. corroborat ipsum. Et fa
cit acceptas ut digerat ocius escas.
Sumptum curat epar. lociumque et
menstrua purgat. Reptilium
morsus curat. si iungitur illis. Que
curant oculos. humores siccat
aquosos. Si bene contritum forti mis
cetur aceto. Illitum appositum tetra
lentigine multum et cetera. Papias di
cit quod locium dicitur urina. Dicitur autem
locium quia eo lota .i. munda vesti
menta fiunt.

Cinara. cinare. instrumentum
est musicum. et dicitur a cieo.
cies. quod est movere. quasi ciens .i.
commovens aera sono suo. uel quia
cietur .i. movetur ad sonandum. ut
ait papias. Cinare acitabula sunt
que pulsata modulos generant. Ace
citabulum expositum est supra. ubi
exponitur cymbalum.

Cinifes sic dicuntur in hystoria. musce
sunt admodum subtiles. ut visui nisi
acute cernentis effugiant. et corpus
cum insident. acerbo terunt stimulo.
et ysidorus in .xii. ethimol. dicit. quod
sunt nimie minutissime aculeis per
moleste. Et nota quod .lxx. inter
pretes pro ciniphe cinomiam posuerunt.
idest muscam caninam. et declina
tur hec cyniphes. phis. et dicitur a cy
nos. quod est canis.

Cinomia grece. musca canina
latine. Ita dicit ysidorus. ethimol.
xii. et est musca venenosa. et dicitur
a cinos. quod est canis. Papias aliter
exponit dicens. Cynomia non
musca canina. ut quidam putant
in psalmo accipienda est. sed musca
omnimoda. et ideo non per .y. grecam
litteram. sed per diptongon .oi. scribi debet.
secundum hoc. semper produceretur hec
sillaba mi. contrarium tamen tenet
communis usus ecclesie. tamen quia nothum
nomen est. potest produci et corripi.

Cinus sic ait huguitio arbor est

Ca. viij.

Ca. viij.

Ca. viij.

R.

Locium

ut dicunt lentiscus. lentiscus
aut sicut ait ysidorus ethimol. xv
.Ca. vij. vij. vocatur: quod cuspis eius lenta sit
et mollis. lentum enim flexibile
dicitur. huius fructus oleum de
sudat. cortex resinam que mas
tix appellatur. Item glo. dicit. da
niel penult. lentiscus arbor hu
milis cuius foliorum succus. scissuras
labiorum vel manuum consolidat. dy
grece tinctio est cynos. ascorides dicit sic. cinos arbor est
nimium spinosa cum radice alta et
in plurimas partes divisa. fructum habens
similem mirto. sed paulo minor
est. Rubrum interius cum ad ma
turitatem venit et deintus lanam
asperam. semen eius siccum sine
lana ipsi ventrem stringit. quia
virtutis constringentis est. medetur
fluores et femineum fluxum. fo
lia eius in cathaplasmatibus posita
apostematibus occurrunt.

Cypressus grece dicitur quod fructus
eius caput a rotunditate
in acutum erigitur. unde et conon
vocatur. i. alta rotunditas eius ta
lis est ut conum imitetur. Unde co
niferem cypressi dicuntur. Hoc lignum ce
dro pene proximam habet virtutem. tem
plorum quorum trabibus aptum. et in pe
netrabili soliditate numquam honeri
cedit. sed ea qua in principio fir
mitate fuit perseverat. Antiqui cypres
si ramos iuxta rogum constituere
solebant. ut odorem cadaverum
dum urerentur opprimerent.

iocunditate odoris. Item dicit ysidorus
ethimol. xvij. et dicitur quod hec arbor .Ca. vij.
apud paganos erat mortuis con
secrata eo quod in modum hominis exsec
ta non pullulat. Conon dicitur
grece acuta vel alta rotunditas. unde
hic conus dicitur summitas galee et est
curvatura que super galeam ponitur.

Circa circiter et circum inter
se differunt. quia circa per
tinet ad tempus. ut circa de
cem annos. et ad locum ut cir
ca ecclesiam. Circiter vero ad numerum
tantum. ut circiter mille viros.
Circum vero tantum ad locum. ut cir
cum montem. Unde dicit pri
piscianus quod circa est adverbium loca
le et temporale. circiter tantum nu
merale. circum tamen locale. sed
in predictis exemplis sunt prepositiones.

Circinus apud carpentarios
dicitur quod vigendo efficiat circu
lum. Unde et a circulo dicitur. vel cir
cinus dicitur qui circum natans. quia ex
tenta habet brachia. quorum unum
fixum est in centro. Reliquum
vero natat in circumferentia. Unde
circino circinas. i. circuire. et cum
circino operari. Unde ovidius me
thamorphoseos. ij. f. Inclinat cursus
et easdem circinat auras. x

Circumpes dicitur sanda
lia et declinatur secundum hu
guitionem. hic circumpes circum
pedis. masculini generis. Istud
non habui in memoria scriptorum

doctrinal' aut penit' ignorauit
dicens. Et breuis hic ponit se
gesa aut teges. h' sociabit. Et co
pes triplicat pes certa que tibi
format. pter apes. ul' apis. q̄n
repitur utrumq;. Et circum
pedes etiā dicūt obsequia q' suorum
et ipi sui obsequntes sic antiq̄
dicunt obsequia suorum. Et ad
pripias. hugutio aliter disting'.
et sunt ambo masc' masculini
gñis scdm hugutionem. s; de h'
nich ad p̄sens.

Circumseptus. i. circumdatus.
undiq; cinctus. ul' sepe am
bitus. a certū & septus cōponitur.
Septus aut' dr̄ a sepio. is. psi.
tū. & inuenitur sepiui. & sepitū.
idest circumdare. ul' sepem fa
cere. ul' sepe circumcludere. ul'
est circumseptus. p̄ticipiū deco
posite figure. et tunc descend'
a circumsepio. pis.

Circumuenire dr̄ decipere.
et p̄e qn̄ fit ubis. Item
circumuenire dr̄ cinge' ut cir
cūuenerunt eū. i. cinxerunt. ul'
circūdederunt. Item ponitur p
circuire. Vn̄ dr̄ ī grecismo. Q'
fallit ibi aliq' circūuenit illum.
tūc circuiuenio. cū circito loca
multa.

Cirene. regina libie. que ex
suo noīe ciuitatem cirenē co
didit. a qua &c. & libiam cire
nem uocauit.

Cirograffum. ul' cirograph'.
scdm hugutionem manu scp
tum dr̄. ul' manuū inscriptio. s.
cautio. que fit p̄pria manu debito
ris. Et dr̄ a ciros q'd est manus.
& graphos q'd est scptura. Vn̄
scribitur ī grecismo. Cirographus
scriptum quo cōfirmatio pacti. c̄
ta manu p̄prius uendentis res. &
ementis. Exemplum scripti di
citur antigraphus.

Cirogrillus idem est q'd heri
nacius. Vn̄ dicit glo. leuit.
xi. introducens illos psalmi. petra
refugium herinaciis. siue ciro
grillis. et dicit eadē glo. q'd est
aīal debile. parui. & mortiferum.
Interl'. aut' xi. leuit'. dicit q' est
aīal spinosum. simil' ericio. De hoc
q̄re inferi'. u' expoitur ericius.
et erinacius.

Cirpus iuncus est planus n̄
nodosus. Vn̄ dicitur. nodū
querere ī cirpo. p oppm ponere.
q' in cirpo non est nod'. & inde
cirpeus. pea. peū. de cirpo existens.

Cistarcha scdm alexandrum
neqm̄. cōponitur a cista. et
archa. Vn̄ fecit tales uersus.
Cistarchis sacris ul' p̄eris iūge
cistam. Si cures arche cistarchi
sic de illis ortum. Vnde scdm
ipm dr̄ ēē l'ra. i. R. p̄. a. Deest
primis in cistarchis uīus. S; q'
oms antique & correcte biblie.
alit' dicant q' xx'a l'ra est sitarchus
h'nt.

et in suo loco exponantur. H est enim
omnium communis littera.

Cisterna sic dicitur papias latinum
est. scilicet locus profundus ubi colligun
tur aque pluuiales. et potest componi
cisterna a cis et sterno. sternis. quasi cis.
idest inferius strata.

Cithare forma in inicio similis
fuisse traditur pectori hu
mano. quia uti uox a pectore. ita ex
ipsa cantus editur. appellaturque ea
dem de causa. Nam pectus lingua
dorica. cytharam uocari dicunt.
Verba sunt ysidori. ethimologiarum iij.
Vel dicitur cithara. quasi cita iteratio
ne percussa. Unde citharedus. et cytha
rista dicitur qui psallit in cithara.

Citropedes dicuntur uasa inferi
pedes habentia. Unde dicitur
a citra et pes. dis. quia pedes habent
citra superiorem fabricam. papias
autem ponit ibi. s. litteram uocalem.
A quo et huguicio habuit. Unde uterque
dicit. Sitropedes cognomi causa.
uasa fictilia cum tribus pedibus.
Unde uidetur quod sitropedes dica
tur a sin. quod est cum. et tris. quod est
tres. quasi cum tribus pedibus. In bibliis
tamen antiquis inuenies. scitrope
des. uel sitropedes. et credo quod sit
uerior littera. et quod uicio scriptorum ad
mota est. s. in talis littera in quibusdam
bibliis modernis.

Ciuitas secundum papiam et ysidorum.
est cetus hominum multitudo so
cietatis uinculo ordinata. sic dicta.
quasi ciuium unitas.

Ciues uocati sunt. quia in unum
coeuntes uiuant.

Clades secundum papiam dicitur
pestilentia. calamitas. plu
rium. lues|morbus. tabes. aduer
sa ualitudo. egritudo. inbecilli
tas. miseria. erumpna. infelici
tas. labor. casus aduersus. quicum
que contagium. communiter tamen lo
quendo accipitur tantum pro pestilen
tia. et dicitur a claudo. dis. quia susti
nentes includit in miseriis. uel a claudus.
da. dum. quia tunc res claude
idest inequaliter contingunt.

Clam. idest occulte. secrete. Unde
clandestinus. na. num. idest la
tens et occultum. Item a clam est
clanculum. diminutiuum. Unde
clanculus. la. lum. idest dubie et occul
tus. Clam quando componitur cum casu
ablatiui. prepositio est. alioquin clam
est aduerbium qualitatis.

Clamis secundum papiam et ysi
dorum. pallium est. quod ex
una parte induitur. neque consuitur.
sed fibula infrenatur. hinc et grece
ce nomen accepit. et declinatur
hec clamis. dis.

Clango. gis. clanxi. gere.
idest sonare. et proprie est
alarum siue tubarum. Et est uerbum
neutrum. quod autem aliqui dicunt
clanguntur et clangitur. et consimilia
que ab inpersonali passiuo forman
tur. quasi in. vi. diuisas sillabas

Ca. viij.

tripodos quod tres pes

cindat

pertinum facere. contra prescianum est. facit enim clanxi non clangui. et ita clanxitum et clanxurus debet dici.

Clangor a clangendo dicitur sonus. sive strepitus. et sic dicit papias. proprie est intonabilium. ut anserum. tubarum. alarum. sicut clamor est tonabilium. i. hominum. festum clangoris exponitur infra ubi exponitur neomenia cum aliis festis legalibus.

classicum

Classis dicitur navium multitudo. a calo quod est lignum. quia de lignis fit. Classica sunt cornua que convocandi causa erant. et a calo quod est vocare dicebantur.

Claus a claudo. dis. dicitur quia claudit et recipit.

Clavi sunt quibus lignum ligno adheret. sic dicti quia calibi. quia ex calibe. i. ferro fiunt. Calibs enim ferrum est. ita dicunt papias et ysidorus. Item clavus dicitur repagulum. Unde dicitur clavus tabernaculi. Item clavus est cum quo regitur gubernaculum. et in hac significatione ponitur. prov. xxiiii. Item lucanus quo volat ad clavum lateri que amplustre marinae. Item ennius. Ut clavum rectum teneam navemque gubernem. Clava autem dicitur mace in gallico a clavis dentatis quibus clavatur et religatur. Versus.

Clava genus baculi. clavus ferri. clavus acutus. Clavus rem tegit vestis quam sit tibi clavus. scilicet quam peregrinus defert de transmarinis partibus. sive vestis dignitatis. Unde ovidius tristium. Curia restabat clavi mensura coacta est. Item versus differentiales. Clava ferit. clavus aperit. clavus duo iungit. Indue te clavo. rege clavo. percute clavo.

Clibanus. i. furnus a cluo ductus. quia in erectione sit collectus. Cluum enim ascensum dicimus. sive flexuosum. Ita dicit papias. reiium secundum quosdam ponitur pro acervo.

Clipeus dicitur a clepo. pis. psi. cleptum. tum. i. furari vel surripere. quia clipeus furatur. et surripit corpora nostra ictibus. vel dicitur a cluo. cluis quod significat pollere. excellere. vigere. et defendere. tres primas significationes invenies ex papia. et quartam ponit hugutio. Unde clipeus. quia cluit. idest defendit. Et est proprie clipeus peditum. scutum militum. Item hoc clipeum dicitur ymago ubi tantum caput pingitur. vel locus ubi ymagines reponuntur. Versus

differenciales de gerlismo. et debet
ita scribi secundum papiam et huguitionem. V.
quia pluris aliter scribunt. Est proprie
clipeus. sic et a iubo clepo dictus. Est
equitum scutum quod uult esse rotun caput
dum. quia diriuatur a scus. quod est
rotundum uel rotunditas. Item
alibi dicitur gerlismus. Egis dica
tur. tegitur pelle quasi caprina. A
pello pelta. quia pellit fortiter ictus.
Denotat aniale scutum. quam solet esse.
Curta decisum preter in tantummodo
pura. Egle grece. capra latine.
Unde dicitur egis. Ysidorus ethimol.
xviij. sic ait. Clipeus est scutum Ca. xij.
maius. dictus ab eo quod clepit. i. ce
lat corpus periculis quas subducit.

Cliuus est ascensus modicus.
uel mons non magnus. uel des
census montis. siue flexuositas.
Et dicitur a cleo. cles. quod est inclinari.

Coagulum a cogo. gis. dicitur
quia cogit lac coagulari.
Unde coagulo. las. uerbum acti
uum. Et inde uerbalia.

Cochitus. fluuius est infer
nalis. Et dicitur a cochos. quod est
luctus. quia ibi est habitatio
luctus. uel cochitus. interpretatur luc
tus. Unde uirgilius. Nil in la V
menta tua dant. cochita fluen
ta.

Coccus. ci. sic ait hugui
cio. genus est tincture. scilicet
medium inter rubeum et croceum.
Coccum dicunt greci rubrum. sunt et nos.
uermiculum. Est enim uermiculus
ex siluestribus frondibus. sic ait ysi
dorus ethimol. xix. Item super illud Ca. xxviij.
ysa. i. Si fuerint peccata tua ut coc
cinum. Dicit glosa. Idem est coccus
et coccinum et uermiculus. Alexan
der nequam nequiter exposuit dicens.
Coccus est flos cuius similitatem co
medit uermiculus cuius sanguine
tingitur coccinum. a cocco dicitur coc
ceus. cea. ceum. idest rubeus. et
coccinus. na. num. et hoc coccinum. me
dia correpta. Unde coccineus. nea.
neum. Vide infra ubi exponitur uermiculus.

Coclea est circulare et anfrac
tuosum deambulatorium. sicut
solet fieri in turribus ecclesiarum. Unde
quidam ait. Per cocleam turris V
scandens ad culmina turris. et
dicitur coclea quasi ciclea a ciclo. est
autem ciclus. id quod circulus. Unde
et turres rotunde ciclee coclee
appellantur. Unde ysidorus ethimol.
xv. Coclee sunt alte et rotunde tur Ca. ij.
res. et dicte coclee. quasi ciclee quod
in eis per circulum orbemque ascenditur.

Cocodrillus a croceo colo
re dicitur. animal quadrupes. in ter

ra et in aquis ualens. longitudi
ne plerumque. xx. cubitorum. dentiū
& unguium inmanitate armatū.
tantaque duricia cutis. ut quamuis
fortium ictus lapidum tergo re
pu[ta]at. Nocte aquis. die in hu
mo quiescit. oua in terra fouet. &
masculus & femina uices seruant.
hunc pisces quidam serratam ha
bentes cristam. tenera uentris dese
cantes interimunt. & dicitur quod solus ex
animalibus superiorem mouet mandibu
lam. Ita dicit ysidorus. ethimol. xii.
ubi agit de piscibus.
Chodchod. hebraicum est. Vnde
eze. xxvii. dicitur. bissinum & seri
cum. & chodchod proposuerunt in mer
catu tuo. pro quo alii codices habent
coccinum. sed chodchod est sola littera.
que in originalibus & in antiquis li
bris inuenitur. et istam exponit glosa.
que dicit. Aiunt hebrei omnes precio
sas merces hoc nomine significari. uel spe
ciem mercium. quam noster sermo non
exprimit. q. d. propter defectum latinita
tis remansit. non translatum non
est enim aliqua dictio latina ei co
equipollens.
Colaphus a collo dicitur. Et est
proprie colaphus percussio colli. sic ala
pa gene. Vnde colaphizo. zas. id est col
lo percutere.

Colera est unus ex. iiii. hu
moribus corporis qui sunt. san
guis. colera. melancolia. & fleg
ma. et unusquisque istorum hu
morum suum elementum imitatur.
Sanguis aerem. Colera ignem.
Melancolia terram. flegma aquam.
Sunt ergo quatuor humores. sicut
quatuor elementa que conseruant corpo
ra. Sanguis ex greca ethiologia
uocabulum sumpsit. quod eo corpus ue
getetur. & sustentetur. & uiuat.
Coleram greci uocauerunt. quod uni
diei spacio terminetur. Vnde & co
lera. i. felicula. uocata est. hoc est fel
lis effusio. Greci enim fel colen uo
cant. Melancolia dicta est eo quod
fit ex nigri sanguinis fece. ad
mixta cum habundancia fellis. gre
ci enim nigrum melan uocant.
fel autem colen appellant. sanguis
grece uocatur quia suauis sit. Vnde &
homines quibus dominatur sanguis.
dulces & blandi sunt. flegma au
tem dixerunt. quia frigidum sit. gre
ci enim frigus flegmone uocant.
Ex hiis. iiii. humoribus reguntur
sani. Ex ipsis leduntur infirmi.
Dum enim amplius cursum natu
re creuerint. faciunt egritudines. Ex
sanguine autem et felle. acute passi
ones nascuntur. quas greci oxia

uocant. ex flegmate aut et me
lancolia ueteres cause prodeunt
quas greci cronia uocant. Oxia
est acutus morbus qui aut cito
transit aut celerius interficit.
vt pleuresis. frenesis. Oxi enim
acutum apud grecos et uelocem sig
nificat. Cronia est prolixus corporis
morbus qui multis temporibus
remoratur. vt podagra. tisis.
Cronos enim apud grecos tempus
dicitur. Ita dicit ysidorus ethimo
Ca° vij. log. iiij. A. pleuresis est dolor
acutus cum febre et sputo sangui
nolento. latus enim grece dicitur
pleuron. frenesis dicitur a frenas
quod est mens. quia mentem impe
dit. uel a frendo. dis. quod est den
tes concutere. et sic frenetici faci
unt. est autem perturbatio mentis
cum exagitatione et dementia
ex colerica ui infecta. Podagra
est infirmitas pedum. Tisis. ulce
ratio et tumor pulmonis.

x. Colo. colis. multas habet signi
ficationes. que habentur
per hos uersus. Agros. rus. formam.
superos colit atque parentes. hos
arat. hec habitat. ornat. honorat.
amat.

Colonia dicitur urbs uel
castrum quod propter defectum indi
genarum nouus colonus adimple
tur. Item colonia dicitur agri
cultura et cultus religionis.

Coloquintida est genus her
be amarissime cucurbita sil
uestris. que similiter ut cucurbita per
terram flagella tendit. fructu rotun
do et foliis similis cucumeri usua
li. et declinatur. hec coloquintis. dis.
et hec coloquintida. de. hec secundum pri
scianum et secundum ysidorum ethimolog.
xvij. Ca° ix. In historiis. iiij. Re. iiij. dicitur
hee sunt agrestes cucurbite am
arissime. minores hiis. que in or
tis nascuntur. Est herba que uitis se
diffundit in sepibus. fructu modico.
purpureo et rotundo.

Coluber dicitur quia colens um
bras. uel quia in lubricos trac
tus sinuosis flexibus labitur. Nam
lubricum dicitur quicquid labitur.
dum tenetur. ut serpens. piscis.
et dicit papias. Coluber ceruum
fugit. leonem interficit. Ver x.
sus differentiales. Ydrus et an
guis aque. coluber nemoris.
draco templi. At serpens cam
po sic testatur origo. Ydrus eo
quod aquas habitat. coluber colit et
umbras. Ast a trachone tu di
cas esse drachonem. Tracho. enim
dicitur fossa subterranea.

Cā. vij.

Columbe sc̄dm papiam et
ysidor. ethimol. xij. dc̄e s̄t.
eo q̄d earum colla ad u̾isiones si
gulas colores mutent aues mā
suete. ⁊ i hoīm multitudīe guer
santes ac sine felle. q̄s antiqui
uenerias nūcupabant. eo q̄d ni
dos frequentent. ⁊ osculo amorē cō
cipiunt. Et dr̄ hic columbus.
et h columba. q̄i colens lumbos.
Vnde grecismꝰ. Lumbis p̄tēs
nos dicimꝰ ēē palumbos. Quāꝫ
colunt lumbos. nos dicīus ēē colū
bos. Isti ꝑ mensem coeunt. Illiqꝫ
ꝑ annū.

Collactaneus dicitur eodem lac
te nutritus

Collide simul ledē ul' ꝯquassare.

Collega sc̄dm ysidor. a colli
gatōne societatis ⁊ amici
cie dc̄us. ꝓp̄e aūt collegē dicun
tur. qui ad aliq̄d officiū simul le
gantur. i. mittuntur. ꝑ baquilliam po
nitur. Dan. iiij. a. et ꝯcordat cū
p̄ma signe. Versus diffinales.
Consortes ꝯiungit amor. socios la
bor unus. ꝯsilio collegas ad eun
dem copulat actum. Ast eadē co
mites unit uia. mensa sodales.

Collurida est panis par̄is si
milagineꝰ. triangl's. ul' cir
cularis. Et dr̄ a collura grece q̄d
est circulus latine.

Collirium sic̄ ait hugutio.
dicitur unctio fc̄a. ad detergen
das feces oculor. ⁊ ꝯcordat cū ysi
doro. qui ait in. iiij. ethimol. ubi

Cā. ix.

agit de remedijs. ⁊ medicamīb.
collirīa latinū sonat. q̄d uicia ocu
lorum q̄si detergant.

Collis exponitur infra. ubi ex
ponitur iugum.

Comedere cum sanguine est. cū
quis uescitur carnib' aīalis.
q̄d quacumque modo occidatur. ⁊ coqui
tur. antequā sanguis diluatur.

Comessatio est superflua. ⁊ luxu
osa comestio. siue ꝯuiuium. et
sc̄dm huguicionem debet scribi ꝑ
unū. m. sic̄ ⁊ ūbum suū q̄d est
comesso. comessas. Et nō credo.
es. ūbum est anomalū. q̄d antiqui
declinabant. edo edis edit. ⁊ hēt
duplex supinū. sic̄ dicit p̄scian'.
scilꝫ esum. ⁊ estum. ⁊ sil' comedo.
comedis. ab eo ꝯpositum. duplex
hēt supinū. s. comesum. ⁊ comes
tum. ⁊ ab ultimo supino. s. comesu
. v. mutata ī. o. ⁊ addita. s. fit
comesso. as. idest frequenter co
medere. ⁊ ꝓp̄e ꝯmessare est sepe s'
flue. ⁊ luxuriose comedere. ⁊ sil'
comessus. ⁊ comessurꝰ formatur.
ꝑ additionem. s. omnia ista tam

git huguicio in diriuationibus
suis. habet quod comesso. commia
que ab eo dicuntur primam sillabam
correptam. Unde reputandi sunt
illi mendosi versiculi. De comeda
comesa dico comessa. comesta. hinc est
comesso. comessas. inde renascens.
Est comessator. et comessatio dicta.
Uerum tamen habent suam sed falsi sunt.
Comando. dis. dui. vel. di-
dere. comansum. su. i. simul
mandere. vel comanducare. et com-
ponitur a con quod est simul. et mando.
mandis. di. vel. dui. mandere.
mansum. su. idest comedere. sed ra-
ro invenitur in usu eius compositum.
preteritum. vel supinum. Ita dicit
huguitio.
Comentator. ria. rium. i. ex
positorius. et hic commenta
rius. id est quod commentum. Unde
commentariolus diminutivum.
Comentarius et dicitur qui facit com
mentum. Quid autem sit commentum.
et unde dicatur. Require supra
ubi exponitur a commentariis. Ysidorus
Ca. viii. autem dicit in. vi. ethimologiarum. Com
mentaria dicta quasi cum mente. sunt
enim interpretationes. ut commenta
iuris. commenta evangelii.
Comilito. tonis. dicitur cum
alio. miles existens. vel mi
liciam cum alio. vel cum aliis exercens.
a con quod est simul. et milito. tonis.
quod est miles. Miles dicitur
a mille. quia olim milites per mille
narios distinguebantur. Vel quia
unus de mille ad miliciam
eligebatur. vel a mole propter pondus
milicie. Unde milicia quasi molicia.
Comissura dicitur iunctura a com
mitto. tis. quod est coniungere.
Res enim que coniunguntur simul in unum
mittuntur.
Comittere habet multas significa
tiones. que possunt haberi per
hos versus. Committo sensum por-
tat cuilibet horum. Coniungo / creo /
do / pacto / facio / reprehendo. Committere
autem accipitur pro peccare. vel rem ali
quam custodie alicuius tradere.
Comodus. da. dum. dicitur uti
lis. bonus / et mansuetus. quasi
cum modo. Comodum dicitur
quod commodatur.
Comolo. lis. lui. lere. i. simul
molere. conterere. Unde ysaias. iii.
facies pauperum commolitis. et corri
pit ibi penultimam cum sit tercie
coniugationis. Comolo autem compo
nitur a con quod est simul. et molo. lis.
cuius declinatio tangitur infra ubi
exponitur demolior.
Compactus. coniunctus. dicitur

a compingo. gis. quod exponitur infra.

Compages compagis. et compago. ginis. idem significant. scilicet iuncturam vel coniunctionem. et dicitur compages a compingo compingis. quod infra exponitur. Item compages vel compagines dicuntur capita ossium. que coniuncta nervis quasi quodam glutino se adherent.

Compeditus dicitur illaqueatus vel incathenatus. quasi compede vel pedica astrictus. et dicitur a compedio. dis. quod est illaqueare vel incathenare.

Compendium dicitur quicquid breve est et utile. Unde compendiosus. sa. sum. et hec compendiositas. Econverso dispendium est longum et inutile. Impendium vero longum et utile. et ponitur pro expensa. Versus de grecismo. De brevibus sed utilibus compendia dicas. Vel longis et inutilibus dispendia que sunt. longa sed utilia dicas impendia rerum. et dicitur compendium a compendo. dis. quod est persolvere. trutinare. equare. Item compendo componitur a con et pendo. dis. quod est suspendere. trutinare. exsolvere. reddere. tribuere sustinere. Unde in versibus difficilibus dicitur. Pendeo suspensus. pendo dum sum sub leviore pondere.

Compes. dis. cathena est circa pedes. et dicitur compes quasi continens pedes. et est feminini generis secundum auctores gramatice. Unde iuvenalis in iiii. squalidus in magna fastidit compede fossor. In masculino autem genere ponitur. terentius in iii. a. Ah gravi compedem meum. quod exponit Ieronimus in originali sic. cum adulterum se obsidione vallo et aggeribus circumedificatam conspiciat compedem suum aggravatum asserit.

Compingo. gis. compegi. ge. compactum dicitur compellere. coniungere. conglutinare. formare. et componitur a con et pengo. gis. quod habet tantum preterita et tres significationes. Unde versus. preteritum triplicat et sensum pengo priscianus. Dat pepigi pepixi cantare repellere pegi. et dicit huguicio. quod pro cantare caret supino. sed pro priscianus et pro impellere vel pro iungere facit pactum.

Compitus dicitur locus. ubi plures vie conveniunt. ut bivium. trivium. quadrivium. et ubique corripit hanc sillabam. pi. Unde oracius in sermonibus. libertinus erat qui circum compita siccus. sicut in iejunus locus mane senex manibus curreret et cetera. et dicit ysidorus ethimologiarum xv. compita dicuntur

R. R. R. R. R. Ca. xvj.

ubi est usus conuentus rusticorum. et
dicta compita quia loca multa in eodem agro
competunt. et quia a rusticis conueni-
tur. Competo enim competis dicitur
similiter pro congruere conuenire.

Complodo. dis. osi. dere. idem
est quod plaudere. uel plangere quod id
est repercutere manus. et claudere sicut
faciunt mulieres pro uehementia dolo-
ris uel gaudii. Dicit autem Hugutio
quod plaudo. dis. idem est quod ex le-
ticia manus repercutere et claudere.
et simul iungere manibus sonum facere
et gaudere. Unde dicitur plausus. id est
exultatio et repercussio manuum.
et mutata hac diptongo au.
in o. dicitur plodo. plodis. et complau-
do. dis. et idem significat.

Compos. otis. idem est quod po-
tens uoti sui assecutor cui
omnia ad uotum succedunt. et est
communis generis. Et componitur a con
quod est simul et potis. Nam hic et
hec potis et hoc pote idem est quod
possibilis uel potens. et comparatur
potis potior potissimus. et est com-
paratio tamen secundum uocem. quia significa-
tio mutatur. Nam potior id
est quod melior. et potissimus id est
quod optimus.

Commune ponitur pro immundo.
et est tractum a gentibus quas
iudei reputabant immunditias. quia com-
muniter cibariis uescebantur. nec discerne-
bant sicut iudei. Unde et alia quibus
gentes communiter uescebantur. Unde
Act. xi. commune et immundum num-
quam intrauit in os meum. Et ampli-
ata uocabuli significatione quibus immun-
dum dicebatur commune. et habet
alias significationes satis notas.

Communicare dicitur commune facere.
contaminare uel immundum facere.
In marco semper ponitur pro inqui-
nare. Sed aliqui frequenter mutant
ibi uerum textum. Inuenitur etiam
communicare in bona significatione. id est
commune facere. sicut illi qui faci-
unt. communicant pauperibus bona sua.

Communis facta erat uinea
sicut tangitur in deutero. de qua
uesci omnibus licebat. quod intelligi-
tur. Si nouella uinee plantatio.
ante quartum annum fructum faceret
immundus erat. quia nature preter
tempus uim fecisse uidebatur. nec
ex eo deo primicias offerre. aut quic-
quam edere licebat. Quarto uero an-
no uindemiabatur domino. Omnem
enim fructum huius anni deferebat
homo ad urbem sanctam cum
secunda decima aliarum frugum ut epu-
laretur ex eis coram domino. Quin-
to autem anno. fiebat homo dominus

communia .i. immunda dicebantur.

uinee et uindemiabat eas. Sexto
anno et deinceps erat quasi communis omni
bus secundum consuetudinem eorum talem. ut
agentibus intrare liceret uineas et
pomeria. et tantum fructus de propriis sacia
ri. sed extra deportare fas non er
at. ita scribitur in hystoria. super
deut. x.
Concha a concauitate dicitur.
quasi concaua. et ponitur pro labro.
siue lauatorio. ii. par. iiii. b. ubi
dicitur. fecit quoque conchas. x. glo.
iii. regum. ibi fecit quoque. x. luteres
eneos. hic legitur. ii. par. vii. In
ueniuntur etiam ibi concha. pro quo
dam uase etc. et pro testa cuiusdam
piscis. et pro ipso pisce. Unde hec coclea
diminutiuum. quasi conchula. Unde
ysidorus ethimol. xii. Conche et co Ca. vi.
clee hac ex causa uocate. quia de
ficiente luna cauantur. id est euacuan
tur. Omnium enim clausorum maris ani
malium atque concharum incremento
lune membra turgescunt. defec
tu euacuantur. luna enim cum incre
mento suo auget humorem.
cum uero in defectum uenit. humores
minuuntur. Conche uero prime ipso
nis nomen est. coclee uero per diminu
tionem quasi conchule. Concharum
multa sunt genera. inter quas et marga
ritifere que et coclee dicuntur. in quarum

carne preciosus calculus solidatur.
De quibus tradunt hii qui de ani
mantium scripsere naturis. quod noc
turno tempore litora appetunt. et — De margarita.
celesti rore margaritam concipiunt.
Murica et coclea est maris dicta
ab acumine et asperitate que alio
nomine conchilium nominatur. propter quod — De conchilio
circumcisa ferro lacrimas purpurei
coloris emittat. e quibus purpura
tingitur. et inde ostrum appellatum. — De ostreo.
quod hec natura ex teste humore elici
tur. Cancri uocantur quia con — De cancro
che sunt crura habentes. inimica est — pisce.
ostreis. animalia eorum enim carnibus vi
uunt miro ingenio. Nam quia
ualidam testam aperire non possunt.
explorant quando ostrea clausa tes
tarum aperiant. et tunc cancer la
tenter lapillum immittit. atque impedita
conclusione ostree carnes corroduntur.
ostreum neutrum est. carnes uero eius
feminino genere dicuntur. Verba sunt ysidori.
Concilium tractum est ex mo
re romano. qui cum celebrabant
in unum. et communi intentione
causas tractabant. Vnde concilium
a communi intentione dictum quasi consilium.
eo quod in unum omnes dirigant men
tis intuitum. nam cilia oculorum sunt.
Unde concilium componitur a con et cili
um. quia in concilio cilia. i. con

Concinnus.

sicut dones singlorum in unum conueniunt. uel dicitur concilium quasi considium. a considendo.

Concinnare dicitur componere. Unde super illud. exo. xxv. b. oleum ad luminaria concinnanda. dicit glosa. cinnus est genus potionis ex diuersis mixturis. Unde concinno. i. compono dicitur. Ubi sunt glose. hu guitio autem dicit quod cinnus est tor tio oris. et est similiter commixtio que ruralibus rex proponat. Et componitur concinnus. na. num. idest con cors. affabilis. in quo concordat mo res inter se. Inde concinno. nas. idest commiscere. componere. ordinare. parare.

Conclaue in neutro genere. et hec conclauis in feminino. dicitur cella. uel thalamus. uel camera secreta. sub claue domus alterius clau sa. uel que sub multis clauibus contine tur. ad quam per multas claues perue nitur. Ita dicit huguitio.

Condicere dicitur simul dicere. statuere. detinere. spondere. ubi non unus sed plures dicunt. uel unum plura dicat.

Condicio dicitur lex. siue pac tum. et componitur a con. et dicio. dicionis. quod potestas dici tur. et secundum hoc condicio habet sim

plex. t. in penultima sillaba. Inuenitur etiam hec conditio per. t. constitutio. et tunc est uerbale nomen. hec ubi condo. condis. uel a condicendo. sibtracta. t. dicitur condicio. Ita dicit huguitio. secundum papiam. condiciones sunt proprie testi um. quasi condictiones. quia non unus testis iurat. sed plures. uel quia inter se uerba testium conueniant. Item dicit papias. condicio est fortuna. euen tus. casus. exitus. sors. prouentus.

Conditus. ta. tum. penultima pro ducta. dicitur a condio. condis. quod est quarte coniugationis. i. sapor are. dulcorare. Unde uersus de grecis mo. Conditur urbs. conditur olus. sed conditur aurum. et per similitudinem cor pora mortuorum condiri dicuntur. quando speciebus aromaticis unguntur. Item ysidorus. loquens de potu i. xx. ethimologiarum. sic ait. conditum uoca tum quod non sit simplex. Sed com mixtione pigmentorum compositum. Ca. iij.

Conducere precium tradens per bens conductum. Qui capit ille locat. conducit qui precium dat.

Confertus. ta. tum. idest reple tus. constipatus. compilatus. a confercio. cis. ci. cire. quod est re plere. constipare. compilare. similiter farci re. et est compositum a con. et farcio. cis. si. cire. fartum. tu. quod est sagi

nare. implere. Et inuenitur quandoque sarcire in preterito. et sarcitum in supino. quod probatur per hoc quod dicitur resarcimentum. Ita dicit huguitio.

Confestim quasi cum festo dicitur. Unde in genesi sic dicitur. Concito. confestim. mox. protinus. ilico. statim. Continuo. operire. uelare. et operitur. Cursim. festine. festinanter. repente. Actutum. celere. cito. mature. subito que. hec tibi dena noueris sensu clauduntur eodem. Istis extimplo. quod idem sonat associans. ac euestigio. uolentes sibi breuiando. quia naturaliter hec silla- ba producitur in hac dictione euestigio. sed propter metri necessitatem dicitur corripitur in predicto uersu.

finire. Conficio. cis. dicitur scilicet facere. perficere. destruere. deficere. Ubi enim est confectio mutatur rerum: ibi mutatur est est defectio. et conficere. id est quod componere. uel miscere. et secundum hoc pertinet ad medicos. qui mixta commiscent ad facientas suas confectiones. et conficere. idem est quod uincere. Unde uulgo dicitur. Iste confecit hostes in prelio. et hec significatio trahitur a precedenti. Ubi enim est hominum confectio. Ibi mixtorum commixtio. Item conficere. id est quod

tingere. Istas. vii. significationes ponit huguitio. et potest addi octaua. quia conficere idem est quod consecrare. Unde versus. Coniunctum facio. commisceo. finio. cingo. Perficio. sic destruo. cum consecro. uinco. Octo conficio uerbo signantur in isto. et inde dicitur confectus. ta. tum. secundum papiam conficere idem est quod consumere. dissipare. et multa alia dicit ibi.

Conflare scilicet flare. fundere aurum. uel aliud metallum. et est uerbum proprie pertinens ad fusores. et methaphoram transfertur ad illos. qui aliena mutuo accipiunt. et luxuriose consumunt. Unde inuenitur conflare pro mutuo accipere. et consumere. Nam qui mutuatur consumit. de una forma quasi fundit in aliam. sic exponit huguitio.

Conflatorium dicitur locus in quo fit conflatio. sicut est fornax aurificis. potest etiam conflatorium dici instrumentum conflandi. sicut est follis. Item per hec conflages. conflagium dicuntur loca uentosa. sed ysidorus ethimologiarum. xiiii. dicit sic. conflages sunt loca in que undique uenti currunt. ac sese frangunt. utrumque indeclinabile.

potest dici.
Confligere simul fligere, pug-
nare, contendere in pugnam con-
currere, et est compositum a con, quod
est simul, et fligo, gis, xi, flictum,
quod est dissipare, cruciare, destru-
ere, devastare. Et fligo, gas,
idem est. Unde confligo, gis, et confli-
go, gas, eadem significant, scilicet destru-
ere, cruciare, dissipare, devasta-
re, quasi procul agere et destruere.
In legenda autem sancti Adriani inve-
nitur pro dissipare. Ubi dicitur: tu enim
domine meus licet profligasse videar-
is divicias tuas, omnia tecum
habes, perge ad Christum fiducialiter. Et
in quodam hymno beati Francisci dicitur:
egris profligat vulnera, id est procul
agit et destruit.
Conflictus dicitur conten-
tio, concertatio, pugna verborum.
Et dicitur a conflicto, conflictas,
quod est frequentativum huius verbi con-
fligo, confligis.
Congestus, ta, tum, idest simul
gestus, congregatus et accumul-
atus. Et hic congestus, tus, tui,
dicitur congeries, accumulatio,
congregatio, acervus. Et utrumque dicitur
a congero, ris, quod est congregare, ac-
cumulare, simul gerere, coacervare.
Conglobo, bas, dicitur coacervare,
coadunare in modum globi rotun-
dare. Globus autem a quo et glo-
bo, bas, dicitur, differt a glomo, mi,
et a glomus, glomeris. Glomus
enim est filorum coadunatio et
glomeratio. Globus autem est aliarum
rerum accumulatio et conglobatio. Quamquam
autem secundum Huguccionem quelibet so-
lidum et rotundum, id est soliditas et ro-
tunditas habens tres dimensiones
equales, ut mundus. Et dicitur globus.
Unde mundus dicitur globosus vel
globatus. Ut autem sciantur accen-
tus et genera et significationes istorum no-
tandi sunt isti versus. Hic R.
filorum glomus est, globus
hic reliquorum. Hinc et globata
pila fertur, glomerata que fila.
Congruere, convenire, con-
cordare, simul gruere. Et
est compositum a gruo, gruis, quod
significat concordare et convenire. Sed
non est in usu. Sed composita bene
sunt in usu, ut ingruo, ingruis,
quod exponitur in I, et congruo, is,
a quo congruus, a, um, id est conveni- congruus.
ens. Et nota quod congruo dicitur
a grue, quia de tibiis gruum
solent fieri fistule que maximam
reddunt consonantiam et concordiam. Unde
et pro convenire ponitur. Gruus autem
nomen trahit a sono quem emittit.

Coniector dicitur interpres. i. con
iecturis peritus, sortilegus. di
uinus. Et dicitur a conicio. cis.
conieci. coniecere. quod est simul iacere.
estimare. opinari. quibusdam coniectu
ris preendere. 7 recogitare. 7 compo
nitur a con. 7 iacio. cis.
Coniectura dicitur suspicio. o
pinio suspiciosa. cogitatio.
et estimatio. Item secundum papiam
dicitur argumentum. interpretatio.
comparatio 7 similitudo.
Coniunx. coniugis. communis generis
est. Unde competit tam uiro:
tam quam uxori. 7 facit coniugis.
abiecta. n. in genitiuo ad differentiam se
cunde persone ubi a quo descendit. s.
coniungo. coniungis. secundum ysidorum
coniuges appellantur propter iugum
matrimonii. cum se subiugant. ne
per discordiam separentur.
Consero conseris. conserui. con
sertum. i. connectere. contexere.
coniungere. committere. Ut isti con
seruit bella. 7 conseruit illa. 7
componitur a con. 7 sero. seris.
quod duo significat. s. seminare 7 plan
tare. Et secundum hoc habet duplex
preteritum 7 duplex supinum. s. seui.
7 serui. satum 7 sertum. 7 similiter
ab eo composita uariant preterita et
supina secundum proprias significationes. Unde

in g'tisimo scribitur. Si sero sub R.
iungas serui. dic arboris esse.
At si subiungas seui. de semine
dicas.
Consideo. des. consedi. considere
non consedere sicut quidam legunt.
et male. Consedere enim tamen inue
nitur in tertia persona pluralis numeri pre
teriti perfecti indicatiui modi. Unde
ouidius. Consedere duces. 7 uulgi ō.
stante corona 7 cetera. Et hugucio
quod omnia composita a sedeo transeunt
e. simplicis in. i. in presenti. exceptis qui
dam uelunt dicere supersedeo. quod tamen
ipse non credidit bene dici. si sit dictio
composita. Item consido. considis. inue consido. dis.
nitur in eadem significatione. Unde naum. iii.
f. que considunt in sepibus in die fri
goris. et caret preterito 7 supino. si
cut 7 simplex a quo descendit.
Sed mutuo accipit preteritum 7 su
pinum huius ubi consideo. des. compo
nitur autem consido. a con 7 sido. si
dis. quod est idem quod sedeo. des.
De quo dicit priscianus. sido. dis.
facit. cuius passiuum ~~...~~ sidis. in sidor.
uenitur. Unde statius in. ii. sum
mis quoque insidit astris. cuius preteritum in
usu non est. dubitationis. uel alte
ritatis causa. debuit enim sisi esse
Sed utimur preterito ubi sedeo. i. sedi.
et supino ubi preterito. Et non que

cõposita huius ubi sedo corripiunt
ubiqȝ hanc sillabam . si . sȝ cõposita
a sido producunt ubiqȝ . si . sicut
simplex a quo descendunt . Lu
canus . iiij . ultus finem . In pug
nam fregere rates sidentiq pes
sum . corpta cesa tenent . Idem
vij . g . Cernit ꝓpulsa cruore
flumina ⁊ excelsos cumulis e
equantia colles corpta sidētes
in tabem spirat aceruos . Itē
ouidius methamorph . i . b . flumia
subsidunt nauesqȝ exire uidē
tur . Id . ij . g . Ausa quoz est
regia uirgo . Nescia quē pre
meret ergo cõside tharum .

Consolor . laris . cõfricare .
solacium prebere . s. solari .
et inuenitur sepe ī passiua sig
nificatione . ⁊ componitur a con
et solor . laris . Et nō qȝ solor
⁊ eius cõposita . ⁊ ultalia ab eis des
cendentia semꝑ producunt
hanc sillabam . so . Vn̄ ouidius
methamorph . Consolor soci
os ut longi tedia belli . mē
te feram placata . Id . xi . ⁊
Multaqȝ reddit timidū solā
tia pectus . Item oracius i ser
monibus . hic me consolor uic
turū suauius ac si . Questor
auus pater atqȝ meus patruusqȝ
fuissent . et est notabile uerbum cōtra
illos qui in cõsolationibus carnalib
expendunt patrimonium crucifixi :
ac si totum possident ex succes
sione pr̄ria .

Consors dicitur eiusdem sortis
socius . Vn̄ ysidorus . Sicut
consors dicitur qui cõsortem iungit :
Ita ille concors dicitur qui corde iū
gitur . Vnde hoc consortium .
idest societas .

Consulo te posco . tibi cõsulo
consiliū do . Consultor rogi
tat . cõsultus cõsilium dat .

Conspersio est farina p aquā
conglutinata sine fermē
to . Idem est azima . Ita dicitur ī glo .
pma cor . v .

Consto . cõstas . cõstiti . cõstare . cõ
stitum . i . simul stare . ⁊ cõsta
re ponitur p cõstrui . Vt domus
cõstat . i . cõstruitur ex tecto ⁊ parie
te . Item cõstare id est qd̄ perseuera
re . Vt iste cõstat . i . perseuerat sup̄ eo .
Item cõstare est certum et aptum
esse . Vt cõstat in de hoc . Item cō
stare precium ad preciuū . ut iste liber
cõstat . x . solidos .

Consternor . aris . deponens est .
signat autem id qd̄ mente defi
cere . terreri . stupefieri . cadere . ex
animis esse . uel aliquo timore uel

aliquo casu. et dr̄ constnari respe
tu mentis. sic constno constnis. res
pectu corporis. vn̄ dicit in g
cismo. Tunc consternaris cum
desertum pacaris. Mentis t ex
hone constneris īmoderate. Et dr̄
constnari a constno. constnis. Dicit eciā
prisciāus ī tractatu de figura ubi.
Inueniuntur quedam que sepe n̄
solū coniugatonem. s; eciam ge
nus. ul' significationem ubi pmu
tant in compone. ut sterno. stnis.
actiuū. asternor. aris. depones.
Sterno. stnis. actiuū. consternor.
consternaris depones. et multa alia
enumerat ibi.

Onstipo. pas. condensare. co
uallare. circūdare. congregare.
replere. protegere. conponere. fulci
re. Ita dicit huguicio. Et pdu
citur ubiq; h sillaba sti. Vn̄ lu
canus in. vij. Pompei densis aci
es stipata catervis. Idem in. i.
aut cum liquentia mella sti
pant. et dulci distendunt n
tare cellas. Moris

Onsuetudo est. ut dicit
ethimol'. v. li. Ius quoddā
moribz institutū. quod p lege sus
cipitur cum deficit lex. n̄ disst
scriptura an rōne consistat. et
ponit ibidem. Mos est uetusta

te pbata consuetudo. siue lex nō
scripta. Nam lex a legendo uo
cata. q2 scripta est. Mos autē
longa consuetudo est. q̄ de moribz
tractat. tantūdem. p h partz q
mos tam singlr. q̄m plr. ppe ac
cipitur ī bono. Vnde morosus.
sa. sū. dr̄ plenū moribz. Et pro
ducit primā sillabam. Vn̄ persius ī
fine. Cum morosa uago singul
ciet inguine uena. Et expoī
tur ibi morosa p contrarium. i. las
ciua. t mal' moribz plena. et
occasione istius exempli male
intellecti dixerunt quidā. s; male.
q morosus semp accipitur ī mala
signe. nō attendentes quod dicit
priscianus vbi agit de denoīatis ī
osus desinentibz. quod signt plenū
ee alicq. ei quod signatur cū igit
mos sic sup dcm̄ est. ppe semp acci
piatur in bono. et morosus
quod ab eo descendit semp accipi
tur ī bono. s; sic contrarium. quia pro
execrabili ponitur sacrum. Sic
p contrarium p uicioso ponitur moro
sum. Inuenitur eciā morosus. a
moror. moraris. Vn̄ papias.
moror. moram facio. et statim
sequitur. morosus. difficil'. fasti
diosus. q̄rulus. tardus. Vn̄ bn̄
scripsit quidam dicens. Est homo

.R.

morosus. si sit bene morigatus.
At si sit tard9. tūc dr̄ ēē morosus.
unde mos morosum | mora me fa
cit ēē morosum.

Consūmare | finire | pficere | ad
effcm ducere. Et cōponitur
a con̄ ꝫ sūmo. as. qd̄ est sūmam
facere ul' sūmatim ꝯphendere et
colligere. Et dr̄ a sūma summe.
qd̄ est compendiū. totum sb b'
uitate ꝯtinens | dicit' etiā ca
pitale. Consūmatus qñqz poni
tur p ꝯsumptus. Jpe aūt ꝯsū
matus dr̄ functus ~~pfca~~ pfcus.
ad effcm pducto. Et ꝯsūmare
ponitur p ꝯsumere.

ꝯsūmatus

Contamino. nas. dr̄ de
turpare. i honestare. macu
lare. Et dicit' a con. ꝫ tammo
tamminas. qd̄ est adulari. Et dr̄
a tam̄ qd̄ est adulatia. ~~ꝯcretō~~ ꝯiunctō

Contemplor. aris. depon
ens est. ꝫ ponitur p uidere
ꝯspicere. ꝫ ipe refertur ad in
uisibilia. s; qñqz ad uisibilia trāsfe
ratur. ꝫ p ꝯpōnem descendit
ad templū templi. qd̄ infra
exponitur.

Contenarius dicitur ille q̄
est in ꝯtemplacōne triū
annorum. vn̄ dr̄ contenarius qi cō
plens trium annū. q̄i trien
nis. ul' trium annor existens.
Vn̄ ysa. xv. dr̄. Vectes eī usqz
ad segor uitulam ꝯtnantē. ꝫ ie.
xlviii. f. siliter ponitur ꝯtnan
tem. Vn̄ fri libri hñt ꝯst'nan
tem. et uicō septorum corrup
ta est ibi littra in plur libris. tā
i textu q' in glō. qd̄ pot' pbari
p originalia ꝫ p antiqs biblias.
contenarius est omnis gñus.

Contestari. i. simul testari
adiurare | ul' exhortari | f'
miter asserere. sic testamentum
firmū est. Et ~~comp~~ ꝯponit'
a con̄ ꝫ testor. aris. qd̄ est tes
tamentum facere. testificari. ul'
testimoniū dare. iurare. in
testem adducere. ul' rogare. ꝯ
omia h' tangit huguitō.

Contignatō dr̄ tignor cō
iunctō. ul' coaptatō i edi
ficio. et dr̄ a contigno. ꝯtignas.
qd̄ est tigna compōne. coapta
re in structura edificij. Expo
sitionem tignor quere i suo loco.
Jsus. Tectum tigna feriunt.
que ꝯtignatō iungit.

.R.

Contractō a contraho dr̄.
Et est id qd̄ collectō. cō
structō. abbreuiatō. ul' decur
tatō. Vide eze. vij. b. Ecce
uenit ꝯtractō sup te. Vbi fri li

libri hūit ɔtīcō. Jōrum. Con
tētio que dr̄ hebraice seifra .i. ɔ
textus ⁊ ꝑplexio ul' collectō oīm
malorum.
Contribules dn̄r. de eadem
tribu existentes. Et ɔponi
tur a con. ⁊ hic ⁊ h tribulis ⁊ h
tribule. similiter de eadē tribu exis
tentes. Et semꝑ ꝑducit̄ h silla
bu. utrobiqȝ. Vn̄ oracius in libro
eplar̄ ī illa epl'a. ut ꝑficiscente
⁊c. Ut cum pilleolo soleas ɔ
uiua tribul'. Jtem alius ūsus
dissital'. Dat tribulo tribules.
gn̄at tribȝ una tribules. Con
trouersia dicit̄ ētām negocium
causa | qōstio | ɔtentō | disceptatō.
collō | comptō. et dr̄ a ɔt̄ ⁊ v
to ūtis. qī ɔtra ūsio. et semꝑ
corripit hūo sillam. si. est enim
mere latinum.
Contubium qī ɔtabnium.
a tabna dr̄. s. tabnaclm. ul'
societas ⁊ ad tempꝰ coeundi cō
iunct̄. Jta dicit hugutiō. Pa
pias vō exponit sic. contabnium
est ad tempꝰ ɔmanendi ɔuentio.
Vn̄ hic ɔtubnio. onis. i. socius.
ɔmilito qui in eod ɔtubnio ē cū
alio. et hic ɔtubnal' id a tabna d.
ɔpi descendit ɔtubniū. qr sicut
illi qui in tabna ɔueniunt ad

tempus ɔmanent. ⁊ cito dissol
uuntur. Jta ⁊ ɔtubnium ꝓprie
sumendo cito dissoluit̄. pacto. s.
negocior ꝑ quo ad ɔtubniū cō
uenit̄. Unde ɔtubniones di
cunt̄. qī ɔtabniones. contub
nium. qī contabnium.
Contumax a ɔtemno. es.
dicit̄. s. suꝑbus. īiuriosus.
repugnans. Sȝ scd'm ysidorꝫ dr̄
ɔtumax ex eo qd ɔtempnit.
Vn̄ possunt̄ dr̄e. qr ɔtumax
dr̄. qī ɔtemptor. ł ꝓteruus.
Contumelia est īiuria. ⁊
graue ɔuicium. ⁊ ꝓprie
contumelia est ī ūbis. et sem
per corripit hanc sillabam. li. n
ɔtumeliosus dr̄. qui uelox est et
tumet in ūbis suꝑbie. deriua
tio patet.
Contumelior est afficere. ī
crepare. inuehere. male
dicere. ꝓbra dr̄e. īsultare. Jnu
ciari. exꝓbrare. abiectare. in
sectari. irritare ūbis.
Contundo. dis. tudi. con
tundere. tusū. sū. idest simul
tundere. ꝑcutē. ūbare. ɔcide.
ɔfringere. cedere. Et ɔponit̄
a con. ⁊ tundo. dis. qd inf ex
ponitur ī suo loco.
Contus est genus teli. et

.R.

.R.

ipse quod non habet ferrum. sed acu
ta cuspide sic pertica praeacuta quam
portant rustici loco haste. et
dicitur a conus coni quod est summi
tas galee. vel curvatura que supra
galeam ponitur. Unde ovidius libro iii.
methamorphoseos. Tegmina mox
capitum pictos immittitur a co
nos. Dicitur ergo contus qui conitur.
Contus etiam dicitur longum instrumen
tum cum quo piscatur pisca
tor et scrutatur aquam inquirendo
pisces. Unde contor contaris
deponens. i. conto aliquid
perquirere vel scrutari. Illustris
dicebatur pentapolis a v. urbibus
sodomorum que nunc mare salis vel mor
tuum quia nichil in eo vivit. et nichil
in eo mergi potest. hinc asfaltum vel lac
asfalti. i. bituminis. vel vallis sali
narum. quam multum bituminis ibi re
peritur. Ita scribitur in hystoria.

Convenire dicitur congruere. de
cere. Ut iste habitus convenit
michi. i. decet me. Item co
nvenire dicitur alloqui. Ut ibi vos
inquam conveniam o iudei. i. allo
quar. Item convenire dicitur aduna
ri. Ut isti conveniunt ibi. i. adu
nantur. Item convenire dicitur simul venire
et pacisci. De ultimo dicitur xx. q.
Nonne ex denario convenisti
mecum simul convenio tibi unum denarium
dedit pacisce. Item convenire est
exigere aliquid ab aliquo. ad cau
sam vocare. ad placitum compellere.
Item convenire pro inesse dicitur. Ut albe
do inconvenit. i. inest. Item poni
tur pro assimilari. Ut iste convenit
illi in albedine. i. assimilatur. Conventus.
Convenit accipitur pro pangit. et
assimilatur. Pro compellit. in
est. pro cohortatur. decet. Unde co
nvenientia est. i. conveniens est. pro
parte pariter signes in balnium omnes
parte signes habentur pro hos ius.
Convenit alloquitur decet.
enim simul assimilatur. Exigit ad cau
sas vocat et compellit. inest quod
pangit adunatur. et adunat
conveniens est.

Cohors cohortis proprie dicitur mul
titudo rusticorum. sic castra
militum. Et dicitur a cohortando.
propter frequentiam cohortationis.

Cophinus sicut dicit ysidorus
ethymologiarum xx. vas est ex vi
rgulis aptum mundare et terram
portare. Et dicitur cophinus quasi ca
vus intus. quia cavus est

Copia. i. habundantia dicitur a co
pos quod est labor. quia sine
labore non esse potest fieri. Unde
illud. dives divicias non congregat

.a. Convallis dicitur locus humilis et
depressus. sicut est medium inter
valla magna vallis. et compositum a
con et vallis. utriusque feminini.

Convallis

Querite ad tale signum residuum
convall

Margin notes:

.b.

.a.

Nota.

pango. gis. pepigi. i. pacisci.

Nota.

Nota.

Capitulo ix.

Storia.

Scolis idem quod scopulis.

absq; labore. Non hēt absq; me
tu. non deserit absq; dolore. Et
dr̄ a cops copis qđ est diues. et
est cōmunis gn̄is. Vn̄ iusus.
fecundꝰ cops est. dea t're. fertil'
ops est. q' domib; sedē ē mun
dandis fossa q; scrops est. Cō
ponitur aut̄ cops a con et opis. o
pem ab ope qđ in singlari signat
auxiliū. In plali diuicias. Vnde
cops q̄i cum opib; dr̄. Versus.
obs rea dicat'. s; nimpha uoca
bitur opis. Paup q̄rit opem.
querit auar; opes et̄c.

Cor dicit' a cardian grece.
qđ est cor latine. uel dici
tur a cura. q' omnis cura et oīs
sollicitudo manent i corde. Vn̄
dicit ysidor' ethimol'. xi. qđ ideo (Ca. i.)
uicinū est pulmoni. ut cū ira
accendit'. pulmonis hūore
temperet'. Qđ aut̄ dr̄ cor. q̄i c̄
todia oīm rer. ethimolia ē. Vs.
Cor sapit et pulmo loquit'. fel
cōmouet iras. Splen ridē facit.
cogit amare iecur.

Corban donū sonat sic hr̄
i textu. ca̅. vii. Si dixit
homo pr̄i aut mr̄i corban qđ
est donū .i. c. Et hec donū seu
munꝰ uotiuū signat. Vn̄ ꝰ
magist' i hystor. qđ corban uo
tum sonat. scđm remigium i
terpretat' donū uel oblatō.

Corbanan sic dicit papias.
dicit' gazophilacium. Et
ita exponit glō. xxvii. cā. super
illud. Non licz eos mittere i
corbanan .i. i gazophilacium.
et interl' dicit ibi. qđ interpretat'
oblō. q' ea que dn̄o offerebant'.
ibi reseruabant'. In hystor' aut̄
sup actus aplor' scribit'. q' corba
nan erat archa. in qua repone
bant' sacerdotum. Musac er (donaria)
at archa. in qua reponebantur
donaria reg' rogū uel pncipū.
ad reficiendō sartatecta eccl'ie
templi. Gazophilacium erat
archa. i qua reponebant' dona
ria transeuntiū. Vide infra ubi
exponitur gazophilaciū.

Coriandrum herba queda
est. quā ysidor' ethimolog'.
xvii. enumat int' olera odora (Ca. xi.)
ta dicens. Coriandrum agre
co noīe sumptum qđ illi coriori l' corio
uocant. cuiꝰ semē in dulci uino
datum pauoris reddit i uene
rem. si sup modū dedis. amentiā
nutrit. Ceteros et ex coriandro
infra traditum est. eadem uba
scribunt' in papia. et sup addit'
papias. coriandrum i cibo sup

R.

tium calefacit et stringit. sompnum
etiam facit. Macer de uiribus her
barum ita dicit. Frigidius her
be coriandri dicitur esse. austere quoque si
mul quandam uirtutis habere. Hac
galienus ait propter quam depellere in
uentris lumbricos. tineasque so
lent. si trita bibantur. Cum vi
no uel si mixto sumatur aceto.

Cordatus. i. sapiens. a cor
cordis dicitur. et est adiectiuum.

Coriarius dicitur a corio. s. qui
parat coria. uel qui operatur
in coriis. Ita exponit interlinearis ac
tuum. ix. 6.

Cornuta diceba[t]ur [illegible]
facies moysi. propter quosdam
radios splendoris. quos humanus
uisus ferre non poterat. Ita dicit
glossa. xxxiiij. exodi.

Cornustibii secundum quod exponit
beatus gregorius. tertia filia iob. nomen
accepit. uel filia iob. Vnde dicit sic.
Hec nomina pro eo quod a interpretibus supra sunt.
apte curauit interpres. non ea sicut
Simile in arabico scripta sunt ponere. sed in
latinum eloquium illa apertius demon
strare. quis enim nesciat diem uel
caussiam. latina esse uocabula. At uero
in cornustibii quamuis non cornus sed
cornu dicitur. nec non cantantium fistu
la stibium. sed tibia uocatur in lati
na tamen lingua sermonis gratie mini
me custodito. rem pro dictione maluit.
atque in eius lingue. de qua transferebat
proprietate pro diuinitate. uel etate pro cornu.
uel tibiam. unum uerbum ex utroque com
posuit. utrumque uerbum pro unam
compositus proferrem. in latina lingua transs
fusum. quod uoluit gratie licite uocari
uit. Ita exponit. gregorius. nec ego aliquo
moniti sum ut contradicam sermonibus
sancti. dicit tamen alexander nequam quod
secundum gregorium. dicitur est cornustibium quasi
si cantatrix. Sed qui hebreos intelli
gunt non esse compositum ex cornu
stibio dicunt. Dicta est enim cornusti
bii quemadmodum si diceretur cornu mi
nij. quasi diceret. stibio non egebat. quia na
tiuus color ei sufficiebat. In hebra
ica etiam lingua dicitur splendor quod
nos dicimus cornu. fuit ergo filia iob
splendor stibij. i. offerens splen
dorem stibio. quia adeo pulchra er
at quod stibium nullum ei offerret splen
dorem. Sed ipsa offeret. splendorem
stibio.

Chorus multa significat. quandoque enim
ponitur pro musico instrumento. ut
in psalmo. laudate eum in tympa
no et choro. et luce. xvi. Quod di
cit ieronimus esse pellem cum duabus
cicutis. et per alteram inspiratur
et per alteram reddit sonum. et scri

bitur secundum quosdam sine aspira
tione. per uero autem camentum et men
sura et uento cum .ch. aspirato.
Ita dicitur in hystoriis super librum iudicum.
Ca° xxv° secundum ysidorum ethimologiarum .xvi. Cho
rus est mensura .xxx. modiorum
hinc ex hebreo sermone descendit.
qui uocatur chora a similitudine collis.
Chora enim hebraice appellantur colles.
coaceruati enim modii .xxx. instar
collis uidentur et onus cameli effici
unt. Item chorus est uentus qui ab
occidente estiuo flat. Require
supra ubi exponitur aquilo. Item cho
i sacs rus est multitudo collecta et tunc secundum
papiam dicitur a corona quia in modum co
rone astant ibi psallentes. Vel dicitur
a concordia uocum ut a caritate
quam debent habere. Item chorus dicitur
R. locus cleri in capite ecclesie. Unde
uersus de grecismo. Est hec turba
chorus qui uentat in aere chorus.
Cancellus que chorus mensura sit
chorea.

Choruscare dicitur splendere uibrare
et iactari. Ita dicit hugutio
quod uibrare ponit iuuenalis in quarto
dicens. Carpeio sinata ioui fron
R. teque choruscat. Et ponit grecis
mus differentiam inter choruscare et
R. micare et radiare dicens. Sol
radiat in utroque micat. fulgur
que choruscat. Cum fulgur super
paret tunc fulgurat ether. Unde
hec choruscatio dicitur splendor chorus Choruscatio
candi actio.

Cortex dicitur quasi corio tegens.
quia corio lignum tegat. Unde
ysidorus ethimologiarum .xvii. sic ait. Cor Ca° vi.
ticem ueteres corticem uocabant.
Dicitur autem cortex quasi corio lignum
tegat. liber est corticis pars in
terior dictus a liberato cortico id est ab
lato. est enim medium quiddam in
ter lignum et corticem. Quidam tamen
ponunt ibi tercium scilicet suber. Unde
uersus. Pars prior est cortex. liber R.
altera. tercia suber. Et in theodolo.
Mutat flebile rigidum per corpore
suber. Ego credo cum hugutione.
quod proprie suber est cortex illius ar
boris que suberies dicitur. de qua
dicit ysidorus ethimologiarum .xvii. Sub Ca° vii.
eries est arbor ex ualidissimus q
cortex natatorius extrahitur.
dicta suberies quasi suedes. eo quod fruc
tus eius sues edunt. Nota quod
cortex fuerunt in masculino ge
nere et in feminino. Quod autem
sit masculinum patet per ouidium.
qui dicit in primo methamorphoseos. .O. X
Sentit adhuc trepidare nouo
sub cortice pectus. Quod autem sit
sit femininum patet per uirgilium

qui dicit in bucolicis. Tunc phecon cicadas musto circumtat amare. Corticis etc.

Cortina a corio dicitur. quia prius de coriis pluribus fiebat sicut in tabernaculo. Ita dicit ysidorus ethi
Ca. xxvi. mol. xiiii. Item secundum huguiccionem. Cortina dicitur locus in templo. in quo dabantur responsa | vel potius mensa in templo apollinis. super quam stabat phebas i. sacerdotissa phebi que dicebat oracula et dicebatur cortina quia corio phitonis serpentis erat tecta. Vel cortina quasi certum quia ibi certa dabantur responsa.

Cortigia quasi a corio dicitur. vel a collectione quia colligia.

Coturnix sicut dicit magister in hystoria. avis est regia. quam iosephus ortigiam uocat. grecus ortigometram. Nos uulgo curleum a currendo dicimus. et dicunt coturnices non sunt aves modice quam apud nos sunt. ysidorus autem
Ca. vii. in xii. ethimol. dicit coturnices a sono vocis dictas. quas greci ortigias vocant eo quod vise fuerint primum in ortigia insula. hee adueniendi habent tempora. Nam estate depulsa maria transmeant. ortigometra dicitur que gregem eam ducit. terre appropinquantem accipiter uidens rapit. Ac propterea cura est uniuersis ducem sollicitare generis externi per quem caueant prima discrimina. cibos gratissimos habent semina venenorum. quam ob causam eas veteres mensis interdixerunt. solum enim hoc animal sicut et homo caducum patitur morbum.

Coutor couteris dicitur simul uti. Unde Joh. iiii. dicitur. Non enim coutuntur iudei samaritanis. super quo locum dicitur in hystoria. Translatis x. tribubus. rex assiriorum misit plures ex assiriis ad colendam terram qui ob metum ferarum libros moysi receperunt. et legittima tamen eorum non tamen cessabant ab ydolatria. qui primo cuthei uocati a fluuio pharum. tunc autem samaritani quasi medii inter iudeos et gentes. quos tamen iudei uocauerunt eos iacobitas i. supplantatores. quia terram fratrum suorum que eos attingebat eis supplantauerunt. horum cibis et uasculis non utebantur iudei.

Crabrones nichil est. Sed debet dici scrabrones. sicut .s. ostenditur in suo loco.

Crapula est immoderata uoracitas. quasi cruda epula. cuius cruditate grauatur cor et stomachus indigestus efficitur.

Immoderata enim uoracitas uicium
est. Set tamen id salutis est quotiens super
temptatorum naturam sufficit. Ita
dicit ysidorus ethimol. xx. et quando
ponitur crapula pro excessu in po
tu. Unde ps. dicit. Crapulatus a uino.
Versus. Vina bibat mane cere
brumque reformat inane. Quem
confudit heri crapula mixta meri.
Set ipse dicitur quod patet per ethimo
logiam nominis positam supra.

Cratera sic ait ysidorus
in. xx. ethimol. calix est
habens duas ansas. et est grecum no
men. declinatur autem apud eos
hic crater. Nam latine hec cra
tera dicitur. Unde persius. Sit tibi
crateras argenti. incussaque sibi
pingui auro dona feram. Po
test tamen crateras esse accusatiuus
grecus ab hoc nomine crater. crateris.
et tunc est masculini generis. Unde
uirgilius in primo eneidos. Crater
as magnos statuunt. et uina co
ronant. Fiebant autem primum
ex coniunctione uirgarum. Unde
dicte cratere a cratim. i. quia se
inuicem teneant. Et nota quod cra
ter facit duplicem accusatiuum in
singulari. scilicet craterem. uel cratera.
et ista terminatio que fit in. a.
greca est. et corripitur. et similiter
in plurali geminum habet accusatiuum
scilicet crateras. uel cratera. et is
ta terminatio que fit in. a. greca est.
et similiter corripitur. Unde uirgi
lius eneidos. viij. b. Indulgent
uino et uertunt crateras aenos.
Secundum modernos cyphi et calices
uinarii communiter crateres appellan
tur. Non usus qui scribuntur
in grecismo. Hec duo nomina sunt
terne duplicantque quartum. Ex
quo ~~feminea~~ feminea quibus est
inflexio prima. formant seu pan
ter crater seu lampas et ether.
Ethera. pantera. crateraque. lampa
da dicas. Ista nomina duplicant
quartum. i. accusatiuum casum. ut
panteram. uel pantera. et sic de
aliis. et formant ex se nomina pri
me inflexionis. i. prime declina
tionis. ut hec pantera. re. hec
cratera. re. ethera. re. lampa
da. lampade.

Cratis dicitur instrumentum de
uirgis contextum. super
quod stant cementarii in edificatio
ne murorum altorum. Item cratis
dicitur instrumentum ferreum ad carnes
et pisces assandos. quod ad similitu
dinem cratis uirgis uel ferreis
contexitur ex transuerso. et dicitur cra
tim eo quod uirge ibi contexte se

continueant. et inde hec craticula
diminutivum.

[C]reagra dicitur fuscinula ad
carnes de caldariis extra-
hendas. Et dicitur a creos quod
est caro. et agros quod est tractus.

[C]reber. bra. brum. dicitur
frequens. spissus. assiduus.

[C]remium a cremando dici-
tur. sacrificium quod dicebā-
tur antiquitus holocaustum
quia totaliter cremabatur. Item cre-
mium dicitur illud quod de frixis car-
nibus extracta pinguedine. ari-
dum remanet in patella.

[C]repido a crepando dicitur. et
secundum papiam crepido est
summitas ripe. vel cuiuslibet alterius
rei. vel abrupti alicuius extremitas.
altitudo. s. vel summitas quia ibi ven-
ti crepant. i. sonant. Item cre-
pido ponitur pro caverna. ubi con-
veniunt. in qua solent latitare
pauperes et mendicare. Iuvenalis.
Nulla crepido vacat et cetera. et po-
nitur hic pro summitate ripe. et
volunt aliqui quod tunc dicatur
a crepon quod est dubium. quia dubi-
um est ibi ponere pedem. Conveni-
entius tamen si a crepando dicatur.
quia venti et lapides corruentes.
ibi continue crepant. Item summi-
tas vel extremitas altaris in
circuitu dicebatur crepido. et ipsum
propiciatorium. Unde eze. xliii. de sinu
terre usque ad crepidinem. i. pro-
piciatorium. dicit glossa.

[C]repusculum est initium
noctis. vel diei. Et dicitur
a crepon quod est dubium. quasi dubia
lux. quia dubium est utrum sit diei.
an noctis prima pars. Et non secundum
ysidorum ethimologiarum v. Quod noctis par- ·C·xxxi· 221
tes sunt. vii. scilicet vesperum. cre-
pusculum. conticinium. intempes-
tum. gallicinium. matutinum. di-
luculum. Vesperum a stella occiden-
tali vocatum. quae solem occiduum
sequitur. et tenebras sequentes pre-
cedit. Crepusculum est dubia lux.
Nam crepon dubium dicimus.
hec est inter lucem et tenebras. Con-
ticinium est. quando cuncti silent. Con-
ticere. enim silere est.
Intempestum est medium et inactu-
osum noctis tempus. quando agi nil po-
test. et omnia sopore quieta sunt.
Nam tempus per se non intelligitur.
nisi per actus humanos. Medium autem
noctis actu caret. ergo intempes-
ta dicitur inactuosa. quasi sine tem-
pore. i. sine actu per quem dinoscitur
tempus scilicet. Matutinum autem
est inter abortum tenebrarum et

Gallicinium propter gallos lu-
cis preconios

Emdat'

aurore adventum. Et dicitur ma
tutinum quia hoc tempore inchoare
mane sit. Diluculum quasi diei par
va lux iam incipiens. sed et auro
ra quo solem precedit. est autem
aurora diei clarescentis exordium
et primus splendor aeris. qui grece
eos dicitur. Quam nos per derivationem
auroram dicimus. quasi eororam.

Cribrum quasi curtifrium. a
currendo dicitur. eo quod per
ipsum currit frumentum. Est enim
instrumentum aptum ad purgan
dum fruges. Unde dicitur cribro
cribras. avi. are. idest purgare.
examinare. ventilare.

Crimine pessimo accusaverunt
ioseph fratres sui apud patrem. scilicet
de odio in ipsum. vel de coitu cum bru
tis alibi. vel solum ruben per concu
binam patris. sed crimen autem a cernen
do dicitur. sic dicit ysidorus.

Crisolitus lapis est preciosus.
et dicitur. Est enim auro si
milis. cum marini coloris simitu
dine. et gignitur in ethyopia. sic
ysidorus ethimologiarum. xv°. d°. Capitulo xiiij.

Crisopassus lapis est precio
sus. et sic dicit glosa. apoca
lipsis. In yndia nascitur. viridis au
ree quasi mixture. Unde dicitur
a crisis quod est aurum.

a crisis quod est aurum.

Crispo. crispas. dicitur cris
pum facere. concutere. vi
brare. vel iaculari. Unde crispus. pa. pum.

Cristallus. lapis est resplen
dens et aquosus colore. quod
nix fit glacie durata per annos.
unde et greci nomen dederunt. Dicit
enim papias. Cristallus grece. gla
cies. latine. gignitur autem secundum
papiam et ysidorum. in asia et cypro. et
maxime in septemptrionum al
pibus. ubi nec estate sol fervens
sentitur vel invenitur. Ideoque ipsa diuturna et
annosa duricia reddit hanc spe
ciemque cristallus dicitur. hic op
posita radiis solis. adeo rapit fla
mam. ut aridis fungis. vel foliis
prebeat ignem. Usus eius etiam ad po
cula destruatur. nichil autem aliud quam
frigidum pati potest. et licet videatur
ysidorus et etiam papias ponere cris
tallum in genere masculino. tamen
secundum priscianum femininum genus est.
et declinatur. hec cristallus. Antiqui
dicebant hoc cristallum. Vide vero
supra ubi exponitur abyssus.

Crocus fuit quidam puer qui
secundum fabulas mutatus fuit
in florem. Unde hic crocus. dicitur
est flos. Sed preterea pro flore dicitur hoc
crocum neutri generis. et pro puero hic
crocus. Unde croceus. ea. eum.

Crocea. Hec crocea. cee. Idest cuna infanti
um. Ita dicit huguitio. et intro
ducit auctorem ezech. iiij. tren. ubi
dicitur. Qui nutriebantur in croce
is amplexati sunt stercora. Ysido
rus et papias dicunt crocum
ab oppido cilicie quod vocatur cori
cium. quamquam et alibi nascatur.
sed non tamen vel tale quale in cicilia.
Optimum autem est quod fuerit recens
odoris boni albedine parva por
recteque longitudinis integrum et
non in fragmenta minutum in spira
tione bona et cum carpitur manus
inficiens et leviter acre. Quod si eius
modi non fuerit aut vetustum aut
infusum agnoscatur.

Cruor a currendo dicitur eo quod ef
fusus decurrit. et cur
rendo corruit. vel dicatur a cor
quod sanguis corruptus ruptione de corpore emittitur. vel dicitur
a cruditate. Cruor et sanguis
ita distinguuntur. quia sanguis
est in corpore. Cruor effusus
·R·. est. Unde versus. Sanguis alit cor
pus. cruor est de corpore fusus. Et
cruor est victimarum. sanguis ho
Cruentus. minum. A cruore dicitur cruentus. ta.
tum. et cruento. cruentas idest
Cruentare. sanguine inquinare.

Crus. cruris. a currendo dicitur
quia eo currimus etc.

Crustum vel crustulum pro
fragmento panis. et pro quodam
edulio ponitur. Hec crusta. crus
ste. vel crustula. lamina quelibet.
vel fragmentum auri. vel argenti.
vel alterius metalli. vel ligni. vel lapi
dis. Unde marmorati lapides
etiam crustati dicuntur. Item cru
sta. vel crustula. superficies panis. vel
cortex alterius rei. Unde hec crusta
ria. dicitur tabula a vasis crustatis.
Ita dicit huguitio. Ysidorus autem
dicit in. xv. ethimol. quod crusta est ·Ca. j.
superficies panis. et ipsum fragmentum quod
dividunt. vel fracta. Papias
idem dicit. et addit. Cruste tabule
marmoris sunt. Unde et mar
morati parietes. crustati dicuntur.
In hystoria dicitur. Crustulum est
panis. qui fere in crustam indura
tus est. Vide textum. exo. xx
xix. a. d. Quod autem crustum pa
nis dicatur. probatur manu. mar
que autoribus orbem fertalem crusti
te. Unde hoc crustulum. di
minutivum. Unde oracius in ser ·R·.
monibus. Quod veterum pueris
olim dant crustula blandi. doc
tores elementa velint addiscere
prima. Unde miror quod aliqui
confundunt significationum proprietates.
ponentes crustum pro crusta. et

crustulum. p crustula. et eg iuso.
Cubitus cubiti. pars ē bra
chij. et dicit᷑ a cubando. q
ad cibos sumendos in ipso cuba
mus. Ita dicit ysidor᷑ ethimol.
Ca. i. .xi. Item cubit᷑ est mensura q
dam. de qua dicit ieronimus in
glo. eze. xlvii. a. qd in genere mas
culino mille cubitos non in neu
tro mille cubita dicimus. nō ex
gramatice imperitia. sz ppt simpli
ces et ydiotas. quorum in congrega
tione maior ps est. Mos faciam᷑
vn hic cubitū. p mensura dicit᷑
scdm ieronimū. Quomodo autem
cubitus geometricus differat a nro
cubitu usuali. habetur p hos uersus.
qui scribuntur in aurora. ubi agit
de archa. hec mensura fuit geome
R. trica q faciat archam. Non ali
caperet. tanta tot sil illa. hic cu
bitus quo mensor hz geomet
cus uti. Senos siue nouem fert
hic pedes. Sed cubit᷑ nr. quē
cōis tenet usus. Ex uno constat
dimidio qz pede.
Cubile cubandi locus est. s.
lectus. ul stratū.
Cubiculū dcm qz in eo cube
mus. atqz dormientes re
quiescamus. //
Cubicularius dicit᷑ custos.

ul ꝑparator. ul saluator cubiculi.
Cucumer. cucumeris. her
ba cōtum est. De qua dic
ysidorus ethimol. xvii. Cucu Ca. x.
meres dci sunt. p eo qz sint inter
dum amari. qui dulces nasci per
hibentur. si lacte mellito eorum se
men infundatur. Diascorides di
cit. qz cucumis natura frigida in
uenitur. uentrem soluit. stoma
cho accōmodatur. quibus ani
mus deficit. succurrit odore fo
lia eius ex uino trita. uulneribus
medentur. que canimus morsus
impresserit. Semen eius ex dulci ui
no datum uesice laboranti facile
prestat urinam. etc. Et nota qz di
cit priscianus. Illa quorum tamen in .is.
gtm in .er. finita noīa regulam
seruant in .er. terminantium .i. ac
cepta .is. faciunt genitiuum;
ut pulius et puluer. pulueris.
hic cucumis et cucumer. cucu
meris. hic cinis et ciner. cine
ris. hic uomis et uomer uo
meris. Unde gtilinus. bis R.
duo noīa sunt. que substantiala
uocantur. Que ul in .is. ul in
er. rectum posuere frequenter.
ut puluis. uomis. sic cinis.
et cucumis. Sic ciner. uomer.
sic puluer. et cucumer.

Cucumerarium dicitur locus ubi crescunt cucumeres. vel ubi reponuntur.

Culex parvum est animal volatile aculeis permolestum. Unde ait ysidorus ethimologiarum xii. Culex ab aculeo dictus quod sanguinem suggat. Habet enim fistulam in ore ad modum stimuli qua carnem terebrat ut sanguinem bibat. Et dicit papias quod culices non tangunt hominem si absinthium herbam cum oleo coquat et eo se perungat.

Culina quasi colina dicitur. scilicet coquina. Et dicitur a colo colis quia frequentius colitur. id est inhabitatur a coquinariis et gulosis. quia ibi esca et lautorum ciborum preparationibus colitur. Id est honoratur. vel dicitur culina a cucumis id est caldariis quasi cucumerum locus. et producit ubique hanc sillabam li. Unde oracius in sermonibus. per veterem dilapso flamma culinam vulcano summum properabat lambere tectum.

Culmus a calamo dicitur. quasi calamus. Culmus enim est calamus spice quia arundinibus nascitur. licet quandoque inveniatur pro ipso folliculo unde spica exit. quandoque pro spica. Ita dicit huguccio. Unde hec culma. id est calamus.

Cunctatio dicitur mora vel dubitatio. Et dicitur a cunctor cunctaris quod est morari vel dubitare. et hinc cuncta cuncte. dicitur pro mora. et scribitur cunctor cunctaris per c ut hic accipitur pro v. Sed contor contaris pro inquirere scribitur per o. Unde multi errant in scribendo.

Cuneus sic dicit papias. est collecta in unum militum multitudo. Et dicitur cuneus a coeundo quasi coineus. eo quod in unum coheret. Item cuneus dicitur instrumentum ligneum in parte anteriori attenuatum ad findendum ligna. et ad firmandum clavum. quia coheat in summitate. et quia interpositione divisa faciat cohire. ad cuius similitudinem dicunt cuneum in expeditione dici.

Cura a corde dicitur. scilicet sollicitudo. studium. anxietas. Papias ponit multas alias significationes. et dicit quod cura et sollicitudo inter se differunt. Sollicitudo enim moderata ac temporalis est. Cura vero sine moderatione est. Unde cura quasi cor urens. eo quod cor urat. vel ledat. vel quia a corde ru

at· ethymologie nō sunt d'uarō
Cnes·
Curatōnes morboꝝ trib᷒
generib᷒ ꝯstat·| farmaria ungue͞n
toꝝ appōne· farmaton grece un
guentum· ul' medicam̄tum lati
ne· Cirurgia· i· manuū actōne·
sic͞t in cocturis· ⁊ incisionib᷒· Di
eta· i· pot' ⁊ cibi temꝑancia· ul' sb
Ctractōne·
Curia a cura d͞r· ꝓpter fre
quentes curas· que ibi sunt· | est
enī locus· ū ineūtur ꝯsiliū de re
b᷒ amīnistrandis· de causis dis
cutiendis· ⁊ determinandis· ⁊ h͞r
multas sig͞ficatōes· Vn͞ scribit͞
i ꝯcilio· Curia planicies in
terris· curia regū· s᷒ curtis
ꝓꝓe dicit͞ canoleoꝝ·
·℞·
Cutis grece· incisio latine· Vn͞
h' cutis dicit͞ tegim͞ corpis·
q͞r corpori supposita incisionē ꝑ
ma paciat͞· Eād ⁊ pellis d͞r a pelle͞
dis iniuriis uentoꝝ ⁊ pluuiaꝝ
frigoris ⁊ caloris que si detraha
tur· coriū d͞r a carne· q͞i carniū
q͞r carnem texit·
//uocat͞ ⁊
Damascus femi
nini generis· urb᷒
est sirie condita
et nuncupata a
damasco dispen
satoris abrahe filio·
Dampnum· iacturā· ⁊ detrimentum· ita distingun
tur a papia· Dampnū in solito
⁊ nob nescientib᷒ fit· Iacturam
nec scientes ⁊ ultro patimur·
Est enī ꝓꝓe iactura· qn͞ naute
ꝓpt' imminens piculū res suas
i mare piciunt· Detrimentum
ꝗ leue dampnū fit i parte·
Est enī dapnum a diminutōne
rei uocatum· Sic dicit ysidoꝝ
ethimol' v°·
//Ca°· xxvij·
Dammula siue damma sic ait
papias· capra agrestis est· et
sic dicit ysidoꝝ ethimol' xii°· Da
mula uocata est· eo q͞d de manu
effugiat· Timidū aīal est· ⁊ inbelle·
ul' inbecille· Vn͞ marcial'· Den
te timet͞ aper· defendunt cornua
ceruum· Imbelles dame quid n͞
preda sumus·
//Ca°· i°·
·℞·
Debere· i· debitum h'ere· de
alieno h'ere· Et ꝯponitur de
bere a de ⁊ h'eo· h'es· ⁊ debere·
Decacordum psalterium· in
strumentum est musicum cū
decem cordis· quo hebrei sūt usi
propt' nūm decalogi· Et d͞r a de
ca· q͞d est decem· ⁊ corda corde·
et declinatur decacord'· di· dū·
⁊ hoc decacordum· h͞ι· di·

Decanus dr̄ qui hēt .x. hoīes
sb̄ se. Et dr̄ a deca qd̄ ē decē.
Decapolis sic̄ ait magr̄ ī hy̆
storiis. Regio est decem ur
bium circa pellam .i. gazaram
ō galileam. Et dr̄ a deca qd̄ est
decem. ꝛ polis qd̄ est ciuitas.
Decem mutoria uestiū .i.
decem paria. ul' uestes no
ue sic appellantur. pro mutatiō
ne ueterum.
Decimas tres legimꝰ. sicut
testatur magr̄ ī hy̆stoꝛ.
sup exo. xx̄u. Prima erat le
uitis. Secundā ut hr̄ent ī festi
uitatibꝫ. Terciaꝰ que in t̄cio ā
no colligebatꝰ pauperibꝫ. Plem
us autē scribit sup deut̄. dicēs
sic. Singul' annis iudei facie
bant duas decimatōnes bonoꝝ
suoꝝ. Primā seruabant leuitis.
ꝛc̄. Item nouem reliq̄s ptes de
cimabant. Et hanc scdām de
cimā sibi reseruabant. ꝛ ex ea
ter ī anno cum ascendebant ī
ierlm̄. oblōnes ꝛ epulas s' ꝛ do
mui sue faciebant. ꝛ leuitam
collaneum qui eciā cū eis ascē
deret inuitabant. Prētea t̄cio
anno duabꝫ decimis sb̄latis
ut dixim'. Terciam faciebāt
itm̄ decimatōem ī usus paup
um ꝛ hanc reponebant apud
se. ut hr̄ent unde darent pe
grino ꝛ aduene. pupillo et ui
due. ꝛ egentibꝰ. et leuitis. si in
digerent. In usus uō ppōs ex hē
nich impendebant. Et de hac
dcīm est. omnipotenti te tribue.
Decipula. a decipiendo di
citur. s. decepto. ꝉ s' sertin
ad aliquid capiendū. Dicitur
autē a decipiendo. qꝛ sic potē
tia ut de esca tendit̄. nequaq̄
ipsa ascendente uideant̄. que ui
debꝫ nō facile deciper si uideri
potuisset. Vsus difficiles de
gestino. Muscipule murium.
sūt decipuleq̄s lupoꝝ. Et pos
sunt alio predice sb̄ nōīe dici.
Declinare idem est qd̄ de
flectere. deuiare. diuer
tere. humiliare. Et cōponitur a de
ꝛ cleo cles. cleui clere cletum
cletu. qd̄ est glāri. inclinari.
sꝫ nō est ī usu.
Decrepitus dicit̄ ualde
senex. qd̄ morti ppinqu
oꝝ. q̄si ad mortis ianuas ītet.
sic̄ crepusculū tempꝰ noctis.
alij dicunt decrepitū. nō qui
senectute annusus ē. sꝫ qui iā cre
pare desierit. i. cessauit. ꝛ decli
nat̄ decrepitus. ta. tum. cōpa

seorsum a tempore .i. a sono apte locutionis.

Decreta decretorum dicuntur libri in quo continentur decreta. Item decretum dicitur diffinitum. statutum. Judicium. placitum. deliberatum. diuisum. Et dicitur a decerno. decernis. quod est diffinire. statuere. Judicare. deliberare. proponere.

Decor. decoris. media producta in genitiuo. dicitur uenustas. pulchritudo. Unde decoro. decoras. decoratum. uel pulcrum facere. Item decus. decoris. media correpta in genitiuo. id est quod honor. Unde decoro. decoras. media correpta idest honorare. Et utrumque dicitur a decet. Versus gracilium. Quem

R.

uenero decoro. quod pulchrum reddo decoro. Principium primi decus est. est sed decor est sedi.

Ca. iiij.

Decurio dicitur nobilis de curia. Unde ysidorus ethimologiarum. ix. decuriones dicti quod sint de ordine curie. Officium enim curie ammi(ni)strant. Item decurio est qui habet sub se decem. et tunc dicitur a decem et cura. cure. qui decem curans. uel decem habens in cura sua.

Dedicare dicitur deo dicare. consecrare. deo complacere. perficere. unde papias. dedicauit. perfecit. et in ista significatione perfecte accipi. Deut. xx. b. Quis est homo qui edificauit. uel edificare cepit domum nouam et non dedicauit eam et cetera. uel dedicare dicitur ibi inciare. Unde dicit magister in hystoria. Dedicauit. uel inciauit. et componitur dedicare a de et dico. dicas. quod est complacere. consecrare. uouere.

Defecare est decolare. et Item mixtam fecibus segregare. Unde defecatus. ta. tum. idest purus et a sorde separatus.

Defunctus mortuus. quasi deorsum est a functione uite. Et dicitur a defungor. defungeris. quod est deorsum a functione esse. Papias sic exponit. Defunctus est uocatus quia impleuit uite officium. Nam dicimus functos officio. quia officia debita impleuerunt. Unde est et honoribus functus. hinc ergo est defunctus quod sit ab officio uite depositus. Unde defunctio .i. mors.

Quasi .n. mortuus deorsum a functione fit

Degener. degeneris. communis generis. dicitur ille qui exit generis dignitatem. uel qui de genere optimo nascitur et inhoneste uiuit. Et dicitur ignobilis quia nobilitati generis non respondet. Unde degenero. as.

Deierare .i. valde vel firmiter
iurare. et ista signe ac
cipiatur .i. Re. xx. v. d. adiecit
ionathas deierare dauid. Item
deierare ponitur pro periurare.
Et non q; in istis duobus verbis qui
bus antiqui utebantur. s. deiu
ro. periuro. mutantur .u. in .e. cor
reptam. et abstracta .r. primo
ponitur dicimus deiero. deieras.
et peiero. peieras. pro periuro.
et deiuro.

Delator .i. accusator. Unde
in primo machab. iiii. a. Sy
mon autem pecunie et
patrie delator. Et dicitur a defero.
defers. quod est de uno loco ad ali
um ferre. vel deorsum ferre. ac
cusare. et honorem impendere.
Et secundum istam ultimam signi
ficationem construitur cum datiuo. ut
defero tibi .i. honorem impen
do. secundum ysidorum. Delator dicitur
eo quod detegit quod latebat.

Delatura a deferendo dicitur
scilicet accusatio. vel proditio. detrac
tio. vel deportatio. pro accusatione
vel proditione accipitur ecclesiastici. xx
vi. b. v. d. delaturam ciuitatis
et cetera. proditores enim et accusato
res deferunt verba de loco ad
locum. de persona ad personam.
pro detractione autem accipitur. ecclesiastici.
xxviii. propter delaturam autem amara
re fer luctum illius ne .s. alii tibi
detur hymo. vel pro deportatione ac
cipiatur ibi qui .s. deportatur. vel
defertur. xxviii. ad sepulchrum.

Delatus. ta. tum. a defendo
dicitur de uno loco ad alium
latus deorsum. latus .i. accusatus.

Delibare .i. sacrificare. [illegible]
immolare. consumere. contin
gere. vel parum degustare. et secundum
istam significationem dicitur. Ro. xi. b.
Si delibatio sancta est. et massa de
libatio accipitur ibi pro particula. vel
pro portione ad similitudinem eius qui
parum contingit. vel degustat de re.
ut habeat experientiam tocius. super illud.
ii. thi. iiii. Ego enim iam delibor
dicit glosa. quod est delibare dicitur degus
tare. fundere. et immolare. Unde expo
nit. delibor. immolor. quasi paratus erat
domino immolari in morte sua. Versus
gratissimum. vinum delibo. de quo tempes
tas ego gusto. delibor qui defici
ens a uiuere labor. dilabor. cum
per uarias partes ego labor.

Delibutus sic dicit ysidorus
ethimologiarum. x. est de oleo unc
tus. ut athlete solent. vel in ceroma
te perunctus. Ceroma dicitur unguentum.
vel confectio ex diuersis herbis. quo un

gebant pugiles. ut labiliores es
sent. hinc et delibutum gaudio. i.
perfusum. vel plenum. Dicitur autem de
libutus a delibuo. delibuis. quod est in
gere. et componitur a de. et oleum. vel
liquor. et buo buis. vel imbuo. i
buis. Unde delibutus qui de oleo.
vel liquore perfunditur. Quidam di
cunt quod buo buis non est in usu.
sed ibuo. is. i. perfundere.

Delinire est lenem facere.
vel planare. Et componitur
a de. et lenio. lenis. lenivi. vel leniui.
lenire quod est placere. humiliare.
lenem facere.

Deliramentum est fatuitas.
dementia. discordia. vel de
viatio a rectitudine. Et dicitur a deli
ro. deliras. quod est deviare. exorbi
tare. discordare. Et nota quod pro
discordare accipit hanc sillabam
li. Componitur enim a de. et lira. li
re. quod est instrumentum musicum. Unde de
lirus. ra. rum. i. discors. et sic
corripit hanc sillabam. li. Sed in ali
is significationibus. deliro. et deli
rus. quod ab eo descendit producit
hanc sillabam. li. Unde oratius in libro
epistolarum. Quicquid delirant
reges plectuntur achivi. Deli
rus sic dicitur ysidorus ethimologiarum. x.
dicitur mente defectus per etatem. quod a

recto ordine. et qui a lira oberrret.
lira enim est arationis genus. cum
agricole facta semente dirigunt
sulcos. in quos omnis seges decur
rit. Unde illius differentie. Pollice
tango liram. facio cum vomere li
ram. Item glosa. Deliro dis
cordo. deliro deuio dico. Est li
ra fons primi. caput est quos lira
secat. Vide in lira. ubi exponitur lira.

Delubrum dicitur templum. a de
lendo. quia delens umbram.
quia in sacris templis delentur
umbre peccatorum. delubra dicebant
veteres. templa fontes habentia quibus
ante ingressum diluebantur.
Unde dicebantur delubra. a dilu
endo. Item delubra dicuntur templa
sacrorum fontes habentia. In quibus pec
catores diluuntur. et regenerantur
per baptismum. et dicitur a delendo. vel a di
luendo. ut dictum est.

Demens id est quod amens.
id est sine mente. qui dicitur
amente. vel quod diminutionem
mentis habet.

Demento. tas. dicitur dementem
facere. extra mentem. i. rationem
mentis ponere. furiosum facere.
et quia ponitur pro furere. Dicitur
etiam dementor dementaris in
eadem significatione deponentis generis.

Demeto. demetis. demessui.
demetere. i. detruncare vel
resecare. Et componitur a de
et meto. metis. quod est secare.
Et proprie pertinet ad messem. Et
nota quod meto cum omnibus suis compo
sitis corripit hanc sillabam me.

Demolior. demoliris. i. valde
deorsum moliri. destru
ere. a venustate vultus ad ni
chilum deducere. Et componitur
a de et molior. liris. quod exponitur
in suo loco. Versus de grecismo.
R. Machino. corrodo. seu diruo. sic
bene lectum. Omnia servetur
demolior hic tamen significet. Invenitur
etiam demolior in passiva significatione.
Unde demolitus. ta. tum. de
ponens et passivum. et ubique pro
ducit hanc sillabam li. Invenitur
etiam demolio. lis. in activa
voce et significatione in multis locis. et
maxime in secundo esdre. Item qui
dam dicunt demolitus penultima
correpta a demolo. lis. Dicit
enim huguccio quod molo. lis. aut
caret supino aut facit mul
tum vel molitum. penultima cor
repta. et nostra grammatica id di
cunt. Quod autem faciat moli
tum. probatur per ysidorum ethimologiarum
xv. qui ait. Non molitores
sed pistores et cetera. Non enim diceret
molitores nisi molo molitum. tu. fa
ceret in supino. et per consequens particip
ium preteriti temporis debet esse molitus. ta.
tum. et in demolitus. priscianus tamen
videtur sentire quod tamen multum fa
ciat in supino. dicit enim sic. Su
pina in tum exeunt que nascuntur
ab unam l vel r litteris. ut occulo.
occultum. colo. cultum. consulo
consultum. ab alo vero tamen altum. excepto
alitum dicitur. Huic plus excipitur
et paulo post dicit. voloque an
omalum volui facit preteritum. ex
quo nomen participiale vult. quo
ex colo cultus et occulo occultus.

Demon interpretatur peritus et sciens.
Unde demonium. id est a quo de
moniacus. ca. cum. Et dicit ysidorus
ethimologiarum viii. demones vel de — Ca. xi.
monas greci dicunt quasi
daemonas. i. peritos atque rerum sciens.
presciunt enim futura multa. Unde
et solent aliqua responsa dare. Inest
enim illis cognitio rerum plus quam
infirmitati humane. subtilioris sen
sus acumine. partim experientia
longissime vite. partim per dei
iussum angelica revelatione.

Denarius genus est nummi
quod pro x. nummis reputabi
tur et habebat ymaginem cesaris.

modo communiter pro numero accipitur.
Dens a diuidendo dicitur. quia diui
dens. quia diuidit cibos. uel sic
Ca. i. dicit ysidorus. ethimologiarum. xi. den
tes. greci odentes uocant. et inde
in latinum trahere nomen uidentur. horum
primi priores dicuntur. quia omne quod ac
cipitur. ipsi prius incipiunt. seque(n)
tes caninj uocantur. quorum duo in
dextra maxilla et duo in sinistra
sunt. et dicti caninj. quia ad similitudi
nem ~~caninorum~~ caninorum exi(s)
ue tunt. et canes ex ipsis ossa fran
gunt. sic et homo. et quod non possunt pri
ores precidere illis tradunt. ut con
fringant. hos uulgus pro longitu
dine et rotunditate colomellos
uocant. ultimi sunt molares qui
pulsa a prioribus atque confracta subigunt
et molunt atque similant. Unde
et mola res a molendo dicuntur. Dentium autem nume
rus uiris plures. In feminis pau
uiri distinct ciores existunt.
quantitas sex. Dentes quandoque ponuntur pro pe(c)
sam in tinibus. Unde eze. xxvii. c.
Dentes eburneos et ebeninos
commutauerunt in precio.
Denotatio pessima super
bilinguem. Eccli. v. g. glo.
idest dampnatio. Uel denotatio di
citur digiti ostensio confusione
plena. quia quibus ostendit eum cum
digito. Credo tamen secundum glosam
quod denotatio est littera.
Deponere. i. dorsum a sede
uel dignitate ponere. fidei
committere. Deponere uidetur quando me
tu fortis incendij. uel naufragij.
apud alium naufragij causa
custodie aliquid deposuit. Ita di
cit ysidorus ethimologiarum. iiij. Ca. xxv.
Depositum dicitur creditum. uel
commendatum causa custodie
commissum. Item depositum dici
tur pignus commendatum ad tempus.
quasi diu positum. Ubi sunt y
sidorus ethimologiarum. iiij. Ca. xxvi.
Desolor desolaris. i. solum
facere. deuastare. derelinque
re. solacium auferre. uel extra solaci
um ponere. Unde desolatorium. ria. — desolatorium.
rium. Inuenitur etiam desolo
desolas. in eodem signo. Unde osee
xiij. g. Desolabit fontes eius.
hoc est littera yonum.
Desterno. desternis. destrauj.
desternere. destratum. tu. id
est quod ualde uel dorsum sternere.
uel deesse ibi priuatum. quasi a pace.
uel apparatu remouere. uel sellam
amouere quod et dissellare dicitur.
et in hac ultima signo accipitur
xxiiij. ge. ubi dicitur. Introduxit
eum in hospicium ac destrauit — Destrauit.

camelorum .i. sellas et sarcinas depo
suit. Et est compositum a de et sterno.
sternis. quod exponitur in suo lo
co. Item dextro. dextras. dicitur
per dextram duce. Vnde quidam
dicunt. quod dextrauit est ibi littera.
quod flum est. sicut patet per hebreum .s.
ueritatem quod interpretatur distingu
lauit uel dex destrauit. et num
quam dextrauit.

.D.

Destino. nas. dicitur legare.
mittere. deputare. ascri
bere. signare. pronunciare. et corri
pit ubique hanc sillabam. sti. Vnde
ouidius methamorphoseos. xv. a. De
stinat impio clarum pronuncia
uerit. famam nimiam et cetera. Com
ponitur autem a de et teneo tenes
interposita s.

Detestor. aris .i. ualde te
stari. detestare. uel execra
ri. maledicere. abhominari.

Detrahere dicitur qui aliquid
alicui subtrahere uel ablatum.
Proprie autem detrahere est alicui
retro. uel in absentia sua maledicere.

Detractio est aliorum bonum ge
sta operi. uel in malum mala
ore mutare. uel inuidendo falla
ci fraude diminuere. Cum autem
mala dicuntur. que bene gesta
sunt. aut parua bona que bona
sunt. Ita dicit papias.

Detrecto. detrectas. dicitur
dedignari. recusare. ne
gligere. contempnere. detrahere. et
in hac ultima significatione accipitur .i.
pe. ii. d. ubi dicitur. Vt in eo quod detrec
tent de uobis et cetera. Et est frequen
tatiuum huius uerbi. detraho. et
non quod regulariter formatur detrec
to. tas. a de et traho. his. et
similiter contracto. tas. a contraho
contrahis. et tamen frequentius inueni
tur detrecto. ut in predicto exemplo.
et contrecto. ut .i. io. i. a. et ma
nus nostre contrectauerunt.

Detrimentum dicitur dampnum.
uel diminutio. uel peioratio ali
cuius rei. Et dicitur a detero. deteris.
quod est peiorare. Quod sic dicat priscianus
ciamus ponitur loco positiuum. et fit
comparatio. detero. deterior. deterrimus.
Vide supra. ubi exposuimus dampnum.

Deuotare dicitur maledicere. exe
crari. emissum uotum in
fringere. frequentatiuum. et firmiter uouere.
et in hac ultima significatione accipitur. xx.
pri. Vbi dicitur. Ruina est ho
mini deuotare sanctos et cetera .i. cum
frequenti uoto iudicare et silua pa
ce qui dicat ibi deuorare. credo quod deuotare sit melior littera.
Deuocatus potest accipi et in bono

deuocatus.

Deuotare frequentatiuum est.

Ca. ij.

dixi deos.

et in malo secundum precantis ubi sig-
nificationes. huius ubi deuoueo de-
uoues quod est maledicere. execra-
ri. uotum retractare. uel instrin-
gere. firmiter uouere.

Deuteronomium greco sermone
appellatur. quod latine inter-
pretatur secunda lex. id est repeticio le-
gis. et euangelii prefiguratio. Ita
dicit ysidorus ethimologiarum. vi. Et dicitur
a deuteron quod est secundum. et nomia
quod est lex. Quia ibi replicat
ea que dicta sunt. ut noua uideantur.

Deus ethimologizatur quasi
dans eternam uitam suis.
uel solus. Et dicitur a theos grece quod
significat metum. et inde mutata
.o. in .v. et .d. posita pro th. dicitur
deus. quia metuendus est omnibus. Di-
citur autem deus metaphorice. essentialiter
et persone. ephesios. iiij. Unus deus et cetera. Item
ymaginarie tantum. ut in psalmo.
Omnes dii gentium demonia.
Item adoptiue. Johannis. x. Si illos deos dixit ad quos
sermo dei factus est. et cetera. Item secundum dig-
nitatem. exodi. xxij. c. Diis non de-
trahes. id est prelatis tuis. Item
potestate. exodi. vij. ecce constitu-
tui te deum pharaonis. Item secundum seruientis
sollicitudinem. philippenses. iij. Quorum
uenter deus est et cetera.

Dextrale. dextralis. dicitur orna-
mentum dextre commune uiris et
mulieribus. et est amplum ut dicit.
et portatur circa manicas. Unde
hoc dextraliolum diminutiuum.

Diabolus dicitur deorsum fluens.
quia quietus in celi culmine
stare contempsit. sed sua pondere
deorsum corruens. cecidit.
grece uero dyabolus. criminator uo-
catur. quia uel crimina in que ipse il-
licit ad deum referat. uel quia elec-
torum innocentiam criminibus fic-
tis accusat. Unde in apocalypsi dicitur.
proiectus est accusator fratrum
nostrorum et cetera. Uerba sunt ysidori
ethimologiarum. viij. Uel dicitur dyabolus a
dia quod est duo. et bolus. quod est
morsellus. quia duos morsellos
appetit. scilicet corpus. et animam. Uel
dicitur a dia et uolo. uis. quasi diauolus.
quia duo uult scilicet. ut supra dictum est.

Diacones grece. ministri la-
tine dicuntur. Quia sicut in
sacerdote consecratio. Ita in diaco-
no ministerii habetur dispensatio.
Unde diaconium. grece. ministerium
latine. Et declinatur. hic dia-
con. onis. et hic diaconus. idem.

Diadema neutri generis. dicitur
corona regia. et dicitur a dia
quod est duo. et demo. demis. quasi
duo demens. scilicet principium et fi-

Ca. xi.

Nota .xi. i. require pri. v. fine

nem. sic nec in circulo. et differt
a serto et corona. Quia sertum
est quod fit de floribus. In sertis.
Corona dicitur quilibet circulus capi
tis de quolibet metallo. Diadema
est de auro et lapidibus preciosis.

R.

Versus grecismi. Virginis est
sertum. clerique corona. poete
laurea. rex gestat diadema. vel
imperator. i. imperator. Ysidorus

Ca. xxx.

ethimologiarum. xix. dicit quod diadema
est ornamentum capitis matrona
rum ex auro et gemmis contextum.
quod in se circumactis extremita
tibus retro astringitur. et exin
de dictum est grece quod precingatur.
Item potest dici diadema a dia.
quod est duo et domos quod est ornans.
quia duo ornat. primo caput.
postea totum corpus per consequens.

Diana fuit iovis et latone
filia. Et dicitur diana quasi du
ana. quia luna et die et nocte ap
paret. Vel dicitur a dian quod est
clarum. et neos quod est novum.
quasi claritas nova. quia luna sin
gulis mensibus recipit lumen a
sole. et ita videtur lumen a sole no
vam claritatem habere.

Dies dicitur a dian quod est
clarum eo quod clarus sit.
vel secundum ysidorum ethimologiarum v. dicitur

Ca. xxx.

a diis quorum nomina romani sa
craverunt. quibusdam enim sideri
bus primum enim diem a sole appella
verunt. qui est princeps omnium
siderum. sic et idem dies caput est
omnium dierum. Secundum a luna que
soli est splendore et magnitudi
ne proxima. et ex eo mutuatur
lumen. Tercium a stella mar
tis que vesper vocatur. Quartum a
stella mercurii quem quidam can
didum circulum dicunt. Quintum
a stella iovis quam phetontem aiunt.
va que inter omnia sidera plus lucis
habet. cat Sextum a stella veneris.
quam luciferum aiunt. que inter
omnia sidera plus lucis habet. Sep
timum a stella saturni que celo
locata. xxx. annis fertur exple
re cursum suum. Proinde autem ex
his. vii. stellis nomina dederunt di
ebus gentiles. eo quod per easdem se
aliquid effici estimarent. dicen
tes se a sole habere spiritum. A luna
corpus. a mercurio ingenium et linguam.
a venere voluptatem. A marte san
guinem. A iove temperantiam.
Dies prima dicitur una sabbati. A sat
no humorem. Apud hebreos. Di
es prima dicitur una sabbati. Secunda
dicitur secunda sabbati. et sic deinceps.
tercia sabbati. quarta sabbati. quinta

ta sabbati. Sexta sabbati. sabbatum.
Apud latinos dicuntur ferie a ferio
ferias quod est cesso. cessas. quia omni
die cessandum est a malo. vel secundum Y-
sidorum ferie a fando nuncupate sunt.
eo quod sit in eis nobis tempus deo vel in
divino vel humano officio fandi.
Dies quod dicitur hic. vel hec dies in singu-
lari. et in plurali hii dies tantum.
Didimus grece dubius latine.
Dragma est denarius valens
duos nummos usuales. stater
qui habet duo didragmata. Ita di-
.R. cit Iohannis. Usus. Dat nummos
didragma duos. stater id duplica-
bit. Vide infra ubi exponitur di-
dragma.
Diffinire dicitur diversis mo-
dis finire. determinare. quid sit
vel quale. vel quantum. Definire id
significat.
Diffinitio ponitur pro corona. Si-
cut dicit glossa super illud eze-
chielis. Diffinitio eius usque ad labium.
te. pro determinatione. sive pro finitio-
ne ponitur. Deuteronomium xi. ubi dicitur.
perpetrati quippe est diffinitio. glossa.
apud deum presciam quanto tempore seviat.
Digero. digeris. digessi. digere-
re. digestum dicitur explicare. vel
ordinare. vel ordinem describere.
vel in unum ordinare. vel exponere.

vel dividere ordinatim. vel evacua-
re ebrietatem deponere. cum ciba-
ria et potus dividuntur. et quantum
partes puriores transmittuntur ad membra
ad alimenta vite. quantum grossiores
mittitur ad secessum. et inde di-
gestus. ta. tum. et hoc digestum.
ti. quidam liber legalis. propter precepta
legalia. ibi excellenter digesta.
Ita exponit huguicio.
Digitus est pars manus. et poni-
tur pro denario numero secundum
quod numerus dividitur per articulum di-
gitum. et compositum. et dicitur ysi-
dorus ethimologiarum. xi. Digiti nun- .Ca. i.
cupati sunt. vel quia decenter iunc- vel quia x. sunt.
ti. Nam quia habent in se et numerum
perfectum ordinem decentissimum.
Primus pollex vocatur. eo quod inter
ceteros polleat virtute et potes-
tate. Secundus index. et saluta-
ris. seu demonstratorius. quia eo fe-
re salutamus. vel demonstramus ali-
quid. Tercius impudicus. quia per eum ple-
rumque obprobrium insectatio exprimitur.
mitur. et possimus adde ad illa y-
sidori. et id digitus dicitur vertens. i.
vertens podicem. Iudeis enim
quos percussit deus in posteriora et
obprobrium sempiternum dedit eis in
crucifixione domini singulis annis
emittunt sanguinem per posteri-

ora: quem cum in medio digito
reponentes eo digito utuntur pro
dicem. Unde et versus dictus est,
et ondit iudeis in signum obpro
brii. Juvenal. mediumque oste
derit unguem. hoc faciebat de
metrius fortune quia pretendebat
ei medium digitum in signum ob
probrii. pro quo eam contemptibilem
ostendebat. Quartus digitus secundum
ysid. dicitur anularis quia in ipso anulus
gestatur. Idem et medicinalis quia eo tri
ta collirea a medicis colliguntur.
Quintus digitus auricularis quia
pro eo quod eo aurem scalpimus.
Diluculum dicitur a diluceo. di
luces. diluxi. quod caret supi
no. Est autem diluculum cum in
cipit parva lux esse et a nocte dis
Ca. xxxi. Unde dicit ysidorus ethimol. v. di
luculum quasi parva lux diei iam inci
piens. hec et aurora que solem pre
cedit.
Diluvium a diluendo dici
tur. i. cathaclismus. nim
aquarum ium inundantia vel destructio facta
per aquarum inundationem. Et non
diluere. quia diluo. diluis. idest quod delava
re vel delavando destruere. de
lere. purgare. commiscere. distem
perare. liquere. et est compositum
a de et luo. luis quod exponitur infra
in suo loco. Isidorus ethimol. xiii. Ca. xiii.
dicit sic. diluvium dictum quod aquarum cla
de omnia que inundavit deleat.
Unde secundum ysidorum dicitur a delendo.
Dimico. dimicas. dimica
vi. dimicare. dimicatum. tu
idem est quod pugnare. Et compo
nitur a di et mico. cas. cui. quod est
splendere. salire. vel tremere. et
caret supino. sic dicit priscianus ad
dictam huius sibi iniungo. quod fa
cit iniunctum.
Dioscorus grece. iunius lati
ne. Unde Rabanus in com
mento super secundum librum machabeo
rum. mensis ille qui apud gre
cos dicitur dyoscorus. idest qui apud
latinos dicitur iunius. huic enim men
si geminorum signa ascribuntur.
Nam gemini. scilicet castor et pollux
grece diascori vocantur. Interpretatur
autem diascorus pulchre contegens
vel pulcher ad tegendum.
Dipsas. dipsadis. feminini ge
neris. genus est serpentis.
qui latine sicula dicitur. quia quem
momorderit siti perit. Ita dicit ysidorus
ethimol. xii. Et dicit magister Ca.
in hystoriis. quod sicule adeo parve sunt
ut cum calcantur vix videantur.
quarum venenum ante extinguit
quam sentiatur. nec tristiciam se

tit moritur. et h' accepit magr
ab ysidoro i eodem libro.
Dipondius. non dispondi
us quidam legunt. et ma
le genus est ponderis constans ex
duobus assibus. et dr a dia quod est
duo. qui habens duo pondera .i. duos
asses.
Disploïs sic dicit ysid. ethi
mol. xix. grecum nomen est ab eo
quod sit duplex amictus. Est au
tem uestis militaris. cuius usus galli
cis primum expeditionibus cepit. et
dr a dia quod est duo. et plois. quod est
plica. quasi uestis duplicata. et decli
natur h' diplois. dis. Mendosi
scriptores scribunt displois pro diplois.
Dirumpo. pis. dr et nunquam
disrumpo. quoniam. us. di. et dis.
ea ratione habent signe. Vnde priscianus i
tractatu de prepone sic ait. Scien
dum quod tunc dis proponitur cum seq
tur. c. uel. f. uel. p. uel. s. uel. t.
uel. i. loco consonantis. ut discubo.
discutio. differo. diffido. Jn quibus. s.
~~sup~~ in. f. conuertitur euphonie causa.
displicet. disputo. dissentio. dis
sero. distraho. disturbo. distor
queo. disiectus. disiungo. aliis
uero quibuscumque consonantibus sequen
tibus. di. proponitur. Vt dimitto.
dirimo. diduco. digero. diluo / et

ubique producitur. di. Excepto diri
mo. et disertus. Rursus. Si componitur dis. c. uel. f. associatur.
p. uel. s. additur .i. consona. t. ue
sequitur. Subditur hiis denique
di. consona littera quevis. Corrept
sis. certus. dirimo preterque disertus.
Dirutus. ta. tum .i. des
tructus ubique corripit h'
hanc sillabam. ru. Vnde ouidius
epistolarum. Diruta sunt aliis. so
li mihi pergama restant. Diruo.
autem a quo dirutus dicitur. componi
tur a ruo. ruis. rui. rutum. uel ru
tum. Et dicit hugutio quod preter
ruo cum suis compositis neutrum est.
preter. eruo. obruo. diruo. subruo.
que sunt actiua secundum priscia
num. Ruo actiuum est .i. cum po
nitur pro cado. Vide ubi agitur de
signe. uel grue sibi.
Disceptatio .s. contentio. uel
disputatio. dicitur a discep
to. tas. quod est disputare. uel
contendere. et ponitur i tria signe.
ethimol. xviii. ubi dicit ysidorus.
Judex dictus. quasi ius dicens populo.
siue quod iure disceptet. Jure
autem ~~iudicare~~ disceptare est
iuste iudicare.
Disciplina sic dicit ysidorus
in principio ethimologiarum.

⁄ ca.

·di·

R.

R.

a discendo nomen accepit. vnde et in scientia
pro[prie] dici. Nam scire dicitur esse
a discere. quia nemo nostrum scit nisi
qui didicit. vel dicitur disciplina
na. quia discitur plena. quam hugutio
sic describit. Disciplina est con
uersatio bona et honesta. cui parum
est non malefacere. sed studet etiam
in hiis que bene agit. irreprehensibilis
liter apparere.

Discolus. la. lum. dicitur dis
cors a scola. indisciplina
tus. indoctus. ydiota. illitteratus.
Et componitur a dis. et scola.
Scola autem grece. vacatio latine.
quia in studio vacamus.

Discrimen est pictum. distan
tia. separatio. in duo diffinitur
Illa etiam linea que ex diuisio
ne capillorum apparet in summi
tate capitis. que et gremina ap
pellatur. discrimen dicitur. Vnde
discrimino. nas. id est capillos
diuidere. vel gremina facere. et
hoc discriminale dicitur illud quo
crines religantur. Dicitur autem
discrimen a discerno. nis. cretum.
quod est diuidere vel separare. Vide
infra primo.

Discriminalia sicut dicit
papias et ysidorus ethimo
logiarum. xix. mulierum capitis or
namenta sunt sic dicta quod mu
lieris caput auro discernunt.
vt crines diuidunt. Nam
discriminare diuidere dicitur.
Vnde lucanus in. ii. Stat cho
rus et picto vestes discriminat
auro. Item virgilius eneidos. vii. b.
lucet via longo ordine flamma
rum et late discriminat agros.
Et dicitur a discrimen discriminis.

Discumbo. discumbis. discu
bui. discumbere. discubitum.
ad comedendum iacere. ad mensam
sedere. Et componitur a dis. et cubo.
cubis. cubui. quod est iacere vel
reclinari. Et cubo. bas. dici
tur. secundum sensum quod in compositis
variat signes. Versus. Si cu
bat in cumbit. mutetur. et ad
didis con. luxuriat. dis. et
ad. comedunt sub sibi iacet hosti.
Orat pro. re iacet. ob obit.
de languet. in instat.

Discus sicut dicitur in hystoriis.
vbi agitur de puella
saltatrice que petiuit caput
iohannis baptiste in disco. vas est ro
tundum desuper valde extensum.
Vnde et dapifer. discophorus dici
tur. simpliciter a discus. et phoros quod est
ferens. qui ferens discum. et minima
minister superior. discus dicitur aliquando map

Discriminare. x

pr que mensale dr discus appella
tur. Vn et alia dicunt appruisse petro in disco. qd alibi liber
actuum apostolorum lintheum uocat. ysidorus ethymol. xx. v agit de uasis escariis. dicit sic. discus antea scus a scuti. Vnde et
scutella postea discus uocatus: q det escas escas. i. apponat.
hugutio dicit q scus indeclinabile dicit rotundum ul rotunditas. Vnde p compositionem dr disc. i. scutella q olim scus dicebatur. Sic et discus a rotunditate. et qd dicit discus. qi dans escas ethymolia est et sbdit. No qd discus pprie scutella est et non mensa. lz p ea ponatur quandoq p methonomiam. Jt discus. dicit ludus plumbee scutelle q in aere pciebat. qui ludus uo dr ludus piciendi lapidem. Et in hoc signe accipitur. ii. machab. iiii. ds de gimnasio. Est discus ludus. discus quoq regia mensa. Discus scutella tibi sit. disc quoq mappa.

Discus qi dans escas

Dissertus. ta. tum. i. doctus. eloquens. dicit a dissero. disseris. serui. sertum. qd e tractare. dicere. sapienter loqui. q sinare. et sbtrahit unum. s. in supsino. lz duo sunt in pterito. Vn disertus corripit pmam sillabam. Vnde oracius in sequenti epla. fecundi calices quem non fecere distum. Jtem a disert dr hec disertitudo. i. discretio. ul eloquentia.

Dispenso. sas. uerbum frequentatiuum est huius uerbi dispendo. dis. pendi. de. sum. et utrumq signt largire. donare. expendere. delibare. ordinare. diuidere. ul distribuere. Jtem a dispendo. dis. dicit hec dispensa. idest expensa. et hoc dispendium idest nimia largitas. nimia dispensa. longum et inutile. qd e contrarium compendio. qd est breue et utile.

Dissintia est dissolutio continuatonus. i. ulceratio intestini. fit aut ex antecedente fluore. qm greci diarriam uocant.
Dicit aut dissintia a dis. qd est dissolutio et entia qd est intestina. qi dissolutio intestinorum. Sm quandam expositionem post ysidorum in. iiii. libro ethymol.

Dissipo. pas. dissigare. diminuere. destruere. qe ponitur a dis. et sipo. pas. qd est contrarie spargere. et pprie spargere escam gallinis. Jtem sipare est inmittere

farinam ad faciend' pultem.
Distringo. gis. rinxi. gere.
strictum. ti. i. diuersis modis
stringere. amplare structuram.
uel eam remouere. leuiter tangere.
Et in ista ultima signe pot' ac
cipi. Eze. xviij. f. Ubi dicitur.
Teneatur distringatur et c'. Et
in prologo amos ubi dicitur. Amos
pastor. et rusticus. et rubor mo
ra distringentes. tamen ibi dicitur
aliqui distinguentes. Sed male
sic credo. quod patet per antiquos et
correctos libros. et a distringo dicitur
districtus. ta. tum. i. seuerus. asper.
austerus.
Diuersorium a diuertendo dicitur.
diuersitas uiarum. ut. s. uia
tor ad callem diuertit. uel diuertic
ulum. uel locus ad quem aliquis ali
qua necessitate declinat. uel recep
taculum. hospicium. uel hospita
Ca. xvij. le. Unde ysidor' ethimol. xv.
Diuersorium dictum eo quod ex diu
sis uiis ibi conueniatur. Unde luc.
.ij. Reclinauit eum in presepio quia
non erat ei locus in diuersorio. Ut
dicit glo. Diuersorium est domus inter
duos muros duas habens ianuas.
Et non quod duos .u. huius ianuas. habens ianuas. ut scilicet ex diuersis
uiis recipiat aduenientes. et
dicitur a diuerto. tis. quod est diuersis
modis iterare. uariare. sede.
Diuini dicuntur theologi qui de
diuinitate tractant. et di
uini dicuntur qui diuinant. quasi deo
pleni. plenos enim diuinitate se
simulant. et astucia quadam fraudu
lenta hominibus futura coniectur
ant. Require. s. ubi exponitur
ariolus. diuinus dicitur a diuus. diui.
Et nota quod diuus et deus differunt.
Deus enim semper est. diuus au
tem semper fit. i. de mortali ef
ficitur immortalis.
Diuulgare dicitur diuersimo
de uulgare. publicare.
Docilis est qui facile doce
tur. Docibilis qui facile
discitur. quo penetrale qui in in
timis partibus domus. penetrabilis qui
facile penetratur. Ita dicit pris
cianus in minori uolumine cir
ca principium secundi libri. Uide
infra. ubi exponitur penetra
le. circa finem.
Dolus dicitur fraus. uel
malicia occulta. blandis ser
monibus adornata. calliditas men
tis. Et dicitur a dolendo. quia do
lorem inferat. uel a deludo. deludis.
quia deludat. Unde dolosus. sa. sum.
ysidor'. ethimol'. x. Dolosus est Ca. xxvj.
insidiosus. uel malignus ab eo

quod deludat. ut enim decipiat oc
cultam maliciam blandis sermoni
bus ornat. grecismus ponit
. R. tales usus. Est dolus in lingua
maledicentis manifestus. fraus
est fallentis sub lingua blandi
loquentis.
Domatum fistule appellabantur
dicebantur canales quibus stillicidia flu
ebant. ij. R. v. Alii dicunt fistulas
cuniclos subterraneos per quos erat
ascensus usque ad tectum. Cunicu
lus dicitur via subterranea vel machi
na latens in terra ad capienda
castra. et est diminutivum a cuni
cum quod est via subterranea. Doma
domatis dicebatur tectum superior
es expositiones ponit magister in hystoriis.
fistule autem aquarum dicte sunt.
per aquas fundunt et emittunt.
Nam stola grece mittere est. for
me earum per magnitudine aque et
capacitatis modo fiunt. Ita dicit
Ca° viij ysidorus ethimologiarum xv. Et nota quod
dicit fistule aquarum ad diff
erentiam fistularum que sunt instrumen
ta ad cantandum. et tunc dicitur
fistula a fos. quod est sonus et stola
quod est missio. quia per eam emitti
tur vox. sic aqua per aqueductum.
Domicilium est fastigium.
vel altitudo domus. et dicitur

sic. quasi cilium domus. Dicitur
tamen quandoque domicilium ipsa domus.
vel habitaculum. mansio. ius. pote X
statis. Sed super illud ps. factus sum
sicut nicticorax in domicilio. dicit
glosa. vel in parietinis. et exponit glosa.
quid sint parietine dicens. Nic
ticorax habitat in parietinis. que
vulgo dicuntur ruine. vel parietes que
stant sine tecto. et declinatur
hec parietina. ne. quasi parietum ruina.
Domus sic dicitur ysidoro
ethimologiarum. xv. dicitur uni Ca° iiij
familie habitaculum. sicut urbs
unius populi. Sic orbis est domi
cilium toti generis humani. Est et
domus gens unius familie. sive
coniunctio viri et uxoris. Incipit a
a duobus et est nomen grecum.
Domus saltus dicebatur.
quia edificata erat de lig
nis libani. Dicitur autem domus a
domo. domas. quod est subiugare.
vincere expellere. Et a domus dicitur
dominus. quia preest domui. Et nota
quod invenitur tamen secunde declinationis.
quam quarte. sic et alia que enumerantur
in istis versibus grecismi. Nomina . R.
bis quinque dic quarte. sede sive.
Laurus sic quercus. cornus quia do
mus quia. Et colus et sic. cantus.
vel cetus et ortus. Nunquam prima

59

siuum sz mutant ultima sensu.
q̄ꝰ.d. p̄ma semꝑ idem signifi
cant. siue sede sint declo̅is. si
ue q̄rte. sz quatuor ultima mu
tant signem. q̄n̄do mutant de
clinato̅nem. Dicitur eni̅ hic
ficus. fici. ꝓ morbo. et h̄ ficus. cus.
cui. ꝓ arbore. ⁊ fructu eiꝰ. Ite̅
dicitur hic cantus. canti. ꝓ lig
no ex quo ↄstituit̄ curuatura
rote. Et dicit̄ cantus. tus. tui.
ꝓ modulato̅ne. Item d̄r hic ce
tus. ti. ꝓ pisce. ⁊ hic cetus.
tus. tui. ꝓ ho̅im ↄgregato̅ne.
uł multitudi̅e. Item dicitur
hic ortus. ti. ꝓ loco ubi planta̅
tur olera ⁊ alie herbe. et hic or
tus. tus. tui. ꝓ natiuitate. De
aliis dicat̄ p̄scianꝰ. ubi agit de
nominibꝫ sede declinato̅nis. q̄
t̄minantur i̅. us. feminina
eiusdem t̄minato̅nis correpte.
si sint arbor̄ no̅ia sede erunt
declinato̅nis. ut h̄ cornus. h̄ꝰ
cornu. h̄ fagus. gi. h̄ pir̄. ri.
h̄ cipressus. si. Excipit̄ q̄ꝰ.
laurus. pin̄. cornus. ficus que
tam sede q̄m q̄rte inueniunt̄.
et exemplificat de omnibus.
Et postea s̄bdit. h̄ dom̄. h̄ꝰ do
mi. uł dom̄. Terenc̄ in eun
cho. domi focī q̄ꝫ fac uicissim

ut memineris. Virgilius i̅. vi̊.
hic labor ille dom̄ inextricabilis
error. Similit̄. h̄ colus. h̄ꝰ. coli.
et colus. h̄ colus i̅strumentu̅
est filandi. s. baculus. uł canna
circa q̄m i̅uoluitur lana. uł li
nu̅ ad filand̄. et appellatur a rus
ticis gladiꝰ uiuis. Virgiliꝰ i̅. vii̊.
cui tolare colo uita̅ tenuiq̄ꝫ mi
nerua. Staciꝰ i̅. vi̊. telu̅dos. ex
trema ia̅ filia colo dicit̄ orto ge

Dono donas. i. do Ineste
no tribuere. ut dono tibi hu̅c
librum. Item donare d̄r remu
nerare. ut dono te hac ueste.
dono te libertate. Vñ aut̄ dicit̄
donare q̄ꝰ donu̅ agere. ethimolō
est. Differt aut̄ a dare. Dare
eni̅ ē cu̅ spe ⁊ sine spe retributio
nis. uł remunerato̅nis. Sz dona
re est q̄ꝰ rem transigere absq̄ꝫ o̅i
spe remunerato̅nis. Vñ ⁊ d̄r
datio genus doni. q̄r datio fit
cum spe ⁊ sine spe retributio̅is.
Sz donatio est datio irreddibil̄.

Donu̅ ⁊ donariu̅ idem est.
Donarium etiam loc̄ ē
ubi reponuntur dona que i̅te̅
plo offeruntur. Et no̅ q̄r donum
datur deo. munus homini. Ite̅
donu̅ honorariu̅ est. et munus
debitu̅. sic̄ dn̄o a seruo suo. Et

dicitur munus a munio .i. obse
quio quod loco muneris a priuato di
uiti exhibetur. Item donum est
dantis. exenium accipientis. Item dicitur
munus a manibus quibus recipitur.
uel a muniendo. quia plures mouet
ad donandum. uel a mouendo. quia
accipientes muniunt dona tri
buentes. Ita habet huguitio.

Dorchas proprium nomen est mu
lieris. actuum .ix. c. Item dorcas
grece latine videtur. Unde hec dorcas
dorchadis. dicitur caprea. quia acu
tissimum habet uisum et uidet ual
de a remotis.

Dormitio sub pigricie. sed
dormio uerbe.

Dos dotis a dando dicitur.
Et dicit hugutio quod dos est id
quod datur uxori a marito cum nu
bit. parafernum dicitur quod datur ei ab
amicis post nuptias. Et dicitur a para.
quod est iuxta. et post dotem datur.
Item dicitur quod antiquitus uir et ux
or se emebant. et dotabant ad in
uicem ne uxor uideretur ancilla.
et ideo dicunt dicam dotem quam dotem.
quia repente in nuptiis uiri dona
tionem sequitur dos mulieris.
Dos eciam dicitur uirtus. uel probi
tas alicuius. et dicitur a matre uirgo
fecunda pro honore matrimonii. quod susti
net est dos. et dotalicium idem.

formos: quod est dos. causa xxx.

Dubitare .i. timere. ad dubium
esse quantitatis. et componitur
a dium et tempto. as. quod est nominare.
dicere confirmare licitari. imponere
precium rei. Licitor. aris. dicitur ap
preciari. uel addere. uel diminuere precium
rei quam uenditur. Ut si uenditor
diceret. Dabo tibi rem istam pro .x. et
emptor responderet: Ego dabo tibi
nouem. uel si unus emptor diceret.
Ego dabo pro hac re .x. et alter di
ceret et ego dabo .xi. et quandoque poni
tur simpliciter pro uendere. Componi
tur ergo dubitare. a dium et tem
pto. temptas. secundum hoc quod ponitur pro
licitari. Quia licitatores in foro
uenalia ostendentes dicunt tantum
hoc ualet tantum. Et inde dubitare.
pro timere ponitur. Et componitur
a tempero. pro dire. quia illud quod dicitur
tam est dium dicitur. Alii dicunt quod com
ponitur a tempero arbore quam apis
semel tangit. est uenenata
arbor. Unde et toxica uene
na exprimuntur. sicut dicit ysidorus
ethimologiarum xvii. Dicunt eciam quod Ca. vij.
est arbor amarissimi succi. quem
qui semel gustauerit. sufficiat ei
semel gustasse. Quod hoc dicunt contra
sunt prisciano. qui dicit quod dubi
tare ab adubio et dubio componitur.

vl' componitur adiuin . i . tepare
vel ꝯfirmare . ul' ꝑiurium impone .
Iudex enim tepat . q̃titum quis
debet h̄ere . q̃ndo sententiam
dicit'. Tu h̄ebis tantu . i tu tin.
cetera plana sunt.

Dyrian . fluuius quidē est
iuxta quem gygantes
edificauerunt'. Vnde . iiij . dan. ./. tirem
dicitur . Statuit eam in cāpo
duram . ꝛc'. Septuaginta dm̄t
i campo pilolen . q̄d interpreta
tur ꝯclusium . Nam erecta statua
circumsepiuit rex campum . Ita
dicit' in hystor'.

Dracho maxim' est cunc
torum serpentium siue om̄ium
animantium sup' t'ram . hunc g̃
ci dracontā uocant . Vn̄ ꝛ di
uatum est in latinum . ut dracho
dicatur . qui sepe a spelumcis ab
stractus fertur i aerem . ꝯcita
tur ꝗ ꝓpter eum aer . Est autem
cristatus ore paruo ꝛ artis fistu
lis . ꝑ quas trahit sp̄m . ꝛ liguā
exerit . Vim aut' nō in dentib3
s3 i cauda h̄et . ꝛ pot' uerbere q̃m
ictu nocet . Innoxi' aut' est a ue
neno . S3 huic ad mortem faci
endam . non sunt uenena necc'ia
q2 si q̄ ligauit occidit . a quo n̄
elephas tutus est . sui corporis
magnitudine . Nam circa semitas
delitescens ꝑ q̄s elephantes gradi
unt' soliti . crura eor' nodis illigat .
et suffocatos ꝑimit . gignunt'
aut' in ethyopia . ꝛ i yndia . In ip
so incendio iugis estus . Ita dic'
ysidor' ethimol' . xij . Vnde . s . v ./. Ca . iiij.
expoitur coluber .

Dragma . me . num' est cer
te q̃titatis . hn̄s ymagi
nem regis . Dragma . ꝛ do dg̃ma
tis . certa ꝑs est statis . dragma .
dragmis . genus ē carmīs . de q°
dr̄ . Dulcia cantica dg̃mis . ꝯ
ba sūt magr̄i in hystor' . ꝛ in
mltis ecclijs sic cantat' . S3 nō
hn̄t a ꝑsciano . Dicit enī ꝑscia
nus ubi agit' de genitiuo t'cie
declinatōnis . oportet scire q̄
i quibdam pares h̄eat genit'
t'cie declinatōnis suo nōiatiuo
sillas . i quibdam una in quib3
dam duab3 sillis uincat' . ꝛ pes
quidem h̄et i om̄ib3 i . e . desine
tib3 correptam . ut hoc mare h'
maris . et in quib3dā in ex . ul' ./. Ca . xx
i es ꝓductam . ul' in . is . tam ꝓ
ductam q̃m correptam exeun
tib3 . ut hic par . hui' . paris . hic
uertes . h' uerris . h' cedes . hui'
cedis . h' collis . h' collis . h' uis h'
uis . In aliis aut' hm̄odi declina

Emdat'

Terus ca

cionis eidem nominibꝫ. una silla
supat noiatiuū genitiuus. ut
scema. tis. cy̆to cy̆tonis. ꝯsil
ꝯsil'. ergo dragma. dgmis. n̄
est. ꝓpter hoc ecca romana cui
maxime credendū est. cantat i
dulcia cantica dragmatis. Hu
guicō dicit: ꝙ h dracma. me.
per. c. est qdam pondꝰ. h drag
ma ꝑ. g. ttie declinatōis. qstio
ul' intogatō. Sꝫ tales diffrās
nūquam in sacra scptura re
colo me legisse. nec ūqnā sī
. g. ī biblia ul' in scōꝝum ꝑ̄ꝝ
tractatibꝫ uidi dragma. in q.
cumqꝫ gene casu. ul' nūo. drag
ma aut̄ mlta sigficat. Nam
dicitur: h dragma. dgme. ꝑ nu
mero ul' pondē. Vn̄ luc. xv.
Que mulr hn̄s dragmas. x.
⁊c. glō. Dgma est nūmus cer
te qn̄titatis. hn̄s ymaginē reg.
Item dicit ysid. ethimol. xvi. d
Dragma octaua ps uncie est. et
denarii pondꝰ argenti. tribꝫ ꝯstās
scrupulis. i. xviii. siliquis. ⁊ eē
didragma. qđ ꝯponitur a dia. qđ
est duo. ⁊ dgma ꝑ pondē neutri
gnis est. et ttie declonis. Vn̄
math. xvii. g. mag̃r ur̄ non
soluit didgma. Item hec drag
ma. tis. genus est cantici. Vn̄
in antiphona be uirg. frequē
tate nob dulcia cantica dgma
tis. Item dragma. tis. dicitur
questio. ul' intogatō. Vn̄ drag
maticū genus ē loqndi. Disti
guntur enī tria principalia gn̄a
loqndi. s. dgmaticū. didascalic.
et hermeneticū. siue enarratori
um. Dragmaticū est qđ uslatur
int̄ intogantē ⁊ rn̄dentem.
qđ scilꝫ decisum est freqnti in
terrogatōne ⁊ rn̄sione. ut i
dyaletico tumltu. et dr̄ drag
maticū. i. intogatiuū. Didas
calicum est. qđ ꝯsistit int̄ docto
rem. et discipłm. qi doctrinale.
Didascalus enī est doctor. ul' ma
gist. hermeneticū. siue enarra
torium est. ubi ꝯtinua oro dec
rit. ū unus xo ꝯtinue loqtur.
alr̄ uo ul' alii tacent. ⁊ audiunt.
Et dicit ab hermene gce. qđ ē
intptatō latine. et diffrt a didas
calico. in hoc qđ illud sit cū doc
tina. Istđ xo minime est doctinale.
Dromedarius qui dicit dr
dromedas. Vnde ysa. lx.
dicitur. Dromedarii madian
et epha. Et dr̄ hic dromedꝰ. et
h dromeda. Genus quidem ca
melorum est. minoris quidem
stature. sꝫ uelocius. Vn̄ ⁊ no

Ca. iiij.

Ca. xxviij.

dr.

a

61

men accepit. Nam dromos grece
ce cursus et uelocitas appellatur
latine. Centum enim et amplius
milia una die pergere solet. Est
animal sicut bos ruminat et ouis
et camelus. secundum papiam. Dro
medarii magistri dromedariorum dia
possitur. Una tamen glossa que est su
per illum locum ysaie. dicit sic. dro
medarius uel dromas. utrumque enim
dicitur animal est camelo minus.
sed uelocius. Item alia glossa super
madian et epha. Regiones sunt
trans arabiam. camelis et dro
medariis habundantes.
Ebdomada. ebdo
made. et hec ebdo
mas. adis. dici
tur septimana.
et dicitur a numero
dierum. epta enim grece sep
tem latine. dyas. dies. Sic sep
timana dicitur a septem. et mane.
quod est lux.
Echo indeclinabile. uox soni
dicitur aeris in cauernis. uel
in silua resonans. uel in cryptis
uel in uallibus. secundum fabulas qui
dam puella fuit sagax. que iu
nonem longo sermone tene
bat. donec nimphe fugerent. cum
quibus iupiter in montibus concum

bebat. Unde iuno irata mutauit
eam in talem sonum. Unde ouidius
in .iii. methamorphoseos. Corpus
adhuc echo non uox erat. et
tamen usum. Garrula non alium quam
nunc habet oris habebat. Reddere de mul
tis ut uerba nouissima posset. et
sequitur ibidem tamen haec in fine
loquendi ingeminat uoces audi
ta que uerba reportat.
Ecclesia sicut ait ysidorus ethy
mologiarum .viii. ca. grecum est.
et uertitur in latinum conuoca
tio autem catholica. id est uniuersalis
dicitur. quoniam per totum orbem di
latata diffunditur. non sicut here
ticorum conuenticula in quibusdam
quarundam regionum partibus
coartantur. que cum una sit a iohanne
septem scribuntur. ut una catho
lica septiformi plena spiritu desig
netur. que pro peregrinatione pre
senti syon dicitur. eo quod ob huius pe
regrinationis longitudine promissi
onem rerum celestium speculetur.
Syon enim speculatio interpretatur.
et congregari propria solent.
quorum et greges congregare dicimus. con
uocari autem magis est utentium
ratione. sicut sunt homines. ideo iudeorum
cetus brutalium congregare dicitur synago
ga. que interpretatur congregatio.

.d.
x
x
ca.
Ca. j.

quiñuus q̃ꝛ ecc̃a dc̃a sit fideliũ.
hec aũt r̃onabilium ꝑ̃e est ecc̃a.
Idest quarto ⁊ nũquam dc̃a
est synagoga.
Eden hebraice delicie lati
ne. Idẽ est g̃ ꝑadisus uo
luptatis q̃ ꝑadisus ĩ eden. In
delicijs est enĩ locus amenissi
m̃. longo tempe ⁊ maris t̃c
edit̃ .i. alt̃. tur a nr̃a h'itabili secret̃ ideo edi
tus ut usq; ad lunarem globũ
attingat. Vñ ⁊ diluuij aque
illuc nõ ꝑueñunt. Est aũt
ꝑadisus celum empyreũ. et dr̃
spũalis q̃ꝛ regio spũũ est. Dici
tur eciam spũalit̃ ꝑadisus uita
beata. ul' ecc̃a. ita dicit̃ in hysto
rys sup gen.
Edera ponitur int̃ herbas
cõmunes ab ysidoro. in
Ca. ix. b. xvij. ethimol. Vñ dicit. edera dc̃a:
q̃ arborib; temptando adhereat.
ul' dicitur ab hedis ꝑ̃t lactis
hundanciam. ĩ escam auecibus
ꝑ̃bebitur. edere frigide t̃re radi
sed phisici. ces sunt. Nam aiunt antifar
maton ebrietatis est. Antifar
maton ebetatis. i. medicamen
tum circa ebrietatem. ab anti q̃d
est contra. ⁊ farmaton q̃d est un
guentum. ul' medicamentum.
Corimbus dr̃ fructus edere. s.
grana quedam ꝑua ꝑuula et
rotunda. que crescunt ibi. Cor
imbi eciam dr̃ anuli uitis q̃
b' ligatur. ne longi' lꝗati pal
mites uentor̃ flatib; dissipen
tur. Si quis potius edera coron
etur. Edera corripit mediam
sillabam. Vñ ouidi. methamorph.
.iiij. g. Impediunt edera ramos.
nexu q; recuruo. Serpunt et
grauidis distingunt uela cor
imbis. Nõ q̃ ysidor̃. ⁊ papias
non ponit. h. ñ debet poni ĩ
p̃ma silla h'. nois edera.
Edo. es. est. edi. esse. esum. ul'
estum. comedere dr̃. ubi est
anormaliũ. et dicit̃ p̃sciani'. q̃d
ꝑ sincopam. d. et sineresim. e.
et. i. ĩ ei diptongũ. ⁊ ei dipton
gon ĩ. e. ꝑductam cõuisa. differ
re cũ dicit̃ edo es. ne si eis dr̃et
aliquid signare putaretur. It
um si edis diceretur. dubitacõm
faceret in scriptura quomõ de
berent̃ ꝑnũciare. e. ꝑducta an
correpta. In p̃ma aũt ꝑsona
nõ subtrahitur. d. q̃ꝛ tũc maior
fieret erratio. si eo diceretur. pro
edo. q̃ꝛ tũc nulla eẽt scripture ñ
temporis differentia. int̃ eo. is.
⁊ eo. q̃d ab edo poneretur. etia ꝑ
sona format̃ a sc̃da. ꝑ addicõm. t.

et dicitur es est. ne si secundum proportionem aliorum verborum secunda in .e. secunda persona .s. in .t. quinterentur tertia persona proferretur. es et. ut dares. et coniunctio non verbum putaretur. Edo in plurali numero servat regulam tercie coniugationis ut edimus. tis. edunt. Similiter in preterito imperfecto et futuro. ut edebam. edam et in omnibus que solent in hac coniugatione a prima nasci persona. hoc est in tercia persona imperativi edite. et in futuro optativi quod est etiam coniunctivi presens. edam. edas. edat. In omnibus vero que solent a secunda nasci persona corruptam invenies regulam coniugationis. es tamen producta. quoniam a secunda accipiunt persona. servata ubique es. est. este. esto estote. esse. essem. esse. ubi sit principium.

Edo edis. edidi. edere. editum. editu. id est dicere. manifestare. emittere. parere. componere. proferre. producere. dare. Unde editus. edita. tum. id est altus. vel manifestatus. emissus. compositus. expositus. Ita dicit hugutio. Versus differentiales. Cum de re nescio edo. sermonem cum loquor edo. pace signes possunt heri per hos versus. Emittit. donat. componit vel manifestat. profert. exponit. producit. vel parit. edit. quasi dicit hoc verbum edit. tot habet signes.—

Edes. edis. edem dicitur domus ab edo. es. quia primo facta fuit ad edendum. Unde hec edicula. diminutivum. scilicet parva domus. et hic edilis custos domus. et hic editus id est qui tuens id est custodiens edem. et componitur ab edes. edis. et tueor. tueris. Item edes quandoque ponitur pro templo. unde luce. xi. g. dicitur de zacharia qui preerat inter altare et edem. Versus. Edis editui edituos edes tueor quos ministrat.

Educo. cas. dicitur nutrire. et componitur ab .e. et duco. ducas. quod est ducere. vel guidare. vel nutrire. Unde dicit Josephus in iiii. loquens de .xx. nazareis. Isti dum capillos suos ducunt corban id est domum offerunt deo. Educo ubi quos corripit hanc sillabam. dicit ovidius methamorphoseos. iiii. furtim illum impressimus ivino matertera cunis educat inde datum nimphe niseidos antris occuluere suis.

Edulium dicitur cibus. ab edulis. edule autem est habile ad edendum id est ad comedendum. et declinatur hic et hec edulis. et hoc edule. et derivatur ab edo. es. Sup ubi exponitur cepa ea. ibi in

edilis
edicula
edituus

.R.

Edis id est edituos custodia prima redundat. Disce quos edituos edes tueorque ministrat.

.D.

.R.
.R.

uenies exemplum de edili.

Effeminati dicebantur sacerdo
tes cibeles castrati natura ul'
actu. sic legitur de gerophantis. ge
rophanti uacantur castrati genti
lium sacerdotes. et dicebantur
sic. a gera quod est sacrum. et phanum.
quod est templum. Ita dicit magister
in hystoria exponens illud. iiii. Regum.
xxiii. Sed effeminati fuerunt in terra.
Item effeminati dicuntur molles et
eneruati ad fragilitatem femine de
ducti. ab effemino. nas. quod est
mollem et debilem et femineum
facere. cibele fuit quedam dea
secundum fabulas. et dicitur mater
deorum. scilicet terra que cibaria confert.
Et nota quod cibele quandoque corripit me
diam sillabam quandoque producit. Unde
uirgilius eneidos. x. forte sacer cy
bele choreus. olimque sacerdos Idem
in . ix. atque illi in medio spacio cho
rus ecce suarum occurrit comi
tum nimphe quas alma cybele etc.

Effetatus dicitur mente feri
na effectus. et ultra huma
num animum excedens. ab effero. ef
feras. quod est crudeliter agere uel fer
um facere. Vel ab efferor. aris. in
uenitur deponens. pro sygnare uel
more fere crudeliter excercere ultra
naturam feritatem eleuari.

Effeta. i. adaptio. uel adapi
re. Ita exponitur. Genesis. G.
vii. G. et est indeclinabile. Sed
effetus. ta. tum. dicitur debilis.
sine fetu. sine fortitudine. Unde
mulier que desinit parere dicitur
effeta. quia frequenti fructu fit ex
hausta. partus enim assiduus eam de
bilem reddit. Ita dicit ysidorus
ethimologiarum. x.

Effratheus ab effraym scri
bitur per duo. f. effrateus.
ab effrata per ph. euphrateus.
ab euphrates. euphratis per eu. ita
dicitur in hystoria in principio. Regum.
Sed male seruatur a scriptoribus. effra
ta corripit penultimam. et habet
grauem accentum in fine. cum sit
declinabile ad modum latinum.

Egens. et egenus. qui extra gen
tem et sine gente dicuntur. Alius.
Non habuisse genus gentem ne
uideatur egenus.

Egregius. a. um. i. nobilis.
qui extra gregem aliorum positus.
Et comparatur per supletionem ma
gis. et dicitur egregie. magis egre
gius egregissimus. Iuxta illam
regulam que dicit. Regula
grammatice probibus certissima legis
Ne quis. uus. uel ius comparet
absque magis.

Eiulo .las .i. flere dolorem
uoce manifestare. uoce confu
sa propter dolore clamare. et uidetur
compositum ab heu et iubilus. quasi heu
iubilum est. et proprie pertinet ad mulieres.
Quod autem huguicio dicit eiulor
eiularis. numquam recolo me legis
se. ab eiulo dicitur hic eiulatus
tus. tui .i. ploratus uel clamor pre
dolore confusus.

Elate palmarum sunt productio
res rami et excellentiores
interdum aurei coloris crispan
tes et semper in excelsa tendentes.
numquam uirorem amittunt. que de
elatis abietes dicuntur. Ita dicit pa
pias. et secundum hoc dicitur elate. quasi eleua
ta. ab effero. efferes. et habet mediam
productam. Vnde dicitur quidam quod
in v°. cantica. ubi scribitur. come
eius sicut elate palmarum. ponantur
elate pro ramis palmarum. quod non est
do. dicit enim ibi glosa. alia trans
latio. crines eius sicut abietes elates.
uel elate grece. abies latine. Vnde
elate nomen est arboris. similis palme.
altitudine uel folijs. Verba sunt
glose. et sequitur in eadem. hoc elate non
latinum. sed grecum uidetur. Concor
do igitur cum illis qui corripiunt in
hanc sillabam .la. ad differentiam elate
pro ramo palme. et pro ipsa palma.

Electrum uocatum est quod ad
radios solis clarius auro ar
gentoque relucet. Sol enim a poetis
electron uocatur. Defecatius enim
est hoc metallum omnibus metallis.
huius tria sunt genera. Vnum quod ex
pinu arboribus fluit. quod sucinum
dicitur. alterum metallum quod naturaliter
inuenitur. et in precio habetur. tertium quod
fit ex tribus partibus auri et argenti
una. Quas partes etiam si naturale
solueris inuenies. Vnde michi in
terest utrum natum sit an factum. V
trumque enim eiusdem nature est.
Electrum quod est naturale eius mo
di nature est ut in conuiuio et
ad lumina clarius cunctis metallis
fulgeat. et uenenum prodat. Nam
si eo infundas uenenum stridorem
edit. et colores uarios in
modum arcus celestis emittit. Ita
dicit ysidorus in .xvi°. ethimologiarum. alij
dicunt quod electrum est ex auro et ar // Ca. xxiiij.
gento compositum. dum autem ad
miscetur argentum crescit in
claritatem. aurum uero a fulgore
suo pallescit.

Electrum est etiam tempus dicitur
propter uicissitudinem serenitatis et tem
peries aeris constituta mutabilita
te est illius. Vnde .iiij. Re. v.
dicitur de naaman abiit ab eo electo

terre tpr. In hystori aut sic expo
nitur electo tre tempore. i. cum
elegisset tram ad portand. hebre
habz sic abitab eo aliquanto tre spacio.
Eadem ambiguitas i gen. legi
tur. Erat qz unu temp z igre
diebatur effrata. z s latin int
pres posuit electru temp. ul uer
nu p spacio.
Elegans media correpta.
dicit ualens. excellens. u
tilis. nobil. pulcher. bon. Ita
dicit huguicio. et scdm ipm
dr ab eligo. eligis. bona eni et
pulchra eligenda sunt. n est ul
credend. qui dnt q elegans dr
ab eleis qd est misereri.
Elemosina dr ab eleis qd
est miseri. z sina qd e ma
datum. qi misdie mandatu. l
dicit ab ely. qd est ds. z syna qd
qi madat est mandatu di. Ipse eni man
dauit eam fi. dicens. Date
elinam z omia munda st uob.
ul dr ab ely. z moys qd est aq.
Inde elosina. qi aqua dina. qr
sic aqua extinguit igne. Ita
elosina extinguit pctm.
Elephas elephantis. z ele
phantus. ti. p eod aiali
dicitur. Dicit aut elephas.
ab elephio grece qd est mons la
tine. et dicitur sic pter magtu
diem corps. apd indos barro uo
catur. Un z uox ei barrit. et
dentes ebur. Rostru aut pmu
cida dr. qm illo pabulu ori admouz
h genus aialis. in rebus bel
licis aptu est. In hiis eni alibus
perse z medi. ligneis turrib col
locatis. tanqm de muris iacul
dimicant. Intellcu aut z me
moria multa ugent. gregatim
incedunt. motu quo ualent sa
lutant. Murem fugiunt. ad
uisi coeunt. Qndo aut pturiunt.
in aquis. ul in isulis dimittunt
fetus. ppt drachones. qr eis i
mici sunt. z ab eis implicati ne
cantur. biennio aut portant
fet. n plus qm semel amplo
gignunt. nec plures. sz tantu
unu. Uiuunt aut trecentos
annos. Ita dicit ysidor. ethymo
logiarum. xii. Ca. ii.
Elicio. cis. cui. cere. citu
tu. i. extrahe. extra uo
care. et educe. Et compoit
ab e. z licio. lias. liciui. ul lexi.
licere. licitu. ul lectu. i. trahe.
sz no est in usu. Un h liciu. i.
filu. et licio licias. i. liciu fa
cere. ul ordiri. Sic dicit plcia
nus. elicio tm elicui facit in

ptito. Ne si elegi dicerent nectio p
ticipium eligis fieret. & eet du
bitatio signis. Vn optime d
in doctrinali. elicui pt cio. ce
ta format in exi.

Elide. i. extra lede. exclude.
et inueniatur p temptare.
Compositur aut ab. e. ul extra.
et ledo. ledis.

Elimas interpretatur magus.
et s omne nomi malefico
rum appositum est elime mago
in actibus aplor.

Elul d september. no ebul.
ut quidam simplices le
gunt. Nullus enim mensis uo
catur ebul. Require sup v
expositur atar. Qd aut secda
silla incipiat ab. l. & no a. b. pa
tet in interpretationibus q ponu
tur in fine illor in quibus ponit
l. pt. e. & ita scribit in antiquis
biblijs. & correctis. iij. R. vi.
c. dicat in ehun. elul. i. octobri.
& in hystor d idem. mini. i. a
longe. q. ex manu d. & corri
pit media sillam.

Emissarius d ab emitten
do. ille qui aptus e ad emit
tendum. sic sit cursores regum. et
alior dictum qui frequent emit
tuntur ad nuncia ferenda. Ite

hyrcus apopompeus. dicebatur
emissarius. q in desertum emitte
batur. apopompeus grece emissa
rius latine. Item hic emissa
rius dicitur equus fortis & uelox.
qui extra alios emittitur ad coi
tum. estalons gallice.

Emola emole. uas coquina
rium. sic cellararia. ul co
culum. Cocula dicuntur uasa
coquine a coquendo dcta. Vnde
dicit ysidor. ethimol. xx. oia —— Ca. viij.
uasa coquendi causa parata co
cula dicuntur. Vn in. ij. esd. i.
b. v nos dicimus hostias coxe
runt in emolis. & ollis. cum silua —— greci hnt. hostias co xerunt in eneis oll
uitate. & ita p emolis hent
eneis & pot dici emola. qn enea
olla. & ponitur ibi. co. pro n. & ab il
la subtrahitur unum. l. Vn emo
la corripit penultimam. ul d
emola. qi imola ab imolando.
q hostie que imolabantur. ibi co
quebantur.

Emolumentum ab emolo. lis.
dicitur. s. lucrum qd p mul
tura accipitur. p quolibz lucro. —— & ponitur
Empticius. cia. cium. i. emptus.
ul facil ad emendum. Vn
seru empticij. dicebantur illi. q
in seruitutem emebantur. Et est
dria int emptum & empticium.

.R. Unde usus. Signat emax quod emit uel quod dignum est ut ematur. Tamen passiuum respicit empticium. Vide infra ubi expiatur suus.

Emulor emularis dicitur indignari. Unde Eze. viii. Erat statuarum ydolum zeli ad prouocandam emulationem. Item emulari id est inuidere. Ro. xiii. Non in contentione et emulatione. Item emulari id est amare. Unde ii. Cor. xi. a. Emulor enim uos dei emulatione. Et Ro. x. Emulationem dei habent. Item emulari dicitur imitari. Pro. iii. Non emuleris hominem iniustum. Versus.
.R. Emulor inflatur. amat. inuidet ac imitatur.

Emunctorium ab emungendo dicitur ferrum cum quo candela emungitur. Et dicit magister in hystoriis. Emunctoria ex auro erant ad emungendam uel extinguendam lucinam uel etiam uascula ex auro erant ad extinguendam in aqua que emungebantur ne tetrum redderent odorem. et dicebantur extinctoria.

Encenia orum dicuntur initiationes. noua festa. sicut dedicationes ecclesiarum ab en quod est in et cenon quod est nouum. Unde encenio. encenias. id est initiare uel aliquid primo exercere. Unde uestem nouam enceniat qui primo eam portat. Et similiter episcopus enceniat ecclesiam qui eam dedicat. Encenia grece sic dicitur latinis innouatio. dedicationis templi festiuitas dicebatur. quod ter legitur dedicatum. Prima dedicatio fuit in autumpno. quando Salomon dedicauit templum. x. die septembris. Item quando reedificatum fuit templum a redeuntibus de babilone dedicatum est in uere. xii. die martii id est xvi. luna. Cum autem antiochus epiphanes polluisset templum sordibus ydolorum et prophanasset utensilia eius. Judas machabeus mundauit templum et restituit utensilia eius in locis suis. et qui dedicauit illud. xxv. die decembris. Ista dedicatio obseruabatur in diebus ihesu in hyeme. sic dicitur in hystoriis super. x. joh. De tribus dedicationibus templi.

Enigma. atis. est occulta sententia per occultam similitudinem rerum. ut me mater genuit eadem mox gignitur ex me. cum significet aquam in glaciem congelari et ex eadem rursus effluere. Est ergo enigma. sermo figuratiuus.

vl' obscura locutio. vl' similitudo.
vl' difficil' questio. et differt ab
allegoria. quia allegorie vis ge
mina est. quia sermo est obscurus.
et sub re alia aliud figuraliter
exprimit. et designat. Sed enigma
tantum sensus obscurus est. et per quasdam
ymagines obscuratur. Unde enigma
ponitur pro obscuritate. interpreta
tur enim obscurum. vl' obscuritas.

Ephebus. ephebi. dicitur valde lu
cidus. iuuenis pulcher. et com
ponitur ab e. et phebus. qui lucidus.
sic dicit huguicio. phebus quidam
adiectiuum est. Unde dicitur phebus
apollo. id est lucidus. et mobilitate potest
declinari. ephebus. ba. bum.
Unde hec ephebia. dicitur iuuenum
eminens pulchritudo. vl' collec
tio ephebor. Sed in ii. machab.
iiii. b. dicitur ephebia prostibulum ephe
borum. vl' locus vbi prostituebantur ephe
bis. producit mediam sillabam. Unde
Lucani. iii. Grandeuos quoque senes
mixtis armauit ephebis.

Ephi mensura est trium
modiorum. Unde dicit elici
super leuiticum. v. Ephi mensura est
trium mensurarum. id est tres modios
continens. Item papias. ephi
decima pars chori. id est modii tres.
Ephi est mensura in aridis. bachus

in liquidis. Antiqui scribebant
per diptongum oephi. et inuenitur
in plurali in eadem terminatione. Unde
eze. xlvi. olei hin per singula ephi.

Epichurei ab epichuro philoso
pho dicti sunt. qui vanitatis ama
tor. non sapientie summum bonum volup
tates corporis asserebat. cum
contradicentem epichurei sequebantur.
Preterea dicebat nichil deum agere.
omnia constare ex corporibus. animam
nichil aliud esse quam corpus. et dixit
non ero postquam mortuus fuero.

Epinichia epinichiorum. dicitur
festiuitas et gratiarum actio. pro
uictoria perhita. Unde ii. machab.
viii. c. Cum epinichia agen
tur in ierosolimis etc. et dicitur epi
nichia. ab epi quod est super. et nichos
quod est uictoria. Unde dicit ibi in
glosa. pro epinichiis legitur in alia edi
tione dies uictorie. superatis er
go hostibus iudas festum celebrauit.
et cetera.

Epinicion sic dicitur inter
lin. i. psal. xv. interpretatur
uictori deo triumphus. et palma. pro
octaua enim. id est pro misterio resur
rectionis quod celebratur die oc
taua. canebant epinicion. hec
est litera nouarum bibliarum. Sed bib
lie antique habent ibi in finem.

et sinichion qd interpretatur
victori do psalmus. vel victor
is dei triumphus. In quadam
antiqua biblia inveni epinni
chion. et hec est planior et forte
verior littera. Dicitur enim epinni
chion ab epi qd est super et ni
chos qd est victoria et oda qd
est laus. vel canticum qui laus pro vic
toria persoluta.

Episcopus dicitur ab epi qd est super.
et scopos qd est intende.
vel speculari. qui super intendens
vel superspeculans curam agens
populi sibi subditi. ut eorum sciat vi
tam et mores. vel dicitur ab epi qd
est super. et copos qd est labor. qui
super laborans super gregem suum.

Epistilium dicitur illud quod post
in capite columpne superponitur.
Tres enim sunt partes colum
pne. scilicet basis. id est fundamentum. stilus
scilicet illud tectum qd super basim eri
gitur. Epistilium dicitur illud qd
stilo supponitur. et dicitur ab epi
qd est super. et stilus quasi super stilum.
Est enim capitellum columpne

Epistola dicitur ab epi qd est super.
et stolos qd est missio. quasi
super missio. quia super intentionem
mittentis — gerere officium nuncii. vel qd an
tequam mitteretur. antiquitus

legebatur. quia ante usum mem
branarum. in dolatis ex ligno tabu
lis scribebatur. Unde tabellarius
epistole portitor dicebatur. Ita di
cit papias. Item in missa evan
gelio pretermittitur.

Ephot sic ait Ieronimus super
Iosue. iii. c. Ephot dicitur superhumerale. sed
hic pro quolibet vestimento sacerdota
li accipitur. Potest etiam poni pro
lineis vestimentis. sicut Samuel e
phot lineo indutus legitur. Nota quod
secundum ysidorum in. xix. ethimologiarum. — Capitulum xxi.
Octo genera sunt in lege sacerdota
lium vestimentorum. que enumerat
dicens. Podis est sacerdotalis linea
corpori astricta. et usque ad pe
des descendens. Inde et nunc vulgo
ta. quam vulgo camisiam vocant.
Abanet cingulum scilicet polimita
arte sacerdotale rotundum. po
limita arte ex cocco purpura
iacinctoque contextum. Ita ut
flores atque gemme in eo viden
tur esse distincte. Pilleum
est bisso rotundum quasi spera me
dia caput tegens sacerdotale.
et in capite vitta constrictum.
hoc greci et nostri thiaram vocant.
vel galerum. Machil qd est
tunica talaris. tota iacinctina.
habens ad pedes. lxxii. tintinna

bula totidemque intermixta atque de
pendentia punica mala. Ephot
quod interpretatur latine superindu
mentum. Erat enim pallium super
humerale ex .iiii. coloribus et
auro contextum habens in utroque hu
mero lapides duos smaragdi
nos auro conclusos in quibus scul
pta erant nomina patriar
charum. Logion quod latine ro
nale pannus duplex auro et qua
tuor contextus coloribus habens mag
nitudinem palme per quadrum cui
intexti erant .xii. preciosi lapides.
hic pannus super humerali contra
pectus pontificis annectebatur.
Petalum aurea lamina
in fronte pontificis que nomen dei
tetragrammaton hebraicis litteris
habebat scriptum. ~~habebat~~. Baddim si
ve feminalia .i. bracce linee usque
ad genua pertingentes quibus
secreta sacerdotis velaban
tur. In hystoria super exodum plenius
scribitur ~~////~~ de istis vestimentis. vel scribitur sic.

Aliter secundum hystoriam

Quatuor erant vestes.
tam sacerdotibus minoribus quos
chananeos vocabant quam prin
cipi sacerdotum quem arabarchum
appellabant communes. et alie qua
tuor postillas quibus solus ar
abarchus .i. princeps sacerdotum
utebatur. quibus secundum hunc ordinem in
duebatur. Chananei dicebant
tur. quia communiter habitabant in
terra chanaan. Arabarchus di
citur ab ara are et archos quod est
princeps quasi princeps are. Pu
rificatis prius manibus et pedibus
aqua sacerdos induebat man
chasim quod perstrictorium sonat.
quod grece bracce. latine femina
lia potest dici. erat que de bisso re
torta contextum. Ingredienti
bus que per ipsum pedibus ascendeb
at usque ad lumbos. ibi que fortiter
stringebatur. et usque ad genua
tantum descendebat. Noster tamen
pontifex quia virginem habet contine
tiam. tantum sandaliis pedes te
git. ac si dicatur ei qui lotus est
non indiget nisi ut pedes lavet.
Secundo byssina sindone desuper
vestiebatur quod cethomene .i. line
um dicebatur. quam nos lineam stric
tam. sive camisiam. sive subucu
lam dicimus. quam moyses abanet
appellavit. Sed post a babilonius
discentes hebrei. emisaneam dix
erunt. Est autem descendens usque
ad talos et decenter corpori coapta
ta. sed brachia manicis valde con
stringens. vasculis hinc et inde
super humeros capitii non stringi

tur. Vasculi dicuntur ille uitte sub
tiles que solent fieri in albis et in
superpelliciis ad stringendum circa col
lum et quibus interdum ponuntur pro no
dulis uel nodelli. Tercio strin
gebatur baltheo lato quasi digitis
quatuor. sic reticulato. ut quasi pellis
uipera quam estate exuit uideretur.
contexto floribus coccineis pur
pureis et iacinctinis. stamen uero
tantum bissinum erat sumensque ini
tium cingendi a pectore circum
ductis lateribus iterum ante umbi
licum redibat. ibique modice strin
gebatur et usque ad tibias depen
debat ad decorem. dum sacerdos non
operabatur. cum autem sacrificabat.
ne impediretur. pendentes summita
tes super leuum humerum reflecte
bat. Unde forte et diaconi qui
casulam plicatam eidem humero
superponunt. Quarto simplicem
cidarim gestabat in capite et
a cidari pontificali plurimum dif
ferentem. Erat enim in modum
pilei calamatici uel cassidis mo
dice medietatem capitis excedens.
dicebaturque manephei habent uittas.
que inuolute semper nectebantur.
ne facile laberetur. habens desuper
aliud uelamen bissinum usque ad in
feriora barbe descendens et ce

lans pillei ligaturas et totam ca
pitis superficiem aptatumque perfecte.
ne laborante rueret sacerdote.
Calmacus sic ~~ait huguicio ge~~
~~nus est albe uitte que calorem~~
~~machinans~~ et quia stricta sit, im
plicat capiti. Super hec iiij. pre
ius uestibus uestiebatur aaron.
quarum tunica prima erat iacinc
tina poderis uel yppodicis dicta id est ta
laris. poderis interpretatur expositum in
suo loco. yppodicis autem dicitur
ab ypos quod est sub. quasi subtus
distenta. uel dicitur yppodicis quasi
empodicis ab en quod est in. et po
dos quod est pes. et thesis quod est
positio quasi in pedes posita id est ex
tenta. Quam hebrei methar
dicunt. erat quoque duabus scissionibus
facta consuta super humeros et per latera
in modum dalmatice facta. manicas eius
dem coloris habens assutas. capicium
habens non ex transuerso super scapulas.
sed in longum sectionem habebat a pec
tore usque ad medias scapulas. cuius
aperture ne ante et retro turpi
ter appareret. assuta erat uitta que
super scapulas hinc inde uasculis
astringebatur. habebat autem per fim
brias .lxxii. tintinabula aurea.
quibus erant interpositi totidem
uasculi qui mala punica ex ia

ait huguicio.
genus est albe
uitte qui calor
em machinans.

cincto et purpura et cocco bis
tincto. ita ut post tintinnabu
lum esset scalari malogranatum.

nich' defic. [illegible]

quasi intercalari in porta. h'
et h' intercalaris et h' interca
lare dicitur interpositiuus. sic g'
dus continue interponitur in sca
la. ut audiretur sonus cum sacer
dos ingrederetur sanctuarium et non
moreretur. Sup hanc tunicam
uidetur uelle Josephus accingi
pontificem cingulo predicto quo alii
sacerdotes sup lineam tunicam. alii
non dum accingi ipsam dicunt. sed sup
ephot. ut sup omnia induuenta ad
ultimum cingeretur. Fuerunt qui
dixerunt duas zonas habuisse pon
tificem. primam ad modum sacerdotum.
Secundam. sup ephot. que due
tamen pro uno habebantur indumento.
Sexta uestis erat ephot. si
milis superhumerali grecorum. de su
pradictis. iiii. coloribus auro contex
tum. sine manicis. ad modum col
lobii. descendens usque ad re
nes. ita ut supcingi posset supi
orem partem tunice tegens
iacinctine. in florem religiosis
intacta. hoc ex latis. unci
nis et aureis anulis iungeba
tur. aperturam habens in pectore
quadram. ad magnitudinem
palmi. quod palmi expositum in suo
loco. In qua legion insereba
tur. in cuius parte supiori super
utrumque infibulati erant auro duo
lapides onichini. sardonices.
secundum Josephum. in quibus scrip
ta erant nomina filiorum israel. punc
tualibus literis lingua hebrea. iuxta
ordinem natiuitatis eorum. sex no
mina seniorum in humero dextro
ob recordationem filiorum israel iu
niorum. in sinistro. ob recordatio
nem filiorum israel. Habebat autem ca
picium ex transuerso sup hume
rum. fortibus loris contextum.
Quod autem legitur samuelem et
dauid indutos ephot. aliud er
at. Ipse ephotar dicebatur. et er
at lineum idem. mira plenitudi
ne inmaculatum. Collobium sic
ut papias gerit est uestis dein
quod longum est et sine manicis.
hoc antiqui utebantur. sed quia
nuditas brachiorum culpabatur.
usus collobiorum in dalmaticas est
mutatus. Tercium erat or
namentum quod hebreus esim grecus
cus legion. latinus rationale dicitur.
quadrangulum duplex. ne pondere
gemmarum rumperetur. mensuram
palmi habens. aperturam superhumerali

humer.

alis implere sufficiens. ex pre
dictis .iiij. coloribus et auro contextu
eos scemate quo et superhumerale.
Erant quoque in eo .xij. lapides au
ro firmiter inclusi per .iiij. ordines.
terni et singuli. In primo ordine.
sardius. topacius. smaragdus. In
secundo. carbunculus. saphirus. iaspis.
In tercio. ligurius. achates. ametistus.
In .iiij. crisolitus. onichinus.
berillus. In quibus scripta erant
nomina filiorum israel iuxta ordinem
natiuitatis sue. singula uero in sin
gulis ut gestaret sacerdos me
moriale filiis israel et filiorum israel
in humeris et pectore ob recordatio
nem eorum. quorum utrumque pro populis
memor esset. Ipse uero duorum .ut. super
populis uidens nomina patrum suorum
satageret ne uirtute eorum dege
neraret. Satago .gis. dicitur
satis agere uel festinare. Sac
dos uero uicem uel fidem patriarcha
rum meminisset imitari. memi
nisset etiam populum hiis temporibus
orantium sacrificiis et oblationibus deo
concitare applacabatur. et rationale iu
erat dicii. uel quia scripta in eo hec duo no
mina. Iudicium et ueritas. uel doc
trina et ueritas. Sane ubi nos
hemus pones in rationali iudicii
Iudicium et ueritatem hebreus habet

phurim et chusim. Unde et
sortes in quibus iudicium ueri
tatis solet inquiri. phurim dicuntur.
Tradunt autem quidam in me
dio rationalis. fuisse lapidem quadratum
magnitudine duorum digitorum.
in quo secundum coloris mutationem
deprehendebant. utrum deum placatum
haberent an offensum. Iosephus dicit
sardonicem. qui in dextro hu
mero gerebatur. cum sacrificium
pontificis deo placebat. cuncto
splendore micare quod etiam procul
positis radius eius appareret. Egres
suris uero ad prelium. si deus eum uel
esset. tantus fulgor in lapidibus
rationalis apparebat. ut omni fieret mul
titudini manifestum eorum auxi
lio dominum esse. et ob hoc rationale iu
dicii nuncupari. Asserit autem
Iosephus. hunc fulgorem sardoni
cis et rationalis cessasse annis du
centis antequam ipse scripsisset
hec. cum deus moleste ferret trans
gressiones legis. Erant autem
in .iiij. summitatibus rationalis .iiij.
anuli aurei. quorum duobus supre
mis inserte erant due cathene
auree sibi inuicem coherentes. id est ob
ligate ad modum .x. littere sibi in medio
coniuncte. uel potius exprimit fac
turam cathene. in qua macle

macul' erant. p quo hebreus ht
plectas ope plexo. Joseph' dicit
p fistulas uenientes. inx chalde
um sonat terminatas. i. ad qnti
tatem spacii. in quo ptendeban
tur fcas que sursu ferebant.
usq3 ad scapl'as pontificis. sup
quas inserebantur duob3 un
cinis aureis. sup humali fir
mit' insertis. duob3 xo anul'
inferiorib3 assute erant due vit
te iacinctine. que circa latera
ducte. duob3 aureis anul' int'
scapl'as inserebant'. qui sub
utroq3 sardonice. i. ephot fixi sta
bant. ut utriq3 ligatura ephot
et logion s' inuicem coherent. similit'
sup hec dicit Josephus zonam.
ex quatuor colorib3 et auro con
sertam. ex utroq3 late circumduc
tam. et iterum reuolutam ante pectus.
et utraq3 summitate. infra pen
hñte dente. ex aureis fistul' fimbri
as miro decore compositas. [V]l
timum erat capitis ornamentum
qd comunit' thiara. ul' mitra. ul'
infula dici pot. specialit' uo cida
ris. erat q3 thiara ad mod' p
tice fca. que comunis erat sa
cerdotib3. sup quam contexta erat alia
tota iacintina. que circumdaba
tur aureo circulo. trib3 ordib3

fco. sup q' stabant flores aurei.
plantaginis siles. a tempe usq3 ad
temp'. a fronte uo sup stabat.
flos aure'. silis herbe quam greci
iusquiamos dicunt. Macer de
uirib3 herbar. iusquiamu g'
ci. quam nri caniclatam dicunt. uir
tus est frigida ualde. magni
tudine digiti uni'. In superiori u'
planicie thiare ex omni parte in
circuitu. usq3 ad summitatem ei' q
in acutissimu deficiebat cacum
ptic'latim p loca mala erant
granata aurea. cu spinulis extre
mitatib3 suis fabrefacta. sup fron
tem u' ex pendebat lamina au
rea. quam petalu dicunt. ad mo
du lune dimidie fca. que ar
cuatonem sursu hens. et in me
dio anulu aureu. uncino aur
eo inserebat'. qui thiare inser
tus erat. in qua scptu erat a
gios. ado adonai. i. scm no
men dni. s. tetragramaton.
qd ineffabile dr. non q2 dici no
pot. s3 q2 rem ineffabilem sig
nificat. qd his. iiii. lris scribit'. he.
ioth. he. uau. qd e p passione
eius que sonant pncipiu uite
passionis iste. qd est p passione
ei' q' pfigurat h' sacerdos. recu
pabitur uita i adam pdita. Ne

uo cum moueretur pontifex. mo
ueretur ⁊ lamina scā sursum li
gabatur uitta iacinctina pspi
cua celante uncinū et anulū.
que circuitaret capita ⁊ ligata r̄
accipite dependentes summitate
sup humerex utrūq; distende
bat. huc usq; scribitur i hystor.
vide glos. exo. xxviij. ⁊ leuit. viij.
Epule qi opule. ab opulē
cia dr̄. eple aut simplicr
in duo necīa diuidunt. s. panē
⁊ uinū. ⁊ duo supflua q cibi et
mari uescendi cā exquiruntur.
Dapes aut regū sūt. epule p
uatorꝝ. Ita dicit ysidor. ethiol.
Cā. j. xx. Et nō qd est nomē etheocli
tum in gn̄e ⁊ declinatōne. Di
citur enī hoc epulū in singlari.
X. et hee epule epularꝝ in plurali.
Vsus. hoc epulū comedis. epu
leq; paras amicis. et inde hic
epulo. lonis. id ē gluto.
Eramentū dicit instrm
de ere. sic ferramentū de
ferro.
Erarium dicit locus ubi
seruatur pecunia. Vn ysidor.
Cā. v. i. xv. ⁊ xvi. ethimol. Erariū
uocatum qr ibi prius es signa
tū recondebatur. hoc eni olī i
usu erat auro argento nō dū

significato. ex quoꝝ metall'
[illegible] cōpius postea fcā fuitq; pecu
nia. Nomē tn̄ erarij pmansit
ab eo metallo. Vn pecunia i
icium sumpsit.
Erarius dicitur custos.
uel faber eris. uel mone
tarius. uel erari. ria. riū. i. ad
es ptinens. uel ad erarium. Erā
eī moneta dr̄ ab ere. de qua fi
ebat antiquitus.
Erogatōne. i. ex opposito.
sic una regio opponitur
alij. uel q̄ eā distinguit.
Ergastulū. uel ergastiū.
id est qd operatorium. s.
ubi ad opa facienda captiui
ligabantur. Ita expoit glo. ysid.
sup. vi. exo. Item ergastulū
inuenit p carcere corporis. i. q
aīa in hac uita cure ligata.
Item ergastula dr̄ uincula ⁊
compedes quib; illi qui fuer
ant in ergastulis ligabant.
Vn lucā. in. ij. li. Vt primū X
fortuna redit seruilia soluit.
Agmina conflato seuas ergas
tula ferro. exeruere manus.
Dicit autem ergastulū. ab
erge qd est labor. uel operatio. ⁊
stolas qd ē missio. qr mittit
quis ad laborandū ibi. uel operandū.

Item hic et hec ergasta ergaste.
dicitur operator ab erge et ste
rion quod est status. Unde ergaste
sterium dicitur locus ubi aliquod opus
fit. et ergastium dicitur magis
terium quod fit in tali loco. Unde
Iohannes evangelista ergastulum hec artis appe
ruit. ‖.

Ericius est animal spinis co
opertum. Et dicitur ab erigendo.
quia erigit se quando spinis suis clau
ditur. quibus undique protectus est
contra insidias. Nam statim ut
aliquid presenserit. primo se sur
rigit atque in globum conversus. in sua
se arma recolligit. huius prudẽ
tia quam est. Ascendit enim vi
tem et uvas excutiat. et cum
acini in terram ceciderint. involuit
se super eos. ut spinis infi
gantur. et sic portat escam
filiis suis. Ita dicit Ysidorus
Ca. iij. ethimologiarum. xij. Vide istam expositionem.

Erinacius id est animal quod eri
cius. Quidam tamen dicunt.
quod sunt diversa alia. Et dicitur
quod erinacii sunt animalia que de
cavernis gregatim prodeunt. Et
nota quod Papias et Ysidorus scribit
per .i. in prima sillaba iricium et iricius.

Erinacium.
Erogo. gas. dicitur dare
vel distribuere. et proprie in elemosinam.
Et componitur ab .e. et rogo. gas.
Non usus sed positus. vel expositus
arrogans.

Eructo. tas. dicitur ruc
tum facere vel emittere vel expri
mere. Et inde eructuo. as.
in eodem sensu. et sunt ambo neu
tra pro ructum facere. In alia
significatione sunt activa. Ut ibi.
eructavit cor meum verbum bonum.
Ructus est cum sapor cibi ad ruc
tam reducitur. Unde ructo. as.
et eructo. et eructuo per compositionem.
Et nota quod ruma. rume. et rume.
numus. dicitur eminens pars prima
gurgulioni. qua cibus et
potus devorantur. et ubi sapor ci
bi discutitur. et dicitur frumen.
et ructa. Sed frumen vel ructa
in homine. Ruma et rumen in
bestia. Unde et ruminare.
dicuntur quedam bruta alia. Ructa
re homines. Gurgulio autem
sic dicit Ysidorus ethimologiarum. xi. a Ca. j.
gutture nomen trahit. cuius me
atus ad os et nares protenditur.
habens viam qua vox ad linguam
transmittitur. ut possit ibi collidere.
Unde et garrire dicimus. Sublin
gumen est operculum gurguli
onis. qui prima lingua que for

amen gule recluditur. opit ue.
Eruca quasi eroda. ab erodendo
dicitur quidam uermis pilus.
qui erodit frondes. et maxime o
lerum. Item eruca sic ait ysid.
Ca. viij. ethimol. xvij. herba que tamen
igniee uirtutis. et in cibo sumpta
sepe ueneris incendium mouet. et
tunc dicitur eruca. ab uro. uris.
quasi urica. Unde ouid. Nec mi
v nus erucas iubeo uitare salaces.
Erugo. eruginis. ab erodendo
do dicitur. scilicet sanguisuga. et
uicium rodens. ferrum. et segetes.
et nascitur hec corruptio ex minu
tissima pluuia. circa festum sancti
Johis. et ponitur sepe pro amore pe
cunie. et dicitur erugo. quasi erodo.
quia erodit. uel dicitur ab es. eris.
sed tunc proprie eris est. Unde dicitur
erugo. quasi eris rubigo. sicut fer
rugo. quasi ferri rubigo. et inde
Eruginare. erugino. nas. id est. erugine consume
re. deuastare. sicut a rubigo. rubi
gino. nas. Quod autem erugo dica
tur sanguisuga. testes sunt hu
guicio. et papias. Quod autem
sit corruptio segetum dicitur
glo. sup. iiii. amos. Ubi dicitur.
rubigo. uel erugo dicitur cum ros uel
ymber. nocte sup terras spicam
cadit. et incalescente sole. exustum

tur in rubeum colorem. et inan
escunt grana adhuc tenera.
Erumpna secundum papiam
dicitur miseria. clades. labor.
inopia. calamitas. Unde erump
nosus. sa. sum. miser. pauper. in
ops. Et dicitur erumpna. quasi extra
rumen. quia homo non habet quod ru
minet. id est. comedat. quid sit ru
men inuenies. supra. ubi exponi
tur eructo.

Secundum hug. Erumpna est miseria. inopia. calamitas.

Es. eris. ab aere dicitur. quia
habet colorem aeris. Unde
ysid. ethimol. xvi. es a splen Ca. xix.
dore aeris uocatum. sicut aurum et
argentum. et sbdit tales proprie
tates eris. Ductile es dicitur eo
quod malleo producatur. sicut fusile.
quod tantum funditur. nam malle
is fragile est. siquidem omne
es diligentius purgatis igne vi
ciis excoctis que regulare. id est. duc
tile efficitur. es omne frigore mag
no melius funditur. es rubiginem
celerius trahit. nisi oleo purgatur.
Suari autem id etiam opti
me in liquida pice tradunt.
inter omnia metalla es uocalissi
mum est. et marie potestatis. Ideo
et enea fiunt limina.
Etas sic ait ysidorus ethi .Ca. xxxviij.
mol. v. plerumque dicitur ab uno

anno. ut in annalibus. et per septe-
nium hominis. et per centum. et per quo-
ius tempore. Unde et etas quod tempore
de mutas solis instruitur. et dicta
etas quasi euitas .i. similitudo eui.
Euum
Nam euum est etas perpetua cuius
nec inicium nec extremum noscitur.
quod greci eonas uocant. quod aliquando
apud eos pro seculo. aliquando pro eterno po-
nitur. Unde et apud latinos
est diriuatum. Etas autem proprie
duobus modis dicitur. Aut enim
est hominis. sicut infancia. iuuentus.
senectus. Require supra ubi
exponitur adoleo. adoles. Aut est
mundi. cuius prima etas est ab a-
dam usque ad noe. Secunda a
noe usque ad abraham. Tercia ab
abraham usque ad dauid. Quar-
ta a dauid usque ad transmigratio-
nem iude in babiloniam.
Quinta a transmigratione iu-
de usque ad aduentum saluatoris
in carnem. Sexta que nunc
agitur usque mundus iste fi-
niatur. etc.

Ether est locus in quo si-
dera sunt. et significat eum
ignem qui a toto mundo in al-
tum separatus est. Sane eth-
er ipsum elementum. ethra uero
splendor etheris. et est sermo gre-
cus. Aer autem est inanitas plu-
rimum habens admixtum rarita-
tis quam cetera elementa. Aer dici-
tur ab a quod est sine. et eris quod
est lis. quasi sine lite. pro eo quod minime quia
ibi magna est lis uentorum et
fulminum. Vel dicitur sine li-
te quia de facili cedit ferienti.
et dicit ysidorus quod partim ad ter-
renam partim ad celestem natu-
ram pertinet. Nam ille subtilis
ubi uentosi et procellosi motus non
possunt existere. ad celestem per-
tinet partem. Item iste uero tur-
bulentior qui exalationibus hu-
midis corpulescit terre deputatur
qui nec ex se multas species reddit.
Nam commotus uentos facit. uehe-
mentius concitatus ignes et toni-
trua. Contractus nubila. conspis-
satus pluuiam. congelantibus nu-
bibus niuem. conturbulentus
congelatis densioribus nubibus gran-
dinem. Serenum distentus effi-
cit nam aerem. Nam aerem den-
sum nubem esse. nubem. nubem
rarefactam et solutam dicimus ae-
rem. Item dicitur in xiii. ethimologiarum ysidorus. Ca. vii.

Eternus. na. num. quod ca-
ret principio et fine. et dicitur
per sincopam ab euiternus. na. num.
quod est durabile in euo. Versus de

N.

grecismo. Eternum uero sine principio. sine fine. perpetuum cum principio. set fine carebit. hec animadicas signat quod per a. pherime per annos. At quodcumque velis sempiternum benedicas. Attamen eternum et sempiternumque sil' sunt.

Ca. x.

Ethnicus. ca. cu. dicitur gentil'. ab ethnos grece. quod est gens latine. Gentes enim sive gentiles sunt. ut ait ysidorus ethimol'. viii. qui sine lege sunt. et non crediderunt. Dicuntur autem gentiles qui geniti tales. quia sunt ut fuerunt geniti. i. sic in carne descenderunt sub peccato. et non dum regnati.

Eucharis. i. bene graciosus. dicitur ab eu quod est bonum. et charis quod est gratia. Vide. s. ubi exponitur acharis.

Euge vox est exhibrantis. vel adulantis. vel collaudantis. vel salutantis. vel gaudentis. quasi bene gaude. et sepe ponitur pro adulatione. vel adulatoria laude. Unde persius. Euge tuum et belle nam belle hoc excute totum. q. d. excute. i. remove tuum euge. i. tuam adulationem. et tuum belle. adverbia sunt nominaliter posita. sic exponunt ibi magistri. Magister tamen uidetur euge dici interiectionem. quia adverbium. quia huiusmodi voce non statim subsequitur verbum. Unde persius. Euge puer sapias dijs depelle tibi agnam prudentem. Item in euangelio. euge serve bone et cetera. Et si alicubi statim sequatur verbum ut ibi. Euge euge viderunt oculi nostri et cetera. Non tamen euge est ibi verbi adiectivum. set potius affectus expressivum. Dicitur tamen pupias. euge adverbium est letantis. laudantis. vel orantis. euge gaude. letare. bene habe.

Eunuchus grecum nomen est. et est id quod spado. Et non quia horum quidam coeunt. Sed tamen virtus in semine nulla est. liquorem enim habent et emittunt. set ad gignendum inanem atque invalidum. Verba sunt ysidori. ethimologiarum. x. Set magister in hystoria. exponens verba euangelij dicit sic. ne omnem continentiam mutoriam putarent. distinxit dominus eunuchos. quia quidam sic nascuntur. qui proprie dicuntur castrati. id est caste nati. alij facti sunt ab hominibus. qui proprie dicuntur spadones. a spata. Spata dicitur gladius quasi ab spacio. quia spaciosa sit et lata. vel a pathin. quod est passio. et forte

canu hm̄odi instrumento anti
quitus castrabant̄. alii se cast
rant ꝑpt̄ regnū dī qui ꝑꝑe di
cuntur eunuchi. i. bene vincē
tes. ab eu. q̄d est bonū. & niche:
q̄d est uictoria. & h̄ ultia uic
toria est

Evaporare componitur ab
.e. & vaporo. as. i. calefa
cere. urere. ul' vaporem emittē.
ul' vaporando emittere. et sūt
ambo neutra.

Euroaquilo est ventꝰ. int̄
aquilonē & orientē. sic̄
dicit glō. sup. xxvii. act. & p̄
sim̄ dr̄ eꝫ q̄d erat medꝰ ventꝰ.
int̄ aquilonē & eurū. q̄d uidet̄
uelle rō cōpōnis nōis. & ita cū
sint duo venti medii. s. vult̄
nus & subsolanus. de utrolibꝫ
pot̄ intelligi. sic ergo dicit̄ euro
aquilo ventꝰ medꝰ int̄ aqui
lonē & eurū. sic̄ euroaust̄ dic̄
ventꝰ medꝰ. int̄ eurū & austrū.
Vide. s̄. de ventis. vbi expo
nitur aquilo.

Euuangelium dicitur bon̄
annūciatio. angelꝰ enī dici
tur nunciꝰ. vn̄ angelium &
componitur cū eu. q̄d est bo
nū. et dicit̄ euangelium. et
sic̄ dicit huguitꝰ. vocalis que

est in hac dcōne eu. in cōposi
tione vertitur in cōsonantē.
illi qui duplicaūt ibi. v. no — ratem
uerunt. & qui dixē q̄. v. re — suam.
manet uocal' q̄d esset cōt̄
euphoniam.

Euuangelizare dicit̄ euā
geliū nūciare. ul' p̄dica
re. ul' i euāglio īformare. vn̄
math. xi. Pauperes euangli
zantur. i. in euanglio infor
mant̄. & obseruatores euange
lii efficiuntur.

Euentus ab euenio. nis.
dicit̄ casus. principiū.
ul' finis. Vsus. Euentū dic
principiū. finē quoz casum.
Ita exponitur ill'd ouidii. Car — R.
eat successibꝰ opto. Quisq̄s
ab euentu facta notanda pu
tat.

Exactor dicitur iniustus.
et p̄mus petitor. vn̄ ūs.
Dicitur exactor q̄rens ali — R.
ena p̄tue. Et dicit̄ ab exi
go. exigis. q̄d h̄ꝫ p̄les signes.
sic̄ dicit huguitꝰ. Dicitur eci
exigere expellere. q̄i ext̄ ul'
ultra facē. Item exigē dici — Exige.
tur p̄ficē. iniuste petere. discere.
et ponit̄ simplr̄ p̄ repetē ul'
petere. vn̄ iūus. Exigit. — R.

expellit. extorquet. pficit. atq;
diuidit. 7 repetit. simpliciter
ue petit.

Exacutus. ta. tum. d'r pfecte
acut⁹. ul' ext'a. ul' ul
tra alios acutus. Vn eze. x
xi. b. Iste exacut⁹ est gladi⁹.
et dicit' ab exacuo. is. exacui.
Exacie. exacuere exacutu. i. pfecte a
cuere. ul' extra. ul' ult' alia a
cuere. ul' acutu face.

Examen examinis. neu
tri g'nis. dicit' filu medi
um in quo trutina regit' 7 lan
tes equantur. ul' illa ling' que i
foramine trutine uertit' huc
7 illuc. scdm q'm osidatur eq
litas pondator. Vn 7 equali
exam dicit' iudiciu. discreto.
pbato. inquisito. exam dicit'
apu oggato. et p tuslonem
dicit' oggregato hoim. Vn ex
amino. nas. dicit' pbare. equa
lit' iudicare. ul' discute. dili
gent' inquire. inuestigare.

Excelsus. sa. sum. dicit' alt⁹.
et supmus. ul' pminens.
et dicit' ab excello. lis. Et d'
pscianus. q° dicit' excello. ul'
excelleo. excului. ul' excellui. ex
celsum. quor simplex no e
i usu. qz hoc no. q antiqui di

cebant cello. cellis. cellui. ul' ce
culi. cellere. cellsum. ul' cullsum.
et est ubum actiuu. si eet i usu
idest supare. Vn cellsus. i. alt⁹
dicit'. Vn h celsitudo. i. altitu
do. Item a cello. dicit' celleo. c
celles. cellui. i. pee. et e neut'm
absolutu. 7 ostruit' cu ablatio
a pte post. p componem dicit'
excelleo. les. et excello. lis. ex
cellui. ul' excului. excelsum. ul'
excullsum. excelleo neutru e
absolutu. et ostiatur cu ablati
uo a pte post. ut iste excellet
moribz. Iste scia. Excello. lis.
transitiuu est. et ostruit' cu
accatio. Vt iste excellit illu.
Qnido uo dicit'. iste excellit illi. illi.
id sensus est. et tuc e neutru.
Ab utroqz g° dicit' excellens.
excelsus. 7 excellenter. excellencia.

Excolans. antis. dicitur
purgans. ul' emitens. et
dicitur ab excolo. las. q° e co
positum ab ex. 7 colo. colas. q°
est purgare. foras emitere. li
quefacere. et deinde h colum. et liq're
coli. dicit' istrumtum colan
di. 7 h colatoriu id. Et no q
colo. colas. 7 oia q ab ipo desce
dunt pducunt hanc hanc
sillam co. Sz colo. colis. 7 h col⁹

R. coli p instrō filandi ubi cȝ etiam c
corripiuntur. Vn̄ u̾sus. Ris co
lo. filo colo. Sȝ colo ligittia colo.
p̄ma dico colo. t̄cia dico colo. i.
v̄gi tunc spisso numine c̄iles. Co
la cȝ plorum fumosis deripere
tectis. Q ualis dicitur corbis.

Excubo. bas. bui. bare. i. ui
gilare causa custodie. q̄d
extra cubare. Et inde excubie.
excubiarum. i. uigilie. et dicit y
Ca. iij. sidorus ethimol. ix. q excubie p̄te
dn̄r de die. sic ex uigilie de noc
te. Sȝ quia sumuntur communiter.
V. V̾sus de gt̄ismo. Excubo dū
castra tueor. Sȝ lucubro nocte.
Dū studeo uigilo dicis utroqȝ
modo.

Excors. excordis. dicitur fatu⁹.
insipiens. ignauus. q̄i ex
cor. et ē ōis gn̄is.

Exedra. exedre. dicitur thron⁹.
cathedra. sedes. Vel exed̄
est caminata secreta. ul̾ locus
thauri. ul̾ locus s̄bselliorum. i. absi
da. q̄d est locus latus edificij. et
est grecum. ul̾ d̄r excedra lo
cus sep̄at⁹ modicu a p̄torio. ul̾
psallatio. ul̾ exedra gen⁹ fenest̄e.
que exteri⁹ dilatatur. et interi⁹
coartatur. et p gazophilacio i
uenitur. Istas acceptiōnes po

nit huguicō. et fere ōnes sumū
tur de papia. Vide q̄d dc̄m ē. s.
v̄ ex p̄ponitur cathedra.

Exemplum dicitur q̄d sit ex̄ t̄r
ad cuius similitudiem fit. Et d̄r
exemplum. q̄i ex̄ amplum. l̾ q̄i
ualde amplum. ex enī p ualde
sepe p̄nitur. Exemplum autē
ad plurima. et multa se dilatat.

Exenium dicitur munuscul̄m.
et sp̄al̾r q̄d mittitur alicui.
quod enim unitr̄ dicitur p̄sentatū. et
est c̄ppositum ab. e. et xeniu. xenij.
q̄d id est. et dicitur xeniū a xenos.
quod ē p̄egrinū. q de reb⁹ p̄egrin⁹
et alienis. solent hi muscula p̄
sentari.

Exentare q̄i exinterare dicitur.
idest que int̄ sunt extra
here. Exenta enī dn̄r intestina.
Vn̄ alexandr⁹ nequā. exentera
sunt ex̄ que sic dn̄r. q̄i exintera.

Exequie. arum. dn̄r officia
mortuorum. et illa officia que
fiunt circa sepulchrum. et dn̄r
ab exequor. is. q̄d extra sec⁹ ad
p̄ficē. ad p̄fc̄m duc̄e. ad aliquid
faciend⁹ insistere.

Eximius. ia. ium. dicitur
nobilis. p̄clarus. et excels⁹.
et componitur ab extra. et emi. a.
ium. q̄i ex̄ emū p̄nitus. q̄i su

Emdat⁹

mo

ꝑemus · ꝛ maximus ·

Exordium · i · incepcō · dicit᷑
ab exordior · diris · qḋ est i
cipe · Et est compositum ab ex · ꝛ
ordior · diris · orditus sum · uł
orsus · diri · idest ponere telam ·
et q̄ qui orditur telam · tūc eā i
cipit · Jḋo ordiri ponitur ꝑ inci
pere · s; faciendā est uis in ꝑte
rito · q̄ qn̄ ꝑtinꝫ ad telam · facit
orditus sum · qn̄do ꝑtinet ad
incepcōnem · facit orsus sum · J
tem · exordium dicit᷑ ꝑs ꝑma
orōnis · Dicit enī ysidorus
Ca° vij. in · ij · ethimol · Partes orōni
in rethorica arte · iiij · sunt · scilꝫ
exordiū · narratō · argumtatō ·
ↄclusio · Harum ꝑma auditor
is animū puocat · Scđa · res
gestas explicat · Tercia · fidē
assertōnibꝫ facit · Quarta · fi
nem tocꝰ orōnis ↄplectitur ·

Exorcista gr̄ce · adiurator · ł
increpator · latine · Vn̄ di
Ca° xij. cit ysidor ethimol · vij · Exor
ciste in gr̄co · in latino adiurantē ·
siue increpantes uocant᷑ · Inuo
cant enī sup cathecuminos · uł
sup eos qui hn̄t spm̄ inmun
dum · nom̄ dn̄i nr̄i ihu xp̄i · ad
iurantes eum · ut egrediat᷑ ab
eis · Est aut̄ exorcista cōis ge

neris · et dicit᷑ ab exorcismꝰ qḋ
est adiuratō · uł increpatō · Vn̄
dicit ysiḋ · ethimol · vi · Exorcis Ca° xix.
mus gr̄ce · latine adiuratō · siue
increpatōnis sermo · adusus dy
abolum · ut discedat · Sic est il
lud i zach · iij · Increpet inte dn̄s
sathan ·

Exorsus ab exordior · diris ·
exordit᷑ · sum · uł exorsus ·
sum · Nō qḋ sup dc̄m est · ꝟ exp°
exordiū dupꝰ ꝑtito ·

Exossare · dicitur ossa au
ferre · uł extrahe · et poni
tur ꝑ debilitare · uł infirmare · os
sa enī sunt soliditas corporis ·
ꝛ robur · Vn̄ qui ossa subtrahit ·
totū corpꝰ debilē facit ·

Expergiscens · i · a sompno
vigilans · dr̄ ab expergiscor ·
expergiscis · experrectꝰ sum · expergisci ·
idest a sompno euigilare · ꝛ ↄpo
nitur cū facio · cis · Et dicitur
expergefacio · cis · i · a sompno ex
citare · uł facere · uł uigilare ·
Et nō qḋ dicit ꝑsciant · Si No.
facio · uł fio · integris manentibꝫ ·
aliud ūbum antea ↄponatur ·
non solum signes · ꝛ ↄiugatio
nes i eis integras seruant · s; ꝛ
accentꝰ · Vt calefacio · cis · cit ·
tepefacio · cis · cit · In scđa enī

· vij ·

et tertia persona penultimas acuunt.
repesio·fis·fit· quamvis sint breves. Similiter uo ca
lefio· fis· fit· finales seruant ac
in scda centus. et in tertia persona quos ha
bent in simplicibus. priscianus di
cit. quod expergiscor componitur ab
ex et pergo pergis. pergo vero a per et
rego componitur. Priscianus in v° ag.
de preteritis tertie coniugationis sic ait.
expergiscor quia a pergo est experrec
tum facit. quamvis vetustissimi
expergitus dicebant.

Expiare dicitur perfecte piare.
purgare. mundare. pium
facere. Unde expiamen et expi
atio. i. purgatio. mundatio. piatio.

Explicare dicitur extra plicare.
exponere. aperire. solvere. ordi
nare. digerere. et distinguere. Unde
Explicat. explicat. explicuit. verbum defectivum. i.
finitur. et terminatur. nec inve
nitur de eo plus. Explico compositum
ab ex et plico. cas. plicui uel pli
caui. Ut dicit priscianus quod maxime
ex compositis dignoscitur. Nam
cum praepositione magis per vi. divisas.
Cum nomine vero compositum per
aui terminat preteritum. ut explico.
explicaui. duplico. duplicaui. In
venitur etiam in aui. cum praeposi
tione faciens preteritum. sed raro
usu. et post exempla quorundam

qui dixerunt applicaui. Versus.
Aui preteritum plico dat cum no
mine iunctum. Hoc sine preuer ·R·
bio tamen et repetere aui.

Explorare dicitur exquirere.
premeditari. investigare. Et
componitur ab ex et ploro. plo
ras. quasi plorando querere.

Exprobro. bras. iniuriari.
redarguere. reprehendere. vitu
perare. Unde gestum. Exprobrat in ·R·
faciem presentis turpia dicens.
Et est compositum ab ex et probro
probras quod est vituperare. redargu
ere. iniuriari. Et corripit hanc
sillabam pro. Unde ovidius metha
morphoseos. viii. Creverat obprobrium ·D·
generis. foedumque patebat. matris
adulterium. monstri novitate bifor
mis. potest tamen produci propter muta
et liquidam que sequitur vocalem.

Execror. aris. dicitur maledi
cere. exsecrare extra sacrum
ponere. Et est compositum ab ex et
sacro. sacras. et mutat genus
in compositione est enim deponens. inve
nitur tamen quandoque execro. execras.
Sed frequentius invenitur deponens.

Expirare dicitur mori. extra
spiritum mittere. et est compositum
ab ex et spiro. spiras quod est uiue.
flare. olere. uel redolere. uel

spiritum ducere.

Extum exti ab exeo. exis. dicitur intestinum. Unde
hic et hec extispex extispicis. i. augur
qui inspicit exta. vel dicitur extum
ab exto. extas. quod est extra stare.
vel apparere. eminere. quia exta a fi-
aunt extare ventrem et prominentem
bulum esse. Unde videtur locus quasi
sequi ventrem suum.

Extalis et extum idem sunt.
ut dicit papias. s. via al-
vi purgande. Unde .i. Reg. v. co-
putrescebant prominentes exta-
les eorum. Quod dicit ioseph(us) fecisse
fuisse ex violenta passione dis-
sinterie ut putrefacta egererent in-
testina. Unde mures ebullientes
de agris corrodebant extales
eorum. extalis est masculini generis.

Extasis est pavor et excessus
mentis. Dicitur enim ex-
tasis. cum mens non a pavore sed
alienatur. sed inspiratione revela-
tionis assumitur. Ita exponit glossa
act. iii. super illud. Repleti sunt
timore et extasi. secundum papiam ex-
tasis est excessus mentis. qui fit pa-
vore mentis. vel aliqua revelatione.

Exterminare est terminum aufer-
re. exulem facere. quasi ex-
tra terminos ponere et eicere. et proprie dicitur
de exulibus. Item exterminare id
est quod demoliri. vel dissipare. Unde
glossa. ieiunium super illud. vi. Mt. Ex-
terminant enim facies suas etc. i. de- ·i· ext͞ terminos
ornant. et devenustant. Unde ex- humane condicionis.
terminator dicitur ille qui abicit a abducunt.
propriis terminis.

Exterminatio. vel exterminium.
dicitur mors. desolatio. destruc-
tio. exilium. extra terminos eiectio. Item
exterminium dicitur mors. quia ponit
extra terminos vite.

Exterus. exterior. extimus. id
est quod extius. et dicitur ab extra.

Extemplo. i. subito. statim.
continuo. et dicitur extemplo quasi
extra temporis amplitudinem.

Extirpare dicitur evellere. eradi-
care. quasi stirpem extrahere.
vel destruere. Stirps autem dicitur radix.
truncus. progenies. prosapia. origo.

Extrico. cas. dicitur exterminare.
expedire. dissolvere. extra
tricam ponere. Est autem trica
capillorum convolutio. quasi tria capi-
ens. Solent enim mulieres capillos
suos in tres partes distinguere. Ut
eas apte valeant contricare. Item
tem. trica dicitur deceptio. merce-
trix. impedimentum. radix. mo-
ra. Unde trico. cas. dicitur decipere.
impedire. demorari. capillos in

tica compone. et componitur co-
trico. intrico. et extrico. et dicit
papias. et similiter huguitio quod pro
ducatur ibi hec silla. tri. Unde dicit
trico. huguitio quod eius composita actiua sunt.
et producunt hanc sillabam tri. Item
in doctrinali scribitur. Vicus est
unica et tricharia trica. Nicchi
teria erant filacteria in collis
athletarum dependentia de summi
tatibus armorum hominum quos uicerant
facta. Item oracius in libro sermo
num. Mercedem aut nummos
unde extricat amaras. Porrec
to iugulo historias captiuus
ut audit. Item uirgilius in vi.
eneidos. hic labor ille domus et in
extricabilis error. Item gualterus.
Impedit intricat. id est non inuoluere
signat. Extricat que sapit ex
pedit aut aperit.

Exulo. exulas. neutrum
passiuum est. Et non differ
entiam inter neutrum passiuum
et neutro passiuum. Neutra pas
siua dicuntur illa uerba que habent pas
siuorum significationem et significant passi
onem aliunde illatam. et sunt
quatuor uerba huiusmodi que habentur per
hos uersus. Exulo. uapulo. ue
neo. fio. iiii. ista. Sensum pas
siui sub uoce gerunt aliena. Neu
tro passiua sunt. passiuus silia. id est hec
que cum careant preteritis. supplectio
nem habent preteritorum per participium
et uerbum substantiuum. sicut et passiua.
et sunt quinque que notantur in
hiis uersibus. Audeo. cum soleo. fi
do. quorum gaudeo. fio. Quinque
puer numero. neutropassiua teneto.
Exulo componitur ab ex. quod est
extra et solum soli. quod est terra. Unde
exulare. id est extra solum poni. extra
minari. Unde hic et hec exul. qui
extra solum positus. Unde exilium.
quasi extra solum proprium positio. extermi
nium.

Fabi grece ethimologia.
a uescendo uocabulum
sumpsit. quasi faga. fage
enim grece comedere dici
tur latine. Primum
enim homines hoc legu
mine usi sunt. Ita dicit ysid.
in xvii. ethimolog. ubi agit Ca. vii.
de leguminibus.

Faber a faciendo ferro. no
men habet. hinc diriuatum est
nomen ad alias artium materias.
fabros uel fabricas dicere. Sed cum
adiectione. ut faber lignarius et
reliqua pro aptitudine operis. scilicet firmitatem.
Ita dicit ysidorus ethimol. xix. Ca. vi.
Dicitur ergo faber. quasi fa

ciens ferrum.
Fabrica est locus ubi aliqd
fabricatur. ul' ipsi edificiu
structura ubi fr. dr a fab. fabri. Et
Fabricare. inde fabrico. fabricas. ubi actiuu.
Et fabricor. caris. inuenitur depo
Fabricari. nens. Vt ibi fabricatus e auro
ram. 1 solem. Et faber. fabra. fa
brum. cautus. 1 ingeniosus. Vn
Fabre. fabre. aduerbium. Et componitur
fabrefacio. fabrefacis. qi ingeni
ose 1 artificiose facere. Et inde
Fabrefictus. fabrefictus. fabrifcti. tum.
Fabulas a fando poete no
minauerunt q2 no sunt res
facte s3 loquendo ficte. Verba sunt
ysidori in primo ethimol. Ca. xxvij.
Ca. xxvij. Facinus sic ait ysid in v.
ethimol. dicitur a faciendo
malum qd noceat alii. Et differt
a flagicio. Quicquid enim agit
indomita cupiditas ad corrumpe
dum animu 1 corpus suu. flagi
cium uocatur. Vn ysidor in eo
dem. Flagiciu dr a flagitando cor
ruptelam libidinis qua placeat
sibi. h duo sc gna oim peccator.
Factio. factionis. dicitur actio.
ul' actus faciendi. Dicitur
etiam factio. ficta actio qua s.
ondit quis se aliquid facere apd
cmodum alterius. 1 facit ut i
incomodet. Vnde 1 factio dici
tur proditio. Vn quidam. Factio co
ciliat reptos. dilectio uiuos. Et
inde dicitur factiosus. sa. sum.
factione plenus. fictor. proditor.
magne factionis actor.
Fama a fando dicitur. q2 fan
do .i. loquendo puagatur. p
tinoduces linguarum 1 aurium ser
pens. Est autem nomen 1 bonarum
rerum 1 malarum. Fame autem no
men locum certum no hz. q2 pluri
mum mendax est. adiciens multa
ul' dimittens de ueritate. q tam
diu uiuit. qum diu no pbatur.
at ubi pbatus fuit cessat. Exinde
res nominatur no fama. Virgi
lius in iiij. eneid. optime descri
bit famam dicens. Extemplo
libie magnas it fama p urbes.
Fama malum quo no aliud uelocius
ullum. Mobilitate uiget. uiresqz
acquirit eundo. Parua metu p
mo. mox sese attollit in auras.
Ingrediturqz solo. 1 caput inter
nubila condit. Illam terra parens
ira irritata deorum. Extremam ut
phibent oeo encheladoqz sororem.
Progenuit pedibz celerem et
pnicibz alis. Monstrum horre
dum ingens. cui quot sunt corpore
plume. Tot uigiles oculi subtus

·R·

·R·

mirabile dictu. Tot lingue toti
dem ora sonant. tot surrigit au
res. Nocte uolat celi medio. ter
reque per umbram. Stridens nec dul
ci declinat lumina sompno. lu
ce sedet custos. aut summi culmi
ne tecti. Turribus aut altis. aut
magnas territat urbes. Tam fic
ti prauique tenax quam nuncia ueri.

Fanum .i. templum dicitur
a phanos quod est sonus. quia in
cubant dii responsa in uoce hu
mana. uel a fannis quibus anti
qui templa edificabant. uel a
phanes quod est apparitio. quia ibi
maligni spiritus apparebant. uel a fan
do. quia ibi fandum est pro delictis.
uel pro contrario dicitur a fando. quia fa
num non est locus confabulationis. sed
deuote orationis. Et inde fanati
cus. ca. cum .i. lunaticus. insanus.
propter fanum uiolatum. uel quia hii ad fa
num ducuntur ut libentur. Item
fanaticus dicitur custos templi. et
fanaticum ad templum pertinens.

Fantasma.

Fantasia et fantasma dicuntur
a fasmos grece quod est apparitio
latine. Unde hoc fasma. fasme et
hoc fasma. fasmatis idem significat. Sed fas
ma semper est .i. apparitio. et ipse ianus
et incerta ut in nocte. Et non quod
fasma et fantasma et fantasia id
sunt. Sed fasma semper est dubia.
fantasma. uel fantasia. quibus sic quan
doque non. Item fantasia est de cog
nitis speciebus animo figurata. Sed fantas
ma est de incognitis. et hinc tercium
est quod falla in argumentationibus dici
tur fantasia. cum aliud appareat quam
sit. Unde fantasticus. ca. cum. quod se
apparet. uel quod pertinet ad fantasiam.
uel quod in se continet fantasiam. Unde et
cellula que est in anteriore parte capi
tis .i. qua est uis intelligendi. dici
tur fantastica. quia in ea homo fan
tasiat. et imaginatorie comprehen
sa intellectu percipiat. Ita exponit
huguicio. Est itaque fantasia ymago
alicuius corporis uisa cogitan
do in animo postea figurata. Fantas
ma uero est quam numquam uidimus speciebus
in animo figurata.

Far a frangendo dicitur. quod eo
in initio frangetur. apud an
tiquos enim usus molarum non erat
at. Sed frumentum in pilam mis
sum frangebant. et hoc erat ge
nus molendini. Ita dicit ysido.
ethimol. xviij. et secundum huguicionem. Ca. iij.
omnia genera frugum farra uocantur.
quia in pila franguntur. Modum au
tem dicunt far. omne genus grani
grossi excepto tritico. et post pro tritico.

Faretra est sagittarum theca.

q ferendo iacula dcā. sic feretrum.
ubi defertur funus. q idcirco
ethimol. commune habent. qr fare
Fere mortuum tra mortem feretrum portat. Contra
que sunt theca arcuum. sic faretre
sagittarum. Ita dicit ysidor ethi
Cā. ix. mol. xviii. Vel dr faretra a feron
quod est mors. qr quot hr sagit
tas. tot portat mortes. Vel au
tem dr faretra q ferens atra. vel
qi feretra. ethimologia e. et incipit
ab. f. lra. sic patz p ysid. et papia.
Farina dr a farre. qr de farre
fracto fit. communiter accipi
endo far pro quolibet semine frugum. vel
dr a fariciendo. qr in pane redac
ta farcit uentrem.
Fascia est ligatura qua te
gitur pectus. et papille. idest
mamille comprimuntur atque eis pun
ti cingulo angusti pectus arctatur.
et dicitur fascia a fasce. qr in modum
fasciculi corpus alligat. Unde hec fas
ciola. diminutiuum. q uulnera alliga
Cā. xxxiij. tur. Ita dicit ysid. ethimol. xix.
Item a fascia dr hec fascale. lis.
idest fascia. Sed proprie dicitur latum cin
gulum quo pueri ligantur in cunis.
Fasciculus est parua congregatio
lignorum. vel aliorum ad portandum
colligatorum. et quia inueniuntur sim
plicatur per congregatione. et dicitur per
diminutionem a fasce. hec fascis in
singulari dicitur congregatio lignorum.
ad portandum colligatorum. Ita expo
nit papias. Sed in plurali uo hi fasces.
fascium. dicuntur insignia honorum. et
quia ipsi honores dicuntur fasces a fas
ce lignorum. qr graues sunt. pondere
dignitatis et auctoritatis. Ad
dit autem papias. q fasces erant
laurice. i. fasciole purpuree qui
bus corone lauri ornabantur. quas q
cum portabant in fascibus. i. in indig
nitatibus positi dicebantur. Est ergo
fascis ethoclitum in signe. Eth R.
oclitum multipliciter dr. Vsus. Qua
tuor istarum genera. gradus. aut in
flectendo. sensus. Nomina sectam
ti faciunt ethoclita dici. Ut ce
lum. melior. uas. uasis. opis. ca
ro. fascis. Ista tria ultima pon
untur pro uno. Expositio istorum u
suum est. q ethoclitum dr pluribus
modis. Genere. ut hoc celum in
singulari. plr hi celi. Compara
tione. ut bonus. melior. opti
mus. Non enim regulariter compara
tiui formatur a positiuo. nec in super
latiuum. Unde melior et optimus
comparatione ethoclita dicuntur. Decli
natione. ut hoc uas. in singulari
tertie declinationis est. plr uasa. orum.
secunde. Sensu. siue signe. Ut h

fascis de quo p̄dc̄m est. Siliter
opis in singlri p auxilio. plr hee
opes p diuicys. Similit̄ caro ī
singlari p̄re est hoīs. q̄re plalr
hee carnes bruti s̄ aīalis. Vn̄
R. ūsus. Carnes carnifices. carnē
uendūt inertes. Item dicitur
ethocliutum impone. vt ego. mei
iupit̄. iouis. nā alia est p̄ico
ī noīatio. Item est ethoclitum
in p̄sona. ut sum es est. Sz ista
duo reducuntur ad ethoclitū
ī declinatōne. et q̄n duo isto
rum ccurrunt in una dictō
ne. ut hoc epulū. li. ī singlri.
plr hee epule. lar. Vn̄ ūsus.
R. hoc epulum comedis. epuleq̄z
parantur amicis. Ecce epulum
ethoclitū est gn̄e. ⁊ decl̄one.

Fascinus. ni. in masculi
no. ul' hoc fascinū. ī neu
tro. dicitur incantatō. et dicit̄
a fasce. q2 in quibusdam fascicu
lis h̄barum ⁊ fascys. solebat fi
fascinare. eri. Et īde fascino. nas. idest
īcantare. Vn̄ uirgil' in bu
col'. Nescio quis teneros ocul'
m fascinat hedos. et h̄ fascina
tio. i. incantatō. ⁊ hec fescen
nina. fescennine. mlr que post
fascinū. et fescennini. nox. di
cunt̄ carmina. q̄ mlr dicit. q̄n
pellit fascinū. et hee fescenni
ne. nar. dnr carmina. que nu
trix dicit mouendo cunas ut
sopiat puerū. et q̄n ponūt̄ p
laudibz. Vt ī s̄mone sc̄i Jo̅hi
ni de assūpcōne b̄e uirgīs p fes
cenninis. i. loco fescenninarz.
Inuenitur eciā fescēnin'. na. nū.
idest nuptial' a fescennino oppido.
ut dicit papias.

Fastidiosus. sa. sū. dicitur s̄
bus tediosus fastidio ple
nus. fastidiū enī dr̄ sup̄bia. ul'
tediū. a fastidio. dis. diy. ul' di
ui. fastidire. qd' est horrere sp̄er
nere. tedē. et est actiuū cū suis
cp̄oitis. Ita dicit huguicō. ḡ
cisū p̄ōit tales ūsus. Sunt fa
R. tedia stidia sz s̄ fastigia celsa. hu
ic fastus. illi dic fastidio cap̄ sce.

Fastigium dicit̄ sūmitas. ul'
altitudo alicui' rei. et dici
tur a fastus. tus. tui. quod est
superbia.

Fastus a fastidio ūbo. q̄rte
declinatōnis est. ut dicit
priscianus. huguicō tn̄ dicit
q̄ p̄scianū. q̄ fastidio dr̄ a fastus.
qd est sup̄bia. Item hic fastus.
fasti. p annali. scdē declinatōis
est. hic annal' dicit̄ lib. ī quo ge
sta anni ptinent̄. et dicit p̄sca.

quod fastus per annali. a fastis. et nefas
tis diebus dicitur. Inuenitur tamen et
quarte declinationis. Vnde lucanus
in .x. circa principium. Nec meus eu
doxi uincetur fastibus annus. Item
fastus. ta. tum. id est quod licitum. Vnde
dies fastus dicebatur in quo licebat
romanis publica opera exercere. Di
es nefastus in quo non licebat eis
huiusmodi operari. et tunc dicitur fastus.
a fas. Fas autem indeclinabile. id
est quod licitum.

Fatum dicunt pagani quicquid
dii fantur. a fando id est loquendo.
quod nisi hoc nomen in alia re iam soleret
intelligi. quo corda hominum nolumus in
a fando clinare. rationabiliter fatum possumus ap
pellare. Non enim abnuere possumus
esse scriptum in litteris sanctis. Semel lo
cutus est deus duo hec audiui etc. Quod
enim dictum est. semel locutus est deus. in
telligitur inmobiliter. hoc est incommuta
Et locutus biliter. omnia que futura sunt. et que
sic nouit in ipse facturus est. Tria autem fata fi
commutabiliter guntur in colo. et fuso. digitisque
fila ex lana torquentibus. propter tria
tempora. preteritum quod in fuso iam
netum id est filatum atque inuolutum est.
Presens quod inter digitos nentis
traicitur. futurum quod in lana que
in colo implicata est. eo quod adhuc per
digitos nentis ad fusum tamquam

ad preteritum trahi ac nendo est. primus
uero fata per antifrasim appellatas. que
minime parcunt. quas tres esse uoluit.
Vnam que uitam hominis ordiatur. al
teram que contexat. Terciam que
rumpat. Incipimus enim cum nas
cimur. sumus cum uiuimus. desini
mus cum interimus. Ubi sunt
ysidori. ethimol. viii. Vnde uersus. Ca. xi.
Cloto colum portat. lachesis tra
hit. atropos occat. Secundum hugu
cionem fatum est temporalis succes
sio uel euentus rerum a deo prouisarum.
Vide differentiam fati et fortune.
Infra in expositione fortuna.

Fatuus a for faris dicitur.
quia fando ostendit insipientiam su
am. et differt a stulto. Stultus
enim est qui per stuporem mouetur.
in nimiam seuiciam in corde. [illegible].
Secundum ysid. ethimol. x. Fatuus
ideo estimatur dictus quia nec quod fatur
ipse. nec quod alii dicunt intelligit.

Fauilla a fos quod est ignis dicitur
scintilla prius accensa. Fauil
la uero extincta igne deserta.
Vnde fauilla dicitur quasi faginula. et a
fagin quod est comedere. quia est cibus
ignis. Fauilla dicitur quasi fouilla
a fouendo. quia fouet ignem.

Faustus. ta. tum. a faciendo
dicitur. scilicet felix cui fortuna fa

et componitur infaustus. i. infelix. cui fortuna non fau-
uet. vnde fausta acclamant. qui lau
des de felicitate temporis successibus
decantant.
Fauus est mel in cera. scilicet
brisca mellis. et dicitur
a fagin quod est comedere. quia pocius
comeditur quam bibatur. Ita dicit
ysidorus ethimologiarum xx. Capitulo ij.
Faux. faucis. multas habet sig
nificationes. fauces enim
dicuntur anguste fistule per quas
ab intimo pectore spiritus exiens sonum
uocis emittit. et dicuntur a funden
dis uocibus secundum papiam. uel dicuntur
a fos. quod est grece uox. uel a fan
do. quia per fauces fantur. uel a fos.
quod est aer. dicuntur fauces quasi fos ca
pientes. i. aerem. uel dicuntur a fagin.
quod est comedere. et secundum hoc fau
ces dicuntur maxime quibus comeditur.
et a similitudine faucium dicuntur
fauces. loca angusta. sicut sunt adi
tus uiarum inter montes. similiter dicuntur
fauces. hostia terrarum fluuiorum in
mare. quia hec loca solent esse stric
ta et angusta ad modum faucium.
uel quia per illa loca aque et naues
exeunt. sicut uoces per fauces. Versus
Si sus dicatur. falx metit. aut scin
dit. fex uiuit. faux que mandit.
Falx instrumentum est quo
uites putantur. messes me
tuntur. et prata falcantur. vnde
Versus. Falce puto uineta. meto
sata. tondeo prata. Et dicitur falx.
a filice. quia primo filix herba cum fal
ce abscidebatur.
Fax facis dicitur teda. quasi
focos faciens. a fos quod est
ignis. vnde hec facula diminutiuum.
Fedus est pax que inter di
micantes fit. uel pactum.
uel pactio. siue conpositio. et dicitur
a fide. uel a fecialibus. i. sacerdotibus
per quos pax fiebat. Vnde dicebā
tur feciales. quasi fediales quia fedā
faciebant. alii fedā dictā putant.
a porca fede et crudeliter lacerata. Vnde
et fedā porca dicebatur. cuius mors
optabatur ei qui a pace resili
ret. quam antiqui fustibus cedebant.
donec deficeret. ut per hoc significabatur.
quod si aliquis fedus illud rumperet. tali
pena afficeretur. Ita legitur in
papia. In hystoria autem in fine io
sue dicitur sic. Mos erat genti
libus in signum et robur federis ini
ti sanguinem simul effundere.
quasi diceret. sic effunderetur sanguis
illius. qui uiolauit hoc fedus. He
brei uero aquam fundentes atro
ciorem penam inuiolatorem iudi
cabant. alii enim liquores non
effunduntur de uase quin aliquod

uestigiū sui in uase relinquit. So
lus autē humor aque prius ef
funditur. qd faciebant hebrei i
federe inito cū dño. q.d. Non
solum iniator federis huius bibit.
Sicut in aliis fit federibus. s; tota p
genies eius bibit cū eo. ut nullum
uestigiū eius remaneret sup t
ram. Vn in signū federis. so
lebant ueteres erigere lapides. ut
sui diuturnitate fed' initū in
memoriā reuocarent.

Femina a partibus femorum dcā.
ubi sexus spēs a uiro distin
guitur. Vel dicitur a fos. qd est
igneus. quia vehementer concupiscit. (q.i. ut hēt igneam.)
libidinosiores enim masculis con
stat ee feminas. tam i mulieribus
quam i aliis animalibus. Vn nimius am
or apud antiquos feminē uo
cabatur. Ita dicit ysidorus ethi
mologiarum. xi. Ca. j.

Feminalia proprie dicuntur bracce
feminarum. qr tegunt femina.
idest femora mulierum. hoc femen
feminis. sic ait papias. pro est cois.
que et femur dicitur. S; femina sunt
mulierum. femora uirorum. ysidorus autem
dicit ethimol. xi. qr femina sunt (Ca. j.)
partes femorum quibus sequitantes ter
gis equorum adheremus. Vn femina
lia plurali dici uirorum.

Femora dicta sunt. quia ea parte a
femina uiri sexus discre
pat. Sunt autem ab inguinibus usque
ad genua. Ita dicit ysid. ethi
mol. xi. Et declinatur hoc femur (Ca. j.)
huius femoris. Vnde hoc femorale. id
est quod feminale. s. bracce que tegunt
femina uel femora. sic dictum est
supra proximo.

Fenix arabie auis dicta quod co
lorem feniceum .i. coccineum
habeat. uel quod sit i toto orbe singul
aris et unica. Nam arabes sin
gularem fenicem uocant. Hec quin
gentis et ultra annis uiuens dum
se uiderit senuisse. collectis arom
atum uirgultis rogum sibi construit.
et conuersa ad radios solis alarum
plausu uoluntarium sibi incendium
nutrit. sic quoque iterum de cineribus
suis resurgit. Ita dicit ysidorus ethi
mol. xii. Vnde ouidius methamor. (Ca. vij. .ō.)
xv. Vna est que reparet seque ipsa
reseminat ales. assyrii fenica uo
cant. non fruge neque herbis. sed turis
lacrimis et succo uiuit amomi. Hec
ubi quinque sue compleuit secula ui
te. Ilicis in ramis tremuleque
cacumine palme. Unguibus et pu
ro nidum sibi construit ore. Quo si (simulac .i. postquam.)
mulac casias et nardi lenis ari
stas. Cassiaque cū fulua substruit

timiama mirra. Se sup impo-
suit qz in odorib; eius. Inde fer
tur totidem qui uiue debeat an
nos. Corpore de p̄rio p̄uū feni
ca renasci.

Fenestra dicitur a fos q̄d
est lux. q: lucem ferat.
ul' feneirat. ul' q: p eam foris
uidemus lucem. Q̄d aut̄ dici
tur fenestra q̄i ferens nos ex
tra. ethimologia ē ul' componitur
a fos ⁊ ministr̄. q: ministrat
lucem domui.

Fenus. fenoris. dicit̄ usura.
s; in hoc differūt. q: usu
ra est lucrū de capitali acceptū.
fenus u° lucrū de usura accep
tū. Vel usura est sine determina
to tempore. ut q̄n cōmodat
quis. xii. denarios p uno. q°t
quot mensib; acceptor uolue
rit. fenus u° ē cum tempe
determinato. ut q̄n quis conce
dit. xx. p. xxx. usq; ad men
sem. et inde dicit̄ fenero. as.
q̄d ⁊ feneror. aris. deponens i
uenitur. s. mutuare ul' mu
tuari. dare ad usurā. ul' ac
cipe. Vn̄ hic fenator d̄r qui
dat. ul' accipit ad usuram. R
sus de grisimo. Est usura su
os cum quis tradit in nu-
mos. Sz et lucri fenus duplex u
sura uocat̄. q̄n scil; usura dat̄
ad usuram. ⁊ inde recipitur
fenus ⁊ illō q̄d sic acquiritur.
appellat̄ feū liberale.

Ferculum dicitur appodi
ato. siue reclinatoriū. et
sic dicit papias. ferculū d̄r me
sa. siue discus edentiū. aut uas
culum missorū. in quo epule
feruntur. hec missoriū q̄i menso
rium d̄r a mensa. uas. s. paruulū
i quod i mensa ponitur. ferculū
singl'are abhominabile est i me
sa dictum epulonū. qui diuisas
appositiones cibariorum fercu
la appl'ant. et in omni signe
dicitur ferculū a fero. fers. In
ultima tn̄ parte dicit̄ ferculum.
q̄i farticlm. a fartio. fartis. quia
fartit. i. replet uentrem. ul' d̄r
a ferendo. quia fert̄ ad mensam.
cetera plana sunt.

Feria idem ē q̄d cessatio. Vn̄
et diem sollempnē antiq̄
tus feriā appl'abant. i. cessabāt. i. fiabat.
ab opib; seruilib;. ul' d̄r a ferē
dis uictimis. ⁊ holocaustis. q̄
tunc ferebant̄. Et nō q: iudei
dies. sabbati appl'ant. Nos uo
ferias dicim̄. q: omni die. feria
re. i. cessare a pc̄to debemus.

Vnde dicim̄ primam feriam .s.
diem dn̄icam. Secūdam feriā. t̄
ciam feriā. q̄rtā feriam. q̄ntā
fīā. Sextā fīm. Sabbatū illd̄ n̄
mutat̄. Vide sup̄ ubi exponitur dies.
Feriati dicebant̄ iudei sol
lempnizantes a feria. ul̄ a
ferio. ferias. ul̄ ferior. aris. qd̄
est cessare ab opibȝ τ sollempni
zare. Et nō qd̄ ferio est neut̄.
ferior deponēs.
Feretrum dr̄ a feron qd̄ est
mors. q̄r ferat mortuū. qd̄
autem dicat̄ feretrū. q. ferens
atrū. ethimolia est.
Fermentū a fervore dr̄. scilȝ
levamentū. ul̄ zima. et dici
tur a ferveo. es. q̄r fervere τ ex
crescē faciat pastam. Vn̄ ferme
to. tas. fmentū imponē. fme
to corrūpe. Vn̄ ubalia. Et nō
qd̄ dicat p̄scian̄. ferveo quoq; et
fervo invenitur ab utrq; tam̄ p̄
titū fervi dicat̄. Dr̄ tn̄ p. b. fer
beo. ferbes. a quo ferbui.
Ferrata carpenta dicebañ
tur curr̄ ferrati. Carpen
tū eni͞ pompaticū gen̄ vehiculi.
q̄i carrū pompaticū. Ita dicit y
sidor̄ i. xx. ethimol̄. Cā. xij.
Ferrū sic ait ysid̄. ethimol̄.
xvi. dicat̄ a farre q̄r farra.

Cā. xx.

idest semina frugū terre condat.
scd̄m papiā dr̄ a feriendo q̄r fe
rit. τ domat cetā metalla. ul̄ dr̄
ferū a firmitate q̄i firmū. nullū
eni͞ corp̄ ut ait ysidor̄. tam den
sis int̄ se coherentibȝ τ implicatis ele
mētis q̄m ferrum. Vn̄ int̄ illi du
ricia cū frigore.
Fetans. i. pariens. ul̄ gn̄ans.
dicat̄ a feto. fetas. qd̄ ē parē.
ul̄ gn̄are. et est p̄ncipiū. Item a
feto. tas. dr̄ h̄ fetamus. h̄ fetatus. i.
pecus. pecudis. Vn̄ illd̄. de post
fetantes accepit eū.
Fetus. tus. tui. dr̄ partus.
scilȝ fructus uēri. ul̄ mlīeris.
ul̄ pecoris. sȝ p̄p̄e adhuc ī utero
existens. ī quo foueat̄. Vn̄ dicit
ysid̄. ethimol̄. xi. Fetus noīat̄ ē
qd̄ adhuc ī utō foueat̄. cui̇ secūde
dicūr folliculi. qui sil̄ cū infante
nascūt̄. otinentqȝ eū. sic dc̄i. q̄r
secū eduntur. fet̄ g̊ dr̄ a fouendo.
Vn̄ τ fetus. ta. tū. i. plen̄ fetu
et fecund̄. Vn̄ fetosus. sa. sū. i.
plen̄ fetu. et h̄ fetura. feture. dr̄
fetus scd̄m papiā.
Fiala sic ait papias. uas est
amplitudīe diffusū. et licȝ
ad diusa officia fiala assumatur.
ut ad ponend̄ thus. sic dicit ma
gist̄ in hystor̄. et ad multa alia tn̄

Cā. j.

ine vasa potatoria ab ysid' computa
Ca° v°. tur. Vn̄ dicit in xx. ethimol'. fi
ale dc̄e q ex vitro fiant. Vitrū
enī grece hyalum dicit'. p̄inde fiale
dc̄e sunt. vl' qd in ipis potare so
lent. vl' patentes sint. diffusisq;
labiis. Dicit' g° fiala. q̄i hyala. ab
hyalum qd est vitrū. h patera vas
est potatoriū. Vn̄ quidā religio
sus dicebat p'lato suo. qui ei inhi
R. buerat ne biberet vinū. Si pate
es. pate. pateras ad vina patere.
Fibre sic ait ysid. ethimolo
Ca° j°. giar. xi. iecoris sunt ext'
mitates. sic' et extreme ptes foli
orum in vitibz. sive q̄si lingue
eminentes. dc̄e aut' sunt fib'
eo qd apud gentiles. in sacris ad phe
bi aras ferebantur ab ariolis. qui
bus oblatis atq; accensis. r̄nsa
acciperent. fibra id est qd vena.
Fibula genus e ornamēti.
vl' firmatorii. Vn̄ dic' ysi
Ca° xix. dorus ethimol'. xix. fibule sunt
quibz pectus feminar ornat'.
vl' palliū qd tenet' a viris in hu
meris. seu cingulū in lumbis.
Ficarius a ficu dr. ille q col
ligit. vl' vendit ficus. Itē
ficarii dn̄r homines silvani de
ficubz viventes. Vn̄ ys. l. f.
habitabunt dracones cū fatuis

ficariis. Interlinearis. hominibz
silvanis. Alii dn̄t q ficarii di
cunt' fauni. et satiri. qui int' fic'
et alias arbores morant'. qui in ys
saia onocentauri. et pilosi appel
lant'. Mendosi codices hn̄t e
fatuis sicariis. Sicarii autē
sunt qui sicham deferunt homicidie.
Sicha aut' sic ait papias. gladi'
brevius est quo maxie utunt'. q'
apud ytalos latrocinia exercent.
et vocat' p antifrasim. misericordia. q'
nemini miseret'. et ut quidā di
cunt telū e in baculo absconditū.
Ficus dicit' morbus quidā.
Item ficus dr quedā arbor.
et eius fruct'. Vn̄ scribit' in g'
cismo. Ficus. castanea. nux. hec R.
tria nōia tm̄. lignū cū fructu
sb eod' nōie signant. Id in alio
loco. Est ficus morbus. est fic'
fructus. et arbor. p tribz e q̄rte
genus e variato ptis. Dicit' h
ficus p morbo. p reliquis h. Et
nō q p morbo est scd̄e declina
tionis. p reliquis q̄rte. Nō tn̄
qd dicit p'scian'. s. v exponitur
domi'. Item in sac' scriptura qn̄
invenitur scd̄e declonis p fructu.
Item p morbo q̄rte declonis qn̄
invenitur. sic ondit p'scian' p ex
emplū marcial' dicentis. Cū dixi

R. ficus rides qui barbam illi. Et dixi ficos ceciliane uiles. Diceremus ficus quas scimus in arbore nasci. Dicemus sic ceciliane tuos. ex quo ostendit et uicium et fructum quarte declinationis esse. genere autem differre.

Ca. vii. Et dicit ysidorus ethimol. xvii. loquens de arbore sic. ficus autem a fecunditate dicta. feracior enim est ceteris arboribus. Nam ter quaterque per singulos annos generat fructus. atque altero maturescente alter oboritur. hinc et carice a copia nominate. et sequitur a senibus scabro seposi sumpte. ficus rugas eorum feruntur distrahere vel distendere. Tauros quoque ferocissimos ad fici arborem colligatos repente mansuescere dicunt. A ficu dicitur hoc ficetum. i. locus ubi fici crescunt. et hec ficulnea. dicitur pro ficus.

in quo

Fictio. fictionis. dicitur falsa vel ficta amicicia. que ficta actio a fingo. fingis. finxi. fingere. fictum. fictu quod est ornare. componere. facere. formare. plasmare. excogitare quod verum non est. et simulare. Unde hic et hec fictilis et hoc fictile. ad fingendum facile. vel quod iam fictum est. Unde uasa terrea fictilia uocantur. que ficta. i. composita. ut aliquam formam habeant. Et a fingo hic fictor. i. compositor. ornator. factor. formator. simulator. fict° actor. et hec figmen. figminis. et hoc figmentum dicitur compositio. formatio. adinuentio. siue simulatio. ficta factio.

Figulus. i. fictilium compositor dicitur a fingo quod est componere. qui fingens lutum. vel fictor luti.

Figura a fingendo dicitur. similitudo. forma. Sed figura hominis est forma nature. Sic dicit papias. et inde figuro. ras. et configuro. ras. Item figura multas habet acceptiones. Dicitur enim figura uicium ratione excusatum. Item figura est accidens partium orationis. Unde priscianus ait. figura dictionis in quantitate comprehenditur. vel enim simplex sit magnus. vel composita ut magnanimus. vel decomposita ut in hiis que a compositis sunt diriuata. ut magnanimitas.

Filacium exponitur inferius inter dictiones que incipiunt per. ph.

Filius dicitur a filos quod est amor. eo quod sit amor parentum. vel dicitur a filo generationis. Est enim filum generationis progrediendi in posteros. et ubi deest filius. frangitur

filium. Quatuor autem modis sic
Ca° v° dicitur ysidorus in ix° ethimologiarum. Filii ap
pellantur natura imitatione ad
optione doctrina. Natura: veluti
cum iudei dicuntur filii abraham. Imi
tatione: ut ipsius abrahe fidem
imitantes ex gentibus dicente domino
in evangelio. potens est deus de lapi
dibus istis suscitare filios abrahe.
vel sicut eosdem iudeos dicens. fili
os esse dyaboli dicat a quo nati non
sunt. sed que fuiunt imitati. Adop
tione quoque ab humana consuetudine
nulli licet nescire. vel sicut nos deo non
natura. sed adoptione dicimus:
pater noster qui es in celis. Doctrina:
sicut apostolus filios suos appellat eos in
quibus evangelium predicat et cetera.
Filius saltus dicitur david. i. ii.
regum. xxi. g. di. paral. xx.
c. ubi dicitur. percussit adeodatus
filius saltus polimitarius beethleemi
tes. goliath getheum. qui dicitur a
deodatus. quia ad liberationem israel datus
est a deo in regem filii saltus. quia
de pascuis et saltu filius assump
tus est. polimitarius: quia de ge
nere beseleel fuit mater eius. vel quia
multis modis amplavit cultum
dei. beethleemites deus a patria.
Ita exponitur in hystoria.
Fimbria dicitur extremitas
vestis. vel filum quod appenditur ad de
corem in extremitate vestis. sicut
fit in stolis et manipulis et in pallis que
pallis altaris. Item fimbrie di
cuntur ille scissure vel cingule que fi
unt in tunicas et clamidibus ioculatorum et quorundam nobilium que parti
dissolonis signa sunt non quia nobili
tatis. Unde huiusmodi vestis dici
tur fimbriata. papias dicit sic.
fimbrie dicuntur vitte in angulis
palliorum vel fines vestimentorum. et
dicit ysidorus ethimologiarum. xix°. quod fi Ca° xiiii.
brie ex greco vocabulum trahunt.
Fimus sic dictus est. quia fiat
ymus. quando enim spargitur in
agro occultatur sub terra. Idem dicitur
cus. quod vulgo letamen vocatur.
eo quod nutrimento suo leta faciat
germina. reddatque arva pinguia:
et fecunda. et dicitur stercus. stercus quia ster
nitur in agris. vel ab exegendo.
quia exegi oportet quod sordidum la
vitate redundat. Unde secorozo.
secoras. i. letamen aspergere et hec
secoratio. i. letaminis aspersio.
Finio. is. dicitur terminare consumare. consumere. Unde di
citur primus finitur et consumptus. qui comelt;
Finis dicitur terminus consumatio
meta. In generisimo ponun
tur alii usus. Est finis parti

Finis dicitur terminus, consumma
tio, mors, patria. Versus. Est
finis patria, mors, consummatio,
meta. In grecismo ponitur ali
ud versus, scilicet finis consumens et con
summatus finis. Est proximum finis,
quod est actus finis. Secundum Ysidorum
finis dicitur a fune, quia fines agrorum
funiculis mensurantur, et est du
bii generis. Dicitur enim hic et hec finis.

Fiscella est uas uimineum gra
cile, ubi caseus exprimitur,
et corripit penultimam. Unde gre
cismus. Fiscina de ferro, de ui
mine fiscina fiat. Virgilius in
primo georgicorum. Nunc facilis rubea
texatur fiscina uirga. Quod au
tem dicitur fiscella scirpea expo
nitur de scirpo, id est de illo genere iunci
ei erat contexta. Nec credendum
est illi qui dixit quod fiscina dica
tur a fisco quia in modum fisci, id est sacci
rotunda sit. Dicit enim Priscianus
fiscina corripit penultimam quia
fuscina. Cur ergo piscina producatur
tur, quia hec sine dubio a pisce
diriuatiuum est. Fiscina autem a fis
co an fiscus a fiscina an neutrum
a neutro dubium est. Nam nec
fuscina a fusco nec pagina a pa
go nec mutina a muto nec ar
minum ab armo diriuata cum

ita dicit papias. Est diminutiuum a fisci
na. Fiscina est uas uimineum in quo caseus
exprimitur.

sint primitiua penultimam corri
puerunt.

Fistula que et cassia arbor
est aromatica similis pinea. Est autem
robusti corticis et purpuree, que
ad curandas uiscerum molesti
as ualet. Que propter sui uirtutem a que
busdam inter herbas odoriferas con
putatur. Ita dicit glosa. Cantica
iiii. f. Item fistula est instrumentum
ad canendum ex cannulis compacta, — cannulis
et dicitur a fos quod est uox uel
aer, et stolos quod est missio, quasi
emittens uocem uel aerem. Unde
fistula dicitur aqueductus uel meatus
quia aquam fundit et eiciat, sicut
fistula instrumentum canendi emit
tit uoces. Unde domatum fistu
le uocantur canales. Vide supra
ubi exponitur domatum fistule.

Flaccens participium est des
cendens ab hoc uerbo flac
ceo flacces, cui, cere, quod est quod id
marcere. Unde flaccens id est quod
marcens, et quia quod marcet ex
siccatur et arescit, ideo quandoque
ponitur flaccere pro arere. Unde
dicit Ysaias xix. d. Erunt
irrigua eius flaccentia, id est arentia.

Flagellum diminutiuum est
a flagrum flagri. Unde Ysidorus
ethimologiarum v. Flagra et plage et — Capitulum xxvii.

Flagella dicuntur. quia cum flatu
et strepitu in corpore sonant. Nam
plage que flage dicuntur. Sed plage
et flagra prime impositionis sunt.
Flagella autem per diminutionem
dicta. et secundum huguicionem flagra
et flagella sunt virge. vel potius
summitates virgarum. quia cum flatu et
strepitu in corpore sonant. vel sum-
me partes arborum dicuntur flagella. quia
ventorum flatus sustineant. totum
illud accepit ab ysidoro et papia. Di-
cit enim papias. Flagella ubera
sue virgarum sunt. certa non mu-
tantur. Ita dicitur ethimologiarum xvij. Ca. vij.
c. Summitates vitium et fructuum
fruticum flagella nuncupantur.
eo quod flatu agitentur. Flagra
thiurum dicuntur. Flagella de ve-
tetris vel nervis. vel coriis. thau-
rorum facta. Item quia flagrum percutit.
et urit. dicitur flagrum quasi uber
ardo. quasi ardor. Unde papias.
Flagra dicuntur incendia. vel flagel-
la. et inde dicitur flagro. flagras. i.
estuare. fervere. ardere. Sed ~~fragro~~
fragro. fragras. dicitur redolere.
.R. Unde versus. fla. facit ardorem.
Sed fra largitur odorem. Flagitur
l. r. quia dabit. l. fra. caret. r.
bis habebit.

Flagicium dicitur dedecus et
pretium. et sic dicitur ysidorus in v. ethimo- Ca. xxxv.
logiarum. Flagicium est quicquid agit
indomita cupiditas ad corrumpen-
dum seipsum. Facinus vero quod alteri
noceat. vel secundum papiam. Flagicia
sunt que in deum fiunt. facinora que
in hominem. Unde dicitur flagiciosus.
flagiciosa. sum. i. viciosus. libidino-
sus. turpis. criminosus. et dicitur
flagicium a flagito. tas. quod est expo-
stulare. querere. rogare. petere.
cum clamore poscere. Unde fla-
gitare dicitur quasi flatum gerere. vel fla-
tum agere vel agitare ethimologiarum est.
et exigit duos accusativos post se.
Unde in doctrinali dicitur. Postulo .R.
pro. peto. doceo. rogo. flagito. ce-
lo. exuo. cum vestit. moneo. induo
calceo. cingo. accusativos gemi-
nos hec verba requirunt. hunc autem
passivum quis verbi voluit sibi clausa.
aut quivis verbi sibi postulat associ-
ari.

Flavus. va. vum. secundum hu-
guicionem dicitur albus. vel rubeus.
Sed proprie flavus est qui vulgariter
dicitur blundus. Unde et homines fla-
vi dicuntur qui habent capillos flavos.
et qui coloris auri. Item flava dicitur
harena. et flava spica cum matura
est. et dicitur flavus a flaveo. es.
quod est esse vel fieri flavum.

Flos a fluo fluis dicitur. Unde
Ca. vi. dicit ysid. ethimol. xvii.
flores nominati quia cito defluant
de arboribus. quasi fluores quia cito sol
vantur. In hiis duplex gratia color
is et odoris. austro enim flores sol
vuntur. zephiro fiunt.

Fluctuo. fluctuas. dicitur com
moveri. vacillare. fluctibus in
R. undare. Unde ulius. fluctuat aut
dubitat. quatitur vel vacillat. in
undat. Et dirivatur a fluctus. tus.
tui. quod a fluo. fluis. descendit. vel
a flatu dicitur fluctus. quia flatibus ven
ti fluctuet.

Fluvius est perhennis aque
decursus. a fluendo perpetu
dictus. Hic autem flumen. ipsa aqua. am
nis autem ab amenitate nemor
is et frondium dicitur. Ita dicit ysi
Ca. xxvi. dor. ethimol. xiii. Item ibidem
fluminum duo sunt genera. Unum
torrens. aliud vivum. De quo vir
gilius. Donec me flumine vivo
abluero. Torrens est aqua veni
ens cum impetu. dictus autem torrens.
quia pluvia crescit. siccitate torres
cit. id est arescit.

Fluentum fluenti. idem est quod
flumen. et dicitur a fluo. fluis.
Et nota secundum papiam quod flu
ere dicitur tribus modis. humore

re. sanie vivorum. tabe mortuorum.
Item. fluit. quod naturaliter de
currit. defluit illud quod etate vel
vetustate solvitur.

Focaria dicitur coquina
ria a foco. Unde i. Reg. viii.
d. filias quoque vestras faciet sibi un
guentarias et focarias. Unde iose
phus est. coquestrias a coquendo et
est coquestrius. vel coquestria. qui
vel que panem vel aliud coquit.
Item focaria dicitur concubina.

Focus. foci. a fovendo dicitur quia
fovet ignem. Ignis enim
est ipsa flamma et quicquid ignem
fovet. focus vocatur. sive sit ara.
sive sit aliud. in quo ignis fove
tur. Unde papias. focus est fom
es et nutrimentum ignis. vel in quo
ignis fovetur. Item focus dicitur
locus in quo ignis fit in domibus et
quem ponitur pro igne. Unde hic foca
rium dicitur locus ubi fit. Item sub
cinericius panis. dicitur focarius. de quo
loquitur ysidorus in xx. ethimol. Ca. x.

Folliculus est theca frumen
ti. in qua granum frumen
ti servatur. intus super spicam.
vallo insita minime protenden
ne avium morsibus spica suis fruc
tibus careat. aut vestigiis prote
ratur. Ita dicit ysidorus ethimo

Ca. iij. logiar. xviij. Non solū aut̃ frumē
ti. s; ⁊ cuiuscumq; grani cibaci. q̃
granū ꝯtin; īuolutū. pot̃ dici fol
liculus. ⁊ est diminutiuū. a folle.
h̃ follis instrumētū est fabroꝝ.
ad sufflandū ignē. et dĩ follis.
q̃i fouis. a fouendo. q2 fouet ig
nem flando.

Fomes. fomitis. nutrimē
tū. dĩ a fouendo. Itē fom
es dicitur origo. radix. scd̃m p̃i
piam. Item lignū aridū. ul' fu
gus dicit̃ fomes. q̃d ab hys ca
piat̃. ⁊ foueatur ignis. Itē scin
tille. que emicant de ferro can
denti. fomites dr̃. sic̃ astule q̃
cadunt ex asseribȝ tam̃ dolant̃.

Foramē. acus. de quo dĩ. cȝ.
xix. f. facilius est camelū
p̃ foramē acus trāsire ⁊c̃. Sc̃ ex
ponitur ī hystoriys. fuiñt qui di
cerent in ierl̃m p̃uā fuisse por
tam. q̃ dicebat̃ acus. ad quā cō
ueniebant cameli p̃ compen
dio uie cū honeribȝ suis nō po
terant trāsire. ul' subire eam. Ex
honati ḡo trāsibant. ⁊ iterum recep
tis honibȝ minabant̃. scd̃m hoc
ḡo silitudo notatur. nō impossi
bilitas. oportet enī auarū am
orem opum dimittere. si uult i
gredi ad uitam. Item alia ex

positio. facilius signat hic minꝰ
ꝑ difficilius ꝯtrij. i. minꝰ difficile
q2 minꝰ īpossibile. Pot̃ enī dš
face. ut camelus p̃ foramē ac
trāseat nullo obstante. auarum
uo qui hoc noīe dĩtis intelligi
tur. ponere in glã. si pot̃ de potē
tia. nō p̃t̃ de iusticia ⁊c̃.

Foras uado. foris uenio. x̃
sus designat uoꝝ ista for
as ad. s; foris unde. R.

Forceps. forcipis. instrm̃ fa
brile est. cū quo tenetur f̃
rum ad fabricandū cū ⁊ dicitur
forceps. q̃i fortẽ capiens. ul'
q̃i ferrum capiens. Vn̄ ysid.
ethimol. xix. forcipes dr̃ q̃i Ca. vij.
ferricipes. eo q̃d ferrū candens
capiant. ⁊ teneant. siue q̃d ab
hys aliquid forrū capimus
⁊ tenemꝰ. Nam forrū calidū
est. vn̄ ⁊ frīdū. Vn̄ ⁊ formo
sos homines dicimꝰ. quibȝ calor
sanguĩs ex rubore pulchritudi
nem creat. Et nō q̃ sic̃ dicit
p̃scianus. forceps ⁊ adeps. ma
sculini ḡnis st̃. que tn̄ ueteres
ī femino ḡne ꝓtulerunt. hic for
fex forficis q̃i frum faciens
filum dicit̃ instrm̄ ad fila sci
dendā. ul' ꝯponitur a forō. q̃d est
ferre ⁊ filū. q2 ferat. i. auferat

filum. uel componitur a foris et capio
quia capiat quod foris est in ueste.
uel in panno. et secundum hoc proprie est
fullonum. Item hic forpex forpicis.
dicitur instrumentum cum quo perditur
pilus. quasi ferrium pilorum. id est aptum
ad pilos prescindendos. Versus. For-
R. fice fila. pilum cape forpice. ferrum forcipe.
fex est filorum. ceps ferri. pex quoque
pilorum. hic caueatur falsitas doc-
trinalis. quia forpex et forfex masculina
masculina sunt. prout per priscianum uidetur
agitur de generibus.

Fores dicuntur a foris. uel foras.
quia foris ponuntur et aperiun-
Ca. viij. tur. Unde dicit ysidorus ethimologiarum xv.
fores dicuntur que foras. ualue que
intus reuoluuntur. In singulari
dicitur foris in genitiuo. forem in ac-
cusatiuo. fore in ablatiuo. et pluraliter
hee fores. forum. foribus et cetera. Ingre-
cismo scribuntur isti uersus differ-
R. entiales. Urbis porta. fores
thalami. sed ianua templi. pe-
nioris est ualua. quod et ouidius mani-
festat. Dicens hic ualuas fre-
git. et ille fores.

Formella dicitur paruus caseus.
Unde magister in hystoriis. sic
exponit illud quod scribitur i. regum xvij.
scilicet formellas casei. id est x. caseos
paruos et recentes. hebreus habet

decem sectiones casei. id est x. genera
et diuersitates caseorum. Item alex-
nequam sic ait. Caseus exiguus di- R
citur quod formella figuratur. Nota quod
formula et formella diminutiua
sunt a forma. et proprie sunt istorum alu-
tariorum quibus formant calceos
siue sotulares suos.

Formica dicitur a foros quod est
ferre. et mica. quia ferunt
micas. id est grana farris. Unde oui-
dius methamorphoseos vij. f. grande o- .O.
pus exiguo micas ore gerentes et
cetera. uel dicitur a foro foras et mica. quia
ferat micas farris. quas congre-
gat. et hoc facit ne germinent. de
qua dicit ysidorus in xij. ethimologiarum. Ca. iij.
formice sollertia multa. prouidet
enim in futurum. et preparat estate quod
comedat in hyeme. In messe autem
eligit triticum. ordeum non tangit.
dum pluit ei super frumentum totum
eicit. formica componitur cum
leon. quod est leo. et dicitur hic formi-
coleon. ontis. de quo dicit y-
sidorus in eodem libro. formicoleon di- eodem capitulo.
b hoc uocatur est. quod est uel formica-
rum leo. uel est formica pariter et
leo. est enim animal paruum formicis
satis infestum. quod se in puluere ab-
scondit. et formicas frumentum
gestantes interficit. proinde autem

leo i fornice necatur. qr alijs
alibi ut fornices est. fornicas
aut ut leo est.

Ca. vj. Fornax sic dicit ysidorus
xix. ethimol. ab igne uo
cata est. fos enim ignis est. Unde
qi fos urna. fornax. qi fos urgens. Item quedam
dea gentilium dicebatur fornax. cuius
festa fornacalia dicebantur. For
natalia etiam dicunt ista circa for
nacem nocua. fornax femininum
.o. generis est. Unde ouidius methamor
R vij. a. aut in terena silices for
nace soluti. &c.

Fornix. fornicis. dicitur archus
triumphalis. iuxta superbi
am gentilium in signum uictorie
erectus. & sic dicitur in hystoria. super
i. R. xv. fiebat de marmoris pul
mis. & oliuis. & sic dicunt. ibi depin
gebatur series belli. & gloria trium
phi. & dicebatur fornix. qi foris in
tens. i. appens. qr in loco eminen
ti fiebat. ut ab omnibus posset ui
deri. uel dicitur a fornace. qr arcuatus
erat ad modum fornacis. & corripit
penultimam in obliquis. Unde uir
R gilius eneidos. v. f. menia conspicio
atque educo fornice portas. Idem
.ix. f. aut amnpni rupis aut sca
ti fornice saxi. Et qr in locis
hmoi meretrices solebant fornicari.

Ideo fornix dicebatur lupanar. Unde
iuuenalis. lenonum pueri in quocum
que fornice nati. generis. fornix .R.
est arcus. domus est meretricis. ac .fornix.
utrique caput dicitur esse foris. uel
dicitur fornix. qi forma. i. animam
necans. & inde fornicor. caris. fornicari.
qi formam. i. animam necare. in illo
turpi actu. & primo coniugationis.

Fortuna dicitur qi forte una.
qr uix aut raro permanet
eadem. Unde depingitur eius ymago. qi
uoluens rotam. propter suam uolubi
litatem. & scribitur uersus isti.
Glorior elatus. descendo minori .R.
ficatus. Infimus atque terror. rur
sus ad astra feror. De qua dicit y
sidorus ethimol. viij. ubi loquitur Ca. xi.
de dijs gentium. fortunam a for
tuitis nomen habere dicunt. qi deam
quandam res humanas uarijs casi
bus & fortuitis illudentem. Unde
& cecam appellant. eo quod in quolibet
passim incurrens. sine ullo exa
mine meritorum. & ad bonos & ad
malos uenit. Fatum autem a fortu
na separant. Nam fatum fortunam
dicunt. in hijs que fortuitu ueni
unt. fatum uero appositum singu
lis statum aiunt. Secundum papiam.
fortuna dicitur infelicitas euen
tus exitus. proprie autem accipitur

in bono. Unde fortunatus dici
tur felix. diues. cui fortune arri
det prosperitas.

Forus est exercendarum litium lo
cus a fando dictus. hic locus et
rostra dicitur: quia ex bello punico idem
captis nauibus carthaginensium
rostra ablata sunt & in foro roma
no posita ut essent insigne victo
rie huius. Verba sunt ysidori in
Ca. ii. xv. ethimol. Item in eodem. Forus
Ca. vi. est locus ubi uua calcatur. sic
dictus quia ibi feratur uua. vel propter
quod ibi pedibus feriatur. Unde et
calcatorium dicitur. Sed hoc nomen
multa significat. Prima species fori locus
est in ciuitate ad exercendas nundi
nas relictus. Secunda: ubi magistra
tus iudicare solet. Tertia:
quam supra diximus quod calcatorium
nominamus. Quarta: spacia plana
in nauibus. hucusque sunt uer
ba ysidori. Virgilius eneid. v. de
turbat laxatque foros &c. Et
nota quod forus a ferendo dicitur tabu
latum in naui quia fert incessum
hominum. Item forus dicitur foramen
in naui per quod remus emittitur.
et tunc dicitur a forando. & ita expo
nunt plures illud virgilii eneid.
v. f. Deturbat laxatque foros
simul accipit alueo ingentem eneas.

Unde hic forulus dicitur bursa.
vel scriptorium quia crebro sit perfor
atum ad pennas & cornua im
ponenda. vel theca librorum dici
tur forulus. Unde iuuenalis.
hic libros ferat. hic forulos me
diam quam minuam.

Foueo. fota. fotum. dicitur
nutritus. molliter amplexus.
refectus. calefactus. Et dicitur a foueo.
foues. foui. fouere. fotum. quod est nu
trire. nutrire. calefacere. reficere.
sic quando quis reficitur per cibum. vel per
calorem. vel per requiem. vel per
amplexum. vel per tecturam. vel per
defensionem. in aliis rebus. Istas
significationes potes habere ex propria.

Fragro. gras. dicitur re
dolere. odorem dare. vel
odorem emittere. Et potest dici a
frango. gis. quia fracte species
maiorem odorem emittunt.
Unde dicitur fragrare quasi fractu re
dolere. Versus differentiales. Fla. fa
cit ardorem. sed fra designat
odorem. Flagrat. l. r. quia da
bit. l. fra. caret. r. gemina
bit. quia in prima & secunda silla
ba scribitur. r.

Framea multas habet sig
nificationes. que possunt
haberi per hos uersus. Framea unum

dicta · rogus · ensis · lancea dēn
framea · mors · aīa · d's h' defendit
ab hac hīc · ysid · aut̄ ethimol
Ca. vj. xviij · sic ait · framea est gladi'
ex utraq; pte acut' · quem uul
go spatam uocant · Ipa est et
rumphea · framea aut̄ est dcā
q̄i ferrea · q' de ferro ē · Ac p'in
de omnis gladi' dicitur fra
mea · Machera dicit' gladi'
longus ex vtraq; pte acutus ·
a machron · qd est longum ~
Possumus eciam dicē q' framea
dicit' a fremo · fremis · q̄i fmea ·
q' facit hoīes fremere ·

Frater dicit' · q̄i fere alter ·
q' q̄n fr̄es ita assimilan
tur adinuicem · q' uix unus p'
sit discni ab altero · imo unus
alter ēē reputatur · et est ethi
Ca. vj. mologia · Ysidorus aut̄ ethīo
log' · ix · dicit sic · fr̄es dcī · eo qd
sint ex eodem fructu · i · ex eodē
semine nati · simple ex eodē p'e ·
Germani uo de eadem genitri
ce manantes · nō ut mlti dnt ·
de eodem g'mine · qui tn̄ uocan
tur fr̄es · Vtrini uocati · q' sit
ex diu'sis prib; & vno utō edi
ti · Nam uter' tn̄ mrīs · Q'
tuor aut̄ modis fr̄es dcī sunt
i scripturis · Natura · vt
esau et iacob · Gente · vt omnes
iudei fr̄es int' se uocantur · Cog
natōne · qui sūt de vna familia ·
idest patria · qs latini · i · p'tnita
tes int'pretant' · cum ex vna ra
dice mlta g'nis turba diffundi
ditur · vt i geñ · dicit abrahā
ad loth · non sit rixa int' me
& te i c · fr̄es enī sum' · Et cte
nō erat loth frat' abrahe · s; fi
lius fr̄is eius aram · Q'rto mo
do · affcū dnr̄ fr̄es · qui i duo iu
ra scinduntur · sp'uale & cōmūe ·
Sp'uale · q̄ oms xp'iani fr̄es
uocant' · Vt ecce q̄m bonū et
q̄m iocundum hītare fr̄es inunū ·
Cōmune · cū tōnis homines
ex vno p'e nati · pari int' nos
g'manitate cōiungimur · Vn
illd · Dicite hiis qui oderunt uos
fr̄es nr̄i uos · &c · et q' frequnter eltis.
occurrūt nob nōia ad cogna
tionem ptinencia · Item scdm y
sidor · ethimol · viiij · hic breuit' Ca. vj.
pstringuntur · Agnati dnr̄ q' eo
qd accedant p' natis · dū desunt
filii · qui p'us i n s genite idō ag
noscuntur · q' ueniūt p' uirilis
sexus psonas · Veluti frat' eod
p'e natus · ul' fr̄is fili' nepos · vel
ex eo · Item patruus · Cognati
~~ne~~ dicuntur · q' sunt ex p'pinq'

cugdati

tate cognationis coniuncti. qui inde
post agnatos habentur. quia per femini
ni sexus personas uenerunt. non sunt ag
nati. sed alias naturali iure cog
nati. Proximus propter proximi
tatem sanguinis est appellatus. Con
sanguinei uocati eo quod ex uno san
guine. i. ex uno patris semine na
ti sint. Nam semen patris spuma
est sanguinis etc. Frater germanus
et uterinus supra eodem exponuntur. Ger
mana ita intelligitur ut germani
eadem genitrice manans. Soror autem
ut frater. nam soror est ex eodem se
mine dicta. quia sola cum fratribus
in eadem sorte agnationis habetur.
Patrueles dicti eo quod patres eorum
germani fratres fuerunt inter se.
Consobrini uero uocati. qui aut
ex sorore et fratre aut ex duabus sor
oribus sunt nati. quasi consororini. Sob
ni consobrinorum filii. Secundum papiam
sobrinus est qui de sorore nascitur.
Patruus frater patris est. quasi pater
alius. Unde et moriente patre mor
iente patre mortuo pupillum pro
prius suscipit et quasi filium lege tu
etur. Avunculus est matris frater.
cuius nomen formam diminutiui ha
bere uidetur. quia ab auo uenire
monstratur. Amita est soror
patris. quasi alia mater. Matertera
est soror matris. quasi mater altera. So
cer est qui filiam dedit. Gener
est qui filiam duxit. Gener est
dictus. quia adsciscatur ad augendum ge
nus. Socer autem et socius quod et
generum uel nurum sibi asso
ciant. Vitricus autem est qui
ex alio uxorem filium uel filiam
habentem duxit. et dictus uitricus
quasi a matre superducatur. quasi noui
tricus. uel dicatur uitricus quasi uitrei
custos. quia fragilis est et custodia
et amore filiorum ex alio patre geni
tor. Priuignus est. qui ex
alio patre genitus uel natus est. et
priuignus dici putatur. quasi pri
mignus. quia prius genitus. Unde et
uulgo antenatus dicitur. s. antequam
mater contraheret cum altero uiro.
uel dicitur priuignus quasi priuatus igne. i.
dilectione. quia non diligitur a nouer
ca. uel a uitrico. cetera exponun
tur in locis suis.
Fremo. mis. mui. mere.
fremitum. i. perstrepere. rugi
re. personare. irasci. indignari.
Ita dicit papias. et addit fre
me et frende. ita distinguuntur.
freme cum furore mentis usque ad
uocis tumultum excitari. fren
de uero proprie est dentes concute-
Frendeo. des. dui. dere.

uiro

idest dentes acuere. dentibus stri
dere. Unde hic et hec et hoc frendens
qui minando dentes frangit
et comprimit. Item a frendeo dici
tur hic nefrendus .i. porcus dom
esticus. carens testiculis. sic dictus.
quia non frendet dentibus sicut aper.
et hec nefrendis. porca domesti
ca. et hic et hec nefrendis .i. por
culus. vel porcula. adhuc lactens
non dum frendens. nichil quia adhuc
dentibus acuitiens. vel comminuens.
eadem ratione infans. qui non dum habet
dentes dicitur nefrendus. vel nefren
dis. Invenitur etiam frendo. dis.
ut ysa. v. g.

Frenum a fremendo dici
tur. quia equum freme cogit.
vel a frendendo. quia equi habentes
frenum in ore. frendent .i. impri
munt et acuunt dentes et mor
dent. Utrumque ergo scribitur in pri
ma. in plurali frequentius ponitur
per habenis. Unde versus. frenum
detur equo. frenos et frena te
neto. Quod autem dicatur freni fre
nos in plurali. ostendit lucanus in .iiij.
dicens. Saxa quatit pulsu ri
gidos vexantia frenos. ore te
nens. Idem in .vi. Exilit per
mi calibem frenos quem momor
dit.

Frigo. frigis. frixi. frigere.
frictum secundum priscianum .i. co
quere in patella in oleo. sine
uino. vel aqua. Quod autem faciat
frictum in supino. ostendit priscianus.
qui ait in .xi. terminantia preteritum
in xi siue consignatorus xi. in
tum conterentia faciunt supinum.
ut luxi. luctum. auxi. auctum. frixi
frictum. et cetera. In sacra tamen septuaginta
invenitur frixus. a. um. participi
um. et secundum hoc oportet ponere
frixum. frixu. in supino. Unde non.
quod a predicta regula prisciani excipi
untur flecto. tis. flexum. figo
fixi fixum. necto. nectis. nexui.
nexum. pecto pectis. pexui. vel.
pexi. pexum. fluo. fluis. fluxum. fluxi
vel fluctum secundum antiquos. Unde
fluctus pro fluxus et fluctuo pro
fluxuo. soliti sunt dicere. Unde et fluc
tus dicitur ipse motus aquarum. Item di
cit priscianus. et ideo excipit
ipse ista in suis locis. Sed aliquid ad
dimus. frigo. frixum. vel frictum.
plecto. tis. plexi. plexum. quod est
punire. ulcisci. flectere. vel ex
virgis aliquid componere. et est
antiqua grammatica. secundum
priscianum. Unde dicit ipse. plec
to. plectis. plexi. antiquique. Nec
enim plector et amplector di

vel sanguine
fluxi
frixi
R.
R.

cinnus. Sed plector passiuum est et
enti ostendit in proximone. Ego
plectar pendens. Xilus .i. xi. p
titum faciat. in ctum. rite supinum.
Excipis hic flexum fixum sic sub
trahe nexum. Et fluxum. pexum.
frixum sic dicito plexum. Sed cum
a frix. frictum uult regula dici.
Et quidam ueteres dixerunt a fluo
fluctum. De plecto. tis. plenius
inuenies infra inter dictiones que in
cipiunt a. p. uel ex pro plecto.

Fructus nomen accipit a
fruimine .i. eminentie gut
turis parte qua uescimur. Inde
et fruges. Fructus autem proprie di
citur agrorum et arborum quibus
utique utimur. In aliis uero abusi
ue et translatiue uocamus fructum.
Ita dicit ysidorus ethimol. xvii. — Ca. vi.
De frumine inuenies supra. uel ex
ponitur eructo. tas.

Fruges ubi ut ait papias
dicitur annua ualitas. alimo
nia. copia. cibaria. annona. et
sunt fruges liquide. frumenta
uero sicca et arida. et dicuntur a fru
endo .i. uescendo. Nam frumen
dicitur summa pars gule. In singulari
dicitur frugis in genitiuo. frugem in ac
cusatiuo. fruge in ablatiuo. Et
pluraliter hee fruges. frugum. frugibus

etc. Et nota quod segetes dicuntur dum
seruntur a serendo .i. seminando.
messes dum colliguntur a metendo.
fruges dum comeduntur a fruendo .i.
uescendo. Unde quidam uersus. A meto — R.
sit messis. fruges quod uescimur
illis. Dicitur autem quod sit sata per arua
seges.

Frugi secundum papiam dicitur
parcus temperatus alieno suo
contentus. continens temperator dicitur. Tamen co — abstines.
muniter autem et melius dicitur frugi bo
nus. utilis. ualens. et est nomen in
declinabile omnis generis. Dic
tamen prisciani quod frugi est datiuus huius
nominis fruges.

Fruor. frueris. fruitur. uel fri
tus. uel fretus sum. frui. tri
plex habet preteritum. Est autem pro
prie frui inherere rei propter se. Unde
scribitur in genesis. Diuinis — R.
fruimur. mundanis utimur escis.
Uescimur et potu. fungimur
officio. Utimur utilibus exopta
tis quod potimur.

Frumenta sunt que aristas
habent. fruges autem reliqua
frumenta. uel fruges a fruen
do .i. uescendo dicuntur. Nam fru
men dicitur summa pars gule. Ita di
cit ysidorus ethimol. xvii. Ca. iii.
Frumentum nomen quidem

uur attulit in petra. i. gratia co
fricata. iiij. R. v. a. l. iiij. g.
sedm quasdam biblias. Ita dicit
magister in hystor.

Frustum. frusti. particula
est panis. vel carnis. et
dicitur a frumine qd est superior
ps gule. eo qd capiatur a fru
Ca. ij. mine. Verba sunt ysid. l. xx.
ethimol. Vn de frusto. frus
tas. i. in frusta didere. et inde
frustatim adverbium. i. divisim. vel
particulatim. et frustra adverbium qua
litatis. i. divisim. vel sine causa.

Frustra adverbium qualitatis
idest sine causa inaniter
inutiliter. in vacuum. sine effectu. sine
emolumento. Ita dicit papias.
et inde dicitur frustror. aris. decipere
dere. calumpniari. fallere. sive deci
pere. Vn frustratur dicitur
laboris fructu evacuatur. illus.
et dicitur frustrari a frustror. et
frustro. frustras. similiter dicitur.

Frutices dicuntur breves ar
bores. sic solent esse in introi
tu silvarum. Vn dicit ysidor.
Ca. vj. ethimol. xvij. frutex brevis
est appellatus. qd terram fronde
tegat. q. d. frutex dicitur qui ter
ram fronde tegens. Vn hic
frutectum dicitur locus in quo cres

cunt frutices.

Fucus. fuci. est maior apis.
scrabrone minor. Deus
autem fucus. quia alienos labores
comedit. qui fugo a fagin qd est
comedere. depascitur enim qd non
laboravit. non enim mellificat sed
aliarum mel manducat. de quo
virgilius. Ignavum fucus pecus
a presepibus arcent. Ita dicit
ysid. ethimol. xij. Vn fucus dicitur Ca. viij. It
genus herbe de qua fit tinctu xvij. Ca. ix.
ra. quasi similiter dicitur fucus. et per quia
supposito colore. dicitur fucus quod
alienum mentitur colorem. Vn
sap. xiii. f. Rubicundum faciens
fuco colore eius. Vn fuco. fucas.
dicitur colorare. fucum supponere.
Item sic dicit papias. fucus
dicitur mendacium. fraus. dolus. in
sidie. astucia. quia supponitur veri
tati colorande.

Fulchrum. fulchri. a fulci
endo dicitur. s. pes lecti. et ponitur
tur pro lecto. et pro quolibet ornamento
lecti. Vn dicit papias. fulchra
sunt ornamenta lectorum. quia hiis
fulcimur. i. sustinemur. vel
quia thoros fulciant. sive caput.
quia reclinatorium vulgus ap
pellat. fulchra cubilia lecti.
fulchrum dicitur illud in quo ful

camur. ul' appodiamur.

Fulgeo. fulges. fulsi. idem
h3 preteritum q̄d fulcio. s3
in supino diffunt. q2 fulgeo. fa
cit fulsum. sic dicit prisciani?. 7 ful
cio. fultum. 7 q2 splendor ferit 7
prutit oculos ītuentiū. Jdō poni
tur fulgē p ferire 7 p prutere.
Vn̄ fulgur 7 fulm̄. Jta d' hug.

Fulgur 7 fulm̄ ictus sunt ce
lestis iaculi a feriendo dcī.
Fulgere enī ferire est. siue per
c̄te. Fulmina aut̄ collisa nub̄a
faciunt. Nam oīum reru
collisio ignem creat. ut ī lapi
dibus ēnimus. ul' attritu rotar.
ul' ī siluis arbor. sili modo ī nu
bibus ignis. Vn̄ 7 p'us nubi
la sit. deīn ignes. Ex uento
aut̄ fulmina ī nubib3 fiunt. et igne
et ī pulsu uentor emittitur.
Jdō aut̄ fulmīs ignis uim h3
maiorem ad penetrand. q2 sb
tilioub3 elem̄tis fc̄us est. q̄a
uidet̄. i. qui nob̄ ī usu ē. Tria
aut̄ s' nōia. fulgur. fulgor.
et fulmē. fulgur. q2 tangit.
fulgor. q2 īcendit 7 urit. ful
men. q2 findit. et idō tribus
radijs figuratur. Jta dic̄ ysid.
In ethymol. viii. Ca. x.

Fulgor. ris. d2 splendor. a
fulgeo fulgeo. fulges. 7 in fulgo
ris. ra. rū. i. fulgid'. 7 compoi
tur p'fulgor. ra. rū. i. p'fulgid'
ualde. ul' p' alijs fulgid'. et fulgo
ro. ras. i. fulgē.

Fulguro. ras. d2 fulgere.
et tūc est neutrū. Jtem
fulguro. ras. idem ē q̄d fulmen
prutē. 7 tc̄ est actiuū. Jn ps. cū
sup illō. fulgura chorusca'tōm
7 c. Dicit glō. fulgura. ul' fulgo
ra. ul' chorusca. i. clarifica chor
catōem. i. miracl'a fac crebrescē.
m̄ uidet̄ q2 poss3 exponi. fulgura
idest ad mod' fulguris mittere. fe
stina chorusca'tōnem. i. miracu
lor claritatē. ad detendū repro
bos 7 demulcendū pios. et s'
est actiuū.

Fuluus. ua. uū. dicit̄ ru
fus. rubeus. Jta expoit
p'pias. et d2 a fulgeo. es.

Fumarium a fumo dicit̄.
scil3 caminū. p q' fum' exit.
Fumus aut̄ d2 q' fos means. ethi
mologia ē. fos aut̄ grece. ignis la
tine. 7 a fum' fumi d2 fulina.
idest coquina. ū h'undat fum'.
et h' fuligo. fuliḡis. i. nigredo.
q̄ pendet ī coquina 7 ī trabib3
domus. Vn̄ iuuenal' ī pmo.
Jlle supcilium madida fuligine tac

tum. obliqua perducat acu. Item a fumo. fumigo. gas. i. infumare. uel fumum facere.

Fundi dicitur a fundendo. eo quod ex ea fundantur lapides. i. emittuntur. quod et componitur cum balin grece quod est emittere latine. Et dicitur hec fundibula. idest funda. Unde fundibulus. et fundibularius. qui fundit. et emittit lapides cum funda.

Fundus. fundi. a fundendo dicitur. et pro fundo aque. et pro parte uasis. et pro agro. et proprie pro allodio. quia fundit. uel dicias. Unde scribitur in grecismo. Dicitur allodium fundus. fundum maris pro imo. Quod cum dicatur fundum neutraliter. nusquam alibi recolo me legisse. Papias sic ait. fundi dicuntur possessiones. uici predia. agri. rura. Ysidorus autem ethimol. xv. dicit sic. fundus dictus quia in eo fundetur et stabiliatur patrimonium. fundus autem et urbanum edificium. et rusticum intelligendus est.

opes

N.

Ca. xiij.

Fungor. geris. functus sum. fungi. i. uti. proprie pertinet ad officium. Unde functi dicebantur quidam ciues. qui utebantur officio et honore aliquo. Unde et defuncti mortui dicuntur. quia expleuerunt officia uite. et componitur defungor. geris. i. deorsum a functione esse. et ponitur pro mori. Item componitur perfungor. perfungeris. idest uti. uel destruere. Unde perfunctorius. a. um. ad perfungendum aptus. uel destructorius. leuis et transitorius. uel ymaginarius. Unde forma mundi dicitur perfunctoria. i. destructoria et transitoria. Unde perfunctorie aduerbium. i. leuiter. ymaginarie. leuiter. aut pertransitorie. Modo uis differenciales. s. peritos. Ubi exponitur fruor. eris.

Funebre. funereum. et funestum. secundum papiam ita distinguuntur. funebre luctuosum. funereum quia ex funere constat. funestum uero quod a funere inquinatum est. sicut ille qui tangit mortuum. Frequenter tamen pro eodem accipiuntur.

Funis masculini generis dicitur corda. Unde hic funiculus diminutiuum. et hic funambulus. qui ambulat super cordam. et dicitur funis a fos quod est ignis. quia ante usum papiri olim funes cera circumdabantur ad usum luminis.

Funus. funeris. dicitur mors humani corporis exi

citum uel cateruam. sic dicti a furinibus
accensis quos ante feretrum preparatis
cera curuatis ferebant. Ita di
cit papias. Vide supra ubi ex
ponitur cateruam.

Fur hebraice fors latine.
Unde furci plurali dicuntur fortes.

Fur dicitur latine nocturnus
qui de nocte uadit. Unde
dicitur a furnus. na. num. quod est
nigrum. Unde furor. aris. Aliis.
fur latet in furno. latro se fert ob
uius uel latro. quia latro latet in sil
uis et spoliat uiatores. Aliis.
fur non est latro. sed tempore quo
rapit actio. Claro non actio fu
ratur tempore latro. latro la
tet luce. dignus uterque cruce.

Furiosus dicitur furia plenus. id est
insanus. Furia enim insania
dicitur a feriendo. quia feriat. id est
perturbat corda hominum. Furi
as autem pagani deas infernales di
cunt. quas eumenides uocant.
id est deficientes in bono. et a propriis
pretiis nominantur allecto thesi
phone. et megera. de quibus di
cit ysidorus. ethimologiarum. viii. Ai
unt pagani tres fu furias fe
mineas esse crinitas serpentibus propter
tres effectus. qui in animas hominum mul
tas perturbationes gignunt.

ras
Fia uindictam cupit. Cupiditas
desiderat opes. libido appetit uo
luptates. et a furia dicitur furi
atus. ta. tum. id est furiosus. Et nota
quod dicit papias. furiosus semi
ritu
rium fertur. et numquam ab eo fu
ror recedit. Furiatus est qui fu
rit ex causa. Furibundus est qui
ualde iratus. furore plenus.

Furo. furis. uerbum neutrum
est absolutum. et caret preterito
perfecto. et supino. Unde sic dicit pris
cianus. et mutuo accipit preteritum
et sup. in
ubi insanio. insanis. et declinatur
furo. furis. insaniui. furere. insa
nitum. et multa talia ubi enume
at priscianus.

Furtum est alione rei
clandestina contrectatio. a
furno. id est a nigro nominatur. quia in
obscuro fit. Vide supra ubi ex
ponitur fur. furis.

Fuscina. fuscine. penultima
correpta dicitur creagra.
Fuscinula
Unde fuscinula diminutiuum. scilicet
tridens cum quo carnes de calda
ria extrahunt. Ita exponit pa
pias. huguccio planius dicit sic.
fuscina est instrumentum ferreum tri
dens. quo utuntur gladiatores
ad capiendum se. piscatores ad ca
piendos pisces. coci ad extrahendum

das carnes de caldaria. ul' lebete
ul' olla. Vn̄ h' fuscinula. diminu
tiuū. Vide ubi p'sciatu sup' ubi
exponitur fuscina.

Fuscus. ca. cū. d'r nig'. sub
obscur'. a fusco. fuscas. qd'
est obumbrare. obscurare. fusco de
nigrare. Vide supra ubi
exponitur fucus.

Fusile dicit' qd' tm̄ fundi
tur. sic econt' ductile d'r.
quod tm̄ malleo p'ducit'.

Fusorium dicit' in quo ali
quid fundit'. fusoriū etiā
dicitur op'. qd' p fusuram fit. et
tunc declinatur fusori'. a. um.

Fusus. sa. sū. dicit' fugat'.
q'i pronō iactatus cū
metu iacens. discubens. p'stratus.
extent'. dicit' papias.

Fusus. fusi. instrm̄ est ne
di. ul' filandi. qd' alio no
mine p'ensū. q' pendet a colo. et
dicit' fusus a fundo. dis. eo qd'
p eū funditur qd' netū est. et
.d. masculini gn'is. Vn̄ ouidi' in
.iiii. methamorph'. Et lumina
X ueuit. leuia uersato ducente sta
mina fuso. nec credendū est q'
bustai qui dicit hoc fusū. Di
.d. cit enī ouidi' in .vi. methamor.
Sive leui teretem uersabat polli
ce fusum. Item sup illd'. ii. R. iii.
nec deficiat de domo ioab flu
xum seminis sustinens. et lep'sus te
nens fusū. i. effeminat'. dicit ma
gist' in hystor. Scdm h' quinque in
dicitur ei imp'cari. seminis fluxum
et lepram et curuationem. et strage
in bello et mendicitate. quidā le
gunt p uno lep'sus et tenens fu
sum. i. breue uentilabrū qd' fit
de foliis palmaz et uoluit' int'
digitos instar fusi. Item fusū
dicit aliqui instrm̄ ligneū cum
duabz ul' tribz tabell' quas q'cu
tiens lep'sus p eaz strepitū exci
tat homines ad b'nfaciend' sibi.
Et no' qd' q'tuor p'cedentia no
mina dicunt' a fundo. dis. quod
signat sp'gere. q'tere. fugare.
Ita dicit huguico. et accipit a
papia. Item a fundo d'r h' fusu
ra. i. actus fundendi. et ponitur
p fusione ul' effusione.

Fustis dicit' a fundo. dis.
q'i fusus stans. Ita dicit
huguico. papias aut' recitat
ubi ysidori dicens. fustes sunt V. ca. xxvij.
quibz iuuenes p criminibz feri
unt'. sic appellati q' p'fixi in terr'. p'
quos palos rustici uocant. Vnde
uidetur quod meli' dicit' fustis
a figo. figis. q'm a fundo.

Diascori
des actor ē
in phisica.

Galbanū sic ait disco
rides. lacrima est cuiusdā
herbe. similis ferule.
que i nichodemia nas
citur. ⁊ i syria. cuius optimū qđ est
mūdissimū. ⁊ sile amoniaco thu
ri in colore grana hēns. ut fabis.
Virtus eius calidā ⁊ ignea. appo
situ narib; fumigio ⁊ suppositu
menstruis ꝯferunt. abortū facit.
aceto ⁊ nitro mixtū. lentiginem
tollit. ut granū fabe glutinū tu
ssim medet. de alto cadentibꝰ ꝯ
quassatōnib; subuenit. cū mirra ⁊
uino bibitum ueneno occurrit.
infantes i utō mortuos acceptū
excludit. impositum dolorem la
teris mitigat. tortiōnes spargit.
epilenticis utilit adhibet. fumi
gio serpentes excludit. oleo mix
to punctū. uim serpentis n ad
mittit. oleo splendido mixtū ⁊
a serpentib; comestū. hisdem i
fert necem. dolorem dentiū i
positum tollit ⁊ c. papias dicit
q galbanū genus est pigmenti.
et est sucꝰ ferule. ⁊ hec ysidorꝰ
Ca. ix. ysid. ethimol. xvii. ubi agit de her
bis aromaticis. siue comunib;.
usus fine ubi dicit sic. ferula uoca
ta a medulla. Nam hilū tradūt
uatro ꝯ ferule medullam. quam
ęquoelon greci uocant. nonnulli a fe
riendo ferulā dixerunt. Ad hanc enim
pueri ⁊ puelle uapulare solent.
huius succus galbanū est. In hystoria
sup. xxx. exo. dr sic. galbanū ē
succus ferule. ⁊ nascitur i syria. op
timū cartillaginosū. ⁊ minꝰ lig
nosum. cuius odore fugant serpē
tes ⁊ c. et dr agalla qđ est lac. q
sucꝰ est. ⁊ lac hēre q ferula dici
tur. ⁊ inde hec galbanū. quasi
color inde fcs. Item hꝯ galbanū.
dicit̄ quedam uestis galbaneum
hēns colorem. nusquam recolo me
legisse galbanū i masculino ge
nere n in. xxiiii. ecc. Vnde dicit
lucanꝰ. ix. g. hic ebuli stridet
peregrinaq; galbana sudant.

ferula dicitur
quasi ferens hy
lum. Est au
tem hylus. si
ue hylum. illud
tenue qđ est i
penna.

Galea est armatura capitis
dcā a galero qđ est coriū.
Dicit enim ysidorꝰ ethimol. xviii. Ca. xiiii.
cassis de lamina est. galea de co
rio. Vnde scribit i galtino. De
tenui factam corio. galeā uoco
mitrā. De puro calibe. cassida
dicere. quodni tamen unū ponit
p reliquo. Item galea genus
est nauigii uelocissimū. Vnde u
sus dial. Armo caput galea.
pelagꝰ percurro galea.

Gallus sic ait ysidorꝰ i. xii. Ca. iii.
ethimol. a castratōne uo

catus q̄ſi castus. Int᷑ ceťas eni͂
aues. huic soli testiculi adimun
tur. Vn̄ ueťes abscissos gal
los uocabant. Sic̄ aut̄ a leone.
leena. a dracone dracena. Ita
a gallo. gallina. Gallus autē
plura siḡt. que hēntur p̄ hos u̓
sus. Gallus auis. gallus p̄ p̄ls.
gallus q̄z sacerdos. Est gallus.
fluui͂ qui bibit in furit. galli
dicebant᷑ sacerdotes. cibeles mol
les. ul̓ effeminati. gallus cōpōi
tur. hic gallicantus. τ h̄ gal
licinium. i. cant᷑ galli. τ tēpus
noctis sic dicit᷑ a cantu gal
li. Vide sup̄ in expō crepusculū.
Gallus. gallinaceus dr̄. qui quasi
gallina nutrit pullos q̄z mr̄
es solent ei deplumare ventrē.
τ fricare cū urtica. qui taliter
urticat᷑ libentissiē cubat sup̄
pullos τ nutrit eos. sic̄ mat̄ τ
castrat᷑. sic̄ gallina. gallinace᷑
etiā dicit᷑ capo. q̄ gallina. Ite͂
gallinacii dr̄r īb̄elles τ molles.
τ effeminati homines.

Gannio gānis. niui. uel
gannitum. nire. p̄p̄e uul
pium est. τ ponitur p̄ nutere ul̓
arridere. τ q̄z una uulpes gānit
ꝯ aliam. trāsfert᷑ ad lecatores.
Vn̄ τ ganeū dicit᷑ loc᷑ sb̄terrane᷑
ad ludend᷑. τ ad scortand᷑. τ h̄ ga
neus dicit᷑ lecator. a h̄ ganea. le
catrix. ul̓ meretrix. ganeo luxurios᷑.

Garrio. ris. riui. rire. p̄p̄e
est auium. Vn̄ garrulus.
garrit auis p̄p̄e. garrulat ip̄e
loquax. Et s̄cdm papiā garri
re dicit᷑ murmurare l̓ p̄strepe
ie. iocari l̓ iubilari. cū hylaritate can
tare. et dicit q̄d garrire τ loq̄
ita distinguit᷑. loquitur q̄
tempate τ recte dicit. Garrit
aut᷑ qui aut multa dicit᷑ aut sor
dide loquitur.

Gaza. lingua p̄sarum dici
tur thaurus. l̓ pecunia. l̓ opes.
ul̓ diuicie. Vn̄ dicit᷑ gaza op
pidū palestine. q̄z ibi cambises
rex p̄sarum posuit thaurū su
um. cum bellū egyptiis intulisset.
Ita expōit papias.

Gazophilaciū dr̄ archa. ul̓
locus. ubi ponitur pecunia
ad seruand᷑. et dicit᷑ a gaza q̄
est pecunia. τ philaxe q̄d est s̄
uare. Filaxe grecū est. τ dicit
papias gazophilacia in ezechie
le cellule p̄ue s̄t. in q̄b᷑ thauri re
condunt᷑. In veti u̓o translā
tione. p̄ gazophilacia. pastofo
ria hn̄t. τ postea dicit gazophi
lacia. ip̄m est q̄d exedre. In hy

ſtor. ſup euangelium dicitur. qd
gazophilaciū erat archa. desup
foramē hens poſita ad dexteram ingre
dientibꝫ ēcta altare ī qua mittebant
pecunia offerentiū ad sartatec
ta templi reparanda ⁊ ſuabant.
Vide ſup ubi exponitur corbanan.
et distingue ſignificatões ſcdm
loca ſua.

Gelu dicit a gelo qd est terra ⁊ li
go ligas. eo qd terram liget
et stringat. ⁊ dicit ysid. ethimo
Cā. xi. log. xiiii. qr tūc maiori gelu strin
gitur terra cū nox fuit serena ⁊
differt gelu a pruina. Pruina
enī est matutini temporis. fri
gus. q inde nomē accepit. qr
sic ignis urit. pir enī ignis dr.
Urere aut et ad frigꝰ ⁊ ad solē
ptinet. Nam uno ſmone duo
diuſa ſignificant eo qd unū ef
fectū hent. ſimilis enī vis est ⁊
caloris ⁊ frigoris. Unde ⁊ utraq
qs sera rupiunt. bruma etiā
dicitur matutinale frigus a
brachos qd est breue qr breui
ter durat. Item totū tempꝰ
hyemale dicitur bruma. ꝑpter
breuitatē dierū. Vl dicitur a
bromin qd est comedere. ul consu
R. mere. Ḡcilimus. Urat gelu. bru
Strigit ma gelidat. riget arbor. P eam

pi plana diffundit ampla ruina cat
albi pruina.

Gemma. i. gūma dicit
a gūmi. qr ad instar gū
mi translucet. Ita dicit ysi
dor in xvi. ethimol. Est aut Cā. iii.
gūmi lacrima arbor. qr cū gut
ta defluit. ⁊ ꝑmodium indura
tur ī gūmi.

Gena dicit a genos qd est
barba. qr inde incipiat
signū barbe. Gene aut sunt inf
iores oculorū ptes. Unde gene in
choant. Uerba sunt ysidori ethi
mol. xi. Cā. i.

Genealogia dr ſrīa. ul ser
mo de gñe. ul linea gña
tionis. sic in pncipio mathei. ⁊
componitur a genesis. qd est na
tura ul gñatio. ⁊ logos qd ē ser
mo. ul rō. qi ſmo de genesi.

Gehenna. sic dicit ysidorꝰ
ethimol. xiiii. g. locus ē Cā. ix.
ignis ⁊ sulphuris. qui appellari pu
tatur a ualle ydol consecrata. q ē
iuxta muros ierlm. repleta oli
cadaueribꝫ mortuorū. Ibi enī he
brei filios imolabant demoni
is. ⁊ appellatur locꝰ ille gehēno.
idest uallis filiorū ennon. ⁊ est
duplex gehenna ignis ⁊ frigo
ris. Vide expōnē ꝑonimi.

sup illud euangelium . nichil opertum
quod non reueletur ⁊c . quod legitur
de uno martyre . Dicitur autem ge
henna a ge quod est terra . et ennos
quod est profundum . quia est in profundo
terre . Unde in greciſmo scribitur . En
nos significat habitare eapropter quia pro
fundum . Ennosigeus et ennoicus pro
bat atque gehenna . ennosigeus
dicitur ab ennos quod est habitare . et
sigeum quod est promunctorium quod dicitur .
quasi habitator sigei . sic et appellaba
tur neptunus quia ibi habebat templum .
uel dicitur ennosigeus ab ennos ut dic
tum est et sige quod est silentium . uel
siclo quod est profundum . quasi silencia
rium quod est in profundo maris . com
perat neptunum . ennoicus dicitur
custos capriarum . ab ennos :
quod est capra . et custos . dis .

Gener . generi . dicitur ille qui
filiam ducit . et dicitur a gene
eo quod accisceatur ad augendum
genus . Vide sup . ubi exponitur fr.

Generare et gignere differunt .
sic patet per hunc uersum .
Femina sola parit . generat
uir . gignit uterque .

Genesis interpretatur natu
ra . uel generatio . Unde dicitur
genesis . quidam liber . in quo exor
dium mundi . et generatio seculi conti
netur . et declinatur . hec gene
sis . huius genesis . uel geneseos .

Geminen dicitur germen . uel
generatio . et dicitur a gigno .
gignis . et corripit penultimam .

Gens est multitudo ab uno
principio orta . siue ab alia
natione . secundum propriam collectionem
distincta . ut grecie . et asie . hinc et gen
tilitas dicitur . gens autem appella
ta propter generationes familiarum . id est a gi
gnendo . sicut natio a nascendo .
verba sunt ysidori . ethimologiarum . ix . a . Ca . ij .

Germanus dicitur de eadem geni
trice manans . Vide . s .
ubi exponitur frater . Versus dif
ferentiales de greciſmo . German
os dicas . qui sunt de germine ma
tris . est patris eiusdem frater nomi
generale . Per consobrino fratrem di
cas aliquem .

Germen a gignendo dici
tur . scilicet surculus pregnans .
uel botro qui exit a ramo . uel a
radice nigrescendo . id est initium
floris . et dicitur germen semen .
Et secundum hoc dicitur a gero . gis .
Ita dicit huguicio . et sumitur
ab ysidoro . ethimologiarum . xvii . et as
mine dicitur germino . nas . id est germen
emittere . producere . gignere . c
eare . uel generare . Unde germe

R.

R.

R.

Ca . ij .

por dici quelibz herba q germinat.
GEtula dr nutrix. portatrix.
et getulus dicit baiulus.
portitor aut suasor negocii. Ita
exponit papias. et dr a gero. gis.
GEstatorium dicit illud in quo
aliquid portatur. Et gesta
torius. ria. rium. ad gestatione
ptinens. et dicit gestatorium a
gesto. tas. quod est frequentatiuum li
ubi. gero. gis. Inuenitur etiam
hoc gestorium in eadem signe. et
tunc descendit a gero. gis.
GEstus. ta. tum. i. factus. por
tatus. a gero. is. quod est ferre.
ul' sustinere. tamen papias ponit
alias signes. dicens. gerere. expli
care. demonstrare. explanare.
dicere. expedire. disponere. termi
nare. administrare. exercere. Item
dicit quod gerere et ferre. ita distin
guntur. gerimus nam uelut
naturas aliquas. que in nobis sunt.
ferimus uero imposita nobis. ut ille ho
nus. Item inuenitur hec gestura
pactu. et hic gestus. tus. tui.
idest motus. actus ue. et agitatio
corporis. Et inde dr gestio. ge
stis. tiui. tire. i. cupere. gestus fa
cere. s. diuersis modis agitari.
GIbbus. gibbi. dicitur struma.
Et sic dicit huguicio.

Struma est in pectore. gibbus e
in dorso. et inde dr gibbosus. a.
um. Dicitur etiam hic gibber gib
bi. i. gibbus. et inde gibberosus. a. um.
Unde sic scribitur in grecismo. In
dorso gibbus. in pectore gibber
habetur. Primus gibbosus. gibbo
sus erit quasi sedes. Pectore stru
ma tumet. sed gibbo terga
muntur.
GIgas dicitur qui terre gen
nus a terra genitus. Unde dicit
ysidorus ethimol. xi. gigantes
dicos uiri greci suntnouis ethimol.
que eos gegenes existimant. i.
terrigenas. eo quod eos fabulose pa
rens terra inmensa mole et siles s
genuit. ge . n. terra nominatur.
genus. genus. licet terre filios uul
gus uocet. quorum genus incer
tum est. Hoc aut opinantur quidam
imperiti de scripturis sanctis preuari
catores angelos cum filiabus homi
num ante diluuium concubuisse et
exinde natos gigantes. i. nimi
um grandes et fortes uiros. de
quibus terra impleta est. huiusque
sunt uerba ysidori. Et dicit hug.
quod declinatur hic et hec gigas. tis.
gigantis. et cum eo sentio. Unde
repudiandum credo illum uersiculum
doctrinal. s. hic atlas pone.

ul' fre.
.R.
Ca. iij.

boreas · primasque gigas que · et
a gigante dicitur hec gigantoma
chia · i · pugna gigantum.
Gignasium dicitur generalis exer
ciciorum locus. tamen apud
athenas erat locus ubi discebatur
philosophia et sapientie exercebatur studium.
Nam gignasium grece vocatur.
quod latine exercicium dicitur · hoc est me
ditatio · sed et balnea et loca curso
rum et athletarum gignasia sunt.
studio eo quod illic homines in sue artis exer
centur. Ita dicit ysidorus · ethimo
Capitulo ii · logiarum · xv · idem in · xviii · gigna
Capitulo xviii · sium dicitur ubi exercentur athlete
et cursorum velocitas comprobatur. hinc
accidit ut omnium propter artium exer
cicia gignasia dicantur · Et dicitur
a gignos quod est nudus · quia iuve
nes nudi exercentur in campo · ubi
sola verecunda operiuntur. Item a
gignos dicitur hec gignas gig
nadis · i · pugna · lucta · cursus.
quia nudi exercebantur in talibus.
gignasium dicebantur scole · in qui
bus iudei docebantur ritus gen
tilium · machab · i ·
Girus giri · secundum papiam
dicitur circulus · corona ·
circumitatio · Girum eciam dicitur
labium · vel terminum · Unde dicitur giro
giras · i · in girum volvere · cir
cumdare · circumire ·
Gith genus est leguminis ·
simile cimino in quantitate · sed
nigri coloris · et in pane spargitur
dulcorando · Ita dicit glosa · xx
viii · ysaias · Alio nomine nigella dicitur ·
Gladius dicitur quasi guladius
quod est gulam diterens · Dicitur
enim ysidorus · ethimologiarum · xviii · gla · Capitulo vi ·
dius generaliter dicitur ensis in pluribus · sed
ensis ferrum tantum gladius vero totus ·
ipse autem appellatur gladius quia gulam
dividit · i · cervicem secat · Ad hoc
enim primum est factus · Cetera namque
membra securibus magis ceduntur.
collum gladio tantum · Acies autem gla
dii est ab acumine dicta · Capulus
vocatus · vel quod capulum est gladii ·
vel quod ibi capitur ut teneatur · Mu
cro non tamen gladii est · sed cuiuscumque
quod teli acumen dictus autem a longi
tudine · Nam macron grece lon
gum vocatur · Unde machera dicitur · longus ·
gladius ex utraque parte acutus · Pos · R ·
versus de grecismo · Mucro preest ·
gladii medium totum tenet ensis ·
Mulcet hic · ille secat · dividit · sepius
ille gulam · Hic tamen proprietates ab
auctoribus confunduntur ·
Glarea dicitur argilla terra
glutinosa · vel lapilli minu
tissimi fluminis quos aqua tra

lyt defluens. Ita dicit papias.
et i ista acceptione ultima poni
tur glarea. Job. xxi. g.
Globus sic ait papias. dicitur
rotundus acervus. aut uolu
men aut augmentum. Et nota quod dicitur
hic glomus glomi. et hoc glomus glo
meris. i. eadem significatione. s. pro coadu
natione et glomeratione filorum. –
globus uero globi dicitur coacervatio
aliarum rerum. Unde versus. hic glo
mus hoc re glomus fili glomeratio
fertur. Tertia pendet reliqua. primo
mo quia secundum. hec nomina glomus.
alius potius dare velis.
Gluten glutinis est terra te
nax. utilis ad compages na
uium et aliorum vasorum. quod et bitu
men dicitur. et hoc glutinum et hoc glu
tinatium. id quod glutinum quelibet
coniungit. s. viscum. proprie tamen est illud
tenax quod fit de glutine. ad ali
quid liniendum. Ita dicit hug.
d' et inde glutino. nas. i. adiun
gere. vel alligare.
Glutio. tis. ciui. vel. tiui. ti
re. dicitur hauriire. vorare.
et absorbere. comedere. Et dicitur
a gula. Unde et hic glutto. idest
gulosus.
Gnarus gnara gnarum dici
tur sciens. cautus. considerans.

R.

contractus contractus. peritus. sol
lers. Ita dicit papias.
Gomor sicut ait ysidorus. i. xvi.
ethimol. xv. modiorum ho — Ca. xxv°.
nus appendet. In hystor. autem
dicitur sic gomor quod joseph assa
rium uocat decima pars est ephi.
Item i glo. exo. xvi. c. dicitur
sic. gomor est mensura. v. sex
tariorum quam joseph assarium uo
cat alibi mensuram trium modiorum.
Grabatum sicut ait magister in
hystor. lectus est pauperum.
ubi aliquid capiti substratum est.
dictum a grabat quod est caput. et sic
dicit ysidorus ethimol. xx. grecum — Ca. xi.
nomen est. Ilius. Dicte graba signifi — R.
re caput. uenit inde grabatum.
Quod soleas ideo caput inclinare
grauatum. Item alii usus. Men
dici stratum proprie dicitur esse grabatum.
Quo quod substratum recipit ca
put appodiatum. proprie gemino grabatum
tum dici solet abbreuiatum. Quod
reor auctorem nullum posuisse priorum.
vel plurium.
Gradus impproprie ponitur. i. reg.
xx. a. ubi dicitur uno tantum ut
ita dicam gradu ego et mors diui
dimur. gradum enim dixit ibi dd.
parietem domus sue quo interposito.
euaserat manus apparitorum. hebre

het uno tm pullire et est sensus
minimu intervallum fuit inter
me et mortem. Ita scribitur in
hystoriis.

Grando di a grano. eo q
similitudinem granorum ha
beat. Ita dicit ysidorus ethimol.
Ca. xi. xiiij. Grando autem dicitur grando
quasi grandis data. ethimologia est.

Gracia sit xpo. grates re
feruntur amico.

Gratis adverbium qualita
tis. i. sponte. sine causa.
sine remuneratione.

Gratuite et gratuito id.
gratuitus. ta. tum. pe
gratus. gratis dat. et hyatus.

Gratus. ta. tum. dicitur
gratiam servans. graciosus.
acceptabilis. vel acceptus. placi
tus. memor beneficii. et gratus. io
cundus. delectabilis.

Griphes est animal pennatum
et quadrupes. hoc genus
ferarum in yperboreis nascitur
montibus. Omni parte corporis
leones sunt. alis et facie aquilis
similes. equis vehementer infesti.
et vivos homines discerpunt. Ut
Ca. ij. habetur ysidori ethimol. xii. et
sic ait hugucio. declinatur hic
griphes. hic griphis. Qui dicit quod

adeo infestat equos. ut equitem
armatum in sublime rapiat. A
lii declinant secundum grecos. hic gri
phs. hic gryphes. et hoc videtur velle
glo. deut. xiiij. ubi dicitur. Gri
phem que est quadrupes capite et
alis aquile similis. Reliquo cor
pore leoni. Et habitat in yperbo
reis montibus. equis infensa mul ifesta
tum et hominibus.

Grossi dicuntur ficus immatu
re. et inhabiles ad edendum.
et proprie sic dicuntur primitie ficus.
que ad pulsum venti facile cadunt.
et declinatur. hic grossus. hic grossi.

Gurges. gitis. masculini
generis lacus est altus. sive
profundus in flumine. Ubi scribit
ysidorus ethimol. xiij. Et dicitur Ca. xxij.
gurges a gutture. quia quasi gur
ges est quasi guttur fluminis. papi
as dicit quod gurges est locus
verticulosus in flumine altus. pro
fundus. vorago. fossa. lascivia.
baratrum.

Gurgustium dicitur quasi
gurgites gustans. Et
est vas vimineum. in quo pis
ces reservantur. sic etiam rethe
piscatorum nuncupatur. Sed pa
pias dicit quod gurgustium dici
tur guttur. antrum. secretum.

Gndar

angustū· locus tab'nay tenebro
sus · Ubi ꝯuiuia fiunt turpia ·
cella modica · ul' dom' paupis ·
Gutta dicit' q̄i glutinosa ·
a glutine · Et est d'ca it'
guttam · ⁊ stillam · Vn̄ ysidor'
Ca. xxi. ethimol' · xiij · Gutta est q̄ stat ·
stilla que cadit · hinc stilli
diu' q̄i stilla cadens · Scura ei'
gre̾ · dicit' gutta · Inde dicit'
stilla diminutiuū · dū aut' stat
aut pēdet de tectis · ul' arborib3 ·
q̄i glutinosa gutta est · dū cadi
dit stilla est · Item gutta : que
dam infirmitas est · Item gutta
quedā sp̄es aromatica dicitur ·
de qua dicit glo · ecc' · xxiiij ·
gutta que aromatici dicitur ·
lacrimas stillat ī arenis · cuius
duo gn̄a sunt · Straton quod
masculini gn̄is ē · thuris simitu
dinē h̄et ⁊ maxie ꝓbat' · ⁊ prima
ma · q̄d pingue est ⁊ harenosū ·
adulterat' eni cū habenis · ul'
ut nascendo · appenensis glebis ·
cū minimis ⁊ pissimis ꝓbat' · gut
ta uo curat quaslibz dicicas ·
Habena dicitur locu ·
siue retinaculum
freni · Et dicit' ab
habendo · q̄r p̄ eam
hēmus · i · retinem'
equū · ⁊ dicit pypias · q̄d habene
dicūt' funes nauiū ·
Habilis dicit' ad hn̄dum
aptus · et cōmod' · oportu
nus · congruus · ⁊ ab · hec · hēs ·
Habitus · tus · tui · dicitur
uestimentum · sic' est habitus
monachal' · Item h'itus dicit'
stat' · ul' uoluntas · ul' appetit'
appetit' · ul' actus · siue passio
habendi ·
Hamus dicitur ferru recur
uum · cū quo capiunt' pis
ces · et etiā macla lorice · an
cule · siue hami d' · appellantur
anuli · ul' circuli illi · quib' ꝯtexi
tur lorica · et ī istis duabz sig
nib3 · hamus ꝓducit p'ma silla' ·
It' ham' d' asser cū clauis · qui
sb'tegit' in t'ra · ī uinea · ul' sb ar
borib3 defendendis · ul' ī domo
circa seruitia · ul' thauros · ut
si aliq'n fur ingrediat' · ei' pe
dib3 ī figatur · et tūc corripit'
p'ma silla · Iuuenal' · de pstas p̄
dines hamis uigilare cohortē ·
Suorum nactu licet' uiber · et b
ab hamo d' hamat' · ta · tū · i ·
curuat' ad mod' hamus · ul' un
cinis circumdatus · ul' sp̄inis
contextus · ul' hamo infixus ·
Itm hamat' d' ꝯcathenatus ·

·ix·

et hamis contextus. Unde lorica
dicitur hamata .i. hamis. uel macul.
contexta. uel concathenata.

Hamulas dicunt quidam esse
fuscinulas. de auricalco.
Unde dicit alexander nequam.
Quod dat fuscinula. notat ha-
mula dat que tridentem. Ego cre-
do quod hamula cum aspiratione non
est. Unde .iii. reg. vii. f. fecit que
hyram lebetes. et scutras. et amu-
las. glo. lebetes: ollas eneas.
ad suscipiendos cineres altar-
is. Scutras: idest uasa erea
qua in fundo et in ore amplitu-
dinis. ad calefaciendum. amulas:
uasa ad offerendum uina. Vi-
de .s. v. expo. aquila.

Harundo dicitur canna. uel
calamus. tamen quidam
dicunt quod proprie folium dependens
dicitur harundo ab arendo. quia
cito aret. et sepe ponitur pro can-
na. Vide supra ubi expo-
arundo sine .h.

Hasta contus est cum ferro.
sic dicit ysidorus. ethimol.
xviii. et dicitur ab astu quod est
calliditas. quia callidum et astu-
tum uult habere dominum. Unde hoc
hastile. diminutiuum secundum ysi-
dorum. et ponitur pro ligno lan-
ceae. et pro parte candelabri a stipi-
te directe procedente.

Hebes. etis. secundum papiam
dicitur stupidus. obtusus.
stultus. Item dicitur piger. tardus.
iners secundum huguicionem. Et di-
citur ab hebeo. hebes quod est stu-
pere. tardare. pigrere. obtundi.
obcecari. obscurari. Unde hebi-
tudo. non hebetudo. Ut quidam
dicunt et male. quod est pigritia. fatu-
itas. obtusio. tarditas. Item
ab hebeo. hebeto. tas .i. suffoca-
re. obscurare. obcecare. obtunde-
re. hebetem facere. Unde hebetatus.
hebetata. tum. et nota quod priscianus
in uno loco ponit hoc nomen he-
bes esse omnis generis. in alio communis.
et forte hic mouit auctorem doc-
trinalis ad scribendum sic. que duo
dant signes. ut miles. eques. pe-
des. Diues. hebes. sospes. pauper. te-
res. et comes. hospes. Inquies. an-
tistes. alios dic pro tria deses. Is-
torum nulla neutris legimus sociata.

Hebenum. na. num. Et ta-
de hebeno existens. Est
autem hebenus arbor quedam que in
yndia et ethyopia nascitur. que
cesa durescit in lapidem. cuius
lignum nigrum est. et cortex eius
leuis. ut lauri. sed yndicum macu-

losum est. in p(ar)uulis distinctio
nib(us) albis et fuluis. ethiopiam
uo. q(uo)d (con)stantius accipitur. in illo
est maculatu(m). s(ed) est nigrum le
ne et corneu(m). est aut(em) mareoti
ca palus in india. Vn(de) heben(um)
uenit. hebenus aut(em) crepundi
is illigatur. ut infantes uisu
nigra no(n) timeant. Verba sunt
Cā. vij. ysidori ethimol. xvij. Crepun
dium dicit(ur) cunabulu(m). a crepi
do dictu(m). q(uasi) crepitudiu(m). q(uia) puer
ibi uagiendo crepit. i. sonat.

Hebrei dicu(n)tur ab heber. s(e)c(un)d(u)m
iosephum et ysid(orum). qui di
Cā. ij. cit in. ix. ethimol. heber ne
pos arphaxat. filii sem a quo he
brei. et bene dixit q(uod) fuit ne
pos arphaxat. q(uia) gen(esis). xi. legi
tur. q(uo)d sem genuit arphaxat.
qui genuit sale. Sale. aut(em) ge
nuit heber. aug(ustinus) aut(em) tu(n)c dicit.
multo q(ua)ritur. utru(m) ab heber he
brei dicti sunt. u(e)l ab abraham q(uasi)
habrahei.

Hectecha. hecteche dicitur
solariu(m). Vn(de) dicit papias.
hectechas rome appellant solaria.
de cenaclor(um) parietib(us) eminentia.
siue meniana. ab eo qui ea pri
mus inuenit. Ista aut(em) sibi signu(m)
tur de glo(sa) s(uper) ionam et s(uper) eze. xli.

Heaplo. elchese(us) dictus naum au
culo quodam in galilea. de quo
natus erat qui sic dicebat(ur). lic(et)
quida(m) elcheseu(m) p(at)rem naum et
(pro)ph(et)am fuisse putaue(run)t. Ita di
cit glo(sa). naū. i.

Heli. heli. lamazabathani. ex
ponit euangelista dicens.
d(eu)s meus. d(eu)s m(eu)s. ut q(ui)d me dereliq(ui)sti.

Hereo. heres. hesi. here. esu(m).
hesu. t(ame)n signat. s(cilicet). inniti. dubi
tare. et morari. siu(e) manere.

Heremus. me. corripit
mediam sillam. et dicit(ur)
(com)positum ab. hereo. heres. q(uo)d est mo
rari. u(e)l manere. q(uia) pauci. u(e)l nulli
ibi morent(ur). aut maneant. s(cilicet). so
litudo. u(e)l desertum. Vel dicit(ur) herem(us)
a remoueo. es. q(uia) est remotu(m) ab as
pectu ho(mi)nu(m). et s(e)c(un)d(u)m papiam he
remus et desertum ita distinguu(n)t(ur). herem(us)
est in uia solitudo. ubi nu(m)q(ua)m ha
bitatum est. Desertu(m) aute(m) habitatum
et desolatu(m) est. Et est heremus
feminini generis. Vn(de) hic. et h(ic) he
mita. Et dicit papias. here
mite sunt hii qui et anachori
te. ab hominu(m) aspectu h(ab)ita(n)tiu(m). et semoti.
desertas solitudines appetentes s(unt).

Herniosus. sa. su(m). dicit(ur)
ruptus cui. s(cilicet). intestina i(n)
folliculos testiculor(um) descendu(n)t.

et dicitur ab hernia quod est i. de tumore
fluxio intestinorum in mentulam.
Heresis dicitur divisio ab unitate
fidei. et est grecum. et interpre-
tatur divisio. aliqui tamen dicunt.
quod dicitur ab heros. es. quod est dubi-
tatio. unde papias. heresis doctrina
vel secta ab herendo dicta. id est. heresis
grece electio latine. quia unusquisque eli-
git sibi quod melius sibi videtur esse. unde
heretici. ca. cii. et secundum papiam here-
tici sunt. qui de deo. vel de creatura. si-
ve de christo. vel ecclesia. prava sentiunt.
ac deinde concepta novi erroris
presidia pertinaci pravitate defen-
dunt.
Herodius. rapacissima avis
est omnium volatilium maior. qui et
aquilam vincit. Ita dicit glosa.
super illud. psalmi. ciii. herodii domus dux
est eorum. alia littera fulice domus. de qua
dicit ysidorus ethymologiarum. xiii. fulica
dicta quia caro eius lepus dicitur. unde et Cā. bij
apud grecos leporina sapiat.
lagos enim lepus dicitur. unde et apud
grecos. lagos vocatur. Est autem
avis stagnensis. habens nidum in
medio aque. vel in petris quas
aque circumdant. maritimis
semper delectatur profundo. que dum
tempestatem presenserit. fugiens
in vado ludit. Deuteronomii. xiiii. super
illum locum. hunc autem comedetis. acci-
pitrem iuxta genus suum. herodi-
um. et cetera. dicit interlinearis. vulgo gir-
falco dicitur. aquilam rapit. herodion.
herodionis. id est quod herodius.
Hias. hiadis. dicitur quoddam sig-
num celeste. et quedam stella quelibet
illius signi potest dici hias. et dicitur
ab hietos grece quod est pluvia lati-
ne. quia in ortu suo pluvias facit.
unde sic dicit ysidorus in. iii. ethymologiarum. Cā. xlix.
stellas illas latini sitularias appella-
verunt. quia cum nascuntur pluviarum
signa monstrantur. de quibus dici-
tur in tercio eneidos. arcturum pluviasque X
que hiadas geminosque triones. Sunt
autem stelle in fronte thauri et
oriuntur tempore vernali. Verba sunt
ysidori. Vide supra ubi exponitur
arcturus.
Hio. hias. dicitur os aperire. et est
tractum a feris. quarum au-
ditas. oris ad apertionem monstra-
tur. Unde et quandoque ponitur pro desi-
derare. quandoque pro deficere. tractum est a [etuc]
canibus qui iam deficiunt. hiare [quz]
ponitur etiam pro fatigari. et pro rumpi.
vel scindi. vel aperiri. quecumque res
sit. unde hic hiatus. i. scissura a
proprio terre calore solis. Item ab hio.
hisco. hiscis. inchoativum. et deberet
facere hiasco. sed propter vitandum

hiatum facit hisco.

Hybnus . na . nu . ab yeme
d'r . Et ethimologizatur ybnu
quasi hyeme vernu . hybernu
eni temp' est in' hyeme 7 uer.
Vn h' 7 h hybnal' 7 h . nale.
id q'd hybernu . Item h hyb
nu 7 hec hybnacl'm dicitur do
mus in qua hyemant' l expedi
tione . et hyberno . nas . id q'd
hyemare ul' i hybnus morari.

Hyemps d'r ab emis . q'd e
dimidiu . Vulgus dicit
annu in estate 7 hyeme . lar
ge appllans hyemem ani me
dietatem . Vel d'r ab emis q'd
est dimidiu . q' tuc biuori et
diminuto . usq ad medietatem .
ul' ult' sol uitur circlo . Vnde
hyemo . mas . i hyeme demor
ari . ul' tempestate more hyemis
seuire.

Hympnus est laus di cum
cantico fca . Vn dicit ysidor'
i . vi . ethimol' . hympnus est
laus canticu laudantiu . q'd de
greco in latinu laus int'preta
tur . p' eo q'd sit carmen leticie 7
laudis . et p'p'e aut' hympni st'
continentes laude di . Si g° sit la
us 7 no sit di . no est hympnu . It'
si sit laus di 7 non cantat' no

Cā . xix

est hympnu . cu q'riu est cire
nu . q'd est carmen lauru . ut fu
neris . hympnu aspirat p'ma
sillam . sedm p'pria . ysid . 7 hug.

Hin genus est mensure
que dicit' sextari'.

Hinnio . hinnis . p'priu equ'
est . Vn h' hinnit' . dici
tur clamor equor.

Hynnulus . hynnuli . dicit'
fetus ceruie . ul' capree . V'
ysid . in . xii . ethimol' . hynnuli

Cā . j.

filii sut cuor . ab hynniendo dci.

Hyrundo qi aerundo . dici
tur . quedam auis . q' per
aerem eundo p'sciat' . Vn dic'
ysid . in . xii . ethimol' . hyru

Cā . vij.

do dca eo q' cibos sumit no re
sidens . s' in aere capit escas 7
edit . garrula auis 7 p' tortuosos
orbes 7 flexuosos circuit' p'uolās .
7 i nidis cstruendis . educādis
q' fetibz sollercissima . hīs ecia
quaddam p'sciu . q'd lapsūa deserat .
n' appetat culmina . aliis quoq
diris auibz no impetit' . nec un
qm p'da est . maria transuolans .
ubiq i hyeme cmoratur.

Hyrcus est lasciuu aial 7 pe
culsu 7 feruens semp ad
coitum . cui oculi ad libidine i
tuusiu aspiciunt . Vn 7 no

Duo i laude di
di . 7 cātatur :
tuc' ē hymnu.

men trahit. Hirculus. la. lu.
dicitur ypocratum luxuriosus. qui se
pe petit coitum. Nam hyrci sunt
oculorum anguli secundum suetonium.
cuius natura adeo callidissima est
ut adamantem lapidem quem nec ig
nis. nec ferri domare potest ma
teria. solus huius cruor dissoluat.
Ita dicit ysidorus. ethimol. xii. a.
Item dicitur plinius hyrcos esse ita
libidinosos. ut indignentur si uid
erint aliquos coeuntes. et in eos im
petum faciunt. Vnde hyrquital
lus dicitur puer libidinosus. et las
ciuus. ut hyrcus. qui ex nimia
lasciuia oculos retorquet per an
gulos. et hinc scilicet hyrcus. dicitur ascella.
quia sub eis habens fetorem hyrcinum.
Hyspidus. da. dum. dicitur asper.
fetosus. pilosus. hyrsutus.
Ita dicit persius.
Hystoria supra exponitur ubi
exponitur allegoria.
Hystriacus. ca. cum. dicitur
hystoriis sculptus. uel depic
tus. unde paruus. uel paries. in
quo plures depinguntur hysto
rie. uel sculpuntur. hystriacus
dicitur qui hystoriacus.
Holocaustum interpretatur
totum incensum. Vnde dicitur in hy
storiis. holocausta dicebantur
illa sacrificia que tota incendeban
tur. olon enim totum. cauma incen
dium dicitur. Ita dicit ysidorus ethi
mol. vi. Ca. xix.
Holocaustomata id est quod ho
locaustum. et dicit magister
in hystoriis. quod holocarposis dice
batur holocaustum illud. quod domini
aliquo signo uisibili ostendebatur se
gratum esse. Vnde holocarposis son
at holocaustum fructuosum. ab ol
on. quod est totum. et carpos quod
est fructus.
Holofernes dicitur ab olon quod
est totum. et fero. fers. et ne
cis. necem. a nece. quasi omnibus ferens
necem. et est potius ethimologia
quam diriuatio.
Hora multa significat. Di
citur enim tempus quod est
pars. xxiiii. diei naturalis. Item
hora dicitur margo. siue limbus
uestimenti. uel cortine. uel rei alicuius.
Item hora dicitur regio. Et dicit
ysidorus. ethimol. i. ubi agit de orto
graphia. Ora finium per o. hora
dierum per h. scribenda est. Vnde quidam ver
sus ait. Aspires horam tempus
tibi significabit. Si non aspires · Ca. iiii. · R.
limbum dabit et regionem. Et
est prouerbium super.
Horripilatio est. quando pili ca

Hpitis p honore erigitur.
Horologium dr qui horilegium
ab hora et lego gis. quia ibi
leguntur et intelliguntur hore. vel ex
ponitur ab hora et logos quod est sermo.
vel ratio de horis colligendis et sup
putandis.

vel supputatio: quia ibi habetur sermo.

Hospes dicitur qui hostium petens vel ho
stium petens. Antiquitus enim
qui recipiebant et qui recipiebantur
veniebant ad hostium et ponebant pe
dem ideo et confirmabant quod numquam non
deciperent alium vel deciperet. Unde
hec hospita te et hospes ti tum.
Et nota quod hospes dicitur qui reci
pit et qui recipitur. Unde gre
cismus. hospes qui recipit hospes ·R·
quia receptus habetur. Sic et qui nu
trit et qui nutritur alumpnus. Non
illus qui ponuntur super ubi ex
ponitur hebes.

Hostia .e. hostie ab hostibus
dicebatur antiquitus sacri
ficium quod fiebat pro hostibus vincen
dis. sicut victima pro victis. Unde
·Ca· xix· ait Ysidorus in .vi. ethimologiarum hostie
apud veteres sacrificia dicebantur
que fiebant antequam ad hostes pro
gerent. Victime vero sacrificia
que post victoriam de victis ho
stibus immolabant. et erant vic
time maiora sacrificia quam hostie.

Alii victimam dictam putant quia ic
tu percussa cadebat. vel quia victa ad
aras ducebatur. Unde scribitur
in grecismo. Victima que cecidit fro
victrice vocatur. hostibus a domi ·R·
tis hostia nomen habet.

Hostilare pro nichil videtur
nichil significat. licet in multis bibli
is inveniatur scriptum .ii. esdre .iiii.
·f·. sed pro eo dicendum est vitulare.
quod exponitur infra in suo loco.

Hostis dicitur ab hostio. hostis.
hostivi. hostire. quod est equare.
Unde hoc hostorium dicitur lignum.
quod ducitur super mensuram ut si quid
ibi superfluit admoveatur. Si quid de
est suppleatur. et dicitur hostis ab hosti
endo. quia solet hostire et complana
re menia hostium devictorum. vel
quia equa fronte it ad bellum contra
hostem. et est communis generis.

Hostium hostii .s. introitus
domus. dicitur ab hoste quia ho
stes arcet. et secundum hoc aspiratio
nem in principio. vel dicitur ab ostendo
do et sic non aspiratur. tamen huguitio
et papias aspirant. quia autem dicitur
hostium quia ostendens aliquid interius.
vel quia obstans venientibus .i. intrare
volentibus ethimologia est. Item
hostia dicuntur loca. ubi fluvius intrat
mare. et dicuntur ab hoste quia ibi ad

uisaris nostris occurrimus. Dicitur autem
sicut hostia quia per hostium fit introitus in
domum. Ita per loca illa fit introitus
fluviorum in mare. Unde ysidorus
Ca. vij. ethimol. xv. hostium est per quod ab ali
quo arcemur ingressu. ab obstando
dictum. Alii aiunt hostium appellari.
quia hostem moratur. Ibi enim ad
uisariis nos obicimus. hinc hostia
tybina quia hostibus sunt opposita. ho
stiolum diminutivum est ab hostio.

Humerale de quo habetur exodi
xiv. b. idem est quod ephoth.
Vide supra ubi exponitur ephoth.

Humus. humi. ab humore
dicitur terra. et est proprie terra humida
et inferior. Unde genesis. fertur ab
humectando humus. et tellus a tollendo.
Terra quod atteritur. a solido quia solum.
Vide supra ubi exponitur arida.

Huppupa male aspiratur
a quibusdam in principio. cum
incipiat ab. v. non aspirato. sc
ribitur autem hic propter simplices qui
forte alibi non quererent. ubi hic in
uenirent. Est autem upupa pra
uis immunda. de qua dicit ysidorus
Ca. vij. ethimol. xii. upupam greci uo
cant. eo quod stercora humana conside
at. et fetenti pascatur fimo. avis
spurcissima. cristis extantibus
galeata. cuius sanguine quisquis
se inunxerit. dormitum pergens de
mones se suffocantes videbit.

Hur secundum iosephum est no
men civitatis. hebrei hur
ignem dicunt. inde fabulantur quod in
terra chaldei in ignem per quem transie
bat puulos suos precierunt abram
et aram. quia nolebant ignem adorare
et aram ibi exspirante abram.
dei auxilio liberatum dicunt. Unde
dicitur. ego sum qui eduxi te de hur.
id est de igne chaldeorum. Ita di
cit magister in historiis. et sic patet
in interpretationibus. incipit ab. v.
simpliciter sine aspiratione. et solum
ponitur hic propter contentionem
sopiendam.

Iacinctus. herba est. habens flor
em purpureum. traxit autem no
men a puero quodam nobili qui
in salicibus inter purpureos flores est
repertus interfectus. dedit que nom
herbe puulus funus casus. est
autem radice et flore viole similis.
Ita dicit ysidorus. ethimol. xvii. Ca. ix.
Item in. xvi. dicit ysidorus ubi agit Ca. ix.
de purpureis gemmis. Iacinctus
ex nominis sui fulgore vocatus est.
hic in ethyopia invenitur.
ceruleum habens colorem. optimus
qui non rarus est. nec densitate obtu
sus. Sed ex utroque temperamento lu

cet. purpurineque refulgens. hic autem
non rutilat equaliter. sereno enim
perspicuus atque gratus est. nubilo au-
tem coram oculis euanescit. atque mar-
cescit. In os nullus frigidus est. in
sculpturis durissimus. nec tamen in-
uictus. Nam adamante signatur et
scribitur. Item iacinctus fuit puer
formosus ab appolline dilectus et
ab eodem imprudenti ludicro disco in-
terfectus est. Ita dicit papias. Versus.
R. Flos est iacinctus. lapis est iacinc-
tus. lymoque. Cum sit uterque bonus.
melior tamen est uir. utroque. Nota quod
iacinctus est aerei coloris. purpurini
sanguinei. coccus flammei. bissus
niuei.

Iacinctinus. na. num. dici-
tur a iacincto flore. uel lapide et
est iacinctinus color purpureus. siue
ceruleus. uel aereus. prima requirunt
nomina a quibus dicuntur et producit penul-
timam sic dicit huguccio. et bene quam-
uis prudentius semel corripiat.
R Unde dicit alexander nequam. Pelle
iacinctina. celi colorem imitata.
Vide regulas prisciani. s. v. expo-
nitur bissus.

Iactare dicitur frequenter iacere.
gloriari. laudari. arrogare. extol-
lere. fatigare. proprie autem sic dicit
papias. Iactamur in fluctibus.
fatigamur in terris.

Iactantia dicitur arrogantia.
superbia. uanitas.

Iactura proprie dicitur dampnum quod
sustinent naute. quando eminente
tempestate oportet res suas im-
iacere. Unde sic dicit papias secundum.
Iactura et dampnum hoc inter se dif-
ferentiam. quia iacturam scientes et
ultro patimur. dampnum inso-
lito et nobis inscientibus fit.

Iaculum. iacio. cis. dicitur missile.
unde iaculor. aris. id est iaculum
mittere. Item iaculum dicitur
quoddam rethe piscatorum. Unde
iaculator dicitur qui iaculum facit
uel iacit. Item a iaculando dicitur hic ia-
culus. quidam serpens uolatilis. quia
de arboribus se iacit super alia et ea
perimit. Grecismus. Dicitur a iactu R.
iaculum. telum quia longum. missile no-
men habet. quia mittitur impetuose. spi-
cula. uel pila generaliter ista uocantur.

Iaspis de greco in latinum. uiridis
gemma interpretatur. Ias quippe
uiride dicitur. Vide secundum ysidorum ethimologiarum
xvi. uide glosam. exo. xxviii. Ca. vij.

Ibices dicuntur capree. que a grecis dor-
cades appellantur. et dicuntur ibices
quasi abices. eo quod instar auium ar-
dua et excelsa teneant. et in sub-
lime inhabitent. Ita ut de sub

bilitate uix humanis obtutibus
pateant. Ita dicit ysidorus ethimol.
Ca. vij. xii. c. et subdit. hec itaque alia in
petris altissimis commorantur.
et si quando ferarum uel hominum adu
ersitatem presenserint: de altissimis
saxorum cacuminibus se se precipitan
tes. in suis se cornibus illesas susci
piunt. et declinatur hic ibex ibi
cis. Dicit enim priscianus in trac
tatu de generibus nominum. in x. sus fi
nem in x. secundam sillabam. i. antece
dentem penultimam sillabam: feminina
sunt. ut hec ibex. uibex. silex.
auctores tamen et hic silex inue
niuntur proferentes. Iuuenalis
X in ii. Nec melius pedibus silicem
qui conterit atrum. Virgilius autem
dicit in vii. eneid. Stabat acu
ta silex precisis undique saxis. Item
Ca. j. dicit ysidorus in eodem. Ibices aues
meridiana plaga uocantur que nili
fluentis inhabitant. et tunc declina
tur hic ibex ibicis. Vnde dicit
priscianus. alia in x. feminina sunt.
ut hec ilex. fornax. carex. cal
lix. filix. celox. ibix. nix. excipiuntur.
Item super illud ysaie xxxiiii. possi
debunt eam onocrotalus et eri
cius et ibix. Dicit glosa. Ibix
auis est aquatica. serpentibus in
imica. Item hec ibis ibidis dicitur

ciconia de qua dicit ysidorus in xii. Ca. vij.
ethimol. Ibis auis nili fluminis.
que semetipsam purgat. in anum ro
stro aquam fundens. hec serpen
tum ouis uescitur. gratissimam
ex eis escam nidis suis deportans.
Item dicit papias. Ibis auis egyp
tiaca secundum legem inmunda est pre
omnibus uolatilibus. quia mortici
nis cadaueribus semper uescitur. et
dicit huguccio. quod numquam proicit
se ad uolandum nisi prius bibat aquam.
et quia auis inmunda est: ideo ouidius
aduersarium suum et coniugalem qui cum
uxore sua mechabatur uocat ibin.
Versus. Ibex ibicis est animal R.
quod cornua gestat. Ibix ibicis
auis est nili que fluentis. Vt di
cunt [illegible]. Est ibex caprea.
dorcas grece uocitata. Ibix ibi
cis auis est nili que fluentis.
Vt dicunt habitat. rostro sua
uilia purgat. Ibidis ac ibidis
genitiuum cum facit ibis. Tunc
auis est ibis. et dicitur inde ibis.
Alterutrum patent in obliquis. ex
regula prisciani de nominibus in ex uel
in ix desinentibus.
Ictus. cta. ctum. i. percussus. di
citur ab ico icis ici icere.
ictum. ictu quod est percutere.
Vnde ictus. tus. tui. dicitur percussio.

Idiota secundum papiam dicitur imperitus.
ignarus. insciens. rusticus. in
doctus. brutus. stolidus. Super
illud autem actuum iiii. Comperto quod
homines essent sine litteris et
idiote. dicit interlinearis. id est imperiti. Et
dicit glosa bede. Idiote dicebantur qui propria tantum lingua naturali
scientia contenti litterarum studia nesci
ebant. Unde dicebantur sine
litteris. non quia litteras nescirent. sed
quia grammatice artis peritiam non
haberent. Et dicitur ab ydios. quod est — ydiota
divisio et iota. quod est quedam
— grece — littera. quasi illitteratus et divisus a litteris.
vel componitur ab ydios et otos quod est au
ris. quasi divisus ab aure. id est intelligen
tia. quia non intelligit quod audit. vel
dicitur ab ydios. quod est proprium et ethis. — quia proprium morem
quod est mos. Item ab idios quod est — sue terre ignorat.
proprium et lexim. lexis quod est ser
mo vel modulus. dicitur ydioma.
id est proprietas loquendi in qualibet lin
gua. Ydiota autem communis generis est.
Idolatria idolorum cultura vel ser
vitus interpretatur. Nam latria
grece. latine servitus dicitur. que quan
tum ad veram religionem attinet.
non nisi uni et soli deo debetur. Ut
— Capitulum xi. — scribit ysidorus. viii. ethimologiarum. Idem
ibidem. ydolum est simulachrum
quod humana effigie factum et consecra
tum est. iuxta vocabuli interpretatio
nem. ydos enim grece. formam son
at. et ab eo per diminutionem ydolum
deductum eque apud nos formulam
fecit. Igitur omnis forma vel formu
la formula ydolum se dici expos
cit. Unde ydolatra dicitur omnis cum omne
ydolum famulatur vel servit.
Idolium dicitur locus ubi ydo
latre veniunt et colunt ydolum.
Idolaticum dicitur ydolo consecratum.
et dicitur ab ydolum ydoli et theos
quod est deus. quasi diis datum et sacrifica
tum. secundum papiam dicitur ydolaticum.
quasi ydolis datum
Idoneus. nea. neum. dicitur ir
reprehensibilis. aptus. utilis.
conveniens. quasi conformis cuilibet.
Unde dicitur ab ydos. quod est forma
Ydria. vas est aquatile. et dicitur
ab ydor. quod est aqua.
Ydropicus. ca. cum. dicitur ille qui
patitur ydropisim vel ydropisim.
Ydrops autem sicut ait ysidorus
ethimologiarum iiii. nomen sumpsit ab — Capitulum vii.
aquoso humore cutis. Nam ydor
greci aquam vocaverunt. Est enim
humor subcutaneus cum inflatione
turgente et anhelitu fetido et
provenit ex vitio vesice. sic dici
tur in hystoriis. et non quasi ydropis.
et ydropisis. id significat.

Ca. i. Ierlm sic aut ysid. ethimol.
.xv. a. pacifica i nro smone
transfertur. & ppoit ibid. Iudei
asserunt sem filiu noe. q dnr
melchisedech pmu pt dilu
uium in syria condidisse urbe
sale. in qua regnu fuit eidem
melchisedech. hnc postea tenu
erunt iebusei ex quibz sortita
est uocabulu iebus. sic ex duob
noibus coplatis. s. ieb & salem
uocata est ierlm. que pt a salo
mone yrosolima. qi ierusalomo
nia dca est. h & corrupte a poe
tis solima nuncupata. & pea ab he
lyo adriano helia uocata e. yros.
.B. Solima. luza. bethel. jerosolima
iebus. helya. Urbs sac ierlm
dicit atz salem.

Iesus scdm remigiu intpreta
tur saluator. & sic pz i intp
tationibz. iesus latinis lris
scribit. sic & hic. qre autem
aput latinos gcis caracteribus
scriptitet. no uideo alia rone.
n qr sic soleuit usus. no e eni
nom gcu. s3 hebreu. Un dicit
Ca. ij. ysid i. vij. ethimol. iesus hebra
ice gce sother. latine aut saluta
ris. siue saluator intpretat. p eo qd
cunctis gentib salutif uenit. ul
pot dici. qd ppt simplicitatem
scptorum. nom gcum ee putatum.
sic ap latinos a pncipio sc
bebat. & p or uicu. i postos est
transfusum. figure aut quib
sine abbreuiatone scribit apd
gcos. hec st. i. H. u. c. Uocant
aut sic. Iota. itasima. i. psilo. si
ma. Iota dr. i. breue. qr semper
breue facit sillam. i qua ponitur
n sequitur alia uocale. & fiat dip
tong. Ita dicit. i. longu. quia
semp longa facit sillam. i q po
nitur. Sima dicit. s. psilo dici
tur tenue. ul exile. Un dr. i. psi
lo idest. i. tenuit sonans. het
eni sonu h lre. v. ultima figa.
dicit sima. i. S. Sic g patz qd
upi gferunt isius. abbreuiando q
scribitur tribz figuris cu titlo
sic. ihc. In illa psa.. Alma cho
rus dni & c. dicit printon c
ton. ihsus. Uocant aut iste tes
fige. iota. itasima. & apmus
ma. i. srior tract. Errant au
tem scptores. qui p ista figa
.H. q ex utraq equalit eleuat
Scribunt ibi. h. q est nota as
piratonis latine. No eni est
ibi aspirato s3 duplex. i. ut dic
tum est. Un qd ihc. & xpc
de quo dicet i suo loco. p lati
nas lras debent p ius sillabi

cari· donec eent ī gcis lrīs eruditi.
Ignis dicit̄ qͥ nō gignens. qr
nich gignit. s; oīa ↄsumit:
que rapit. vn̄ dicit̄ ꝑpias.
Ignis dc̄s. qr nich pot̄ gigni
ex eo. Est .n. iuuolable elemtū
absumens oīa que rapit. vnde
dicit̄ ignio. ignis. i. calefacē. ul'
īflamare. vn̄ ignit̄. ta. tū.
Gniti serpentes dicebantur
ī uiuis. qr minuti ꝛ ueloces er
ant ad mod̄ sītī scintillarū.
ul' qr tactū ueneno īflamma
bant. usq; ad tumorem. ꝛ rubor
em igneū. Ita dr̄ ī hystoꝛ.
Ignominia dicitur īfamiā. ꝛ
componitur ab in. qd̄ est ↄtra.
et nom̄. qͥ ↄ̄ nomen. vnde
ignominiosus. Et sic dicit
Ca° xxvij. ysidoꝛ ī. v. ethimol'. octo gn̄a pe
narū in legibz ↄtīni. tulli' scri
bit. i. dāpnū. vincl'a. ulcera.
talione. ignomiam. exilium.
seruitutem. ꝛ mortem.
Ilex. ilicis. dicit̄ ↄdam arboꝛ
glandifa. ꝛ dr̄ ab eligo. gis.
Ca° vij. vn̄ ait ysidoꝛ ethimol'. vij.
Ilex ab electo uocata. huiꝰ
enim arboris fructꝰ. hoīes ꝑmū
ad uictū s' elegerunt. ꝑius enī
qͣ frumti usus eēt. antiqͥ hoīes
glande uixerunt.

Ilium dicitur intestinū ꝑuū.
et rotundū. qd̄ adheret renibꝰ
aīalis. sic ꝑtz ī arietibz intꝰ
fectis. De quo dic̄ ysidoꝛ
ethimol'. xi. Ilium grco simone Ca° j.
appllatū. qd̄ ibi nos obuoluamꝰ
grece .n. yleos obuolue dicit̄.
scdm hugucōem. dr̄ h ile. hꝰ ilu̅
ilis. ī singlari. et plr̄. ilia. iliū.
ilibꝰ. Itē lucanꝰ ī. iiij. ilius finē
dicit. alligat ꝛ mediū ↄpssis x
ilibꝰ artat. Doctrinale dicit. Ilia
declinat ē ēcia. n̄ ī plurali.
Illecebra qͥ illicitti. dr̄ delecta
tio ꝑua. et dr̄ ab illicio. cis.
illexi. illicē. illectū. qd̄ est il
laqueare. ꝛ in fraudē du
cere. qr illecebra illaqat ho
minē. ꝛ decipit.
Illectus. ta. tū. dicit̄ illaqa
tus. seductus. qͥ ī licio poīt̄.
et ligat̄. ꝛ dr̄ ab illicio. cis.
Illicio. illicis. illexi. illicē. ꝛ di
citur illaqueare. in licius po
nere. ī fraudem ducē. et
est compositū ab in. ꝛ licio.
licis. licui. ul' lexi. licere. licitū.
ul' lectū. qd̄ est trahere. A quo
oīa ↄposita fōmt ꝑteritum in
lexi. et supinū ī lectū. pt̄ elicio
qd̄ facit elicui. ul' elicitū. et sig
nat ꝑscianus cēm. qr si exi di

certemus nectio peccipiu͂ elatus fi
eret. et est dubitatiō signus. In
ueniunt͂ tam͂ alia cōposita apud
antiquos facte peritum in cun. et
supinu͂ ~~in supinat~~ in citu͂. et ab
illicio dicitur hic et hec et hoc ilex. ilicis.
idest fraudulentus. deceptor.

Ilico. i. mox. uel confestim per unu͂
l. scribitur in papia. sic ilicet. i.
scilicet. uel sine dubio.

Illustris dicitur prelatus. nobi
lis. qui ualde lustratur. Unde
ait ysidorus ethimol. x. Illustris
est nomen noticie. quod clareat
multo splendore gratus. uel sapie.
uel uirtutis. et dicitur ab illustro.
illustras. quod est illuminare. circumda
re. purgare. quod componitur ab in.
et lustro. lustras. quod est purgare.
piare. circuire. circumdare. lu
minare. serenare. De hoc quere
infra in suo loco.

Illuuies. illuuiei. secundum papiam
dicitur squalor. uel immundicia.
morbus. uel sordes. Unde uirgi
lius in. iii. eneidos. f. Respi
cimus dira illuuies immissa que bar
ba. Et deut. xxviii. f. super illu
uie secundinarum. i. super illuuio
sis et putridis secundinis. ut
fiat endiadis. Sunt autem secu
dine. pellicule ille in quibus

infantes in utero inuoluuntur. de
quibus plenius inuenies infra in suo
loco. Et dicitur illuuies ab illuo. il
luis. quod est maculare. uel deturpa
re. quia deturpat. et maculat rem in
qua est.

Immanis dicitur. qui non est bo
nus. sed crudelis. atque terribilis.
et componitur ab in. et manum
quod est bonum. Unde per antifra
sim dicuntur dii manes. quasi minime boni.
Ita dicit ysidorus ethimol. x. secundum
papiam immanis dicitur ingens. formi
dabilis. hyspidus. et horrendus. Item immanes
sunt. qui elatis cogitationibus. se ex
tollunt. Ita exponit. gregorius. moralium
illud iob. xxxvi. in manibus abscon
dit lucem. Ideo aliter exponit in manu
bus. ut sint due dictiones. utramque
expositionem inuenies in moralibus.

Immolo. immolas. dicitur sacrificare
quasi molam infundere. Unde com
ponitur ab in. et mola. mole. que
est puls ex farina. et aqua. et
sale. que olim cum uictime inter
cornua aliarum perfundebantur. Et
si placentes erant. scilicet recitabantur bone erant
bantur. male erant. et reiciebantur.
Ita scribit hugucio. Uel secundum
ysidorum componitur ab in et moles.
Unde dicit in. vi. ethimol. Unde Ca. xix.
Immolatio ab antiquis dicta eo quod

i mole altaris posita uictima cede
tur. Vn̄ et mactato post imolatom
est. Nūc aut̄ imolato prius et uim
conuenit. ¶
Immunis dicit̄ liber. nō tribu
tari. qi sine munio. Muniū
aut̄ dr̄ debitū officium. muni. ul'
tributū. et dr̄ a muniendo. It̄
immunis dr̄ expers alicui' sine pte. I
tem immunis dr̄ nō munific'. qi sine
munio. i. mune. It̄ immunis dici
tur qui nō facit munia. i. officia.
scilicet pigr'. qui officio nō fungit̄. Is
te significationes ponitur p pte
ab ysidoro in. x. ethimol'. et decli
natur hic et hec immunis et hoc immune.
Imbecillis. dicit̄ debilis. qi sine
bacillo. i. sustentamto uirium.
bacillus dr̄ prius baculus. bacu
lus aut̄ dicit̄ a bacho. qui primo i
uenit. ul' repperit baculū. ul' qr ho
mines. qui nimis potauint. bacu
lis innitunt̄. Vl' dicit̄ baculus a
baiulando. i. portando. Et nota
et hec q dr̄ hic imbecillis et hec imbecille. et imbecil
lus. la. lum. i eodem signe. Vn̄ i doc
trinali dicit̄. Is. ul' us. ista suus
dare. dices compositiuus. Certa. iugū.
limis. animus. colus. arma. bacillus.
Cum norma. neruū. cū freno. col
lige cliuū. Est qr pherma tamē
de iure phermus habetur. Exempla

patent ut sinceris. ul' sincerus.
biiugis. ul' biiugus. illimis. ul' il
limus. exanimis. ul' exanimus.
incolumis. ul' incolumus. inermis. ul' i
nermus. imbecillis. ul' imbecillus. enor
mis. ul' enormus. einius. ul' einius.
effrenis. ul' effrenus. decliuis. ul' de
cliuus. et sic de aliis. et incolumis
tamen meli' componitur ab in et colu
mē. sic infra dicetur suo loco.
Imber. i. pluuia. dr̄ ab imbrando.
qr inebriat terram ad germi
nand'. et ponit ysidor' ethimol'.
.xiii. differentiā inter pluuiā Ca. xi.
et nimbum et imbrē. dicēs. plu
uie dnr. eo qd fluant. qi fluuie.
Nascunt̄. n. de terre et maris ha
nelitu. que cū alcius eleuate fuer
int. aut calore solis resolute. a
ut uentorum compsse stillant̄ i imis.
Nimbus est densitas nubis. in
tempesta et obscura. et dicitur
nimbus a nube. Sunt aut̄ nibi
repentine et precipites pluuie. Nā
pluuias uocamus lentas et iuges.
qi fluuias. Imbres aut̄ et ad nu
bes et ad pluuias ptinent. et est
est ymber. nomē grecum. sed aliqui ysid.
dnt ee latinū ab inebriando dic
tum.
Imber temporaneus dr̄ qui
iacta scilicet semina facit con

ualesce. ymb' serotin'. qui ad ma
turitate pducat. In g'cismo scri
bunt' isti u'sus distrales. Est ym .R.
ber pluuia. nub' caligine tecta.
Est nimb' tenuis. quo nos asp
git aprilis. hec nom pluuia. u'
tur g'nalr' ista.

Impeditura. d' pede mensura.
ul' impssio. ul' inuestigatio.
Est autem pedi. ut dic' hugu
cio. uestigiu humanu. Vn
dicitur. pedo pedas. ꝛ ꝑ cpone.
impedo. impedas. i. pedam face
l' imp'mere. ul' inuestigare. et
inde dicit' h' ipeditura. Vn. ii.
esdre. v. dicit'. Et hoc q'rta est
gius scripta impeditura. i. gen
is inuestigatio. l' genealogie co
putatio. ipeditura dicit'. q' sic
in deambulatione. una pedi e
p' aliam t're i'primit'. ꝛ una alt'i
succedit. ita in h' computatione.
una psona p' aliam nu'atur.
et qualit' una alt'i successit ob
s'uatur. et sic pedi distinguit'
a pede. ꝛ psona sili' a psona.

Impetigo est sicca scabies. p
minens a corpe cu asp'itate.
et rotunditate forme. hac
uulgus formam appllant.
Ita dicit ysid. ethimol'. iiii. et
/ Ca. viij. dicitur ab impeto. impetis. ꝑ.

Impendo. impendis. ipendi. i
pendere. ipensum. id est qd' t'
buere. Et est cpositum ab in.
et pendo. pendis. pependi. pen
dere. pensu. qd' est suspende. ul'
trutinare. exsoluere. redde. tribue.
sustine. Vn u'sus distral'. Pen .R.
deo suspend'. pendo. du sbleuo pon
dus. Item p'dca signes possunt .R.
h'ri p hos u'sus. Exsoluo. t'buo.
trutino. suspendoq'. reddo. Sus
tineo. pendo. sex h' signe memto.

Impendeo. impendes. ipendi.
ipende. impensu. id e qd' ista
re. ingruere. suspende. iminere.
Vn hest'. xiii. g. d' qd' eis e
tam mors ipende iminere. i. ul'
istaret. ꝛ est cpositum ab in. ꝛ pe
deo. des. pependi.

Impendiu. dii. ꝛ h' impensa. i
pense. ambo ponitur p expe
sa. et dicit' ab ipendo. ipendi.
Inuenit' etia impendiu pro
studio. ꝛ sedulitate. Vn ipen
diosus. sa. sum. idest sedul'. ꝛ inten
tus. ꝛ ipendio. adu'biu. i. sedu
le. ꝛ itente. Ita dicit hugu
cio. Qd autem d' ecc'. xxvii. si
cut pulcre i excelsis. ꝛ cementa si
ipensa ꝛ c. sic itellige. Cementu
sine impensa dicit' lutu. qd' gratis
hetur. Vl' cementum sine ipensa

diciť sabulum sine calcis admix
tione. In multis eñi locis. q̄ cr̄tis
sabulū īueniť. calx non sine mag
na expensa acquiriť.

Impingo. impingis. ītpegi. īpīn
gere. īpactū. inuenitur p̄ offē
dere uł cespitare. et scdm̄ h̄ est
neutm̄. Vn̄ p̄u. iii. pes tu̇ꝰ
non īpinget ⁊c̄. Inueniť eciā
t̄nsitiue p̄ īpellē. uł repellere. Vn̄
ecc̄. xiii. Ne inpbus sis. ne im
pīgaris. Et componitur ab in ⁊
pingo. gis. qđ h̄et tres signes.
Vn̄ ulis. Precium t̄plicat. et
sensū pingo. pacisci. Dat pepigi.
pinxi. cantare. repellē pegi. Et
credo cū huguicōne. qđ p̄ cantu
careat supino. lȝ doctrinale p̄ōat
pinctū. tu. Vn̄ dic̄ p̄sciani. Ubi
cumqꝫ eñi euphonie cā. h̄ que
penultimā. a. h̄nt. uł. i. ut figo.
fictum. pingo. pictū ⁊c̄. It̄ pin
go. gis. pegi. inuenitur p̄ iūgē.

Impolitus. ta. tū. dicitur in
ornatꝰ. nō planatus. nō sculp
tus. et descendit p̄ compo
sitionem ab in ⁊ polio. polis. po
liui. polire. quod est ornare. scul
pere. uł planare.

Impono. īponis. imposui. īpo
nere. impositum. diciť īme
ponē. id est. iūngē. sculpere.

īputare. It̄ impone id est quod
decipe. et tūc costruiť cū datiō.
Vn̄ gen̄. xxix. Quare īposuisti
m̄. ł sc̄ste biblie h̄nt. Quare li
cam supposuisti m̄. et tūc faciť
supinū. impositū. īpostu. Vn̄ hic
īpostor. i. deceptor. ⁊ h̄ īpostura.
idest decepcō. et īpostus. ta. tū.
.i. malus. deceptoꝝ ⁊ puisus. Vn̄
stac̄. Mens cunctis īposita ma
net. Et ita expoit huguicō.

Importunus. na. nū. dr̄ p̄o
tiuus. infestus. inquietus.
q̄ nō h̄eat portū. i. quietem.
sȝ q̄ in naufragiū ferat͛.
Vn̄ h̄ īportunitas. i. infestatō.
īquietudo. Et īportuno. īpor
tunas. i. inquietare. uł īfesta
re. et scdm̄ huguicōem. īportuꝰ
componitur ab in. ⁊ portus. na.
nū. i. quiet͛. q̄ portū teneat. It̄
hic portus. dr̄ dē maris. qui p̄e
portab̄.

Improbus. ba. bum. q̄ nō pb̄.
non laudabił. īportuꝰ. uł p̄
seuerans. Vn̄ illđ. Labor im
pbus om̄ia uincit. Et dic̄ pa
pias. Inpbi sc̄ scelesti. It̄ ysiđ.
ethimoł. x. Improbus dc̄us. qđ
insistat ⁊ p̄hibenti.

Impune. i. sine pena. libe sii
uindc̄ā. īpune nō cedit. i. n̄

hēt successum ul' nō accidit sine
pena.

Explanare dicit' decipe. ul' ī
errorem ducē. Vñ ecc'. xxv.
f. Non dicas. ille me īplana
uit. qd̄ in ista signe accipiat'.
ibi patz p textum qui ꝯtinuo
sequit'. s. om̄e eni execrātū
erroris. odit dominꝰ. Et sc̄dm
huguncōem. īplanare ꝯponit'
ab in. et planos. qd̄ est error. ul'
vagatō. Vñ et h' planeta dici
tur. Inaltare dr̄ ualde altare.
altū facere.

Inauris dr̄ ornamētū auris. l'
aurium. In quibzdā eni ptib'
solent aures p̄iu pforari. in
quib' cū adulta fuūt. anuli
ul' lapides p̄ciosi. ornat' cā s'
penduntur. et hi appensa in
aures dr̄r. Item īaures dr̄r
filaria p̄ dolor. sic dic glō. aug'.
s' gen. xxxv. a.

Incassum. i. frustra. sic art
huguicō ad dubiū est q̄litati.
papias exponit incassum.
id est. infructuose. inutilit'.
frustra.

Incastratura dicit' incastra
tura lignorz. p quā s' mutuo
coplant'. sic patz ī extre
mitatib' asserum rūcinator.
et dicit' incastratura. qz ī ea qū ī
castro uniūt' ligna. et muniunt'.

Incentor dicit' ab eo qd̄ īcen
dit. atz īflāmet. Ita dic' ysid'
ethimol'. x. et addit ibidem.
īcentor est qui p̄ua suggōne
cor aliorz succendit. et psuadendo
īflammat.

Incestus. ta. tū. dicitur qī n̄
incastus. qui cum monali. ul' ꝯ
sanguinea. ul' uirgīe ꝯcumbit.
Unde h' īcestum incesti. et h'
incestus. tus. tui. dicit' coitus. tal'
Vide sup' ū exponit' adult'.
ysid' i. x. ethimol'. dicit sic. īces
tus appt' illicitā ꝯruptionē uoca
t'. qī īcastus. hic qui uirginē sacrā
ul' affinitatis sue p̄ximā stupiuit.

Incolo. icolis. incolui. icolere.
dr̄ inhitare. Vñ hic. et h' ico
la. h' icole. Vñ hic icolatus.
id est cult'. ul' mansio. et hic ī
quilinus. i. aduena. qī incolēs
aliena. Et nō differentiā. īqui
lini. aduene. pegrini. indigene.
Inquilini sunt qui emigrant.
et nō ppetuo p̄manēt. aduene.
ul' icole aduenticii. s; p̄manen
tes. et id accole. Pegrini uo dr̄r.
qz eorz parentes ignorant'. Sūt
enim de longiqua regione. In
digene uo sunt inde geniti. et ī

eos loco nati vel habitant. Ista tradit
Huguccio et Papias. Fere eodem modo
dicitur in psalmo v. dicitur. heu mihi quia in-
colatus meus prolongatus est. dicitur
glosa .i. peregrinatio. et similiter anima dicitur in-
cola .i. peregrina.

Incolumis dicitur alacer et fortis. et
componitur ab in et hec columen.
quod est alacritas. vel fortitudo.
sic exponit Huguccio. Sed secundum
Papiam. incolumis dicitur salvus et
integer. et dicitur a columpna quia erectus
et fortis. et stabilis. Et declinatur
hic et hec incolumis et hoc incolume.

Inchoo. inchoas. dicitur incipere.
Unde inchoativum verbum dicitur
quod inicium actionis et passionis sig-
nificat. ut dicit Priscianus.

Incontaminatus. ta. tum. dicitur
impollutus. immaculatus. non con-
taminatus. Contaminatus enim
secundum Papiam dicitur sordidus. inqui-
natus. impurus. inhonestus. maculatus.
deformis. Et dicitur a contamino. con-
taminas. quod est polluere vel decipere.

Incus. incudis. dicitur instrumentum fer-
reum. super quod fabricatur. et dicitur
a cudo. cudis. cudi. cudere cusum.
quia in incude aliquid feriendo
producitur. Cudere autem idem est quod fab-
ricare. ferire. polire. sculpere. tun-
dere. Ista exponit Huguccio et ac-
cipit pro parte ab Ysidoro ethimologiarum
xix. Ubi sic addit. Veteres non in-
cudem vocabant. sed incudem. eo
quod in ea metallum tundatur .i. ten-
datur. Unde et tudis. malleus.
a quo tundendo .i. a tendendo
dictus. Incus feminini generis est. et
producit hanc sillabam. cu. in obliquis.
Unde Stacius Achilleidos. quatitur na-
valibus hora. Euboicis incudibus reso-
nant incude mycene.

Ca. vij.

Inclino. inclinas. componitur
ab in et cleo. cles. quod est inclina-
re vel glutire. absorbere. vel sorbere.
Unde dicitur hec cloaca. et declinatur
cleo. cles. clevi. cletum. tum. Ista dicit
Huguccio.

Inclitus. ta. tum. dicitur val-
de gloriosus. et componitur ab in
et cletus. ta. tum. quod est nobilis
vel gloriosus. Sed non est in usu. et
descendit a cleo cles quod est glorificari.
Ysidorus ethimologiarum x. dicit sic. In-
clitus grecum nomen est. Nam cli-
ton greci gloriosum dicunt.

Inclusor vel inclusarius dicitur qui
aliquid includit. sicut aurifaber.
qui includit gemmam in anulo.
Similiter rusticus. qui includit
aliena pecora pro forefacto.

Indico indicas. id est quod de-
monstrare. Et componitur

ab in . et dico. dicas. quod est copu
lare. Et ab indico. dicitur hic et hec in
dex. scilicet qui vel que aliquid indi
cat. Index etiam dicitur ille digitus
manus. qui proximus est pollici et
est masculini generis tantum.
Indico. indicas. dicitur precipere. vel
annunciare. et est proprie sacerdotum.
qui annunciant festa et ieiunia.
sicut edicere est regum et imperatorum.
.R. vnde versus. Edicunt reges. in
dicunt festa sacerdos. Presulis
indictum. dic edictum fore regum.
Et ab indico dicitur indictus. ta. tum.
idest preceptum. vel annunciatum.
Unde .ii. esdre .iiii. a. Sed nec indic
to. i. non dum imperato. vel an
nunciato etc.
Indictio secundum compotistas
dicitur spacium. xv. annorum. Sed
aliud significat .iiii. regum .v. ubi dicitur.
Et erat indictio. xxx. milia vi
rorum. i. summa eorum quibus indice
batur. vel forte sic exponitur in hystoria.
Indictio est determinata hominum
collectio. sicut cohors et legio. Sed pro
exactione. vel precepto gravi. vel intol
lerabili ponitur .ii. esdre .vii.
viii. dicitur. Neque ulla indictio
irrogetur etc.
Indoles qui sine dolo. dicitur quo
etatis iuvenilis ingenium. origo
progenies. Sic exponit huguicio.
Secundum papiam indoles est origo.
vel eternitatum sobolis. nobilitas ge
neris. progenies. propago. Ysidorus
autem cum quo plures concordant dicit
in .x. ethimologiarum. Indoles proprie est ima
go quedam future virtutis. sicut ap
paret in multis pueris. et declina
tur hec indoles. huius indolis. vnde
circuatur ille versus tritamine.
Indolis est proprie probitatis ymago
future. Nominativus enim singula
ris terminatur in es. producta. sicut
patet per predicta.
Indulgeo. ges. indulsi. gere.
indulsi. vel indultum. Ita dicit pris
cianus. et multa significat. Accipitur
enim pro concedere. Ut papa indulsit
michi hoc. Item accipitur pro vacare. iste
vel operam dare. Ut indulget gu
le. Item pro remittere. vel condonare.
ut deus indulget peccata penitenti.
et sic dicit huguicio. quod non est neutrum
quia est activum. sicut patet in predictis
exemplis. Et sic componitur
ab in et algeo. alges. alsi. algere. alsum.
quod est frigere. Ita declinat pris
cianus. et pro eis significationes pos
sunt heri per usum vniuersalem. Indul .R.
gens donare peccata. indulgere. vacare.
vel operam dare. remittere. vacare.
Industria sicut ait papias.

est assiduitas. cura. cupido. cupiditas.
ardor. auiditas. labor. perseuerantia. per
tinacia. constantia. doctrina. sollercia.
Industrius secundum papiam dicitur
studiosus. agilis. uegetus. uigilans.
efficax. destinatus. perseuerans. et
declinatur industrius. piger. strenuus. audens.
expediens. cogitans. ardens. Unde in
dustrie aduerbium. i. studiose uel sol
lerter. Uegetus a uigeo. ges. dicitur
fortis. adultus. uiuus. ualidus. firmus.
et pro ueloce ponitur in sermonibus ora
cii. ubi dicit. Alter ubi dicto citius curata
R. sopori. membra dedit uegetus. prescrip
ta ad munia surgit.
Inedia dicitur paupertas. que est in
ede. i. in re familiari. Unde dicitur
ab in et domus edes. quod est domus.
Edes autem dicitur ab edo. es. est. quia pri
us est ad edendum.
Ineptus quasi inaptus dici
tur apto contrarius.
Infernus dicitur ab infra eo quod in
fra sit. sicut autem cor animalis in me
dio. Ita et infernus in medio ter
re esse perhibetur. Unde et in euan
corde gelio legitur. in medio terre. philosophi
autem dicunt quod inferi pro eo dicuntur quod anime
hic illuc feruntur. Ita dicit ysidorus.
Ca. ix. ethimologiarum. xiiii. Uel dicitur infernus.
quasi infurnus. quia intus habet nigredi
nem. Nam furnus. na. num. id est
quod nigrum. Unde generatur. Dicitur R.
infimus. quia sit niger atque profundus.
Et secundum theologos declinatur hic
infernus in singulari. et pluraliter hi infer
na. norum. No usus est [?]. pontos uero
exponitur abyssus. Item nota quod
dicitur hic infimus pro inferno. et pro eo quod in
fimum. sicut dicitur hic superus pro eo quod celesti.
Item dicitur infimus. na. num. Ita dicit
huguccio. Secundum papiam infernum
est sinus maris magnum qui ytaliam
attingit. quod greci ionium. ytali inf
erum uocant.
Inficior. aris. negare. quod pri
uum est. et componitur ab in et
facio. facis. quasi infectum. i. non factum
dicere. uel uerum factum negare. Proprie
autem inficiari est rem debitam nega
re cum a creditore deposcitur. Unde
dicit ysidorus. in. v. ethimologiarum. Infi
ciatio est negatio debite rei cum a
creditore deposcitur. id est abiuratio.
idest rei credite abnegatio. Unde
ouidius methamorphoseos. xi. Stabat .S.
opus pretium rex inficiatur et addit
perfidie cumulum falsis ~~[illegible]~~ uerbis periuria
Infusoria dicebantur uasa quibus
oleum lucernis infundebatur. et de
clinatur hoc infusorium.
Infrunitus. ta. tum. dicitur insipiens.
et indiscretus. et componitur ab
in et frumen. fruminis [?]. quod est illa

ps gutturis. ubi cibz sapit. Vn̄
dr̄ infrunit⁹. q̄i sine frumine. i.
sine sapore. ⁊ discretōne. Gulo
sus etiā pōt dici īfrunit⁹. q̄i sī
frumine. qui nō q̄rit saporem ī
cibis. s; semitruncatos morsellos.
deuorat. ⁊ deglutit. Item īfru
nitus dr̄ insipiens ⁊ īprudēs.
ab in ⁊ fronesis. qđ est sapīa. ul'
p̄uidentia. q̄i sine fronesi. It̄ in
frunit⁹ dr̄ īuerecūđ. q̄i sine fr̄
te. ī qua apparēt signa u'ecūdie.
It̄ infrunit⁹ dr̄ corrupt⁹ ⁊ pu
trefact⁹. ⁊ ad op⁹ bonū inutilis.
⁊ ieptus. q̄i sine frunio. It̄ infr̄
nitus dr̄ homo p̄ceps in f̄c̄is.
ul' ībis. q̄i sine freno. q̄r nō re
gitur freno rōnis. Est. n. fr̄
nium pulu(i)s s̄btilis de q̄b;dā
arbor cortic(i)b⁹ f̄c̄us. qui corīs
suppositus ea exsiccat. a corrup
cione q̄s(er)uat. q̄solidat. ⁊ ad op(er)a
facienda idonea h̄ilitat. Vn̄ dr̄
frunio. frunis. fruniu. ul' frun
ui. frunire. i. frunio q̄ficere. ul'
fruniū suppōne ī corior q̄fectō
ne. Vn̄ frunitores dr̄r qui co
ria fruniunt. Versus. Infruni
ti uim si uis p. v̄. notabis.
frons. fronesis. frumen. frunio
frena. cibus.

Ingenium componitur ab
in ⁊ geniū. qđ id est q̄đ ingeniū.
Vn̄ illa p̄po addita. nich operatur
ibi. n̄ qđ ōndit īgeniū ēē intrīse
cam uim aīe naturalem. Qđ
aūt dr̄ ingeniū. q̄i int⁹ genitū.
scilz a natura. ethimolia. Item h̄
genius. dicit' d̄s nature. Ita di
cit huguicō.

Ingeniculans. i. genu. ul' ge
nua inclinans. ul' flectens. dr̄
ab īgeniculor. aris. qđ est ge
nu flectere. qđ est compōit'
ab in ⁊ geniculor. aris. ī eođ sen
su. It̄ geniculor dicit' a geniacu
lum. li. qđ ē p̄uū genu.

Ingruo. ingruis. īgrui. īg⁹ ·‡·
ere. i. maturare. ‡ impendere. īminere.
et p̄p̄e dr̄ de malo. malū īgru instare.
it. qđ q̄t' bonū ⁊ q̄gruū est.
quod q̄tra congruentem ī'pendet ⁊ q̄gitare
idest īminet. et q̄pōitur ab in.
et gruo. gruis. qđ est q̄ueīre. cō
cordare. et ē tractū a gruibus.
sic dicit huguicō. q̄r de tibiis g⁹
uum solent fieri fistule. que ma
ximam reddunt q̄sonantiā. et
concordiā. Vn̄ congruo. is. i.
cōueīre. et digruo. is. i. discor
dare. Papias aūt sic exponit.
īgruit. īminet. irruit. īuadit. in
grauescit. gruo cū suis q̄posi
tis. facit supinū ingrutum.

·R·

Inguen inguinis. dicitur illa pars
corporis que est circa pudenda.
et dicitur ab ungo ungis. secun
dum huguiconem.

Initus. ta. tum. participium est
descendens ab ineo inis quod est
intrare. incipere. invenire. concum
bere. Ita dicit huguicio. pa
finare. pias dicit inire. inchoare. pactum
unde secundum ysidorum. Inire consilium est
inchoare consilium. Et nota quod ex eo.
is. et queo. quis. et omnia verba ab eis
composita licet sint consimilis coniugatio
nis corripiunt .i. ante tum. in supi
no. Excipitur ambio. bis. Versus.
.R. A queo composita vel eo. variare su
pina. Constat. et ambitum non cor
ripit ambio solum. Ex eo dicas
itum de queo. formo quitum. Et sic
omnia participia preteriti temporis ab ipsis
descendentia corripiunt .i. ante t.
Excipitur ambitus. ta. tum. Unde ovidius
.B. methamorphoseos in principio. Iussit
et ambire circumdate litora terre. Vi
de supra. ubi exponitur abire.

Initior. aris. dicitur inchoare. con
secrare. sanctificare. introducere.
sacrificare. Unde in psalmo. Initi
ati sunt beelphegor. i. sacrificave
runt. vel consecraverunt. Quidam tamen
dicunt. initio. as. activum. sed initi
ari gallice dicitur estrener. et entamer.

Dicitur autem initiari. ab initium initii.

Initium dicitur ab ineo. inis. quod
est incipere. sicut supra dictum est. ubi
exponitur initus. et est initium rei
a qua quid incipit. Sed principium
est verborum exordium. Ita dicit hugui
cio et videtur accepisse a papia qui
ait. Initium est rex a quo aliquid inci
piunt. ut fila narrata domus carina
navis. Principium autem est verbo
rum exordium.

Iniuria dicitur iniusticia. quasi sine iu
re. vel contra ius. Unde iniurior. ris
iniuriaris. iniuriam facere. et iniu
rius. a. um. dicitur tortuosus. non
servans rectum vel ius.

Innixus. a. um. dicitur ab innitor.
teris. quod est valde ni
ti. adherere. vel appodiari. et com
ponitur ab in et nitor. niteris. de
quo dicetur. n. in suo loco.

Innoxius. a. um. i. sine noxa.
vel delicto. vel culpa. Noxa enim
dicitur culpa. vel delictum. a no
ceo. ces. Versus noxius et innoxius.

Insolitus. ta. tum. dicitur insuetus.
vel inusitatus. Et dicitur ab insoleo. inso
les. lui. vel levi. insolitum. vel
insoletum. quod est insuescere. Ita
dicit huguicio. Sed papias melius
et plenius exponit dicens. insolescere.
insilere. i. crescere. incrementum sumere.

inotescere. Inoleuit. inualuit. consu
euit. inhesit. Secundum hoc. inolitus
dicitur inerescens. inherens. inualescens. con
suetus. et corripit penultimam.

Inops pre dicitur qui nichil habet. qui
nec sibi potest sufficere. nec alius
largiri. sed pauper habet alius non pos
sit largiri. se tamen sufficere. Et
nota quod antiquitus dicebatur hic
et hec et hoc. ops. opis. id est diues. Secun
dus opulentus. Unde componitur inops.
inopis. quod est terra. qui sine terra. Unde
hec inopia dicitur. Ita dicit huguitio.
Vide quod dicitur supra ubi exponitur copia.

Inpegre aduerbium est. et est id
quod instabiliter. uel sine certa man
sione. Et ad hendendam uocabuli
huius originem. nota quod hoc quod dicit
huguitio. agro. agras. non est in
usu. sed componitur. peragro. peragras.
idest sine certa mansione. huc et
illuc ire. Unde peregre aduerbium. id est
ad peregrinandum. significat de loco. per locum.
et in loco. et componitur. inpegre.

Inpresentiarum est aduerbium temporis.
uel loci. Secundum autem quod est aduer
bium temporale. id est quod in pre
senti. siue modo. et sic accipitur
genesis. ultimo capitulo. Secundum autem quod est ad
uerbium locale. id est quod in presenti.
et sic accipitur exodi. xxiii. c.

Inquam pro dico. uerbum est defectiuum.
et deficit quidem. quia significat id quod dico.
dixi. dicam. Unde scribitur in genesis similiter
presens. preteritum. dic inquam. siue fu
turum. non inuenitur. nec inquiam.

Inquio. inquis. id est quod dice.
et est uerbum defectiuum. et licet pri
cianus dixerit. quod inquio non est in
usu. priscianus tamen ponit dicens in
x. v. antecedente. unum inuenio
scilicet inquio. et probat per exempla ac
torum. quod inueniuntur inquio. inquis.
inquit. inquiunt. inquisti. inquiat.
et secundum analogiam. inquiam de
bere dici. Item inque. id est inquiamo
inuenitur. et in fine dicit secundum an
alogiam tertie coniugationis. inueniuntur
eius tota fere declinatio. ubi supin
um. nec ab eo non inueni. nec que ab
eo solent nasci.

Inquilinus dicitur ille qui
incolit. id est inhabitat aliena. et
dicitur inquilinus. quasi incolinus.
ab incolendo. Vide supra ubi ex
ponitur. incolo. incolis.

Inquino. dicitur nasci macula. sor
didare. inficere. Et corripitur
hanc sillabam. qui. Unde ouidius
methamorphoseos. xiiii. a. Inqui
nat hic pessos latices radice nocenti.

Insero. ris. rui. inserere. insertum
dicitur immiscere. immittere. et proprie uio
lenter. Unde insertio. tas. Frequen

. B.

secundum

. B.

emdat

tatiuum. Item insero. inseris. in
serui. insitũ. inserere. id est q̃d plã
tare. Vnde uirgil'. Insere nũc
me liber piros. Et sic dicit hugũ.
Inserere .i. ꝑtie est plantare. ꝑ in
missionem ramorum ad inuicẽ.
Veniunt insicio fac ramũ ramus
adoptet. Et est compositum ab
in. ⁊ sero. ris. q̃d sigt̃ plantare.
ul' seminare. Sꝫ q̃n ponitur ꝑ semi
nare facit seui. ĩ ꝑito. ⁊ ĩ supino.
satũ. Q̃n sigt̃ plantare facit
serui. ⁊ sertum.

Insignis dicit̃ nobil'. ꝑclar'.
ornatus. ⁊ declinat̃. hic. ⁊ h
insignis. ⁊ h insigne. Item
h insigne. dr̃ ornamẽtũ. et cõ
ponit̃ insignis. ab in. ⁊ signũ sig
ni. q̃i h̃ns eminens signũ nobi
litatis ꝑ aliis.

Insigne castror'. ul' castoꝝ.
q̃d legit̃ act'. ult'. exponit̃ s'
ĩ hystor'. Post menses tres
inuenerunt nauẽ alexandri
namque in insula mitilene hie
mauerat. cui erat castroꝝ. insig
ne. cui. s'. insule. q' adhuc ap
parebant quorũdam castroꝝ ue
stigia. q̃ antiquit' ibi fuerant e
dificata. ul' cui nauĩ ĩ modum
castrorũ erant insignia uelis
intexta. Alia translatio ht̃. cui
erat insigne castoꝝ. q' gemini
sc̃ castores. s'. castor. ⁊ pollux.
quos gentiles ꝑ̃cipue ĩ ꝑiculo
maris inuocant. ⁊ ideo in littore
maris eis templũ fecerunt. H au
tem ex alia t'nslatione euidenti' ẽ.
ubi dicit̃ cui erat insigne fili
orum iouis. Fabulant̃ enĩ gen
tiles pollucẽ. ⁊ castorem fuisse
filios iouis.

Insolesco. insolescis. cẽ. incho
atiuũ est hui' uerbi. insoleo. in
soles. insolitus sũ. insolẽ. q̃d ẽ
ualde solẽ. aliter q̃m solitũ sic
se h̃ere. ul' c̃ aliorum c̃suetudinem
superbire. dementẽ ẽẽ. ul' fieri. Vñ
insolens. i. sup̃b'. ⁊ fatu'. ⁊ cõpati
tur. Vñ insolent'. insolenti'. in
solentissime. Vñ h insolentia dr̃
fatuitas. ul' superbia.

Insula q̃i in salo sita. dr̃. ⁊
ẽẽ undiq; mari circũdata.
hoc salum dr̃ mare. ⁊ diriuat̃
a sal salis. q' salsũ est. ⁊ ama
rum. Nõ insulis d' ales qui scribũ
tur in g'cismo. Insula terra ma
ris. ⁊ aque dulcis media unus.
Insula fixa salo media amnẽ cõcu
rit amnis. Vl' dr̃ insula ab insilio ĩ
silis. q' undiq; ĩ eã insiliunt
fluct' maris

Insulsus dr̃ q̃i nõ salsus. i.

sine sapore salis vel sapientie.

I Nsulto . tas . frequentatiuum est huius verbi insilio . insilis quod est contra salire . vel in aliquem salire . vel insultum facere . vel invadere . Unde insulto . tas . frequentatiuum . Item insultare id est quod deridere . vel illudere . Unde de sancto laurentio dicitur sevientibus penas insultat laurentius . id est illudit .

I Nsumo . insumis . insumpsi . insumere . dicitur expendere . Unde Iacobi iiij .
qui in super sumere . a . petitis et non accipitis . eo quod male petatis . ut in concupiscentiis vestris insumatis . id est in voluptatibus vestris expendatis . Unde dicitur in glosa . Non debetis in concupiscentiis vestris insumere . quia per hoc probamini amatores mundi . et istam significationem ponit oracius in sermonum libro dicens . Quod superest non est melius quo insumere possis . Cur eget indignus quisquam de divite quare . Templa ruunt antiqua deum cur improbe care . Non aliquid patrie tanto emetiris acervo . Superest . id est superfluum est . insumere . id est in sumptu ponere . acervo scilicet pecunie . Aliqui tamen exponunt insumere . id est intus . vel valde de sumere . vel contra sumere . Amatores enim mundi insumunt . id est intus sumunt . quia interius insumere appetunt . que concupiscunt . id est valde [de] sumunt vel extorquendo per avaritiam vel appetendo per concupiscentiam . Item insumunt . idest contra se . et contra proximos sumunt . avare inquirendo . et iniuste detinendo . michi videtur prima expositio prevalere .

I Nstar neutri generis . et indeclinabile est . et dicitur similitudo . vel potius ad similitudinem . habet enim in se vim huius prepositionis ad . Unde non preponitur ei prepositio . nisi in expositione . ut cum dicitur . hoc est instar illius . id est ad similitudinem illius . et dicitur ab insto . instas . ut dicit hugucio .

I Nstauro . ras . secundum papiam . idest quod reparare . renovare . redintegrare . reficere . vel ad similitudinem prioris restituere . et dicitur ab instar . Unde papias . Instar veteres pro similitudine ponebant . Unde et instaurare dicebant . vel componitur instaurare ab in et stauros . stauri quod est lignum in quo perdita suspenduntur . ita ut a perdentibus inveniantur . ut eis restituantur . Unde instaurare dicitur qui instauro pone-
R. re[ad] ulius . A stando . staurum lignum dicitur esse vocatum . Restituenda suis dicimus quo perdita ponis . Quo crux significatur . quia perdita gens reparatur .

Institta dr̄ uitta .s. latū angu
lum. ut soł ee ılłd. quo p̄iū ı̄cu
nıs ligatur. Et dicitur ab isto.
instas. & corripit penultimā.
Institor. ıstitoris. dr̄ mercator. ab
istando uocat᷑. q᷑ istat merbꝫ
emendis. & corripit penultimā.
Vn̄ ouidi. Institor ad domi
tiam ueniet. distinctᷓ emacem. s̄
alii ꝑoīt dr̄iam int᷑ institorē et
·R· mercatorē dicēs. Qui vendit m
ces. mercator dicit᷑ ee. Institor huic
istat ꝑ̃cio ꝑ diminuendo. mer
cator uendit. institor ıllō emit.
Intempest᷒. ta. tū. dicit᷑ incō
gruus. inutił. q̄i sine tempe
idest actu. Vn̄ nox dr̄ intem
pesta. q̄i incongrua. q᷑ n̄ h̄t
ydoneū tempus reb᷒ gerendis.
Dicit᷑ etiā nox ītempesta. q̄i sı̄n
/ḿ tempe .i. actu. ꝑ q̄ tempꝰ discēn
tur. q᷑ nō h̄ēt tempus aptum.
ut aptꝰ fiat. uł ıdō dr̄ sine tē
pore. nō q᷑ non h̄ēat tempꝰ. Sꝫ
q᷑ tempa noctis nō ita dıdun
tur ꝑ n̄ros actus. sic ꝑ tempa
diei. Vn̄ & q̄dam ps noctis dr̄
ītempestū .i. nō oportunū. ł
nō aptū tempꝰ ad aliquid faci
endū. Et componitur intempes
tus ab in. & tempest᷒. ta. tū. q̄d
est congruus. utił. queiens in

tempore suo. Vide supra ubi ex
ponitur tempestum.
Intercolūpniū. dcō est compōi
ta. ab int᷑. & colūpna. q̄i inter
colūpnas existens. s. ıllō q̄d pōi
tur int᷑ columpnas. uł spaciū
diuidens eas. Sꝫ in .iii. R. vii. s.
V dicit᷑. media intercolūpnia qua
drā. nō rotunda. dicit glō. media
intercolūpnia dicit tabulā supior
em. q̄ sic alie quadrata erat. s̄; liqꝫ
sculptum. & ī summitate sui h̄ebat
rotunditatē unī᷒ & dimidii cubi
ti. ī q̄ luc. ponebatur.
Interficere est int᷑ duo dı̄sionē
facere. s. int᷑ corpꝰ & aīam.
Interīo. interis. interiui int᷑
iui. interire. interitū .i. int᷑ te
ire. Vn̄ dan. ult᷑. dr̄ de abacuc.
qui intercıdat prnes ī aluoolo.
Interneco. internecōnis. dicit᷑
mors. siue enecatō. & h̄ int᷑
necium. internecii. idm. Unde
ysid. ethimoł. v. Internecii sa
crificatō est. q̄i q̄dam hōis ne Cā. xxvj.
catō. et dr̄ ab internecō. cas. ı̄
enecii. internecare. internectū .i.
int᷑ alia necare. uł interpolatim
necare. uł intım dū aliquis ē
in itinē necare. et sic dı̄c ȳsi
dorus. internecitur ꝑ .e. ut int᷑
bibere .i. ebibe. et similit᷑ interneca

re. i. enecare. Quod autem quidam le
gunt et scribunt internecio. alii in
ternicio. ego non approbo. De primo
enim dicit priscianus in tractatu de
nominatiuis. Internectus. internecti. in
ternecio fecit euphonie causa. abs
tracta c. internicio autem non est. Non dum
enim creatum est uocabulum a quo for
mari possit. Internicio autem ab inte
riteris dicitur. Caueamus igitur si scriptum inueni
tur aliquis istorum nominum. caueatur in
prolatione uicium scriptorum. ut legatur
internecio. non internecto. et internicio.
non internicio. Item internecium secundum
papiam dicitur bellum in quo omnes
pereunt. nullo remanente.

Interpello. las. dicitur intro
gare. inter aliqua uocare. al
loqui. et sic ait huguicio. com
ponitur ab inter et pello. pel
las. quod est uocare. sed non est in usu.
sed componitur appello. appellas.
ad se uocare. uel alterius iudicis
audientiam postulare. Et similiter
componitur compello. las. i. simul
uocare. uel in causam trahere. Unde
ait uirgilius in ii. eneidos. flens
ipse uidebatur compellare uirum
et mestas expromere uoces.

Interpres. interpretis. communis ge
neris est. et dicitur ab inter et
partes. Unde dicit ysidorus. ethi
mol. x. Interpres dicitur quia inter par
tes medius sit duarum linguarum dum
transfert. Sed et qui inter deum quem in
terpretatur et homines. quibus diuina in
dicat misteria. interpres uocatur. uel
secundum priscianum. interpres dicitur ab inter
pretor. interpretaris. quod est uerbum com
mune. et significat exponere. uel exponitur de una li
guam in aliam. Interpretatio enim
fit in diuersis linguis. ut ū canos grecas
ceris latine. ethimologia autem fit in ea
dem lingua. ut dicitur lapis. quasi ledens
cum
pedem. Interpretes biblie primum e
numerat ysidorus in vi. ethimol. di
Ca. iiii.
cens. Quod ptholomeus cognomento
De numero
philadelphus. petiuit ab eleazaro pon
interpretum.
tifice scripturas ueteris testamenti. quas
in grecam uocem ex hebrea lingua. lxx.
interpretes transtulerunt. Fuerunt
autem et alii interpretes. qui ex hebrea
lingua in grecum sacra eloquia transtule
runt. sicut aquila. symachus. et theodo
cion. sicut etiam et uulgaris. illa editio
cuius auctor non apparet. et ob hoc sine
nomine interpretis quinta editio nun
cupatur. Preterea sextam et septi
mam editionem origenes miro la
bore repperit. et cum ceteris editionibus
comparauit. presbiter quoque ieronimus tri
um linguarum peritus. in latinum e
ex hebreo
loquium easdem scripturas conuertit. elo
quenterque transfudit. cuius interpretatio

inito ceteris anteferetur. Nam est
et verborum tenacior et perspicuitate sententie
mine clarior. In libro prophetie eadem
verba scribuntur. In historiis dici
tur sic. Quia incarnationem domini an
nis ccc.x. temporibus ptholomei
philadelphi .lxx. interpretes flor
uerunt. post ascensionem domini an
nis .c.xxiiii. Aquila primus in
terpres ex hebreo in grecum floruit.
adriano regnante. Deinde post
anno .liiii. commodo regnante
theodocio. Deinde post annos .xxx.
sub severo symachus. Deinde post an
nos .viii. quinta editio hierusalem inventa
est. que quia auctor eius ignoratur et vul
gata dicitur. Deinde post annos .xviii.
sub alexandro origenes composuit
hexaplam cum asterisco et obelo. quartam trans
tulit. sine hiis. hii omnes de hebreo
in grecum transtulerunt. Qui autem de gre
co in latinum. In primitiva enim ecclesia
scioli utriusque lingue de greco in la
tinum transferebant sermonem. Ieroni
mus ultimus de hebreo in latinum. cuius
editio nec ubique a nobis servatur.
et nos addamus quod nullius editio a
pluribusque servatur. Sed postillas bede
et rabani et aliorum glosatorum sepe
per textu leguntur cum tamen in libris in
antiquis biblys et originalibus
libris de facili possit inveniri.

therlis

plures

Interrasile dicitur interpolatum
celatura et plano. planum vel
inter celaturas quod rasum vide
tur. et declinatur hic et hec inter
rasilis et hoc interrasile.

Interrumpo. pis. interrupi.
idest intimum vel inter alia rum
pere vel intermittere.

Intervallum secundum propriam
et proprie dicitur spacium inter ca
pita vallorum .i. stipitum qui
bus vallum fit. Unde et cetera
quoque spacia intervalla dicuntur
tamen magis proprie intervallum dici
tur spacium temporis. Interca
pedo vero distantia locorum. Com
ponitur autem intervallum ab inter et
vallus .li. quod est palus. sic dictus
quasi vallos. Unde hoc vallum dicitur conca
tenatio palorum circa turrim. Unde
scribitur in [illegible]. Est vallus
palus circa turrim [illegible]. Mu
nitio vallorum connexio sit et vallum.

Intestina dicuntur interiora cor
poris. quasi intus stantia quia
sunt in interiore parte corporis. Unde
dicitur intestinus. na. num.
id est quod intrinsecus.

Intexo. intexis. intexui. in
texere. intextum. i. in. vel valde
texere. interponere. inserere. inter
aliqua aliquid texere. Et

R.

est compositum ab in et texo. is.
texui. quod est telam facere. cooperire.
ordinare construere.

INtollabile dicitur non tollabi
le. quod scilicet non valet. vel non debet
tollerari. vel sustineri. vel suffer
ri. Et nota quod tollero. ras.
et que ab eo descendunt. per sim
plex .l. scribuntur. et ubique cor
rumpunt hanc sillabam to. Unde
ouidius methamorphoseos. Nec ei tol
ate labores ulterius poteram. Ita di
cebat almene.

INtueri dicitur considerare aliquid. vel in
tus. vel diligenter visus aliquid in
tueri. et potest esse infinitivus
duorum verborum. Dicitur enim
tuor. tueris. tuitus sum. tui. id est inspi
cere vel defendere. Item dicitur tueor. tu
eris. secunde coniugationis. tuitus sum. tu
eri. id est inspicere. defendere. protegere. Unde
versus. Dat tueor tuitum. tutum tu
or. ambo tueri. Et dicit hugutio.
quod tuor. debet facere infinitivum tui. sed
causa differentie ad tui pronomen deficiat.
et accipit mutuo tueri. composita
tamen ab eo habent infinitivum. scilicet con
tui. detui. et cetera. quod non credo. immo
credo. quod debet dici. detueri. contueri.
et sic de aliis. Item dicitur. quod tu
or. raro invenitur pro defendere. et
sepius pro inspicere. Exemplum. tuor ra

ro invenitur pro inspicere. et sepe
pro defendere. Sed composita raro
vel numquam inveniuntur. nisi pro videre.
omissis opinionibus. Nota quod di
cit priscianus. ubi agit de coniuga
tione. quod sunt quamvis verba que quali
us eiusdem significationem habeant. diverse
tamen sunt coniugationis in usu. et
inter huiusmodi enumerat tueor. eris.
et tuor. eris.

INuestigare dicitur explora
re. inquirere. vestigia sequi.

INuia deserta quam non co
lit incola tellus.

INuidiosus ego. non invidus
esse laboro. Invidus est qui de
alio. Sed de quo est invidiosus.

[Margin note: [illegible] clari / exponit [illegible] / [illegible] ecclesiasticus]

INuiso. invisis. invisi. invisere
verbum desiderativum est. id est cum
desiderio videre. inde visere. et
componitur pro visitare. Vide in
fra ubi exponitur viso. visis. quod
dicitur ibi de supino.

INuolucrum dicitur involucio
cuiuslibet rei. quod etiam fit cum in
dictis nostris aliud quam videatur
involvitur.

IOta est nona littera in alphabe
to greco. non velimus computare fi
guram episilon que sic scri
bitur. ϛ. que non est littera. Sed no
ta numeri. Et dicit augustinus quod

Iota ē minor ceteris lr̄is. q̄d uno
ductu sit apex aut aliq̄ i simi
litate illi̾ particula.

Ypocrita. dr̄ fictor. simulator. ⁊ re
presentator alteri̾ psone. simlat ei̾
se ēē id q̄d nō est. ⁊ compōit̄
ab yper. q̄d ē sup. ⁊ crisis. q̄d ē
auri. q̄i superauratus. q̄r insufficiēt ⁊
exterius uidetur bonus. cum interius sit
malus. Vl̄ componitur ab ypos.
q̄d est sb̄. ⁊ crisis q̄d ē aurū. q̄i ha
bens aliud sb̄ auro. h̄t enī aur̄
insufficiēt. s̄z sb̄tus lat̄z lutum.
Vnde ꝯ tales pōt dici illd̄. q̄d sc̄
bitur ī aurora. Auri nobilitas lu
team si uestiat ollam. Nō iō seq̄
tur hanc minus ēē lutū. Vn̄ h̄ ypo
crisis dicit̄ simulatō ypocrite. et
est ypocrita cōis ḡris.

R. Ira recens furor est. odiū facit
ira uetusta. p̄rit̄ ira cito. ut ex
iracūdia tussit. Ita ꝯ gētilis.

Irretio. irretis. dicit̄ reti īuol
uere. ⁊ illaq̄are.

Ca. xj. Yris sic ait ysid̄ ethimol. xiii.
proprium nomē est arcus celestis.
et dicit̄ yris q̄i aeris. i. q̄d p
aera descendat ad t̄ras. h̄ au
tem a sole resplendz. dū caue nu
bes ex aduso radiū sol̄ accipiūt.
⁊ arcus speciē fingunt. cui uarios
colores illa dat res. q̄r aqua tenu
is. aer lucid̄. ⁊ nubes caligina
tes. irradiata ista uarios creāt
colores. Item beda loq̄ns de nā
rerum sic ait. Arcus in aere q̄
dricolor ex sole aduso. nubibus
formatur. dum radi̾ solis immissus
caue nubi repulsa acie ī solē res
fringitur. instar cere ymaginem
anuli reddentis. Qui de celo ig
neū. de aq̄ purpureū. de aere iacī
tinū. de terra gramineū trah̄
colorem. Fieri aut̄ estate q̄ hye
me. ⁊ raro noctibz. ī in plenilunio
cernitur. ut potē de luna refulgēs.
huguicō ita dicit. h̄ yris. h̄ yris.
ul' yridis. dr̄ arcus celestis. et dr̄
ab eris grece. q̄d est lis latine. q̄r se
cundū fabulas. nūcia est ⁊ pedis
seca iunonis. ⁊ raro mittitur. ī ad
litem ⁊ discordiā ꝯcitandā. Et
nō q̄d yris. nichil aliud est. q̄ nu
bes soli opposita ⁊ radiis sol̾ mul
tipliciter informata. est enī ē na
tura luminosi corporis. ut semp
ī opposita radios dirigat. Sol ḡo
cū sit luminosū corp̾ radios suos ī
mittit ī partē oppositam. ī q̄ cū
nubē inueniat que ī vna sui pte
est densa. In alia densior. In aliā
densissima. Item ī alia sui pte ē
rara. In alia rarior. In alia ra
rissima. In illa que est densa so

laris radiū q̄ in uitro inclusi ru
beum colorem faciunt. In den
siori: ceruleū. It̄ in densissima:
nigrū. Item in rara faciunt
uiridem. In rariori croceum.
In rarissima: album. Et ita ꝑ
maiorem densitatē illius nubis.
magis accedit ad colores nigre
dini affines. Preterea nubes illa
quedam corpus ē compositum ex
.iiij. elemētis ꝫ aquosū. radius
q̄ solaribꝫ accensū a quatuor elem
tis. q̄druptitū trahit colorem ab
igne: rubeū. ab aere: ceruleū.
siue liuid. uł purpureū. ab aq̄:
uiridem. a terra: nigrū. hinc ē.
qđ si uideat̄ iris ī mane: uide
tur ī occidente. Si ī uespe: ui
detur ī oriente. Si in meridie:
uidetur in septemptrōne. In
meridie nūquā uidi pōt. cū sol
ī oppōita pte nūquā possit eē.

Irrito. tas. correpta hac
silla ri. dicit̄ euacuare. uanū
facere. debilitare. destruere.
Et cōponit̄ ab in ꝫ ratus. ta.
tum. i. uan. cassus. nō firm.

Irrito. tas. pducta hac silla ri.
dr̄ puocare. ē ritū alicui fa
cere. Et componitur ab in.
et hic ritus. tus. tui. qđ ē cō
suetudo. Unde iuuenalis. Irritat eua
cuat. irritat puocat iras. Irri
tet huc dn̄s. q̄ nos irritat ad iras.

Irrigo. gas. dr̄ ualde. uł intus
rigare. madefacere. humectare.
et corripitur media silla. Unde
uirgilius. i. g. At uenus ascanio
placidam p membra quietem. Irrigat
et fotum gremiū dea tollit ī altos.
Idalie lucos ꝫc. Id. iij. d. Corpora
curarū. fessos irrigat art̄. Unde
irriguus. ua. uum. Irrigare cōponi
tur ab in. ꝫ rigo. gas. qđ ē ma
defacere. humectare.

Irrogo. gas. dr̄ inferre. Un
de iuuenalis sup̄ positos. u̇ exponi
tur arrogas. ꝫ patebit cōposito.

Irrugio. irrugis. irrugiui. uel
irrugiui. irrugire dicit̄ intus.
uł ualde rugire. ad modū leon
is clamare. Et est cōposi
tum ab in. ꝫ rugio. gis. qđ ꝓprie
leonū est.

Isopus. herba est. pulmoni
bus apta purgandis. ysso
pus etiā dicitur asperſoriū
aque. In quibusdā locis fit ex
illa herba. uł dicit̄ sic. ꝓpter
similitudinem purgatōnis. Ita
dicit huguccio. ꝫ ē femininum
generis. Unde .iij. R. .iiij. g. di
citur de salone. qđ disputauit
sup lignis a cedro que est ī

Sedm maiore raritate magis acced ad colores albedini affines

q̄ ē firmū. Unde irritus. a. ū.

R.

b

sopor

i. madid. stil. ꝫ fecd. Unde h irriguum.

libeno usque ad ysopum que egre
ditur de pariete. ysid tamen ponit in
Ca. ix. neutro dicens in .xvii. ethimol. ysopum
X pum herba purgandis pulmoni
bus apta. Unde et in veteri testamen
to per ysopi fasciculum aspergeba
tur agni sanguine qui mundari
ri volebant. Nascitur in petris her
ens saxo radicibus. Item macer de
viribus herbarum ponit in neutro et
corripit penultimam dicens. Est
X ysopum siccum calidum quorum est ius il
li. Est in utroque gradus tercio. Item
in aurora corripitur media ubi
.R. dicitur. Est humilis petre quia suis radi
cibus herens. Et viciis ysopus pector
is herba medens. Alii dicunt quod hec
media est indifferens. magister
tamen bernardus in hac consensio dicit quod sem
per producitur. Unde ille egregius versi
ficator bernardus ait. Pectoris
X herba cavas rupes incedit ysopus.
Item alanus de inanticlaudiano in
fine quarti libri. sic. Sed celum terre
conformat cedrus ysopo. Item
alanus. Ad pulmonis opus est
medicamen ysopus. Omissis igitur opi
nionibus doctrinalis et suorum sequacium
dicamus quod ysopus tamen producit me
diam. Est enim grecum et apud
grecos producitur duplici ratione. scilicet
scriptura et accentu. Scriptura.

quia scribitur per .in. mega .i. per .o. lo
gum. quod in nulla silla breviatur. Ipsi
enim habent .o. longum. et omicron. i.
.o. breve. quod scilicet breve fiat in
sillabam in qua ponitur. que differen
ciarum non est apud nos. Annota
tur etiam oxia .i. acutus accentus
super penultimam sillabam.

Iubileus interpretatur remis
sionis annus. Est enim hebraicum
nomen et nomen quo septenis eb
domadibus annorum .i. xlix. an
nis computatur. in quo clangebant
tube. et ad omnes revertebantur antique
possessio debita absolvebantur.
et confirmabantur libertates. Ita dicit
ysid. ethim. v. Et papias id dicit
in hystoriis super gen. xiiii. dicitur
sic. Auctoritas abraham traditur
iubileum iniciasse pro remis
sione captivorum. Jobel enim interpre
tatur remissio vel inicium. Unde
iubileus remissivus vel iniciativus. Ob
hoc autem institutus est quinquagesimus.
quia tunc erat loth ut dicunt quidam
quinquaginta annorum. vel tunc erat
quinquagesimus annus ex quo dominus
locutus est abrahe in via. vel ex quo
egressus est de charram. vel abraham
peritus fuit astrorum in quibus etiam
secundum quosdam zoroastem magice
artis inventorem instruxit. Noviat

Septies septem faciunt. xlix.

Ca. xxxvij.

abre. x

enim quod intemperies aeris, que fit ex
elevatis vel depressis planetis. semper
usque ad quinquaginta annos ad
temperiem redit. et quod vidit fieri in
astris voluit imitari in terris.
Item in histor. in fine levit. in-
venies multa de iubileo. et licet dica-
tur a iobel, seu euphonie causa non
dicitur iobeleus sed iubileus. licet plures
scripserint iobeleus pro iubileus. et
esaias pro ysaias. Non enim diu-
turna semper retinent easdem litteras
quas habent primitiva. | bestia enim
que vastia a vastando dicitur. et bene
adiubium a bonus. na. num. et bubu-
lus a bos bovis. et bucca a boo. bo-
as. quod est resonare vel mellis a bo-
los quod est morsellus et capio. pis.
quasi bolos capiens. et multa alia ex-
empla possem ponere in quibus vel
prius alie scribuntur littere quam in pri-
mitivis. vel saltem aliquae variantur.
tur. Secundum huguicionem iubileus
dicitur a iubilo. las. sicut patet infra in proprio.

Iubilus est gaudium quod ver-
bis explicari non potest. nec ta-
men penitus reticeri. Secundum
huguicionem. iubilus est ar-
gutus et sonorus et letabundus cantus.
Unde quidam iubilus est vox confusa pro
gaudio. Unde iubilo. las. dica-
tur cantare gaudere quasi voce

confusa pro gaudio exultare. Unde hic
iubileus. i. annus requietionis.
gaudii et letitie. et remissionis. quia
servi sibi iubilo christianitatis do-
minabuntur. debita relaxabantur.
captivi absolvebantur. possessiones
gratis restituebantur. Verba sunt
huguicionis.

Iudices dicuntur qui ius dicentes
populo. sive quod iure disceptent.
Iure autem disceptare est iudi-
care iuste. Non est enim iudex
si non in eo iusticia est. Ita dicit
ysidorus ethimol. x. et eadem recitat-
tur xviii. Unde quidam iustificator   Ca. iii.   Ca. xv.
dicebat patre equitanti in albo equo.
hic notat albus equus quod tu sis ar-
bitrator. Si non sis equus non
decet albus equus. Iudicium dicitur quasi
iuris dictio.

Iugalis dicitur iugo assuetus.
sub iugo positus. quasi domitus. Et
dicitur a iugum iugi quod infra exponi-
tur. Et declinatur hic et hec iuga-
lis et hoc iugale. quasi sub iugo positus.
quod inferius in suo loco exponitur.

Iugum. iugeri. prout quando communiter
accipitur. est spacium terre quod
unum aratrum potest arare in die.
et invenitur hic iuger. iugeris. in
eadem significatione. Unde ovidius in iiii. me-
thamorphoseos. Viscera prebent circumeuntis

Priscianus ubi agit de genitivo
plurali secunde declinationis dicit quod in-
venitur hoc iuger. iugeris

lamanda noueme[m]q[ue] iugerib[us] dist-
Cā. xv. tus erat. ysid. i. xv. ethimol. sic
ait. Jugerum [con]stat longitudie
pedu[m] ducentor[um]. xl. latitudine ce[n]-
tum uiginti.

Jugis sed[m] pupiam. [et] hugucio-
nem dicit[ur] freq[ue]ns. assiduus. con-
tinuus. p[er]ceuans. Et decliat[ur]
h[ic]. [et] h[ec] iugis. [et] h[oc] iuge. Vn[de] iugi-
ter adu[er]biu[m]. i. freq[ue]nt[er]. assidue. [con]ti-
nue. p[er]seuant[er]. Jugis p[ro]ducit p[ri]ma[m]
sillam. Vn[de] oraci[us] i[n] ep[isto]lis. Collec-
tos ne bibat ymbres puteus per-
ennes iugis aq[ue]. Idem in lib[ro] s[er]mo-
nu[m]. Ortus ut [et] tecto uicin[us] iugis
aque fons.

Jugum uocat[ur] cacumi[n] mo[n]tis.
Et d[icitu]r a iungo. iungis. q[ui]a p[ro]pin-
quitate iugor[um] colles iu[n]gu[n]t[ur].
Et assig[na]t ysid. differ[enti]am inter
collem. iugum. [et] cumulu[m]. dicens
Cā. viij. i[n]. xiiij. ethimol. Colles sunt p[re]mi-
nentiora iuga montiu[m] q[ua]si colla.
Juga aut[em] montiu[m] ex eo appellata
sunt. q[uo]d p[ro]pinquitate sui iungu[n]-
tur. Cumulus est mons. q[ua]si tume[n]s
tellus. Item cumul[us] [est] t[er]ra [con]gesta.
v[e]l nulla memoria est. Item a iugo. d[icitu]r
iugosus. sa. sum. i. montuosus.
[et] cacuminosus. Jugum etia[m] d[icitu]r
ligneu[m] instr[umentu]m. quo boues iungu[n]-
tur. et p[ro]p[ter] q[ua]ndam similitudine[m] iugu[m]

dicit[ur] seruit[us]. Vide infra ubi ex-
ponitur mons.

Jugulare. i. iugulu[m] incidere.
d[icitu]r a iugulo. Et no[ta] q[uod] dicit[ur] h[ic]
iugulus. p[ro] gutture. u[e]l p[ro] gut-
turis i[n]cisione. Vn[de] lucani. ij.
hic dabit hic iugul[us] p[re]ce[m] fine[m]q[ue] X
malor[um]. Item. x. 6. Jugulus ince-
saris hausit. hoc p[re]stare pot[est]. hoc iu-
gulum d[icitu]r p[ro]p[ter] iugum. diminutiuu[m]
est a iugo.

Juniperus arbor est. cui[us] cine-
res. pleno anno seruant igne[m].
Vnde d[icitu]r iunip[er]us. q[ua]si gignens
pir. i. igne[m]. Vn[de] dicit ysid.
in. xvij. ethimol. Junip[er]us g[re]ce Cā. vij.
dict[a]. siue q[uo]d ab amplo in angustu[m]
finit. ut ignis. siue q[uo]d [con]ceptu[m]
diu teneat igne[m]. adeo ut si prune
ex ei[us] cinere fuerint [co]p[er]te. usq[ue] ad an-
nu[m] p[er]seuerant. pir enim ap[u]d grecos di-
citur ignis.

Jurgiu[m] sed[m] papiam dicitur
[con]uiciu[m]. causa. lis. [con]tentio.
Et d[icitu]r a iurgo. gas. q[uo]d est rixa-
ri. u[e]l litigare. [et] p[ro]p[ri]e i[n] causis
agendis. Vn[de] d[icitu]r iurgare. q[ua]si iure
age[re]. u[e]l iure garrire. Et dic[it] ysid.
ethim. xviij. Jurgiu[m] d[icitu]r q[ua]si iur- Cā. xv.
is garrium. eo q[uo]d h[ii] qui causa[m]
dicu[n]t. iure disceptant. Item iur-
gare dicitur reprehendere. castiga

re. corrigere. culpare. ubis ipugnare.
et secundum hec construitur cum accusativo. Ita
dicit hugucio. et per compositionem ob
iurgo. gas. Et non quod iur
go et obiurgo pro litigare. neutra sunt.
In alia significatione sunt activa. et in eadem
significatione inveniuntur iurgor. aris. et ob
iurgor. garis.
Us. aqua. ius. regimen. ius dicitur
esse potestas. Ius etiam dicitur
brodium vel aqua ⸫ coquuntur car-
nes porcine que etiam sunt
iudeis. Ysa. lxv. b.
in qua
Iuventus. vel iuventa. dicitur
etas iuvenilis. scilicet a. xxviii. an-
no. usque ad quadragesimum annum.
vide. S. in expositione adoleo. lesco.
Ixon. ixonis. avis est de genere
vulturis. albe. et est minor
quam vultur.
Kalende dicuntur primi dies men-
sium. sic enim dicitur in corpo-
re. Tres dies sunt in quolibet men-
se. specialia nomina habentes. a quibus
denominantur omnes alii dies. apposi-
tis numeralibus dictionibus scilicet kalende. no-
ne. idus. Dies iniciales men-
sium dicuntur kalende. quasi colende.
Quia prima dies cuiuslibet mensis.
colebatur antiquitus in honore
iunonis. Unde ovidius in libro fas-
torum. Vendicat ausonias iuno-
nis cura kalendas. Vel dicun-
tur kalende a kalo quod est vo-
co. quia presbiter ascendebat locum emi-
nentem. et clamabat tociens kalo.
quot dies erant usque ad nundin-
as. vel tociens per quot dies debe-
bant durare nundine. Et ideo
dicuntur kalende in plurali numero.
hoc autem fiebat ut mercatorum adven-
tus et recessus a latronibus occul-
tarentur. nesciebant enim latrones
quare presbiter tociens proclamaret. et
ita nesciebant quando ponere deberent
mercatoribus insidias in viis. vel
dicuntur kalende a kalo quod est bonum.
quia in primo die mensis solebant
amici quedam bona sibi invicem
dare. ut per totum mensem bene eis
eveniret. None autem dicuntur
a non. quia nullus deus habuit festum
in nonis. Unde ovidius. Nonarum
tutela deo caret. id est nona caret
tutela dei. ut fiat in pullage. Vel
dicuntur none a nundinis. quia per tot
dies durabant nundine quot
sunt none. Vel dicuntur none.
quasi nove. propter instituta innovata.
et renovata singulis mensibus
quondam apud romanos. Idus
vero dicuntur quasi divisiones. ab iduo. idu-
as. quod est divido. dis. quia divi-
dunt mensem fere in duas partes .8.

equales · ul' q2 tūc diuidebant' nun
dine · Ab istis g° trib3 dieb3 appellati
de omnib3 nūdinalib3 denoīant' alii di
es · ut · xi · kalendas marcii · i · xi · die
precedente kalendas marcii · Silr
· iiii · nonas · i · iiii · die añ nonas ·
Et · viii · id° · i · viii · die ante idus ·
Si queratur quare nō dr̄ · ii · klas ·
et · ii · nonas · et · ii · id° · sic dicit'
· ii° · 7 · iiii° · Sz dr̄ p'die klas · p'die
nonas · pridie idus · ratio est q2 h'
dictio scđo dicit' a sequor sequeris · Vn̄
scđo h' si dicetur · illa dies debet seq' ·
7 est sensus · ii° · klas · i · die seque͂
te klas · 7 sic de aliis · q2 g' nō de
sequente · sz de p'cedente die fit
mentio · Ideo querent' dr̄ p'die ·
ñ · ii° · et est sensus · p'die klas ·
p'ori die ante klas · ul' die preceden
te klas · Et silr expone p'die non̄ ·
7 p'die id° · Nō qđ quando scđm fe
sta que in martyrologio recitan
tur ī klis · nonis · ul' ydib3 · annu
tiantur · dz ille qui legit p'ferre p'
dictos dies ablatiue · ut dicat sic · ka
lendis maii · luna prima · Similiter
nonis maii · luna tercia · silr ydib3
maii · luna · viii · Et est sensus · ka
lendis maii · luna prima ī klis maii ·
Et silr expone de nonis · 7 ydi
bus · Qn̄do uero festa q̄ recitan
tur precedunt klas · nonas · 7 yd° ·

tunc debent p'ferre in accusatiuo ·
ut dicatur · xi° · klas maii luna
prima · q · d · luna erit prima · xi · die
añ klas maii · Et silr expone
de nonis · 7 idib3 · Vn̄ uersus ·
Dic lector nonas · sic ydus atq3 · R ·
klas · Cum precunt festa q̄ recitan
tur eas · Sz dicas nonis · sic ydib3 ·
atq3 kalendis · Qn̄do scđm festa
colunt' in his

Labia uocat ysid' i · xi° · ethimo
log' · a lambendo noīata s' · Ca° · i ·
Qđ autem sup' ē labium dici
mus · qđ īferi' eo q' grossi' ē labru ·
alii uirorum · alii mulierum labia dicunt ·
Quedam · n · asperitas pilorum est ī
labiis uiri que nō est in labiis
femine · 7 illa denotat' p hanc
litteram · r · que asp'e sonat · cum dici
tur · labrum · labra · Alii dicunt labrum
uasis · 7 labium oris · Equiuoce tn̄
frequenter inuenitur enim labium
uitis · i · reflexio quedam ī sum
mitate que solet fieri ornatus
causa · ul' ipsa extremitas ī parte su
ori · Inuenitur etiam labium me
se · i · margo · ul' extremitas · Item
labium · ul' labrum a lauando · dici
mus lutum · ul' aluen · ul' quodcumque
uas factum ad lauandum · Vnde illud
exo · xxx · d · facies 7 labium · siue
labrum cum basi sua ad lauandum ·

dicit glo. Labium erat vas in quo
lavabantur ingressuri templum dei et
sacrificaturi et vestes sanctas accep
turi et deposituri et egressuri de specu
lis nocturnum fecitque excubabant
ad ingressum tabernaculi. Sic igitur dicitur
labium quasi lavium.

Labrusca est vitis agrestis
que in terre marginibus nas
citur. et inde labrusca dicta a la
bris id est extremitatibus terre. Sic ex
Ca. v. ponit ysidorus ethimologiarum xvii. Dici
tur igitur labris excrescens vel quasi la
bra capiens.

X Lac liquor est mamme. pisces
lactes habent in se. Hec lactis que
dam pars est intestinorum piscium
alba mollis et tenera. Item lactis.
ut dicit huguicio est illud intestinum
vel pellicula in qua lac in quibusdam
partibus coagulatur. Unde persius. qua
tu mercede deorum emeris auriculas
pulmone et lactibus unctis.

Lactus id est superior pars brachii.
et dicitur a lacerto as. eo quod sit
ad lacertandum habilis. et quia a corpore
videtur laceratus. Unde hic lactus et
hec lacerta dicitur quedam reptile de quo
Ca. iiii. dicit ysidorus ethimologiarum xii. lacerta rep
tile genus vocatum est. ideo quod bra
chia habeat. Genera lactorum sunt
plura. ut botrax vel botraca. sa

lamandra. saura. stellio. botraca
dicta quod rane habet faciem. Nam
greci ranam botraciam vocant. Sa
lamandra vocata quod contra incendia Salamandra.
valet. cuius vis inter omnia venenata
maxima est. Cetera enim singulos feri
unt. hec plures pariter interimit. Nam
si arbori irrepserit omnia poma inficit
veneno. et eos qui ederint occidit.
que et si in puteum cadat vis vene
ni eius potantes interficiat. Ista contra in
cendia repugnans. ignes sola
animalium extinguit. Vivit enim
in mediis flammis sine dolore et con
sumptione. et non solum non uritur sed ex
tinguit incendium. Saura Saura.
lactus est qui cum senescit. cecantur
oculi eius. et intrat in foramen parietis.
aspiciens contra orientem. et orto sole
intendit et illuminatur. Stellio de co
lore inditum nomen habet. est enim
tergore pictus lucentibus guttis
in modum stellarum. Unde ovidius in v. me .8.
thamorphoseos. aptum quod colori nomen
habet variis stellatus corpora guttis.
hic autem scorpionibus adeo contrarius
traditur. ut viso eo pavorem hiis
afferat et torporem. Item lacta vel
lactatus est complexio brachiorum quantum
tum scilicet spacium potest quis cum brachi
is complecti. Item a lactus. lac
tosus. sa. sum. id est fortis ....

Lacinia vestis lacera vel hora ve
stimenti dicitur a lacero ras. Ita
dicit hugucio. Unde super illud tren.
iiij. Eciam non poterunt scrutare tenue
runt lacinias suas. dicit Ieronimus in ori
ginali. cum non possent incedere sicut ceci au
dierunt tecto tramite incedere tenuerunt
lacinias suas. id est aliorum ducatum
expetebant. ut eorum actuum exemplis.
quasi quibusdam laciniis tracti gressum
imitarentur precedentium. Unde lacinio.
lacinias. i. lacerare. et laciniosus.
sa sum. i. laceratus vel pannosus. Ita dicit
.x. papias. In grecismo scribitur sic. Au
cupis est laqueus. clamidis quoque laci
nia nodus. ac depictorum laquearia dic
thalamorum.

R Lacteo. lac suggo. lacto. lac
probeo nato. Infans dum lac
tet. huic nutrix sedula lactet.

Lactuca dicta ex eo quod habun
dantia lactis exuberet. seu
quia lacte nutientes feminas im
plet. Hec et luxuris venus usum coh
Cā. x. cet. verba sunt ysidori in. xvij.
ethimologiarum. Macer autem de viribus her
.R. barum dicit sic. Frigida lactuce
vis constat. et humida valde. Unde
potest nimios hec massa levare ca
lores. Et prestabit idem sumpta dabis
si bene tritam. utilis est stomacho. sop
num dat. mollit et alvum. Omnibus
hiis melius prodest decocta comesta.
et stomacho prodest non lota comes
ta medetur. Lactuce semen compo
nit sompnia vera. Cum vino
bibitum. fluxum quoque reprimit alui.
lac dat habundanter nutrici sumpta fre
quenter. Ut quidam dicunt. oculis
caligo datur. hiis quibus assidue
fuit cibus eius in usum.

Lacuna que alio nomine dicitur
lacus. et est receptaculum aque
pluvie differt a stagno. Stag
num enim aqua stans artificio ha
bens pisces. piscina autem est aqua
stans artificio carens piscibus. et
dicitur a pisce per contrarium. Lacus autem
est aqua stans naturaliter. vel per
fluens. sive habet pisces. sive non.
Item lacuna dicitur fossa ubi remanent
ent aque post effusionem imbrium.
vel ad quam confluunt immundicie. et
est proprie iuxta fores. sic foveta exteriori.
et quadam similitudine lacuna dici
tur venter. vel fossa ventris. Et
a lacuna vel lacu dicitur hoc lacunar.
scilicet testudo que solet esse in cameris ar
cuata in modum lacune. et hoc lacuna
rium per eodem. Item lacuna dicitur quie
tio trabium et suppellex domus. vel
locus ubi tota suppellex reponitur.
Item idem est quod lacunar. et dicitur a
lacu. et inde lacuno. nas. i. ad mo

Lodium lacune curuare. Ita dicit huguicio.

Lacus a liqueo. es. dicitur cuppa ubi uinum decurrit. Unde dicit ysid.
Ca. viij. ethimol. xv. lacus dictus quia ibi
Ca. xx. decurrit frugum liquor. Idem xiii. lacus est receptaculum in quo aqua retinetur. nec miscetur fluctibus. Unde lacus dicitur quasi aque locus. quorum aliquos hic scribimus.

ysid. ethimolog. xiii. C. xx. Lacus assalti uocatur mare mortuum. Nam neque pisces habet. nec assuetas aquis et letas tingendi usus patitur aues. sed quecumque uiuentia mergendi temptaueris quacumque arte diuulsa demersa statim resiliunt. et quamuis uehementer illisa concussa excutiuntur. sed nec uentis mouetur resistente turbinibus bitumine. quo aqua omnis stagnatur. nec nauigationis patiens est. quia omnia uita carentia in profundum mergunt. nisi materiam illam sustinet. nisi que bitumine illustratur. lucernam accensam ferunt supernatare extinctam demergi lumine. hec et mare salinarum dicitur. siue lacus assalti id est bituminis. et est in iudea inter iericho et zoaram.

.R. Ista solent quarti uariari sub secunda. Cum lauro quercus. pinus. corulus. quoque ficus. hiis colus atque domus penus. et lacus associantur. Et tamen cetera quibus associabitur ortus.

Id. id. Lacus tiberiadis ab oppido quod est tibiadis uocatur. est quod quondam herodes in honore tiberii cesaris condidit. Est autem in iudea omnibus ysid. (cod. ca. & seq.) lacubus salubrior. et ad sanitatem corporum quodammodo efficacior. circuit stadia decem. Id. id.

Lacus genesar amplissimus in iudea. longitudine c. xl. extenditur stadiis. latitudine. xl. diffunditur. crispantibus aquis auram non uentis sed de semetipso sibimet excitans. Unde et genesar dicitur greco uocabulo quasi generans sibi auram. Denique per diffusoria loca lacus frequentibus auris spirantibus agitatur. Unde et purior haustus est. et ad potandum dulcis et habilis.

Laganum dicitur latus primus et tenuis. non compressus. sed latus oleo. Quidam tamen dicunt laganum panem coctum in aqua. ut sit tertium genus panis. a cocto in clibano. et cocto in craticula. Ita dicitur in historiis super leuiticum. hugucio dicit quod laganum est quoddam genus cibi quod primus in aqua coquitur. et postea in oleo frigitur. et sunt lagana de pasta quasi membranule quedam que statim in oleo friguntur et sunt suauia ad comedendum. ut ea

pro leporina. Unde laganum dicitur a lagos
quod est lepus. Greci lagos dicunt cursus.
Unde lepus dicitur propter velocitatem su-
am. Accentus huius nominis laganum
patet per illud Oracii in ii sermonum. Ubi
dicit. Inde domum me ad porri et ci-
ceris refero laganique catinum.
Ca. vi. Lagena grece vas est vinarium.
Unde Ysidorus ethimologiarum xx. ubi
loquitur de vasis vinariis. Lagena
et sicula greca nomina sunt inflexa ex par-
te ut fierent latina. Illi enim la-
genos: nos lagena. Illi siculen nos
siculam siculam dicimus. Unde hec lagun-
cula diminutivum a lagena.
Laicus panis dicebatur pan-
is communis quo quilibet vesci po-
terat. et dicitur a laos quod est populus. Unde
laicus ca. cum. i. popularis. et distinguit
magister in hystoriis super leviticum tria
genera panum. panes scilicet sacerdotales.
leviticos et laycos. Sacerdotales
erant panes propositionis et primitiarum.
qui de primitiis sumptu fiebant. quos non
licebat edere nisi solum sacerdotibus. Pan-
es levitici qui et offertorii quibus so-
li de genere levi vescebantur. et qui pro
maculam ministrare non poterant. et
filia familias. sed non maritata vel
vidua vel repudiata nisi necessitate re-
diret ad domum patris sui ut esset
familias quasi filia familias. huiusmodi non

vescebantur advene. inquilini. et
mercenarii sacerdotis. Verna tamen et emp-
ticii ipsius vesci non poterant. Laici
idest communes. quibus quilibet pot-
erat vesci. Verna exponitur. vide in expo-
nitur vernaculus.
Lambo. lambis. bi. bere. lam-
bitum. i. lingue tractim lin-
gua contingere. quidam dixerunt lam-
bo. bis. bui. pertinere ad homines. et
lambo. bis. bi. pertinere ad canes.
Sed priscianus tamen lambi posuit in preteri-
to. et assumit lucilium dicentem. Iacui-
de quasi puer qui lamberet ore placen-
tas. Unde secundum priscianum debet dici
lamberunt. et non lambuerunt. Iudicum
vii. b. licet fere omnes biblie contra
habeant ibi lambuerunt quod forte
accidit vitio scriptorum.
Lamentor. taris. dicitur flere.
dolere. vel tristi dolore expri-
mere. vel conqueri. Unde et hoc lam-
tamentum. et per syncopam hoc la-
mentum. Ita exponit huguicio.
Lamia sicut dicit papias genus
est monstri. ut quidam af-
firmant. et ysidorus ubi ysidorus ethimologiarum Ca. xi. prope fine
viii. lamias quas fabule tra-
dunt infantes corripere ac laniare
solitas. a laniando specialiter dictas. Dicitur
enim lamia quasi lania a laniando. quia
fabulantur vetule. lamias ...

clausis domos intrare. infantes corripere. et laniare. et postea uiuos restituere. et hiis faciem hominis sed corpus bestiarum. Sed super illud .iiij. treni. Sed et lamie nudauerunt mammas. dicit glosa. lamia crudelior suis fetibus quam cetere bestie dicitur. Unde lamia. que lamia dicitur quia catulos suos laniare fertur. lamia hebraice. lilit. nominatur. quam quidam hebreorum unam de furiis suspicantur. que dicunt parere. eo quod nulli pariunt. Item ysa. xxxiiij. dicit glosa. lamia pedes habet equinos. cetera feminea.

Lamina diminutiuum est. a lama. ut ait huguicio. Est autem lama .me. latum frustum auri. uel argenti. uel alterius metalli. et dicitur a latus .ta. tum.

Lancea est hasta. amentum habens in medio. Dicitur autem lancea eo quod equa lance .i. equali amento ponderata uibretur. amentum uinculum est iaculorum hastilium quod in mediis hastis [aptatur] et inde dicitur amentum eo quod media hasta religatur. et iaculatur. apud modernos communiter accipitur lancea pro hasta.

Lanceola dicitur subtile ferrum preacutum. cum quo minutores aliqui pungendo uenam aperiunt. in minutione aliqui cum flebothomo uenam percuciunt. Unde et flebothomia dicitur minutio. lanceola diminutiuum est a lancea.

Lanugo sicut ait papias. est puber barba. siue prima capillatio in barba. a similitudine lanarum dicta. Item lanugo dicitur flos tribuli. qui postquam bene exsiccatus est leui flatu effertur in aerem. et dicitur a lana. quia lane colorem habet. et quia leuis et suauis est ad similitudinem lane. Unde dicitur sap. v. Spes impii tanquam lanugo est. que a uento tollitur.

Lappa genus est tribuli. herba spinosa. de qua dicit ethimol. xvii. [ysid. Capitulo ix.] lappa dicta quod habeat caulem ingentem per terram dispositum. hec herba agrestis philantropos uocatur. quod uestibus inhereat ob aspitatem. [siui] et nascitur iuxta muros. phylantropos dicitur a philos quod est amor. et antropos quod est homo. quia quadam affectione uidetur hominum uestibus adherere.

Lappates dicuntur cibum ex oleribus confectum. Ita dicit glosa. Judith. x. b. Unde alexander neckam sic ait. lappates est cibus et olus componit eundem secundum huguicionem. Lappates genere fiet sicce.

Lapidicina dicitur locus ubi lapides

Lceduntur.

Cā. viij. Laquearia sic dicit ysid. ethi
mol. xv. sunt que cameram sb
tegunt & ornant. que & lacuna
ria dicuntur. Sz scdm hugwicōem hoc
laqare. laqaris. dr̄ quinctō trabi
um in sūmitate domꝰ. uel laquea
ria sunt. que sup tigna ponūtur
& in ipsis illaqueant͛. It͛ dicit q̄ h
laquear. ipsa testudo camere dicit͛. ad
instar laquei curuati fc̄a. & alio no
mine dr̄ testudo. & lacunar. & hoc
laqariū. id est qd laquear. oīa
a laqueo diuant͛.

Laqueat͛. ta. tū. dr̄ laqaribꝰ
ornatus. uel testudiatus et
ad modū laquei curuat͛. vn̄ aggei
p͛mo. a. v̄ nos dicis. Nunq̄ tp̄s
ē uob. ut hitetis ī domibꝫ laque
atis. septuaginta dicunt ī domibꝫ cō
cauis. Item laqatus dr̄ a laqueo
capt͛. uel ligat͛. et dicit͛ a laqueo.
laqās. qd est laqueo cape uel ligare.

Latrus ut dicit glō. leui. xi.
aīal est tam in t͛ra q̄ in aq.
hitans. uolat enī & natat. Item
deut͛. xiiij. dicit glō. ut auis uol
at ut aquatile natat. vn̄ ī au
rora scribit͛. laur͛ flumīs ē hi
tator & incola t͛re. Nā natat
ut piscis & uolat ad instar auis.
pua auis & nigra ē & pinguis.
semp hitans iux͛ aquas. nec po
test longe uolare. vn̄ & agiles
hoīes freq̄nt͛ eū capiūt uolando.
et dicitur gallice ralle.

Lasciuus. ua. uū. dr̄ petulans.
& luxuriosus. vn̄ lasciuia. i.
uoluntas. petulantia libido. uel
luxuria. Int͛ lasciuiā aut͛ & petu
lantiā. h̄ differ͛a est. q2 lasciuia a
luxu. petulantia a temeritate uo
catur. petulantia aut͛ libido dr̄.
ab eo qd quis petit male alienū
pudorem. lasciuus h̄o dcīs q2
sit luxu solutꝰ & uanus. Itē di
cit papias. & a lasciuo dicitur
lasciuio. cuus. i. luxuriari. lu
de. lasciue se gere.

Later lat͛is dicit͛ argilla coc
ta. de qua fit murꝰ. & tegi
tur domꝰ. et dr̄ lat͛ a latus. ta. tū.
q2 lat͛ formatur. vn̄ laticl. cia. ciū.
de latibꝰ existens.

Lat͛na. a lateo. lates dr̄. q2 ī
latet candela. Quidā sim
plices dicunt lat͛ua. qd nich est.

Lathomꝰ. celator lapidū. et
dicit͛ a laos qd est lapis et
thomos qd ē diuisio. incisio. uel sec
tio. q2 incidit lapides & diuidit.

Latrina a lateo. tes. dr̄ p̄
uatꝰ secessus. que & p̄ua
ta dicit͛. q2 ī p̄uato loco latet

Li domo. Sed super illud iiii Reg. x. c. Destruxerunt edem baal et fecerunt pro ea latrinas. dicit magister in hystoriis. id est subterraneos cuniculos ad mundandas vias urbis. Nota quod hic cuniculus, huius cuniculi. unde et hic cuniculus diminutivum dicitur scilicet via subterranea et occulta in modum cuniculi facta ad capienda castra. Unde et hic cuniculus dicitur quedam avis subterraneum in cavernis habitans. Vel dicitur cuniculus quasi caniculus, quia canum indagine capitur. Quod autem dicitur latrina a latitatu, quia avis i latr. turpis ethimologia est.

foramen

Latro a latendo dicitur vispilio qui in silvis latet ut spoliet homines. Unde hoc latrocinium et latrinor, aris, id est predari et latrocinium exercere. Unde Iesus scilicet proditos Iude vel exspoliatur fur.

Laurus sicut ait Isidorus ethimologiarum xvii. a verbo laudis dicitur. hac enim cum laudibus victorum capita coronabantur. apud antiquos enim laudea nominabatur. postea d subtracta et r subrogata. r. dicta est laurus. et sequitur nunquam deponit viriditatem. inde illa potius victores coronabant. Solaque hec arbor vulgo fulminari minime creditur.

Ca. viij.

Lebes, lebetis dicitur olla enea. caccabus seu caldaria. et hec lebeta, lebete in eodem sensu. Unde Isidorus in xx ethimologiarum. lebete enee greco sermone vocate. Sunt enim olle minores in usum coquendi parate. lebes masculini generis est. Versus Virgilii Eneidos v. b. Terna dona facit. geminos ex ere lebetes. Item Ovidius methamorphoseos xii. Vina dabant animos et prima quoque pocula pugna. missa volant fragilesque cadi curvique lebetes. Et sic dicit Huguccio. lebes duplicem habet accusativum scilicet lebetem vel lebeta. Unde hec lebeta in eodem sensu dicitur.

Ca. viij. — v. — o. — v.

Lechitus dicitur vas amplum de auricalco. Ita dicit Huguccio.

Lecthica secundum Huguccionem dicitur currus in quo defertur lectus. vel cortina circa lectum vel super lectum. et tunc secundum quod dicit Isidorus in xx ethimologiarum. dicitur lectica a lectis hominis. et dicit Isidorus quod lectice sunt plutei. Sponda enim dicitur exterior pars lecti et pluteus interior. et producit penultimam. Unde Ovidius. lectica domine dissimulanter adi.

Ca. xi. — v. — o.

Lectus ti. a legendo dicitur. quia antiquitus in lectis solebant legere. et dicit Isidorus in xx ethimologiarum. quod geniales lecti proprie sunt qui sternuntur puellis nubentibus. sic dicti a gnandis liberis. Nota illus dif

Ca. xi.

vel gignandis.

v. ferentales de gentismo. lectus si
nox. decūbentis q̄z grabatū. est
sponsi. sponse q̄z thorus. thoreu
ma q̄z tegū. thoreuma. a torno
dr̄. uas tornatū. ul' quicq̄ torna
tur. ⁊ celatur. siue uas siue ⁊
lect⁹. Ita dicit huguicō. thor̄ ē
īstr̄m tornandi. Vn̄ sic papias
dicit. thoreumata dr̄r uasa e
torno facta.

LEgo legas. mitte̅. Vn̄ le
gat⁹. ti. tū. i. missus. ⁊ hic
legat⁹ dr̄ nūcius ab aliquo mis
sus. Item lego. gas. dicit̄ aliq̄
ī testamēto. alicui dimitte̅. Vn̄
hoc legatū. dr̄ illō qō in testamēto
v. dimittit̄. Versus. Q' mittit legat.
moriens sua munā legat. lega
tus missus. legatū morte relic
tū est. Prima dico lego. tcia di
co lego. Prima ↄiugatiō facit
dico. dicas. ⁊ lego. gas. tcia cō
iugatiō facit dico. cis. ⁊ lego. gis.

LEgo. legis. dicit̄ furari. col
lig̅e. tūllere. scriptā p̄ferre. et
v. plurīmq̄ ponitur p̄ studē. Versus. fur
aurū. uirgo flores. mare nau
ta. libros. Clericus equiuoce singu
la quisq̄ legit.

LEgio. onis. dicit̄ a lego. le
v. eligebat'. gis. q̄z legebant̄. qui de legi
one deberent ēē. ul' legio dicebat̄.

a lex. legis. q̄z lege in castris se leg[a]
bebant. ul' q̄z lege ī legione dispo[s]i
ti erant. Hec aut̄ lingua macedo
nū dr̄ phalanx. ul' phalanga. g'llo
rum cetria. nr̄a legio. et sūt ī le
gione. vi. milia. sexcenti. sexagi
ta. sex hōīes. In cohorte. l. In ma
nipulo. cc. In centuria. centū. In
turma. ul' in ala. xxx. Sz turma
est peditū. ala. militū. In decania
decem. Ita dicit huguicō. ⁊ acce
pit de. x. lib̄ ysid. ethimol'. De
legione dicit̄ uirgili' eneid. viii.
b. Omīs p̄ muros legio sortita v
piclum. Excubat. exercetq̄ uices
qō cuiq̄ tuendō. est.

LEgittim⁹. ma. mū. dicit̄
bonus. sc̄dm legem institus.
ul' factus.

LEgimen dr̄. qī lectū ma
nu. et ē ethimolia. ⁊ sicut
dicit ysid. ethimol'. xvii. legu Ca. iiij.
mina. a legendo dc̄a sūt. qī electa.
uetes enī meliora queq̄ legebant.
siue qō manu legant̄. nec secti
onem requirant.

LEns. lentis. gen⁹ est legu
minis. et dicit̄ a lentus.
lenta. tū. q̄z humidā ⁊ lenta ē.
Vbi sūt ysid. ethimol'. xviii. v Ca. iiij.
sus. Lex lens. lendis. capiti v.
lens. lentis. conuenit ori. est

bona lens comedi. non lentigo fi
eri. Dicit enim papias. lentigo
est vestigium macularum parva rotundi
tate formata a similitudine lenticule dicta.
Unde lentiginosus .sa. sum.

Lenticula diminutivum est a lens
lentis. et est idem quod lentigo.
scilicet parva et rotunda macula in carne.
ad similitudinem lentis. Item dicit hu
guitio. In historiis dicitur quod lenticula
est vas fictile quadrangulum. habens fo
ramen in latere. Ysidorus .l. xx. ethi — Ca° viij.
mol. dicit sic. lenticula est vas ole
arium ex ere aut argento factum.
a linimento dictum. hoc enim reges et
sacerdotes liniebantur .i. inun
gebantur.

Lentus. ta. tum. dicitur flexibi
lis. ut lenta salix. Item len
tus dicitur ociosus. tardus. piger.
mollis. non fortis. Unde arthus dici
tur lentus. Item lentus dicitur non len
tus scilicet bonum. ut frumentum dici
tur lentum. cum non est bene siccum.
et dicitur a lentio. lentis. quod est pla
care. hululare. lenem facere.

Leonis vocabulum ex greca ori
gine inflexum est in latinum.
grece enim leon vocatur. et est no
men nothum. quia ex parte corrup
tum. leena vero totum grecum est. sicut
dracena. ut autem leena leo dicatur

usurpatum est a poetis. Ita dicit
Ysidorus. ethimol. xij. Sunt autem — Ca° ij.
aliqui qui dicunt quod leo dicitur a leo. les.
quod est delere. quia leo .i. delet ves
tigia sua cum cauda. Ysidorus autem non dicit.
est. immo leon grece. leo latine ut supra
dictum est. Item dicit ysidorus. ethimol. — Ca° ij.
xij. leo grece. latine rex interpretatur.
eo quod princeps est omnium bestiarum. quorum
genus triplex dicitur. e quibus breves
et iuba crispa imbelles sunt. longi
et coma simplici acres. animos eorum
frons et cauda indicat. virtus eorum
in pectore. firmitas eius in capite. Sep
ti a venatoribus tirum contuentur. quo
minus conspectis venabulis terreantur.
Rotarum timent strepitus. sed ignes
magis. cum dormierint vigilant ocu
li. cum ambulant cauda sua coope
riunt vestigia. ne eos venator in — sua.
veniat. cum genuerint catulum. tribus
diebus et tribus noctibus dormire re — catulus
fertur. tandem de patris fremitu vel
rugitu. velut tremefactus cubilis
locus suscitare dicitur catulum dormi
entem. Circa hominem leonum na
tura est. ut nisi lesi nequeant irasci.
ci. patet enim misericordia eorum exemplis
assiduis. prostratis enim parcunt. cap
tivos obvios repatriare permittunt.
hominem non nisi magna fa
me interimunt.

Lepra est asperitas cutis squa
mosa. lepide herbe silis. vn
nomen sumpsit. Cui color nunc in
nigredine uertitur. nunc in albore.
nunc in ruborem. i. corpore hois ita
lepra dignoscitur. si variatim int
sanas cutis partes diuisus color ap
pareat. aut si ita se ubique diffun
dat. ut omnia vnius coloris cetus
adulterium faciat. Ita dicit ysid. in
iiij. ethimol. Ca. viij.

Lepra in capill. allopicia. dicitur
aut allopicia. ut dicit ysid.
ethimol. iiij. capillorum fluor. cir
cumceptis pilis. fuluus. acris qui hu
te hui'tabus. uocata h nole a silitudi
ne aialis. uulpecule. quam greci allo
piciam uocatur.

Lepus dr qui leuipes. qr le
uis est pedibus. et uelociter
currit. Vn et gtex p cursu lagos
dicitur. Velox enim aial est. et satis
timidum. Ita dicit ysid. in xij.
ethimolog.

Leuiathan serpentem uecte.
ysa. xxvij. a. sic exponit glo.
leuiathan additamentum eorum. Rec
te aut additamentum eorum dicitur. qr
primum malam culpam mala suggesti
one intulit. hanc cotidie mal'
auget persuasionibus non desinit. in
serpentis tortitudine fluxa mol

licies. in uecte aut dura rigiditas.
ut quo hunc durum significaret et
mollem. et uectem noiat et serpe
tem. Durus quippe est p malicia.
moll' p blandimentum. uectis dr.
qr usque ad necem perutit. serpens
aut. quia insidias molliter insidiat.

Leuigo. gas. dr applanare.
lene. i. planum facere. vn dr
leuigo. qi lene ago. lene enim
dicitur planum. et leue non ponderosum.
Vn uersus differ'. Pro plano le
nis. p leuitate leuis. Vn leuiga
tus. ta. tum. dr planatus. et h leui
ga. ge. instrumentum planandi. In hy
storiis. exponitur illud gen. fac tibi ar
cham de lignis leuigatis. i. poli
tis. ul' quadratis. alia litera e bituminatis.

Lex dicitur a lego. gis. Est a
lex assistens honestum. ut hib
ens contrarium. ul' dicitur a ligo li
gas. qr ligat regul' et preceptis.
Et nota quod scio. scis compoitur
cum ad. et subtrahitur. d. et dicitur
ascio. ascis. i. adiunge. ul' acquire.
Vn ascisco. ascistis. inchoatiuum. vnde
ascisens. principium. Item scio co
ponitur cum ad. et cetula differentie
retinet. d. et dicitur adscio. adsci.
idest aduocare. Vn adscisco. ad
sciscis. inchoatiuum. Ita dicit hugu.

Ca. viij.

R.

hic.

116

Libare dicitur sacrificare. fun
dere. Unde in sacris panis i
molatur et calix funditur. Item
libare dicitur primum gustare. contingere.
Vide .s. ubi exposuimus delibare
Libamen a libando dicitur
sacrificium. uel cibus. libato
rium locus ubi sacrificatur. et hoc li
bum dicitur panis immolaticius qui
alio nomine dicitur placenta. Ita di
cit huguicio. Papias ita dicit.
liba dicta eo quod libantur. hec et place
te eo quod placeant. Rosius de g
cismo. libo sacrificio. designat libo
quia gusto. libo si libet degusto. libo
quia dicis. Coram numinibus si tu
libamina ponis. In histor. dicitur
in principio leuitici. triplex eorum que
offerebantur occurrit discretio. aut
enim erat oblatio de alibus et sacrifi
cium dicebatur. aut de sicca ma
teria. ut de simila. pane et thu
re. et proprie dicebatur oblatio. aut de
liquidis. ut ut uino et oleo. que
proprie libamina uel libatio dicebatur. licet
his nominibus scriptura quandoque indifferen
ter utatur. Item alibi. libamen
et libamentum erat simila oleo
glutinata. et uinum quod cum hostia
adolebantur. ut qui panis et uinum
et caro domino offerrentur.
Libanus masculini generis est.

.R.

feniciam mons. in quo cedri sunt
altissime. Altius libani est mons a
rabie. ubi colligitur thus. ħ liba
nus quedam thus arbor est arabie imen
sa. atque ramosa. succum aromaticum
fundens. Deinde autem thus a tundendo
do. libanum uero dictum a monte liba
no arabie. Ita dicit papias. dicitur
hic libanus pro monte. ħ libanus
pro arbore. hoc libanum pro thure. et
hoc innuit glossa. eccli. xxiiii. c. quod au
tem dicitur ibidem in textu quasi liba
nus non incisus. in prologo dicitur et co
tra regulas pro sciam
Libellus repudii exponitur uel
exponitur repudium.
Liber. ra. rum. a libando dicitur.
qui non subiacet iugo serui
tutis. Item liber dicitur filius ingenuus.
ex libero matrimonio natus. Nam ex
libero patre et ancilla orti. seruilis
sunt conditionis. Semper enim qui nas
citur deteriorus parentis sequitur statum.
Item hic liber. ri. dicitur bachus. quia lib
at hominem a curis. Item hic liber.
liber. dicitur interior tunica corticis. que
adheret ligno et dicitur a libo. libas. quia lib
est et defendit intus lignum. uel quia
defenditur a cortice exteriori. uel dicitur
a libito cortice. i. ablato quia ante
usum carte. uel membrane de libris
arborum uolumina fiebant. i. copu

Sydac

ginaliter.

ginabantur. Ita dicit papias. Unde
et scriptores a libris arborum librarios
vocauerunt. Unde liber .i. codex dicitur
a libris .i. corticibus in quibus antiqui
scribebant. vel dicitur liber a libertate le
gentium quia solis libris studium le
gendi dabant. in grecismo scribuntur
isti uersus difficiles. liber .i. breuis. vel
uir sine compede natus. At liber est co
dex vel raptus ab arbore cortex.
Prima breui facitur genitiuum
briqz secundi. Pars prior est cortex.
liber altera. tertia suber.

Libertini a regione sic dicti. vel
libertini .i. manumissi qui cum
prius fuissent serui postea fiunt li
berati donati. et sic de seruili condi
cione ~~diruunt~~ fiunt. qui postmodum fi
dei christianae restituerint. Ita exponitur
in hystoria actuum .vi. De sinagoga
libertinorum et cetera. vide in prio.

Libertus est ille qui de seruo
factus est liber. et dicitur a libro li
beras. quasi liberatus. id est collibertus. et
manumissus. libertinus filius liberti.
filius libertini simpliciter iam liber
in legibus. tamen sic ait huguccio pro
eodem habetur manumissus. libertus
collibertus. libertinus.

Libertas sic ait papias con
dicionis est. liberalitas au
tem beneficientie et largitatis.

Libra .xii. unciis perficitur. et
inde habetur perfecti ponderis genus
quia tot constat unciis. quot mensibus
annus. Dicta autem libra quia sit libera.
et cuncta intra se ponderum includat.
Ita dicit ysidorus ethimologiarum .xvi. Item li Ca. xxiiij.
bra signum celeste. Vide supra ubi ex
ponitur arcturus cum ceteris signis.

Liceo. lices. licui. ere. citum. est
uacuum est. licet enim dicitur lici
tum esse. et hoc secundum varro inuenitur
personale. apostolus tamen dicit omnia mihi
licent. Sed licet impersonale in frequentiori
usu est. Item liceo. ces. in uoce
actiua significat passionem. ab alio illa
tamen scilicet appreciari. In uoce autem
passiua significat ~~passionem~~ actionem.
scilicet appreciare. et construitur cum geni
tiuo. vel cum ablatiuo significante precium.
ut liceo a te tribus obolis. vel trium
obolorum. Et similiter construitur liceor.
unde persius. Et centum grecos cur
to centusse licetur. Item in grecismo
scribitur. Non licet asse mihi qui me
non asse licetur. Item licet. liceat.
et licebit. ponitur sepe pro ista adu
sativa coniunctione quamuis non tamen
sunt coniunctiones. sed uerba. Sic dicit hu
guccio. hic centussis dicitur cen
tum asses. vel precium centum assium.
Sed persius ponere videtur pro centesi
ma parte assis. Unde dicit. Curto

xj

Licentiusse. qui modicus ul' nullo precio.
Licium. licij. dicitur filum. & pro
id qd' inodatur tele. per qd'
trahitur & ligatur. vn' dicitur li
cium. qui lignum ligando. vn' dicit
Ca° xxx. ysid. ethimol'. xix. licia sunt qui
bus stamina telarum ligantur. qui ligia.
ul' dr' licium. a licio. licis. licui. ul' le
xi. licere. licitum. ul' lectum. i. trahere.
qd' tn' no' est i usu. sz co'positur
allicio. elicio. pellicio. & c'. Ite' a li
cium. dr' hoc liciatorium. i. grossum
lignum. circa qd' ligna iuoluuntur.
qd' alio noie dicitur iugum. & e' lig
num longum & teres. Item liciato
rium dicitur loc'. in quo textor
telam ordiatur. & tunc dicitur a li
cio. licias. qd' est licium in tela or
dinare. ul' ordiri. seu licium face'.
ul' inodare licium cum stamine.
Lictor qui legis ictor dicitur
apparitor qui sedm legem
dampnatos occidebat. ul' ad ma'
datum iudicis quasi modo puniebat.
& est co'positum a lex. legis & ic
tor qd' est percussor. ab. ico. icis. ici.
icere. ictum. ictur qd' est percutere.
papias u'o dicit sic. lictores u'o
sunt apparitores. qui ante iudi
ces faces ferunt. Alexand' ne
quam facit tales usus in quodam op'
x culo suo. Impiger parens e' noie pa
ritor & te. Nom' lictoris faci
unt duo legis & ictor. Cur quia
si quis h'z agat i lege' percutit i
ipsum. Itm' lictor dr' locutor q' li
git. et dr' a lingo. lingis. linxi. li
gere. lictum. qd' est lambere. sedm hu
guicionem dicitur lictor. qui ex of
ficio portat gladium. ul' securi' an
te regem. ul' imperatorem. ut ad
puniendos reos p'sto sit. & dicitur
sedm ip'm a licio. licias. qd' est sac'
ficare.
Lignarius sic ait papias.
opifex ligni g'nali' appellatur.
Lignum dicitur a lignus grece.
qd' est lux. ul' lumen. ul' lucer
na latine. Ita dicit huguicio.
& papias reddit ro'nem dicens.
ligna dicta qd' incensa co'uertantur i
lucem. vn' hic lign'. sedm hugu
cione'. ul' meli' lichn' sedm papi
am. & h' lichni' i eod' sensu. i. fu
nis candele. qui ardet i candela. l'cicendula.
ul' accendula. luc'ne. Ulus de guil ·b·
mo. lignum de fuste. sz lign' dici
tur ee'. ardendi causa. qr uolu
tur undiq3 certi. Virgili' co'cor
dat cum papia dicens. i p'mo eneid'.
·g·. fit strepit' tectis. uace' q' p
ampla. uolutant. atria dependet
lichini laquearibz. Incensi. & c'. aureis.
Ligna thimia. sic dr' i hystor'.

sup. iii. R. Silia erunt lignis sethi.
et odorifera. Et nō q̄d thimū h.
hba q̄dam est. que sic dicit ysid.
ethimol. xvii. Florem hꝫ valde
odoriferum. Vn̄ epithimū grecum
nomē q̄d latine dr̄ flos thimi. Nā
flos grece thimū vocat̄. Item thi
mū lignū dr̄ et scribit̄ p. ch. in
plib; biblijs. Papias aūt scrib̄
p. t. dicens. Thima ligna de q̄
bus fecit salōn gradꝯ in domo dn̄i.
incognita ligna sūt etiam pcior
ib; iudeor. et ita scribit̄ in anti
quis biblijs. Vide infra ubi ex
ponitur thina.

Ligna sethim exponit magr̄
in hystor. sup. xxv. exo. di
cens. Sethim est nomē mōtis.
et regionis. et arboris que silis ē
albe spine in folijs. et ē leuissimū
lignū. et īputribile. et īcremabile.
Vn̄ in aurora dr̄. Ligna sethim
torrent. nullā putredine īcos. Sig
nant ītel' que sine fine nitent.
Spina sethim notat̄ h̄ nomē
q̄ vi q̄ penis. Et q̄ tormētis
itur ad astra di.

Ligo. ligonis. instrm̄ est r̄
ticanū. marra ut dic̄ hu
guicio. et dr̄ a leuo. leuas. q̄ le
uat terram. Vn̄ ysid. i. xx. ethi
mol. ligones dci q̄d leuent t̄ram. Ca. xiiii.
q̄i leones. ouidi' methamorph.
xi. a. Sarcula q̄ rastri q̄ grues. .O.
longi q̄ ligones. gallici appel
lant picois. l' pis.

Ligurius gēma quedam ē.
Vnde ysid. ethimol. xvi. liguri Ca. viii.
vocat̄. eo q̄d fiat ex urina lincis
bestie. q̄ īdurata est aūt sic. et
sucinū fulua attrahēs sp̄u folia
pinquitatia. Sucinus gēma que
dam est. de qua dicit ysid. ibidē. Ca. viii.
Sucinū q̄ appellant greci electron.
fului cerei q̄ coloris. Fertur arbor
is sucꝯ ēē. et ob id sucinū appllat̄.

Lilium herba est lactei flor
is. Vn̄ et nuncupata sūt li
lia. q̄i lactea. cui' dū candor sit
in folijs. auri tn̄ sp̄s intꝯ effulget.
Ita dicit ysid. ethim. xvii. Ca. ix.

Lima instrumētū est fabrile.
et dicit̄ a limando. eo q̄ le
ne faciat. Vn̄ limo. limas. pur
gare. polire. diminue q̄ lima
diminuit ferrum. et componit̄
collimo. oblimo. et elimo. Vnde
ouidi' metham. iiii. a. Elimat .B.
nō illud post tenuissima uincat.
Stamina tē. et a limo. limat̄. ti
tum. Virius. limatos gladios f̄ .R.
bitꝰ dīe debes.

Limus limi est t̄ra humida
et cenosa. sic est ī pfundo

aque. ⁊ inde dr̄ limo. limas. i. limo
implere. Item sc̄dm papiam. limi.
lima. limū. qui hr̄ obliquatos ocu
los ⁊ oblique intuentes. Vn̄ in
·x· grecismo scribitur. Cernit in obli
quū strabo. limus in altū. Et pe
cus huc illuc. luscus quoq; lusp̄
aquiescat. tam̄ iste ultior usus
fcūs est flus. qr̄ petus. ca. cū.
pducat p̄mam sillam. Vn̄ ora
ci in sermonib3. Si qd̄ sit uicū
nō fastidire strabonē. appellat
petum p̄r. ⁊ pullū male paruū.
Vide diffinitam que ponitur infra
ū expoitur lucū.
Limes limitis. dr̄ a limū. ma.
limū. qd̄ est oblique strabo.
limes enī est callis. qui extra
viam ducit. ⁊ sr̄ p̄pe limites dicū
tur. uel in agris itinera. uel fines qui
agros limitant. ⁊ terminant. Vn̄
limito. limitas. terminare. finire
determinare.
Limpidus. da. dum. dicit̄r clarus.
politus. pspicuus. Vn̄ limpid
umū. i. pspicuū. ob aq̄ speciem dic
tum. qr̄ limphidū. limpha enī
aqua ē. Ita dicit papias. ⁊ sil̄r
Ca. iii. ysid. i. xx. ethimol. Vn̄ h limp
piditas. ⁊ limpido. das. lipidū
facē. pificare. clarificare.
Linea stricta. dicebat̄r camisia. totū corp̄ operiens. ⁊ ita strictis
manicis adherebat̄ corpi. ut nulla
in ueste rugā. ⁊ descendebat usq; ad pe
des. Vn̄ grece podis. i. talaris. Is
ta expō hētur ex glō. eze. xlviij.
Item sup leuit. viij. dicit ieroe.
q̄ sc̄dm. lxx. subucula uocabat̄.
Dicit̄r aut̄ subucula. a sub. qr̄ sub
alijs vestib3. Vn̄ oraci epistarū. ponebatur.
Vsus fine p̄me epl'e sic ait. Si
curatus inequali tonsione capil x
los. occurri rides si forte subucu
la pexe. Trita subest tunice. uel
si toga dissidet impar. Vide. s.
ū expoitur ephoth.
Linū nomē est a greco deflexum.
Nam linū grece linari
um greci uocant. uel dr̄ ex eo qd̄
molle sit. ⁊ lene. Ita dicit ysid.
ethimol. xix. Item lina dicūtur fi Ca. xix.
la. uel retia. Vn̄ linarius. i. ret̄.
Lingua dr̄ a lingendo. cibus.
qr̄ eā lingimus. uel a ligan
do. qr̄ ligat cibū. ⁊ uoces. p arti
culatos sonos. uel a ledo. dis. qr̄ den
tib3 illiditur. Vn̄ linguatus. ta.
tū. ⁊ linguosus. sa. sū. q̄ mag
nā hr̄ linguā. uel qui potens est in
lingua.
Lino. linis. liui. uel magis dif
ferentie cā ad nomē lini. leuiq;
a leo quoq; simplici. nascitur. qd̄ nō

est in usu. ex quo deleo. deleui. Vn̄
et letum dicit᷑. q᷑ delet uitam.
verbi sc̄ꝫ p̄scianum. Dicim⁹ ergo
sc̄dm p̄scianū. lino. linis. leui. line-
re. litū. litu. est aut̄ linere ori do
lii opculū appon̄e. coop̄ire. obtu
rare doliū. Item linere d᷑ inficē
decip̄e. glutinare. ⁊ p̄p̄e i hac
signi͡ficatione d᷑ linere cū una res quasi
inficiendo supponitur alt̄i. Tunc
p̄rios linitur. cū calce sup̄ducit᷑.
ul' litū. It̄ linere. i. destruē dele-
re. Vn̄ h̄ litura. i. delectō. ul' sup̄
inductō. Ita expōit huguicō. Nō
q᷑ lino. linis. ⁊ ab eo cōposita. corr
puit hanc sillabam. li. ⁊ faciunt
p̄teritum in leui. ⁊ supinū in litū.
penultimā correptā. Est enī regla
gn̄al'. om̄e supinū ueniens a
p̄t̄ito in ui. p̄ducit penultimā. ex
cipiuntur hec. litū. quitū. citū. sitū.
satū. itū. agnitū. ⁊ cognitum.
Alius. vi. cū ante s̄it. uocal' n̄
diuisa. Deriuis. itu. li. cau. sa. si.
ci. tollis. ⁊ inde citum. Agnosco
dat itū. p̄t̄ cognosco. ſꝫ oi͡ū.
ignosco. p̄nosco debuit. hec sit
tibi notū. litū a lino. linis. qui
tū. a queo. quis. citū a cieo. es. si
tum a sino. sinis. satū a sero. seris.
itū ab eo is.

Linio. linis. lini. ul' liniui. li
nire. id est qd̄ unge. Vn̄ linit᷑.
linita. linitū. ⁊ h̄ linimen̄ liniū.
⁊ h̄ linicō. Ita dicit huguicio.
eliminand⁹ est aut̄ error quorū
dam. qui ponunt linire p̄ linere.
cū diu̇sa signi͡ficent. Vn̄ eze. xiii.
dn̄t illi aut̄ liniebant. p̄ linebant.
qd̄ sup̄ p̄rio expositum est. Itē
post paulo i ead̄ eod̄ capl'o. dic ad
eos qui liniūt absq᷑ temp̄amēto.
liniunt dn̄t ibi. p̄ linunt. Cū sc̄dm
Ieronimū ⁊ antiquas biblias de
berent dic̄e linunt. i. sup̄indu
cunt. non liniūt. Nam i sequē
textus dicit eos u̇ d᷑. V̇ est litura
quā linistis. ul' leuistis ⁊ meli⁹ si
cut. s. p̄rio ondit᷑. litura enī
p̄ sup̄inductōne. ul' delectōne. a
lino. linis. d᷑. ⁊ nō a linio. imo a
linio d᷑ linitura. nō litura. p̄
linistis. ul' leuistis. dicit in p̄t̄ito.
ab h̄ u̇bo lino. nō a linio qd̄ facit
facit liniuistis. Item. vii. a
mos d᷑. Ecce dn̄s stans sup̄ mu
rū litū. nō linitū. Itē exo. xxix. a
laganaque cōsp̄a oleo lita. i. nō sp̄sa.
ſꝫ sup̄inducta. q᷑ tm̄ in sup̄ficie
olei ponebatur.

Lintheū a linū. lini dicit᷑. s.
uelū. ul' p̄nnis line. qui i
uelo sternit᷑ i lecto. Vn̄ hec linthe
olum. diminutiuū. et hec linthea

men· lichonius· primus liniet qui
scribitur in lectis.

Lippus· pa· pum· dicitur qui
oculos habet lacrimantes· Vi
v. de uersus sup expoitur limus. Et co
ponitur lippus a liquor· ous· et
pus. quod est putredo. quia liquorem
putridum per oclos emittit. Versus.
· V. Pus per putredo. non declinabile co
pus declinat custodia quae uoca
tur. Item a lippus hec lippitudo· i·
uicium oclorum. quod humore defluen
te fit. atque ex crebra infusione
humoris palpebre grossiores ex
istunt. lippio· pis· piui· pire· i·
lippum fieri. uel lippum esse.

Lira prima breui instrumentum est
musicum· Et dicitur a liron greco·
quod est diuisitas. uel uarietas uocum.
eo quod diuersos sonos faciat· Ita dicit
· Ca. viij. ysidorus· ethimologiarum· iii. Item lira prima
producta dicitur sulcus. et dicitur a liros
greco. quod est sulcus latine. Vnde uersus.
· V. pollice tango liram. facio cum uo
mere liram.

Lito litas· aui· are· dicitur uno
lare. sacrificare. Vnde theo
V. dolus sic ait. Egregio cicropi delec
tur causa litandi. et inde dicitur
litus. litoris. quia naute libam apri
cum uel libam solebant diis marinis
in litore litare. uel dicitur a lidendo. quia
fluctu eliditur. uel dicitur a luo. lu
is. quia aqua abluitur.

Litostratos dicitur uarietas seu
composita pauimenta. uel uari
atus color in pauimento. uel aggeres
lapidum diuersorum colorum. uel pauimen
tum. uel quodcumque aliud opus. dum mo
sit ex lapidibus diuersorum colorum. Ita
dicit huguicio. et componitur a li
tos quod est lapis. et stratos quod est
uariatus. Vnde hec litostrata. et hoc
litostratum. et hic litostratus. Vnde
ysidorus. ethimologiarum. xix. litostrate sunt · Ca. xiiij.
elaborate arte picture paruulis cru
stis ac tessellis tinctis in uarios co
lores. Tesselli autem a tesseris noia
ti· i· quadratis lapillis per diminu
tionem. Nota quod hec tessera· re·
dicitur uas. uel mensura quedam. uel sig
num bellicum. uel tuba qua hostes ue
nientes nunciantur. tessera dicitur
signum hospitalitatis. quod dicitur illis
qui ad hospicia se uentum. quod cum
ostendunt hospitia statim in hospicio
ite recipiantur. tessera accipitur pro ta
lo. uel pro alea. uel pro tallia. uel pro
nummo. quia cum tesseris solebant nummus
frumenti uel annone designari.
Item tessara est genus frugis. Item
tessere sunt quadrati lapides ad
modum talorum. Vnde pauimenta struun
tur. Vnde hec tessella. et hec tessellula

per diminutionem. Ita dicit hugu-
cio. tamen ysidorus dicit hic tessellus ut pre-
dictum est. Item tessera id est quod qua-
tuor et componitur cum decas quod est
decem. Unde hec tesseradecas. hec tesse-
radecadis. i. quadragena. Item nota
quod secunda silla(ba) huius nominis liccastos in-
cipit a. t. et non a. c. sicut patet in pa-
pia et ysidoro. et in derivationibus hu-
gutionis. et in correctis bibliis.

Livor secundum papiam dicitur macula
nigra vel nigredo corporis.
et dicitur a liveo. es. livui quod est ni-
grescere. esse vel fieri lividum vel invidere.
Unde livesco. scis. inchoativum. et livi-
dus. da. dum. qui talis est coloris. Unde
secundum hug. huguicionem. hic livor.
dicitur lividitas. vel invidia. vel dolor vel
vulnus. proprie livor est nigredo que re-
manet in carne ex percussione.

Loco. locas. dicitur in loco ponere.
statuere. stabilire. collocare.
Locare etiam dicitur pecunia conducere. Unde versus. Qui capit ille .R.
locat. conducit qui pretium dat.

Locus dicitur a locando. et nota
quod in plurali dicitur hii loci. vel hec
loca. Unde in doctrinali scribitur. .R.
Est quia locus atque loci sint ar-
tis. sunt loca terre. Sic iocus
atque ioci. ioca vult variatio
sedi. et sic dicit huguicio. locus
est situs. vel qualitas. qua aliquid
circumscribitur. Item locus
est materia propositionis. Unde trahitur
argumentum. tam in dialectica quam in
rethorica. Secundum papiam locus
est ad aliquid ponendo factus. Item
locus dicitur facultas. copia. po-
testas. condicio. tempus. occasio. oppor-
tunitas id est quod locus summus. digni-
tas. honor. magnitudo. maies- auctoritas
tas. fastigium. splendor. gradus
gloria. loculus diminutivum est a lo-
cus. Unde et locellus. Est autem
loculus parvus locus. bursa. feretrum.

Locuples. locupletis. communis
generis. et est id quod dives. et
componitur a locus. loci. et plenus.
plena. plenum. quasi locis plenus. vel
componitur a loculus et plenus
quasi plenos habens loculos. Unde locu-
pleto. tas. ditare. Et nota quod
locuples terminatur in s. et non
quam in x. Item in omnibus casibus.
exceptis nominativo et vocativo.
singularibus producit hanc sillabam
ple. Unde versus. Discernitur iudi- R
as quod multa fidelia putet. In
locuplete penu. et similiter in hoc verbo
locupleto producitur. fidelia dicitur
olla. puteo. es. dicitur fetere. Unde
versus. Nemo placere putet qui .R.
presentia putet. penus dicitur cellarium.

Locusta sic ait strabus in
glo. exo. x. c. qz longio
ra habet retro crura. vocatur
locusta: qsi longa hasta. greci
vo astaon appellant. Id dicit
Ca. viij. ysidor. ethimol. xij. Est aut
aial paruu dente noxiu. Vn di
cit gg. sup exo. x. locusta plus
qm cetera aialia frugibz no
cet. Item ronimus i glo. Joel. i.
Erucha est uermis qui i oleribus
maxie inuenitur. bruc uoca
tus fetus locuste. anteqm habeat
alas. dein cum icipit uolare
uocatur atelabus. cu iam plene
uolat. dicitur locusta. Criso.
sup. mt. sic ait. locuste sunt uola
tilia quod minima. terram pruia et n
satis in altu uolantia. que man
ducabat iohes i deserto contin
tus. Item arnulphus quidam ex
positor sic ait. minimu genus
locustarum. in deserto iudee quo
pastus est iohes. usqz hodie appa
ret. que habet corpusculu i modu
digiti manus. membris exilibus
et breuibz. i herbis facile capiu
tur. Cocte quoqz i oleo pauperem
prebent uictum.

Longeuus. ua. uu. i. lo
gi eui senex. Vn h lon
geuitas. i. logi eui uita.

Longinquus dicitur remo
tus. longe habitans. Vnde
hec longinquitas.

Longiturnus dr diuturnus. lo
ge durans. Vnde h lon
giturnitas.

Locamentum dr concathena
tio. q solz fieri i fundame
tis edificiorum. vbi no potest iue
niri terra solida ad fundamentu
edificiu. et dr a locum. loci. qd
est habena. qz sic cathenule in
loco coniunguntur. Ita ligna illa
connectuntur. Item locamenta
dicuntur. plura loca. ul laque
aria. scdm huguicoem. Sz pa
pias dicit sic. locamenta dnr i
parietibz tabule. ul alia ligna
q imittuntur.

Lorica dr qsi loris carens.
Vn ysid. ethimol. xviij. Ca. xviij.
lorica uocata e. et qz loris care
at. solis eni circulis ferreis co
texta est. et ubiqz conducit hanc
sillam. ri. Vn ouid. methamo. .o.
. iii. a. lorice qz modo secutus de x
fensus et acre. Durica pellis.
ualidas cute repulit ictus.

Lubricus. ca. cu. dicitur
a labor. bis. et e differen
cia inter lubricu et labile. qz la
bile est qd labitur. sic fluuius

lubricum aut̃ sic ait papias. non
dicit̃ qd labit̃. sꝫ in quo quis la
bitur. sic̃ est glacies. ul̃ t̃ra argil
losa. Item lubricū dr̃ quicquid la
bitur dū tenetur. ut piscis. ser
pens. Item lubricꝰ dicit̃ leuis.
uiciosus. uilis. friuolus. ieptus.
lasciuus. luxuriosus. defluens. Ita
dicit papias. Vn̄ ursus de g̃cis
mo. labilis ē fluui. dicitur lub
cus anguis. Et tm̄ uit̃ de labor
laberis exit. Itē a lubric̃ dr̃ lub
co. cas. i. labi. uacillare. Vnde
prudenti in sichomachia. lubri
cat icert̃ dubia sb̃ ymagine
uisus. ⁊ inde dicit̃ hic lubricꝰ
ūmis i testinoꝝ. ⁊ ẽ ide q̄ lumbri
cus. Vn̄ mac̃ de uirib; h'barū.
lumbricos uent̃s eād potata re
pellit. ita de dectiōne ysopi.

Luceo. luces. ⁊ lugeo. es. hec
duo formant p̃teritum. luxi
faciet. sꝫ lugeo. luctū. Luceo sit
neutrū. nec debet h̃re supinū.
Ita scribit̃ in g̃cismo.

Lucifer expoitur. ĩ. ū. ex
poitur artur̃. Vsus de g̃
cismo. hespus ĩ nocte q̃ dica
tur. mane uocatur. lucifer. et
semp̃ nocte dieq; uenus.

Ludere ĩ auib; celi. dr̃ ueta
tionib; indulgẽ. ul̃ diui
natōnem p̃ uolatū auiū ꝯuenire.
Ita exponitur baruc. iii. c.

Ludibrium est aliqua res.
q̄ ludo ⁊ contemptui ha
beri digna est. Ita dicit papi
as. ⁊ dicitur a ludo. dis. ⁊ in
de ludicrus. cra. crū. et inde
h̃ ⁊ h̃ ludicris. ⁊ hec ludicre. i. lu
do plen̄. ul̃ qd ĩ ludo geritur.
In p̃lali hij. ⁊ hee ludicres. ⁊ h̃
ludicra. ⁊ nūq̃m ludicrā. Ita
dicit p̃scian̄. ⁊ adducit exēplū
uirgilij ĩ. xij. eneid. ū dicit̃.
Neq; enī leuia aut ludic̃ pe
tunt̃ p̃mia. sꝫ turni de uita ⁊
sanguine c̃tant. papias sic
expoit. ludicra sunt ludorum
carmina. ul̃ īhonesta aut certa
mina. ul̃ turpia. ⁊ inhonesta.
que ludis gunt̃. p̃pter multa
⁊ loquutiam, p̃duerit uirgili me
diam sillabā in hac dectōne lu
dicre. cū tam naturalr̃ sit b̃e
uis.

Luere sic̃ dicit huguicio.
equiuocū est ad quinq;.
Luere enim dicit̃ deturpare.
maculare. Vn̄ h̃ lues. luis. i.
macula. ul̃ sordes. ul̃ pestilen
tia. ul̃ morbꝰ repentinꝰ. Item
luere dicit̃ purgare. delere.
Item luere id est qd punire.

Marginal notes: x — x — ⁊ q̄ a lubris fit qi lub — x — ludorum — aut ĩ sceni ludorum. ul̃ īhonesta dici

Vervex. vervecis. quasi vermem vehens. dicitur aries. quia vermem vehit in capite. vel frequenter cogitur pugnare

Item luere idest quod persolvere susti-
nere. Ut iste luit penam. i. persol-
vit et sustinet. Item luere spec-
tat ad actum veruetum et arietum.
cum sint in amore coeundi. Unde
vulgo dicitur. Arietes modo luunt.
.V. idest coeunt. vel coire appetunt.
Versus. Ere luo pignus. penas
cruce. luce tenebras. Dicitur et
luere quando salitur ovis. Et decli-
natur secundum huguicionem luo.
luis. lui. luere. luitum. prima produc-
ta. et similiter in compositis producitur
hanc sillabam. lu. in supino. Lues
./. Ysid. secundum papiam a labe et luctu dicitur.
est enim morbus pervagatus pene omnes
involvens et repentinus langor.
simul cum morte venit. idest pesti-
lentia.

Lugeo. ges. luxi. luctum. i.
flere. Sed flere proprie est uberius
lacrimas fundere quasi fluere. Plo-
rare est cum voce lacrimas fundere.
Unde dicitur ploro. quasi per lumina roro.
Plangere est cum lacrimis pectus aut
faciem tundere quasi plagis angere.
Lugere autem quasi cum aliquibus dic-
tis miserabilibus et habitus muta-
tione flere. Unde lugere dici-
tur quasi lucem egere. Merere quasi men-
.V. te carere. Versus. Flet lacrimis
rorans. vocem solet addere plor-
ans. Dat lacrimas plangens.
pectus suis ictibus angens. Sordi-
da lugentis toga sit quasi lucis egen-
tis. Flendo qui meret. reticet
quasi mente careret.

Lumbare quod et hoc lumbare.
per apocopam invenitur. cingu-
lum dicitur lumborum quia circa lum-
bos ponitur. et dicitur a lumbis. sic
renale a renibus.

Lumbi ob libidinis lasciviam
dicti. quia in viris causa corpo-
ree voluptatis in ipsis est. Sic in
umbilico feminis. Ita dicit ysi-
dorus ethimologiarum. xi. Ca. i.

Luna dicitur quasi luce lucens
aliena. lucem enim a sole re-
cipit. et quod acceptum reddit. De
luna multa dicit ysidorus. ethimologiarum. iii. ./. Ca. xxxi.
et augustinus in expositione psalmi de ci-
et in libro papie. omnia recitantur.
Item a luna dicitur lunaticus. ca. cum.
qui singulis lunationibus vexatur.
et mente laborat cum luna plena
est. et de quibusdam talibus dicit ysidorus.
in. iiii. ethimologiarum. Epilensia voca- ./. Ca. vii.
bulum sumpsit quod mente appendens
pariter et corpus possideatur. greci enim
appensionem epilensiam appellant.
Fit autem ex melancolico humore.
quociens exuberavit. et ad cere-
brum reversus fuerit. hec passio ca-

ducta dicitur eo quod cadens egrotus spumas
prouocat. hos etiam lunaticos uul
gus uocat. quod per lune cursum co
[ul' insanie] mitentur eos insidie demonum. idem et
laruatus. i. morbus comicialis. cuius tan
ta uis est. ut homo ualens concidat
et spumet. Comicialis autem dictus quia
[apud] gentiles. cum comiciorum die cuidam
accidisset. et comicia dimittebantur.
Erat autem apud romanos comici
orum dies sollempnis in kalendis ianu
arii. hucusque sunt uerba ysidori. Non
tamen per hoc intelligas. quod omnes lunati
ci sint epilentici. multi enim luna
tici. licet amentes sint. non tamen ter
cadunt. et nota quod comicium diceba
tur tempus. in quo consules eligeban
tur et inthronizabantur. et ipsa inthroniza
tio. uel electio. comicium dicebatur.
uel sollempnitas que tunc fiebat
[uel locus] in conuentu populi. in quo fiebat. et dicebatur
comicium. quasi coicium. quia tota plebs illuc
conueniebat. Unde comicialis uel comi
cialis dicitur morbus caducus. uel pessimus. quia
in comiciis. ille qui patiebatur repul
sam propter pudorem morbum caducum
incurrebat. quidam dicunt a timore re
pulse. i. timentes repelli. Unde
comicio. as. i. comicium celebrare.
[uel eligere uel inthronizare] uel in comicio conuentu loqui.
Laruatus autem est larue actus. Lar
ua autem ut ait huguitio est simula

crum quod terret. quod apponitur faciei ad
terrendum paruos. et larua dicitur maleficus
incantator. cum ludis demonum. et
ipse demon dicitur laruas. et demo
nes facti ex hominibus qui mali fu
erunt. quorum naturam dicunt esse pu
eros terrere. et in angulis garrire
tenebrosis. unde in quodam ymp
no apostolorum dicitur. laruas repellunt
usque mundi limitem. et hec larua
dicitur quod apponitur faciei. ne quis
cognoscatur. uel ad terrorem. et dicitur
larua. quia uidetur ymago demon
is. Unde laruo. uas. dicitur larua
induere. et laruatus. ta. tum. larua in
dutus. uel a demone obsessus. ma
gister in hystoriis. sic ait. non ex ui
cio lune patiuntur lunatici. sed
demones eos his uexant tem
poribus. ut per lunam infament lune
creatorem.
Lunula dicitur parua luna. uel quod
dam genus monilis. Unde ysidorus
ethimologiarum. xix. lunule sunt ornamen [Ca. xxx.]
ta mulierum in similitudine lune bul
le auree dependentes.
Lupanar dicitur domus meretri
cis. uel prostibulum. sic dictum. eo
quod postea lupe uocate meretrices in
prostituebantur. que propter uulga
ta corpora leuitate. lupe nun
cupantur. Nam lupe uocate sunt

meretrices a rapacitate uocate quod ad se miseros rapiant et apprehendant. lupanaria enim a paganis constituta sunt. ut pudor mulierum infelicium ibi publicaretur et ludibrio haberentur. tam hi qui faciebant quam qui patiebantur. Ita dicit ysidorus ethimologiarum xviii.

Ca. xlii. Luscus. ca. cum. dicitur qui tantum habet unum oculum et altero caret. et componitur a luce et carens. quia partem ~~lucis~~ lucis habet et parte caret. Unde ysidorus ethimologiarum x. luscus dictus. quia lucem ex parte uidet. sicut luscolus qui uespere nichil uidet. uel dicitur luce carens quia caret luce non lucibus. Vel dicitur luscus quasi lucis custos. quia oculi custos est tibi oculorum.

Lustro. tras. sex habet significationes. Significat enim circuire. serenare. purgare. circuire. illuminare. piare. Ita dicit huguccio. Unde ilsus. lustro circuitio designatur. siue sereno ~~purgo~~ purgo circueo lumino siue pio. et idem uerba sedecim istas signes formare.

R. Lustrum lustri a lustrando. dicitur purgatio. siue circuitio. uel illuminatio. Item secundum ysidorum dicitur obscurum latibulum ferarum et cubile luporum. Item lustrum dicitur lupanar. siue prostibulum. et ista duo dicuntur per contrarium a lustro. lustras. quia parum illustrantur. uel illuminantur. quia sunt abdita et obscura. Item lustrum dicitur spacium .v. annorum constitutum a romanis ad tempus declarare. et dicitur a lustro. lustras. quia in fine quinquennii et in principio alicuius declaratione circuibant ciuitatem cum cereis et candelis. et adhuc ecclesia commemorat lustrum dicens. lustris sex qui iam peractis et cetera. Ita scribitur in compoto. Sed papias dicit sic. lustrum quinquennii tempus apud romanos dictum. quia census per quinquennium in re publica agebatur. Deinde peracto censu et sacrificio facto. urbs ~~ro~~ roma lustrabatur et fiebat ambur bale. id est ambitus. siue circuitus urbis etc.

Luter. lutris. dicitur concha. siue cantarus aquarius. Ita dicit huguccio. Cantarus uas quoddam est ad aquam. uel uinum portandum. proprie aliter dicitur lauatorium et quodlibet uas purgandis sordibus deputatum. et dicitur alio. luis. quod est purgare. Vide supra. ubi exponitur auere.

Lutum luti dicitur sordes terre. scilicet cenum. et sic dicit ysidorus.

lutum qui lotum dicitur per antifrasim.
quia non sit mundum. Nam omne lo
tum mundum est. Sed melius dicitur a luo.
luis. quod est maculare vel deturpare.
quia lutum maculat et deturpat. et
corripit primam sillabam. Ovidius.
.R. Cenum dico lutum. croceus color est et
luteum. Vas luteum fragile. toga
lutea. tegmen hyle. ut dicit Ysi
Cā.j. dorus ethimologiarum. xvi. a. limus vo
catus eo quod levis sit. Cenum vo
rago luti. lutum qui lotum per
antiphrasim. Item a luto et lentos
quod est plenus. componitur lutulen
tus. ta. tum. id est luto plenus.
Luxuria proprie est solo libidinis
ampliata ante appellationem.
dicitur luxuria superfluitas et in
cibo et in vestitu. et in aliis rebus.
a luxu et dicitur quod est luxuria. luxus autem
dicitur a luxos grece quod est solo laetie.
et a luxuria dicitur luxuriosus. et luxuri
or. aris. quod apud antiquos dice
batur luxurio. as. gentilismi post
.R. tales usus. Femininum luxuries. notat
affectum quia libido. Aliquando primum dic.
a liber esse sedm.
Macellum dicitur eo quod in
macentur pecora. que
mercantibus venda
tur. Ita dicit Ysidorus ethy
mologiarum. xv. Cā. ij.

Maceria. macie. est longus
paries. quo clauditur vinea.
vel aliud. et dicitur a macros quod est lon
gum. Unde dicit Ysidorus ethimolo
giarum. xv. Macerie sunt pietes longi. Cā. ix.
quibus vinee alique clauduntur.
longum enim greci macron dicunt.
Item macia dicitur membrana se
cundinarum qua involuitur puer in
utero. que dividitur in partu et seq
tur puerum. Unde super illud genesis. xx
xviii. Quare divisa est propter te ma
ceria. dicit una glossa. secundi
narum membranula. quam rupit
cum manum emisit. ut alter nas
ceretur. Ita dicit Ieronimus ibi
dem per macia aquila et simmachus
divisionem transtulerunt. quod he
braice dicitur phares. ab eo quod
diviserit membranu
lam secundinarum divisionis no
men accepit.
Macilentus. ta. tum. dicitur
valde macer. macie plenus.
et componitur a macie et lentos.
quod est plenus. Et non quia lentos
frequenter venit in compositionem no
minum latinorum. ut sompnolen
tus. plenus sompno. sanguinolen
tus. sanguine plenus et cetera.
Machina ut ait papias dicitur
fabrica vel instructio. et dicitur

a machina grece quod est pugna latine.
et dicit huguitio quod machina dicitur
omne quod ingenio paratur ut muralis
vel balista et similia et proprie illa que ad
pugnam parantur licet quelibet artifici
osa opera vel constructio dicatur quandoque
machina et inde machinor aris.
dicitur machinas facere parare con
struere vel cogitare malum vel as
tute insidiari. Secundum papiam ma
chinari dicitur instruere munire fa
bricare moliri exquirere in
venire et cetera.

.p. Macto tas dicitur immolare tru
cidare interficere. Virgilius macta
tur significat necatur immolatur atque
trucidatur.

Madian et ephi regiones sunt
ubi dromedarii habundant

Magdalenus na num est no
prium. z men possessivum et producit
penultimam sillabam ut terrenus.
antiochenus et cetera eiusdem terminatio
tionis possessiva sic patet ex usu
.P. prescientium. Unde ille versus quod qui
dam legitur in doctrinali falsus est.
Plorans magdalena querit
si sustulit illum. quia magdalena
producit penultimam sillabam. Quidam
autem volentes vitare falsitatem
istam dicunt. Flens magdalene
querit si sustulit illum et hii aliam
falsitatem incurrunt quia producunt
hanc sillabam. de. que naturaliter bre
vis est. et dicitur magdalena a mag
dalo. Est autem magdalum civitas
in confinio egypti. sicut dicitur in hystoria
super .xiiii. exo.

Magnatus ti. dicitur qui maxi
mus est in populo. et hic et hec
magnas atis. in eodem signo.

Magis pluris. i. multo pluris
precii vel estimationis. et ita comparativum
magis ponitur pro multo. nunc vero.

Magi ab oriente venerunt et cetera.
Matth. ii. Crisostomus. Magi non
malefici sed sapientes intelliguntur.
Unde glossa. magi non malefici sed philosophi
chaldeorum qui philosophantur de sin
gulis ut dicitur de gente balaam et suc
cessores doctrinarum eius. Item dici
tur in hystoria. a magnitudine scientie
magi sunt nuncupati. quos enim
greci philosophos vel se magos appellant.
Judei scribas. latini magistros.
Item magi olim stellarum inspectores
dicebantur. qui divinabant cum ali
quis nascebatur qualiter se habiturus
esset. De hiis invenies in S. ubi exponitur
ariolus. Postea magi dicti sunt
qui modo vulgo dicuntur incanta
tores et malefici ob facinorum ma
gnitudinem et inde magicus. ca. cum.
et dicit huguitio quod orienta

les dicuntur magi qui prevalent in arte
magica et dicitur ars magica in
prestigium et maleficium. Prestigium est
sensuum humanorum illusio. et secundum
hoc incredibiles rerum mutatio
nes videntur fieri. ut terre cumulus
videatur castrum. lapillus talentum.
et huiusmodi. Maleficium autem cum generaliter pos
sit dici quodlibet maleficium. hic tamen
specialiter dicitur illud quo nobis devina
mus demones. ut nobis pertineant
nostra missatica deferentes. Prestigium
dicitur a prestringendo. quia prestringit
aciem oculorum. ne videat rem sicuti
est. vel dicitur prestigium quasi prestinguium. quia
perstinguit certitudinem visus. vel
componitur prestigium a pre et stix. sti
gis. quod est palus infernalis. et ponitur
pro inferno. Unde prestigium dicitur quasi ad sti
gem previum sive preparatorium. quia presti
giatores preordinat ad infernum. supple
nisi penituerint.

Magister dicitur quasi maior statu.
ii statere. Statum steron grece sta
tio latine.

Malagma. malagmatis. dicitur
emplastrum medicamentum quod
dam. et secundum quosdam dicitur malag
ma quasi malum agens. id est educens
curando. vel dicitur malagma quasi
molagma. quia molendo. id est teren
do agitur. et secundum hoc videtur velle

Ysidorus ethimologiarum iiii. ubi ait. Malag
ma dicitur quod sine igne macetur. et co
ponderatur. sine igne dicitur. quia herbe
vel species ex quibus fit. non decoquuntur.
sed macerantur. id est conteruntur. Macero.
maceras. sicut ait Huguccio dicitur
conterere vel delaniare. frangere. debi
litare et mollicare. et secundum Papiam
significat cruciare. torquere et angere. — Ca. ix.

Malignus sicut ait Ysidorus in x.
ethimologiarum. dicitur qui mali
cie votum vel opus peragit. Quod autem
dicitur malignus quasi male ignitus. ethimo
logia est. et secundum Ysidorum. Maliciosus
sus. deterior malo. quia frequenter ma
lus. Inter maliciam et malignitatem
talis ponitur differentia in Papia. quia
cogitatio prave mentis dicitur ma
licia. malicie votum vel opus malig
nitas appellatur. Item a malignus.
dicitur maligno. nas. id est maligne fa
cere vel malignum facere. et in eodem
sensu sicut ait Huguccio. dicitur malig
nor malignaris.

Malogranatum fructus est ar
boris malogranati. et compon
itur a malum. mali. quod est pomum et
granum. Unde ait Ysidorus ethimologiarum
xvii. Malogranatum dicitur eo quod intra — Ca. vii.
corticis rotunditatem granorum contine
at multitudinem. Malogranatum autem
pro arbore feminini generis est. Et non

sepe inueniuntur due dictiones. proite.
p una. et dr̃ malũ g̃natũ p malog̃
nato. et mala granata p malog̃
natis. ead q. tñ ẽ sig̃ficato.
Malum. mali. dicitur pomum.
a malon qd̃ est rotũdũ. h
malus. dr̃ pomus. q fructus eius
sit rotundus. Item hic malus dr̃
q rotũdus est. ysid. ethimol. sic ait. xix. Ca. secdo. Malus est arbor nauis. arbor nauis. qua uela sustinentur.
sic dc̃us. q hẽt instar mali ĩ si
militate. ul' q qui quibusdam malle
olis ligneis cingitur. quorum uo
lubilitate uela facilius eleuantur.
Item h mala dr̃ maxilla. Versus.
N. Malo. male. mali. mala. malis. ro
dere mala. Qui malo titubam
te male. mala fere malee. Ma
la. mali. malo. mala. contulit om
nia mundo.
Malum punicum dicitur eo qd
de punica regione sit genus eius
translatum. id est malog̃natũ. Ita di
cit ysid. ethimol. xvii. Ca. vij.
Malleus est instrũm ũtrm̃
fabri. quo malleat. et cudit.
et pducit ferrum dũ calet. et dici
tur a molliendo. qui mollens. quia
mollit ferrũ. ul' q molle ferrũ p
ducit. Vñ malleolus diminutiuũ.
Item malleolus. scilicet paruus malleus. sic ait ysidorus
ethimol. xvii. dr̃ palmes natus
Ca. v. ĩ pris anni flagello. cognoiatur

ob similitudinem rei. eo qd in capite
qua deciditur ex ueteri sarmento pro
minens. utrũque mallei spẽm pre
bet. in glo. aut daniel. iij. d. dñr
malleoli: uimina. ul' sarmenta
arentia.
Mamma sic ait huguicio dr̃
a mala. q rotunda est. ut mala.
Vñ h mamilla diminutiuũ. et sunt nõ dicam
mãme mulier. mamille uirorum. ubera
pecorum. papille uo sunt capita mã
marum que suggentes complẽdunt.
Vñ ysid. ethimol. xi. mamille Ca. i. d.
uocate. q rotunde sunt. qui male p
diminutionem. scilicet mamma. papil
le capita mamarum sunt. sic dc̃e. q
eas infantes qui palpant dũ sug
gunt. pinde mamilla ẽ omnis
eminentia ubis. papilla uo bre
ue illud unde lac trahitur. Vbera
autem dc̃a. ul' q lacte ubera. ul' q
humida humore. scilicet lactis. in mo
dum uuarum plena. Vñ ubi quasi
uuida. Iuuenalis. Esse uiri pprie N.
mamillas dicuntur. atque ubera
sunt pecudum. Sed mãme sunt
mulier. Cui mamillas dixisti dic
quasi papillas. Est omnis generis
uber. nota fertilitatis. Est neu
trum tm̃. cũ fert' est adiectiuũ.
Secundum iuuenalẽ dicitur mamil
la. nõ mãmilla. Vñ et corripit

x
primam sillabam dicens. Et nunquam
iussis tergitur clamantibus mamillis.
Mammona sic dicit papias.
apud hebreos dicitur appellari di
uitie. Congruit et punicum no
men. Nam lucrum punice mam
mon dicitur. Concordat item glo. mt.
vi. sic ait. Mammona siria lingua
dicitur diuitie. et dicitur nomen demonis qui
preest diuiciis. non quod in eius dicione sint.
sed quod eis utitur ad decipiendum. ir
retiendo laqueis diuiciarum.
Manaa interpretatur sacrificium.
unde baruc. i. dicitur. Emite ho
locaustomata. et thus. et facite ma
naa. Vnde aliqui mendosi codices
habent manna. alii habent misericordias.
Ista autem expositio potest haberi ex glo. super ioun
ni. xe. xvii. g. unde dicitur sacrificium per
quo. hebr. hebraicum posuimus manaa.
quod sacrificium. sacrificium in multis
codicibus scriptorum negligentia ma
na legitur.
Mancipium qui manu captum dicitur
seruus. et hoc et hic manceps. qui
manu capitur. in eadem significatione. Hic au
tem manceps. siue mancipium
appellatur. qui in bello capitur. et in ser
uitutem redigitur. Sed modo sicut
ait huguicio. ampliata est appellatio
huius nominis manceps. uel mancipium. ut
dicatur filius non dum emancipatus.
uel ipsa filia mancipium. et quicquid
potest manu capi. et sibi. mancipium
dicitur. ut homo. equus. ouis. Hec enim
animalia statim ut nata sunt. mancipia
esse esse putantur. Nam ea que in bestia
rum numero sunt. tunc uidentur esse man
cipia. cum capi siue domari cepe
rint. omnia ista inuenies in papia.
Item dicit papias. Mancipare est
mancipium facere. in seruitutem redigere.
manu captum adducere. et addit hu
guicio quod mancipare est manu tra
dere. uel dare. uel ducere. et simpliciter
ponitur pro dare. et est actiuum. In
uenitur etiam neutrum pro seruire.
Mane nomen indeclinabile est.
uel aduerbium temporis. et dicitur
amanum. Manum enim antiqui bo
num dicebant. quid enim melius est
luce. uel dicitur a manibus quorum gustu
tio a luna ad terram est. uel dicitur ab a
ere quia mane. i. prospicuus et rarus est. Item
dicit ysid. ethimol. v. Manes. ma
nium. manibus dicuntur dii infernales. et
dicuntur amanum quod est bonum. per contrarium.
uel amanando. quia manant per uias.
Mandragora secundum aug. gen.
pomi est. unde super illud gen.
xxx. egressus ruben reperit mandra
goras et cetera. Interl. pulchra poma o
dora et insipida. et in glo. marginali
dicit aug. de hoc pomi genere. opta
Mane techel phares. exponitur in
textu dan. v. g. Mane. tech.
phares. uigili si mente notares. Rap
ta resignares. et meliora dares.
x

Diabolus mandragore similis fons agricole sitienti. —

ri quosdam sicut quod acceptum in escasentibus feminis fecunditatem prestit. et cetera. sequitur. Cum mala hec ipse uidissem. et propter sacre lectionis hunc locum michi obtigisse gratularer. rara enim est res. naturam eorum quantum potui perscrutatus sum. non aliqua a communi sensu remotiore scientia que docet uirtutes radicum et potestatem herbarum. sed quantum renunciat uisus. olfactus. gustus. rem quoque pleri pulchram. suaue olentem. sapore autem insipidam. Cur ergo eam mulier tanto opere cupierit. nescio. nisi forte propter pomi raritatem et odoris iocunditatem.

Ca. ix.

Ysidorus ethimologiarum xvii. ubi agit de illis herbis aromaticis et communibus sic ait. Mandragora dicta quod habeat mala suaue olentia ad magnitudinem mali maciani. Ysidorus

Ca. vii.

ethimologiarum xvii. Mala maciana a loco uocata unde prius aduecta sunt. forte sunt sic poma siluestria. Unde et eam mandragoram latini malum terre uocant. hanc poete antropomorfos appellant. quod habeat radicem formam hominis simulantem. Antropos enim grece homo latine. Cuius cortex uino mixta ad bibendum datur hiis quorum corpus propter curam secandum est. ut soporati dolorem non sentiant.

huius species due. femina foliis lactuce similibus. mala generans in similitudinem prunorum. masculus uero foliis bete similibus. In papia scribitur. quod est genus herbe que sopinus uocatur. quia frequenter datur. uel uigiliarum incommodo egre laborantibus et sequitur ibidem. Mandragora in genere. genus est pomi simillimum peponi. scilicet odore suaue olenti ad magnitudinem maciani mali et cetera. Diascorides dicit quod mandragore duo sunt genera. scilicet masculus et femina. femina que tridacia appellatur. nigra folia lactuce similia sed minora habens. odoris grauissimi et brumosi ~~et grauissimi~~ [qui] quia folia expansa sunt super terram. et in medio mala nascuntur. similia uue uiridi. in quibus semen est simile opio. radices suas duas aut tres maiores habens. sibi inuicem coherentes. deforis nigras. et intus albas. masculus quem multi autumo non dixerunt. folia habet alba et maiora. lata et mollia. sicut bete. Mala eius duplicia nascuntur. colore croceo. [pastore] odore suaui cum grauitate. que manducantes statim soporem capiunt. aliqui radices eius in uino coquunt. et non dormientibus dant. et cum dormiunt. dolores non expelescit. et si plus acceptum fuerit. sectionem et ustionem medicine non sentiunt

Mecon quod opium liquor opii dicitur succus lactens herbe ut papaueris dicitur ab opos quod est incisio. Unde macer de uiribus herbarum loquitur de papauere ait. Ex eo terris opium fluit capitellis incisa leuiter summa uite et cetera.

Nota quod mulsa expositur supra. hic exponitur mulsum.

facit. Succi eius radicum duo oboli ac
cepti cum mulsa. flegma desursum
purgant. et coleram. sicut ellebor
um. et si plus bibitum fuerit. infert
mortem. Folia eius uiridia. in tumori
bus oculorum cum polenta imponuntur. et
apostematibus salutare remedium sunt.
et omnibus duriciis scrofularum ad sani
tatem perducunt. pustulis medican
tur. attricionibus itinerum opitulan
tur. colorem bonum uultibus prestant.
Radix eius cum aceto trita. ignem
acrium extinguit. cum melle. rosis.
et oleo. morsibus uenenatis occurrit.
cum aqua scrofulis medetur. cum po
lenta admixta ciragras soluit. et ar
ticulorum dolores sanat. et omnes dolo
res mitigat. Mala eius humida sunt.
unde et somnum faciunt. Succus
foliorum eius. uel tocius herbe uires habet
refrigerantes ualde et stringentes.
et maturorum fructum facientes. unde
et somnum creditur. Compescit et
dolores et omnes uigilias et duricias
etc. Mandragora alia que morion
dicitur nascitur in locis umbrosis et speluncis.
et folia sunt similia superscripte. alba hasta
est ei longa duabus palmis. album
colorem sub tus ad radicem habens.
Radix eius mollis et alba est. longa
duabus palmis. in grossitudine digiti
maioris. Ista ut dicitur bibita et cum
polenta comesta. aut cum absin
thio cocta. amentes facit ho
mines. et somnum ducit. Hanc
medici cirurgia dant ad biben
dum. sicut superiorem. et antifarmaticum
esse uenenis contrarium putatur etc.
Nota quod antifarmaco dicitur unguen
tum. uel aliquod medicamentum infir
mitatem sanans. unde dicitur ab anti quod
est contra. et farma. acis. uel farma
tio quod est lingua siroy dicitur unguen
tum uel medicamentum.

contra

Mandibula. inferior maxilla.
dicitur a mando. mandis. man
dui. uel mandi. de mansum. sine
quod est comedere. Papias dicit. quod in
mandibule sunt dentes. et nomen
est femininum. secundum Ysidorum. in .xi. ethimologiarum.
Mandibule sunt maxillarum partes.
ex quibus et nomen est femininum.

molares. i. maxillares. Cauilli partes. ex quibus

Manica. i. dicitur cathena. uel vi
culum quo captiuorum manus
ligatur. unde et in psalmo dicitur. Nobi
les eorum in manicis ferreis. et Ysa.
xlv. et uincti manicis pergent. In
terlinearis. i. preceptis dei. sed alii codices
habent in uinctis manibus. et dicitur
manica quasi manum capiens. unde
Lucanus in .iiii. f. Ast alias manicae
quas ligant teretes que cathene. Item
manica est illa pars tunice uel ca
misie que est ab humero usque ad me

b

tacarpum.

Manico . cas . dicitur festinare
mane ire . unde sup illud luc.
xxi . et omnis populus manicabat ad
eum . dicit glo. i. mane uenire
accelerabat . Venire autem quod ponitur
in quibusdam biblis . non est de textu .
sed glosa est .

Manipulus dicitur tantum segetis
quantum potest manus capere .
et dicitur sic . qui manum implens .
et est ethimologia . Item hic manipulus .
dicitur societas ducentorum militum . quia
ante quam signa essent . manipulos . i.
fasciculos stipule . uel alicuius herbe
quasi pro signis faciebant . Inuenitur
in manipl' per sincopam . unde lucanus
i. vij . Signa per extremos leuis ar
matura maniplos . Infer . Item
manipulus est ornamentum manus
sacerdotis .

Manubie . manubiarum . dicuntur ex
cubie . que per spacia noctis ,
uigilant . et dicuntur sic . quasi per manus . i.
per caruas fiant . Manubie etiam
dicuntur sponsalia . s. exuuie . que auc
tis aufuntur . uel extrahuntur . Ita
dicit huguccio . Papias autem dicit
sic . Manubie dicte eo quod manibus
detrahuntur . et exuuie ab exuendo
dicte quia exuuntur .

Manubrium dicitur eo quod ma
nu teneatur . et est capitulum a
manu et bria quod est mensura quia
ita commensuratur . quod possit te
neri in manu . sicut patet in cultello
et securi .

Manus dicitur . quia munus
eo quod sit toci corporis munus .
Ipsa enim cibum ori ministrat .
Ipsa operatur omnia atque dispensat . per
eam accipimus et damus . unde dex
tera uocatur a dando . Ipsa enim pig
nus pacis datur . Ipsa fidei testis
atque salutis adhibetur . Sinistra
autem uocata . quia sine dextra . siue dicitur
a sinendo . eo quod rem fieri sinat .
Ita dicit ysidorus . ethimol' . xi . Capitulo i.

Manus . i. manu . proverbiorum . xi . su
ple . si fuerit . i. si ad horam
cesset a mala operatione . non erit ino
cens malus . nisi cesset a mala uo
luntate . et si potest . faciat opera
penitentie . Vel manus in manu
supple . secure ponatur . i. aut dicit .
potes promittere . uel fidem dare quia non
erit inocens malus .

Manus . impositio ideo fit . ut
per benedictionem aduocatus
inuitetur spiritus sanctus . Tunc enim ille pa
raclitus spiritus . post mundata et benedicta
corpora . libens a patre descendit .
Ita dicit ysidorus . ethimol' . vi .

Manna nomen indeclinabile .
et neutri generis . dicitur ille cibus

emdat'

qui descendit de celo filius isrl. et
dicitur amanum. quod est bonum. bonum
enim erat manna. quia omne delecta-
mentum in se habebat. et omnis saporis su-
auitatem. sap. xvi. f. Vel dicitur
a manhu. quod est adiubium admir-
antis apud grecos. uel hebreos. quasi d.
Quid est hoc. quid significat. uel dicitur
a mane. quia primo mane inueniieba-
tur. hoc tamen non competit. quod scilicet grecum
uel hebreum dicatur descendere a lati-
no. uel hebreum a greco. Sic enim quod
prius est a posteriori descenderet. quod
esse non debet.

Maranatha secundum papiam. i.
interpretatur dominus noster uenit.
uel domini aduentus. et dicit quod syrum
est. In prima autem ad cor. xvi. g.
super illud. sit anathema maranatha.
tha. dicit glo. sit anathema. i. se-
paratus a deo. uel condempnetur. mara-
natha. i. donec ueniat dominus. uel
in aduentu domini. Maranatha enim
interpretatur dominus uenit. et est compo-
situm ex syro et greco. magis quia
syrium est quam hebreum. Anathe-
ma autem grecum est. interpretatur con-
dempnatus. uel separatus.

Cā. xv. Mare dicitur aquarum ge-
neralis collatio. sic dicit ysid.
ethimol. xiii. omnis congregatio aqua-
rum siue sint salse. siue dulces. ab

usiue maria nuncupantur. Iuxta
illud. Congregationes quoque aquarum
appellauit maria. Et dicitur mare.
eo quod aque eius amare sunt. In grecismo ponuntur isti uersus differen-
tiales. Est mare siue salum. pe- ·R·
lagus. quia sit amarum. a pello
pelagus. quia pellit litora fluctus.
Equor ab equando. quia nil turba-
tur ab illo. uel in ipso. Ponte caret
pontus. quod certus occeanus. Dici-
tur hinc altum. quia tanges uix ibi
fundum. Dicitur inde fretum. quod sic
omne fremit. Dic amphitritem.
quia terram circuit omnem. Vel sic
dicitur. quia sic diuisificatur. Cum sine
turbine sit. tunc dicitur equor ab equo.
Cum fremit. a fremitu. se probat esse
fretum. Cum penitus lateat pela-
gus mare cum sit amarum. Ponte
te carens pontus nomen habere potest.
Occeanus dicitur ab ogis grece quod est ue-
lox latine.

Maris rubei. non est aqua ru-
bea. sed terra omnis circumstans.
omnis rubea est. ex qua inficitur
gurges. et inficitur. Vnde minium acu-
tissimum decipitur. Quicquid enim
ad eum in fluctibus est. in hunc colorem ca-
dit. ob hoc ibidem gemme rubee inue-
niuntur. que humo inolute. et tamen are-
nas attere tere colorem habent et ma

ris. quod nos dicimus rubrum. hebraice
hoc cannosum eo quod canne in lit-
toribus habundant. Ita dicitur in hyst.
super exo. xiiii.

Mare mortuum vocatum propter
quod nichil gignit vivum nec
recipit ex genere viventium. Nam
neque pisces habet neque assuetas a-
quis et letas mergendi usu pati-
tur aves. Sed et quecumque viventia
mergenda temptaveris quocumque ar-
te dimissa statim resiliunt. Et quam-
vis vehementer illisa statim excu-
ciuntur. Sed nec ventis movetur
resistente turbinibus bitumine.
quo omnis aqua stagnatur. nec
navigationis patiens est. quia omnia
vita carentia in profundum merguntur
nec materiam ullam sustinet. nisi que
bitumine illustratur. dicitur ac-
censam candelam supernatare.
extinctam vero lumine demergi.
hoc et mare salinarum vocatur
et mare mortuum vel asfalti. id est bi-
tuminis. Et est in iudea inter ieri-
cho et zoaram. Ita dicit ysidorus
ethimol. xiii. Capitulo xvii.

Mare tybiadis. id est quod
lacus tybiadis. vide supra
ubi exponitur lacus tybiadis.

Margarita prima est candi-
darum gemmarum. Et dicta
a mari. quia in conchulis maris inve-
nitur. Est enim in carne coclee cal-
culus natus. sicut in cerebro piscis la-
pillus. Gignitur autem de celesti ro-
re. quem cum certo tempore coclee hauriunt.
ex quibus margaritas quedam uni-
ones vocantur. aptum nomen habentes.
quia tantum unus numquam duo vel plures
simul reperiuntur. meliores autem candi-
de margarite quam que flaves-
cunt. illas enim aut iuventus aut
matutini roris conceptio reddit
candidas. has senectus vel vesper-
tinus aer gignit obscuras. Ita ysi-
dorus ethimol. xvi. Capitulo x.

Margo est extrema pars cuius-
libet rei vel loci. ut puta ma-
ris. unde et nomen accepit. et est ge-
neris communis. Unde dicit priscianus
margo marginis. tam masculinum quam
femininum genus invenitur. Stacius in
iiii. thebaidos. Solvat hesperii de- x
xtro margine ponti. Iuvenalis
in i. Cum sit iam plena iam margine
libri. Dicitur ergo margo quasi mare
girans. vel quasi mare gens. vel re- i. litus maris
gens. vel augens. quia pars maris
est. tamen dicitur in usu communi. foris x
margo. vel terre litus. Sed ripa
fluenti. id est fluvii.

Maritima dicuntur loca mari
vicina. Sic dicta quia maris

ſtima. et declinatur. maritimus
maritima. mum.
Maritus a mare dicitur. quasi mas.
Est enim mas. nomen primę
impoſitionis quod facit in diminu
tione maſculus. in diriuatione maritus.
Marſupium ſacculus est nummorum.
quem greci marſuppa appellant.
quedam enim greca nomina in latinum
paulo inflectuntur propter romanum
eloquium. Ita dicit yſidorus ethimologiarum.
Martir grece. teſtis latine. Ca. ix. *Ca. x.*
ne. Teſtes autem dicuntur marti
res. qui propter teſtimonium christi paſ
ſiones ſuſtinuerunt. Unde mar
tirium est teſtimonium. Ita di
cit yſidorus. ethimologiarum. vii. Est et mar
tir communis generis. Ca. xi.
Maſſa plura ſignificat. Sed tamen pro
pondere inuenitur in biblia.
tangit autem huguitio diuerſas ſig
nificationes huius nominis dicens. Maſſa dicitur
uilla. uel caſale. uel maſſa apud
hebreos graue pondus dicitur. et proprie
metalli alicuius. Unde hic maſſa
rius. dicitur ille cui maſſa est cura to
cius familię.
Maſſa platarum dicitur pondus fi
cuum. uel magnum honus. fi
cus enim inter palas compreſſe pala
te dicuntur. Unde magister in hyſtoria ſuper
.ii. Regum. xvi. a. exponit maſſa pla
tarum. id est ficuum. que inter tabulas
quas palas dicimus. preſſe conpinguntur.
Mater. dicitur a matros greco.
Unde hec matrona. Matrona
autem dicitur. que iam nupſit. et dicitur
matrona. quasi mater nati. quia iam ma
ter fieri potest. Unde et matrimoni
um dictum est. Diſtinguitur autem
inter matronam et matrem. et matrem
familias. Nam matrone dicuntur.
quia iam in matrimonium conueniunt.
matres. quia genuerunt. Matresfami
lias. quia ſecundum quandam iuris ſollemp
nitatem in familiam mariti tranſie
runt. Ita dicit yſidorus ethimologiarum. ix. Ca. v.
Matremfamilias ita uocatur.
quia per quandam iuris ſollemp
nitatem in familiam tranſit mariti.
tabule enim matrimoniales inſtrumenta emp
tionis ſue ſunt. alias. ſicut matrona est
mater primum partum. id est. quasi mater nati.
ita matrifamilias illa est que
plures enixa est. Nam familia
ex duobus eſſe incipit. Et non quod
dicit priſcianus in maiori uolu
mine. in principio. vi. libri. quod
prime declinationis femininorum
generum etiam in as. more greco so
lent solebant antiquiſſimi ter
minare. Unde adhuc paterfamili
as. et materfamilias. pro familię ſole
mus dicere et cetera. et ſequitur ibidem. Di

188

citur tn̄ ⁊ pr̄ familie. ⁊ famili
arum ⁊ familijs. Item in trac
tatu de figura nōis p̄p̄m exem
plificauit p̄scianus q̄d inueniū
tur composita p̄ oīs casus ad
iecti. q̄d singlaria cū p̄lalibus
componūtur. Ut orbis t̄re o
orbi terrarꝫ. p̄terfamilias ⁊ p̄r
familiarꝫ ⁊c̄. Ex hiis p̄tꝫ q̄d
familias ⁊ familiarꝫ ī p̄dcīs cōpo
sitis latina sūt. licꝫ g̃co more ter
minent̄. ut dc̄m est. Ista t̄n ma
tio mouit quosdā ad acuendū
ultimā sillabā ī nōibꝫ p̄dcīs. ut
tn̄ plurīū ꝯdicit̄. tn̄ p̄p̄ euphōi
am. q̄r sonant meli' tam sigen   ia
tur. tn̄ p̄p̄ hoc. q̄d si t̄ras. p̄ terre.
escas. p̄ esce. monetas. p̄ mone
te. familias p̄ familie. ⁊ cetera
h̄mōi ab antiquis posita. acu
to i fine p̄ferent̄. accentu. iā ca
cephatōs fieret. quia nō lati
na nōia. s; p̄ul g̃ca ul' barbara.
plimis uidēnt̄. cū tam latina
sint. sic p̄us ostensum est. n̄ g̃ca
possunt fieri. cū latinū ouat̄
ex g̃co. ⁊ nō ecōuso. hos seqūr.
hos ꝯmitor p̄imis p̄ posse renitor.

X

Metria quasi mat̄ rei. dici
tur illud ex quo fit aliq̄d.
et h̄ maties. matiei idm̄. Dic
tam huguiċ. q̄d matia est in
ucibꝫ ⁊ fetȷs sēentis. maties ī
alijs rebꝫ. matia siluā. i. iuuli'.
dicit̄. vi. sap. q̄r chaos erat.

Matertera dr̄ soror mr̄is. q̄i
mat̄ altera. Vn̄ iulius. Sic   ·R·
patris est amita soror ut mat̄
tera mr̄is.

Maturus q̄i mandur̄. dici
tur ad mandendū aptus.
a mando. mandis. Vn̄ maturo.
maturas. maturaui. rare. i. ma
turū facere. ⁊ ponitur p̄ accelā
re. ⁊ inde maturo. es. rui. i.
ee. ul' fi maturū. Ita dicit hu
guiċ. ⁊ inde maturesco. cis.
ichoatiuū. Vn̄ miror de quib̄
dam qui dicūt Ioel. iij. e. matur
auit messis p̄ maturuit. ⁊ silr̄
ap̄o. xiiij. g. ū ūa t̄ra est arut.
ul' maturuit. Vn̄ in alexandre
ide scribit̄. Nō est digna legi.   ·R·
q̄ nō maturuit arbor. Et oui
di' methamorph. iiij. Nam color
ī pomo ē. ubi p̄maturuit acer.
Id. xi. b. Cepit ⁊ ut p̄mū ple
no maturuit anno.

Mausoleum dr̄ sup̄tuosū
monumentum. a mausoleo
rege sic dictum. Vn̄ ysidorus
ethimol'. xv. Mausolea sūt se   ·Ca. xj.
pulchra. seu monumēta regū.
a mausoleo. rege egyptiorum

dea. Nam eo defuncto uxor eius mire magnitudinis et pulchritudinis extruxit sepulchrum in tantum ut usque hodie omnia monumenta preciosa ex nomine eius mausolea nuncupentur. et producit mausoleum ultimam huius sillabam. Unde lucanus in viii. F. cum ptolomeorum manes seriemque pudendam pyramides claudant indignaque mausolea litora pompeium feriunt. Item alibi versus. Qui mausoleum pronunciat et canopeum aut theloneum non reor esse reum.

Maxilla diminutivum est a mala. sicut pexillus a palo et texillus a talo. Dicit autem ysidorus ethimologiarum xi. Male sunt eminentes sub oculis partes ad protectionem eorum supposite. siue quod sint supra maxillas. ponitur tamen mala pro maxilla sicut supra dictum est.

Meatus dicitur transitus. Item conductus per quem aliquid transit. meatus dicitur et diriuatur a meo. as. quod est transire decurrere fluere manare.

Mechari id est adulterari. verbum deponens est. Largius autem accipitur. Unde omnis cogitatio carnalis que subtrahit mentem a deo. et omnis libidinosa concupiscentia. et omnis adulterina actio et omnis illicita cupiditas potest dici mechatio. Unde mecha adultera. et mechia adultera. et mechus. chi. chum. id est adulter. tera. terum. et hoc mechium idest adulterium.

Medius dicitur internuncius pacis [illegible] et actor concordie. Ita dicit papias. et idem dicitur medio. as. Unde et dicitur mediator.

Medulla dicitur illud molle quod est in concauitate ossis interius. Item medulla accipitur pro intimis lignorum. pro adipe frugum et huiusmodi. Unde dicitur medulla cedri et medulla tritici. et dicitur medulla a medius. media. medium. eo quod sit in medio latens. Ysidorus autem ethimologiarum xi. dicit quod medulle appellate sunt eo quod madefaciunt ossa. Irrigant enim et confortant.

Mel grece appellatum est quod ab apibus nomen habere probatur. Nam apis grece ~~mellescere~~ mellesse dicitur. Ita dicit ysidorus ethimologiarum xx. Mel silvestre secundum Ieronimum dicebatur mel in silva repertum. et hoc sunt ubi ei habitatori solitudinis congruum est ut non delicias ciborum sed ~~nectarum~~ humane carnis necessitatem expleat. non querens dapes ex nutrimento [illegible] nec ex sollicita custodia alveorum sed tenui

X

X

Ca. i.

siue quia infra oculos promineat in rotunditate que greci mela appellant

large

Ca. i.

Ca. ii.

uictu querentes ex minutis uolatilibus et ex melle inuento in truncis arborum. hoc aluecare. huius aluecaris et hoc aluearium. rij. dicitur uas in quo apes mellificant et morantur. et dicitur ab alueo. quia concauum est ad modum aluei. Alueum autem dicitur ab aluendo. Cui uidetur concordare ysidorus ethimologiarum xx. dicens. Antea mella de rore inueniebantur quia in arundinum foliis. Unde et uirgilius. hactenus aerii mellis celestia dona. siquidem huc usque in yndia et arabia collectum colligatum reperitur. ramis inherens in similitudinem salis. Arnulphus autem quidam expositor dicit quod in deserto iudee sunt arbores folia lata et rotunda lactei coloris et mellitum saporem habentes que natura fragili a manibus confricantur et eduntur. et hoc est mel siluestre.

Cā. ij.

erant

Melchon quod sonat rex eorum ydolum est amonitarum.

Melodia dicitur dulcis cantus. uel suauis modulatio. et est compositum a melos quod est dulce et odos quod est cantus. quod autem dicitur melodia quasi mellea oda. ethimologia est. Et nota quod inuenitur hoc melos indeclinabile. id est dulcis cantus et dulcis modulatio. Unde melodia in eodem sensu. Item inuenitur hoc melos melodis id est.

Melota est uestis de pilis camelorum. uel melus animal est quod et taxus dicitur. cuius pellis dicitur melota que est ualde hyspida. Ita dicit glosa hebreos xi. hugwicio dicit quod hic melus meli. et hic melo melonis. uel melota te. dicitur quoddam animal scilicet taxus. et dicitur sic. quia fauos appetat et assidue mella captet. et a melo dicitur hec melotes huius tis. et hec melota huius te. que est uestis de pilis. uel de pelle illius animalis facta a collo pendens. usque ad lumbos qua monachi utuntur. Istud sumitur de papia. ysidorus autem ethimologiarum xix. sic ait. melota que et pera uocatur. pellis est caprina. a collo pendens precincta usque ad lumbos. Est enim habitus preter necessarius ad operis exercitium. Fiebat autem prius ut quidam existimant de pellibus melonum. Unde et melotes uocata est.

Cā. xx.

Mello erat propugnaculum et quasi quedam profunda uorago uallis. et postea ipsi ciuitas uocata est mello. Ita dicitur in hystoria. Andreas uero quidam expositor dicit super illum textum iij. regum xi. e. Salomon edificauit mello et co

[C]equauit uoraginem ciuitatis.
id est uoraginē coequare. et mel
lo edificare. precedentis enī ex
positio est qđ supponitur. et ex p ro.
accipi debet. Mons syon in q̄
arx erat ciuitas dauid dicebatur.
tur. Inter montē et ciuitatem er
at uasta quedā profunditas et
uorago. mello noīe. hanc repli.
et reliquas solo coequare cōstitu
it salon.

Memini. meminisse. memi
nit. uerbū est defectiuum. Verbis
bis duo sunt. odi. noui. cepi. me
mini q̄z. Que retinent sensū
presentis. preteriti q̄z.

Cā. xi. Membrana dicitur pergamenū.
sic dicta. quia de membris ali
um detrahitur. sic dicit ysi
dorus ethimol. vi. Vnde persius.
Iam liber et bicolor. positis mem
brana capillis. Inq̄z manus
carte. nodosaq̄z uenit harun
do. Item membrana dicitur pellis
tenuissima. sic est in aliis uesp
tilionis. Vnde ouidius metha
morph. iiij. c. Dumq̄z petunt
tenebras. paruos membrana per
artus. porrigitur in .ij. ethi.
ulterius. accipitur pro pergameno. Vnde
glosa. maxime ante membranas
ut scriberet epistolas meas.

Mendicus. ca. cū. dicitur qui ma
nu dicens. quia pauperes so
lent ad diuites manū extendere.
sine uoce. et sic nutu. signis q̄ lo
quuntur. et suā indicant necessita
tem. Vnde mendico. cas. quod pro
prie pauperū est. cū petunt sibi subue
niri. ysidorus autem in .x. ethimol. di
cit sic. Mendicus dictus. quia minus
habet unde degat. i. uiuat. uel
quia mos erat apud antiquos.
os claudere egenū. et manū exten
dere. qui manu dicere. consilium post
tales usus difficiles. Nullus
possessor inops homo dicitur esse.
Pauper cui possessor nō sufficit
usus. At mendicus is est. qui
uacat manu qui querit. Item a mē
dicus. hec mendicitas. i. pauper
tas. indigentia.

Menia sunt muri ciuitatis
dicti. ab eo quod muniant
ciuitatem. qui munimenta. et tantum
declinatur in plurali. menia. me
nium. menibus.

Menianū dicitur solarium.
Vnde papias. Meniana
sunt solaria de cenaculorum pie
tibus eminentia. dicta a quodam
proprio noīe meniano. qui ea pri-
mus inuenit. Item ysidorus. ethi
mol. xv. Menianus collega Cā. iij.

crassi in foro p̄dicat̄ matias. ut
cent loca in quibus expectan
tes insistent. que ex noīe eī me
niana appellata sunt. ħ ⁊ solaria
+ ·vi· ut paterent soli. Item. ii. esdre. ṽ.
dr̄ qd̄ p̄cepit cirus rex edifica
re domū dn̄i. ⁊ sequit̄ ibi. Q̄
dratū lapidib; politis trib; et
⁊ meniano ligno eidem regio
nis. ⁊ meniano uno nouo. per
p̄cā appāret s̄litas illi' u̇sicti.
cuī actor hic tacetur. s. meniā
na. sic monstr̄ē est barbar' helde
na cuī'. m. p̄ferit p̄. s. nesci
ens quid dicet. Vn̄ u̇sus sup̄.
ū expōitur aphedro. Menia
nū ubiq; p̄duct tciā sillam.
Ensa. mense. p̄ue p̄uupu ē.
et dr̄ a mene. qd̄ ē defectus.
esculenta eni solent ibi defice. Sed
tabula diuitū est. q̄i tenabu
la. q̄ tenet mensa. ul' m̄sa dici
tur. q̄i mensurata. q̄ mensura
tim ibi res ministrant̄. Ita di
cit huguicō. Vn̄ hic ⁊ hec
mensal'. ⁊ ħ m̄sale. i. ad mensā
p̄tinens. ⁊ hoc mensale. i. mā
tile. ⁊ hec mensoriū dr̄ qd̄ est
ī mensā. ut est mantile. ⁊ uas
escariū. uas escariū.
Cā. xxxiii. Ensis ut ait ysidor'. u̇. g̃
cum est. nom est de lune
nomine tractū. luna eni me
ne g̃co sermone uocatur. Vn̄
⁊ apud hebreos. non ex solis cir
culo s; ex lune cursu. menses
enumerantur. qd̄ est de luna no
ua ad nouam.
Ensis nouor̄ dicit̄ mar
cius. q̄ anni iniciū. ħ mē
sis est apd̄ hebreos. A mense dr̄
mensurnus. na. nū. ⁊ mēstruū
. trua. truū. ī eod̄ sensu. s. ad m̄
sem p̄tinens. ⁊ hoc menstruū
de quo dicit̄ infra.
Ensor. oris. i. mensurator.
dicitur a metior. tiris. mē
sus sū. metiri. qd̄ est mensura
re. ⁊ inde mensus. sa. sū. quod
q̄nq; in p̄ssiua signe ī uenitur.
Vn̄ ħ mensura. Est aut̄ men
sura res aliqua. modo suo. ul' tē
pore circūscēpta. ħ aut̄ aut cor
poris aū tp̄is. corporis est ut
hominū corpor̄ lignor̄ ⁊ colū
pnarum longitudo. ⁊ breuitas.
Temporis ut mensura annor̄
horarū. ⁊ dierum. Vn̄ ⁊ metri
ci pedes horar̄ dicunt̄. ħ est m̄su
rare. Ē aut̄ d̄ng̃ mensura uo
cata. qd̄ ea fruges mensurant̄.
atq; frumentum. i. humida ⁊ sic
ca. Ita dicit ysid'. in. xvi. ethi
mol'. ū loquit̄ de mensuris. Cā. xxvi.

Menstruum. menstrui. a mē
se dicitur. s. superfluus mulier
sanguis. De quo dicit ysidorus
Ca° j. in. xi. ethimol'. Menstrua sunt
superuacua mulierum sanguis. d.
dicta autem menstrua. a circuitu lu
naris luminis. quo solet hoc eue
nire profluuium. Luna enim grece me
ne dicitur. hec et muliebria nuncupan
tur. Nam mulier solum animal men
struale est. cuius cruoris contactu.
fruges non germinant. acescunt
musta. moriuntur herbe. amittunt
arbores fetus. ferrum rubigo
corrumpit. nigrescunt era. Si qui
canes inde ederint. in rabiem effer
untur. glutinum aspalti. quod
nec ferro. nec aquis dissoluitur.
cruore ipso pollutum sponte disper
gitur. Item a menstruo. men
struus. a. um. i. mensurn. uel
quod menstruum pertinens. Vide
infra. ubi exponitur muliebria.

Menta herba est odorifera. de
qua dicit macer de uiribus h
R. erbarum. Vim calidam. siccam
que gradu fert menta secundo. Illius
potu uis digestiua iuuatur. Con
fortat stomachum. uomitumque de
tinet hausta. lumbricos que in
depellere fertur eodem. Cassidos
succus putrescere non sinit eius.

Admixtus. uel si uiridis supera
ditur herba. Concretum soluit
lac mannis addita trita. Instil tinea
lata fugat auris cum melle do
lorem. Hausta que cum sapa par
tum solet accelerare. Trita can
is morsum superaddita cum sale cu
rat. Sapa est dulce acetum. sic dicta
quia saporis plurimum habet.

Mentem et rationem ita ue
teres distinxerunt. Mens
est anime pars prestantior a qua proce
dit intelligentia. Ratio autem
motus quidam animi. uisum men
tis acuens. uera que a falsis. disti
guens. Ita scribitur in prepia.
Vide supra ubi exponitur anima.

Mentum quasi a motu dicitur.
a moueo. es. Vel secundum y
sidorum ethimol'. x. dicitur a man
dibula. eo quod mandibule inde
oriantur. uel quod ibi iugantur.

Mercatum. ti. et hic mercat
tus. tui. dicitur locus in quo
emitur. et uenditur. Item mer
catus dicitur cetus mercantium.
et dicitur a mercor. caris. quod est emere uel
uendere. uel nundinare.

Mercenarius est qui ser
uit pro accepta mercede. con
ductus pro precio. et secundum hug'.
debet scribi per unum. r. quod de

tuatur a mercedo et d. mutatur
ibi in simplex. r. Alii dicunt quod d.
mutatur ibi in duo. r. Frequenter
enim mutatur in duas consonantes
ut cedo cessi. fodio fossus. sedeo
sedi sessum. sedes. sella etc.

Merces. mercedis. dicitur premium.
vel precium. et dicitur a mereor. me-
reris. meritus sum. vel merui. meri-
tum quod est merito acquirere. vel lucrari.

Merx. mercis. dicitur
illa res que venditur. et
dicitur a mereor. meris. Item a
merx. hoc mercimonium. id quod
merx et compilatur commercium. i.
de pluribus rebus una venditio.
vel diversarum rerum commutatio.
Unde dicitur commercium. quasi commu
tatio mercium. quia homo concessit
deo humanitatem. et deus conces
sit homini divinitatem. descen
dit divinitas. ascendit humani
tas etc. Iste nominativus merx.
non est multum in usu.

Unde in incarnatione christi fuit mira bile commercium

Mercurius deus est mercatorum.
quasi deus. q. mercatorum kiri
os. i. dominus. ad litteram. mercurius
nepos athlantis. multarum arti
um peritus claruit. quas homines
docuit. Unde post mortem deum
eum esse voluerunt. Ideo autem
mercurius. quasi medius currens dicitur

appellatus. quod sermo currat
inter homines medius. Mer-
curius enim sermo. vel eloquen-
tia interpretatur. Mercatori-
enim notitia est affabilitas. Ideo
dicitur hermes grece quod sermo. vel
interpretatio. que ad sermonem uti-
que pertinet hermenia dicitur.
Ideo et in talibus fingitur pennatus esse.
quia inter ementes et vendentes
sermo sit medius. qui ideo fingi
tur habere pennas. quia citius verba dis
currunt. Nuncius dicitur quia per ser
monem omnia excogitata enuncia
antur. Ideo autem furti magister
dicitur. quia sermo animos audientium
fallit. Virgam tenet quam
serpentes. i. venena dividit. quia
bellantes ac dissidentes. interpre
tum oratione sedantur. Hec et multa
alia invenies in viii. libro ysidori. Ca. xi.
ethimologiarum. Papias dicit quod mer
curius est congeries lapidum in ca
cumen collium.

Mereo. meres. dicitur fle
re. dolere. sed merere proprie
est cum silentio dolere. et sicut
dicit hugucio. mereo caret
preterito. et supplectione preteriti et supi
ni. Dicitur tamen in doctrinali.
Dat meror merui. mestus sum.
mereo flenti. Unde hic meror.

et mestus. ta. tum. i. naturaliter
tristis. non casu. Idem et merens.
vel miens animo. tristis aspectu.
Unde hec mesticia. et est proprie mesti
cia cordis. tristicia vultus. Vide
usus sup positos. ubi exponitur
lugeo luges.
Meretrix a merendo. i. promerendo stipendia libidinis
appellata. vel est nomen compositum a mer
ces et tero. teris quia pro mercede teri
tur. Vel a merendo et tero. teris quia
merendo teritur.
Mergus. mergi. a mergendo
dicitur avis quedam que mer
gendo se cibum querit. Unde
hic mergulus. diminutivum.
et est equivocum ad ferrum quod mer
gitur in lampade. ad tenendum
papirum et ad avem.
Meridies dicitur quasi medius di
es. quare autem dicitur meridies. quasi
mera dies. ethimologia est. Unde
meridianus. na. num. et meridior.
meridiaris. i. in meridie quiescere.
Merum dicitur vinum bonum
et purum. et a fece separatum. Unde dicitur a meris quod est
divisio. quasi divisum a fece. Unde me
rus. ra. rum. i. purus. a. um. et pre
clarus. et hic et hec et hoc merax.
macis. i. purus et preclarus et defeca
tus. et comparatur. meracior.
meracissimus.
Messias hebraice. grece
christus. latine dicitur unctus.
Messis dicitur seges. Sed proprie
seges a serendo dicitur. Mes
sis vero dum matura est. et dicitur
a meto. tis. quod est secare. et proprie
segetes colligere. Unde hic messor.
et hec messio. Item messis dicitur
tempus. vel actus metendi. Unde
in. xxx. genesis. legitur. de tempore
messis tritice. Et dicitur in hystoria quod
tres erant collectiones que messis
dicuntur. Messis pomorum. que prima.
messis triticea que secunda. messis
vindemiarum que tercia.
Metallum dicitur a metallo. quod
est species. quia ei natura est. ut
ubi una vena apparuerit.
ibi species sit alterius inquirendo.
Septem autem sunt genera metallorum.
scilicet aurum. argentum. es. electrum.
stannum. plumbum. et quod domat
omnia ferrum. Ita dicit ysidorus ethi
mologiarum. xvi. In doctrinali ponuntur Ca. xvi.
hii versus. Plalem numerum re X.
tinent es. atque metallum. Raro
pro reliqua. dabitur pluralem metalla.
Meta mete dicitur circuitus
vel alicuius rei finis. vel ter
minus. et dicitur a metior. tiris.

mensus sum. vel metitus sum. secundum
huguccionem metiri quod est mensu
rare. et invenitur quandoque in passiva
signe. Amos. vii. c. humus tua
funiculo metietur. Item a me
ta dicitur metor. taris. id quod me
tiri. Sed metari proprie dicitur convenit.
metiri aliis rebus. sic dicit hugu.
Item metari dicitur terminare. terminum
ponere. metam constituere. et loca
re. Proprie autem metari est dividere
castra. et assignare loca milita
bus in castris. et ponere castra. vel mu
tare. et tunc derivatur a muto.
vel a moveo. et componitur
castrametor. castrametaris. i.
dividere. vel ponere. vel mutare
castra. et tunc castrametari
legitur sub uno accentu. quando
autem dicitur castra metari. due
dictiones sunt. scilicet sub duobus accentibus.

Meto. metis. messui. metere.
dicitur secare. Proprie autem dicitur
messes colligere. Nota versum diffe
rentialem. Falce puto vineta.

·R· meto sata. tondeo prata.

Metreta est mensura liquorum.
et dicitur a metron grece quod est
mensura latine. et hoc metrum. id
quod metreta. et pertinet ad omnem
mensuram. sic dicit ysidorus ethimo

Ca. xxv. log. xvi. Nam metron grece
mensura dicitur latine. Unde hec
metropolis dicitur civitas ad
cuius mensuram alie civitates dis
ponuntur. scilicet ubi est archiepiscopatus.
et componitur a metros quod est
mensura et polis. quod est civitas.
vel dicitur metropolis. quasi matropolis.
a matros quod est mater. et polis quod est
civitas. quasi mater aliarum civitatum. et
ita exponit papias. et secundum ysidorum
metreta habet sextarios decem.

Mico. micas. micui. micare.
dicitur salire. vel tremere.
et deberet facere mictum in supi
no. Sed causa dubitationis. quia
mingo facit mictum in usu non
invenitur. Ita dicit priscianus.

Migale animal est. natum ad de
ridendum. dolosum. rapax. et
gulosum. Ita scribitur in glo.
levitici. xi.

Migma sic dicitur glo. ysa.
xxx. ordeum est cum palea.
et declinatur hoc migma. tis. Item
dicit huguccio. quod migma est pa
lea minuta vel tritura frumen
ti permixta. vel aliud commixtum.
vel confectio saponis. vel unguenta
alicuius. vel aliquid commixtum ad
abluendum aptum. Unde. xiii. danielis.
dicit susanna. Afferte mihi oleum
et smigmata. super quo locum dicit

magr̄ in hystor̄. Smigma est or
deum cum palea. Vn̄ faciūt mu-
lieres decoctōnem fortē ad nito
rem faciei. bene exposuit. Sȝ i or
tographia defecit scđm hugu
cionē qui ita dicit. ex quidam cor
rupte dicūt smigmata. q̄ non dȝ
i esse. s. Vide inf̄ ubi exponitur
smigma. ⁊ inuenies huguicōnem
contrarium sibi. Vn̄ tene qđ dicit glō.
⁊ magr̄ i hystor̄.

Ca. vij. Milium sic̄ dicit ysid̄ ethi
mol. xvii. a multitudine fru-
ctus uocatum est. Vel dr̄ a mille.
q̄ sic̄ quidā dicūt. unū granū
milij seminatū p̄ea facit mille.

Miluus moll' est uiribȝ. ⁊ uo
latu. Vn̄ dicit̄ miluus.
q̄i mollis auis. Rapacissima ti-
est. ⁊ semp̄ domesticis auib' in
sidiatur.

v. Mingere ad parietem dr̄ cani
s. ul' infirmꝰ qui nō pōt
surgere. Vn̄ illus. Ad murum
mingit canis. aut qui surgē nō
quit. ⁊ declinat̄ mingo. gis. ⁊
mingi. mictū. mingē. Abicit
eni. n. euphonie causa i supino
ut dicit p̄scianus.

Minister dicit̄ q̄i minor sta
tu. ⁊ componitur a minor.
et sterion. qđ est statio q̄i minor
in statiōne. ⁊ declinatur h̄ mi
nister. h̄ ministri. Vn̄ h̄ mi
nistra. ⁊ ministr̄. tra. trū. ⁊ mi
nistro. stras. ⁊ h̄ ministerium. i.
seruiciū. officiū ministrandi.

Mino. minas. i. compellē.
ul' ducere actiuū est. Sȝ
minor. aris. i. minas inferre de
ponens est. Vn̄ illus. Dū grex
minatur. lup' illi dente minat̄. v.
Item mina. mine. dicit̄ lib' una.
ul' talentū. sic̄ dicit papias. ⁊ sb
dit. mina grece appellatur. ⁊ h̄t. lx.
siclos. qui faciūt obolos mille du-
centos. Item minas. asperitates
murorū dicimꝰ. huguicꝰ aut̄ dic̄
sic. mina i ponderibȝ dragma. l' due
libre. ⁊ semis. extimatur. ex qua
aliud pondꝰ appendit̄. c. drag
mis. ⁊ ē n̄ grcū.

Minutū quodam pondꝰ est. s.
scilȝ media ps quadrantis.
Vn̄ paup̄ uidua misit duo mi
nuta. i. q̄drantem.

Mirica. ce. nom̄ est arboris.
que genesta dr̄. ⁊ dirivatur
ab amar̄. ra. rū. quia v̄ ualde
amara est. Vn̄ dicit ysid̄. ethio
log. xvii. Mirica quā latini Ca. vij. d.
eramaricā uocant. ex amaritu
dine noīata est. gustus eni eī
nimis amar̄ est. h̄ arbor i solitu

dine et sapo(r)osa humo nascitur. ex
qua etiam arbore maleficis arti
bus mistra .i. odia concitari d(icu)nt.
et p(ro)ducit ubiq(ue) hinc sillam .ri. V(ir)
gilius. Sunt in eundo duces. saxa
.8. murica cruces. Ite(m) ovid(ius) in metha
morph(oseos) .x. a. Perpetuoq(ue) virens
buxus tenuesq(ue) mirice.

Mirra arbor est. que grece smir
na d(icitu)r. Cuius virgulta ara
bes exurunt. ut melius pullu
lent. et fructificent. sic dicit ma
gister in hystor(iis). ubi loquitur de confec
tione s(an)c(t)e unctionis. Item mir
ra est gummi eiusdem arboris. et dicitur
mirra quasi amara. Unde ysid(orus) in
/ Ca(pitulo) .viij. ethimol(ogiarum) .xvij. Mirra est arbor ar
abie altitudinis .v. cubitorum. similis
spine quam acanthum d(icu)nt. cuius gut
ta viridis atq(ue) amara est. unde et
nomen accepit. Mirra gutta eius
sponte manans. preciosior est. elici
ta corticis vulnere vilior iudi
catur. Sarmenta eius arabes ig
nibus fovent. quorum fumo satis
noxio. nisi odores storacis occurrerent:
plerumq(ue) t(ame)n insanabiles morbos contraherent.

Mirrum unguentum est odo
riferum de mirra factum. Unde
iudith .x. a. Unxit se mirro op(timo).

Mirtus arbor quedam ... timo
est. de qua dicit ysidorus ethi
/ Ca(pitulo) .vij. f. mol(ogiarum) .xvij. Mirtus a mari dicta.
eo quod magis littoralis arbor sit. hinc
est quod et agrestis mirtene d(icitu)r. medi
corum autem libri hanc arborem ap
tam scribunt. mulierum necessitatibus
plurimis. hoc mirtetum locus est in quo
crescunt mirti. Mirtus appellatur
arbor pulcherrima. levit(ici) .xxiij. g.
sicut petrus in prologo ionatini super za
chariam.

Miseret. verbum est defectivum
et construitur cum accusativo et ge
nitivo. ut miseret te tui. Vir
.R. gilius. Penitet. et tedet. mise
ret. pudet. et piget ista. Accu
sativus iungitur cum genitivis.
Misereor. reris. construitur cum
genitivo. vel dativo. ut mise
reor tui vel tibi. Miseror. aris.
construitur t(antu)m cum accusativo.
ut miseror te. Unde virgilius
.R. eneid(os) .xi. c. Qui sibi iam requiem
pugne rebus q(ue) salutem. Spera
bant nunc arma volunt ferroq(ue)
precantur. Infectum et turni sor
tem miserantur iniquam. Et dicit
huguccio quod misereri t(antu)m est cor
dis. et si subvenire non possumus.
Sed miserari ex opere exhibetur.

Misterium dicitur sacramentum.
vel secretum. vel absconditum. vel
prefiguratio occulta. Occultum.

secretum. qr occultam hat dispu
tationem. ul intelligentiam. et dr a mis
tis. ul misticen grece qd est secretu
latine. Unde mistice. ca. cu. i.
sacre. diuinus. occultus. figuratiuus.
qr ualde secretam et occultam hat in
telligentiam. s. cum aliud dr et aliud
intelligitur. Item a mistis h mis
trum. i. latens odium. et h et h
mista miste. i. secretarius. Ita di
cit huguicio.

Mna exponitur supra ubi ex
ponitur mino minas.

Modestus. ta. tum. dicit tem
peratus. et discretus. et dr
a modus. modi. qd est terminus.
mensura. finis. ul maiores. ul q
dicio. ul temperamentum. Item a
modus dr modor. aris. qd secundum
papiam signt cohibere. abstinere.
refrenare. temperare. gubernare.
et construitur cum accusatiuo.
Item inuenitur. modo. modas id.
It a modus dr modicus. ca. cum. i. ro
nabilis. temperatus. modicus. Ite
modice dr paruus. sz improprie et abusiue.
ut dicit hugui. et inde dr modi
co. cas. i. temperare. modificare.
qd aut dicatur modi. qui mod cepi
ens. ecthiolia e. ul qui modi custos.

Modius dictus est ab eo qd sit
suo modo perfectus. Est enim

mensura librarum. xliiii. or. i. sexta
riorum. xxii. or. cuius nim causa
inde tracta est. eo qr in principio
deus. xxii. duo opera fecit. Nam pri
ma die. vii. opera fecit. i. materia
informem. angelos. lucem. celos su
periores. terram. aquam atque aerem.
Secunda die firmamentum solum. Tercia
die. iiii. or. maria. semina. statio
nes. atque plantaria. Quarta die
tria. solem. lunam. et stellas. Quin
ta die. tria. pisces et reptilia aquarum
rum. et uolatilia. Sexta die. iiii. or.
bestias. pecudes. reptilia terre. et ho
minem. et facta sunt omnia uiginti
duo genera. in diebus sex. et uiginti
due generationes. ab adam usque ad
iacob. ex cuius semine nascitur omnis
gens israel. Et uiginti duo libri
sunt ueteris testamenti usque ad hester.
et uiginti duarum litterarum ele
menta. quibus constat diuine legis doc
trina. hiis igitur exemplis. modius
uiginti duorum sextariorum a moy
se secundum sacre legis mensuram
effectus est. Et quamuis diuerse gen
tes huic mensure pondus. ul adi
ciant ignorantes. ul detrahant a
pud hebreos constitutione diuina.
tali ratione seruatur. Modius enim
a modo dictus. hinc et modicus.
idest modestus. Nam modi

cap p ꝑ uis abusiue nō ꝓꝓe dicim̄.
Cā.xxv. hucusq; sᷓ uba ysidori ī .xvi.
ethimol'. Vide ꝓlogū in libro
regū ⁊ inuenies q̄ ꝯ .xx. duo li
bri sᷓ usq; ad hest.

Modiolus diminutiuū est
a modio. Est aut̄ modio
lus ill' grossium lignū in rota.
p q̄d caput axis īmittit̄. ⁊ ī quo
radu in circuitu sᷓ fixi. ⁊ dicit̄ modi
olus a modio q' ī modū modij
cauat̄ est. ⁊ ꝯcauus.

Modulus diminutiuū ē. a
modo. Vn̄ hic modul'
dicitur trop' cantus qui ꝓcinit̄
ī ꝑncipio misse. ul' matutinaꝝ. ul'
uesꝑaꝝ. ⁊ p modulōne cantus
ponit̄. Vnde modulor. aris. cā
tare dulcit̄. melodias facere. J
uenitur ⁊ modulo. las. ī eod' sᷓu.
Vn̄ h' modulam̄. cantatō dulcis.
et mellica.

Mola a molo. lis. dicit̄ lapi
latus. ⁊ rotund'. ī quo fer
rum molitur. Jtem mola dici
tur puls ex farina. ⁊ aqua. ⁊ sa
le. quam olim int' cornua alis
ī molandi fundebant. ⁊ si paci
ent' ferebat' bonū erat. si recal
citrabat' malū erat. ⁊ reiacba
tur. Vn̄ p compōnem dicit̄
ī molo. las. i. sacrificare. q̄i mo
lam infundere. Jtem mola dicit̄
lapis ī quo frumētum molitur.
⁊ teritur. ⁊ dicit̄ a molendo. ul'
scd'm ysid' dr̄ mola q'i mala a ro
tunditate. a malon q̄d est rotū
dū. ꝯfusint' post tales usus. Q'
frumēta molit'. mola sit. moles .R.
q' albi sit' pond'. ⁊ ī sacris mola
sit. q' mixta farina. Jtem a mola
dr̄ hic. ⁊ h' molaris. ⁊ h' molare.
ad molam ꝑtinens. ul' magn' ad
mod' mole. Vide īfra ū expōit̄
mixta. Jte' h' molaris appellatur d'.
dens maxillaris. a molendo. q' c'
molaribz cibos molim'. Vide. s.
ū exponitur dens. Jte' h' molaris.
dr̄ lapis magn' ad mod' mole. Vn̄
ouid' methamorph'. iij. a. aut .O.
comes ī quit ero dixit dextraq;
molarem. Sustulit ⁊ c. Mola asi
naria dr̄ q' cū ea molitur asino.
Asini eni in pluribz molendinis
uoluit rotā cū mola. ul' mola a
sinaria dr̄ ꝯuis ⁊ ponderosa. ut asi
nus. ul' q' honat asinū.

Molior. liris. lit'. cū moliri.
dr̄ cum difficultate conari.
et ꝓꝓrie de magnis rebz. machi
nari. ꝑparare. fabricare. excogi
tare. dispone. ul' cū difficulta
te. ul' ī geniose aliquid facere.
⁊ dr̄ a moles. molis. q̄d est diffi

uilitas. magnum pondus. Ita dicit
Huguicio.

Molo. molis. lui. lere. sic
aut huguicio caret supino. aut
facit militum aut molitum penultima
correpta. Super aut u exponitur
de molior plenius tangitur recta
declinatio huius ubi. Est autem mo
lere. id quod acuere. ut iste molit
cultellum. Item id est quod terere.
ut iste molit triticum uel aliud fru-
mentum. i. terit. Item id est quod coire.
Unde de Sampsone dicitur. xvi. iudic.
clausus est in carcere mole fecerunt
uel mole ponitur pro seruilitate operari.
Unde in hystoria dicitur. mole fecit.
quia opus seruile eum affligentes he
brei tamen dicunt quod philistei quem coe
gunt eum dormire cum mulieribus ro
bustis. ut ex eo robustam sobolem
susciperent.

Momentum quasi mouimentum
dicitur a moueo. es. quia cito et in
transitu mouetur tam breue spaci
um temporis. Sic enim dicitur in com
poto. hora est. xxiiii. pars diei na
turalis. punctum est. iiii. pars hore.
Momentum est. x. pars puncti. uel
xl. hore. Item momentum statere.
ysa. xl. dicitur stilus uel lingula
in transuersali ligno posita per quem
cognoscitur utrum lances in trutina
na equaliter pondent. Item secundum
huguicionem monumentum ponitur
tur pro inmutatione. ponitur et pro
stilo in quo moneta colliguntur.
quia cito ad modum momenti inclinatur.
et sic momentum statere cito in alte
ram partem declinat. Et a momen
to dicitur momentaneus. nea. neum. i.
transitorius. cito transiens. pertinens dur.

Moneta equiuocum est. Canis.
ad numisma. et ad iunonem.
Unde in grecismo scribitur. Dicas
iunonem dicas numisma mone
tam. Et dicitur a monendo. unde
ysid. ethimol. xvi. ubi agit de
auro sic ait. Moneta appellata est.
quia monet ne qua fraus in metal
lo. in pondere fiat. R.
Ca. xvii.

Monile ornamentum est pec
toris a muniendo dictum quasi
munile quia munit pectus mulieris.
ne lecatores possunt manum im
mittere in sinum eius. uel dicitur a monen
do. quia monet castitatem. Monet
enim uidentes eam abstinere ab ea.
tanquam uiro coniuncta quia sole ma
ritate olim ferebant monilia. uel
dicitur monile a munere quia solet pro munere
dari. Unde in. xx. ethimol. Mo Ca. xxx.
nile ornamentum ex gemmis est quod
solet ex feminarum pendere colla. dic
tum a munere. Hoc eciam consentiu

dicit̃ q̃ ꝯstat de amphorulis q̃
bulatam aureis gēmis q̃ uariis.
in modū facture serpentis. Plinius
aūt p monile oīa ornamēta
feminarum significant. quamuis uel ill'
mune dicitur. Ita d' in ysid.

Monumentū a monendo. id est
qd moniat' monito. Itē
monumentū est p qd amonetur et
ad memoriam reducit'. Vn̄ hy-
storie dn̄r monumēta q' preterita
amonent. et ad memoriā reducāt.
Vn̄ monumentum dr̄ q' monēs
mentem.

Monumentum est sepulchrum
mortuorum a monendo dictū q' mo
net mentes transeuntiū ut cogi
tent de morte. Item mon' ad me
moriā defuncti. et ad ꝯtemptū istā.
De monumēto dn̄i dicit beda
sup marchū. q' domus fuit rotū
da de subiacente rupe excisa. tan
te altitudis. ut uix homo manu
extenta possit culmē attingere.
introitum hn̄s ab oriente. cui la
pis magnus appositus erat p hostio.
In parte uo eius aquilonari. loc'
dn̄ici corporis de eadē petra fctūs est.
septem pedes hn̄s longitudis.
tribus palmis altius eminens cetero
pauimento. q' sarcofagus suppositus
pauimento. uel in ipo pariete lo
culus fctūs erat. sic fit in muris
domorum ad utensilia reponen
da. Nam et dicit beda sup loculū illū
n̄ desup s; a latere meridiano patu
lum. Vn̄ et corpus offerebat'. quod
tn̄ ipori sine ꝯgruit. ut eēt qua
si sarcophag' inclinat' sup latus.
et apturam hn̄s a latere non desup.
Color uo loculi et monumēta rubi
cundo et albo dr̄ eē permixtus. ita
dr̄ in hystor. in fine euuangelice
hystorie. Vide infra ubi expo
nitur rogus.

Monstrum est ut ait papi
as. qd extra naturam na
scitur. uel nimis grande. uel nimi
breue. Et dr̄ a monstro. mons
tras. q' monstrat aliquid fu
turū. et sic ait huguicio. mon
strum pprie est qd statim mon
strat quid appareat. ysid. aūt
in .xi. ethimol. ponit differentiā in Ca° iij.
ter portenta. ostenta. pdigia. et
monstra. dicens portenta eē.
varro ait. que ꝯ naturam nata vi
dent' s; nō sūt ꝯtra naturā. q'
dina uoluntate fiunt. cū uolū
tas creatoris cuiusq; rei ꝯdite na
tura sit. Vn̄ et ipi gentiles de
um modo naturam. modo dm̄
appellant. portentum g° fit non
ꝯtra naturam. s; ꝯtra qd est no

ta natura. Portenta aut(em) et os
tenta. monstra. atq(ue) p(ro)digia. ideo
nu(n)cupa(n)t(ur). q(ui)a portende(re) atq(ue) os
tende(re). monstrare ac p(re)dicare ali
qua futura uide(n)t(ur). Nam porte(n)
ta dicta p(er)hibent a portendo. i(d est) p(re)
ostendendo. ostenta aut(em) dicta q(ui)a
o(st)endunt quicquid futuru(m) uidet(ur).
p(ro)digia d(icu)nt(ur) eo q(uod) porro dicant. i(d est)
futura p(re)dicent. Monstra au
tem a monstrando dicta. eo q(uo)d aliq(ui)d
significandum demonstrent. siue q(uo)d sta
tim monstrent q(uo)d appareat. Ista
tame(n) p(ro)p(ri)etas sc(ri)ptor(um) abusione pl(er)u(m)
q(ue) corru(m)pitur.

Mons est alt(us) t(er)re tumor. et
sic dicit(ur) hugucio. dicit(ur)
in t(er)ra. in radicem. lat(us) et iugu(m).
q(uo)d est su(m)mitas montis. et dicit(ur)
a moueo. ues. q(ui)a ibi t(er)ra in al
tu(m) mouetur. uel p(er) (contrariu)m dicit(ur) a mo
ueo. q(ui)a minime mouet(ur). uel dicit(ur) a mu
nio. nis. q(ui)a munit nos. uel ab
eminendo q(ui)a emineat. Vnde
ait ysid. ethimol. xiiij. Mon
tes s(un)t tumores t(er)ra(rum) altissimi
dicti q(ui)a sint eminentes. Vide
sup(ra) ubi exponitur iugu(m). q(uo)d au
tem dicit(ur) mons q(ua)si moles opposita.
uel nascenti nouo soli. ethimo
logia est. et (com)ponitur cu(m) p(ro)ul. et
dicit(ur) h(oc) p(ro)montoriu(m). i(d est) mons al

Ca. viij.

tus. uel dicit(ur) a p(ro)minendo. eo q(uo)d
p(ro)cul emineat. Montana mo(n)
tanor(um). d(icu)nt(ur) montes alti.

Montes gelboe nec ros nec
pluuia ueniat sup(er) uos.
iii. R(egum). i. f. ubi dicit mag(iste)r hy
storiarum. Quidam d(icu)nt si
te sic legentes dicta(m). Mon
tes gelboe ue uob(is). p(er) (con)ferunt.
nec ros nec pluuia ueniant. si te.
Montes hii ut d(icu)nt(ur). uberrimi
fuerant prius. et (con)u(er)tatur eis
dicit(ur) n(on) ariditate(m) s(ed) st(er)ilitate(m).
q(ua)si aridi e(ss)ent. unde s(ubiun)git. nec
sint sup(er) uos agri p(ri)mitiar(um). i(d est)
fructuu(m) optior(um). sic ut p(ri)us.
alii d(icu)nt p(ro)ph(et)iam e(ss)e. que i(m)ple
ta est i(n) dieb(us) helye. alii d(icu)nt in
cacumine montis. nec ante
nec post pluuisse s(ed) p(er) maledi
tione(m) (con)firmatu(m) est.

Mors est dissolucio a(n)i(m)e et
corporis. et dicit(ur) a mordeo.
mordes. q(ui)a mordet. uel dicit(ur) a
morsu p(ri)mi ho(m)i(ni)s. p(er) q(uem) mortem
i(n)currit. uel sic dicit ysid. ethi
mol. xi. Mors ab amaritudine
dicit(ur). eo q(uod) sit amara. uel a marte
qui est effector mortiu(m). Tria
aut(em) s(un)t g(e)n(er)a mortis. Acerba. in
matura. naturalis. Acerba infan
tium. Inmatura iuuenu(m). natura

Ca. ij.

l(itte)ra littam.

·℣· iacet naturali sensu. Item a mor
te dr̄ morior moriris. ul' morer
is. t'cie ul' q̄rte ɔiugatōnis. vn̄
·deberz· g'tiuꝰ. Tercie ul' q̄rte. ea depo
nentia dicas. Vt morior po
tior orior non pl'a recordor. Si
dicas moreris b'ui dicis. sū mo
riris. ⁊ dicit huguico. q' fa
cit mortuum. mortū ī supino.
vn̄ mortuus. a. um. Vel mo
ritum. tu. vn̄ moritur'. hoc
aut' non h't a p'sciano. q̄ ait.
Deponentia ī. rior desinentia.
ut orior ⁊ morior. tam s'dm t'
ciam q' s'dm q̄rtam ɔiuga
tionem declinauīt auctores.
Et sequit' eor' supina ortū et
mortū. q̄uis oritur'. nō or
tur'. inueniatur p'ticipiū fu
turi. s; p'titi ortus. nō oritus.
dicat' a morior quoq; nondū q̄
tū moritur' s'dm analogiam
faciat p'ticipium futuri. mortu
facit p'titum geminata. v. q'
ī nullo alio īuenies. n̄ mortuus pro
mortus. ul' moruus. q'd p'porcio ma
Cā·ij· gis exigebit. Ysid' autem ī. xi.
ethimol'. sic ait. Mortuus. ex q̄
p'te ōr̄onis declinat' ꝯcetum est.
Nam sic' ait cesar. ab eo q'd ē mo
rior. ī p'ticipio p'titi t'pis. ī tus.
exire debuit p' unū. s. v. nō per

duo. Nam ubi geminata est lit
tera. v. nō n'est p'ticipiū. ut fa ·n·ē·n p'ticip'
tuꝰ. arduus. Conueniēt' itaq;
f'tm est. ut quēadmod' id q'd sig't.
nō pōt agendo. ita ⁊ ipsm nomē
nō posset loq'ndo declinari.
Mortarium dr̄ a morte. eo q'
semina. ibi ī puluerem redac
ta. ī mortua ɔdicant'. Item di Cā·xi·
cit ysid'. ī. iiij. ethimol'. ul' ɔpōi
tur a morte ⁊ tero. tis. q' q'c
quid ibi t'itur. moris'. Vn̄ h'
mortariolum. diminutiuū. de
quo h'etur in. vij. nūor'. sup'
q' locū dicit magr' ī hystoriis.
In hoc uase aromata terebātur.
hebre' h't coclear. quo thus in
thuribulo ponebatur.
Morticinus. na. nū. ⁊ h' mor
ticinū. ni. ɔponitur a mor
te ⁊ cedo. dis. Et s'dm h' p'duci
tur h' silla. ci. ul' ɔponitur a mor
te ⁊ cado. dis. ⁊ s'dm h' corripi
tur. Vsus. Morticina cadit ·℣·
fero. morticina morte. In hoc
tū nō est uis. siue enī gladio. si
ue fuste. siue quolib; alio modo
moriat' quis. semp' cadit morte.
Vn̄ ubiq; pōt corripi. Nō tū
nego. quin p'ducatur qn̄ ɔpōi
tur a cedo. dis ·
Morus. mori. arbor est. cuius

fructus. dicitur morum. et dicit ysi
Ca. vij. c. dor. ethimol. xvij. Morus ag
cas uocata. quam latini rubum vo
cant. eo quod fructus et uel uirgul
ta rubent. Est enim morus sil
uestris. fructus afferens. quibus in
deserto pastorum fames ac penu
ria confouetur. eius folia supiecta ser
penti eum interimunt. Item dicit am
bros. sup. ca. xvij. Morus mori.
in flore albet. formatus. inrutilat.
maturitate nigrescat.
Mos. moris. exponitur sup. ubi
exponitur consuetudo. et ibidem
exponitur. morosus.
Mucro est gladius longus. et
dicitur a macron quod est lon
gum. vide. s. ubi exponitur gladius.
Mulceo. ces. si. cere. mulsum.
id est quod leniter. mitiga
re. delitare.
Mulgeo. ges. dicitur lac de ubere
extrahere. unde hec mulctra
le. et hoc multrum. et hoc mulctum. in eo
dem sensu. scilicet. vas in quo lac mul
getur. Multrum etiam et mulctrum dicitur
hora mulgendi. Et nota quod mul
geo habet id preteritum. et id supinum cum
mulceo. quibus antiqui causa dif
ferentie dixerunt. mulgeo mulxi.
mulctum. id est pficiens.
Mulier. a mollicia dicitur quasi mol
lis. et debilis est respectu uiri.
Quod autem dicitur mulier. quasi molliens
herum ethimolia est. et hoc plurimi
discrepent de accentu huius no
minis in obliquis. Ego tamen
sequor statium dicentem. siqua ta X
men soboles. Si qua mulieris ymma
go. Dicunt tamen quidam. quod mulier
dicitur. quasi mulcens herum. et secundum
hoc corripit hanc sillabam. e. in obli
quis. sicut corripitur in hoc nomine herus.
uel dicitur mulier. quasi mulcens heroem.
et tunc producit in obliquis hanc
sillabam. e. sicut producitur in hoc nomine
heros. tales debent aspirare.
mulier mulieris. Sed sicut su
pradictum est. patet. est hic ethimo
logia. quod non semper sequatur ac
centus. quod diuinatio. Dicitur enim
ysid. ethimol. xi. Mulier a mol Ca. j.
licie. tamquam mollier. detracta l.
littera. uel mutata est. scilicet. propter imbecil applicata
litatem corporis. respectu uiri.
sicut ibidem coniungitur.
Muliebria. muliebrium. di
cuntur mestrua. que mulier
solum animal menstruale est. sicut
dicit ysid. ethimol. xi. vide. s. Ca. j. g.
ubi exponitur menstruum. et dicit
magister in hystoria. super illud gen. xviij.
Desierant fieri sarre muliebria. i. men
strua. quibus deficientibus. uis de

fuit p[er]iendi. r[ati]o assignat[ur] ab ysi
doro in .xi. ethimol. V[nde] d[icitu]r. Se
men est q[uo]d iactu[m] sumitur aut
a t[er]ra aut ab utero ad gignend[um]
u[e]l fructus u[e]l fetus. est enim
liquor ex cibi [et] corporis decoctio
ne factus aut diffusus p[er] uenas.
atq[ue] medullas. qui inde secret[ur]
i[n] mod[um] sentine geresc[it] i[n] renib[us].
eiectus q[ue] p[er] coitu[m] [et] i[n] utero mu
lieris susceptus calore quodam[m]o
[et] menstruali sanguinis irriga
tione formatur in corp[us] post
plurimos aut[em] dies menstruos.
ideo semen no[n] est g[e]n[er]abile. q[ui]a
iam non [est] menstrual[is] sang[uis]
a quo p[er]fusu[m] irriget[ur] [et]c.

Mulus nom[en] grecu[m] est. V[nde] h[ec]
mula. [et] hic mulio .i. sessor
u[e]l custos muli. Et mul[us] na
scitur ex equa [et] asino. sic[ut] bur
do. ex eq[u]o [et] asina. Vide sup[ra] ubi expo
nitur burdo.

Mulsum ex melle mixtum
est. Est eni[m] pocio ex aqua
et melle. q[uo]d g[re]ci mellicratum
uocant. Ita dicit ysid[orus] ethimol.
.xx. Videt[ur] tam[en] p[re]ci[pue] q[uo]d ydro
mel dix[er]it q[uod] mellicratu[m]. q[ui]a
mellicratu[m] ut dicit papias et
sili[ter] huguic[io]. vinu[m] est melle
mixtum. siue pocio ex vino [et]
melle. sup[er] illud aut[em] Neem. viii.
Comedite pinguia [et] bibite [et]
mulsum dicit glo[sa]. mulsum est
uinu[m] melle dulcoratu[m]. Vn[de] [et]
a g[re]cis ydromel uocat[ur]. S[ed] cum
ydromel compona[tur] ab ydor q[uo]d
est aqua [et] mel. uidet[ur] q[uo]d prius
dixisset mellicratu[m]. q[uo]d compo[nitur]
a melle [et] c[r]atu[m] q[uo]d est uinu[m]. Vn[de]
g[ra]tius mus. Est c[r]atu[m] uinu[m] mel
licratu[m] uenit inde. huguicio
dicit ita. h[ec] mulsa. mulse. pocio [que]
quedam est ex vino u[e]l aqua et
melle. et ead[em] dicit[ur] [et] mulsum.
a mulceo. ces. q[ui]a mulcebris .i.
delectabil[is] est pocio ad bibendu[m].
u[e]l dicit[ur] a melle. q[uas]i mellsu[m]. Inueni
tur quoq[ue] hoc mulsu[m] p[ro] uino no
uo. Neem. viii. comedite pin
guia [et] bibite mulsum. Item
alibi dicit ys[idorus] q[uo]d medo. u[e]l med[o]
dicit[ur] mulsum. In alia signe po
nitur i[n] g[e]n[e]t[ivo] vel simo [.] dicit[ur] i[n] quo mul
get[ur] lac. tamq[uam] mulctra uocat[ur].
vas est mulctrale. mulsum quod
defluit inde. Vide supra v[bi] ex
ponitur mulgeo.

Mulcta. mulcte. d[icitu]r pena. u[e]l
dicta. [et] dicit[ur] a mulcto [et]
mulctas. q[uo]d [est] dampnare u[e]l ...are.
Ita dicit huguicio. papias [et]o
dicit mulctare: condempnare. cal

care uexare constringere. Item dicit
huguicio quod a mulcos. ta. tum. di
citur mulcto. tas. Unde mirror
de quibusdam qui scribunt et pro
ferunt mulcto et mulcta et mul
tus. cum ibi non sit .c. Supra ubi ex
ponitur mulgeo dicitur quod facit mul
tum in supino. et forte inde uolunt
quidam formare hec mulcta. mulcte.
et mulcto. tas. quia quando quis mulcta
tur. eius substantia mulgetur. et extrahitur.
Credo tamen quod uerius dicatur multo.
multas. ab ultimo supino. huius uerbi
molo. lis. lui. lere. multum. tu.
u. enim mutatur in .o. fit multo. a
multum. pena enim quasi molit et conterit
tribulatum. Supra ubi exponitur de
molior ponitur declinatio huius
uerbi molo.

Multiuola mulier appellatur si
nagoga hereticorum que per di
uersos errores uolitat. Ita dicit
glosa. super illud ecclesiastici .ix. c. Ne respi
cias mulierem multiuolam. et est. et
declinatur. multiuolus. la. lum. et com
ponitur a multus. ta. tum. et uo
lo. uolas. Item multiuolus dici
tur multa uolens. et tunc componi
tur a multus et uolo. uis ‖.

Mundus dicitur a mouendo. quia semper
in motu est. Nulla enim re
quies eius elementis concessa est. Ita secundum
ysidorum in .iiij. ethimologiarum. Idem in
.xiij. Mundus est celum et terra. et
mare et omnia que in eis sunt
opera dei. Mundus latine dictus a philosophis.
eo quod in sempiterno motu sit. Gre
ci uero de ornamento. nomen mundo
accommodauerunt. et propter diuersitatem
elementorum et pulchritudinem sydere
rum. appellatur enim apud eos cosmos.
quod significat ornamentum. Nichil enim
mundo pulchrius aspiciunt oculis
carnis. Et nota quod quandoque dicitur mun
dus uniuersitas creaturarum. dicitur
mundus archetipus. quandoque homo. unde
et microcosmus dicitur. quia superior
et dignior pars magni mundi. scilicet
firmamentum. per excellentiam quod
proprie est in motu. et quia proprie
mundus et purum est. nichil habens terrene
fecis. uel grauitatis. mundi etiam
nomine mundi amatores significan
tur. Unde Jo. i. Mundus eum non
cognouit. id est mundi amatores.
Ita dicit huguicio. Archetipus
dicitur ab archos quod est princeps. et
tipus quod est figura. Unde hic arche
tipus dicitur princeps figurarum. et
ponitur adiectiue archetipus. pa.
pum. Unde archetipus mundus
uel est. scilicet principalis figura mun
di sensibilis. et dicit magister guillelmus
altissiodorensis. nichil aliud est quam diuina

ꝫ quod constat
ex .iiij. elementis
totis. quia ꝛ

dispōiō. siue ordinatō. que fu
it ab etno in mente dina. de c
aturis faciendis.

Mundus muliebris dicitur
apparatus. ad ornatum
mulieris ptinens. Vn̄ super i
hest. ij. accipiat mūdum mu
ebrem ꝛc. dicit in hystoriis. i.
uestes ꝛ cultus ornat̄. Vn̄ ꝛ
ministros taliū. mundiburdō
uocamꝰ. Huguicō dicit qd̄ h
mundū dicit mūdicie ꝑriuāl
qd̄ facit mūdiciam. Vn̄ sed
ipm dicit in pdō loco hest. ac
cipiant mundū muliebre. s;
deceptus est i lrā. Item hoc
mundū dr̄ diuum.

Municeps. cipis. cōis gen
is est. qd̄ exponit glō. ac
tuum. xxi. g. Vbi dr̄. Non ig
note ciuitatis municeps. glō.
non uocat se ciuem. s; muni
cipem a municipio. i. teritorio
illius ciuitatis. in qua nutri
tus est. Dicitur aut̄ munici
pium qd̄ tm̄ munia munia.
idest tributa. ul' munia reddat
ad maiorem euidentiā. Pō
qd̄ muniū a manu dr̄. s. de
bitum officium. ul' munꝰ. ul'
tributū. Et dicit muniū. qi
manu sit fcm̄. ꝛ componitur
cum capio. pis. ꝛ dicitur h
municipium. Est aut̄ mu
nicipiū. qi manente statu ci
uitatis. ius aliqd̄ maioris ul'
minoris officij a pncipe impe
trat. Deīn aut̄ municipiū.
a muniis. i. officiis. qr tm̄ ꝑ
munia. i. tributa debita uel
munera ~~ꝑ~~ reddat. Nam li
berales. ꝛ famosissime cause.
et que ex principe ꝯficiūtu
tur ibi non aguntur. h ei
ad dignitatem ciuitatis ꝑ
tinent. Ita dicit papias. Vl'
municipiū dr̄ castrū muni
tum i ꝯfinio regionū. vbi so
lent morari stipendiarij mili
tes. qui ibi accipiūt munia. ꝛ
muniā. ꝑ custodia castri. Vn̄
hic ꝛ h municeps. municipi.
in municipio natꝰ. ul' officiū
gerens. ꝛ dicit huguicō. qd̄
municipes. ꝛ municipiales. ꝛ
municipatij. omnia dnr̄ in eo
dem sensu. hec enī nōie cense
tur castellani. in municipio
nati. ꝛ ꝑmanentes. ꝛ etiā mi
lites stipendiarij. qui ꝑ custo
dia municipij. munia capiūt.
et ꝛ originales. ꝛ in loco offici
orum. ꝛ etiam qdam genus ciuiū
romanorum olim dicebat̄ sic.

endat

vn inuit

Vñ paulus dicebat. Ego sum
de tharso cilicie non ignote ci
uitatis municeps. uolens signi
ficare qd eet ciuis romanus. Ita dr
hugutio. Vide ysid. ethimol.
ix. ubi agitur de municipiis. Ca. iiij.
Munus et donum ita disti
guntur. Munus e de
bitum ut pro honore donum honor
arium est. Et donum deo dicitur.
munus hominibus. et donum dan
tis. munus accipientis. Dicitur
donum a dando. Munus a mu
niendo. uel monendo. Ita dicit
papias.
Murenula est cathenula au
ri uel argenti uirgulis contexta in
similitudine murene. Vñ ysid.
Ca. xxx. ethimol. xix. Murena uulgo
uocatur. qd scilicet auri metallo
in uirgulis lentescente. quedam or
dinis flexuosa cathenula con
teritur. in similitudinem murenu
le serpentis que ad collum ordi
nandum aptatur. Et nota quod mu
rena piscis e similis anguille. Vñ
Ca. vi. ait ysid. ethimol. xij. Mure
nam greci murinam uocant eo
qd complicat se in circulos. hanc
feminini tantum sexus ee tradunt et
concipere a serpente. ob id a piscan
toribus tamquam sibilo euocatur.

et capitur. Ictu autem fustis dif
ficile interimitur. ferula autem pro
tinus. Animam habere in cauda certum
est. Nam capite percussa uix inter
imitur. cauda autem percussa ex
animatur.
Mus. muris. sorex dicitur.
a mus grece qd est terra la
tine. quia facit cubiculum suum sub
terra. et componitur cum esca. et dr
hec muscera quasi muris esca. uel po
cius ethimolia est. Item componitur
nitur cum capio. pis. et pes. pe
dis. et dicitur hec muscipula. scilicet
instrumentum quo capiuntur mur
es. papias. muscipula. pedica.
idest laquei. quibus pedes illigan
tur. Item mus ponitur pro glure. pro
sa. ulterius. cuius pro glure.
Musac expositum est supra.
ubi exponitur corbiman.
Musica est una de septem li
beralibus artibus. dicta a mo
ys qd est aqua. quia olim primo in
uenta fuit in ydraulis. i. in
aquaticis instrumentis. et in malle
is fabrilibus a pitagora. ydrau
la sonus e organum ut qddam ge
nus musicorum. et dr ab ydor qd
est aqua. et aule grece qd est cam
nula. uel tibia. Vñ ydraule di
cuntur fistule organorum. Vñ

olim in aquaticis excitabatur in
strumentis. vel ideo dicitur a moys.
quia tractat de vocibus et de proportio
nibus vocum et sine humoris benefi
cio nulla cantilene vel vocis sub
sistit delectatio. Unde hic mu
sicus dicitur qui tractat de musi
ca vel qui eam docet. et musicus.
musica. cum. et hic et hec musica
lis et hoc. le. in eodem sensu ad
musicam pertinens. Ita dicit
hugutio. Papias vero sic ait. Mu
sica cantica aut voce humana
aut flatu modulatione sonum pulsu
ve composita. Unde musici dicuntur
Ca. i. modulatores. secundum ysidorum in .iii.
ethimologiarum. Musica est pericia mo
dulationis. sono cantuque consistens.
et dicta musica per derivationem a
musis. Muse autem appellantur a
mason. i. a querendo. eo quod per
eas sicut antiqui voluerunt. vis
carminum et vocis modulatio quere
retur. quarum sonus. quia res est
sensibilis. preterfluit in preteritum
tempus. imprimiturque memorie.
Inde a poetis iovis et memo
rie filias musas esse confictum est.
Nisi enim ab homine memoria
soni teneantur. pereunt. quia scribi
non possunt. Alii dicunt musas
fuisse menonis et thesbie filias.

Novem dicunt esse muse. quia no
vem sunt que vocem humanam
operantur. scilicet duo labia. iiii. den
tes principales. plectrum lingue.
concavitas gutturis. Anhelitus
pulmonis. Dicunt secundum fabulas
habitare in elicone monte. Prima
vocatur clio. que fama dicitur a cle
os quod est gloria. Gloria enim a militibus
queritur. ut fame gloria acquiratur.
Secunda euterpe dicitur. ut sit primo
velle. Euterpe interpretatur bene dele
ctans. vel bona delectatio. Secundo de
lectari in eo quod velis. Tercia mel
pomene. meditationem faciens. tane
Quarta. talia. i. capacitas. Quin
ta. polimnia. i. multam memo
riam faciens. Sexta. erato. similem
inveniens. Septima. tersicore iu
dicans. vel instruens. Octava.
urania. i. celestis. Uranos enim grece
celum latine. Unde urania.
Nona. calliope. i. optima vox.
Calliope dicitur a calo. quod est bonum. et
phonos. quod est sonus. vel vox. Et
ordinantur sic. Primum est velle.
Secundum delectari. Tercium est in eo
quod vis et in quo delectaris. Quartum
capere ea que mediaris. Quintum
quod capis memorari. Sextum
de tuo. simile aliquid invenire. Sep
timum quod invenis iudicare. Oc

tauu de eo qd iudicas. bonu eligē.
qd celestis ingenii est. Bonū ē
quod elegis. bn̄ ꝯferre. h est or
do sapientie.

Musico. musicas. idbum est
frequentatiuū. i. frequēt mus
sare. Est aūt mussare id qd du
bitare. vl cum silentio murmu
rare. Et dr a mutio. tis. quod
infra exponit̄ primo. Musso cō
ponitur per dubitare cū. a. qd est
sine. et dicit̄ h amussis. s. plum
batū cementarioꝝ. qd dimittit̄ a
summo illis tenta ad ꝑpendend
utrum paries sit equal' an nō.
et dicit̄ alio noīe ꝑpendiclm. et
scribitur musso p dupls. s. Vn
mussim adubium. i. dubitant̄.
Virgili eneid. x. e. Cuncti se
scire fatent̄. Qd fortuna pe
tat ppli s; dic mussant. Io. xi. e.
Iamq; faces ad tecta uolant in
te ora latini. In te oculos refert
mussat rex ipse latinus. ꝛc. g
cismus. Mussat qui dubitat.
mussat q̄ murmurat id.

Mustela q̄ mus longus dicit̄
a mus. muris. et telon qd ē
longu. h ingeniosa sbdola in do
mib; v nutrit catulos suos. tum
fr̄ mutat q̄ sedem. Serpentes
etiam et mures psequit̄. Duo
aūt sūt gn̄a mustelaꝝ. Unū
siluestre est. distans longitudi
ne q̄ greci ictidas uocant. Aliū
aūt in domib; oberrans. Falso au
tem opinant̄ qui dicūt mustelā
ore ꝯcipe. aure effundere partū.
Ita dicit ysid ethim. xii. Ca. iii.

Mustum est uinū elacu sta
tim sublatū. lacus aūt sic
supradcm̄ est. appellatur cuppa. i.
qua decurrit uinū. et dicitur a
liqueo. liques. Dicit̄ aūt mus
tum. q̄ mus tenes. eo qd in se
limū et terram hēat mixtam.
Nam mus gr̄e. tra latine. Vn
et humus dicit̄. Cui tanta uis fer
uoris est. ut uasa q̄uīuis gran
dia. ex eo plena. absq; spiramine
repleta. illico disrumperet.

Mutio. mutis. mutiui. mu
titum. mutire. dicit̄ murmu
rare ad modū mutoꝝ. vl uelle lo
qui et nō audere. et est ꝑpe muto
rum. vl loqui nō audentiū. et
dicit̄ a mu. ter. tū. Mutus au
tem a mugitu dr. eo qd q̄ mugi
at et nō loquat̄. Vox enī eoꝝ
est sermo. ī mugitu. Verbale enī
sonū q̄ mugiens exprimes enū
tiat.

Mutuus. tua. tuū.
dicit̄ mutuo datū et accep
tum. Unde hec mutuū qd mu

tuo datur et accipitur. et dicitur
mutuum a muto. tas. Quod autem dicitur
mutuum quasi a me tibi datum. vel ex meo
tuum. vel meum tuum ethimologia est.
Unde mutuo. as. et mutuor.
mutuaris deponens est. et dif
ferunt hoc modo. Quia mutuare
est mutuum dare. Mutuari autem
mutuum accipere. Unde versus.
.R. Mutuo credentis. sed mutuor
accipientis. Mutuum do mu
tuo. mutuor accipio. Item a
mutuus mutuo adverbium quod idem
tis. i. vicem alterutro. vicissim.
alterno. Sic exponit papias.

Nablum. hebraice.
grece psalterium. latine
organum dicitur. Ita
dicit papias. In hy
storiis autem super .xvii. capitulum se
cundi libri regum dicit sic ponitur
Josephus differentiam inter psalterium et
nablum. et est psalterium vel ci
nora cythara. per cordarum capta
ta que percutitur cum plectro.
Nablum vero .xii. sonos habens
digitis tangitur. Vide infra
ubi exponitur psalterium.

Nactus. a. um. id est ad
eptus. consequtus. et dicitur
a nanciscor. nanciscis. nactus
sum. nancisci. consequi. acquirere.
invenire. et est deponens pro quo
antiqui dicebant nancio. cis.
ut ait priscianus.

Napta. genus fomenti lini. vel cum
libet rei. Salustius autem scri
bit in hystoriis quod napta sit
genus fomitis apud persas. quo
maxime nutriuntur incendia. Alii
ossa olivarum que proiciuntur cum
amurca arefacta naptam appel t naptico.
lari putant. Ita dicit papias
et concordat cum glosa. danielis .iii. Ubi
dicitur in glosa. quod grece pirin vel pir
ene dicitur eo quod ignem nutriat.
qui grece pir dicitur. Plinius dicit
naptam circa babiloniam in li
quidi bituminis profluere et nu
triendis ignibus amicam esse. ut
et longe amotam ignem corri
piat. Versus. Ignem napta fo .R.
vet. manatque bitumen ut ater:
Ossa per has olee respersa vocantur
~~amurca~~ amurca. malleoli sarmenta
vocantur. aut nomina sicca. amurca
dicitur proprie fex olei inferior. et quia
accipitur pro fece cuiuslibet liquor
is. et amurca quasi amara vel a mer
go. gis. quia se mergit inferius in
fundo vasis.

Nardus herba est spicosa.
Unde a grecis nardustachys
appellata est. Ita dicit ysidorus

Ca° .ix. ethimol. xvii. et est herba aro
matica fragili radice. s. nigra.
et foliis densa quorum summitates
consurgunt in spicas. Unde hoc nar
dum dicitur unguentum vel confectio
ex ea. Nardum pisticum dicitur.
idest fidele purum sine omni ipo
stasi vel deceptione. non adultera
tum aliis herbis. pistis enim grece.
fides latine. Nardum spicatum dicitur
quia species nardi in qua eo sit h. vel quia
de spicis et confectum. Ita dicit hu
guicio. Ysidorus. Nardum spica
(folius sit .N.) tum de spicis sit et femininum. est nar
dum pisticum purum sive fidele. Nam
pistis grece nostro sermone fides est.

Naris dicitur secundum huguicionem.
a gnarus. ra. rum. quod est
sciens peritus. Unde naris dicitur.
quasi gnara. quia bene scit discernere
Ca° .i. odores. Ysidorus in .xi. ethimologiarum s.
ait. Nares ideirco nominantur.
quia per eas vel odor vel spiritus mana
re non desinit. Sive quia odore
nos admonent ut odorem
aliquid ac presciamus e contrario in
scii ac rudes. ignari dicuntur. quasi sine
nare. i. sine discretione. et sub
dit ysidorus. Narium recta pars.
quia equalis est in longitudine et
rotunditate. columpna dicitur. extre
mitas eius pirula. a formula pi
ri. que uno a leva dextraque sunt
pennule. ab alarum similitudine.
Medium autem interstitium dicitur. et di
cit pirulas [?]. Quatuor sunt narium offi
cia. unum ducendi spiritum. alte
rum capiendi odorem. tertium dedu
cendi cerebri purgamentum.

Natatoria dicitur locus in quo
solent homines natare.
Et dicitur alio nomine natatorium.
Dicitur autem a nato. tas. et est
verbum frequentativum descendens
ab hoc verbo no. nas. et corripit pri
mam sillabam. Unde iuvenalis. Quic
quid conspicuum pulchrumque est
equore toto. res fisci est ubicumque
natat. Jo. xi. ubi dicitur. Vade.
et lava in natatoria siloe. dicitur
interpretatur [?]. i. piscina que dicitur siloe
et ibidem sequitur in textu. Vade ad
natatoriam siloe. ubi filii Israel ha
bent natatoria. Unde dicitur in historiis.
Siloa fons est ad radicem montis sy
on qui non iugibus aquis. sed in
certis horis ebullit. cuius aqua non
excipiente [?]. quod stagnum non lon
ge a fonte constructum erat. quam
collationem. modo natatoriam modo
piscinam scriptura vocat.

Nates a nitendo dicuntur. quia
in ipsis innitimur dum sedemus.
Unde et conglobata est in eis caro.

ne p̃mentis corporis mole ossa do
lent. Vbi s̄ g̃isidori ethiol.
Ca. j. xi. Et s̄cd̄m huguicōem declina
tur h̄ nates. h̄ natis. raro tn̄
inuenit̄ in singłari.

Natale. natalis. neut̄ gn̄is.
Et hic natalis. i. eod̄ sensu
dicitur natiuitas. s. in kalenda
rio tn̄ differunt natale. lis.
et natiuitas. q̄r ibi natiuitas appella
tur a matre i t̄ra. vt natiui
tas x̄. natiuitas s̄ce marie. uł s̄ci
Johis. S3 natale. uł natał dici
tur s̄cōr obitus. uł dies obit̄ s̄cōr.
quor obit̄ in t̄ra. natiuitas est
in celo. Vn̄ natalici. a. ū.
ad natiuitatem ptinens. et hec
natalicium. i. natiuitas.

Natio. nationis dicitur p
prietas nascendi. s. act̄
uł passio nascendi. Item na
tio. dicit̄ gens. s̄cd̄m p̄priam na
tionē. cognationē. et collationē.
ab alia distincta. ut gallici.
britones. theutonici. Item
natō dicit̄ ex eorum prouincia.
Item natō ~~dicit̄ eorum prouincia~~
est q̄n regio. uł t̄ra. primi. uł
nich habitata. Ita dicit hugui.

Nathinei. hebrice. ypodia
coni. g̃ce. s̄bdiaconi. la
Ca. xij. tine. Vn̄ g̃isid. ethimoł. vij.

ypodiacones g̃ce. quos nos
dicim̄ s̄bdiacones. qui ideo
sic appłant̄. q̄r s̄biacent p̃cep
tis et officiis leuitar. hij apd̄
hebreos nathinei uocant̄. et
s̄cd̄m remigiū i. i̇t̄p̄tatōnib. na
thinei donantes uł donati int̄
p̄tant̄. Alij dicūt q̄d nathinei
dn̄r i humilitate d̄o seruientes.
ypodiacones aut̄ g̃ce. s̄bmini
stri latine. diacon̄ ei d̄r minis.

Natura a nascor. nasc̄is d̄r.
Nid q̄d natiuitas. It̄ natura
dicitur d̄s. q̄r omnia creauit et
nasci facit. Item natura dici
tur quelibz creatura. Item na
tura dicit̄ complexio. It̄ na
d̄r ius quedā naturāle īsitū reb.
de silibz silia p̄creans. Item na
tura dicit̄ significatio uocabli.
q̄r uocablm nasci nich aliud ē.
q̄m ip̄m inueniri. et i̇p̄oni. et pli
bz aliis modis dicitur natura.
sic dicit huguic̄o.

Nauclerus. dn̄s nauis ē
Nappellatus. Ita q̄d nauis
in sorte ei sit. et est cōpositum. a
nauis. et cleros q̄d est sors. sic
exponit g̃isid. Naufragium na xix. Ca. j.
uis fractō. nauigare nauē
agere.

Naulum est p̃cium q̄d da

tur naute· ab illis qui uehuntur i
naui· ⁊ dr̄ a naui· q̄i nauis luc.m
Nausea est uomitus i mari·
ex c̄turbatōne nauis ce
rebri ꝓpt̄ aq̄m· ul' fetorem· ul' ꝓ
ci· nausea est uoluntas uomendi
sine effc̄u· ⁊ ꝓꝑe i naui· ul' i ma
ri· ⁊ q̄n̄ large accipit' ꝑ uomi
sicut nausea· pro uomitu·

d' a nauseo ·as· ad uomitū prouocare.

Nazareus sonat· floreus· ul'
floridus· ul' g'minans· dicebā
tur ꝗ nazarei· quidā· qui ex uo
to se obligabant scīmonie usq; ad
diminatū temp⁹· ul' uigit· ut Sa
muel· ⁊ c̄secrabant se dn̄o et
q̄i sepābant se a cōmuni ui
ta hoim· sic quis modo ꝑ annū
unū· ul' duos sunt i hospitali ier'lz·
Scitatis eor' h' erat lex· om̄i tp̄r
sepatōnis sue· nouacla nō as
cendebat sup caput nazarei·
Vn̄ forte quidā pingūt ap̄los
⁊ xp̄m crinitos· nō in re s; ꝓp scī
tate· nich' q̄d īebriare poĉat bi
bebat· nec edebat aliquid· q̄d
eēt ex uinea· ab uua passa· ul'
q; ad acinū· ad ullum mortuū
īgrediebat'· q; si mortu⁹ fuis
s; subito aliquis corā eo pollue
batur caput c̄secratōnis sue·

Ca° .j.

illico ⁊ tondebat' cap̄ suū· ⁊ rursū·
die septia offerebat ꝑar tur
turum· aut duos pullos columba
rum· quorum sacerdos faciebat
vnū ꝑ pc̄ō· ⁊ altm̄ i holocaustū·
Dies q; fecāt ꝑ festis erant· ⁊ quos
uoti sui scīmoniā itm̄ īcipiebat
forte q̄d nō quolz mortuo sed pro
ꝑ casū ꝑ corā eo polluebatur·
completis aut' diebȝ uoti sui·
offerebat agnū anniculm̄ i ho
locaustū· ouem anniclām ꝑ
pc̄ō· arietem: pacificā hostiā·
Et nō· q; cū simplr' ponitur ari
es· q̄d hebrei⁹ dicāt ad minus
duor' annor' eē debē eē· cam
ustrū quor' duor' diuisor' prim
um a tımor'· exceptis his q̄
sponte offerebat· uix' ꝑfcōne
scitatis sue· que oblatō dicebā
tur corban· i· munus· ⁊ offer
ebat mlr' ·xxx· siclos si pot
at· uir· l· Sin aut' ad arbit
um sacd̄otis pauꝑ offerebat·
cūq; imolauāt hostias sac
dos· ritu suo radebat' naza
reus· ad hostiū tab'naclī· po
nebat q; sacd̄os crines eī' i ig
nem sacrificij· ⁊ sic ad cōmu
nē hoim̄ hou vitā redire po
tat· Ita scribit' in hystor'· sr'
sextū nūor'·
Nebula· a nubes· ⁊ nubi
lum· dr̄ a nubo· nubis·

qd est vege in una signe. Un
papias. Nebula inde dca. Un
et nubila. et ab obnubendo. i.
operiendo terram. sive qd volat
sursum nubes faciet. Exha
lant enim valles humide nebu
las et fiunt nubes. Inde nu
bilum. inde nubes. nebule. Ne
bule autem ima petunt. cum
serenitas est. Item dicit ysid
Ca. viij. ethimol. xiij. Nubes dce ab
obnubendo celum. i. operiendo.
Un et nupte qd vultus suos
velent. et neptunus qd nubit.
idest. mare et terram regat. Nu
bes autem aeris densitas facit.
Venti enim aerem conglobant.
nubemque faciunt. No versus dif
R. ferentiales de grecismo. Aeris est
nubes. nebule de flumine surgunt.
Ac primis nebula. et subtilissima
extat. Nubila sunt proprie nubes
nimbis horrate. Nubila dat
tellus. nebulas mare. sidera
nubes.

Necesse indeclinabile est. i. i
nevitabile qd aliud esse non potest.
Et dicitur a necto. nectis. qr nex
um et firmum. nec dissolvi po
test. Item necesse. i. utile. ut ne
cesse est orare deum. Nd autem
dicitur necesse qui non cessans esse.

ethimologia est. et inde necessarius et
necessaria. necessarium. i. inevitabile.
vel utile. et necessarius. i. amicus. qr
utilis est. et in tempore necessitatis
comprobatur. et hec necessitas. et hec
necessitudo. Sz differunt sic aut
papias. qr necessitas aliquid fi
eri cogit. Sz necessitudo est ami
cicia/dilectio/affectus/affinitas.
vel propinquitas/vel iunctim et cetera.
Invenitur tamen quandoque unum poni pro
reliquo. Et no qd necto. nec
tis. nexui. vel nexi. et cetera. id est quod nexu. xii.
ligare/adiungere/vel inserere. et
nodare. Un nexo. nexas. ver
bum frequentativum. et facit preteri
tum. nexui. et supinum. nexum. nexu.
sic et primitivum.

Neco. cas. cui. vel necavi
necare. nectum. vel necatum.
idest occidere/obtruncare/affli
gere/extinguere. Versus differentia
lis. A neco dic cui. ferro. necavi
ve necavi.

Nephandus. da. dum. execra
bilis. qui non fandus. i. non
dicendus. non nominandus.

Nephas. indeclinabile. compo
nitur a non et fas. i. illi qui non fas.
citum scelus. Un nephari.
nepharia. rium. i. scelestus. non
dignus fari. quo primo cibi

genere. uita hominum sustentatur.
Ita dicit ysid. ethimol. x. uel
nephari. qui non nominandus. i. indig-
nus quod aliquid de eo fari debe(at).
Negocium multa — at.
significat. Dicitur enim controuersia.
causa / questio / siue contentio / dis
ceptatio. Item quia significat actum
rei alicuius cui contrarium est ocium.
Quandoque actionem cause quod
est iurgium litis. Et dicitur negoci
um quasi non ocium. uel quasi negans
ocium. i. sine ocio. Negocium
autem in causis. negociatio in
commerciis dicitur. ubi aliquid da
tur. ut lucrum acquiratur.
Item a negocio dicitur negocior. ne
gociaris. i. mercari. negocium fa
cere. et hic et hec negociista. te.
idest mercator / institor / opifex / m
cennarius. —

Esto. Neomenia. nie. dicitur innoua
tio lune. que sollempnita
tes legales erant. vii. Sab
batum. Neomenia. phase. pen
tecoste. festum clangoris. festum
propiciationis. scenophegia. Sab
batum interpretatur quies et pot
dici festum domini quia cum alia festa
instituta et nominata sint. ab ali
quo euentu. uel opere eorum. hoc dicitur
sabbatum quia deus quieuit in eo.
Inde est quod prouulgatum est in
duobus. quia nec licet in eo cibum
parare. nec ultra mille passus ire.
Dicitur autem hoc festum legale. non
quin et ante legem et ab exter
is quibusdam nationibus obser
uatum fuit sabbatum. Sed quia sub
lege postea eodem die preter iuge
sacrificium offerebantur domino ag
ni inmaculati anniculi. cum libamen
tis suis in holocaustum. Neo
menia sonat innouatio lune.
Neos enim nouum. mene luna in
terpretatur. quare quasi iudei in legitti
mis suis lunationes habebant
per mensibus. ex lege diem noue
lune uocabant kalendas legales.
et erat dies ferialis apud eos. eo
die offerebant uitulos duos.
arietem unum. agnos anni
culos. vii. cum libaminibus suis
per singulos. hyrcum quoque pro de
clinatione peccati cum libaminibus
suis. omnia hec in holocaustum. Quar
tadecima die primi mensis ad ues
peram comedebant agnum
paschalem. et nox illa dicebatur
phase. i. transitus. sic in hystoriis
super exod. xii. Quia transiuit
angelus per egyptum. percutiens primo
genita. ab homine usque ad pecus.
et transiuit super tecta hebreorum.

linita sanguine. Et quia aggressus est israel iter exeundi ab egypto. Eadem die pascha primo lato. secunda die immolabatur festum azimorum. quod celebratur septem diebus. quorum dies primus et ultimus erat ferialis et sollempnius ab omni opere servili. quod ezechiel addidit de festo prime diei aprilis et alibi de decima die qua tollebatur agnus. Non enim primus mensis solet computari septimo in sollempnitatibus. Forte moyses causa brevitatis preterisit. vel multa ad ampliandum cultum dei superaddita sunt que ezechiel prosequitur. sic in sabbato de porta aprione et fronte principis post primam diem sollempnem. xvi. luna torrebant igni spicas recentes et grana manibus confricata. ad modum farris fracti offerebant domino assarium unum cum pugillum vel dragmam adolebat sacerdos super altare. reliquum vero erat eius per hac oblatione qui dam putaverunt hoc festum non solum azimorum dici. sed et festum novorum ab hac. xvi. die dicit iosephus numerari. vii. ebdomadas. post quas statim erat pentecoste. Alii dicunt numerari eas ab altera die sabbati. quod erat in diebus azimorum. quia littera historie sic videtur sonare. alii ab ipsa die azimorum. ne plus quam. l. dies inter pascha et pentecosten invenia tur. In hiis. vii. diebus offerebantur per singulos dies in holocaustum hee eedem hostie. que et in neomenia cum libaminibus suis. Computatione ergo suma est a prima die azimorum quinquagesimum diem esse pentechosten. secundum alios quinquagesimum secundum esse diem pentechostes. in qua offerebantur panes novi. sicut secunda die azimorum et ita domino quinquagesimi numerati. Hebrei aliter longe numerant. Pentechoste sonat quinquagesimum. pentichon enim. l. hebraice assata. vel pentecoste. ipsa quinquaginta dierum quibus completis. ultimus dies dicebatur festum pentecostes. i. completivus. l. dierum. ~~vel quibus completis ultimus dies~~. Fiebat autem in memoriam date legis que in quinquagesima die ab exitu de egipto est data. eadem sollempnitas dicebatur festum ebdomadarum. quia supputatis. vii. diebus ebdomadibus ut dictum est. ab altera die sabbati azimorum fiebat quod

assarium

legis

8X

si volumus sequi iosephum dice
mus sabbatum. hic prima diem azi
morum sollempnem dicebatur.
etiam festum primiciorum quia tunc
offerebantur de novis frugi
bus duo panes duorum assari
alfica .i. orum. de alfica siccata sunt: tamen
farina or secundum iosephum et fermentati.
dei. et ideo nichil ex hiis ponebatur
super altare. et cum eis due agne
tm in esum sacerdotum. et nichil
ex hiis in crastinum relinqui
permittebatur. Erat et hoc festum
quod .vii. diebus dierum. et per singu
los dies offerebantur hee eedem
hostie. que et in neomenia et in
diebus azimorum in libaminibus suis.
tamen videtur velle iosephus tunc
imolari vitulos tres arietes
duos agnos .xii. Prima die men
sis septimi. duplex erat sollem
fest. clan nitas. Neomenia. vel tubarum.
goris. Unde buccinate in neomenia
tuba. festum clangoris in quo
buccinabant cornibus pecori
nis. quia eadem die liberatus erat y
saac. ne imolaretur pecore sub
stituto pro eo. Dicebatur etiam
festum septiorum. vel sabbatum
mensium quia hic mensis .vii. fe
erat tot sollempnius eadem die. preter
obla[ti]ones neomenie offerebant

tur in holocaustum. vitulus
unus. aries unus. agni an
niculi .vii. et hyrcus pro peccato
cum libaminibus suis traditur quod
sibi introductum est a iudeis de
ceteris. et ut per ignem et imola
tionem ysaac patrum signifi
carent. Item a modernioribus
translati sunt ceteri ad .viii. di
em que est post mortuus. forte
propter resurrectionis. Decima
die eius mensis erat festum propici
ationis. rediit eadem die moyses quia
ad eos. referens eis dominum placa
tum super offensam vituli conflatilis.
eadem ieiunabant homines. die
a iuvita. et pueri septennes. a
vespera usque ad vesperam pro memo
ria mortuorum. Unde et diceba
tur. et afflictionis dies. Di
cebatur quoque dies expiatio
nis. quia eo die sanguine vitu
le rufe expiabatur tabna
culum et altare. ut predictum est. et
fiebat cinis ex eo. ad expiatio
nem inmundorum. et ipsi expia
bantur a peccatis ipsius anni. per
emissionem hyrci pompeii. apo
Erat autem oblatio diei illius ari
es unus. agni anniculi .vii.
hyrcus pro peccato cum libaminibus suis libaminis
vel eorum. Quintadecima die

mensis eiusdem erat scenophe
gia. qd sonat fixio tabnaclo
rum. i. quia p septem dies hi
tabant sb umbracul' i memo
riam. xl. annor. in quibz fue
runt in deserto sb umbcul'. ul' tabnacli.
vn̄ i festū tabnaclor dici so
let. celebabant aut. vii. dieb.
quor p̄mus. i ultim? sollemp
nes erant. Octauus q̄ dies
erat sollempnis. non qr de sce
nophegia eēt. s; qr eā die su
pelhlilē que uenlant ad facien
dum collectam forte i usus pa
uperum. ul' in alios usus cōes.
vn̄ i scenophegia qm̄ legit
festū eē octo dier. S; p̄ces il
li. non seruierunt octaū. Oc
tauas. huius octauis. dicit spaci
um. viii. dier. ab octo a octas.
qd est dies. Tradit quoq in
q̄tuor dieb; interpositis a die de
cima. usq ad hanc diem. hebe
os obseruare ieiunia. tradid
iosephus. q i his. vii. dieb; fe
rebant i manib; ramos mir
te. i salicis. a summitates palma
rum. i uirgulas mali psici. fie
bat q; de cunctis frugib; tre ob
latio domino. in grar actōne.
Oblō vo. vii. dier h erat.
prima die offerebatur i ho
locaustum uituli. xiii. ariete
duo. agni anniculi. xiiii. i hyr
cus p pctō cū libamtis suis. Ea
dem oblō arietum i hyrcorū.
i agnor. i hyrci fiebat p sin
gulos dies sequentes. S; de nu
mero uitulor. vnus sbtrahe
batur i dies. In scda. xii. In
tcia. xi. In. iiii. x. In. v. ix.
In. vi. viii. In. vii. vii. In
octaua q̄ erat sollempnis off
ebatur uitulus unus. i aries
vnus. agni anniculi. vii. et
hyrcus p pctō cum libame
tis suis eor. forte in. vii. diebus forte
facta est sbtractō uitulor. vt i
summa fierent. lxx. i memori
am qd cū. lxx. a nab; intrauit
i egyptū. hee sr oblōnes i. vii.
sollempnitatib;. i fiebant de
publico. nec p hec cessabat in
desinens sacrificiū. nec hostie
spontanee. ul' nacle. Et nō ille q
tres sollepnitates. que i. vii. di
ebus celebabant. pprie dice
bantur. i sabbatū qd inueni
ebat in ill' dieb;. diceba sabba
tū sabbator. eni sabbatū festor.
alias festiuitates adiecerunt his
hebrei p varios euent. sicut
encenia. a phurim. i. festum
hest. S; non dnr legales. i. le

gibus institute. Ita scribitur
in hystor. de cimonijs .s. sep
tum est. Expositiones uocabu
lorum quere in locis suis.

Neophitus grece nouellus et
rudis. fidelis et nuper renatus.
et componitur a neos quod est no
uum et phitos quod est greco. quasi nouus
conditor. Qui enim nuper ad fidem conuer
sus est de fide querere solet. Ita di
cit huguitio. secundum papiam. Ne
ophita dicitur nouicius. id est redit.

Nepos dicitur qui natus post. s. ex
filio natus ~~natus~~ et est
utriusque sexus. Nam ut nep
tis dicatur in iure est. propter disc
tionem successionis admissa.
Unde pronepos. filius neptis. qui por
post — ro natus. uel qui prope nepotem. Ita
Ca. vij. — dicit ysid. ethimol. ix. Item
nepos dicitur luxuriosus a ne
pa. Nepa autem ut ait hugu
cio. quidam serpens est. qui na
tos suos consumit excepto eo qui
in dorso eius residens inheserit. post
ipse qui seruatus est consumit pa
trem. et dicitur nepa quasi necans pa
tus. i. necans filios. qui necat
parentem. et hinc tractum est quod
homines qui parentum bona per luxuri
am consumunt. nepotes dicuntur. i.
luxuriosi. et est nepos pro luxurioso.

communis generis. Unde hec nepotatio. i.
luxuriosa. totum sumitur de pa
pia. Versus de grecismo. Est na .v.
ti stirps mascula nepos. et luxu
riosus. hic est a nepa. unde na
tus post uenit ille. mascula. i.
masculina quia tantum est masculini
generis. secundum priscianum. priscianus
non affirmat quod nepos sit co
munis generis. Sed dicatur quod quidam
commune putauerunt. cuius femi
ninum sit neptis. immo uidetur
dicere quod tantum sit masculini ge
neris. Dicitur enim in tractatu de
generibus nominis. In os terminantia
feminina tria inueniuntur.
cos cotis | dos dotis | glos glo
ris. Versus. Discite quid sit glos. .v.
lignum. uel femina. uel flos | flos
est glos gloris. glos gloris fe
mina fratris. glos glossis lignum
uetus est de nocte serenum. Communia
quinque. custos | sacerdos | bos.
compos | impos. Neutra di .y.
cimus. os oris et os ossis. Alia uero
omnia masculina sunt. ut mos.
flos. ros. lepos. et nepos. et ita
sentio quicquid alii dixerunt.
Unde scribitur in grecismo. Est na .v.
ti stirps mascula nepos. i. mas
culina. Item in doctrinali e
niuntur communia in os. in uno

·R· ūsu. Dant duo. bos. uirgos. cō
pos. custos. q3 sacerdos.
Nequam. i. malus. omīs
gīus est īdeclinabile. ꝛ
differt a malo. ut quidā dnt.
q2 malus est naturalr. neqᷓ
ꝫo qui nequit se ꝯtine a sor
dib3. Vn̄ ꝛ neqm̄ dicit luxuri
osus. q2 icontinens est. Vn̄ h
nequicia. i. malicia. ꝛ luxuria.
Vn̄ ouidi. Nequicia est que
te nō sinit ēē senē. ꝛ dr̄ ne
quicia. a nequeo. nequis. quia
nequit se ꝯtinere a malo. Vn̄
·R· quidam iuuenali binēt socium
suū dicens. O nequam ne
qm̄. Xm nequissime sic es.
Neqm̄ qd̄ nūqm̄ nequior ēē
nequeas.
·R· Necquis. i. ne aliquis. cō
ponitur a ne. ꝛ quis. Vn̄ di
cit priscianus in tractatu de fi
gura nois. Siquis. nequis.
ꝯposita ēē ostendunt a femini
nis in a. desinentib3. siq̄. neq̄.
aliqua. nam n̄ ēēnt ꝯposita
femina ī ae diptongō fe
cissent. sique. neq̄. ut quis
femininū que facit. Jteꝫ i
dem in fine. Siquis. nūquid.
nequis. ostendunt sine dubio
ꝯposita ēē. tam a feminino
singulari. q̄ a neutro plurali. ī. a.
desinentib3. ꝛ c. Caueat ergo
scriptorum uiciū. qui pdc̄a no
mina corrupte scribūt. ꝛ qlib3
ꝑor ī duas diuidunt dcōnes. Re
sciendis qnequis. nouimis nō ·R·
ūtis equis. Compositū nequis
ēē negare nequis. Compositū
siquis. linguis laniatur iniqs.
Vt semp siquis actuant. q
runt duo. Siquis componit
siquis ars. siuis diuide siquis.
Vt non ꝯtendas ꝑ ꝟbis a cupe
mendas. Vt uis distendas
tn̄ artē nō reprehendas.
Neo. nes. neui. nere. netū.
netu. idem est qd̄ fila
re. Vn̄ netus. a. ū. ꝟ filatus.
Neruus. nerui. uinclm̄ ē
membrorum. Vn̄ ait ysi
dorus ethimol. xi. Nerui gra ·/· Ca. i.
appllatōne appllati. quos illi neu
ra uocant. Alii latine uocari
neruos putant. eo qd̄ artu
um ꝯiunctōnes iuicem hys
inhereant. Vn̄ dn̄r ab in
herendo. ꝛ sequit̄ ibidē ma
ximam autē uirtū sbam. n̄
uos face ētissimū est. Nam
qn̄to fiunt densiores. tanto
ꝑensio dnt augescē firmitatē.
Vn̄ neruosus. sa. sum. i. fortis.

rigidꝰ. robustus. neruus plenꝰ.
ꝛ neruicꝰ. ca. cũ. de neruo
existens. Item h neruus dici
tur: qdam genꝰ tormẽti. s. cip
Vñ iob. xiii. Posuisti ĩ neruo
pedẽ meũ. vꝰ quidam ponũt
eruo. sꝫ male. Est autẽ eruũ
quedam herba longa. ꝛ tenax.
ꝛ dñr quidã. qđ est genus le
guminis. s. uicia. qđ ꝛ erbũ dꝛ.
Vñ ysid. ethimol. xvii. Er Ca. iiij.
bum a gto trahit uocablm. h
enĩ illi ozobũ dñr. qđ cũ sit q
bdam pecoribꝫ infestũ. thaur
os tñ pingues facit. Versus.
Neruo torq̃ris. siue cipo. qñ R
teris. Membra qꝫ firmanẽ
neruus quibꝫ ossa ligantur.

Nichilum. nichili. neutri
generis est ĩuenitur. ꝛ p apo
copam dꝛ hec nichil. ideclina
bile. A quo p sincopaꝫ. hec nil.
idecinabile. Dicitur autẽ nichi
lum q̃si non hylum. i. ~~nõ~~ nõ
aliquid. Nam hic. hilus. ꝛ h
hilum. dicitur illđ tenue qđ est
in ~~ẽis~~ penna. qđ nillius ualor
is est. Item ĩuenitur hic. ꝛ h. ꝛ
hec nichili. idecinabile. ul' po
cius scđm huguitionem sit
genitiuꝰ. ꝛ gstruitur figuratiue
cũ quolꝫ casu. ꝛ gñe. ꝛ cũ utroq;

nũo intransitiue vt nichili
homo. nichili hominis. nichili
homini. nillius utilitatis. nul
lius p̃cij. ꝛ nillius ualoris. Ista
tamen huguitionis uba. multa
possent h̃re calũpniã. credo
autẽ qđ absq; figura. q̃ñ quis
puipenditur. pot dici homo. nichili nichili
sic egisio dꝛ. homo magni ua
loris. ul' equs centũ solidorũ.
ꝛ exponitur nichili homo. i.
p̃cij ul' nillius p̃cij. pot tñ dici
do q' sit adiectiuũ indeclina
bile oĩs gñis. ut sup̃dictũ ẽ.
ꝛ tũc dicitur nichili. i. inane.
ul' uacuũ. ul' p̃sus inutile.

Nicticorax. acis. dicitur a
nictos. qđ est nox. ꝛ cor
ax qđ est coruus. q̃si coruus
noctis. qꝛ de nocte uolat. ul'
qꝛ de nocte uigilat. de qua
dicit ysid. ethimol. xii. Nic Ca. viij. d.
ticorax ipsa est noctua. qꝛ noc
tem amat. Est enĩ lucifu
ga. ꝛ solem uidere nõ patitur.
cuius autẽ gñis patꝫ p p̃scianũ sit
qui ait. In. x. desinentia si
sint adiectiua. cõia sũt triũ
generum ut capax. Alia vo
ꝰ si inposita sit alia gsonãs.
feminina st. ut fornax. lanx.
arx. falx. Hec. xxx. greca ꝛ bar

lura· masculina sunt· ut nanx·
fornax· arx·
Niger· dr̄ q̄i nubig̃· siue nu
bem gerens. q᷑ nō est
serenus· s᷒ quadā obscuritate
opertus· i· c̄pat̃· niger· nigri
or· nigrimus·
Nimbus est densitas nu
bis intempesta· i· obscu
ra· Vnde ⁊ a nube dr̄· Sunt
aūt· repentine· i· p̃cipites nubi
pluuie· Nam pluuias uoca
mus· lentas ⁊ iuges· quasi
fluuias· q̄i fluentes· Jmbres
aūt ⁊ ad pluuias ⁊ ad nubes·
ptinent· dcī g̃co uocabulo· q̄d
terram inebriant ad g̃minan
dū· Ita dicit ysid ethim· xiij· Ca° xi.
Nisan brath· hebreorū lin
gua· ap̃lis mensis· Ita
dicit papias· Vnde sup̃ ū expo
nitur eādē·
Nitor nitis· nisus· sū· ul' ni
xus sum· niti· i· labora
re· gradi· ⁊ conari ⁊ parere·
Nam i partu est maxim̄ labor
⁊ conat᷒· ⁊ ide p pere facit nix̃·
sic dicit huguicō·
Nitrum· nitri· sic ait hu
guicō· sp̃es est t̄re· simil'
minuto sabulo· cui si aqua in
fundatur· fumigat· ⁊ ualet ad
lotionem uestiū· ⁊ corpū· a· dr̄
a niteo· nites· q᷑ res nitidas
facit· ysid· i· xvi· ethimol'· Ni Ca° ij.
trū alio sup̃ie uocabulum· Na
scitur enī in oppido· ul' regio
ne egipti nitra· ex quo ⁊ me
dicine fiunt· ⁊ sordes uestiū·
corporūq᷒ lauant· Huī᷒ natā·
nō multū a sale distat· Hēt eī
uirtutē salis· ⁊ sic' oritur ex
nescentibȝ siccitate littoribꝫ·
Nobilis dr̄· q̄i nō uilis· cui
nō scit᷑ nom· ⁊ gen᷒· et
est ethimolia· ul' p sincopam
dicit᷑ nobil'· q̄i notabil'· quia
facile notatur· ul' dicit᷑ me
lius· q̄i nominabil'· q᷑ nom eī
mltum dilatat᷑· ⁊ p nom ab
extis c̄gnat᷑ c̄gnoscit᷑· ⁊ cō
ponitur ignobil'· q̄i nō nobilis·
qui fere nō c̄gnoscit᷑· cuiꝫ
nom ⁊ gen᷒ ignorant᷑·
Noctu· i· de nocte· ul' in
nocte· aduibiū est tem
poris· Vn̄ dicit p̃scianus·
loquens de aduibiis i· v· p̃ruca
inueniunt᷑ denoīatiā· ut diu·
⁊ ex eo c̄posita· intēdiu· ⁊ a noc
te· noctu· Nam hactu· i· declī
nabile· quō cornu· Intēdiu· i·
interim dū dies est· Vn̄ intē
dius· intēdia· intēdium· i· iugi·

ter continuus. Hastu indeclinabi
le id est quod neutri generis. Hastus.
calliditas vel dolositas. Unde
astutus. ta. tum. i. callidus quod in bo
na et in mala signe inuenitur.
Unde hec astucia. ingeniositas.
dolositas. cautela. industria. calli
ditas et proprie in malo.

Noctua dicitur pro eo quod de noc
te cantulat. et per diem
non potest uidere. Nam exorto sple
dore solis. uisus illius hebetatur.
Hanc autem insula cretensis non
habet. et si ueniat aliunde statim
moritur. Noctua autem non est
bubo. Nam bubo maior est.
Cap. vij. d. Ita dicit ysid. ethimol. xij.
Item hec nictimene. les. nes. id est
quod noctua. et dicitur amictos quod est
nox. Ita dicit hugu. Unde
primum uallent isti uersus certissime.
R. scilicet Noctua. nicticorax que et bubo.
nictimeneque. Nomina sunt
auium noctis. uespilliaque. de qui
bus in libris est distinctio certa.
quod falsum est. Vespillio exponi
tur inferius in loco suo.

Nomen a noma greco dici
tur. sic ait priscianus. uel ut
alii dicunt. nomen dicitur quasi nota
men eo quod nomine notamus. uni
cuique sibi qualitatem. et assignat propri
as dictam inter nomen. prenomen. cog
nomen et agnomen. dicens. nomen
est uocabulum proprie appellonis. Pre
nomen est quod nominibus ob digni
tatem generis preponitur. ut publius
uirgilius. Non enim possumus dicere
uirgilius publius. Cognomen
est quod ex familia uenit. et no
mini coniungitur. ut scipio
cornelius a cornelia familia
ortus. Agnomen uero dicitur quasi
accidens nomen. quod ex uirtute.
uel ui trahitur. ut scipio affri
canus pro eo quod affricam uicit
et a nomine dicitur nominatim. i. sigilla
tim. priuatim.

Norma grece regula latine.
et componitur. innormis.
et enormis. et denormis. omnia ad
iectiua in eodem sensu. s. irregula
ris. deformis.

Noto. tas. frequentatiuum
est hec ubi nosco. scis. Est
autem notare. id quod frequenter
noscere. designare. demonstrare.
signare. reprehendere. Unde uersus.
Signat. monstrare. uel noscere. R.
sepe notare. ac designare re
prehendere. significare. Notare
omnia ista signat.

Nothus qui et aulus dici
tur. uenter est corruptus

aletem. Vide supra ubi exponitur aquilo. Unde nothus dicitur de corrupto coitu genitus. sic de adultero et adultera. Unde quidam imperabat socio suo dicens. Es notus puer esse nothus de crimine totus. et ipse respondebat. Sum notus lavacro lotus. sine crimine totus. Unde dicitur nothus qui de nota .i. de infamia vel peccato natus. Nota enim dicitur proprie dedecus. macula. turpitudo. sordes. culpa. crimen. incurrere reatum faciens. reprehensio. Item vide in papia. Item secundum ipsum dicuntur note argumenta signa rationes. indicia. testimonia. que cietur suspiciones. Item nothus dicitur qui de patre nobili et matre ignobili gignitur. cui contrarius est spurius qui generatur. et inde dicitur nothus. notha. nothum. Unde nomina in parte a grecis detorta dicuntur notha. que nobilem habent partem idest principium. scilicet grecum. et ignobilem mediam .i. finem. scilicet latinitatem.

q(ui) de matre nobili et patre ignobili.

Novacula dicitur ferrum illud latum et acutum cum quo raditur pergamenum ab innovando dicta. quia qui innovat pelles removendo earum deformitates. et ponitur etiam pro rasorio. quo barbe raduntur. et quasi innovantur.

Novale est ager tunc primum proscisus. Ita dicit glosa osee .x. et non quod hec novale et hic novalis in eadem significatione dicuntur secundum papiam. Unde dicit papia. Novales feminini generis agri alternis vicibus vacantes. Idem. Novalia sunt agri qui alternis annis vacant. novandarum virium gratia. Idem. Novales dicuntur silvas vel campos nuper satos. Ysidorus autem in .xv. ethymologiarum sic ait. Novale est ager primum proscisus. sive quia alternis annis vacat. novandarum sibi virium causa. Novalia enim semel erunt cum fructu et semel vacua. Virgilius in primo georgicorum ponit in genere feminino dicens. alternis idem tonsas cessare novales. Idem quedam silva est. Ca. xiij.

Noverca est patris uxor secunda sic dicta eo quod ab eo nova superducatur. Quod autem dicitur noverca qui novos arcens ethimologia est. Sepe enim noverce filios prioris uxoris novos et re

nellos. faciunt arceri a domo
patria.

Novi. novisti. novit. illum
est defectivum et habet significationem pre
sentis et preteriti sub una voce. Unde
·B· Iusius. his duo sunt. odi. cepi. novi.
meminique. Que retinent sen
sum presentis preteritique.

Novus. va. vum. i. recens.
non vetustus. a neos quod est
novum dicitur. et comparatur novus. no
vior. novissimus. Unde priscianus.
novissimus videtur secundum analo
giam. i. rectam formationem
a novo factum. Non tamen quia novis
simus dicitur ultimus. et raro habet sig
nificationem quam debet habere superlati
vum huius nominis novus.

Nox a nocte nocendo dicitur.
eo quod oculis noceat. que
idcirco lune ac sydrum lucem
habet. ne indecora esset. et ut consolare
tur omnes nocte operantes. et ut
quibusdam animantibus que lucem
solis ferre non possunt ad suffi
cientiam temperetur. Noctis autem
et diei alternatio propter vicissitudi
nem vigilandi. dormiendi que
effecta est. et ut operis diurni laborem
diurni noctis requies temperet. etc.
Noctis autem partes sunt vesperum.
crepusculum. conticinium. intempestum.

gallicinium. matutinum. dilucu
lum. Ita dicit ysidorus ethimologiarum
·v· Vide supra. ubi exponitur cre Ca. xxxi.
pusculum. Ibi invenies exposi
tiones istorum.

Noxa. noxe. a nocendo dici
tur. scilicet culpa vel delictum.
Unde noxius. noxia. noxium. et
hic et hec noxialis et hoc le. idem scilicet noci
vus. culpabilis. Noxius componitur.
innoxius. i. innocuus. et proprie cum quis
quam non potuit nocere. nec ipse alii.
et obnoxius. a. um. i. subditus. Vel
obnoxius componitur ab ob et noxa.
et proprie obnoxius dicitur qui propter cul
pam vel offensam aliquam alicui
est suppositus. deditus. obligatus.
Sed ponitur pro supposito. subdito. et
subiecto. quocumque modo. Ita dicit
hugucio.

Nubes. nubis. a nubendo.
idest tegendo dicitur. Nam nubo.
nubis. psi. bere. duas habet significationes.
Significat enim matrimonium contrahere.
et pertinet ad feminas. Item nu
bere. idest quod tegere. Unde
ysidorus. in. xiii. ethimologiarum. nubes Ca. viii.
dicte ab obnubendo. i. coopiendo
do celum. Unde et nupte quod
vultus suos velent. et neptunus.
quod nubat. i. mare. et terram re
gat. Nubes autem aeris densi

tas facit. Venti enim aerem
conglobant. nubemque faciunt.
Papias autem dicit sic. Nubes
densitas aeris facit. Nam p
aere ximum terris conglobari sepe cum
nimus. cum per decliuia iugorum ita
recumbunt. ut plerique excedam
tur in cacuminibus montium. ex
aere quod qui est uapor humidus.
de exalatione terre et maris superi
nubila conglobantur. cogitur aer
ut iste uisibilis conglobetur. conglobatus
tus uero in nubes uertitur. et uen
tus transiens fugabit eas. Vi
de diuersas significationes notatas. vel expo
nitur nebula.

Nudius tercius. aduerbium
temporis est. ut dicit Pri
scianus. et est dictio composita a nunc
et dies tercius. quasi nunc est dies tercius.
et similiter componitur. nudius quartus.
et generaliter sic dicit hugutio cum
quolibet nomine numerali ordinali in
uenitur compositio. ut nudius centesi
simus. nudius millesimus. Et sunt
omnia aduerbia temporis. Alexander tamen
x. nudius quartus ponitur aduerbium.
vel dicitur a nudius quarta die. usque
ad hanc horam. orans
etiam. et cetera. et est sensus. a nudius
quarta die. i. a die que nunc est
quarta. usque ad hanc horam.

idest circa horam hanc. et cetera.
Nugas. indeclinabile. he
braicum est. et est idem quod
nugax. et est omnis generis. ut di
cit Priscianus. et inuenitur tam in
singulari. quam in plurali. Vnde Sopho
nias iij. Nugas. i. uanos dicit glossa.
hebreum est. ut nosse possimus
linguam hebraicam omnium lingwarum
esse matrem. Nugas dicit quidam papi
as. qui ad nullam utilitatem pertinet.
Item nuga. nuge. dicitur tripha.
Vnde nugor. nugaris. nugas fa
cere. uel dicere. uel inutilia idest di
cere. Nuga componitur. nu
giger. ga. gerum. et nugigu
lus. la. lum. i. nugas gerens. nu
garum portitor. uel turpis nuncius.
Item a nuga. hic et hec. et hoc. nugax.
acis. i. fatuus et uanus. qui
assidue nugis intendit. Vnde
nugaciter aduerbium. et hec nuga
citas. tatis. nugaculus. la. lum.
idest aliquantulum nugax.

Nummus a nomine dicitur. quia no
men quod nummi nominantur.
et quod nominibus principum superscribuntur.
Vel dicitur nummus a numerando. quia
numeratur. hoc tamen est contra ysidorum qui
dicit in iij. ethimologiarum. Nummus Ca. iiij.
nummis nomen dedit. et a suo frequen
tatione uocabulum indidit. i. ipso

Ca° xvij. siue in .xvi. aut' v' agit de
auro dicit. q' numi a numa
romano rege uocati sunt. q
p'mus apd latinos ymagini
bus uocauit. 7 titulum nois
pscripsit. 7 forte istud mouit
oraciu'. ut diceret numisma p'
ma correpta. Vn' in lib' epla
rum in penultima epla dicit sic.
.B. Gratus alexandro regi magno
fuit ille. Cherulus incultis
qui uersibz 7 male natis. Re
tulit acceptos regale numis
ma philippos. Vn' 7 multi di
cunt q' num' deberet scribi
p unu .m. 7 corripe p'ma
sillam. Contrarium tn tenet usus
7 auctoritas q' dicit iuue
& nalis. Crescit amor numi q'
tum ipsa pecunia crescit. Itm
oraci' in ead' epla. Cautos
noibz certis expendere numos.
Id in .vi. epla. Et bn num
matu decorat suadela uenusq'.
7 c. Num' prius argiri dice
paucieba'. batur. q' mixtu de argento. Na
argiros grece dr argentu. Et
Ca° xvij. dic' ysid' .i. xvi. ethimol. q'
tria requiruntur in numo. scilz
metallu. figura 7 pond'. quo
rum unus si defuit. numi'
no erit.

Numisma p'p'e est inscrip
cio i nummo. que 7 mone
ta dicitur. p quam numi discer
nuntur. 7 possunt p' ipso numi
smo. Vn' dr. m' .xxii. ostendi
te m' numisma census. uel
nummu qui p censu expen
datur. Ita exponitur i hyst.
ysidor' aut' in .xvi. ethimol. Ca° xvij.
v' agit de auro. dicit q' nu
misma est solid' aureus. uel ar
genteus. siue ereus. qui ideo nu
misma dr q' noibz principu' et
figie q' signatur. Vide sup' p'
mo. v' dicitur q' numus a noie
nume appellatur.

Nummularius dicitur men
sarius. campsor. nego
ciator. Vn' dicit magr i hy
stor. tangens illud q' dicitur
math. xxi. b. 7 m' xi. d. 7 io
han' .ij. d. Sacerdotes auaricie
sue consulentes. i porticibz tem
pli hostias uendebant cuiqz
gentis. ne uenientes de longin
quo nich offerrent. si hostias
p'sto no haberent. 7 ne paupes.
qui nich secu' attulant. execu
cionem p'tendent pecunie
non habere potuerint. ibidem nu
mularios. qui mutuam sub
caucione darent pecuniam.

quia lex non permittebat ut a
fratribus suis usuras acciperent:
excogitauerunt ut collibista
facerent. Collibiste sunt:
qui collibia accipiunt. Col
libia [illegible] dicebantur apud
eos uilia munuscula ut
ciceris uue passe et pomorum
diuersi generis. quia quod in nummo
non licebat accipere. In talibus
non liceret. quod et prohibuit eze
chiel dicens. Usuram et
omnem superhabundantiam non
accipietis. Sic et hodie quidam
dicunt sub nomine caritatis usuram
palliant. Collibium dicitur
munusculum a collibeo. bes. quasi
cum alius libet i. placet.

Nupte dicuntur eo quod uultus
suos uelent. et est tractum
latinum nomen a nubibus quibus
tegitur celum. Unde nupta
dicitur quasi nube tecta. Unde
et nuptie dicuntur quod in primis
nubentium capita uelantur. ba
obnubere enim cooperire est.
Cui contraria est innuba i. innupta
que adhuc caput suum non
Ca. viij. uelat. Ita dicit ysidorus ethimologiarum.

Nurus est uxor filii. C. ix.
lii. sic dicta a nouus. ua. uum.
quia nouella et iuuencula est.

Unde et pro iuuencula sepe poni
tur. ut ait hugutio. et compo
nitur. hec pronurus. i. uxor fi
lii filii. i. neptis. Et dicitur
pronurus quasi prope nurum. Versus. Na · X.
tus ait matri. uobis nurus est mea
coniux. Cui hec natam socrum
dic esse uocatam. Cui sponsus
erit frater tuus. hec tua glos est. hic
tuus est leuir. cui dicit soror o tua
uir. Dic socerum nati duxis
ti cui' hētam. Quem uero ge
nuit patruus. cui est patruelis.
femina quam fratris genuit. est fra
truelis i. fratruelis. theme
sis est figura.

Nuto. nutas. dicitur frequentatiuum
innuere. sic facit quis cum
nutat digitis uel oculis. nutum fa
cit. et qui per nutum loquitur. Item
nutare dicitur hesitare siue ti
tubare.

Nutricius est qui nutrit.
et qui nutritur.

Nux significat arborem et fructum
eius. Unde ilius. sic · X.
castanea. nux. hec tria nomina tam
lignum quam fructus sub eodem nomine
signant. Et dicitur nux a nocen
do. Unde ysidorus ethimologiarum. xvii. + Ca. viij. c.
Nux appellata quod umbra uel
stillicidium foliorum eius proximis

arborib; nocent. Hanc alio no
mine latini inglandem uocant.
q̄i iouis glandem. fuit enī h
arbor ɔsecrata ioui. cui pomū
tantam uim hēt. ut missū in
ter suspectos herbarum. ul' fun
gorum cibos. quicquid ī eis
uirulentū est. exsudet. rapiat.
atq; extinguat. Nuces autē
gnalit̄. dr̄ oīa poma tecta;
duriore cortice. ut pinee. nuces.
auellane. glandes. castanee. amig
dale. hinc ⁊ nuclei dcī. q; sint
duro cortice tecti. At vero po
ma oīa mollia. mala dcā sr̄.
s; cum adiectōne t̄rarum ul'
in quib; antea nata sūt. ut p
sica. punica. maciana. citonia.
O nomen est ⁊ c.
litt'e. Item dicit p̄s
cianus q̄ agit de in
teriectione. o. qñ indignatō
nem sigt̄. ul' admiratōnem ul'
dolorem. interiectō est. Qñ vo
uocandi. ul' optandi. adubiū.
plures tamen hēt significatōēs.
que notant̄ in istis u'sibus
g̃tilimi. O. stupet. o dubitat.
uocat. indignatur. ⁊ optat.
Clamat. ul' queritur. ubi itē eius
repetitur. Et exemplificat per
ordinem. ⁊ pmo de stupore.

ul' admiratōne dicit. O quib;
o quantis. o qualib; es uiduata.
Et possunt adde exemplū iu
uenal' ī. iiii. s̄. O qual' facies
⁊ quali digna tabella. Scd̄o
exēficat de dubitatōne dicēs.
O quā te memorem uirgo nā
q; hanc ē uult'. mortal'. memo
rem. i. memorare debeam. et ē
exemplū uirgilii ī pmo eneid.
Tercio exēficat de uocatōne
dicens. O regina nova cui
condere iupit' urbem. Justi
cia q; dedit gentes frenare su
bis. et sumit' illud exemplū de
pmo eneid. Quarto ponit exēplū
de īdignatōne. cū subdit. pro
dit o qualem uincendo plūa tum
plurimum. ⁊ sumit' de. iii. lucani.
Quīto de optatōne ponit exē
de. vii. eneid. ul' dr̄. Aliis o tam
sepius tua munia firmes.
Sexto de clamore. ul' querela si
ue dolore. cū dicit. O male iu
ncus h meruit ɔditi gallus.
O tristi deuimprata loco. luca
ni pmo. Inuenies h exemplū.
Obaudire. obtemperare. pa
rere. ul' obedire. obseq̄
endo qd̄ dr̄ audire. Inuenit'
etiam ī mala signe obaudire.
idest male ul' contra audire. ut

ditum obstruere. Et compo
nitur ab ob et audio dis. et
ex eisdem componitur obedio
obedis. quasi circum vel undique
audire.

Obducere. conducere. oppo
nere. delere. obumbrare. obtegere.
obvelare. Item dicit papias.
Unde obductus ta tum. id est secretum
vel obvelatum vel oppositum. Unde
et cicatrix dicitur obducta quando
ex oppositione labiorum vulneris
sibi adherentium apparet caro
integra. Similiter cicatrix pari
etis obducta dicitur. quando obducta
dicitur quando fissure vel rimule ob
struuntur. Unde hec obductio id est ob
ducendi actio. ductio. oppositio.
deletio. obumbratio. velatio. et
hic obductus tus tui. in eadem
significatione. Obductio etiam dicitur
mors. quia in morte palpebre ob
ducuntur. id est se contrahunt in clau
sione oculorum. et similiter labia in clau
sione oris. vel quia oculi obducuntur.
idest teguntur cum clauduntur.
Sepultura etiam potest dici obduc
tio quia tunc obducitur. id est tegitur
mortuus terra quia terram ducit.

Obesus. sa. sum. dicitur undi
que esus. vel corrosus. Sed
in alia significatione ponitur similiter.
gen. xli. c. ubi dicit glosa. obe
sis. id est rotundis et plenis pin
guedine. quia obesum educatur.
papias dicit sic. obesus. pinguis.
corpulentus. crassus. refertus. sagi
natus. et differt a crasso. quia crassus
pinguius est. Sed obesus plus est quam
pinguis. et componitur et secundum
huguicionem ab ob et esus. a. um.
quod est participium descendens ab hoc
verbo. edo. es. quod supra exponitur.
Verius tamen videtur ab obedendo
descendere. et tunc est decomposite
figure.

Obeo. obis. dicitur contrahitur. cir
cuidare. perficere. frequentare.
Unde tullius de amicicia. qui so
lebat illum diem obire. dicitur   Item obire
mori. Sed differunt. quia obire
est in itinere. Mori autem verum
quod. Item mori commune est bes
tiis et hominibus bonis et malis.
Sed obire convenit hominibus et so
lum bonis. Est enim obire quasi   tantum
obviam ire. boni enim obeunt.
in obviam christo in aera eunt in dis
solutione anime et corporis. Unde in
kalendario invenitur obitus beati
martini. non mors. Unde ver
sus de grecismo. fons obit est
obitus per morte bonique ma
lique. Sed per morte boni fit ab

obuio de trone. Nam tunc spiritu
canit obuia concio celi. Cum
malus ullus obit huic iungitur ob
it. obit est fons .i. principium.
a quo deriuatur obitus. Alius
.R. uersus. Prauus cum moritur
a demone tristis obitur .i. cir
cuidatur. Et non secundum hugu
cionem quia eo et omnia ab eo com
posita neutra sunt. exceptis hiis
decem. Adeo. ambio. circueo. i
eo. anteeo. preeo. pretereo. et obeo. quod est
frequentare. perficere. et circuire.
subeo. transeo. que omnia sunt actiua.
.V. Unde uersus. Neutrum cuncta parit
eo neutra sed excipe transit.
Circuit. atque perit. init. ac adit.
anteit. ambit. preterit. atque sub
it. obit. at genus id uariabit.
Nam pro circuit. pro perficit. atque
frequentat. Dicitur actiuum. sed
pro decedere neutrum.
Obnitor. eris. obnisus sum.
uel obnixus sum. obniti .i. ob
sistere. uel repugnare. adulari. con
dicere. rebellare. obluctari. con
nari. Ita dicit papias. Item
obniti dicitur. circumquaque niti ad
obsequium. Unde obnisus. uel ob
nixus. a. um. conatus. uel subitus.
Obnoxius. a. um. id est debitor
et humilis. Unde obnoxie. adverbium.
Obnoxius. exponitur supra. in nox

exponitur noxa.
Obolus dicitur dimidius
scrupulus. Unde dicit ys
idorus in .xvi. ethimologiarum. Obolus. Ca. xxiiij.
siliquis tribus appenditur. habens
tamen duos et calcos .iiij. Fiebant
enim olim ex ere ad instar sagitte.
Unde et nomen a grecis accepit. quia
obolus grece. sagitta dicitur. Item obo
lus dicitur medalia .s. medietas num
mi. scrupulus sex siliquarum pon
dere constat. dictus per diminutio
nem a lapide breui. qui scrupu
lus dicitur.
Obrizum dicitur aurum eo quod ob
radiet splendore. Ita
dicit ysidorus. ethimologiarum. xvi. et de Ca. xvij.
clinatur obrizus. a. um. et produ
cit mediam sillabam.
Obscena dicebantur sacrificia.
que de nocte fiebant pro
serpine. uel alii in obscuro loco.
Obseruare accipitur in bona
significatione et in mala. In bona
dicitur obseruare .i. undique
seruare. adimplere. Ut iste ob
seruat mandata dei. In mala
dicitur obseruare .i. conseruare insi
diari. ut ibi. Obseruabit pec
cator iustum. Uersus. Complet .R.
et exequitur obseruat. et insidiatur.
Item componitur. Hec duo significat ob

.xxiij.

seruo. sequor. caueo. cis.
Obses. obsidis. sic ait hu
guicio. uas. uadis. dicitur
uas. uadis. expositur istud in
loco suo. proprie autem dicuntur obsides.
qui ab obsessis dantur. uel qui da
ti cum honore solent custodiri.
et est obses communis generis. et dicitur ab ob
sideo. des. quod est contra sedere. cingere.
circumcirca sedere. Unde hec obsidio.
dicitur obsidendi actio.
Obstetrix. media correp
ta dicitur mulier. que astat
parientibus. et recipit partum de
utero procedentem. et est nomen co
positum ab ob et stera. re. Est
autem stera. pellicula. in qua pu
er in uentre moratur. et inuoluitur.
Unde macer de uiribus herbarum loquens
de absinthio dicit. Cum iuncto
super melle stere sordis habet. Desic
cabit eam. Item ubi agit de pionia
dicit sic. Hec bene purgat. post par
tum potata secundas uino sociata. Vel
obstetrix dicitur. quasi obstitrix. ab obsto.
obstas. quia obstat parienti. et est in
de obstetrico. cas. huius officium exer
cere. et inde in biblia. Unde iob
xxvi. f. dicitur obstetricans. id est
leniter educens. uel suauiter gere
tans ad modum obstetricis.
Obstinatus. ta. tum. dicitur in
malo induratus. obfirmatus.
irreuocabilis. peruicax. pertinax.
et dicitur ab obstino. nas. quod est in
malo indurare. in malo facere.
perseuerare. et componitur obsti
nare ab ob et teneo. es. inter
posita. s. Inuenitur autem obsti
natus in bono. id est firmus. et stabilis.
Vide primo ruth. illius finem
capituli. Peruicax. media corep
ta dicitur peruiuus. in quibus. et pertu
nus. et proprie qui in proposito ad
uictoriam perseuerat. Unde com
ponitur a per. et uicaa. quam anti
qui uictoriam dicebant. uel co
ponitur a per. et uinco. quia per uincere
suam optinere uult. uel quia pu
tat uices rex. quod bonum est in
dicando malum. et econuerso. uel a per.
et uicos. quia in uicio persistit. uel quia
componitur a per. et uice. uel ui
cio. et cadens. quasi cadens per uices.
uel peruicacia sua.
Obtemperare. dicitur obedire.
Obsecundare. deo parere.
Obturare dicitur claudere.
Obstipare. et secundum huguin
cionem dicitur ab obtundo. dis.
obtudi. tundere. obtusum. sum. quod
est contra. uel undique tundere. obtu
rare in angustia claudere. prohibe
dicere. obsurdare. opprimere

obstruere. et idem dicitur obturo. as.
Ob autem dicitur obturare. quia obtura
re. i. terra implere ethimologia est. vel ex
composito. Accipitur autem communiter
pro obstruere. vel claudere. Vide
in situs. in ter. ubi exponitur opilo. o
pilas. Et ponitur alia compositio
huius verbi obturo.

Obumbrare. i. undique um
brare. compositum est ab ob.
et umbro. bras. quod est obscura
re. cooperire. umbram facere. Gregorius
exponens illud verbum luce. i. c. Vir
tus altissimi obumbrabit tibi. di
cit sic. xxxiii. a. obumbratio in moral.
in sacro eloquio. aliquando incarnatio
ponitur. vel mentis refrigerium a fer
vore carnalium cogitationum. Unde
et appellatione umbre ex superna
protectione hoc ipsum refrigerium
cordis insinuari solet. aliquando Christo
umbra. recedente caritate. tor
por frigide mentis accipitur. Nam
quod dominica incarnatio. sumpta veri
te. hystorie obumbrationis
appellatione signetur. angeli
sermo testatur qui ad mari
am dicit. Virtus altissimi obum
brabit tibi. Quare enim umbra non aliter
exprimitur. nisi per lumen et corpus.
virtus ei altissimi obumbrabit.
quia in eius utero lux incorporea corpus
sumpsit. ex qua videlicet obum
bratione. omne in se refrigerium
mentis accepit.

Occasio secundum pepiam
dicitur facultas. copia. o
portunitas. et dicitur ab occido. oc
cidis. occidi. occidere. occasum. quod
est undique cadere. Item ponitur
occasio pro casu. vel fortuna. vel
causa. Unde scribitur in gene
mo. Est occasio casus et est oc
casio causa. Accidit dic primum
sed fortem causam secundum.

Occasus dicitur occidens ab
occidente in sole. Item oc
casus dicitur obitus. excisio. occasio.
dies supremus.

Oculus dicitur ab occulo. o
culis. occului. occulere. oc
cultum. quod est abscondere. Unde
dicit Ysidorus. ethymologiarum. xi. ocu
li vocati sunt. sive quia eos cilio
rum tegmina occultant. ne
qua incidentis iniurie offensio
ne ledantur. sive quia occultum lumen
habent. i. secretum. vel intus reposi
tum. hii inter omnes sensus vi
ciniores anime existunt. In ocu
lis enim omne mentis iudicium est.
Unde et animi perturbatio. vel hy
laritas. in oculis apparet. Inde
oculatus. ta. tum. i. oculis or

Ca. i.

natus · prudens · acutus ·
Occumbo · bis · contra aliquē
cumbere · sic occubare di
citur · quasi aliquid cubare · Item
dicitur mori · Vnde hec occubit(us)
· tus · tui · Vide ubi sunt difficiles
sup(ra) vel exposi(ti)o accumbe ·
Occultus · ta · tum · i · secretus ·
absconditus · et dicitur ab occulo ·
occulis · occului · quod est abscondere ·
et componitur · ab ob · et colo · colis ·
sed secundum papiam dicitur a claudendo ·
Ocrea · dicitur tibiale · calciamen
tum · vel caliga ferrea · et dicitur
ocrea · quasi ob crura · quia propter crura
tegenda fit · vel dicitur quasi occultans
crus · i · tegens · vnde dicit ysid'
ethimol' · xix · Ocree · tibialia ·
calciamenta sunt dicta · quia crura te
gant · —
Odio · odis · odii · vel odiui · o
dire · uerbum est actiuum · Vnde odi ·
odisti · odit · uerbum defectiuum · tercie con
iugationis · i · eodem sensu · Versus · bis
duo sunt · odi · cepi · noui · memini
quia · que retinent sensum presentis · preteritique ·
Vnde odium · a quo odiosus · i · odio
plenus · odio habitus · et sic dicitur hu
guitio · quia dicitur odio habitus · —
Odor · ab aere dicitur · secundum ysid'
l · iiij · ethimol' · quia tactu
aeris sentitur · Vel dicitur ab ozein
grece · quod est olere · vel odor · Vnde
nos dicimus odor mutantes · z · i
d · Vnde odor · ra · rum · odore ple
nus · s · qui emittit ex se odo
rem · sicut rosa · et pomum · Vnde hec odo
ra dicitur dea que odoribus ꝑꝑe
putabatur · et per odore dicitur · Et in
odoro · ras · et odoror · aris · in
eodem sensu · Vnde dicitur · Odoratus est
dominus odorem suauitatis · Et non que
declinatur hic odor · vel odos · Versus ·
bis duo sunt · or · et os · cum retinen
cia recto · Arbor · odor · que labor ·
hiis sociatur honor ·
Offa est frustum panis lym
phatum · et componitur ab
ob · et fans · quasi contra fantem · i · loquen
tem · quia os implet · et impedit lo
quelam · Vnde hec offula · diminu
tiuum · et hec offella · et est differentia inter
offam · et uipam · Vipa enim proprie fit
in uino · Vnde dicitur uipa · quasi panis in
uino · offa fit in aliis liquoribus ·
Officium · quasi efficium · ab ef
ficiendo dicitur · et mutatur ibi pri
ma litera causa euphonie sicut dicit ysid' ·
vel dicitur per contrarium ab officio · cis · quod
est nocere · quia minime nocet · Ver
sus · Lucus · et officium · bellum · libiti
na quia parce · Ista per antifrasim
dicuntur nomina quinque · Lucus · i · nemus ·
a luceo · ces · quod minime lucet ·

propter arbor densitatem. bellum
a bellus. la. lum. quod est bonum. q.
minime bonum. libitina. i. fere
trum. dicitur a libet. libuit. libuit li
bebit. quia nemini libet. i. placet.
Parce. i. fata. a pro parcis quia nemi
ni parcunt parcunt. Vide supra ubi ex
ponitur fatum. Officere secundum
papiam multa significat. que habentur
X per hunc usum. Officiat. turbet. le
dit. nocet. impedit. obstat.
Offimachus est animal quoddam.
quod pugnat contra serpentes.
Et dicitur ab offi quod est serpens et
machos. uel machia quod est pugna.
et sic patet in papia et in multis ali
is scriptis. offi scribitur per duplex
f. hoc dico propter quosdam qui dicunt
opimachum. et male. et sunt multa
alia que pugnant contra serpentes. sic
mustela et siullus et multa alia.
Olea. grece oleon dicitur. et non
quod dicit ysidorus. ethimologiarum.
Ca. vij. g. xvii. Olea. ipsa arbor. fructus est
oliua. sucus oleum. autem est arbor pa
cis insignis. uel possumus communius di
cere cum huguccione quod olea uel oliua.
dicitur arbor. oleum uel oliuum liquor.
bacca fructus. sed sepe ista permixtim
confunduntur. hoc oliuetum locus ubi
crescunt oliue.
Oleaster. oleastri. masculini
generis. dicitur olea siluestris. Unde
dicit ysidorus ethimologiarum. xvii. Ole Ca. vij.
aster dictus quod sit foliis oliue similibus.
sed latioribus arbor inculta atque
siluestris. amara atque infructu
osa. Cui insertus oliue ramus uim
mutat radicis. et uertit in suam
qualitatem.
Oleum siquis inter aquas
mersus ex ore emiserit. clariora
faciat ea que profundi teguntur occul
to. Nam et naturam habet. ut ci
bos condiat. et luminum fomentum prebe
at. et lassum longo itinere corpus diu
eo unctum fuerit pristine sanitati re
stituet. Ita dicit papias.
Olfactoria. uascula sunt mulierum.
quibus odoramenta gestan
tur. Ita dicit ysidorus. ethimologiarum. xix. Ca. xix.
et declinatur hoc olfactoriolum. et est
diminutiuum ab olfactorium. rii. quod
dicitur ab olfacio. cis. quod est olere.
facere. uel odorare. et est sincopa
tum uerbum. ab olfacio. olfacis. quod
est facere ole. uel odorare
Olla. ab olendo dicta. quia diu
seruat immissum odorem. uel dicitur
olla a bulliendo. quasi bolla. quia aqua in
ea bullitur.
Olim. i. in preterito. in presenti.
in futuro. Versus. presens preteritum
notat olim. siue futurum. Unde

x virgil' in p'mo eneid. forsan
et h' olim meminisse iuuabit. i.
i futuro.
Olofnes. dicit' ab olon qd
est totu' et fero. fers. q ne
cas. necē. a nece. qi omib; fens
necem. Vn bn sig't dyablm.
Olus ab olendo dicit'. eo
qd p'mu' hoies olerib;
alerent'. anq' fruges et carne
ederent. Tantu' en' pomis arbo
rum. et olerib; alebant'. sicut
alia herbis. Ita dicit ysidor'
ethimolog'. xvii. Ca°. x°.
Omen. ominis. expoitu
ē. s. v expo ab hominor.
Onager est asinus siluest
uest'. ul' siluatic'. de quo
dicit ysid. ethimol'. xii. Ona
ger interpretat' asin' fer'. on q'p
pe g'ci asinu' uocant. agriam
feru'. hos affrica ht magnos et
idomitos. et i deserto uagantes.
singli aut' feminar' g'gib' p'st.
nascentib; mascul' zelant. et
testiclos eor' morsu detruncant.
qd cauentes m'res i secretis lo
cis occultant. hugu' dicit qd
onager cpoitur. ab honos. l'
onon g'ce. qd est asin' latine.
et ager. uel agrios qd est fe
ru'. ul' agreste.

Onica fertur ostreola p
uula. suaue redolens. ma
gnitudie humani unguis. V'
et onica dr. q'r onix g'ce unguis
dr. Ita dicit' in hystor. et sum
de glo. exo. xxx. g. Ostrea est
quda' piscis. sic dictus ab ostra
g'ce. qd est testa latine. q'r car
nis ei' inferior mollicies testa
munitur. Ostrea aut' p' ipis
piscicul' i neut' g'ne. ostree a'
p' eor' carnib;. i femino ponu'
tur. dr. Ita dicit ysid. ethi
mol'. xii. Item glo dicit ecc'.
xxiiii. Vngula i exodo oni
ca dr. g'ce eni onix. latine.
ungula. q'r huano ungui
assimilatur.
Onix quedam gēma appella
tur. eo q' hēat i se per
mixtum candorem. i similitudi
em unguis huani. g'ci eni un
guem onicē dnt. hanc india. l'
arabia gignit. Distant aut'
inucē. Nam indica colorē ig
nis ht. albis cingentib; zonis.
Ita dic' ysid. ethimol'. xvi. Ca°. viii°.
Onichinus id est qd onix.
et corripit penultimā.
Vn cum dr lapis onichin'. ap
positiua est constructo. Si eni ēēt
possessiuu'. p'duceret penultimā.

sedm reglam priciani suppositi.
v exponit bissus.
Onocentaurus dr ab onos.
quod est asinus. et centaurus.
qsi asinus. inmixtus homini. Centau
ri fuint equites thessalorum. qui per
iter i equis. i bello discurrebant. qui
dam unum corpus equorum et hominum iudi
cabant. Vn centauros fic
tos asseruant. Ita dicit ysid. ethi
Ca. iij. mol. xi. v agit de portentis.
et subdit ibidem. Onocentaurus uo
catur eo quod media hominis specie et
media asini esse dicatur. sic ypocen
taurus quod equorum hominumque natura
i eo coniuncta esse putatur.
Onocrotalus. vel onocrotha
lon. quedam avis est. et dicitur
ab onos quod est asinus. quia faciem ge
rit asini. Nam sic dr stulta facies
cies o et obducta. vel onocrota
lus grece. latine dr longum rostrum.
Ita dicit hugucio. et est avis ut di
citur. similis cigno. Vn i aurora scr
bitur. Par onocrotalus est cig
no. sonitum dat i undis. Ac uter
quidam faucibus ei inest. Escarum
cupidus. impleri nescit ales. Colli
git hic totum. quicquid habere potest. Quod
rapuit primo. mox redit i ora
saluum. Victum fert. tamquam ru
minet ille cibum.

Opacus. ca. cum. i. obscurus.
condensus. dr ab ops. quod est
terra. Vn opaco. cas. i. obscu
ritate condensare.
Oppande dr undique pande.
extende. oppansus. sa. sum.
i. est undique extensus.
Opera. re. dr in rebus age
dis. sedulitas. studium. et — labor. intentio. auxilium.
dicitur ab opus. operis. Est autem opus.
id quod fit. Opus autem operis actio est.
et componitur opus cum precio. et dr
hoc operprecium. i. nectium. utilitas.
vel necessitas.
Operio. ris. rui. rire. tum.
id est quod tegere. Et compo
nitur ab ob. et pario. paris. et
scribitur per unum. p. Vn cor
ripit primam sillabam. et est activum.
Item ex eisdem componitur. opperior. oppe
riris. oppertus sum. opperiri. verbum depo
nens. i. expectare. et duplicat
p. Vn producit primam sillabam.
Vn ovid. methamorph. ix. a.
Discedunt iuvenes. nec enim per
flumina pacem. Et placidos esse
sus habent. totoque residunt. op
periuntur aque.
Opido. i. valde. dr ab opibus.
Oppidum. quidam ab oppo
ne murorum dixerunt.
alii ab opibus recondendis.

eo q' sit munitu. alij ab ope
mutua. qm ibi h'itantes dant c'
hostem. ul' p'pt' munitone suam.
oppidu dat opem c' hoste. Dis
crepat aut' oppid' magnitudie
& menib; a uico & castello & pa
go. dic' ysid. ethimol. xv. Ca. ij.

Opilio dicit' q. ouilio. s.
custos. ul' pastor ouiu. &
no' illius diff'ales de g'cismo.
Mango caballor. sit porcor
q; subulcus. Ab alim pastor
sit agazo. bouiq; bubulc'. Mu
lio mulor. dux. ermoie q; cap
rium. Nam caper e' ermos. o
uiuq; sit opilio dux. Ex aut'
p'ma silla p'ducat' q'tn; p alex
andreidem. ul' d'r. Ne minuat
num lup' opilione q' sinist'.
It' uirgili' i bucolicis. Venit
& oppilio. tarde uenie bubul
ci. Vn quida p'us p'libra
lic' loq'ns sic ait. Oppilio p'g'
obsequio du spnit herile. De
posita lup' ad libitu populat'
ouile

Oppilo. las. d'r ob tur
pare. claude. contunde. et
componitur ab ob. & pilo. pilas.
ul' s'cdm huguic. componitur
ab os. oris. & pilo. pilas. q'd' in
pila tunde terere. rape. Item
pilo. pilas. d'r a pila. q'd est i'st'
m'tum q'cauu. ad tendu frum
tum. ul' aliud. A pilo. componit'
co'pilo. las. i. q'cude. rape. fura
ri. explorare. Vn orac' i lib'
s'monu. Ne te c'pilent fugien
tes quid iuuat hor. Semper
ego optare paup'rim' e'e bono
rum. P'pe aut' sic dic' hugu. co'
pilare est aliena dcta suis int'
miscere. Vn ysid. ethimol. x.
Compilator est aliena d'c'a suis qui
p'miscet. sic solent pigmentarij i
pila diu'sa mixta q'tunde. De
pilo. las. rape. furari. exspolia
re. Et expilo. las. i. eod' sensu.
Repilo. las. iteru pilare. Sup
pilo. las. i. subtus. ul' latent' pila
re. Et no' q'd pilo & ab eo q'pi'
ta. p'ducu't ubiq; hanc sillam pi.
Vn ouidi methamorph. xiij. d.
Expilat q; genus oclos facit ita
nocente. Qn aut' pilo & depilo &
cet'a deriuant' a pilus. pili. tunc
ubiq; corripit' pi. Vn g'cismu.
Oppilat ora pilo. claudens obt'
at & ille. Aures cu thure q'd ab
antiquo solet e'e. Antiquit' eni
solebant claude ora cu capill' ne
aliquid malu p'ferrent. ul' mor
ientib; ne aliquid ignominiosu
d'cent. Item cum thure solebant

obstruxe aures in sacrificiis. ne
aliquid mali audirent. vel latro
nibus qui dampnabantur. ne audi
rent iudicium. Ita solent expo
ni a viris gallicis.

Opinatissimus. ma. mum.
dicitur ditissimus. opulentis
simus. valde opimatus. Et non — magne
quod ab opibus dicitur opibus opimus.
ma. mum. i. dives. habundans. o
pulentus. Virgilius eneid. iii. c.
Exstruimusque toros. dapibusque e — V
pulamur opimis. i. habundantibus.
Id. ix. d. Aut spoliis ego iam
raptis laudabor opimis. i. opu
lentis. Unde opimo. mas. i. fecun
dare. ditare. opulentare. Et inde opi
matus. ta. tum. participium. quod per compo
nem transit in vim nominis. et dicitur
opimatus. opimatior. tissimus. Unde
iudith. ii. legimus civitatem opima
tissimam. i. opulentissimam. aliqui
tamen libri habent ibi opinatissimam. i.
famosissimam.

Opitulor. aris. id est quod auxi
liari. Et est compositum ab ope et
tulo. tulis. tetuli. tulere quod dicebat
ur antiquitus pro quo modo dicitur.
tollo. tollis. tuli. vel sustuli. quod est
auferre. vel elevare. vel accipere. Hic

Opitulator. i. auxilium.

Oportet. oportunus esse. quoniam con
venire esse. et est compositum ab ope et por
to. tas. Unde oportet dicitur qui
opem portare. et est verbum defectivum.
et declinatur oportet. oportebat. — oportuit.
Antiquitus tamen dicebatur oppor
teo. tes. vel ab oportet dicitur
oportunus. na. num. i. conveniens.
necessarius. utilis. Unde hec oportuni
tas. et scribitur oportunus per
duplex. p. Unde producit primam
sillabam. oportet autem eandem
corripit. et scribitur per simplex. p.

Oppressum iri. i. opprimendum
esse. Iob. xxii. b. puta
bas te tenebras non visurum et
impetu aquarum inundantium non
oppressum iri.

Opprobrium dicitur. vitu
perium. dedecus. derisio. et
componitur ab ob et probrum. probra.
quod etiam est crimen. dedecus. convi
cium. vel vituperium. et dicitur a pro
bro. probras. quod est vituperare. re
redarguere. convinciari. et habet
primam sillabam in differentem. quod pa
tet per versus suppositos. Vel exprobro.
exprobro. exprobras.

Opprobrium egypti dicitur
preputium. quod apud hebreos
opprobrium erat inmundicie gen
tium. Ita dicit magister in hystoria.
super illud Iosue. v. hodie abstu

ta a uob obprobriu egypti. et sb
dit. i obprobriu est nom loci il
lius collis prepucior. ul galga
la. i. reuelatio. qi scificatio. sed
illo fcā est iudea scificatio ei.
post tn dici opprobriu ab eis illa
tum seruitus egypti. et labor de
serti. qd ggr uit scdm aliam
nois interpretatio̅nem. Interptatur enim
galgala libtas.

Optimates. qi optimi ex
istentes. dnr meliores.
et honoratiores in ppło. diuatio pa
ter. et declinatur hic. et h op
timas. matis.

Optio. optionis. di deside
riu. ul electio. et milites ele
cti. dnr optiones. i dr optio p
sincopa ab optatio. onis.

Oraclm. dr ppiciatoriu.
Vn exo. xxxvi. b. dr.
fecit ppiciatoriu. i. oraclm. et
scd sensu accipitur fere p to
tam bibliam. et aliud signat e
dicit loc. Vn deberetur rnsa.
q de medio ppiciatorii so
lebat dns rndere. tn p tem
plo ponitur accipi. in. iii. r. vi. c.
ubi dicitur. In ingressu oracli fe
cit duo hostiola. et cu papia
ita dicit. Oraclm dicitur diui
nu eloquium. celeste rnsu.

oraclm. Vn sortes accipiuntur.
oracla. delubra. est tn differ.
q oracla templa sunt ubi oratur.
ubi et rnsa redduntur. Delubra au
tem templa fontes hntia ad
purificandos et diluendos fide
les. Vn et delubra a diluendo
appellata. Item in hystoriis re
sponsu diuinu oraclm dr. q ora
tib datur. Dicitur aut oraclm
ab oro. oras. qd multa signat.
Vn ulus. Supplicat implorat . R.
petit. obsecrat. h notat orat. Vn
orator. i. actor. defensor. pronu.
causidicus. aduocatus. Ita di
cit papias.

Oro dicitur. qi oris ro. sed
orare est loqui. et dicere.
est aut oro contextus uborum cum
sensu. contextus aut sine se
su. no est oro. q no est oris ro.
Item oro peticio e. q orare id e
qd petere. Ita dic papias. et ecia
ysid. ethimol. vi. multa dic
de oroe. Ca. ix. d.

Oratoriu sic ait ysidorus
ethimol. xv. oroni tm Ca. iiii.
est consecratu. in quo nemo aliqd
agere debet. nisi ad qd fcm est. Vn
et nom accepit.

Orbare dr uiduare. priua
re. et pre filys. qi orbium

facit. Unde orbus. lia. bii. i. priuatus cecus. et qui filium amisit. Filium dicitur orbus. Non usus dialectice
de gratismo. Cecus intelligitur gratia
istita uidendi. lumine priuatus.
violentus dicitur orbus. Dicitur
orbatus cecatus. vel uiduatus.

Orbis dicitur circulus sep
tinane. Unde iob. i. Cum
que in orbem transissent dies conuiuii. et ponitur simpliciter pro circulo.
vel rotunditate. vel rota. Unde
hic orbita orbita. dicitur vestigium ro
te. quia rotunda est. Unde dicitur orbi
ta quasi orbis iter. i. uia. Item or
bis dicitur mundus. vel terre circulus.
Unde in psalmo. orbem terrarum. et qui habitant
Ca. ij. in eo. Unde ysidorus. in. xiiii. ethimologiarum.
orbis a rotunditate circuli dictus.
quia sicut rota est. Unde et breuis
rotella. orbiculus appellatur.

Ordeum. quasi ardeum dicitur ab ar
endo eo. quod pre ceteris granibus
frumenti fiat aridum. vel dici
tur ab ordine eo quod spice eius or
dinem habeat. Ita dicit ysidorus. ethi
Ca. iij. mol. xvii. et secundum papiam or
deum est frigidum et humidum.

Organum sic dicit ysidorus
Ca. vij. in. iii. ethimologiarum. uocabulum
est generale vasorum omnium mu
sicorum. papias autem dicit quod or
ganum dicitur quod grande est. et in
flatur follibus. Sed quicquid ap
tatur ad cantilenam. et corporeum est.
quo instrumento utitur qui cantat
organum dicitur. possumus in modu
lationem. vel cantilenam. et proprie
que fit cum talibus instrumentis. vel va
sis organum appellare. Et dici
tur organum ab orge. quod est cole.
quia debent organis uti ad cul
tum dei. Unde organista. et organi
nizo. nizas.

Orion astrum ante thau
ri uestigia fulget. et dicitur
orion. quasi urion ab urina. i.
ab inundatione aquarum. tempore
enim hyemis aboritur. et mare
ac terras aquis ac tempestatibus
turbat. hunc latini iugulum
uocant. quia sit armatus gladio.
et stellarum luce terribilis atque claris
sima. in quo si effulgent omnia. sere
nitas portenditur. si obscurata sit
hec acies. tempestas erit imminens.
Et nota quod secundum lucanum producit
antepenultimam in genitiuo. Unde
dicit in primo. g. Ensiferi nimi .X.
rum fulget latus orionis. Idem in. ix.
f. Teste tulit celo uicti decus
orionis. Sed ouidius methamorphoseos.
xiii. c. corripit dicens. Di
uisas que urbes uiridumque et ou

organa dicuntur omnia instrumenta musicorum.
et non solum illud

Ionis ensem. p lium usus sequi
tur ouidiu qm lucanu. Vnde
i talibz. i quibz auctores s gn
ant. semp tenenda est 9sue. lo
ci. in quo legit.
Orix ut dicat glo. li. ysa.
aial i mundu. no sacficiis
aptum. lxx. interpretes trastule
runt ibi sic beta semicocta. ce
teri interpretes ons. sic orix il
laqueatus trastulunt. qui he
braice dicit tho. 7 int inmun
da alia i lege 9putat. s. Deut.
xiiii. a. v dicitur tho. hoc est
aial qd comedere debetis 7 c. 7
sequit orige cameleo pardu
lum. Erat itaqz mundu aial.
9putatu ad esum. sz imudum.
9putatu ad sacficium. sic dicit
glo. ysa. li. aliqui tn dnt.
q orix no significat id aial. qd
significatur p orige. qd non
credo. Judei enim ubiqz hnt
tho. Item dicitur qui da. qd
est aial qddam in heremo. sile
capre. cui pili sic reflexi. u
sus caput 9tra natura oi
um alior alium. Alij dnt q
e mus aquatic. qui cu cap
tus est. pcitur i uiis. siue i
compitis. Alij dnt qd dius
credo. qd orix e aial simile
muri. qd nos dicim glirem
De quo ysid. ethimol. Glires xij. Ca. iij.
dci. q pingues eos efficit sop
nus. Nam gliscere dns cresce.
hyeme eni tota dormiunt. 7
i mobiles q mortui iacent. te
pore aut estiuo reuiuiscunt.
7 cu istis uidet plini 9cordare.
qui dicit. orige appllat egypt.
feram. qm in ortu canicule 9
stare. 7 9tueri tradit. ac uelut ad
orare cu sic tuerit. Ortus ca
nicule est. vij. kls iulij. et
tunc icipit estas. No illus dif
frales. glis aial. glis terra te R.
nax. glis lappa uocat. Ris p
m. glissis terre alti. tcia glitis.
Ite credo qd declinat hic orix. o
rigis. sic pz p exemplu deut. s.
positu. 7 scdm illa reglam q ponit
tur i gelismo. Nom in x. don R.
at i cis. ul i gis. genitiu. Ottu
or exceptis. nox. nixqz. senexqz
supellex. 7 est extracta regla
de psciano. Et no qd hebrei dnt
9redita capt. ubi nos dicim il
laqueat. Scdm iuuenale orix
dicit gallina affricana. q max
ima est 7 pinguis. adeo ut cultel
lu hebetet sua pinguedine.
Vn dicit i. iiij. li. Et getulus l'. hu.
orix hebeti lautissima ferro. Cedit.

Ca. ij.

Orphanus id est quod pupillus.
Unde ysid. ethimol. xi. orpha
ni idem qui et pupilli. Illud enim
grecum nomen est. Istud latinum. Nam
psalmo ubi legitur. pupillo tu eris
adiutor. grecus habet orphano. In
grecismo tamen ponuntur isti ut sibi dif
ferentiales. pupillus patre caret.
orphanus est sine matre. Orphanus ac
gerit magis est privatus utroque. hunc
orbum dices qui fit uiduatus
utroque. Item ab orphano dicitur hoc
orphanotrophium .i. hospitale vel
alius locus in quo orphani nutri
untur vel conseruantur. Et hic et hec orpha
notrophica. qui vel que preest
et custodit orphanotrophium.

Ortigometra exponitur est
supra ubi exponitur coturnix.
Dicit tamen hugu. quod ortix ortigis
grece latine dicitur coturnix. Unde
hec ortigia. quedam insula est .s.
delos. In qua primo coturnix appa
ruit. Unde hec ortigometra dicitur
coturnix que ducit gregem. quamvis
aliter ponitur simpliciter pro coturnice.
et possumus dicere quod componitur ab or
tix quod est coturnix et metros quod est
mensura quia mensurat et regit uo
latum aliarum. et corripit naturaliter hanc
sillabam me. sicut metrum quod aliter
a metros dicitur. producit tamen in hoc

tamen potest esse indifferens.

Ortus orti ab orior vel or
teris. dicitur quia sibi aliquid ori
tur. Nam cum alia terra semel in an
no aliquid ferat. et ortus nun
quam sine fructu est. Unde hic orti
lus et hic ortolanus. custos vel cultor orti.

semper vel oreris.

Osanna uerbum est hebreum.
et componitur ex integro
et corrupto. Osi enim saluifica.
anna interiectio est deprecantis. De
nique in psalmo ubi .cxvii. interpre
tes transtulerunt. o domine saluum
me fac. In hebreo habetur ana
adonai. quod uir noster transtulit. obse
cro domine salua. obsecro id est quod
o domine. per interiectionem obsecrantis.
quod obsecro domine per ipsum uerbum ob
secrationis. Ita dicit .xi. ethi.

glo.

papias autem sic exponit. cunctis et
mundis et solis [?]. unum uerbum posue
runt dantes. Osanna filio dauid.
solus lucas uerbum osanna non po
suit. Osanna grece quod nos corrup
te pro osianna dicimus saluifica si
ue saluum fac exprimitur. cuius
interpretationem latinus sermo non ex
primit. osanna grecum quia et grecum non
potuit transferre sermonem. sicut
alleluia et amen et in pluribus aliis fac
tum uidemus. ipsum hebreum po
suerunt dantes osanna. lucas

g' qui inter euangelistas greci ser
monis eruditissimus fuit. quia se
uidit proprietatem sermonis transferre
non posse. melius arbitratus est ta
cere. quam id ponere quod legenti faceret
questionem. Item dicit augustinus. osan
na uox obsecrantis. magis affectum
indicantis. sicut sunt in latina lingua
quas interiectiones uocant. uelut
cum dolentes dicimus heu. et
cum delectamur dicimus uath. et
cum miramur dicimus. o rem mag
nam. tunc enim dicitur. o. quia nichil
significat nisi mirantis affectum. quod
ideo creditum est ita esse. quia nec
greci nec latini hoc interpretari po
tuerunt. sicut illud qui dixerit fratri suo
racha. Nam et hec interiectio esse
phibetur affectum indignantis
ostendens. Iste uerba ponit pa
pias in libro suo. et subdit ma
theus qui euangelium greco ser
mone conscripsit. ita posuit.
osanna barrama. id est in excelsis.
quia saluatore nascente salus in
celo. id est usque ad excelsa peruenit.
pace facta non solum in celo. sed in
terra. Item glosa super. capitulum. xxi. osi. id est
salua uel saluifica. anna inter
iectio deprecantis. quasi salua obsecro
in excelsis. quia angelorum salus que
rum implet numerum. Item ysido.

in. vi. ethimologiarum. sic ait. osanna. id est.
saluifica. subaudi populum tuum. uel
totum mundum. Ca. xix.

Os oris loquutionis corio uesti
tur. os ossis. et sic dicit ysi
dorus ethimologiarum. xi. os dicitur ab Ca. j.
hostio. eo quod per ipsum quasi per hosti
um et cibos intro mittimus et spu
tum foras proicimus. uel quia per illud
ingrediuntur cibi. et egrediuntur
sermones. Idem in eodem. ossa ab us
to dicta. propter quod cremarentur ab
antiquis. siue ut alii putant.
ab ore. eo quod ibi pateant. Nam
ubique cute uisceribus que obtecta
celantur. Item ab ore dicitur hec orexis.
id est uomitus. qui exit ab ore. et
hec orexia. id est polifagia. id est multa
comestio. nimium desiderium come
dendi. et contingit hec infirmitas
cum ex nimia comeditur.

Oscitare. id est hiare. os aperire.
et componitur ab os et cito.
et cito. citas. quod est moueri. unde
hec oscitatio. et hec oscitantia. id est oris
apertio. uel extensio. uel hiatio. et hec
oscedo. oscedinis. que est infirmitas
qua infantium ora exulcerantur.

Osculum secundum papiam datur
filiis. propter amicis. basi
um uxori. suauium meretrici. Item
osculum est caritatis. basium bla

dicte. suauium. uoluptatis. et post
ipse tales usus. basia coniugibus. sed
et oscula damus amicis. Suauia las
ciuus. miscentur contra labellis. Oscu
lum diminutiuum est ab os. oris. et cilleo.
cilles. quod est moue. osculum autem
idest paruum diminutiuum est ab ore.
sic dicit huguicio.

Ostentum. ex. ... f. dicitur
monstrum. siue res admi
rationem faciens. quasi proiecta ad o
culum post ostendi. Unde et ab ostendo.
ostendis. dicitur. Et nota quod ostendo du
plex habet supinum. ostentum et ostensum.
Sicut tendo. dis. a quo componitur
facit tensum et tentum. Ita dicit
priscianus. et in de participiis in tur. et in
sur. et in tus. et in sus. uel secundum y
sidorum ostenta dicuntur ab ostendendo.
quia quicquam futurum ostendere uidea
tur. Vide supra in distinctione inter porte
tum. monstrum. prodigium. et ostentum.
quod inuenies ubi exponitur monstrum.

Ostentus. tus. tui. dicitur
ostentatio. et maxime que fit cum ali
quo signo notabili quo irrisus os
tenditur. Unde heb. vi. Crucifigen
tes filium dei. et ostentui habentes.

Ouis. molle pecus. lanis cor
pore inerme. dicta placidum.
ab oblatione dicta. eo quod apud ueteres
in initio non thauri. sed oues in sa
crificio mactarentur. ex his quidam
bidentes uocantur eas que sunt
octo dentes duos altiores habent.
quas maxime gentiles in sacrificium of
ferebant. Ita dicit ysidorus in xii.
ethimologiarum. secundum seruium dicuntur oues
bidentes. quasi biennes. id est duorum an
norum. quia talis etatis eligebantur
ad sacrificium. Sed competentius dici
tur bidens a duobus dentibus qui
preminent. et cum quibus debent nasci.
et declinatur. hic bidens hec tis.

Ouum. quasi uiuum ab uua dictum.
sic enim uua sicca est exterius.
et humida interius. Ita et ouum.
Unde perpias. oua dicta ab eo quod
sunt uuida. Unde et uua dicta eo quod
intrinsecus humoris sit plena. et est
differentia inter humidum et ... uuidum. Nam
humidum est. quod exterius humorem
habet. Uuidum autem quod intus. quidam
autem putant ouum grecam habe
re originem nominis. Illi enim dicunt
oum. et ea. u. littera ablata. quam
nos addimus. Oua autem quedam
etiam uento concipiuntur. sed non
sunt generabilia. nisi que fiunt concu
bitu masculino concepta. quo
rum natura dicitur. ut lignum per
fusum ouo non ardeat. ac ne ues
tis quidem que aduritur. Admixta
quorum calce glutinare fertur.

inter fragmina. Volui sic proprie huc usque huc. Unde ovo ovas .i. letari. et est proprie victoris. Et est tertium quam prius qui letatur quam datur eis ovum.

Pabulum a pascendo dicitur .s. pastus vel pascua.

Pacifica dicebantur oblationes que fiebant pro pace ad deum vel ad homines. vel quia ad bonum pacis fiebant. sive sacrificia salutaria pro salute data. vel denaria vel observantia offerebantur. Ita dicitur in hystoriis.

Paciscor paciscis pactus sum. pacisci. mixta significatione. paciscor enim dicitur in pactum accipere. in pactum ponere vel dare vel promittere. in pactum petere. pactum facere. amiciciam firmare vel integrare. Unde hec pactio dicitur coniunctio. condicio. promissio. et hoc pactum .i. placitum conveniens .s. inter partes conveniens scriptura. Unde dicitur pactum quasi ex pace actum. Isidorus sumitur de ysidoro ethimologiarum .v. capitulo xxiiii.

Pagella dicitur parvum folium libri. et est diminutivum a pagina quod dicitur a pango gis. pegi. pro iungere. quia pagine sibi invicem iungunt. Et non quod pagina quasi dicitur carta quasi liber quasi scriptura. Unde dicitur in sacra pagina scribitur hec.

Pagus pagi .i. villa dicitur a pige gis quod est depressum vel depressio vel fons. quia fontes solent esse in depressis locis. pagi etiam solent edificari iuxta fontes. Unde hic pagellus diminutivum et paganus .i. villanus. et dicuntur pagani omnes qui morantur extra civitates. Unde et quicumque moratur extra civitatem dei .i. ecclesiam paganus dicitur. quia non moratur in civitate. Ita dicit huguicio. secundum ysidorum dicuntur pagani a pagis atheniensium. Ubi exorti sunt. ibi enim in locis agrestibus et pagis gentiles lucos et ydola statuerunt. et a tali inicio pagani vocabulum sortiti sunt.

Palam .i. aperte vel manifeste. adverbium est. et dicitur a palo. palas. quod inferius exponitur. Et palam adverbium corripit penultimam sillabam. Unde lucanus .vii. f. principes fecere palam civilia bella. et semper acuit ultimam. ad differentiam accusativi huius nominis pala pale. quod exponitur infra. Item palam pro coram prepositio est

Palata dicitur ficus inter palas compressa. sic enim dicitur

magr in hystor. sup. ii. Re. xvi.
a. pale dr tabule int quas fi
cus compinguntur. Vn expi
late dr ficus ibi copriete. Ys
Ca. xviij. dic ysid. i. xx. ethimol. pala
uentilabrum uulgo dicitur a uen
tilandis paleis noiata. Ys in
Ca. j. xi. pale sunt dorsi dextra leuaque
eminentia membra. sic dicta quia
i luctando eas pmunt. qd greci pi
lum dnt. Huguicio dicit q pila
ta. palate dr. qd fit de pilis a pi
lus. pili. dicta. Item palate sunt
masse. que de recentibus ficu
bus copingi solent. et siccam
tur ad solem int pilos. h acce
pit a papia. qui addit. qd pala
te grecum est.

Palare duas ht significa
tiones. Nam palare id
est qd manifestare aprire. Vn
palam de quo supius dictum est.
et i hac signe e actiuum. Ite pa
lare id est qd uagari. et i hac
signe est neutrum. Dicit tam
huguicio. q plus est uagari.
q palare. Vagatur enim qui
aliquantulum huc et illuc discur
rit. Sz palans dr qui i nullo lo
co ppriam ht sedem. Vn uag dicitur
qui aliquantulum uadit de
loco ad locum. Sz palans qui nu
quam i aliquo loco certam ht ma
sionem. Virgilius eneid. ix. f.
Et nc palantes uideo gemi
tum qz cedentium. Accipio et c.
et dicitur a palim qd est mox. et palare. Item
tunc coponitur cum ode. qd e laus. pali id est qd
ul cantus. et dr hec palinodium. i. iterum.
cantus itatus. ul itata laus. Item
palo. palas. dicitur palis aptare.
ul palis petere. et tunc dr a palus.
pali. Vn h palata. de quo su
pius dictum est. Et no q pala
re. i omnibus pdcis signibus pducit
hanc sillabam. pa. et silr ab eo co
posita. Vn ppalo. las. i. mani
festare. utrique pducit. pa.

Palatium dicitur. quasi pala
cium. q magnum et ampl
plum e. ul q est qi palatium
oris et lingue. Est enim palacium
ampla domus. i qua multi possunt
palare. i. uagari. Vl dr pala
tium a palo. las. q i lingua ua
getur. ul sm ysid. ethimol. xi. Ca. j. c.
palatum dicitur a polo. eo q psiu
concauitate celi habet silitudinem.
et sicut sursum sic celum e positum. Vn
et greci silr palatum uranon ap
pellant. celum etiam dicitur
uranum. ul uranon.

Palea sic dicitur ysid. i. xvij.
ethimol. dicitur a pila. eo qd Ca. iij.

pala uentalet. ut frumenta pur
gent. uel a pale frugum inuent
ce. quam gentiles cererem esse uolunt.
De qua uirgilius dicit. Te quoque
magna pales et te memoranda ca
nemus. uel dicitur a pabulo. eo quod pa
lea sola pascendis alibus prima
prebeatur. cum non ea regio tam fri
gida est. ut obrutis niues flu
ere non sinant. adeo calida. ut po
ma maturescere compellat.
Verba sunt ysidori. Vnde hec palea
re. uel hoc palearium. dicitur locus. ubi
palea reponitur. sic etiam uocatur
pellis illa que sub collo bouis flui
tat. ad modum palee. l. a dicitur pa
learia. quasi pellearia. a pelle.
Vnde ouidius methamorphoseos. ii. g.
X — Colla toris existunt armis pa
learia pendent.
Palestra dicitur lucta. uel lo
cus luctatoris. et dicitur
a palin quod est lucta. uel motus. quia in
luctantes frequenter se mouent.
uel dicitur a pale dea pastorum. scilicet cuius ho
nore primo facta fuit. pales dea est
aut pupillorum — pupillorum. uel pastorum. uel a palu
de qua ungebantur luctaturi.
antiqui habent oleum. Ita dicit hu
guicio. Vnde palestricus. ca. cum. et
hec palestrita. te. qui in palestra
luctatur. et quia fortes uocantur ad
luctam. Ideo palestra ponitur pro
forti. Vnde persius. Qui in te palest
re licet hec plantaria uellant. etc.

Paliurus carduus est aspri
mus. de quo dicit ysidorus. ethimologiarum
xvii. paliurus est herba asperrima et
spinosa. quod autem dicitur paliurus. quia pal
lio herens. ethimologia est. Virgilius — Ca. ix. d.
in bucolicis. pro molli uiola pro pur
pureo narciso. Carduus et spi
nis surgit paliurus acutis.

Palma est manus digitis ex
pansis. sicut contractis pug
nus. Ita dicit ysidorus. xi. ethimologiarum. — Ca. j.
Vnde dicitur palma quasi pansa. a pan
do. dis. di. dere. passum. quod est ex
tendere. et dicere. referre. manifesta
re. aperire. Vnde pando. das. dui. i. c
uus. Ita dicit huguicio. Non tamen
uisus dorsales. scilicet inferius pandum. — R.
sursum dat cornua curuum. pan
dum genexi. non curuum dicito ce
lum. Omne tamen pandum potest esse cur
uum et econuerso. diuersis respectibus. Alii
usus. pando pansi. panseo passum. — R.
facere supino. Dicens expansum
uenia pergo. nam sequor usum. pa
dere pando. Item a palma. dici
tur hec palma. pro quadam arbore.
de qua dicit ysidorus. ethimologiarum. xvii. — Ca. vij.
palma dicta. quia manus uictris or
nata est. uel oppansis est ramis. in modum

palme honoris. Est enim arbor insigne victorie proceroque et decore virgulto diuturnisque vestita frondibus et folia sua sine ulla successione conservans. Hanc greci phenicem dicunt eo quod diu durat. ex nomine illius avis arabie que multis annis vivere perhibetur. que dum in multis locis nascatur non in omnibus fructum perficiat maturitatem frequenter autem in egypto et syria etc. Item ysidorus. Sola hec arbor vulgo fulminari minime creditur. Item palma dicitur victoria. quia palma arbore victores coronabantur. [margin: .V.] Versus. palma manus palma victoria palma sit arbor. Vel sic. Arbor et extenta manus et victoria palma. hoc palmetum dicitur locus in quo crescunt palme.

Palmes palmitis dicitur ramus vitis. Unde ysidorus ethimologiarum xvii. [margin: Ca. v.] palmes est vitis materia mollis que per novella brachia emissus fructum affert. et dicitur a palma quasi per fecunditatem. Item a palmite dicitur hic pampinus. de quo dicit ysidorus in eodem. pampinus est folium vitis. cuius subsidio vitis a frigore defenditur atque ad [margin: fructus / in ardore] versus omnem iniuriam munitur qui modo alicubi inutilis est. ut et solem ad maturitatem fructus admittat. et umbram faciat. et dicitur pampinus quod a palmite dependeat. Ovidius in xiii. methamorphoseos. [margin: .O.] pampinus in vites abit et que modo fila fuit palmite mutatur [margin: V] de stamine pampinus exit.

Palmus est mensuris agrorum. iiii. digitos habens. sic dicit ysidorus ethimologiarum xv. [margin: Ca. xv.] Sed ysidorus xl. c. super illum locum. celos palmo ponderavit. dicit glosa. pugillus est contractis digitis. pugnus et palmus a pollice usque ad minimum digitum extenta. [margin: manus] Item super ezechielem. xl. calami mensure vi. cubitorum et palmo. dicit glosa. qui recti geometre palestes id est vi. pars cubiti et dicitur palmus a palma. quasi mensura palme. et a palmo hic palmulus diminutivum. sic a palma palmula. id est parva palma. palmula est extrema latitudo remi vel gubernaculi qua mare impellitur. Ita dicit ysidorus xix. Capitulo ii.

Palpitare dicitur tremere. moveri. salire. anelare. sicut qui animam trahit. Item palpare dicitur adulari. blandiri. vel contrectare. sicut facit cecus. Unde palpito. tas. frequentativum hic palpo. palponis. qui palpat vel adulatur. Ita dicit hugutio.

·V· hoc fere eadem uerba scribuntur in pa
pia. Versus. palpat. contrectat. ma
nibus blanditur. anhelat. palpitat.
adulatur. salit. ac tremit. atque
mouetur. palpo manu tractas.
·d· et palpo uocaris adulans. Ouidius
V methamorphoseos. iiii. li. agmen
adulantum media procedit ab aula.

Palpebra est sinus oculorum.
a palpitando. i. mouendo
dicta. Unde dicit ysidorus ethimolo
Ca° j. gi. palpebre sunt sinus oculorum
a palpitatione dicte. quia semper
mouentur. Concurrunt enim in
uicem. ut assiduo motu refi
ciant obtutum. Munite sunt quasi ual
lo capillorum. ut et aptis oculis si
quid incidit repellatur. et somp
no quiescentibus tamquam induti
quiescant. et cetera.

Palus. paludis. dicitur a pale.
dea pastorali. eo quod pa
lus palea. i. iumentorum pabula
nutriat. ut dicit ysidorus ethimol.
xv. palus. pali. dicitur a palam quia
in capto figitur. Unde hic paxillus.
diminutiuum.

Pallium diriuatum est a pal
la. Vel dicitur pallium a pel
libus quia pelleum quia olim super in
duimenta pellicea uestes utebantur
tur. Ita dicit ysid. ethimol.
xix. et dicit quod pallium est quo mi Ca° xxvi.
nistrantium scapule conteguntur.
et dum ministrant expediti discur
rant. uel dicitur pallium a palmo:
quod est mos quia multum mouetur
et fertur. et communiter ponitur pro mantello.

Pango. gis. panxi. dicitur ca
nere. et caret supino. sic
ait huguitio. Unde caueant scriptores
doctrinales qui scribunt. Cum cantum
signat tunc panctum pango su
pinat. Dicit enim priscianus. Ubi
cum. n. euphonie causa que pe
nultimo habent. a. uel. i. ut fin
go. fictum. pingo. pictum. tango.
tactum. et cetera. Nullum aliud ponit
supinum huius uerbi pango. Item
pango. gis. pegi. dicitur implere.
uel iungere. et tunc facit similiter supi
num pactum. Versus. pactum explicat. ·V·
et sensum pango paciscor. Dat pe
pigi panxi canere repellere
pegi. Item secundum huguicionem in
uenitur pango. gis. panxi. pro pa
lum figere et plantare. et forte hoc
accepit a papia. Qui ait. pangit.
palum figit. plantat.

Panis dicitur a pan. quod est to
tum. eo quod omni cibo appo
natur. uel quia omne animal eum ap
petat. Verba sunt ysidori ethi
mol. xx. Et ponitur in multas species panis. Ca° j.

Panes propositionis vocabantur
xii. panes azimi de simi
la mundi valde qui ponebantur
super mensam semper altrinsecus. et
constabant singuli de duabus deci
mis ephi. quas iosephus duos as
sarios vocat. et singulis suppone
batur patena aurea. et super pa
tenam pugillus thuris. Iose
phus dicit phialas aureas su
perpositas plenas thure. In dilu
culo sabbati recentes et calidi
panes imponebantur mense.
et erant ibi inmoti usque ad sab
batum sequens. tunc illis sublatis
et thure incenso super alta
re novi cum alio thure substitu
ebantur. Sublatos vero soli sa
cerdotes comedebant. Unde
sacerdotales dicebantur. Vel et ideo
quia ut ait iosephus dominus pre
cepit quod soli sacerdotes panes
illos formarent et coquerent.
et ponerent in mensa et toller
ent. Ipsi tamen non observave
runt hoc. Dicebantur et panes pro
positionis quia propositi erant co
ram domino in memoriam sempi
ternam. xii. tribuum filiorum israel.
vel porro positi id est longo tempore
positi scilicet per totam ebdomadam vel in
eternum per successionem ponendi.

Item expositiones ponuntur in
hystoria super exo. xxv.

Panificus. a. um. et hic et
hec panifex. in eodem sensu. qui
facit panem. et hoc panificium. dici
tur factio panis. et hec panifici
na similiter dicitur. locus ubi
fit panis.

Phanum est expositum supra
in f. littera. et ibi in
cipit ab f.

Phantasia. et phantasma.
supra exposita sunt in f. littera.

Pannus dicitur a panum quod est to
tum. eo quod ab omni homine ap
petitur. Inde pannosus. pan
niculus. a. um. id est vilibus pan
nis indutus. persius. Ne dum de
terius sapiat pannucia baucis. X

Papaver. herba est somp
nifera. De qua virgilius.
Letheo perfusa papavera sompno. lento
Soporem enim languentibus facit.
Et alia est usualis. alia agrestis.
ex qua fluit succus quem oppion
appellant. Ita dicit ysidorus. ethimologiarum
xvii. et papias addit papaver Ca°. ix.
silvaticum id est agreste cum aceto tri
tum et fronti impositum sedat
dolorem. Succus vero eius si fron
tem ex eo pingas ei qui vigi
lias patitur. sompnum cum so

pore adducit. Macer de uiribz
herbarum ponit tres spēs papa
R. ueris. dicens. Dicunt uim geli
dam siccam qȝ papauis eē. Tres
illi tribuunt spēs flos uni albꝰ.
alterius roseus. rubeꝰ. pallensq;
minoris. flos est. hanc uulgo
dicunt agreste papauer. Euuitata
calidi cum hac harum. Eger si fo
ueat faciem. uel bibat illam.
optatum cōpiet. non mors sit proxima som
pnum.

Papilio. onis. paruū ē aīal
uolatile. qd gallice dr papillō.
Ca° viij. De quo dic ysid. in. xij. ethi
mol'. Papiliones auicule sunt.
que maxime habundant floren
tibz maluis. queqȝ u'miculos ex
stercore suo faciunt nasci. et
addit papias. hee sunt auicule. q
lumine accenso queunt. et
circa uolitantes ab igne pro
xime interire cogunt. Item pa
pilio dicitur tentorium. et sumit
nomen a uolatili. eo qd ad mo
dum papilionis uolantis dis
tenditur.

Papirio. onis. est locus.
in quo crescunt papiri. h
papirus dicitur ~~loc'~~ in quidā iūc
cus. Et dr papirꝰ. q. parans
pir. i. ignem. eo qȝ i cereis et
lampadibz ponitur ad ardendū.
et ē femininū gñis. qd patz p lu
canū quia ait i. iiij. Conserit'
bibula memphitis cimba pa
piro. Vide ulius. ī. ū exponi
tur abissus. Memphis ciuitas
est egypti. unde hic et hec mēphi
tis. et hoc memphite.

Papireus. rea. reum. di
citur ad papirum ptin
ens. uel de papiro existens. et
papirio. ea. eū. id. Vide in
fra ubi uasa papirea exponunt'.

Papula sic dicit ysid. in
quarto ethimol'. est paruis Ca° viij.
sima cutis erectio. circumscripta
cū rubore. et ido papula dicta ē.
qsi papilla. Qd sit papilla in
uenies. s. ubi exponitur mamma.
hugucio dicit. qȝ papula ē car
bunclꝰ. Sunt enī papule minu
tissima ulcera. que nascunt' aliq'
i cute. et dolorem afferunt. et scabi
em. et ardorem. et dicunt a papo.
papas. qȝ corrodunt carnem.
papare ptinz ad pueros. Alij
dicunt qd papula dicitur a pape. qd
ē iunctio admirantis. Quando
enī quis p'mo uidet papulā.
qsi admirans dicit quid hoc ē. uel
simile. Carbunculus morbꝰ est.
sic dictus. eo qȝ in ortu suo rubet

cindat9

sit ut ignis. postea niger: ut car
bo extinctus. Verba sunt ysidori
in .iiii. ethimol. Ca. vi.

Parabola sic ait donatus.
est rerum genere dissimilium
comparatio. Et dicitur a para. quod est
iuxta et bole. quod est sententia. quia si
militudo siue comparatio ex similibus
supposita iuxta summam. ut cum semen
ponitur pro euangelio. leo pro christo.
Semen est uerbum dei. vicit leo de
tribu iuda. et quia methaphora.
paradigma. et parabola. quamuis ponuntur
pro similitudine non differunt quid
sit parabola iam patet. Methapho
ra ut dicit donatus est rerum uerborumque
translatio. Expressius dicit ysidorus in
Ca. xxxiiii primo ethimol. Vt ait. Methaph
ora est alicuius uerbi usurpata trans
latio. sic cum dicimus. fluctuare se
getes etc. Et dicitur a metha. quod est
trans. et foros. quod est fero. quia [illegible]
translatio a propria significatione ad aliam. ut
auriga nauis pro gubernatore na
uis. Paradigma sic ait dona
tus est enarratio exempli hor
tantis aut deterrentis. hortantis:
ut de lazaro paupere qui portatus
est in sinu abrahe. Terrentis:
ut de diuite epulone qui sepul
tus est in inferno. Et dicitur paradigma:
a para quod est iuxta. et digma quod
est dignitas. uel nomen. uel decus.
uel gloria. quasi propositio exempli. uel ex
emplum dicti. uel facti alicuius. aut ex simi
li aut ex dissimili genere. conueniens ei. sic di
cit ysidorus. Sed ista differentia uel proprietas. sepe
confunditur a pluribus. Item proprias
dicit. parabole grece. latine prouerbia uo
cantur. eo quod in ipsis sub comp
aratiua similitudine uerborum. et ymagi figurarum
nes ueritatis ostenduntur.

Paraclitus. id est consolator dici
tur spiritus sanctus. qui consolatur
nos in omni tribulatione nostra. Item
paraclitus. id est aduocatus. dicitur filius. qui
interpellat pro nobis apud patrem.
Et dicitur paraclitus a paraclisis gre
ce. quod est consolatio. uel aduocatio
latine.

Paradisus est locus in orien
tibus partibus constitutus. cuius uo
cabulum in latinum ex greco uer
titur ortus. Porro hebraice
eden dicitur. quod in nostra lingua de
licie interpretatur. quod utrumque
iunctum facit ortum deliciarum.
Est autem omni genere ligni et po
miferarum arborum consitus. habens
etiam lignum uite. Non ibi fri
gus. non estus. sed perpetua ae
ris temperies. E cuius medio
fons prorumpens totum nemus
irrigat. Diuiditur que in .iiii.

nascentia flumina. cuius loci
post pc̄m homīs aditus interclu
sus est. Septus ē enim undiq;
rumphea flāmea. i. muro
igneo. accinctꝰ ita. ut eius cū
celo pene iungatur incendi
um. Cherubin quoq; angelorū
arcendis spiritibꝫ malis sup rū
phee flagitia ordinatum ē. ut
homines flāme angelos uo ma
los angeli submoueant. ne cui
carni uł spūi trāsgressionis adi
tus paradisi pateat. Ita dicit ysi
dorus ethimol. xiiii. Item in hy
stor. dicit. Eden hebraice. la
tine delicie. grō id est dicē paradi
sum uoluptatis. qd̄ paradisū in
eden. i. in deliciis. Sed a princi°
id est. qd̄ ad orientē. Est. n. lo
cus amenissimꝰ. longo terre et
maris tractu a nr̄a habitabili se
cretus adeo editꝰ. ut usq; ad lu
narē globum attingat. Unde
et diluuii aque. illuc nō puen
erunt. Est etiam paradisus celū
empyreū. et dicit spiritualis q; regio
spiritum ē. Dicit et spirituali paradi
sus uita bāta. uł eccīa. Et dici
tur paradisus qīi parens di uisū. uł
qīi parans uisum. Vide uersus
sup positos ubi expoīt abyssus.
Paralisis. morbus est. q°

membra dissoluuntur. et com
ponitur a para. qd̄ est re. et lisis.
qd̄ est solō. et in paralitic. Ita dicit
huguicō. sedm magistrum qui
composuit doctrinale. componit̄
a para. et lesio. et quamuis lesio p̄
mā sillabā hēat pductam. tamē
breuiatꝰ in composito. Unde h̄ no
men paralisis penultimam hēt p̄
correptam. Unde in doctrinali se
bit. precedente para. breuiatur
lesio longa. sed p̄ dem̄ paralz.
Parapsis. dis. discus. Unde
Iuuenal. Quē multa mag
naq; parapside cenat. et dicit
ysid. in. xx. ethimol. parapsis
est quadrangulum et quadrilaterum
uas. i. paribꝰ absidis. i. lateribus.
absida grecū est. et interpretatur
lucida. et dicitur sic latꝰ edificii. eo
qd̄ lumine accepto per arcum
resplendeat. et h̄ absis. absidis.
id est. Item absis. dicitur principi
um exaltationis planete in
suo circulo. s. illa pars circuli. in
qua incipit eleuari. uł absis.
dicit illa pars circuli. in qua
planeta adeo distat a sole. qd̄
amplius distare nō pōt. Dici
tur ergo parapsis. q. pars hns
absidas.
Parasceue grece. latine

preparatio. sic dicebant feriam
sextam. qz i ea preparabant necia
sabbo. sic et in deserto duplex col
ligebatur manna. Ita dicit ma
gist in histor. et ponit ibidem
gtis ampletis iudei contelbant
uocabulis. Qd aut quidam di
cunt q parasceue compita
para. qd e iuxta. et cena. ne. ul
a paro. ras. et cena. q. iux cena.
ul preparatio cene. accepter qui
uoluerit. ego nusqam assero
grecu diuari a latino.

Pardus. bestia est uaria et
uelocissima. de qua dic
ysidor. ethimol. xii. pardus
scdm prius panthere genus e ua
rium atqz uelocissimu et preceps
ad sanguinem. saltu enim ad mor
tem ruit. Panther aut dcus
est eo qd omnium alium sit ami
cus excepto dracone. siue q
sui gnis societate gaudz et scdm
eand silitudinem quicquid ac
cipit reddit. hic panther. pan
theris. et h panthera. id animal est.
pan. n. grece omen dicit. et est
bestia minutis orbicul super
picta et semel omnino parit.
et h est causa. Nam perm ca
tuli in utero matris coaluere et
ad nascend uiribz pollent. uul
uam tanquam obstantem par
tui unguibz lacerant. et ita cor
ruptis et cicatrosis sedibz ge
nitale semen infusum non
erit acceptum. sz irritum resiliat.
Nam dicit plinius. Alia aia cum a
cutis unguibz frequenter pe
re uitantur. enim intrinsec se mo
uentibz catul. Coalo. lis. lui.
coalere dicit crescere. et inueni
tur coaleo. les. in ead signe.
Vn coalesco. cis. inchoatiuu.

Pareo. res. rui. dz obedi
re. parere. apparere. et
sicut dic hugu. pro obedire constz
supino. pro apparere facit pariciu.
sz raro. et i hac signe oponitur.
appareo. res. rui. apparitum.

Pario. paris. peperi. partum. ul
paritum. dicitur pro fetu facere.
ul labore aquirere. Vn partus.
pta. ptu. i. acquisitus. et hic par
tus. tus. tui. i. actus. ul passio
pariendi. ul id qd paritur. et h
et h parens. tis. pater. ul mater. parens q
dicitur pro consanguineo. ul affini. Vnde
parentela. i. cognatio. ul consangui
nitas. ul contribulitas. Antiquitus
pario erat qrte coniugationis.
Mod aut tercie coniugationis e. et
facit supinu paritu. tu. qd p
barbarism pparuo. turis. et per

Ca. ij. c.

n posse.

partus . tus . tui . Item facit pi
tum . tu . quod placatur per picturus .
pictura . rum . Composita uero ab
eo omnia sunt que recte coniugationis . et
faciunt preteritum in . ui . et supinum
in ptum . ut appropio . Excipiun
tur compio . et reppio . que faci
unt comperi . et reperi . Et omnia
sunt actiua preter expior . quod est
commune . et opior quod est depo
nens . pro exspectare .

Paries nuncupatur quia sunt sibi
duo partes . uel a latere uel a
fronte . siue enim tetragonum
siue exagonum sit . qui se conspici
unt ex pari erunt . Alias enim
structura facta deformis est .
Ca. xviii. Ita dicit ysidorus ethimologiarum . xv.
Tetragonum dicitur quadrangulum . a
te tetras quod est . iiii . et gones quod
est angulus . Exagonum dicitur
quod habet . vi . angulos . ab ex quod
est sex . et gonos et cetera.

Parietinas ut ait ysidorus
Ca. xviii. ethimologiarum . xv . dicimus pari
etum ruinas . Sunt enim pari
etes stantes sine tecto . et sine
habitantibus . et declinatur hec pie
tina hec ne . penultima producta
secundum regulam preceptam de no
minatiuis [illegible] nominatis in
na desinentibus . Unde eze . xxx

xi . a . dicitur dici . desertis parietinis .
vel quidam male legunt parietibus .

Parius . a . um . a paro insula
dicitur . Unde marmor pa
rium dicitur quod apud parom inueni
tur . et quia paros [illegible] mar
more . Ideo parius quasi dicitur mar
moreus uel ad modum marmoris
planus .

Participare . dicitur partem acci
pere . communicare . Et ponitur ta
les uerbis in genitiuo . Accusatiuo ·R·
potius et non genitiuo . Quum
ablatiuo iungitur participio . Parti
cipo rem . re . participo quia rei .

Parturio . uerbum est meditati
uum . et formatur ab ulti
mo supino . huius uerbi pario . et quia
ponitur pro suo primitiuo secundum
huguicionem .

Partus exponitur supra in compo
ne huius uerbi pario .

Parui pendo . dis . dicitur parum
appreciari contempnere . nullius
ponderis . uel ualoris estimare . et
componitur a paruus . a . um . et pen
do . dis . quod exponitur inferius .
Et nota quod paruipendo . uilipendo
flocci pendo . mancipendo . ni
chilipendo . uncipendo idem significant .

Pasche . uocabulum non grecum
sed hebreum est . nec a passio

ne· qm̄ paschī grece dr̄ pati· Sȝ a
trāsitu· hebreo u̾bo· pascha appllā
tum est. eo qd̄ tūc ex egypto pp̄
di trāsierit. Vn̄ · xiij · Ioh · Scieñ
ihc qȝ uenit hora ei. ut trāseat ex
h mūdo ad prēm · Ita dic̄ ysidor̄.
ethimol̄· vi · In hystor̄ sup eua
gelium sic ambros dic̄. h nomē pas
cha grecum ēē· ⁊ sonare passionē·
Nomē uo hebreū phase· sona
re trāsitum · Aug̃ uo dic̄. he
breum ēē. nō grcū· ⁊ sonare trā
situ· oportune tn̄ ꝯcurrere ī hoc
noīe ꝯgruentiā utriusqȝ lingue·
qui enī patit̄. grece pachī dicit̄.
vnde passio· pascha putat̄. Sȝ ī
sua ling̃· trāsitū sonat · Quare
aut̄ dicat̄ transit̄· hora illa ex
ponitur ī hystor̄ sr̄ exo · xi · v̄ dr̄
sic sup illd̄ · est enī phase · i · trā
sit̄ dn̄i · Dcā est nox illa trāsit̄.
qȝ tūc trāsiuit angl̄s p egyptum·
percutiens p̄mogenita ab hoīe us
qȝ ad pecus· ⁊ trāsiuit sup tecta
hebreorum· linita sanguīe. et
qȝ agnus ē imml̄r̄ ī trāseūdi ab
egypto · Item dr̄ in hystor̄. sr̄
euangelia· pascha equiuocū ē
ad tria · Velsa enī ī qua īmo
labat̄ agnus. dicebat̄ pascha·
vn̄ mat · xxvi · Scitis qȝ post
biduū pascha fiet · ⁊c̄ · Itē pas
cha dicebant̄ panes azimi·
Vn̄ ioh · xviij · f · Nō introie
runt ī p̄torium · ut nō ꝯta
minarent̄ · Sȝ manducarent
pascha · Itē dicit magr̄ ī hys
tor̄ · qȝ declinat̄ pascha· pasche·
ul̄ pascha· paschatis · Sȝ ysidor̄
tn̄ dicit pascha· pasche· cui cō
cordat cōis usus [illegible] ecce. Vn̄
Io · xiij · a · Ante diem pasche·
⁊c̄ · ⁊ ī multis aliis locis · illi qⁱ
dn̄t hoc pascha h · tis · credūt
illd̄ ēē grcū · Vide · s · ꝑ exponi
tur neomenia · Aug̃ ī s̄mōe
tcie ferie · Dn̄i scā pasche solle p pascha·
nitatē colim̄. future resurrec
tionis spem̄ · iam uidemus·
Pastoforia grece · dn̄r thala
mi· ul̄ cubilia· ī quibȝ le
uite excubabant ī atriis do
mus dn̄i· quoꝝ cōmemoro fit
ī ultima uisione daniel̄ ꝓphe· Ita
dic̄ · glō · i · mach · iiij · In hys
tor̄ · aut̄ sup · iij · ꝛ · dicit̄ sic · ·li·
In porticibȝ latum erant pa
stoforia · i · loca secreta ad co
medend · ī quibȝ sacrificantes·
de ꝑtibȝ sacrificioꝝ que eos ꝯ
tingebant· uescebant̄ coram
dn̄o · Quidā tn̄ uolunt · qȝ ibi
tm̄ uenientes a foris de finib̄
isrl̄ comedebant · ⁊ ob hoc dici

Itē pascha d̄ agni · Mat · xxvi ·
v̄ uis parem̄ t̄ comedere pascha·

pistoforia. q. s. ibi pascunt
forenses. Mag. credo contrario.
qui dicit pistoforia grece latine
thalami dicuntur.
Pastoralia dicuntur pastorum
loca. pascendis animalibus ap
ta. amoena. i.
Pastino. nas. dicitur colere.
plantare. fodere. fimare.
et dicitur a pasco. cis. vel a pas
tus sic dicit hugi. et proprie pertinet
ad ~~uigilias~~ vineas plantan
R. das. Versus. Pastino quando fimo
vitem. fodio. colo. planto. Unde
hoc pastinatum. i. uinea nouella.
Item pastinatum sicut ait ysid.
Ca. xiiij. in fine ethimol. uocant agri
cole ferramentum bifurcum quo
semina panguntur. i. plantan
tur. et uidetur uelle quod pasti
natum a pangendo. i. plantan
do. dicitur. Quidam dicunt pastina
re. id est quod pepullare. et tunc forte
a pangendo dicetur. Vide supra. sig
nificationes pango. Item pastino com
ponitur repastino. Unde repas
tinare. dicuntur uinee ueteres. que
refodiuntur.
Passer dicitur a patiendo li
bidinem. quia libidinosa
auis est. vel dicitur a paruus. a. um.
quia paruus sit. Unde ysid. ethimol.
xii. passeres minuta uolatilia. Ca. vij. g.
a paruitate uocata. Item a passere.
dicitur passerinus. na. num. ad passe
rem pertinens. et hic passerinus. vel
passerulus pro filio passeris.
Pater est a quo initium nas
citur generis. Itaque is pater
familias uocatur. pater autem dictus.
eo quod patratione peracta filium cre
at. patratio enim est rei ueneree
consummatio. Ita dicit ysid. ethimo
logiarum. x. Sed hugu. dicit quod pater
grece. pater latine. Quod autem dici
tur pater. quasi pantheoter. i. fuans
omnia. a pan quod est totum. et theoter quod
est fuans. ethimologia est. Dici
tur autem pater multis modis. Na
tura. filiatione. etate. doctrina. re
uerentia. vel dignitate. Unde gre
cismus. Est pater hic cura. pater R.
est alius genitura. Hic pater
etate. pater ille uocatur honore. At
summum regem notat ipsa crea
tio patrem. Item a pater dicitur
patrisso. sas. i. imitari patrem.
sicut a mater matrisso.
Paterfamilias dictus. eo quod omni
bus in familia sua. pro his
seruis. tamquam pater filiis. paterna
dilectione consulit. seruorumque condi
tionem a filiorum affectu non dis
cernit. Sed quasi unum membrum am

plectitur. Qui aut(em) siq(ue) do
minant(ur) in servis. h(ec) se no(min)e ne
q(ua)m reputent appellari. Un(de) au
tem hec nom(en) compo(n)it(ur) a quo ac
centuet(ur) Invenies sup(ra). ubi expo
nitur in familias

Patrare. d(icitu)r facere vel p(er)ficere.
admittere vel o(m)mittere. g(e)n(er)are.
Ita dicit hugucio. Dic t(ame)n sup(er)ius
q(uod) ~~p(at)rare~~ patrare e(st) opus vene
rium co(n)su(m)mare. Ut ibi. Quid
facis o latro. ne sim patr(are) i(n)mare X
p(r)o. i. i(n) masculino. Ista fuit ma
ledicti p(ro) nullo maledicti. Invenies
aut(em) p(at)rare i(n) thobia. ubi dicit(ur). pa
trat amore p(otiu)s sup(er)q(ua)m deceat ho X
nestas. (et) c(etera). (et) inde patrat(us). i. p(er) leg
act(us) invenit(ur). Gen. xliiii. g. Pris.
co(m)ponit(ur) i(m)petro. tras. i. exorare.
q(uo)d petit(ur) optinere. p(er)petro. tras.
idest p(er)agere. (et) p(ro)p(ri)e i(n) malo. repa
tro. tras. i. iterum patrare.

Patriarcha interpretatur
p(ri)nceps p(at)rum. Et compo
nitur a p(at)r(e). (et) archos q(uod) e(st) p(ri)nceps.

Patrimonium dicit(ur) heredi
tas patris.

Patricida dicit(ur) qui vel que
patrem occidit. Et co(m)po(n)it(ur)
a pater. tris. (et) cedo. dis. ce
cidi. de. cesu(m). su(m). quod e(st) scindere.
vel incidere.

Patronus dicit(ur) defensor.
qui affectu p(at)rno alios defe(n)
dit. Et inde patrocinor. naris. i.
defendere. (et) co(n)struit(ur) cu(m) dativo. et
h(oc) patrocinium. p(at)rocinii. vel defensio.

Patruelis (et) patruus. expo
nitur s(upr)a. i(n) s. ubi expo(n)it(ur) fr(ate)r. p.

Paulus. a. um. i. parvus vel modicus.
et co(m)pa(ra)t(ur) ut dic(it) hugu(cio).
paulus. (et) per. paulus est ab
lativus p(ro) l(oc)alis. h(uius) nominis paul(us). la
lu(m). q(uo)d est parvu(m) vel modicu(m).

Paulo ante. (et) paulo post
aliquib(us) videnti(ur) dictiones
composite. hugucioni aut(em) vi
detur potius q(uod) utrobique sint due
posite p(ro) una.

Paulo (et) paulu(m). h(ec) sunt no(m)i(n)a
ponu(n)tur t(ame)n adverbialit(er).

Paulominus po(n)it(ur) e(ss)e dictio co(m)
posita a paulo. (et) minus. ut
fiat accentus i(n) antepenultima silla(ba).
(et) tunc est adverbiu(m) remissivu(m). (et) po
nitur p(ro) fere. Unde in ps. paulo(minus)
consumaverunt i(n) terra. (et) q(uon)i(am) sunt me
due partes. (et) s(ub) duob(us) accen
tib(us) debent p(ro)nunciari. Unde
paulominus minoratus est ab
angelis. Ita dicit hugu(cio). et
concordat cu(m) g(re)cismo. ubi d(icitu)r.
Si paulo minus est ordo co(m)par R.
ussi. Significat(ur) h(ic) fere t(amen) ps

paulo min' una. Compar. i.
cparacom signat. q. d. qn poi
tur cparatie. tuc est oro. qn
ponitur p ferre. tc est deso.
Paululus. la. lu. i. paxil
lus. la. lu. Ambo sunt di
minutiua huius nois paul'. la. lu.
De quo supi dcm est. Vn pau
lulu. 7 paxillu. i. aliquantulu.
Pauimentum. dicit' elabor
atum solu. edie. ul' uia
Et dicit' a pauio. uis. pauiui.
pauire. qd' ferire. pute. cede.
qr pauimentum semp pedibz
feritur. ul' qr de lapidibz ce
sis fit. Vn pauimento. tas. di
pauimentu facere. ul' pauimto
ornare. Ita dic' hugu.
Pauo. onis. nomen de sono
uocis hz. cuius caro ut re
fert b's aug'. xxi. de ciuit'. di.
tam dura e. ut uix putredinem
sentiat. nec facile coquat'. qr
sequit cu incredibile uideret'
tur. eueit ap' kartaginem no
bis apponetur cocta h' auis.
auis. de cuius pectore pulpa
rum. qntu uisu est decptum
seruari iussimus. 7 post tantu
spacium dierz. quo alia qcu'qz
caro cocta putresceret. platu
atqz oblatu. nichil nim offen
dit olfcm. Itemqz repositu pd'
dies amplius qz. xxx. qd erat
inuentu e. id. 7 post annu. n' qa
aliqntulu corpulentie siccioris
7 ctractioris fuit. Pulpa. pul
pe. di caro. sine pinguedie. sic
e tumida 7 grossa caro. q est i
bchijs 7 cruribz. Et d' a pul
so. pulsas. qr palpitat. 7 resi
lit. 7 qr talis caro. suauis e et
delectabil'. qnqz ponitur p adula
tone. Nd aut' di pauo. qi pa
uorem uehens ore. ethiolia e.
ht eni horribilem uoce 7 se
pe pauorem icutit audienti.
Vn uslus. Voce sathan pen
naqz cherub. cauce dracone.
furtiuo gssu. designat pauo la
trone. Et nota q. y. pul. px. f.
inuenit' hic pauus i eccs signe. v'
h' paua dicit' femina.
Pauper. di. qi paru potes.
ul' qi paru pars. ul' pu i
pans. Sic pauus di. qi pu ua
lens. Vn o' uslus. -g. pauos. v'
exponitur mendic'.
Paxillus. dicit' paruus pal'.
diminutiuum est a pa
lus. pali.
Pectus a quo pectusculu.
diminutiuu dicit' a pecto.
pectis. pexui. ul' pexi. pecte. pexu.

pexui. qd est pectinatu· ul' pecti
ne ornare. Asper eam posuit pec
tui· in pt'ito. s; modo no est in
usu. & dicit' pectus. a pectendo.
q' mulres in pectore sibi solent
pectere capillos. Vl' dr a plec
to. tis. plexi. qd e punire. v'
berare. flecte. ul' ad uirgis co
ponere. eo qd sit plexu inter
eminentes ~~mamillas~~ mamil
larum ptes. Q' aut' dr pect'.
qsi pti thorus. ethiolia est.
Vn hic. & h pectoral'. & h pecto
rale. ad pect' ptinens. & hoc
pectorale. dicit' zona circa pt'.
sic' hnt equi. It' a pecto. tis. h
pecten. s. instrm pectendi. ul'
texendi. plectru cithare. infi
oz pubes uiri. ul' mlris. rastru.
quida piscis. qui platz gallice
appellatur. agmen. ul' chorea. Vn
usus. Pecten agit telas. Lendes
trahit. os sbit aures. Mulez.
& e pubes pecten. & ordo sil'. De
pmo dicitur i. vi. methamor
pho. Percussi feriunt inserti p
tine dentes. De scdo dicitur
i. iiii. eidem. Sepe citharia eo
deducit pectine crines. De
tcio. oracl'. Pectinibs patul'
iactat se molle tarentu. De
iiii. dr in theodolo. Tirnicus
quates commouit pectine manes.
De. v. Iuuenal'. Inguina t'
dunt' medias cu pectine nig'.
Pro chorea ponitur in statio v'
dicit'. Pectine amozonio quo
gatur orbe latenas. Pro ra
stro ponit ouidi. dicens. Ra
ro pectine uerrit humi.

Peculiu. dr pecunia. de pe
cudibz hita. & dr a pecus.
pecudis. ul' a pecunia. ul' vius
ut dicit hugu. peculiu e pprius
census. ex patrimoniu positus.
i ptate filii. ul' serui. sup pecu
lium no ht potestate pr filii
lias. s; tm ille cui' est. & adeo p
prium est peculiu. qz lz filio fac'e
de eo quicquid uult. pt' uolu
tate pris. Vn hic. & h pecu
laris. & h peculiare. ad peculiu
ptinens. ul' pprius. ul' puat'. ul' fa
miliaris. Vide infra pprimo.

Pecunia. qsi pecudia. a pecu
dibz dr. q' olim de corio pe
cudium numi incidebant' & signa
bantur. ul' qz omne patrimoniu
dicebat' ap' antiquos peculiu a
pecudibz. ul' quibz constabat vni
uisa eor substa. Vn & pecuarius
uocabat' qui erat diues. modo
uo pecuniosus. Ita dicit ysid.
ethimol. xvi. Ca. xvii.

Pecus · dis · femininū ē ·
pecus · coris · neutrum ·
Antiqui etiam dicebant · h pe
cu · Vn̄ ⁊ h pecua · pecuū · in
pl'ali dicebant · Ita dicit pisci
anus · Pecus aut̄ sic ait ysi
Cā · i · a · dorus · ethimol' · xii · dicimus
om̄e qd̄ hūana lingua ⁊ effigie
caret · ppe aut̄ pecor nomē ·
hys aīalibz accōmodari solz ·
que s't ad uescendū apta · ut oues ·
⁊ sues · aut ī usum hoīm ↄmodā ·
ut equi · ⁊ boues · Diff't aut̄ ī
ter pecora · ⁊ pecudes · Nam ue
tēs cōiter omīa alia pecora di
xerunt · pecudes aut̄ tm̄ illa
q̄ eduīt · qi pecudes · ġnalr aut̄ē
pecus a pascendo uocat̄ · Sed m
modo nos ūo · pecora dīr maio
ra alia · ut boues · equi · asini · pe
cudes minora · ut oues · capre ·
⁊ porci ·

Pedagogus dicit̄ ille qui
puerū studentem sequi
tur · ⁊ cui puul' assignat̄ · Et
dr̄ a pedos · qd̄ est puer · ⁊ gogos ·
qd̄ est ductō · ul' a pedos ⁊ ago ·
agis · eo q̄ agit ⁊ ducit puerū ·
et lasciuientē refrenat eta
tem · Vn̄ h pedagogiū · dicit̄
magisterium · ul' officiū peg pedā
gogi circa puerū · ul' locus ī q̄ pu
er eruditur a pedagogo ·

Pedalis dicitur ad pedem
ptinens · ul' mensuram
pedis hn̄s · ⁊ ī hac signe poī
tur · ge · li · b · Vbi dicit̄ · Veti
tus tue pedal' prisiōis eue · qi
di · ita pcedet regnū tuū · q' n̄
passus pedis de t'ra remaneb
t · ⁊ declinat̄ h · ⁊ h pedal' · ⁊ h
pedale · ⁊ componitur sesquipe
dalis · bipedal' · Vn̄ orac' ī ser
monibz · Ad sūmū tot' modu
li bipedal' · ⁊ cō · ⁊c ·

Pedes · peditis · a pede dici
tur · uir siue mulier pedib'
ambl'ans · pedibz p equo ambl'
ans utens · hic caueat̄ quorū
dam abusus · Q' dīr · Nos ibi
mus pedes · Nos uenimus pede ·
cū debent dice · nos ibimus pe
dites · nos uenimus pedites ·

Pedest' · id est qd̄ pedes · ul' pe
dibz ambl'ans · Et decli
natur hic pedest' · h pedestris ·
hoc pedestre · Campester · celeb
alac̄ qz · salub · equst' · Siluest' · vo
luc' · acerqz · celerqz · pedest' · Js ī · · B ·
hys in bis quinqz tenet h' er ·
⁊ h is · ⁊ h · e · Sic qz sequester
erit · ūnctūqz palust' habet · Jn
ueniūtur tm̄ p'ua noīa al'r de
clinata · ut dicit̄ · hic ⁊ h cam

pestris. et hoc campestre. et sic de aliis. sicut patet per exempla Prisciani. Sequestris tamen raro invenitur tertie declinationis. sicut dicetur infra ubi exponitur. et similiter palustris raro invenitur. licet in Prisciano scribatur. Sed communiter dicitur hic et hec palustris. et hoc palustre.

Pedica. que pedem capiens. dicitur cathena vel vinculum pedum. sicut manica manuum. Item pedica est quoddam instrumentum quod absconditur in terra ad capiendum aliqua per pedes. Unde Ovidius in .xv. methamorph. circa medium. Rethia cum pedibus laqueosque artesque dolosas. Tollite nec volucrem viscata fallite virga.

Pedissequus. qua. quum. qui pedes sequens. dicitur famulus. vel famula. qui vel que sequitur pedes domini vel domine. pedissequus vel pedissequa dicitur et scribitur ultima sillaba per .q. non per .c. Si enim scriberetur per .c. diceretur pedisseca. qui pedes secans. et a seco secas. et non a sequor sequeris componeretur. In omnibus antiquis et correctis bibliis scribitur per .q. iii. Reg. xx. c. et hester. ii. c.

Peiero. ras. dicitur periurare vel periurium committere. et componitur a per et iuro. iuras. sed subtracta .r. et mutata .u. in .e. correptam dicitur peiero. pro periuro. sicut supra. Secundum quosdam est ubi exponitur deiero. quare dicunt quod peierare est facere contra assertionem simplicis verbi. periurare autem contra prestitum iuramentum. Unde versus. Peierat affirmans. sed periurat sacra frangens. Abiurat patriam. nunquam rediturus ad illam. Adiurat. vel coniurat querens dubium quid.

Pelex. pelicis. dicitur concubina. a pelliciendo. id est decipiendo dicta. eo quod pelliciat. id est decipiat leccatorem. et subtrahitur ibi unum .l. Unde per simplex .l. scribitur pelex. Unde et pelicatus. tus. tui. id est concubinatus. secundum premium cum pelice. Vel dicitur pelex a pello. pellis. quia adveniente sima uxore pellitur a domo. vel quia propter eam uxor pellitur. Ita dicit hugutio.

Pellicanus est avis egyptia. habitans in solitudine nili fluminis. Unde et nomen assumpsit. Nam canopos egyptus dicitur. Fertur autem si verum sit occidere ~~filios~~ filios suos. eosque per triduum lugere. deinde seipsum vulnerare. et aspersione sui

sanguis uiuificare pullos suos.
Ca. viij. d. Ita dicit ysid. ethimol. xij. Et
secundum priscianum pellicanus est auis
propria in solitudine delectatur. Est et
aliud pellicanorum genus. in Nilo
fere cignis simile. nisi quod paru
lo maiores sunt. quos quidem ono
crotalos uocant. Idem pelli
canorum duo genera dicuntur. Vnum in
aquis est. et esca eius pisces sunt.
et unum in solitudine. et esca eius
alia uenenata ~~alia~~ hoc est serpen
tes. et cocodrilli et lacerte. et dicit
hugu. quod secundum quod dicitur canopus.
canopi quod est egyptus. corripit pe
nultimam. uel componitur a pelle
et canus. a. um. eo quod canam habet
pellem. et tunc producit penulti
mam. Credo quod communis usus ecclesie gal
licane eam semper corripit.

Pellicio. pellicis. pellexi. uel
pellicui. cere. lectum. uel licatum.
dicitur decipere. Vnde pelliciens. per
ticipium. i. decipiens. et pellax.
cis. id est quod fallax. omnis generis. Vnde
pellaciter. i. fallaciter. uel fraudulen
ter. et hec pellacia. i. fraudulentia. uel
fallacia. Componitur autem pellicio. a per.
et licio. cis. cui. uel lexi. licatum. uel
lectum. quod est trahere. sed non est in
usu. Ita dicit hugu. secundum pri
scianum. composita alicio. tamen in
lexi. faciunt preteritum. preter elicio. e
lici. elicitum. ne si elexi diceretur
ratio principium elicius fieret. et
esset dubitatio signis. Sed antiqui
pellicui. et allicui dixerunt. Elice
re est quod extrahere. educere. extri
uocare.

Pellis. i. cutis. dicitur a pellen
do. quia pellit corporis iniurias. ipsum
exterius tegendo.

Pelta a pellendo dicitur. scilicet scu
tum breuissimum. in modum medie
lune. Ita dicit ysid. ethimol. x
viij. Vide illius dicitur ales. G. ponitos
uel exposuit clipe. Ca. xij.

Peluis dicitur. quia pedum lauan
dorum uas.

Penetrale. lis. et hoc penetral.
penetral. dicitur secreta camera. se
cretius. i. interior locus in domo. uel
in templo ubi dabantur oracula. et
ponitur quandoque pro domo. Ita dicit
hugu. Et dicitur penetrale. uel penetral.
a penetrando. ysid. autem ethimol.
xv. Sic ait. penetralia secreta Ca. iiij.
sunt oraculorum. et penetralia dicta sunt.
ab eo quod est penitus. et hec est pene in
tus. quod dicatur hoc penetrale mul
ta occurrunt exempla. Vnde lucas
in secundo. Ante ipsum penetrale deo
semperque calentes. Conflagrauere
focos. Id est. v. Impulit illa pi X

uens adita penetrale remoti.
.o. Ouidi in primo methamorph. Tec
ta que culmus rapiunt penetra
x lia sacris. Jo. xi. Mons celius
ignaui domus et penetralia somp
ni. Et in datiuo et ablatiuo pluralibus
facit penetralibus. non penetra
bilibus. Unde uirgilius eneid. vi.
x .a. laurus erat tecti medio in pene
tralibus altis. Unde patet quod in pluralibus
debet dici. In penetralibus regum
nostrorum. non in penetrabilibus ut quidam
dicunt et male. Et similiter amos. iii. d. et
vi. f. et ca. xxiiii. d. debet legi pe
netralibus. Et nota quod a penetro. tras.
dicitur hic et hec penetrabilis et hoc penetra
bile. et hic et hec et hoc penetralis et hoc penetrale.
Et sic dicit huguicio: penetrabi
le est quod penetratur. uel quod aptum est
penetrare. penetrale autem quod pene
trat. uel aptum est penetrari. tamen
quandoque ponitur unum pro reliquo. Vi
de. s. ubi exponitur docilis.

Penitentia dicitur quasi punientia.
eo quod homo in se punit quod
male admisit. Ubi sic ysidorus ethi
mologiarum vi. B. uel dicitur a penitendo. tes.
Ca. xix. Quod autem dicitur penitentia quasi pena tenens ethi
mologia est.

Penitudo. tes. tui. dicitur a pena.
quia sic ait huguicio. pena agit
ut peniteamus. Unde penitere dicitur quasi
penam tenere. et est ethimologia. et
construitur penitudo cum genitiuo. ut
penitudo peccati. et hoc ut in
nominatiuo. Sed in propria
locutione utimur. ut in diuina pagina.
cuius constructio patet per hos uersus.
Penitet. et tedet. miseret. pudet
et piget ista. Accusatiuis iunguntur et
genitiuis. Ut penitet me peccati. Pe
nitemini antiqua est gramatica. Forte
antiqui dicebant. penitetor. pe
nitens. penitudo. id est quod penitentia. .x.

Penna. a pendendo dicitur quia
auxilio pennarum aues uo
lant. et in aere pendent.

Pentacontarchus appellatur
princeps sub quinquaginta. et dicitur
a penteconta quod est. l. et archos quod
est princeps. In multis libris falso exponitur
in glossa i. mac. iii. g. Sed hec est uera
expositio. Et credo quod glossa uicio scriptorum
in multis libris corrupta sit. Unde
illius istam posiitionem exponite etiam.

Pentapolis. sic scribitur in ystoria.
regio est in confinio arabie.
et palestine sita. dicta a quinque
ciuitatibus ipsorum. que celesti ig
ne consumpte sunt. i. sodoma. gomor
ra. adama. seboim et bale. ipsa est se
gor. terra amplius ab ierosolimis olim ubi
rima. Nunc autem deserta atque exusta.
Nam per scelera incolarum de celo descendit
ignis. qui regionem illam in cinerem dis

167

solutum. cuius umbra quedam et
species in fauillis et in arboribus ip
sis. etiam adhuc uidentur. Nascuntur
etiam poma uirentia. sed tanta spem
iudicantis. ut edendi desiderium gig
nant. ac resoluuntur in cinerem. fu
mumque exhalant. quasi adhuc ardeant.

Pentecoste. supra exponitur.
Ubi exponitur neomenia.
cum aliis festiuitatibus. Et dicitur pente
coste a penta quod est quinque et coste.
quod est decem. quasi quinquies decem.
idest quinquaginta. quia quinquagin
ta dies sunt inter pascha et pentecho
sten. utroque tamen die incluso. Et
nomen quod declinatur hec pentechos
the. his. thes. Inuenitur etiam hoc
pentechoste indeclinabile.

Penula sicut dicit ysidorus. ethi
mologiarum. xix. pallium est cum
fimbriis longis. Glosa autem super thimo
theum. iiii. dicit sic. penula uestis erat
consularis. qua induebantur consules.
ingredientes curiam. de qua si queritur.
Unde paulo accidit. uideo. roma
nos hunc habuisse consuetudinem. quando
monarchiam totius mundi sibi acqui
rebant. ut quecumque gentes cum pace
et coronis eis occurrissent. dar
ent eis libertatem in tantum. ut fratres
eorum dicerentur. ciues quoque romani ap
pellarentur. dabant quoque potestatem
edificandi curiam et habendi consules.
sicut et ipsi habebant. pater igitur pauli de
giscalo oppido iudee. ubi natus fu
erat. translatus est in tharsum cilicie.
quoddam autem tempore uenientibus roma
nis per ciliciam occurrit eis ipse cum
aliis tharsensibus. ut potentior nobilis.
exceperuntque eos cum pace. tunc ro
mani concesserunt eis predicta. ibique
pater pauli penulam accepit. post
cuius mortem ob recordationem eius.
hanc uestem sanctus paulus retinuit. uel
penula dicitur hic. uolumen legis. Unde
Ieronimus ait. Uolumen hebreum
replico quod paulus iuxta quosdam.
penulam uocat. Versus. Est amo
testis quod fert penula uestis. Io
nimus fatetur quod sic liber intitulatur.
Vel quod ponitur pro ueste dicatur
a pendeo. des. quasi pendula quia
longe fimbrie ab ea dependent.
uel dicitur a penus quia penu scilicet ea
in presse utuntur. et forte eam
primo inuenerunt. Penula dicitur uel

Penuria dicitur inopia egestas.
stas. paupertas. et proprie que est
in penore. id est in cellario. Et
enim dicit hugwicius. peno grece la
tine dicitur nutrio. Unde hic peni.
peni. et hic penus. peni. et hic penus
penus. penui. et hic penus. ris. nui. et hic
penum peni. et hoc penu indeclina

capra. que uel
pene nulla.
Iuuenalis in v.
Iupiter et
mihi o si
laret penula limbo.

bile. et hec penus. penoris. omnia in
eodem sensu. scilicet cellarium quia in eo repo
nuntur ea quibus homines nutriuntur.
Unde penuria dicitur a penu. sed hu
ic rationem quod non videtur esse verum. quia pe
nus sua corripit primam sillabam. unde
uirgilius eneid. i. g. Circa penum
struere et flammis adolere penates.
penuria autem suam eam producit. unde
uirgilius eneid. vi. a. Consumptis
hic forte aliis ut uertere morsus. exi
guam in cererem penuria degit ede
di. Unde melius dicitur penuria quasi peni
gia a pena et urgeo. es. uel a pena
et uro uris quasi pena urens. uel
urgens.

Pepo. onis. id est quod melo.
melonis. Ita dicit hugutio. et est generis
communis. sic autem ysidorus ethimologiarum. xvii.
Unde et papias. Pepo grecum est. uel
et origo eius latinis incerta est. Est
quidem nature nimium frigidioris.
difficile autem digeritur propter naturalem
rigorem. Ideo autem non nullis cum
aceto consumitur. et cum aliquid calidi
aut cepe aut pulegii prauiserint.
mingitur et egeritur. Item in auro
ra scribitur sic. Ollarum carnes
peponum fercula porros. Cepas
per manna turba gulosa petit. et
sequitur. pepones signant quasi ma
la dulcia tantum. Oecta sunt sop
nus. gaudia blanda quies.
Porri uel cepe. mala significant aspe
ra tantum. Sunt ruxe. sanguis fur
ta. rapina. dolus.

Pera. secundum papiam. pellis
est caprina a collo pendens.
peruncta usque ad lumbos. Est
autem habitus heremitarum necessarius ad operis
exercitium. hec et melotis uocatur.
Item pera dicitur sportella uel man
tica. Communiter autem pera dici
tur sacculus ille quem portant pe
regrini sub ascella et pendet a collo.
et dicitur a peri quod est circum. quia
circa collum suspensa portatur. Secundum
magistrum in hystoria super. i. regum. xvii. dicitur
quod est uas in quo mulgetur uel pa
nis portatur. Gallia appellat
peram pastoralem panetariam. scilicet re
ticulum in quo pastores portant panem.

Peragrare. dicitur circuire.
perambulare. inquirendo per
uagari. perrare. peruadere. agrum
girare. et dicitur a peri quod est circum.
et ager. Qui enim peragrat agros
girat. uel componitur a per et
agro agras quod non est in usu. Item
peragrare est sine certa mansio
ne. huc et illuc ire. Unde peregre
aduerbium. id est ad peregrinandum et significat
de loco ad locum et in loco. sic autem
hugutio. Unde peregrinus. na. num.

Ca. x.
aut

Item a pigro. pigras. pigritatu
rus. et pigritar. pticipia dnr.
Percussura. p̄pi nummisma
tis. i. mac. xv. a. appella
tur fabricatio p̄re monete. in qua
s; p̄cussio fit militis p̄cussioni
bus. p̄cussinta. id est q̄ p̄cus
Percute i ore gladii. sic
id est. q̄d percute i gladio.
t est quidam mod' loq̄ndi. ul'
ponitur ibi os. p̄ uastatone. ul'
deuoratone.
Perdix de uoce nom h̄t.
auis dolosa. atq; immunda. Nā
masculus i masculū insurgit.
t obliuiscit' sexū libido p̄ceps.
adeo aut' fraudulenta est. ut
alti oua diripiens foueat. S;
fructus fructū nō h̄t. Deniq;
dū pulli p̄pe uocem genitris
audierint. naturali q̄dam in
fouet stictu. hanc que relinquunt. et
ad eand' que genuit. reuertunt'.
Ca. bij. g. Ita dic' ysid. ethimol'. xii.
Dicit' aut' pdix a p̄do. p̄dis q̄
est amittere. dele. destruere.
dicit' eni hugit. q; si mascul'
nidū sue p̄iugis inuenit. dest'
it. et oua absorbet. ul' d' a p̄er
dendo. q; alti oua p̄dat. et fo
ueat. ul' q; destruat nidū. l'
dicit' a p̄dice. nepote dedali.

qui s̄cdm fabulas i illā auem
d' fuisse mutat'. Et nō q̄d p̄
aue declinat' h pdix. Vn̄ ouid'
dis methamorph. viii. Gar
rula ramosa p̄spexit ab ilice p̄
dix. Nec te moueat q̄d dicit
glo. ye. xvii. sup illū textum.
pdix fouit. q̄ nō pepit. V' di
cit. pdicem quoq; pugnacē
dnr et immūdū. ut palma sit
uictoris polluere uictū. cū
sit eni epicheno. i. uno ge
ne. s. femino. designās mascu
lū et feminā. p̄ adiectiua mas
culina designat pdicas uiaricq;
scilz mascl's insurgit i masculū.
Perendie. i. p' cras. ad
diuinum temporis. et dicit'
perendie. respectu futi t̄pis. sic
nudius tertius. respectu p̄titi. et co
ponitur a perempta. et una die.
q; dies crastina ~~p̄ponitur~~ peri
mitur. cū d' perendie. i. post
cras. sic ~~p' cras~~ postriduo. i.
p' t̄tiū diem. Item a perendie.
dicit' perendino. perendinas. i. mo
rari p̄ unū diem. et ponitur
q̄nq; simplr p̄ morari et cunctari
ponitur. inuenit' p̄ p̄longare.
ul' cponitur perendie a perimi et
die. et inde perendinare. i. unum
diem. ul' plures i cras trahe.

.o.
x
Ca.

Ita dicit hugucio.

Pergo. pgis. perrexi. pergere.
dicitur ire. Et componitur a
per. et rego. Unde dicitur pergere.
quasi perfecte se regere. vel componitur
a pede et rego. unde pergere quasi pede

Pergere. ire. dicitur. inde Eregere.
prope ire. vel preparare se ad per
gendum. gen. xlviii. a.

Peribolus dicitur murus exterior
qui cingebat gazophila
cia cantorum custodientium alta
re. Ita exponitur in glosa. eze. xlii.
b. Item in. i. mac. xiiii. g. di
cit glosa. peribolus grece. dicitur mu
rus atrii domus domini qui totum tem
plum per quadrum ambiebat in cir
cuitu. sicut ait beatus ieronimus. in expositione
eze. prophete. libro. xiii. In loco igitur ce
lebri atrii domus domini ponebā
tur tabule eree. in confirmationem quibus
fuerat per scripturam sacerdocium
symonis et filiorum eius. Et com
ponitur peribolus a peri. quod est cir
cum. et ambulo. las. quia in circui
tu ambulat. i. circuit templum.
hugucio dicit quod hic peribolus.
et hoc periboluum. dicitur deambula
torium. deambulacrum. spacia
torium. perambulatorium.

Ca. xxv. g. Perichelides sicut ait ysidorus.
ethimologiarum. xix. sunt apud fe
minas crurium ornamenta quibus
gressus earum ornantur. Hugu
tio autem dicit quod perichelis dicitur ornamen
tum mulierum circa brachia. vel po
cius circa crura. quo gressus earum
ornantur. et componitur a peri. quod
est circum. et chelon quod est curvum.
Unde chelon grece. dicitur brachium.
sive crus propter curvitatem. Unde
chele. dicuntur brachia scorpionis.
propter curvitatem. et hic chelis dicitur
cithara. quia in modum brachiorum est
curvata. Item chele chelarum.
dicitur signum quod libra dicitur. quia ex
pedibus virginis. et brachiis scor
pionis efficitur. Et nota quod declina
tur. hec pichelis. huius pichelidis. Unde
oracius in libro epistolarum. Sepe refert o.
metris acumina ~~refert~~ sepe
cestellam. Sepe pichelidem rap
tam sibi flentis. vel more ... an
tiqui solebant scribere pichelides.

Perusima est purgamen
tum fri. vel pomi. et quicquid
de nugacia ut purgatior redde aliquid.
tur abicitur. ut limatura eris.
purgamentum tritici cum ventilatur.
et lini. et quelibet domorum quisquilia.
et dicitur a peri quod est circum. et sima.
sima. simum. quod est ipsum et seco. circum. vel a semi.
secas. quia circum circa res seca a. um. quod est.
tur et diminuitur. et secundum

h

huguccionem dicitur hec pirpsima pirpsimatis. Versus. Quod purgans de uir re. dicitur esse pirpsima ve- ut suber ponit quisquilias que domum. i. purgamenta uel sordes. Suber dicitur cortex. Unde theodolus. Mutat flebilibus rigidus per corpore suber. Vide supra. ubi exponitur cortex.

Peritus. ta. tum. dicitur doctus instructus sapiens. et comparatur. Unde hec pericia. i. discretio. et dicitur peritus a perio pis. piui. piretum (?) pitum quod est docte instruere. preterea quo quidam compositum esse dixerunt a perio et experio et similia. Sed melius componitur a pario paris. sicut supra dictum est ubi exponitur pario.

Periozoma. tis. est quoddam uestis hominum antiquissima. idest succinctorium femorale quo tantum genitalia contegunt. Alii dicunt quod sit tunica foliis consuta quale dominus fecit ade post lapsum. Ita dicit huguccio. tamen gen. 3. scribitur. Fecit quoque dominus ade et uxori eius tunicas pelliceas. i. de pellibus mortuorum animalium ut signum sue mortalitatis secum ferrent. In hystoria autem dicitur sic. fecerunt sibi pizomata. i. succinctoria quasi bracas breues ut campestria.

nec sine causa de foliis ficuum. quia de succo eorum si tangatur caro hominis inuncta sentit pruriginem ibi. ut per hoc ostensum sit quia pruriginem uoluptatis iam in carne senserant. Et hinc quidam dicunt ficum arborem fuisse prohibitam. Et nota quod pizoma dicitur a peri quod est circum et soma quod est corpus. et secundum hoc deberet dici pisoma pisomatis. Sed per z scribitur. Et ut hic et dicitur pizoma. sicut patet in libris correctis.

Pernicies. perniciei. dicitur mors. uel interitus. Unde perniciosus. sa. sum. dicitur mortifer. letalis. pernicie plenus. Et hic et hec et hoc pernix. cis. i. perniciosus destructor. et corripit hanc sillabam ni. in obliquis. quam contrario producit pernix. i. uelox quod dicitur a pernitor. pernitis. a quo et pernicies. i. uelocitas dicitur. Versus. Pro pernice citum. pro pernice dico nociuum. Pernicior primi. pernecodat reliquum. Perneco. cas. dicitur strangulare. occidere. perfecte necare. et componitur a per et neco. cas. quod est occidere. strangulare. Versus. A neco dicam ferro necum reliquum. Sic in compositis sensum uariare ualebis.

ale ut p(re)cita. potes duplicare
supina. Ut dicas nectu(m) p(er) sin
gula. siue necatu(m).
Perpendiculum. instrumentum est
cementariorum quod alio nomine
dicitur amussis. i. plumbatum.
quod ipsi dimittunt ad perpendendam
equalitatem muri. Unde hic et
hec perpendicularis. et hoc. lare. Illa
linea dicitur perpendicularis. que sur
usu. sum uel inferius recte dirigitur.
Item perpendiculum dicitur illud unde lebetes
feruntur. et suspenduntur. Set pro isto ce
mentariorum dicitur instrumentum perpendi
culum. a perpendo. dis. quod est in
telligere. considerare. animaduertere. adu
adduce tere. perpe. estimare. libre. metiri.
Istas signes potes colligere ex pa
pia. et deriuationibus huguitionis.
et componitur a per. et pendo. cuius
signes inuenies. supra. ubi exponitur
pendo. Set pro sustentaculo lebetum
dicitur ... perpendiculum. a perpendo.
dis. quia lebetes in eo pendent.
Perperam. aduerbium. i. pra
ue. iniuste. non recte.
Perpetrare. expositum est
supra. ubi exponitur patro. tras.
Perpetuum. cuius principium et
fine carebit. Vide ubi
supra. ubi exponitur eternum.
Perseuerare. dicitur persistere. in proposito

permanere. Unde principium et hec per
seuerantia. Et componitur perse
uerare a per. et seuero. as. quod
non est in usu. Vide infra. ubi
exponitur seuerus. Et ponit papias
differentiam. inter perseuerantiam.
et pertinaciam dicens. quod perseuera
cia in ~~...~~ uirtute est. pertinacia in
uicio in uicio.
Perstringo. gis. perstrinxi.
gere. ictum. i. leuiter stri
gere. leuiter tangere. summatim
dicere.
Pertusus. sa. sum. dicitur per
cussus. uulneratus. conlisus. confractus.
perforatus. et sic sumitur aggregatiue. i.
et dicitur a pertundo. dis. pertudi.
pertundere. pertusum. Et componitur
a per. et tundo. Vide infra. ubi
exponitur tundo.
Pessimo. pessimas. dicitur pes
simum facere. deteriorare. pes
sime tractare. Unde dicitur ex.
xxxvij. d. et hunc nichil pro
deris. et te ipsum pessimabis.
Pessulum. dicitur sera lignea.
qua hostium pellitur cum
seratur. Et dicitur a pello. lis. uel
pessulum. quasi pulsulum. uel quia pel
lendus sum. uel dicitur a pulsus.
pulsa. pulsum. quia pellitur. et re
pellitur. Unde dicitur pessulum.

170

qi pressuri sum·
Pestis· d̄r quidā morbus·
q̄n membra dissoluū
tur· ⁊ putrescūt· ⁊ d̄r a pesti·
gēe· q̄d est humor latine· ul'
dicit̄ pestis· q· pastis a pastē
do· q̄r ueluti īcendiū depascit̄
dū descendit ꝑ totū corpus·
et gignit̄ ex corrupto aere·
Eadem dicit̄ ⁊ ꝯtagiū· ul' ꝯ
tagio· a contingendo· q̄r q̄
contigit polluit· ul' q̄r ꝯtac
tu uni· descendit ꝑ om̄s· Ipā
⁊ inguinaria d̄r ab īguinū
passione· eād ⁊ lues· a labe· ul'
luctu· ul' luendo dc̄a· q̄r tam
acuta est· ut nō hēat spaciū
tp̄is· quo ul' uita spet̄ur· ul'
mors· s; repentinꝰ morbꝰ sīl
cū morte uenit· Ita dic̄ hugu.
⁊ accepit ab ysidoro ethimol. ·Cā· vij·
·iiij· ⁊ ibidē exponit ysidorꝰ pes
tilentiā dicens· pestilentia ē
ꝯtagiū· q̄d dū unū apphend
it· celerit̄ ad plēs t̄nsit· Gigni
tur aūt ex corrupto aere· ⁊
ī uiscerib; penet̄ndo īnitit̄·
Dicit̄ aūt pestilentia· q̄i pes
tilentia· eo q̄d ueluti īcendi
um depascat· ⁊ toto corpore
descendat ⁊ c̄· Et dicit papi
as q̄d tres sūt modi pestilen̄c.

aut ex t̄rra· aut ex aquis· aut
ex aere· Huguccio dicit q̄ pe
stilentia· id est q̄d pestis· s;
ꝓpe pestis ē nom̄ ipius morbi·
pestilentia u̇o· id q̄d ex se ef
ficit. In grecismo ponitur tale
uersus· De fructu stili clades po ·V·
tit bndici· Dicit̄ ac strages·
occisio fc̄a ꝑ hostes· Que ue
nit ex pestur· corrupco sit ē te
pestis· Et a peste ⁊ lentos d̄r q̄x ꝑ plen̄
hīc ⁊ hec ⁊ hoc pestilens· i· peste ple
nus· ⁊ compat̄r pestilentior·
⁊ pestilentissimꝰ· ta· tū· id quod
pestilens·
Piaculum· dicit̄ culpa· ꝑ
ccatum· scelus· mors· Vñ eua
ītulit p̄ccm piaculū· i· culpā·
ul' mortem· Item piaculū· d̄r
illud q̄d piat· i· cordis ablutio·
pc̄ti ⁊ culpe· piatio· ul' remedi
um· Vt maria ꝯtulit piacu
lum· i· uitā· ⁊ uite remedi
um· Vñ papias aūt· piacu
lum d̄r pc̄tm rursus ⁊ sacrificiū
purgat pc̄tm· Vñ quedā sa
crificia· piacla dnt· It̄ ysid.
ethimol· v· piaculū dcm ꝑ ·Cā· xxvij·
eo q̄d expiari pot̄· Cōmissa
sūt enī que exiant q̄ quo ordi
ne expiantur· ⁊ dicit̄ a pio·
pias· q̄d est purgare· ul' mu

dare. et descendit a pius. pia. pium.
quod est religiosus. misericors. benig-
nus. propicius. et comparatur per sinple-
tonem. pius magis. piissimus.
.R. Versus. Regula grammatice prohi-
bet tantissima legis. Nequissimus
vel unus comparatur absque magis.
Ut exiguus. fratri. et filia.

Pictacium a pingo pin-
gis. dicitur epistola brevis quasi mo-
dica. Item pictacium dicitur ce-
dula de membrana excisa. Unde
hec pictaciuncula. i. membranu-
la. Item pictacium dicitur illa co-
rii particula que repeciate consu- solee
ta est. et dicitur a pingo. gis. Si-
cut enim partes picture distincte
in pavimento. sic apparent picta-
cia in calciamento. Unde pictacia-
tus. i. repeciatus.

Pigargus quedam avis est.
ut dicit huguccio. et dici-
tur a pige quod est depressum vel
depressio. quia forte prava avis est. et
inter animalia comestibilia numeratur.
Deuteronomium. xiiii. a. hoc est animal quod
comedere debetis bovem et ovem.
et capram. cervum. capream. bu-
balum. tragelaphum. pigargum.
Nec aspiratur ibi prima sillaba. qui-
dam legunt in phigargum. Sed
male. sicut patet in novis bibli-
is. et antiquis correctis.

Piger. gra. grum. dicitur tar-
dus. vel lentus. et dici-
tur a pigeo. ges. gui. gere. quod
est pudere. penitere. gravare. offendere.
quod secundum vulgare gallicorum dicitur
pesare. Ita dicebatur antiquitus.
Sed modo est verbum defectivum impersonale.
piget. piguit. pigebat. et construitur
cum accusativo et genitivo. Dicitur
autem piger a pigendo. quia semper eum
pigeat quod oporteat eum aliquid facere.
Ysidorus autem dicit in .x. ethimologiarum.
quod piger dicitur quasi pedibus eger. est
enim tarde incedens ac si ha-
beret ulcera in pedibus. Alii dicunt.
quod dicitur piger qui pene eger.
vel qui penitus eger. Videtur enim quod
nec etiam possit manum ad os le-
vare. et comparatur piger. pigrior. pi-
gerrimus. et inde dicitur hec pigre-
do. i. pigricia. Vel dicitur ~~a pigeo
ges. gui. gere~~ pigreo. pigres.
pigrui. pigrere. quod est esse vel
fieri pigrum. et inde pigresco. pi-
grescis inchoativum. et pigritor pi-
gritaris id est ~~...~~ quod pigrere.

Pigmentum est confectio ex
vino et melle. et diversis
speciebus. suavis et odorifera. et dici-
tur pigmentum a pila. qui pilimen-
tum. Unde dicit ysidorus in iiii. ethimologiarum. Capitulum xi.

pila a pinsendis seminibus .i. te
rendis dicitur. hinc et pigmenta.
eo quod in pila et pilo agantur. quasi pi
ligmenta. Est enim pila vas con
cavum et medicorum usui aptum.
in quo preter tipsane fieri et pig
menta conteri solent. Pigmen
tum vulgariter dicitur claretum. Unde
pigmentarius. a. um. ad pigmen
tum pertinens. et hic pigmenta
rius qui facit vel vendit pig
mentum.

Pigmei populi sunt statura cu
bitali. quos greci a cubito pig
meos vocant. hii montana in
die tenent. quibus vicinus est oce
anus. Ita dicit papias. Hu
guccio dicit quod pigmea est regio.
unde pigmeus. ea. eum. Et ut dicit
beatus augustinus. pigmei tamen semicubi
tales sunt qui tercio anno perfecte sunt
etatis. Septimo senescunt. et dicuntur
pugnare cum gruibus. et arma
ri ferri ab ipsis gruibus.

Pignus. noris. per o. dicitur
filius. vel amor. vel indi
cium. vel signum amoris. vel con
federatio et confirmatio amoris.
Unde pignoro. ras. confe
derare. confirmare amorem in
ter aliquos. Hoc pignus. neris.
per e. dicitur vadium quod pro
re aliqua datur. et inde pignero.
neras. id est pigneri obligare. Unde
quidam versificator ait. Pignora pro
natis. dic pignera pro vadiatis. .R.
Item gerulus. Pignora natorum.
dicuntur pignera rerum. Sed huiusmo
di proprietates frequenter a pluribus con
funduntur. et ponitur unum pro reliquo.
Ysidorus in .v. ethimologiarum. assignat Ca. xxv.
differentiam inter pignus et fiduciam.
et ypothecam dicens. Pignus
est quod propter rem creditam obliga
tur. cuius rei possessionem solam ad
tempus consequitur creditor. ceterum
dominium penes debitorem est.
Fiducia est cum res aliqua sumen
de mutue pecunie gratia vel man
cipatur. vel in iure conceditur.
Ypotheca est cum res commodatur.
sine depositione pigneris. pacto vel
conventione sola interveniente.
Grecismus. Quod datur in .R.
pignus non mobile dic ypothe
cam. sicut est domus. vel ager. vel vil
la. sic dicunt moderni. pignera
tus. id est pigneri obligatus. dicitur a
pignerando. de quo supradictum est.

Pila. pile. dicitur vas concavum in
quo frumentum vel aliud
teritur. Et dicitur a pilo. las. quod
est pilo contundere. Dicit enim
Ysidorus ethimologiarum .xv. pistri Ca. vi.

nium dicitur. q. pilistrinum. quos pilo
granum antea tundebatur. Vnde et
apud ueteres. Non molitores. Sed
pistores dicti. quasi pissores a finden
dis granis frumenti. mole enim v
sus non erat. Sed granum pilo finde
bant. Vel dicitur pila a pinso.
pinsis. pinsui. pinsere. pistum. tum.
quod est panem facere. pistam de
ducere. et terere quasi pinsendis
scilicet seminibus. quia ibi semina pi
sunt. i. teruntur. Vsus. pila
scilicet ponti. pila ludo. pila tab
na. pila terit pultes. et pila ge
runtur in hostes. Quod terit est
pilus. pilus est in fronte capil
lus. Quidam cantitutes solent
dicere. Est pila pes pontis et c.
cum pila pro columpna producat pri
mam sillabam. Vnde uirgilius eneidos.
viii. f. Saxea pila cadit. mag
nis quam molibus ante. Construc
tam ponto iaciunt. Item oracius
in sermonibus. Nulla taberna me
os habeat. nec pila libellos. pila
ponitur pro ponte. pro tecto. pro toto.

Pilum. pili. uel pilus. pili.
dicitur instrumentum quo aliquid in pila
uel in mortario teritur. Vnde ysidorus
ethimologiarum. xi. pilum dicitur a pila.
Vnde pigmentum dicitur contundi
tur. secundum modernos dicitur hic pi
lus. Vnde usus different. Quod terit
est pilus. pilus est in fronte ca
pillus. Vnde pilo. pilas. i. pilo
tundere. Vide supra. Vel exponitur
opilio. Item hoc pilum dicitur telum.
Vnde lucanus in principio. Signa pa
res aquilas et pila minantia pi
lis. Et pilus. pili. pro instrumento te
rendi dicitur hic pistillus. Vnde
uirgilius in moreto. Sed fauor le
tos ibat pistillus in orbes. Se
cundum hugutionem dicitur hoc pi
stillum. et sequuntur eum eos qui di
cunt pilum pili. et dicitur quia pilum
dicitur a pinsendo. i. terendo. pi
lus pro capillo dicitur a pelle. quasi pe
lus quia ex pelle procedit.

Pilosi sic innuit glosa. ysa.
xiii. monstra sunt ad simili
tudinem hominum. uel demones in
cubones. sed. ... uel satiri. uel
siluestres homines. ysidorus autem
ethimologiarum. viii. g. sic ait. pilo
si. qui grece panite latine. scu
bi appellantur: siue inui ab in
eundo passim cum aliis. Vnde et
incubi dicuntur ab incubando. hoc
est stuprando. sepe enim improbi
existunt et mulieribus. et earum per
agunt concubitum quos demo
nes galli dusios nuncupant.
quia assidue hanc immunditiam

R.
Ca° i. b.
hec
Ca° xiii. g.

pergunt. Quem autem vulgo
incubonem vocant. hunc
romani faunum ficarium di
cunt. Item papias. pilosi a
grecis panites. a latinis sive in
cubi vocantur. quorum forma.
ab humana effigie incipit.
sed bestiali extremitate ter
minatur.

Pincerna dicitur vini dispen
sator vel poculi propinator.
qui porrigit ex officio pocu
lum domino suo. Unde ieronimus in
glosa super genesim xl.a. Pincer
nam pro quo posuimus nos prin
cipem vinariorum. in hebreo scri
ptum habet masech. quem nos
possumus more vulgato voca
re pincernam. nec vile putetur
officium. cum apud reges barba
ros usque hodie maxime digni
tatis sit. regi poculum porrige
re. Et dicitur pincerna. quasi pe
nus cernens. id est cellarium. quia
semper habet oculum ad vinum
suo tempore propinandum. Vide
supra ubi exponitur penuria.
et invenies satis de penu.

Pinnaculum sic dicit hugutio.
dicitur cuiuslibet domus fa
stigium. Et dicitur a pinna.
Est autem pinna summitas cuius
rei. sed proprie templorum et mu
rorum. Unde et pinna dicitur quod
supereminet in dorso piscis. Unde
hec pinnula diminutivum. sed illud
quod supereminet in dorso piscis.
Non ergo pinnula. sicut quidam
male legunt. sed pinnula. In
levitico dicitur illud per quod piscis
in altum levatur. Unde scribitur
in aurora. lex iubet ut pis
ces quos tollit pinnula mittant.
Squamula pro gustu sumat he
brea tribus. et sequitur ibidem.
pinnati pisces quos pinna le
vat super undas. Ille sunt anime
que cor ad alta levant. Item
ysidorus ethimologiarum xi. dicit. quod pin — Ca°. j. c.
nula est summa pars auris ab acu
mine dicta. pinnum enim dicebant — antiqui
acutum. Unde et bipennis et pinna.

Pira est que in modum are
ex lignis construi solet.
ut ardeat. pir enim ignis dici
tur. Sed pira est ipsa lignorum
strues. id est congeries cum ardet.
Rogus est cum ardere cepit. Com
bustum vero iam exustum vo
catur. Ita dicit papias. Secundum
huguccionem pira est rogus. scilicet con
geries lignorum in igne. sed rogus est
dum non accensus est. pira ex
quo ardet. bustum cum arserit.

emdat

id i albo

Idem in alio loco. Rogus ē ig
nis p mortuo. Sʒ ꝓprie rogus ē
compositio lignoꝝ. pira qn̄do
corpus crematur. Sepulchrū:
ubi ossa conduntᵘʳ. tumulus
congestio ťre qui ⁊ sine ossib᷒
pot dici. monumentum ūo ciuiꝫ
rei memoria que mouet men
tem. pira corripit pmā sillā.
Vn̄ ouidi᷒ methamorph. ix. c.
Arborib; celsis quas ardua gel
serat oethe. Inq; piram struc
tis ⁊c. Jd. xiiij. a. Excipit e
neam illic ac ōcs domoq;. Nō bn̄
discidiū frigi; latum mariti.
Sidonis inq; pira sō sb hy
magine fcā. Incubuit ferro de
cepta q; decipit oms.
Piramis dr̄ quedā alta
structura ⁊ quadrata q̄
fiebat antiquit᷒ sup sepulchrū
mortuoꝝ. Tali aut edificio ꝯ
surgit. ut alato icipiat ⁊ ī an
gusto finiatᵘʳ. sic ignis. Vn̄ dr̄
a pir qđ est ignis ⁊ ydos qđ est
forma. q̄i hn̄s forma ignis. ⁊
declinatur h̄ piramis. h̄. dis.
lucanᵘˢ. viij. g. Cum ptolomeo
rum manes serie q; ꝓgenita.
piramides claudant ⁊c.
Piscis q̄i pascis. a piscendo
dicitᵘʳ. eo qđ sit past᷒ hoīs.

Piscina appellatur aqua col
lecta. nō hn̄s pisces. Vn̄
piscina dr̄. q. piscib; plena per
ġrium. H̄ hētur ex hystoř. ⁊ ex.
Pisticus. ca. cū. di. ꝓpria
catur fidel. Vn̄ nardū pis
ticum dr̄ fidele. i. purū ⁊ nō ad
ulteratū ꝯmixtione aliaꝝ reꝝ.
Vide. s̄. v̓ exponitur nardus.
Pistor dicitᵘʳ ille. qui facit pa
nem. a pinso. sis. sui. pis
tum. tu. qđ est panem facere.
pultam deducē ⁊ ťere. Vn̄ pa
sto. tas. frequentatiuū. ⁊ pis
trio. pistris. pistriuu. pistrix
idest ~~pane~~ panē facē. ul' pultā
deducē. ⁊ hic pistō. onis. id
qđ pistor. et h̄ pistrix h̄. cis.
que facit panē. ⁊ pistoř. a.
pistoriū. ad pistorem ptinens.
⁊ hoc pistrinū. locus ī quo r
pistritur.
Pix grecū nomē est. quā
illi pissa uocant. alij uolunt
ex pino picem uocari. Jta dᵉ
ysid. ethimol'. xvij. Ca. vij. d.
Pharisei fuerunt quidam
iudeoꝝ heretici. dci a phares:
qđ est diuisio. Vn̄ ysidor᷒ ethi
mol'. viij. Pharisei ex hebreo ī — Ca. iiij. diuisi.
latinū interpretantᵘʳ diuisi. eo q
tradicionū ⁊ obseruationū q̄s

iudei deuteroses uocant. iusticiam
perfunt. unde et diuisi uocantur
a phariseis per iusticiam. Deuteroses
interpretatur noua diuisio. a deute
nouum ron quod est et heresis quod est diuisio.
Deuteresis autem .i. nouitas. simplex
dictio est. et dicitur a deuteron quod est
nouum. Item dicitur in hystoria super
euangelia. quod erant in iudea tres
secte iudeorum. a communi reliquorum
uita et opinione distantes. pha
risei. s. saducei. essei. Pharisei
cultu austero et uictu parco
utebantur. tradiciones suas statu
entes. quibus tradiciones moy
si determinabant. pictacia car
tarum in fronte gerebant. et in sini
stro brachio circumligata. quibus
decalogus inscriptus erat. quia dix
erat dominus his hebreis .q. quod appen
sum inter oculos tuos. et in manu
tua. et hec dicebant philacteria. a
philaxe quod est seruare. et thorax.
quod sonat legem. Isti etiam maior
es fimbrias aliis ferentes. spin
as eis alligabant. quibus puncti
in deambulatione memores
de mandatorum dei fierent. hii u
niuersa deo putabant et mar
menen .i. fato. agere quidem quod
iusta sint. uel neglige. nec in
arbitrio hominum plurimum esse

dicunt. tamen in singulis uiua
re marmenen. quia ex motibus side
rum fieri putant. prepositis
suis. et natu maioribus. numquam
contrarium respondebant. iudicium
dei futurum dicentes animam com
munem incorruptam esse. solas
bonorum animas in alia transire cor
pora. usque ad resurrectionem et
iudicium. Malorum autem eternis re
trudi carceribus. et quia a communi ho
minum habitu erant diuisi. ideo di
cebantur pharisei. Saducei
marmenen negant deum inspec
torem omnium. dicentes. et in arbitrio
hominis esse. ut uel bonum uel ma
lum gerant. animarum generaliter
uel supplicia negant uel honor ba
es. Nam et resurrectionem futu
ram negabant. animas mori cum
corporibus putantes. nec an
gelos esse dicebant. solos .v. li
bros moysi recipiebant. his
contenti erant. hii seueri ni
mis erant. nec etiam inter se
sociales. ob quam seueritatem sa
duceos .i. iustos se nominabant.
Essei uero in omnibus monas
ticam agebant uitam. nupti
as fastidientes. non quia coniugia
et hominum successionem censerent
puniendam. sed cauendam in

temperantiam feminarum nullam
earum fidem viro servare pu
tantes. omnia habebant communia. pro
sordibus oleum ducentes. squal
orem decus putabant. dum in
veste candida semper essent.
Nulla eis certa civitas sed in sin
gulis domicilia habebant. ante
solis ortum nichil prophanum loquen
tes. solem ut oriretur orantes.
post usque ad sextam horam op
erantes. loti corpus aquis sil
et cum silentio edebant. Iuramen
tum habebant pro periurio. secte
sue neminem adhibentes nisi
post annum probatione. recepto aliquo
secum post annum duobus aliis
annis mores eius probant. depre ba
hensum in peccatis a se pellebant.
ut herbas more pecudis decer
pens usque ad obitum peniteret.
cum decem simul sedentibus nullus
novem invitis loquebatur. in medium spue
vel in dexteram partem spuere vitan
tes. adeo sabbatum observabant.
quod nec eadem die alvum purga
bant. dolabrum ferebant
ligneum quo in loco secretissimo
fodiebant circa alvum pur
gantem. demum veste se dili
genter contegentes. ne splendori
divino facerent iniuriam. ob id et
statim foveam replentes. vi
vebant quam longissime ob victus
simplicitatem. Mortem pro iusti
cia immortalitate iudicabant
meliorem. animas omnis a principio
creatas pro temporibus incorporari.
bonas exutas a corpore ultra oceanum
degere. ubi sit eis reposita fruitio
ad orientem. malis procellas
et hiberna loca delegantes. Er
ant in eis qui futura predicerent.
quidam coniugibus sed moderate u
tebantur. Nam si omnino abstin
endum arbitrarentur. huma
num genus deficeret.

Phase expositum est supra ubi
exponitur neomenia.

Phiala secundum Papiam et Y
sidorum incipit ab f. Iheronimus
non a ph. et ideo exponitur supra in
ter dictiones incipientes ab f.

Philacterium dicitur tabula
vel brevitellus in quo scrip
ta erat lex quam observabant. et hec
philacteria pharisei deferebant
ante pectus vel ante frontem ut sic
religiosi viderentur. et dicitur philac
terium a philaxe quod est servare et
thorath quod est lex. Vide supra ubi
exponitur phariseus.

Philosophia interpretatur
amor sapientie. et secundum Ysidorum.

diffinitur sic. phīa est rerū
hūanarum diuinarumq; cog
nitio cū studio bn̄ uiuendi cō
iuncta. Idem. phīa ē ars ar
tium et disciplina disciplinarū.
Alii dicūt sic. phīa est diuinarum hu
manarumq; rerum inquantum ho
mini possibile ē probabil' sciā.
Philosophꝰ interpretatur ama
tor sapie. Et componitur
a philos qđ ē amor. et sophia qđ
est sapiā. Quem diffinit ysid
l. viii. ethimol' dicens. phūs

Ca. vi.

est qui diuinarum et hūanarum sci
entiā hʒ. et omnem bn̄ uiuen
di tramitem tenet.
Phiton. onis. incantā
tor. ul' diuinator dicitur.
Et hec phitonissa. incantatrix.
ul' diuinatrix. Et dicūt phiton
es sic dicī ꝑprias. a phicio ap
pollime. eo qđ is auctor fuit
diuinandi. phicius aūt appollo.
dr̄ a phitone. imense molis
serpente. cuius nō magis ue
nena q̄ magnitudo terrebat.
hunc appollo sagittarum ictibꝰ
sterniens. nois quorū spolia re
portauit. ut phiciꝰ uocare
tur. Vn̄ et ad hoc insignis i
uictorie sacra celebritatā cō
stituit. que phicia. ul' phicōa
appellauit. Vnde ouidiꝰ i pō
methamorph. Neue operis famā
posset dele uetustas. Instituit
sacros celebri certamine ludos.
phicia ꝑdomite serpentis no
mine dcōs. et a phitone dicit
phitoniꝰ. ca. cū. Itē sup illđ
.i. R. xxviii. b. Querite m
ulierem hn̄tem phitonē. Dr̄
i hystor. phitonē quidā cre
dunt artem suscitandi mor
tuos. qm̄ phicius adinuenit.
qī. di. Querite m mulierem pitā il
lius artis. Qđ congruit hebreo.
i quo legit̄ mulierē balaoph.
balad enī interpretat̄ dn̄a. oph.
ē nom̄ artis illiꝰ. Vide. s.
ū exponitur ariolꝰ. et i inueies
spēs diuinationū.

.s.

Phitonicus. sca. dr̄ diuina
torius. ul' spēs diuinati
onis.
Placet. i. placitū est. i. ꝑ
sonale est. ut ait hu
gutio. et dr̄ a placeo. ces.
Vn̄ et placidꝰ. da. dū. i. mi
tis. mansuetꝰ. q. placori da
tus. et placit̄. ta. tū. qđ pla
cet. et placuit. et hoc placi
tū dicit̄ a placendo. qr̄ ne
mini placet. s. ꝑ lite. Vn̄
placito. tas. et placitor. pla.

citatis. i. litigare. Invenit̃ etiã
placitũ p placentia. ul' ꝯdicto.
Itẽ a placeo. h placenta. te. i.
libũ. eo q placeat. Vñ yſid.
Ca. i. g. ethimol'. xx. placẽte ſt que fi
unt de farre. que alij libi dñt.
eo qđ libeant. ⁊ placeant. Dul
cia ſt gña piſtorij opis. a ſapore
dcã. Melle enĩ aſpſo ſumũtur.
Vñ quidã. dat oleũ ſimila. mel.
X pinguedo q3 placcentas. Ita
dic' yſid. Item a placeo. h pla
tor. toris. i. tñquillitas. mi
tigatio. placentia. ecc'. iiij. c.
Complectentur placorem ei. i.
placebit ei. ul' eo placitũ cõ
ſequitur.

Plaga. i. uulnꝰ. uibex. nõ
men ẽ p̃me impõnis.
Ca. xxvij. ut dicit yſidor' in. v. ethiol'.
plaga dr̃ qi flaga. q2 cũ quodã
flatu. ⁊ ſtrepitu. ⁊ flagris pla
ge corpori imponũtur. ul' im
p̃muntur. Et nõ q plaga quõ
circulꝰ. ul' media ps celi. eadẽ
⁊ clima. ⁊ ſimplr p pte. ul'
uico aliquo accipitur. Ita
dic' hugũ. Itẽ plaga dr̃ rete
ul' potiꝰ funis retis. pprẽ quõd
plage ſt funes illi. quibꝰ retia
tendũtur. circa ĩfimã ⁊ ſũmã
ptem. Ouidi methãm. ij. e.

Rex libꝫq3 plagis ſilvas erimã D.
thos ambit. Id in. vij. uſus fi X
nem. Illa leui uelox ſuperabat
retia ſaltu. Summa q3 tñſibat
poſitarũ lina plagarꝫ. Grecismꝰ
ita dicit. Vulnera ſt plage.
regio plaga. ſit plaga rete. —
Primũ pducas cetera corripias.
Item a plaga p uulnẽ dr̃ hic
plagiarius. qui quicũq3 plagas
alijs ĩfert. Et nõ q ſcdm papi
am. plagiator. ⁊ plagiarꝰ ĩ eod
ſenſu dñt. ſ. uenditor hoĩm. ul'
ſeductor. ul' deceptor. ſ. qui ſer ſeducit
uos alienos. ⁊ pueros. ul' man
cipior. ul' pecor alienorꝫ diſ
tractor. ⁊ dicit̃ plagiator. a
plagio. i. obliquo. q2 nõ recta
uia graditur. ſꝫ palliciendo do
lum. plagiꝰ. a. plagium. plagiũ.
dicit̃ obliquũ. a plaga. q2 pla
ge faciunt hoĩem obliquari.
plagius etiã dicit̃. qui facit.
ul' curat plagã. q. plagas agẽs.

Plango. gis. planxi. gẽ.
planctũ. tu. est cũ lac
rimis pectꝰ aut faciem tundẽ.
Vide. s. ubi exponitur lugeo.
Ibi inuenies uſus diffiles.
Vñ hic planctus. i. tunſio
pectoris aut faciei cum la
crimarum effuſione.

Planta qū planat̃ dr̃ ps pe
dis huani inferior. Vñ
Cā. j. d. ysidorꝰ ethimol. xj. plante a
planicie nuncupate q̃z nō rotū
de. ut in quadrupedibz. ne stri
re nō possit bipes homo sz pla
ne atqz longiores formate sūt.
ut stabile corpꝰ efficerent. Sunt
autē plante anteriores ptes q̃ s̄
de multis ossibz q̄stant. Calx p̄
ma ps plante. ⁊ a calco. nomē
illi impositum q̄ etiam calcaneus.
hinc ⁊ calcaneꝰ. solū inferior ps
pedis [illegible] dc̄m q̄z eo t̃re uestigia
imprimunt. Vide infra in expoīc
solum. Item planta sic̄ ait hu
guicō dicit̃ olus qd̄ plantat̃.
⁊ ramꝰ arboris qui inseritur.
Cā. vj. ysidorꝰ vero dicit in. xvij. ethiol.
q̄ plante sūt de arboribꝰ. plan
taria vero ex seminibz nata sūt
cum radicibꝰ ⁊ a t̃ra ẽxta tūs
feruntur

Plastes. i. formator. uel
figulus. dr̃ a plasmo. mas.
quod est formare. ⁊ dicit qd̄ plas
mare diuat̃ a plasmos grece qd̄
est formare latine. ⁊ inde hoc plas
ma. tis. i. fictura formatura.
qd̄ est formatū. uel forma. et
aliū ponitur p quodam electuario.
qd̄ format uocem. Vñ p̄ncꝰ
ipsi dicit̃. Sede legens celsa liq̄ X
do cū plasmate guttur. Mobi
le collidit ⁊c. Et nō qd̄ scd̄m
q̄ōnunī declinat̃ hic plastes. h̄
plaste. Vñ ysa. xliiij. plaste
ydolorum sūt nich. Huguicō
autē dicit. hic plastes. huiꝰ pla
stis. ⁊ h̄ uidet̃ hōe ex psciano.

Platanus arbor quedā ē.
a latitudine foliorum dc̄a. uel
q̄ ipsa arbor patula sit. ⁊ am
pla. Nam platos grece latum
uocant. Expssit autē scriptura
h̄ arboris nomē ⁊ formam dicens.
q̄si platanus exaltata sū in pla
teis. est autē tenuissimis folijs
ac mollibꝰ ⁊ uiciū similibz. Ita dr̄
ysid. ethiol. xvij. Cā. vij. e.

Platea dicit̃ lata uia ⁊ spa
ciosa. ⁊ dr̄ a platos. qd̄ est
latum. cuiꝰ accentꝰ patz p uisū
illū. Vt placet ē platea. seu pla b
tea sit platea. cōīt̃ tñ ipsa pro
ducit̃ media.

Plaudo. dis. plausi. dē. sū.
plausu. i. manꝰ repcute.
manus ex leticia claudē. ⁊ sil̄
iungē. manibꝰ sonū facē. gau
dē. ⁊ ponitur sepe p repcute. uel iū
gē. Vñ h̄ plausus dr̄ manuū
repcussio. exultatio manuū.

Plebs dr̄ ppls ignobilis. su

uulgus . a dr plebs a plalitate . q a
ples st ignobiles . qm nobiles . i
Ca . iiij . a . dic ysid . ethim . ix . sz p a libi .
Plecta h . te . sic dic hug
dr quib nex ex uirgul .
uel papiro . l carecto scus c
rescunt . Vn cophinos facieb
ant . Vn h plectula dinutiuu .
Et dr plecta a plecto . tis . plexi .
. te . plexu qd e punire . uel ure .
flecte . ul ex uirgis ad compo
ne . & scdm huguicem duplx
het pteritum . s . plexui . l plexi .
Sz hec no ht a psciano q ait .
flecto facit flexi . & plecto . plexi .
antiq . Nuc eni plector . & am
plector dmis . Sz plector pus
suu ee tenet ondit i forzemo
ne . Ego plectar pendes . Jte
i doctrinali scribit . Ante to .
. c . ueiens i xi . to . mutat &
i xiiii . Deniqz sit pecto . ptē
xi . sic quoqz necto . Jsta duo
tn scd priscianu faciut pteritu
i xi . l i xiii . glo . iij . R . vij .
. e . sic expoit . Tabule ex qui
bz bases fce st qdrate fuerut .
i quibz rotude erant formu
le . q coronule siu plecte appla
bant . circuli erant qdam .
Plectens pticipiu est des
cendens a plecto . tis .

uiace . s . primo . vn Joh . xix . a .
plectentes corona . i . i flectendo
ul gnectendo facientes . Jllas
spinas sic dic i hystor . asserut
marinos iuncos fuisse . quor aci
es no min spina dura est . &
penetratiua . Vn poeta . & acu
ta cuspide iunci . Credibile aut
e aculeos corone cruore de capi
te extraxisse . i flagell cruor dor
si extractus est . & sanguie sudor
omis ptes corpis tinxit . Vn
no tm man & pedes & latus .
dicamus assa sanguine . Sz to
ta ueste tinctu ascendisse de
bosra . Jtem sup illd luc . xxii .
. d . scus e sudor ei qi gutte sa
guinis &c . Dicit in hystor .
prima effusio sanguis xpi . fcit
circucisione . Scda in sudore . tcia .
i flagellatione . Qrta i cruci
fixione . Va . in mortuu lance
acone . Pma i exemplu . ut e
cuitamus mibra nra . Scda in
signu . qd sanguie suo irriga
ret ecclam & fecudaret . Tercia
& qrta ad remediu . Qnta ad
sacramentu . Jnde est qd officiu
misse qnqptitu est . Sz q in
sola cte e fuit quinaria effu
sio sanguis . Jdo & solus ca
non sbdiditur i . v . ptes .

prima est usque qui produce. Secunda:
usque ad memento. Tertia usque ad pre
ceptis. Quarta usque ad em
bolismum.

Phas. adis. quoniam sig
num est. Et dicitur a polis.
quod est pluralitas. quia plures stelle
sunt in ipso. scilicet septem. Sed non appa
rent nisi sex. Vide supra ubi
exponitur articulus cum aliis signis.

Pluma. quasi piluma. quia
dicitur a pilus. pili. Nam
sicut pili in quadrupedum corpore.
Ita pluma in avibus. Ita dicit
Ca. vij. b. Ysidorus ethimologiarum. xvij. Item in
hystoria super exodum. dicitur. quod
pluma lingua gallica dicitur
acus. Et inde dicitur hic plumarius
rius. id est operarius. qui operatur
cum pluma. id est cum acu. et inde plu
marius. ria. rium. dicitur opus.
acu pictum.

Ca. xxj. Plumbum a pila dicitur. Unde
dicit Ysidorus ethimologiarum. xvi.
plumbum dictum est. eo quod ex eo
primum pilus factus. maris altitudo
temptata est. Huius duo sunt
Sed melius est candidum. genera. nigrum et candidum. et sub
dit. Inveniuntur in aurariis me
tallis. aqua missa calculi ni
gri et graves. et dum aurum collig
itur. cum eo remanent. postea

resoluti conflantur. et in plumbum album
resolvuntur. Inde et eadem gravitas
plumbi que auri est. et sequitur.
quia plumbi origo duplex est. aut enim
ex sola vena prodit. aut cum ar
gento nascitur. mixtisque ve
nis conflatur. huius primus in fornaci
bus liquor stannum est. secundus argen
tum. Quod remanet supradicta
vena rursus quia conflata sit nigrum
plumbum et cetera.

Pluvia. supra exponitur ubi ex
ponitur ymber.

Poculum a potando nomina
tum est. Est enim omne vas
in quo bibendi est consuetudo. Ita
dicit Ysidorus ethimologiarum. xx. Poculum Ca. v.
autem et potio differunt. quia poculum
dicitur vas. potio autem quod in calice
est. poculum et quod inventum
est potu.

Poderis est sacerdotalis linea
corpori penitus astricta eadem que ta
laris. Unde et poderis appellatur.
hec subucula dicitur descendens
usque ad pedes. Unde Unde et
nuncupata. Poderis enim grece pe
des vocant. quam vulgo cami
siam vocant. Ita dicit papi
as. Vide supra aliam expositionem. ubi
exponitur ephoth. Non quia greci di
cunt pos. podos. quod latine est pes

[catchword:] vel podis.

pes. pedis. Unde podis. dicitur qui pe
dibus herens.

Poeta dicitur fictor. inventor.
proprie carminis. et dicitur a poio.
pois quod est fingo. gis. Unde hec po
etissa. uxor poete. vel que fingit. et
Ca. vij. dicitur ysidoro. ethimologiarum. viij. poe
te latine vates dicuntur. vide infra
in vates expositum vaticinari.

Polenta multas habet significationes.
Dicit enim magister in historia
super illud. Josue. v. Comederunt
azimos panes. et polentam eius
dem anni. Est autem polenta gra
na tosta et manibus confricata ad
modum grani pilo tunsi. Unde dici
tur polenta. quasi pilenta. qui
dam tamen tradunt polentam esse
pultes de purgatissima farina
factas. et dicitur polentam a polline.
quod est purgatissima farina. hoc pol
len. pollinis. secundum huguccionem.
dicitur tenuis flos farine. vel illa
tenuissima farina. que volat in
molendino a mola. et inde hec pole
ta polente genus leguminis. vel
farina subtilis de fabis. vel de tri
tico vel de ordeo. et quidam cibus inde
factus dicitur polenta. Unde ovidius
methamorphoseos. v. Fecit potum avus
dulcemque videt limphamque ro
ganti. Dulce dedit testa quod
coxerat ante polenta. Item persius
Invigilat siliquis et grandi pal
ta polenta. i. farina mixta aqua. Presciani tamen dicit
hoc pollis. huius pollinis. secundum carisium
declinavit. probus tamen et cesar
hoc pollen. huius pollinis declina
verunt. Amola flos farine te
nuissimum pro levitate de mola e
gestum. Unde et appellatum. quasi amo
la simillima pollines. Ita dicit
ysidorus. ethimologiarum. xx. Capitulo.

Poliandrium dicitur a poli quod est
pluralitas. et andros quod est
vir. et secundum hoc proprie dicitur cimiterium.
propter multitudinem hominum ibi se
pultorum. vel componitur polia
drum. a polio. polis. et antrum. et
tunc dicitur poliandrum. tumulus et
re. vel sepulchrum. vel cimiterium.
et dicitur sic. quasi politum antrum. quia
sepulchra mortuorum poliuntur.
Ista expositio ex hunanitate ponitur hic.

Polictores sic dicuntur pipias.
phinatores sunt ossium sive
cadaverum sepultores. et est nomen
compositum a polis quod est plu
ralitas et lictor. quasi plurium lictor
es. vide supra in lictor expositum lictor.

Poliendrum. dri. dri. plures habet
signes. sicut et ubi de aquo
descendit. s. polio. polis. poliui.
vel polivi. polire. quod est sculpere.

ul' planare. ul' ordinare. Ita di
cit hugu°. Vn polit'. ta. tu.
Polimit'. ta. tu. i. plum
guttatu. ul' color. d a
polis qd est pluralitas. & mitos
qd e gutta. q. pluribus guttis. ul'
coloribus tinctum. Vn poli
mita d uestis plib; coloribz
x. ticta. Versus. Est in crede
mitos filu. S; fabula mitos.
De mitos examitu. de micos
micologia. S; tn cauta ne te
fallat calamita. Nam mitos
gutta sonat. hic uestis polimi
ta. Vn polimitar'. ria. riu.
a uariis coloribus distinctum.
Vn opus polimitariu dicit'
diuisis coloribz. ul' picturis dis
tinctu. & hic polimitarius qui
cu acu. ul' manu pingit. Ys
dic in glo. gen. xxxvij. a. p
tunica uaria. aquila interpetat'
e. astrologon. i. talare. sima
ch'. manicata. siue. qd ad ta
los usq; descendit. ul' mani
bus artificis. mira uarietate
distincta. siu qd heret mani
cas. Antiqui eni mag' collo
biis. i. uestibus sine manicis.
utebant'. Micologia e fa
bulosa locutio. ul' fablatium
narratio. Calamita d rana.

morans i calamis. p'ter guttas
ul' colores huis. Item calamita
d quida lapis. qui attrahit
ferru sic adamas.

Pollex. licis. d grossior di
gitus. qui int' ceteros pol
let uirtute. & potestate. & dici
t a pollo. les. qd e resplende.
florere. ul' excellere.

Polliceor. ceris. pollicit'
sum. ceri. d spondere. pmit
tere. & sic dic papias. pmittim'
rogati. pollicemur ultro. Ite
pmittim' ubo. pollicem' scrip
tura. Et componitur pollice
or a post. & liceor. cis. No qd
liceo. ces. cui. ee. licitu. dicit'
licitu ee. Vn paul'. Omnia
m licent. S; raro inuenit' pso
nale i ista signe. S; d licuit. li
cebat. Vbu defectiuu. Item liceo.
lices. ubu e actiuu. g'nias ha
bens signes. In uoce. n. actiua
significat passione ab alio illata.
scilic; apptiari. In passiua uo sig
ficat actoem. s. appciare. & co
struit' cu genitiuo. ul' cu ablatiuo.
significante pciu. Vt liceo a te
tribus obol. ul' triu obolor. et
silit'. liceor te oboli. ul' obolo.
Vn pers. Et centu grecos cur
to centusse licet'. Centussis d

prium centū aſſium · ul' centū
aſſes · et componitur a centū et
ab aſſis. Eſt aūt as pondꝰ cō
ſtans ex · xij · uncijs · ⁊ ponit̃
p obolo · It̃ cōſiſt̃. Non licz
.x. aſſe m · qui me nō aſſe licet.
Item a polliceor dr̃ pollicitor · ta
ris · ūbum freqntatiuū · i · fre
quent̃ polliceri · ul' pmitte ·
Vñ h pollicitatꝯ · i · freqūs
promiſſio ·
Pomarium ē locus ū po
ma ponūtur. pometū · ī po
ma naſcunt̃ · pomeriū · locꝰ
pximus muri · Ita dic̃ papi
as · Et nō q̄ h pom̃ dicit̃
arbor · hec pomū fructꝰ · ⁊ ſic
Ca · vij · a · dic̃ yſid · ethimol' · xvij · poma
gñalr̃ dñr fructꝰ cū cortice
molliore · ſic nuces dñr fructꝰ
cū cortice duriore ·
Pompatice · i · ſupbe · l' po
poſe · a pompa · Eſt aūte
pompa · id qđ laus · magnifice
tia · glia · pceſſio · que ſolz fi uic
toribz ī triumpho · ul' obſequiū
funis · ⁊ pompe · dñr ludorꝫ
ymagines · Iſtas ſignes pim
hēs ex papia · ptim ab yſid ·
Ca · ij · ethimol' · xviij · ⁊ dic̃ ibidem
yſidorꝰ · qđ dr̃ pompa a pōpen.
gree · qđ eſt publice oſtentari ·

Pondo · indeclinabl'e · neutr̃
gñis · id ē qđ pondꝰ · ⁊ dr̃
a pendendo · eo qđ in ſtatera pē
deat · Vñ ⁊ penſū dr̃ · pondꝰ
dr̃ honus · ul' grauitas · uel qđ c̃
tinacꝰ · ⁊ menſurat̃ · ⁊ ſilr dr̃
a pendo · dis · eo qđ libratū in
ſtatera pendit̃ · Abuſiue aūt
pondꝰ libra vna · Vñ ⁊ diſpō
dius dc̃us eſt · qi duo pondꝰ.
Ita dic̃ yſid · ethimol' · xvi · Ca · xxiiij ·
Populus eſt hūane multi
tudis cetus · qui cōſenſu
⁊ concordia ſociat̃ · ul' ppl's eſt
collectio tm̃ nobiliū ciuitatis · ſz
plebs eſt tm̃ collectio ignobili
um · Et dr̃ ppl's a polis · qđ eſt
ciuitas · It̃ populꝰ ē quedā
arbor · dcā a polis qđ ē pluralitas ·
eo qđ ex ei radice multitudo
naſcitur · Verſus differencial' ·
Populus ē arbor · ppl's colle .x.
tio gentis · Nō dr̃m ppli ·
pleb · ⁊ uulgi · Nam ppl's in
dūn eſt · eſt collectio nobiliū ci
uitatis · plebs ignobiliū · Vñ
⁊ a pluralitate dr̃ · q̃ ples ſūt
ignobl'es · q̃ nobles · Vl' dr̃
a pleo · ples · qđ nō eſt ī uſu ·
q̃ plebs replet · Vulgꝰ au
tem dicit̃ paſſim cohitans
multitudo · ⁊ dr̃ a uolendo · q̃

14

unusquisque faciat quod uult. Ita
dicit ysidorus ethimologiarum .xx. Capitulo .iiij. a.
Porcus dicitur quasi purco car-
pens. uel qui puer porcus proximum.
uel quasi puri. uel puritatis cus-
tos. filius porcorum. Vel secundum
ysidorum. porcus dicitur quasi spur-
cus .i. inmundus. Ingurgitat
enim se ceno inmergit luto. uel
ludit limo. Ita dicitur in .xii.
ethimologiarum. S. v. expoliatur lu-
tum. inuenies differentiam inter limum.
cenum et lutum.

Capitulo .i. b.

Porphirio. pro quo habetur. in
interpretes pellicanum turstu
lerunt. auis quedam est que in
lege comedi prohibetur. de qua
scribitur in aurora. porphirio in
morsu bibit omnem gurgite
tinctum. Tingitur et ad rostrum et
alimenta pede et cetera.

Porro. id est quod certe. uel ual-
de. uel longe. uel secus. et
secundum hoc non diriuatur. Item por-
ro. id est quod consequenter. et
secundum hoc diriuatur a porrum
porri. porri enim consequuntur pla-
tanie unum post aliud. Et
ideo a porro nomine dicitur porro ad-
uerbium ordinis .i. consequenter. Ita
dicit huguccio.

Porrum. porri. in singulari
sed porri. rorum. pluraliter declinatur.
et est ethroclitum in genere. Vnde in
doctrinali scribitur. Dat
rastrum rastros. porrumque
facit tibi porros. Dicitur tamen
aliquis quod declinatur in pluraliter. porri.
uel porra. Sed in nullo sollempni
auctore me recolo legisse
porra. Macer de uirtutibus herbarum
dicit quod ypocras in multis
medicaminibus porro utebatur.

Vnde dicit. Illius succum solum
dedit ille bibendum. Egrotis
qui reiciunt spumantem cru-
orem. Reddet fecundas ma-
sum persepe puellas. Cum ui-
no porrum datur hiis quos
leserit anguis. Quod libet aut
animal fundens letale uene-
num. Nec minus hiis prodest.
Si uulneribus supponas. Si ue-
lut emplastrum ponas cum mel-
le subactum. Comixtus porri suc-
cus lacti muliebri. Et bibitur
tussim fertur sedare. Et ui- uetustam.
ciis uariis pulmonum subueniet
idem. Auris compescit cum ca-
pre felle dolorem. Eius iun-
gatur succo pars tercia mellis.
Et sic per nares tepidus funde-
tur aures. Inmensum capi-
tis poterit sedare dolorem. Cum

uino bibat huic lumbor q̄ do
lor angit. Dicit̄ ualꝫ tali n̄.
ēē dolori. Fracturas soliat ci
to diuicias qꝫ relaxat. Appositum. uulnus qꝫ recens cito ē
sale claudit. Si crudū fuit sup
tū leuat ebrietatē ꝛc. Dicitur
aut̄ porrū a porrigo. gis. eo qd̄
porrigat. i. longe extendat.
porrigē cōponitur a porro. qd̄
est longe. ꝛ rego. gis. q. lōge
regē. Item porrū dicit̄ qdā
infinitas ī manib; ad similitudinem
porrorum.

Porta dī quia potē aliquid
uł īportari uł exportari. Ꝑprie aut̄ porta aut urbis
aut castrorū uocat̄. Item dic̄
Ysid. ethimol. xv. uł dici
tur porta a portato aratro.
Antiquit̄ enī qn̄ designabātur muri ciuitatis. trahebat̄
aratrū in giro ꝛ fiebat arati
uncula ubi muri debebant edi
ficari. Ubi aut̄ debebant ēē
ēē porte. sustollebat̄ ꝛ portabatur aratrū. Un̄ porta dī ab
aratro portato. ꝛ a porta dī
portari uł portitor. i. custos
porte.

Porta speciosa. act. iij.
dicebat̄ āspali quodā
ornamēto qd̄ apposuit ei alexāder. hyrcan' ibidē ꝛ posuit ho
des aquilā auream ꝛc. Item dī
in hystoriis.

Portendo. dis. di. dē. id
ē qd̄ porro. i. longe tē
dere. significare. lōge p̄s futurum ostendē. Et componit̄
a porro. qd̄ est longe. ꝛ tendo
. dis. Un̄ portendēs. pincipium. i. ostendens. uł p̄figu
rans. Un̄ Za. iij. Uiri portendentes sc̄. glō. positi in
signū futurorum. ꝛ a portendo dī
hoc portentū. i. monstrum.
Vide. s. ubi exponitur monstrū
ꝛ d̄r prodigias. q' portentū et
portiosū differunt. Nā portēta sc̄ que trāsfigurant̄. sicut
fertur ī umbria mulierem pepisse
serpentem. portentuosa uo
leuem sumunt mutatiōm ex
causa. cū sex digitis nati s̄t.

Porticus dicit̄ dom' q̄ p̄
est foribꝫ. qi aptic̄. eo
q' sit apta. Vide ulus. s.
ubi exponit̄ abyssus. Iuuenal
i. v. Ne p̄fusa luto sit porticus.

Porticus salomonis di et c.
cebatur. ꝑ quia solebat
salon stare ad orand. ꝑ quia
die dedicationis erexit eo

lapidem erectam. super quam orauit flexis genibus. cum tamen iudei solerent stare cum orarent. Ita dicitur in hystoria.

Portus dicitur locus ab accessu uentorum remotus. in quo hyemant naues. et portantur
port dicitur a commerciis. hunc ueteres a baiulandis mercibus baias uocabant illa declinatione a baia baias. ut a familia familias.
Ca. viii. g. Ita dicit ysidorus ethimologiarum xiiii.

Posterus. ra. rum. i. sequens dicitur a post. et inde hec posteritas. i. generatio subsequens.
Ca. v. de qua dicit ysidorus ethimologiarum ix. posteritas gradus substitutionis est. quia postera etas. A nepote autem incipit. sic ibidem dicitur.

Posticum dicitur a post. est autem latens egressus a parte posteriori. Unde oracius in libro epistolarum in fine quinte epistole. Tu quotus esse uelis rescribe et rebus omissis. Atria seruantem postico falle clientem. Et hec postis idem. Unde
Ca. vii. ysidorus ethimologiarum xv. postes et antes. quia post et ante stantes. uel quia ante eos ad accedimus prius quam domum ingrediamur. postes eo quod pro hostium stent. pluraliter hii antes.

antium antibus dicuntur lapides et macerie que claudunt uineas eo quod ante sint. Item antes dicuntur extremi ordines uinearum. eo quod ante stent. hec habes ex papia et huguccione. Item hec postica. id est quod hoc posticum. et salua pace huguccionis mediam sillabam producit. sic et antica. Unde in doctrinali scribitur. Est antiqua similiter et que post formatur et ante. Item in grecismo. Est antica domus ingressus ab anteriori parte. Sed est postica latens a posteriori. Item quidam uersificator dixit sic. Fallis amica qui me non dixeris esse. At noua sum uersus solue quid esse potest. Item posticus. ca. cum. dicitur ulterior et posterior. Unde persius circa principium. Occipiti ceco postice occurrite sanne. Item a postis dicitur hic posticulus. et hic postellus et hec posterula diminutiua. Ita dicit huguccio.

Prandium dicitur quasi paratum ab apparatu edendi. quasi prandium. Unde prandeo. des. prandi. uel pransus sum. dere. scilicet prandium facere. hora tercia comedere. Quidam ponunt pransum pro pransito. sed male. sic patet per

ꝓsciani. Doctrinale p̃nsus sũ.
iũge neutͦpassiua. scĩte tñ a ꝑs
ciano nõ hẽ ñ prandi. cõit
tñ dr̃ p̃ndi. ul̃ p̃nsus sũ. sca
cit aũt supinũ p̃nsũ. Et q̃
uis sit neutrũ hẽ tñ ptici
piũm ṗti. s. p̃nsus. ut ce
no. cenat⁹. iuro. iurat⁹. cateo.
cassus. pateo. passus. titubati
tub⁹. Jta dic̃ ꝑscian⁹. Jtẽ
p̃nso. p̃nsas. ꝫ p̃nsito. tas. fq̃
q̃ntatiua. Et nota. q̃ p̃nsus
accipit̃ actĩe. i. qui prandit.
ꝫ tũc descendit a prandeo. Jtẽ
accipitur passiue p̃nsus. i. com
est⁹. consũpt⁹. ꝫ tũc sic ait hug⁹.
descendit a passiuo huĩ ũbi et
sucietur ĩ tcia ꝑsona. s. p̃ndetũ
p̃ndebat̃. prandent̃. p̃ndebant̃.
p̃nsus ẽ ul̃ fuit. ꝑscian⁹ ĩ mino
ri uolumĩe dic̃. prandet̃ olus.
Vide ĩ ul̃ⁿ. s. ṽ cepos cenacl̃m.

Praucors. p̃uicordis. me
dia in nõiatĩo correpta.
dicitur p̃uus corde. ul̃ praui
cordis. Vñ ecc̃. iij. f. Cor
ĩgrediens duas uias nõ hẽbt̃
successus. ꝫ p̃uicors ĩ ull̃ scãm
dalizabitur. h est l̃ra antiq⁹
rum. ꝫ correctoꝝ libroꝝ. Ra
ban⁹ tañ dicit ibi. p̃uicordis.
Et nõ. q̃ p̃uicors componitur.
a p̃uus. a. ũ. ꝫ cor h̃. dis. et
ẽ oĩs gñis. sic ꝯcors. secors. ue
cors. unicors. mũdicors. mis̃i
cors.

Preco. p̃conis. dr̃ qui ali
quid annũciat. p̃co eciã dicit̃
mentor. q̃z quodã p̃conatu sũu
tur ad mẽtes suas ementas. Vñ
hic p̃conat⁹. dr̃ tal̃ annũciatõ.
ꝫ h̃ p̃coniũ siliter. Et dr̃ pre
coniũ. laus. ul̃ annũciatõ lau
dis. ꝫ ponitur simplr̃ q̃nq̃z. pro
annũciatõne. ꝫ ꝓprie in bono.
Jta dicit huguicõ. Et dr̃ p̃co.
a p̃cino. p̃cinis. p̃cinui. q̃d est
ante canere. ul̃ ualde. uel pre
aliis canẽ.

Precordia sũt loca cordis
ꝓuicina. quib⁹ sensus p̃ci
pitur. Et dcã p̃cordia. eo q̃ ibi
sit p̃ncipiũ cordis. ꝫ cogitatõ
nis. Jta dic̃ ysid. ethiol̃. xi. Cã. j. f.

Precoq̃ꝰ. qua. quũ. dr̃ ꝑ
alũs coctũ. p̃maturũ. ꝑ
calore solis coctũ. Vñ p̃coqua.
ficus. ul̃ uua dr̃. que añ alias
a sole decoquit̃. ꝫ ad matũitatẽ
ꝑuenit. ꝫ p̃cox. p̃cocis ĩ eadẽ sig⁹
ne ĩuenit̃. ꝫ dr̃ a p̃coquo. p̃co
quis. p̃coxi. p̃coq̃re p̃coctũ. tũ.
quod est ꝑ alũs. ul̃ supra. l̃ ptr̃.
ul̃ ante coquere.

Preda secundum gregorium est.
cum aliena violenter rapi
untur. secundum huguicionem. preda
est de vicinis et confederatis. Rapi
na de hostibus. vel preda de tota pa
tria. rapina de parte. et inde pre
do. predonis. i. raptor et predor pre
daris. rapere. Componitur preda dicitur
spolium vel rapina.

Predestinare dicitur preparare.
preordinare. premittere. an
te. vel ab eterno destinare. pru
de. prescire. presciuntur autem boni
et mali. predestinantur autem tantum
boni. secundum quod communiter accipitur
in sacra scriptura. Predestinare est
preordinare. vel preparare gratiam in
presenti et gloriam in futuro. et com
ponitur predestinare. ab pre et desti
no. nas. quod est legare. mittere.
deputare. ascribere. significare.
Unde ovidius methamorphoseos. xi.
. a. destinat ipsos clarum pretulia
ri. famam virumque. Destinare autem
componitur a de. et teneo. nes. in
terposita. s.

Predium dicitur possessio.
villa. ager. Secundum papiam allo
dium. ~~et dicitur allodium~~. et dicitur allodi
um hereditas. quam vendere et don
are possum. Ita est mea propria.
Ita dicit huguicio. ysidorus. autem
in. xv. ethimologiarum. ubi agit de
agris dicit sic. predium est quod
ex omnibus paterfamilias magis pre
videtur. i. apparet. q. previdi
um. vel quod antiqui agros quos
bello ceperant. ut pre de nomine habe
bant. q. d. predium a preda dicitur ager
bello acquisitus. Vel predium ager
vel possessio que est ante edem sive
domum. Unde dicitur predium. quasi pre
edium. i. ante edem situm. et inde dicitur
hic praes. predis. qui multa habet
predia. Moderni scribunt et leguntur
pres. predis. priscianus tamen dicit.
In es diptongon unum mascu
linum. praes. predis. Sed moderni non scri
bunt hic diptongum. secundum hu
guicionem. pres dicitur mediator. vel
medius. vel fideiussor. Quod autem dicitur
pres. q. pre aliis dives etymologia
est. et inde dicitur predictus. ta. tum. qui pre
diis datus. vel pre aliis dictus. Vel
dicitur predictus a predo. predis. quod est pre
aliis dare. honorare. prerogare.
ornare. Et componitur a pre et do. das.

Prefulgidus. da. dum. dicitur
preclarus. prefulgidus. Unde in
psalmo. pre fulgore in conspectu
nubes eius transierunt. et sic est
una dictio. Aliqui tamen exponunt. pre fulgore.
ut sit due dictiones.

Prepucium dicitur anterior pellis

prepucii que preputiatur .i. precidatur
iudeis. Unde preputiatus dicitur habens pre-
putiata preputiatum. preputium pre-
cisum sicut iudei qui dicuntur pre-
putiati. Unde preputio .as. .i. prepu-
tium facere. pellem illam resecare.
Et dicitur preputium a preputo .tas.
quod est prescindere. et est compositum a pre
et puto .tas. quod est opinari
scindere purgare virgultum extre-
ma superflua resecare. preputium est
quia dicitur ipse priapus. Unde prepu-
tiatus dicitur magnum habens prepu-
tium prepucium. Ita dicit hugutio.
preputiatus tamen potest dici a prepuci-
um .cii. sicut a galea galeatus.
et tunc preputiatus dicitur qui habet
preputium non putatum sicut genti-
les et omnes alii a iudeis qui prop-
ter hoc a iudeis immundi reputa-
tur. Item preputia dicuntur primi
fructus quia immundi dicebantur si-
cut preputiati. Unde preceptum fu-
it filiis israel. leuitici. xix. Sed cum
intraretis terram promissionis
ut auferrent preputia arborum quas
plantarent. Quod quidam exponen-
do subdit. poma que germinant
immunda erunt vobis. hec tamen non
est in hebreo. et uidetur uelle dominus quod
fructus priorum trium annorum in-
mundus esset et abiciendus. fruc-

tus quarti anni sacer domino et omnis ci-
bus principibus. Sed in .v. anno et
deinceps dominum sui essent et esibiles.
Ita dicit magister in hystoriis. Item il-
lud .i. aute .i. fecerunt sibi preputia
et cetera. Sic exponit in hystoriis .i. non cir-
cuncidebant paruulos suos. Vel quia
rarum preputiatorum iuuenerunt. quia
tamen noluit quod quidam uelamina fe-
cerunt circumcisioni sive ne in denu-
datione gentis essent dissimiles. et sub-
ditur ibidem cum hic flagicii.

Preruptus .ta. .tum. dicitur ante
ruptus uel ab anteriori parte
ruptus a prerumpo .pis. Item prerup-
tus secundum papiam dicitur in alto
positus preceps excelsus. et tunc
dicitur preruptus quasi prerapt(us). quia pre ali-
is in altum rapitur.

Presagium dicitur diuinatio fu-
turorum prescientia uel annunciati-
o. Unde ouidius .i. ij. methamorphoseos.
Audita quia uice cum non utile car-
pis. Inquit et. nec spine mee
presagia lingue. Item in lucano
in .i. g. Terruerunt satis hec
pauidam presagia plebem. et
dicitur a presagio .gis. .giui. uel .gii.
presagire quod est diuinare uel pre-
diuinare. Unde presagus .ga. .gum.
dicitur prescius futurorum. Unde ouidius
i. ij. methamorphoseos. Inposui

V
q; come radios plagia q; lucet.
pectore sollicito repetens susp
piria dixit 7 c. plagium compo
a p. 7 sagio. gis. qd est ingenio
se agere uel diuinare. Item a pla
gio. as. dr plagium furtum.

P resbiter grece. latine senior
interpretatur. non pro etate uel
decrepita senectute. Sz propter
honorem 7 dignitatem quam ac
ceperunt presbiteri nominantur. Ideo autem
7 presbiteri sacerdotes uocantur. quia sa
crum dant. sicut episcopi. Qui licet
sint sacerdotes. tamen pontificatus
apicem non habent. quia nec crismate
te frontem signant. nec paracli
tum spiritum dant. quod solis deberi episcopis
lectio actuum apostolorum demonstrat. Unde 7
apud ueteres. idem episcopi 7 presbiteri fue
runt. quia illud nomen dignitati
tis est. non etatis. Ita dicit ysido.
in. vii. ethimol. Huguicio autem
dicit quod presbiter dicitur qui preiens iter 7
sic est latinum. Sz de mal presbiteris
dr in aurora. Canicies etiam
mentitur nouit 7 albi. Non
semper rerum albi sensum fide.
Albi temporibus nigri sunt mori
bus equantur. Tempora cana
niuem. corda dolosa picem. In
de post ipsis mala moribus etas.
Que stupet in senio. non se

nuisse senes. Hos gradus insignit.
non uita preiuit nisi honori. Summo
respondet infima uita senum. Ambo
presbiteri. si non preeunt iter ulli. ambo
iudei. sed sine lege dei. Cumque re
gunt alios. tamen conuertere mores.
Iemini remanent tantum honoris
apex. Ore docent sed quid cum ui
te lingua repugnet. Nec redimunt
mores aurea lingua malos. Ver
bis frondescunt. sed non est fruc
tus in actu. Ore pluunt aliis. sed
sine rore sibi. Cum doceant se
non alios hortantur ad instar. Can
dele siquidem. in sua dampna iuuant.
Proficit hec aliis. sibi deficit. isti
proficiunt aliis. deficiuntque sibi. Vis
est depingi huius premissa sequentur.
Vertes seu uentres dolia siue do
los. Curant non animas. sed aras. non
uera. sed era. Non equum sed equos.
non inopes sed opes. Herent seu
uinis seu uinis. siue uenenis.
Erunt uina colunt uina. ue
nena uomunt. Libras non libros re
legunt. pecus quam moneant. Non
monitas. precio. non prece quamque iu
uant. Non alleluia ructare sed
allia uolunt. plus in salmone
quam salomone quia legunt. Secundum
hec presbiter melius dicitur qui pre aliis bi
bens est. quam aliis preiens iter.

pbr

Quidam imperiti male scribunt presferunt hoc nomen. Scribunt enim ꝛ proferunt prespicere. p. ponentes loco. b. barbarismi incommodo seruientes.

Presertim. i. precipue aduerbium est. teste prisciano. et dicitur a presertu. sicut tractim. a tractu. ꝛ carptim a carptu. presertu est ultimum supinum huius uerbi. presero. preseris. quod est

i. p̄palus sen.

ante serere. Item presertim. i. preterea. et coniunctio causalis. sicut dicit donatus. papias post multas significationes huius uocabuli presertim dicens. presertim. preterea. maxime. precipue. prime. ꝛ certi.

Preses presidis. dicitur qui presidet in aliquo loco. Unde ysidorus

Ca. iiij. b.

ethimologiarum. ix. presides dicti sunt qui alicuius loci tutelam. presidiali tenent. ꝛ dicitur preses a presideo. des. quod est super alios sedere. preesse. ꝛ defendere. et est preses communis generis.

Presens dicitur qui pre sensibus. i. ante sensus positum. uel presto sensibus. sicut oculo. uel alii sensui. et componitur a pre. ꝛ sensus. quod est alicui. u. sensui subiectum. ꝛ dicitur huiusmodi. quia presens quandoque dicitur prosper. ꝛ benignus. ꝛ pius. ꝛ propicius. quare que nobis propicia sunt. que presentia sunt.

Et apsens dicitur presento. tas. Inuenitur ꝛ ad presens. i. in presenti. ꝛ sunt due partes.

Prescindo. dis. prescidi. de. prescisum. i. ante. uel prepalus scindere. ꝛ corripit hanc sillabam sci. in preterito. Unde in. i. regum. xxiiii. dicitur. prescidit horam clamidis saul. quamuis prescidit sit. g. posset in dici. ꝛ tunc media esset producta. ꝛ tunc componeretur a pre. ꝛ cedo. dis. Sed antiquiores libri uerius contradicunt. ꝛ scribit prescidit cum. s. ꝛ tunc componitur a pre ꝛ scindo. dis. nec mirum. sicut ait remigius. scindo. dis. proprie pertinet ad mollia. sicut ad pannos. Unde scissor pannorum dicitur. ꝛ nunquam cesor. Cedo autem. dis. dicitur de duris. sicut de lignis. ꝛ lapidibus. Unde cesor lignorum. ꝛ lapidum dicitur. ꝛ nunquam scissor. Istam differentiam tangit quidam uersificator dicens. Pannorum tamen sit scissor. uiasque putator. .R.
Vulneris incisor. sicut doctus docet auctor. Unde per totam bibliam ubicumque fit mentio de scissione uestium. ponitur in uerbum scindendi. ꝛ nunquam cedendi. Id dico de principiis. Unde dicitur uestis scissa. uel conscissa. ꝛ nunquam cesa. uel concisa. Et non quod

scindo . dis . cum omnibus com
positis corripit hanc sillabam sci .
in preterito . sicut ait priscianus . Uni
uersus . Sto . bibo . do . findo . fero
scindo . cetera nullo . Corripi
entur modo . si sint dissillaba
dico . supple in preterito . lucanus in
quarto . A . Aut scidit et medias
fecit ser litora terras . Item oui
dius in principio methamorph . Nam
celo terras et terris abscidit un
das . Inuenitur et abscido . dis .
abscidi media producta . et tunc
componitur ab abs et cedo . ce
dis . Unde ouidius methamor .
. xii . d . Abscidit iugulo pecto
risque humerique sinistri .

Presidium dicitur auxilium defen
sio . et proprie que datur a maior
ibus . et dicitur a presideo . des . quod est su
per alios sedere preesse et defendere . Item
presidium dicitur confugium . scilicet locus mu
nitus ad quem quis confugit . ut se
defendat ab hostibus .

Presto . prestas . prestaui . presta
re . prestatum . id est commodare
uel mutuare . simplex est et acti
uum . Item presto . tas . prestiti . pre
stare . prestitum dicitur ante stare . pre
cedere et precellere . Et componitur a pre
et sto . stas . et similiter prestare id est ex
hibere dare et tribuere . Ista di

cit hugutio . Et dicit quod omnia compo
sita a sto . stas faciunt preteritum in
stiti . et supinum in stitum . Prisci
anus tamen dicit quod ab eo composita
uetustissimi uarie protulerunt .
asto astitum et astatum . presto presti
tum et prestatum . Unde ii . machabeorum . iii . f .
pertinentes ad sacrificia sump
tus de redditibus suis prestaturum .
Sed secundum modernos prestiturum
melius diceretur . Et similiter prestitum
et astitum . et sic de aliis . Uersus
differentiales de grecismo . presto .
do . prevaleo . prestum presto . quorum do
no . prestoque sepe solet accommo
do significare . Item a presto di
citur prestans . id est ante stans excellens .
et comparatur prestantior prestantissi
mus . prestantior dicitur preclari
or excellentior et potior . et similiter
expone participia et nomina uer
balia a presto descendentia . et hinc
prestantia . huius . tie . et prestabilis et cetera .

Presto . id est in presenti loco uel
presentialiter aut in presentia .
aduerbium temporis est uel loci .
et dicitur presto quasi pre id est ante sto . uel
in presentia sto . Uersus . Quin immo
presto prius adubia dico . Elige
hic tempus . signet uero atque locum . Unde
dicitur . uel expone quin immo .

Prestolor . aris . deponens

— R .
— R .
— d .
/ uel munitus
/ prestitum

/ et uero ista
tum uel constat
— R .
— R .

est. et est id quod expectare. et dicitur p
per. quia pistolatur ille qui premissus
est. Unde componitur a pro et stolos:
quod est missio. Versus dicitur qui scri
bitur in grecismo. pistolor expecto.
.v. pistolor querere dico. frequenter
in hiis que diriuantur agito. non
mitum curant grammatici. utrum
breuis aut longa silla pona
tur. non pone aut diptongo aut
regula ponatur. Unde quidam di
.v. cebat. Quid pistolaris pistolorque
iste moriaris. possit et dici quod
pistolor in utraque signe simpliciter
sit. et cum sit differentie uariatur
accentus.

P retorium dicitur locus in quo
pretor residet. Et dicitur a pre
tor pretoris. Et est autem pretor id
quod prepositus. sed prepositus est
in ecclesia. pretor in ciuitate. Unde pri
prias. pretor dicitur quasi princeps et pre
ceptor sit ciuitatis. Priscianus di
cit ubi agit de speciebus uerborum quod
pretor dicitur a preeundo. In grecismo autem
.v. scribitur sic. Castrum pretor dicitur
prefectus urbis. Ecclesie prepositus siue
siue scolarium. Item ysidorus ethi
Ca. iiij. mologiarum x. pretores id quod et prefecti quia
preceptores. et uel dicitur pretor. quasi pre
alius torquens. uel qui preest tor
mentis. Unde pretorium .a. .ii. ad pretor

em pertinens. et hec pretura digni
tas pretoris. Item a pretorium dicitur
hoc pretoriolum .i. parua domus in naui.
Unde eze. xxvii. Ubi nunc tristego
habet pretoriola de insulis ytalie. alia
translatio habet cellaria. Unde uersus.
Sunt pretoriola nauis cellaria .v.

P reuaricor. aris. Dicitur
quod melius preuaricor. aris.
dicitur id est quod transgredi. uel in
fringere. et est compositum a pre et
uarico. cas. uel potius uaricor. ua
ricaris. quod est transire. uel am
bulare. uel diuertere. uel deflectere.
uel curuare. uel claudicare. et dicitur
a uarica. hec uarica. hec ce. uel
secundum priscianum. hec uarix. hec cis.
uena est in curuamine. que si le
ditur. uel ictu uel percussione. et
reddit hominem curuum et inflatum.
et ex lesione facit poplites
et coxas turgescere. Unde uarius.
ria. rium. et uaricosus. sa. sum. id est
curuus. Unde persius in fine penul
time ~~sille~~ satire. Diuisus hic inter
uaricosos centuriones. Item di
cit constantinus in pantegni libro
viii. Uarices sunt uene in cruribus
plene et nimium grosse. nascen
tes de humoribus melancolicis
in has uenas descendentibus et eas
implentibus. Plurimum autem hiis

nascuntur qui laborant in pedibus
erecti stant. Descendunt enim
humores in has uenas que sunt
in cruribus. Et propter hoc in marina
rius plurimum nascuntur. et in aquis la
borantibus. et similibus signes [illegible].
quia uene torte sunt et grosse. ui
riditati et nigredini pertinen
tes. Et a preuaricor dicitur hic pre
uaricator. i. transgressor. quia preter ali
os uaricat. i. claudicat. et de
flectit a lege. et cetera.

Priapus fuit iuuenis qui
dam de lapsaco ciuitate
hellesponti. Unde depulsus est prop
ter magnitudinem uirilis membri. et habitus
est pro deo a feminis. et dictus est deus orto
rum. propter fecunditatem eorum. quia
ortus numquam est sine fructu. Unde
ouidius in libro fastorum. At ruber
ortorum deus et tutela priapus.
Unde .s. ubi exponitur beelphegor.
Item dicitur deus furum et deus auium. et ab
illo dicitur priapus uirile membrum.
uel secundum huguicionem a priaste.
quod est redimere. quia iacturam
humani generis redimit. Unde
hic priapismus. dicitur pudendo
rum pressio. uel extensio.

Pridem. i. antea. preterito tem
pore aduerbium temporis est. et
componitur a prior. primus. unde prime.
aduerbium. et primitus. Primo enim et
primum nomina sunt. et ponitur aliquando
aduerbialiter. et prime componitur. ap
prime. i. ualde. uel sunt due partes po
site pro una. et tunc retinetur .d. et
dicitur adprime. et semper media cor
repitur. Ita dicit huguicio. Sed
primo dictum teneas. Dicit enim pris
cianus in tractatu de aduerbio quod
aut in prime dicitur. ostendit tenendum quod
compositum ab eo in andria protu
lit. Nam id arbitror in uita ap
prime esse utile.

Pridie. i. primo uel priori die.
aduerbium est temporis. Dicitur
enim componitur cum primus uel prior.
et dicitur pridie. et inde pridianus. a.
um. Et cum quot. et dicitur cotidie quod in
icio scriptorum dicitur scribitur per .c. Et in
de dicitur cotidianus. na. num. Et hec dies
dicitur hodie. Unde hodiernus. na.
num. Et cum bis. et dicitur hoc biduum.
et inde biduanus. na. num. Et cum
tris quod est tres et dicitur hoc triduum. Unde tres.
triduanus. na. num. Et dicitur aduerbium.
quod componitur postridie. i. post tres
dies. uel sunt due partes posite pro
una. Ita dicit huguicio. Sed secundum
priscianum est [illegible] compositum. Di
cit enim sic. A quinte declinatio
nis nominibus composita producunt
e. ut pridie. hodie. postridie. Et

no q pdie more. pponis accusatiuo iungit. sic dic priscian et exemplificat. pdie klas ianuarii. pdie nonas. pdie id. Un in pmo mac. ult. Decreuerunt nullo m diem istum absque celebratione preterire. hre autem celebritatem terciadecima die mensis adar. q dr uoce syriaca pdie mardochei diem. no diem sic quidam legunt. et male. Est enim sensus pdie diem mardochei. i. i die precedente illum diem celebrem quem iudei obseruabant. xiiii. die mensis adar. i. marcii. ob liberationem quam fecit eis mardocheus. sic habetur hest. ult. g.

Prima azimorum est. xiiii. die mensis. qn agnus immolatur. et luna plenissima est. et fermentum abicitur. Ita d papias.

Primari lapis dr. qui pmus in fundamento ponitur. Item pmarius. ria. rium. id est qd pmus.

Primas. pmatis. dr pmus i populo. et tunc e cois generis. Unde hic pmatus. tus. tui. i. preminencia. et qn ponitur pro dnio. ul excellencia potestatis. Item pmas dr qui quandam hr dignitatem in quibusdam eccliis. cuius dignitas dr hec pmacia. ul hic pmatus. tus. tui. et tunc pmas e masculini generis tantum.

Primicie sic ait papias fr[u]gum sunt inicia. que diis deliberantur. scdm huguicionem pmicie ppe sunt que pmo de frugibus percipiuntur. ul que deo pmo offeruntur. Un pmicerius. cia. cium. i. primus. l inter alios pmus. Un ouidi methamor. xi. b. Ecce rapit me deus flagrantem rectus ab auris. primicium torrem. In hystor. sup xxiii. exo. dr sic. pmicie sunt primi fructus. et offerebantur i pascha. i penthecoste. et i scenophegia. primicia eciam dr quadragesima. ul. lx. ps. ul quicquid inter. xl. et. lx. dare nolebant. et hec i liquidis. et aridis de gregibus. et de ceteris aliis. unum de ducentis. ut i eze. habetur. Nota q hec nomen pmicie. caret tamen i plurali inuenitur i usu.

Primitus. i. pmo. ul in principio. aduerbium est ordis.

Primogenita. dnr. ius primogeniture. Un sup illud gen. xxv. g. Comedit et bibit paruipendens. q pmogenita uendidisset. Dicitur in hystoriis. Erant autem pmogeniti dignitates quas habuerunt pmoge

.G.
x

184

nati in cognationibus suis, ut ab
Aaron. Habebat enim primogenitus
vestem spiritualem qua induebatur
tantum in sacrificio offerendo, et recept-
us finalem benedictionem a patre. Ipse
in sollempnitatibus in conviviis be-
nedicebat minoribus, et in hiis
duplicem aliorum portionem recipi-
ebat. Traditur etiam quod in divi-
sione hereditatis similiter duplum re-
cipiet. Et nota quod primogenitus
dicitur primus natus, et post quem
est alius vel alii. sic Esau dicitur
primogenitus Ysaac. Item primo-
genitus dicitur ante quem nullus, nec post
quem alius. et sic Christus dicitur primoge-
nitus beate Marie virginis. Primo-
genita mors dicitur superbia que fuit
prima causa apostasie.

Primor primoris dicitur maior
et dignior in populo vel prior
ordine. Unde primordius. la. lu.
idest aliquantulum primor. Ita dicit
Huguccio. et est primor tantum mascu-
lini generis. Papias sic exponit.
Primores sunt primarii primi electi.
Oracius in sermonibus. primores
populi arripuit populumque tributim.
idest per tribus.

Princeps dicitur qui primus capi-
ens. Unde Ysidorus ethimo-
Ca. iij. e. logiarum: princeps a capien-
di significatione eo quod primus ca-
piat. sic municeps ab eo quod mu-
nia capiat. Item princeps inve-
nitur pro primus. Unde Virgilius.
Princeps ardentem coniecit la-
mpada Turnus. vel nus.

Princeps cocorum grece dicitur
archimacros. Et dicitur ab ar-
chos quod est princeps, et machera quod
est macellum. Juvenalis in iiij.
Finxerunt pre libratius archi-
machirus.

Princeps mundi dicitur dyab-
olus quia principatur mundanis
hominibus quibus quasi suis pe-
dibus dominatur.

Primus grece lentiscus la-
tine. primo secto. Item dicit
Papias. In derivationibus Hugu-
tionis scribitur sic. primus arbor
est. scilicet ylex. ut dicunt. et est
grecum.

Priscus dicitur antiquus et prior.
ab ambo dicitur a priorem.

Privignus dicitur qui ex pri-
ori viro genitus est. et dicitur
sic quasi privigenus. idest ex priori vi-
ro genitus est. vel qui privatus igne
idest amore quia privignum diligit a no-
verca. Et hic privigna dicitur filia
prioris viri. Sed expositio non pertinet
ad presens opusculum.

cendat

Probatica piscina sic d͡r in
hystor̄. sup io. v. c. dicit̄
a probaton q͡d ē ouis. q͡r nathinei
i ea hostias lauabant. Solet aut̄
ↄ collcta aqua pisces nō h̄ns pis
cina uocari. huguic͡o aut̄ dicit
sic. probaton g͡ce ouis latīe. Vn̄
probatic̄. ca. cū. i. pecualis. hīc est
dca probatica piscina. i. bestial͡. q͡r ea
dauīca bestiarum ibi lauabant̄.
In id͡ redit cū p̄mo dc͡o.

Problema. matis. q͡d latīe
d͡r ppositio. q͡stio est diffici
lis. h̄ns aliq͡ q͡d disputatione sol
uendū sit. ↄ videt̄ dici pblēa
a p. ↄ lema. q͡d est uorago. q͡r p
ponitur ut noceat ↄ decipiat. Ita
dicit huguic͡o. ↄ accepit de pa
pia ↄ ysid͡.

Procax. procacis. omīs gn̄is.
d͡r auid͡. petitor. i. proteruus.
in petend͡ i. imprudent̄. ↄ iniueci
de petens. ↄ ptinet ad metric̄.
ↄ compat̄. Vn̄ procacit̄. procaci. p
cacissime. aduerbia. ↄ h̄ procacitas.
h̄. tatis. i. intemperantia. ul̄ uecū
dia. ul̄ imprudencia petendi. ↄ d͡r
procax a procus. ci. q͡d est precator cō
iugis. i. nuptiarum. ↄ dicit̄ a precan
do. q͡r frequēt̄ solet precari. ↄ pete
re eam donis q͡m uult. Vn̄ proc. p
caris. d͡r proci officiū exercere. istam
ter petere.

Procella d͡r ab eo q͡d procellat.
idest percutiat ↄ euellat. ē
enim uis uenti cū pluuia. procelle
enī aut̄ de fluminib͡ aut de uenti
fiunt. Ita dic̄ ysid͡. ethimolo
giarum. xiii. Papias aut̄ dic̄ sic.
procella tempestas. pluuia. repenti
nus impetus uenti. est. uis mari
na fluct͡. Et sequit̄. procelle s̄t
nō mari tm̄ q̄ celi. tempestate
aut̄ fluctuū s̄t. Q͡d aut̄ d͡r pro
cella q͡si procul a cella ethimologia ē.

Proceres. ut ait papias. s̄t
p̄ncipes ciuitatis. q͡i pce
des. eo q͡ ante om̄s honore pce
dunt. Item capita tribuū que
eminent ceteris. pietes. proceres dr̄r.
eo q͡ p̄mo procedunt. Vn̄ fcā trāsl
latione ad quosdam nobiles. ↄ p̄
mores. proceres dr̄r. q͡r cete multitu
dini p̄minent. Et declinat̄ h̄
procer h̄. proceris. S͡z raro i singl̄
inuenit̄. n̄ q͡d iuuenalis dixit.
Agnosco procerem. Grecism͡ po
nit tales in usus d͡ales. A grauita
te beato fertur. q͡d monstrat ori
go. Eius. nā g͡ce beres id q͡d g̃
ue signat. Ac proceres ec. tu dicas
a proceritate. Sunt proceres ve qui
procul a carne. ysid͡. aut̄. ethimol̄.
ix. dicit id q͡d papias sup̄ dixit

Cā. xiiij.

·R·

Cā. xiij.

xlvij.

et addit. barra dicit^r grave.
Unde baro. q. gravis. i. fortis.
cui contrarius est levis. i. infirmus.
Proconsul dicitur qui vice con
sulis fungitur. Unde ysido
Ca. iii. b. rus. ix. ethimol. Proconsules
subiecti erant consulibus. et dicti pro
consules. eo quod vice consulum fun
gerentur. Consules autem appella
ti a consulendo. Nam cum
romani regum superbam dominatio
nem non ferrent. annua imperia
binosque consules sibi fecerunt. Ideo
appellati sunt consules. vel a con
sulendo civibus. vel a regendo
cuncta consilio. Quos tamen ideo
mutandos per annos singulos
elegerunt. ut nec insolens diu
maneret. et modestior cito succe
deret. Ideo autem duos pares quia
unus rem civilem. alter rem milita
rem ministrabat. Exconsul
es autem dicti. quia iam a consulatu
sive discesserint. exierint. pacto vicis sue anno.

Proclivus. va. vum. et hic
et hec proclivis. et hoc. ve. idem
significant. Dicitur enim proclivus.
vel proclivis. id quod inclinatur. et
differt ab acclivo. quia proclivum est
in ascensum. sed acclivum in descen
sum. Item differt a declivo. quia
declivum est deorsum inclinatum.

vel planum. qui deorsum acclivo. pro
clivum autem precurvum est in anteriore
partem. quasi preceps. et ponitur quandoque
pro intento. et sedulo. et parato. pro fa
cili. et componitur a pro. et clivus.
clivus quod supra expositum est. Vide supra. clivus
expositos vel expositum in sigillis.

Prodigium dicitur monstrum.
ad vastandum paratum. Ita dicit
hugutio. et dicitur a prodigo. gis. quod
est vastare vel dilapidare. Unde
prodigus. ga. gum. i. consumens. Secundum
papiam prodigium appellatum est. quasi por
ro dicum. eo quod porro dicat. porro
significet. et aliquid futurum esse
pretendat. Vel dicere possumus prodigi
um. quasi procul a digito. quia prefigurat
remotum. et futurum. Vide supra
ubi exponitur monstrum.

Prodire dicitur devenire. in an
tea ire. Et componitur a pro
et eo. is. et interponitur. d. causa eupho
nie. vel ne incurrant due vocales.

Produco. cis. dicitur procul du
cere. absentare. extendere.
prolongare. vel in conspectum. vel in
apertum. vel extra ducere. Unde
hic. et hec productilis. et hoc. le. opus
illud dicitur productile. quod non est fu
sile. sed productum tunsionibus
malleorum.

Prophanus. na. num. quasi pro

[Pro]cul a fano .i. a templo dicitur sacrilegus
execratus. Prophanum etiam dicitur quod
quid non est sacrum. Unde sic ait
hugutio. Prophani dicuntur omnes laici et
illiterati. qui procul sunt a phano scilicet.
Unde eze. xlviii. c. super illud tertium
prophana urbis erunt et cetera. Dicit glosa.
prophana urbis laica .s. que passim
populo habitare licet. non quod immun-
da sint. aut aliqua habitatione
terre sancte contaminata putentur. sed
quod omnibus preter sacerdotes habitare
permissum est. Item a prophanus. pro-
phano. prophanas .i. extrahere. con-
taminare. violare.

Profundus dicitur quasi procul a fun-
do. hinc sufficiem.

Progressior .i. longior vel
prolixior dicitur a progredi
or progredis. quod est procul vel in an-
terius gradi.

Propheta .i. prefator a pro
et fando fari. dicitur a profor
profaris quod est procul ab intencione
fari .s. aliud ~~ab intentione~~ in
et pfic — ver-
bo et aliud corde. Vel dicitur a pro
id est procul et phonos quod est sonus
quasi longe provisa pronuncians. Unde
hec prophetissa et propheticus. ca. cum.
et propheto. tas. et prophetizo. zas.
Ca. viii. — et dicit ysidorus ethimologiarum vii. quos
gentilitas vates appellavit hos
nostri prophetas vocant .q. prefatores.
quia porro fantur. et vera predicunt. — et de futuris.
Qui autem a nobis prophete in novo testa-
mento. videntes appellabantur.
quia videbant ea que ceteri non vi-
debant. et prospiciebant que in myste-
rio abscondita erant.

Prophetare multis modis dicitur.
prophetare .n. est futura predi-
cere. ut ysa. vii. c. Ecce virgo
concipiet et cetera. Item prophetare dicitur
preterita narrare. ut gen. i. In
principio creavit deus et cetera. Item prophe-
tare dicitur alibi factum absens nun-
ciare. Unde iiii. reg. v. g. Di-
cebat heliseus. Nonne cor me-
um in presenti erat. quando reversus
homo de curru suo in adventum
tuum. Item prophetare est psalmos re-
citare. Unde i. par. xxv. a. Da-
vid et magistratus exercitus segrega-
verunt in ministerium filios asaph.
et eman. et idithum. qui prophetarent
in citharis et cetera. Item prophetare est lau-
des deo canere. Num. xi. c. Quis
tribuat ut omnis populus prophetet
et cetera. Item prophetare est docere. Unde
primo cor. xiiii. a. Emulamini
spiritualia. magis autem ut prophetetis.
Et act. xiii. a. Erant in ecclesia
que erat antiochie prophete
et doctores. Item prophetare est

ploquiu͛ ul' ploquutoris officium
exercere. Vn͂ exo. vij. a. Aaron
frater tuus erit ppha tuus .i. ploquutor.
Item ppheare dicitur pfigurare. sic
Iosue dicitur ppha. quia xp̄m pfigura
bat. Vn͂ ieronimus in plogo sup
regit Iosue. decimus dum sub hoc ar
tus pphetar explanatorum texuere.

Prophia ē pscia futuror.
Item pphia ē rer laten
tium ꝑ ꝑitate. p̄sentiu͂ ul' futu
rium ex diuina inspiratione ma
nifestatio. Dico autem ex diuina
inspiratione: quia illi qui aut de
monum instinctu aut aliis mo
dis latentia dicunt. licet pphe dicantur
sint. tamen inter diuinarum scriptur
arum non numerantur auctores. la
tentium dico. quia si quis iam cogni
ta dicat. licet futura sint. tamen pphia
non est. sic nos cum resurrectionem
predicamus. pphe non sumus. pphie autem
tria sunt tempora: presens. preteritum.
et futurum. De presenti. sic .i. cor.
xiiij. f. Si omnes pphent intret
autem quis infidelis. aut ydiota. con
diiudicatur ab omnibus. vincitur ab omnibus. occulta enim
cordis eius manifesta fiunt. ondi
tur quia pphie sunt non predicit hic
occulta quod futurum est. sed ostendit occulta.
Pphia autem est non quod predicit fu
tura sed quod ostendit occulta. De

preterito est pphia. ut gen. i. In
principio creauit deus celum et ter
ram. De illo enim tempore dixit ho
mo qui non erat homo. De futuro
autem est pphia sic ysa. vij. Ec
ce uirgo concipiet. Omnia ista
scribuntur in pphia. ysidorus autem
in .vij. ethimol. ponit .vij. genera Ca. viij.
pphie dicens. Primum genus
pphie dicitur extasis quod est mentis
excessus. sic uidit petrus uas il
lud submissum de celo in stupore
mentis cum aliis uariis. act. x. b.
Secundum genus ē uisio sic
ysa. vi. a. Vidi dominum sedentem
sup solium excelsum. Tercium
genus est sompnium. sic iacob
sompniatum in celo scalam dormi
ens uidit. gen. xxviij. d. Quar
tum genus ē p nubem. sic ad moy
sen et ad iob post plagam loquitur.
De moyse habetur exo. xix. c.
Veniam ad te in caligine nubis.
Vt audiat me ppls loquentem
ad te. De iob habetur. Iob. xxx
viij. a. et xl. a. Quintum genus ge
nus est vox de celo. sic ad abraham
sonuit dicens. gen. xxij. e.
Ne extendas manum tuam sup
puerum. et ad saulum. act. ix. Sau
le. saule quid me psequeris. Sex
tum genus ē accepta pabola.

sic ap̄ catonem ī p̄u̇bijs. ⁊ ap̄d
balaam. cū euaāret a balac. sūu
xxiii. f. Assūpta p̄abola ait ⁊c.
Septimū genus ē repletō sīc
set̄. sic ap̄ pene oīns p̄p̄has.

Prolixus. a. um. dr̄ porrec
tus. ⁊ longꝰ. ⁊ compōitr̄.
a p̄ ⁊ lixa. lixe. qd̄ ē mercennariꝰ
garcio qui sē curiā ⁊ portat a
q̄m ī castris. ⁊ dr̄ a luxen qd̄ est
aqua. Vn̄ a longis lixar̄ p̄ussi
bus. tractū est hoc nōm̄ plixus.
Vn̄ h̄ plixitas. ⁊ cōparatur plixꝰ.
Ita dicit hugu.

Promiscuū. uuls̄ dr̄ ex
utroq̄ sexu p̄mixtū. et
declinat̄. p̄miscuꝰ. cua. cuū. ⁊
dr̄ a p̄misceo. ces. qd̄ ē p̄rsul. ul'
an̄. ul' p aliquo misce. Jt̄ p̄mis
cuū gen̄. qd̄ gt̄e epichenon. i.
sup̄ cōem dr̄. ē. cū sb̄ vno arti
culo utrūq̄ sex̄ aial denotat̄.

Promulgo. gas. dr̄ p̄nū
ciare. maifestare. Vn̄ p
ticipialia ⁊ ūbalia noīa diriuan
tur. ⁊ dr̄ p̄mulgare. q. p̄m
p̄tum ⁊ maifestum multis̄
agere.

Promptuariū dr̄ cellari
um. de quo dic̄ ysid. ethimol.
Ca. v. xv. p̄mptuariū dcm̄ eo q' ī
de necīa uictui p̄muīt̄. i. p̄fert̄.

Vn̄ hic p̄mus. p̄mi. dr̄ custos p̄m
ptuarii. Vn̄ quidā dicebat. Cru x
dele ē istā dom. qm̄ bon' ē s' p̄mꝰ.
⁊ dr̄ istā a p̄mo. p̄mis. p̄mpsi. p
mere. p̄mptū. tu. qd̄ est maifes
tare. expedire. ore dicē. extrahē.
p̄ferre. Vn̄ p̄mptꝰ. ta. tū. i. paratꝰ
⁊ expedic̄ ad ad agendū. ul' dicen
dum. Vn̄ p̄mptulus diminutiuū.
idest aliquātulū p̄mptꝰ. Jt̄ int̄ cel
lariū ⁊ p̄mptuariū. assignatur ta
lis drīa. q' cellariū ē paucor̄ die
rum. p̄mptuariū ū logi t̄p̄ris.

Pronuba dca iuno ē q' nu
bentib; p̄est. q. p̄nuba.
et gnalit̄. p̄nuba dr̄. que nuben
ti assistit. Vn̄ ait ysid. ethicol.
·xx·g· p̄nuba dca eo qd̄ nuben Ca. viii.
tib; p̄est. queq; nubentē uiro
cōiungit. ipa est ⁊ p̄ranimpha q'si
iux̄ nimpham. Nam nūpha dr̄
sponsa ī nuptijs. a nimpha qd̄
est aqua. p lauacōnis officiō. Jn
uenit̄ etiā h̄ p̄nub'. sic ⁊ h̄ p̄a
nimph'. Vn̄ iudic̄. xiiij. g. dr̄
q' uxor sampsonis accepit ma
ritū vnū de amicis ei'. ⁊ p̄nu
bis. i. p̄ranimphis s' astantib'.
Alius. p̄nuba curtat̄. cui p̄nu ·x.
bus associat̄.

Propago. gas. dr̄ extendē.
protendē. Vn̄ h̄ p̄pago. h̄

pergenies. linea originis extensio.
flagellum uitis extensum sub ter-
ra. Versus de uial. Vitem propago
bibet: inde futura propago. Vide
infra ubi exponitur uitis.

Propiciatorium erat tabu
la aurea eiusdem longitu
dinis et latitudinis cuius et archa.
ut archam tegere sufficeret. De
spissitudine eius non legitur. hoc dice
batur oraculum quia dominus de illo responsa
dabat. Responsum autem diuinum dici
tur oraculum quia orantibus datur.
Dicebatur etiam propiciatorium. quia
exinde loquens dominus propiciabatur
populo. uel quia die propiciationis dicebatur
gloriam domini semper ibi descendere.
Ex utraque uero parte oraculi. scilicet in
duobus angulis anterioribus posita
sunt duo cherubin aurei et produc
tiles non scilicet fusiles. Sed tunsi
onibus malleorum producti. Ita scri
bitur in hystoria super exodum. In glosa
autem ad hebreos. ix. dicitur. quod dice
batur propiciatorium. siue oraculum.
quia ibi apparebat angelus domini
loquens moysi. quando dominus propiciat-
us erat populo. Vide infra in propicio.

Propicius. cia. cium. dici
tur bonus. benignus. miti-
s. misericors. propter placatus. et
dicitur a prope. Vnde propiciator. aris.

dicitur esse uel fieri propicium. Vnde hic pro
piciator. id est placator. misericordia. et
hoc propiciatorium. id est locus propicia
di. quasi propiciationis oratorium.
Ita ethimologizat papias.
propiciationis festum. expositum est
supra ubi exponitur neomenia.

Propino. nas. dicitur potum
miscere aut ministrare.
Vnde ouidius. inde procul [?] tor.
nimium ne uina propines. Et
dicitur a propina. Hec propina. ne.
dicitur locus iuxta publica bal
nea. ubi post balnea homines refi
ciuntur a fame et siti. et dicitur propi
na quasi procul a pina. id est fame. Ca° ij.
ysidorus. in. xv. ethimologiarum. ubi
agit de edificiis publicis sic
ait. popina grecus sermo est.
quem apud nos corrupte propina
dicitur. Est autem locus iuxta publica
balnea. ubi post lauacrum a fame
et siti reficiuntur. Vnde et propina.
propinare dicitur. pina enim grece fa
mem significat. eo quod hic locus
famem tollat.

Propugno. nas. dicitur procul
uel pro alio pugnare. uel
ualde pugnare. Vnde hoc pro
pugnaculum. de quo dicit ysidorus
ethimologiarum. xv. propugnacula sunt Ca° ij.
pinne murorum. sic dicta. quia ex

bus pugnat. Quid sit pin
na quere . s. ubi exponitur
pinnaculum.
Proselitus sic ait ysid. ethi
Ca. xliij. mol. vij. g. dr aduena et in
circumcisus. qui miscebatur ppło
di. Scdm ppriam pselitus dici
tur aduena et pegrinus. trāsiens
de una lege ad alterā legem.
aduentici. de quo in psalmo. Vi
duam et pupillos interfecerunt.
et pselitum occiderunt. alia est
translacio que nostra. Dr aut
dr pselitus. q. pcul a solo suo
sic. ethimo est. Communiter
aut dicuntur pseliti de gentib ad
ritū iudeoꝝ cūuersi. et sic expo
nunt glose.
Prosper. ra. rū. dr fau
stus. facundus. leuis. et
componitur prosper. a pcul. et aspe
ri pcul ab aspitate. i. absque mo
lestia. ul aduersitate. Aliqui tamen
dnt. qd prosper exponitur a pre et
spera. q. pre speram. sic et asper
componitur ab. a. qd est sine.
et spera. q. sine spera. et scdm
istos. spera pmam corripit
sillabam et iniciunt auctoritati
prudencij. Qui ait. Cui ad ar
bitrium spere mobilis atque ro
tunde et c. Item a prosper dici
tur hec psperitas. i. successus. ul
felicitas. et prospere aduerbium. i. s
fauste. feliciter. et fecunde. et pros
pero. ras. uerbum actiuum. i. pros
perū facere. Inuenitur et pspor.
aris. uerbum deponens. i. prospere
agere. Vnde in ps. O dne saluum
me fac. o dns bn pspare.
Prostibulū. dicitur lupanar.
domus metricas. et scdm y
sidoꝝ ethimol. xviij. dr a pst
nendo. eo qd post ludos factos.
ibi metrices pstnerent. ul me
lius dicitur a psticuo. is. qd est
p precio statuere. pponere. quia metri
ces p precio se statuunt. Vnde hec
pstibula. dr metrix.
Protelo. las. dr plongi
re. differre. Et componitur
a pro. et telo. las. qd tō significat.
et dr a telon. qd est longū latine. grece.
tn telo. las. nō est in usu.
Proteruus. dr ualde toruus.
crudelis. terribilis. Et com
ponitur a pro. ul prius. et toruū.
quasi ualde. ul oio toruus. Tor
uus aut dr crudelis. terribilis. quia
sit torto uultu. et dr a torqueo
torqs. torsi. qre. torsū. su. ul
tortū. tu. qd est exciare. flecte
re. uolue. mitte. ul iaculari.
Protribunali. i. in tribunali.

pytheos palange .i. ꝓpositio pro
ꝓpone . ꝓ tribunali .i. ad tribu
nal . vl' ꝓ tribunali .i. ꝓ iudicio
sedendo in tribunali .i. in sede
iudiciaria . Tribunal expo̅ in
stra i loco suo .

Provectꝰ . ta . tu̅ . dr̅ ꝓcul .
vl' ante vectꝰ . ꝓmot' . sb'
limatus . auctꝰ . cumulatꝰ . Vn̅
ꝓvecta etas . dr̅ annis aucta .
et cumulata . et dicit̅ a ꝓvehere
ꝓvehis . qd̅ est ꝓcul . vl' ante
vehere . ꝓmovere . extollere .

Proverbium dr̅ similitudo . pa
rabola . vel aliud dicit̅ . et al'
intelligit' . q . verbu̅ ꝓ verbo posi
tum . vl' qm̅ verbu̅ ꝓ alio . Vn̅ ꝓ
verbior . aris . dr̅ .i. ꝓverbia dice̅ .
vl' ꝓverbiis vituperare . Vide . s̅ .
vbi exponitur parabola .

Proverbiorum librum edi
dit salomon . Vn̅ dic' ysid'
in . vi . ethimol' . Salomon filius da
vid regis isrl' . iuxta nu̅m voca
bulorum suorum . tria volu
mina edidit . Quorum primus
est masloth . qd̅ greci parabolas .
latini ꝓverbia vocant . eo q' i
ipsa sb' comparatiua similitudine
figuras verbor . et ymagines
veritatis ostendit . Ipam aut̅
veritatem ad intelligendu̅ legen

Ca° . ii . c .

tibus reservavit .

Provincia . q . ꝓcul victa .
dr̅ regio ꝓcul posita et
devicta . Vn̅ papias . ꝓvincie
ex causa vocabulum acceperunt .
Principes namq' gentiu̅ qui
ad alios reges ꝓtinebant . cu̅ i
us suu̅ romani vincendo re
degerunt . ꝓcul positas regiones
ꝓvincias appellaverunt . Item ꝓvi
cie appellant̅ confinia regionu̅ .

Provocare dr̅ irritare .
et s'cdm papiam ꝓvoca
re dicit̅ . posse . porro vocare .

Pruina sic' dic' ysid' . ethi
mol' . xiii . e matutini
temporis frigus . que inde pr̅i
ne nomen accepit . q' sic' ignis
urit . a pir grece qd̅ e ignis lat̅ .
Utrique enim . et ad frigus . et ad sole̅ .
ꝓtinet . Nam et calor urit . et
frigus urit . Vide . s̅ . vbi expo̅i
tur gelu . vl' dr̅ pruina a pruendo .

Pruna . prune . dicit̅ car
bo vivus . vl' ignitus . et
dicitur a pruendo . It' h' pru
nus dr̅ quedam arbor . cuius fruc
tus hoc prunu̅ dicit̅ . Vn̅ versus .
Igne calet pruna . fert prunus
dulcia pruna .

Prurio . ris . verbu̅ quarte
coniugationis . dr̅ mollire et

Ca° . xi .

fluere pruritum habere. et per fastidi
re invenitur. Unde pruriens participi
um. et hic pruritus. tus. tui. et hec
prurigo. hec. ginis. id quod pruritus.
scilicet ardor et exustio carnis. vel au
rium cogens ad scalpendum. Item pru
rigo dicitur ipsa scabies que pruri
tum infert et ardorem. Unde dicitur pru
rigo quasi purigo. vel quasi pulsionem
agens. et prurio quasi purio. et ur
ethimologia esse.

Psallo. lis. li. lere. dicitur exul
tare. iubilare. congaudere. vel
cantare. Proprie vero psallere est ges
tu corporis exprimere gaudium mentis.
et hec quedam digna qualitate vo
cis. Unde psalterium quoddam instru
mentum musicum. quia in eo psalleba
tur. et cantabatur psalmi. et hic
psalterium dicitur. ubi psalmi continentur.
vel psalterium grece. hebraice nabla.
latine organum dicitur. Unde hic psal
mus. mi. quia ad psalterium can
tabatur. et componitur psalmus cum
oda quod est cantus. et dicitur hec psalmo
dia. Item dicit hugutio. Et nota quod psal
lo psallis. caret supino. Vide in
fra in sallo. ubi exponitur sallo. lis. Item
dicit huguicio. quod psalmus dicitur
psalmus. psalma. hec. tis. et hec psal
ma. hec. me. id quod psalmus. et com
ponitur hec simpsalma. hec. tis. di
apsalma. tis. et hec simpsalma. huius
me. et hec diapsalma. huius. me. que ex
ponit ysidorus dicens in. vi. ethimologiarum. Ca. xix.
ubi agit de officiis. Psalma fit quod
psallitur. Diapsalma vero interpositum
in psallendo silentium. Ut quemad
modum simpsalma dicitur vocis copu
latio canendo. Ita diapsalma
disiunctio earum. ubi quedam requies
distincta continuationis ostenditur.
Unde illud probabile esse non quingen
tas suas in psallendo. ubi diapsal
ma interpositum fuit. quod ideo inter
ponitur. ut divisio sensuum. vel perso
narum esse dinoscatur.

Psalterium nomen accepit
a quodam musico instrumen
to. quod hebraice nablum. grece
psalterium. a psallum quod est tangere.
latine. organum dicitur. quod est decacor
dum. et a superiori reddit sonum per
manuum tactum ab illo instrumento ideo
nominatur liber psalterium. quia ad
vocem illius instrumenti david de
cantabat psalmos coram archam
federis in tabernaculo domini. et dicit papias
quod psalterium ideo cum melodia can
tilenarum suavium ab ecclesia frequen
tatur. quo facilius animi ad com
punctionem flectantur. Primitiva
autem ecclesia ita psallebat. ut mo
dico vocis flexu faceret re

sonare psallentē. ita ut p̄nuncia
ti uicinior eēt q̄ₒ canenti. pp̄ter
carnales aut̄ ī eccl̄a nō pp̄ sp̄ua
les cantandi īstituta est. ut
qui u̾b nō cōpūgunt̃. suauite
modulorus moueant̃. Sic nā
q3 ⁊ b̄issim̄ aug̊. ī libris ɔfes
sionū suarum ɔsuetudīem ca
nendi app̄bat in ecc̄a. ut p ob
lectamēta infirmior aīmus ad
affcm pietatis exsurgat. fat̄
ip̄is sc̄is religiosi⁹ ⁊ ardenti⁹
mouent̃ aīmi nr̄i. ad flāmam
pietatis cū cantat̃. q̄m si non
cantet̃. Oīs enī affectus nr̄i
p sonor diu̾sitate. nescio qua
occl̄ta familiaritate excitan
tur. mag̊ q̄ₒ suaui ⁊ artificiosa
uoce cantat̃.

Psaltes. psalte. dr̄ p̄tus
ī cithara. ul̄ organo.
Vn̄. i. par̄. xxiiij. c. Quatu
or milia ianitores. ⁊ totidem
psaltes. canentes ē dn̄o ī or
ganis ⁊c̄. Tradunt ph̄i qd̄
armonia letū reddit letiorē.
⁊ t̄ristem. t̄ristiorem. ⁊ mathema
tici dn̄t ⁊ mali demones ar
moniā ferre nō possunt. ⁊ q̄m
nulli. Ita sc̄bit̃ ī hystor̄. Scire
media cor̄.
facit mathesis. s3 diuinare ma
thesis. media silla p̄ducta.

Pseudo grece. latine dr̄ deci
piens. ⁊ fls. Vn̄ pseudo
ap̄ls. i. falsus ap̄ls. ⁊ pseudo p̄
ph̄a. i. flus ph̄a. uanus ⁊ deci
piens. ⁊ ī his ⁊ in silib⁹ pot̄
eē compōitō. ul̄ appōitio. ⁊ e
pseudo utrūq3 nūi. ⁊ ideclina
bile. ⁊ oīs gn̄is. Vn̄ ⁊ pseudo
lus. la. lū. dr̄. i. flus. ⁊ fallax.
ul̄ pseudol⁹. dicit̃ flus seru⁹.
a pseudo. ⁊ dulos qd̄ ē seruus.

Pubertas dr̄ etas definita.
scilz. xiiij. annor. ul̄ q̄
puer pubescit. Et ī dr̄ pu
besco. cis. ī pubertate eē. ul̄ ī pu
bertate florere. Itē pubertas dr̄
collcō pubium. i. iuuenū. ⁊
dicit̃ a pub̃. bis. Item nōa q̄
h̄ pubes. pubis. dr̄ etas pueri
xiiij. annor. Itē pubes dicit̃
collcō taliū iuuenū p̄p̄e. ⁊
pubes dr̄ p̄ma barba. s. lanu
go. ⁊ p̄p̄e iferior. s. pecten. Vn̄
⁊ dr̄ pubes. q. pudentor nube.
Vn̄ pubeo. bes. bui. be. i. cres
cē. l̄ pubē emittē. ⁊ ī pubes
co. cis. ichoatiuū. i. barbescē.
crescere. ul̄ pubē. id est qd̄ pu
bes eē. i. tali etate eē. ul̄ talē
etatē ducē. ul̄ hr̄e. Item a pu
bes. h̄. ⁊ h̄ puber. ris. ul̄ pubes.
pubis. i. puer pubē h̄ns. ul̄

R

dictis.

p

emittens. s. qui iam generare. i. h
incipit ee pubes a. xiiii. annis. Sz
femina incipit potens ee uiri
ab annis. xii. Et ita uolunt q'
dam puberem ex annis dici. s.
qui. xiiii. annos expleuit. quo
ius tardissime pubescat. Sed
certum est pubem ee qui ex habitu
corporis pubem ondit ut generare
iam possit. Vn et pubes dicitur a pu
be. i. a pudendis corporis. qr hec
loca tunc primo lanuginem emit
tunt. puber componitur. h et h
impub. impubis. Et sic pubes co (i eodem sensu)
ponitur. hic et h impubes. impubis.
i eod sensu. s. puer qui non dum
habet barbam. Ita dicit hugut.

Publicus. ca. cum. dr cois. Sz
pprie commune est. qd ptin&
ad oms hoies eidem ciuitatis. pu
blicum qd ad oms generalr. Inde
publico. cas. i. diuulgare. co
mune facere. Et dicitur publi
cus. a publio. Publius enim
fuit quidam. qui primo rem su
am fecit commune. et publicam.
Et a publico dr publicanus. na.
nus. qd exponit ysid. ethimol. x. (Ca. iiij.)
V agit de impiis dicens. pu
blicani appellantur conductores
uectigalium fisci. ul rex publi
cae. siue qui uectigalia pis.
exigunt. ul qui per publicum ne
gocia. sclí lucra sectantur.

Puella ut ait ysidor. ethi
mol. xi. V agit de etati (Ca. ii. b.)
bus. puuula ee. qi pulla. ul qi per
diminutiuem dr a puo dicit enim h
puer. Vn h puellus diminutiuum.
A quo h puella. ul secundum plicia
num antiqui dicebant h puera.
puere. Vn h puella diminutiuum.
Versus de grisismo. Virgo pudi (R.)
ciciam notat. etatem qr puella.
Sz tn ppe p uirgine pone puellam.

Puer a puritate uocatur. qi
purus. et n dum lanuginem
florem qz genarum hens. Ita dicit
ysid. ethimol. xi. V agit de eta (Ca. ij. b.)
tibz. et subdit ibidem. pueri tribus
mois dicitur. p natiuitate. ut puer
natus est nob. p etate. ut octe
nus. decennus. p obsequio. et fidi
puritate. sic pprie pueri dicebam
buntur. Ad distinctoem etatis
humane. s. pocianni. V ex pont
adoleo. adoles.

Pugnus. pugni. dicitur ma
nus cum clausa cum comp
hensione digitorum. Et dr a pun
go. gis. pupugi. qd est stimul
are. ul configere. qr cum pun
gere manu
uolumus pug

num faciunt. et cum eo pungimus.
Item pungere dicitur punctum facere.
sicut fit in libro. et tunc facto puncto
in precio. Item a pugno pugnus dicitur
hic pugillus diminutivum. et sic dicitur
glo. ysa. xl. pugillus est con
tractis digitis pugnus. quando
quod tamen sumitur pro modico. quod quis potest
comprehendi in pugno. quod tamen
proprie hoc pugillum dicitur. sic enim dicit
huguccio. Hoc pugillum dicitur illud quod pug
no deferitur. et in quo scribitur. ut
liber vel tabella. vel cera. et idem hoc
pugillar. laris. et hoc pugilla
re. huius laris. in eodem sensu. scilicet penna
vel comu vel tabula manualis. Unde
luce. i. c. postulans pugillarem
scripsit. et cetera. et hec et hec pugilla
ris. et hoc lare. ad pugnum pertinens.
Ita scripsit huguccio.

Pugio. onis. a pungendo.
et transfigendo vocatur. est
enim gladius parvus. et bisacutus.
lateri adherens. idem et clunabulum dic
tum eo quod religetur ad clunem.
Vela sic ysidorus ethimologiarum. xviii.
ubi agit de gladiis. Capitulo vi.

Pulex dicitur a pulvere. eo
quod ex pulvere nascitur.
Unde ait ysidorus. ethimologiarum. xii.
ubi agit de ver ...
mibus. pulli ...
ces vocati sunt eo quod ex pulvere
magis nutriantur. Vel autem dicitur pu
lex. quasi in pulvere latens. ethimo
logia est.

Pulmentum secundum huguc
cionem dicitur cibus delica
tus. et suavis. et hoc pulmentarium.
pro eodem. Item pulmentum vel pul
mentarium dicitur quilibet cibus preter
panem. companage in gallico. et
sic dicit ysidorus. ethimologiarum. xx. Pul
mentum dicitur a pulte. sive enim sola
puls. sive quid aliud ei permixtio
ne sumatur. pulmentum proprie dicitur.
id in eodem. pulpa dicitur eo quod cum pul
te olim mixta vescebatur. Unde
et pulmentum. et pulmentarium dicuntur.
hec puls. pultis. dicitur cibus ex aqua
et farina confectus. sicut gellum.

Pulmo sicut ait ysidorus. xi. ethi
mologiarum. ex greco trahit vo
cabulum. Greci enim pulmonem
pleumon vocant. eo quod cordis
flabellum sit. in quo pneuma. id est
spiritus inest. per quod et agitatur. et move
tur. Unde et pulmones vocati
sunt. Nam grece pneuma spiritus dici
tur. qui flando et agitando ae
rem emittit. et recipit. a quo
moventur pulmones. et palpi
tant. et aperiendo se ut flatum
capiant. et stringendo ut eiciant.

Pulpa est caro sine pinguedine. sic
est tumida. et grossa caro brachiorum. et
crurum. et dicitur a palpando. quasi palpi
quia palpat. et resilit. Vide supra ubi
exponitur palpare.

Et hoc pugillari.

Capitulo v.

Capitulo i.

Capitulo ii.

Capitulo i. f.

Pulli dicuntur omnium avium na-
ti. sed et animalium quadrupe-
dum nati pulli dicuntur. et homo puer
dicitur pullus. Ita dicit ysidorus ethi-
mologiarum xii. ubi agit de avibus. Et
nota quod pullus diminutivum est
a puer. Nam puer pueri puer dicitur
purus. unde pullus la. lu. id est purus.
et hic pullus id est avis. vel qua-
drupedis natus quia purus est. Item
pullus la. lu. dicitur niger. et tunc
dicitur pullus a polluo luis. quia
pollutus. Item a pullo pro nato
avis dicitur hic pullulus diminutivum.
et inde dicitur pullulo las. id est
germinare. multiplicare. Facta trans-
latione a pullis. qui producuntur
multiplicantur ex ovis. Ca. viij. c.

Pulvinar naris id est cervical.
dicitur a pluma vel a pullo. quia
de plumis pullorum solebant fi-
eri. et hic pulvinus idem a quo et
hic pulvillus dicitur diminutivum. et
dicit papias quod pulvinar est pro-
prie lectus hominis cervical vel culci-
tra. pulvinar vero hec pulvi-
naria. principium sunt vel regum.
Item pulvinaria dicebantur
lectisternia que sternebantur
in templis. Item pulvinaria
dicebantur res divine. sacra sa-
crificia. fora. are. penetralia. sol-
lempnia. templa numinum.
cultus cerimonie. Item pul-
vini sunt machine quibus naves
deducuntur. et subducuntur in por-
tu. Ita dicit papias. et sump-
sit ab ysidoro ethimologiarum xix. Ca. ij. g.

Pulvis dicitur quod vi venti im-
pulsatur. Tollitur enim
flatu nec resistit. nec stare
novit. unde david. tamquam
pulvis quem proicit ventus a facie terre.
Ita dicit ysidorus ethimologiarum xvi.
ca. i. et declinatur hic pulvis. Ca. j.
vel pulver. huius pulveris.

Pumex pumicis. masculi-
ni generis. lapis est le-
vis et cavernosus. et dicitur pumex quasi
spumex. eo quod spume densita-
te concretus sit. sic dicit ysidorus ethi-
mologiarum xvi. ubi agit de lapidibus
vulgaribus. et est aridus cando-
re purus. continentiam quam naturam
refrigerandi habens. quia si missus fu-
erit in vas musta defervere de-
sinunt. Ita dicit ysidorus eodem capitulo. Ca. iiij.

Punctus puncti. et hoc punc-
tum ti. in eodem sensu. scilicet quod
pungendo facitur. vel princi-
pium linee. sed punctus est simplex
et indivisibilis quantitas. prima in
compositione linee. et ultima in re-
solutione. Item punctus est.

cui ps non e. Item punctu ap
pellatur i computo. q̄rta ps
hore. Item hic punct[us]. ctus.
ctui. dr actio. ul' passio pu
gendi. ul' qd pungendo fa
cimus. omnia dirt a pungo. gis.
qd duas hz signes. z duo hz
pterita. Significat enim punc
tum facere. sic solet fieri i
libro. ul' puncta numare. z
scdm hoc declinat pungo. gis.
punxi. punctu. ctu. Item pungo
id est qd stimulare. ofige. et
scdm hoc declinat pungo. gis.
pupugi. punctu. tu. Vn i doc
trinali scribit. pterito duplr
duo signs stimulando. pun
go facit pupugi. punxi. punc
tos numando. Item pscat.
pungo. pupugi. ul' punxi. ex
pungo uo z expunxi. dicim[us]. at
repungo. repupugi. z repunxi.
ut capio uice ei qui nos pu
pugit talione. i. uicem a nob
redditam ondimus. repupugi di
cim[us]. qui ro de rone lune. ul'
kalendario loquimur repunxi
dicimus.

Pupilla est mediu punct[um]
oculi. i quo uis est ui
dendi. ubi qr pue imagines
nob uident. ppterea pupille ap
pellant. Nam paruuli dicunt hii
pliq; pupillam uocant. Vocat
autem pupilla eo q sit pura. atq;
ipolluta. ut sunt puelle. phici di
cunt easdem pupillas quas
uidemus i ocul. morituros ante
triduum no here. quib[us] no ui
sis. certa est desperatio. Circul[us]
a quo. a pupilla. albe ptes sepa
tur. discreta nigredie corona
dicit q rotuditate ornet ambi
tum pupille. Voluos aut q
dam appellant ipsos circos oclor.
a silitudie ualuar. Ita dic ysi
dor i. xi. ethimol. circa pnci
piu. Itm pupilla inuenit in
alia signe. sic patz. i. xvi.mo.
Quasi diceret a pupillus. li. dr
pupilla. qr pua ad mod pu
pilli. Nam pupillus uno
mo dr puus puer. ul' dr a pu
ella. eo qd sit pura ad modu
puelle. Vl' dicit a pupa. pe.
ppter imagines. q ad modu
pupe resultant in pupil
la. Sunt aut q dam statuncule.
quas uirgines solent face
i mod filiar z uestib[us] abuol
ue. qs cum ad annos nubiles
ueniebant. z puulib[us] abre
nunciabant. qr sb potestate
ueris future. ueneri sacrifi

pupilli
ocli
Cao. j.

.V. Pcalleant. Unde Persius. Dicite pontifices in sacro quid facit aurum. Nempe hoc quod veneri donate a virgine pupe. Unde hec pupilla diminutivum. et dicitur a pupa. pe. pu. quod est parvus.

Pupillus ut ait hugutio dicitur puer qui infra annos pupillares constitutus est in tutela alicuius. et dicitur a pupa. pe. pu. quod est parvus. Item hic pupillus et hec pupilla. qui vel que caret patre vel matre. vel utroque. scilicet orphanus. vel orphana. Sed orphanus est grecum. pupillus latinum. Unde in psalmo. ubi legitur. pupillo tu eris adiutor. grecus habet orphano. Et dicitur a pupa. pe. pu. quia pupillus. vel pupilla. parva habet consolationem. Papias dicit quod pupilli dicuntur qui sine oculis id est parentibus orbati. hii autem vere pupilli dicuntur. quorum patres ante decesserunt. quam ab hiis nomen acceperint. ceteri orbi vocantur.

Ca. xxviij. Purpura dicitur a puritate. ra. rum. eo quod sit pura et munda. Unde ysidorus ethimologiarum. xix. ubi agit de coloribus vestium dicit sic. Purpura apud latinos a puritate lucis vocata. apud grecos vero porphira dicitur cum aspiratione. Item super illud textum pu. ult. bissus et purpura indumentum eius. Dicit glossa. bissus est candidi coloris. purpure autem color de sanguine animantis qui purpura vocatur fit. et sanguineus habet speciem. Istam glossam declarat alia glossa que ponitur cantica. vij. super illud. Sic purpura regis iuncta canalibus. ubi dicitur. Cocleę maris ferro circumcise. lacrimas purpurei coloris emittunt. quibus collectis. purpureus coloris tinctura conficitur. et sumitur ista glossa de ysidoro ethimologiarum. xix. ubi agitur de tinctura vestium. Quid autem sit coclea vide in C. ubi exponitur coclea. Sic patet quod purpure sanguinei coloris est.

Pusillus. la. lum. id est parvus. modicus. diminutivum est a pusio. Est autem pusio. parvus puer. vel infans. Juvenalis. Nonne putas melius quod tecum pusio dormit. et dicitur a pupa. pe. pu. quod est parvus. .V. Pusillus componitur cum animus. mi. et dicitur pusillanimis. ma. mum. et hic et hec pusillanimis et hoc me. scilicet pusillum animum habens. Unde hec pusillanimitas. Vide in sinus. secundum poetas ubi exponitur in versiculo.

Pustula sicut ait ysidorus. i. uij. ethimologiarum. est in superficie corporis. turgida. veluti collectio. Ca. viij.

Et dr pustula a pus qd e putre
do. ul' est quam infirmitas. que red
dit hoiem putridu. Et dr a pu
teo. tes. tui. te. qd est fete. Vn
usus. Nemo place putet cui
presentia putet. Item pus id e qd
custodia. Et tc dr a putr. in. iii.
qr pure retineat. Vsus. pus
p putredo. n declinabile credo.
pus declinat custodia qndo
vocatur.

Putare dr opinari. scindere.
purgare. virgam exuere. super
flua resecare. Ita dicit hugu.
Vn in. ii. ecclesi. dr. Temp pu
tationis advenit. in quo s. vitis super
flua resecantur.

Puteus a poto. tas. qui po
tandi dr. Et sic dicit aug.
Omnis puteus fons. no ois fons
puteus. Vbi eni aqua de terra
manat. et usui prebetur hauri
entibus fons dr. sz si in promptu et
in superficie sit. fons tantu dr. Si au
tem in alto et profundo sit. ita puteus
vocatur. ut fontis nomen no amit
tat. Item a puteus. hic pute
olus diminutivu.

Puteoli sic dicit glo. act.
ult. loc est ultra roma. vbi
virgilius fecit balnea medicina
lia. singula pro sis scripta titulis ut dr.

contra quem. s. valent egritudinem.
Vn salnitani invidia ducti sup
venientes in manu forti titulos
destruxerunt. et edificia mutila
verunt. Aliqui tn codices no
hnt glosam ultima.

Putredo multa signat. que
hnt p hos usus gcisimi.
Morcor livio. sz tabes morti
cinor. Est sanies vimis cuiqz
venena gentis. Putredo sani
em tabem notat. et livionem.
Livio dr tabis fluxus. feditas. lu
es. sordes. ul' turpis voracitas.
Vn in hymno. mentib pul
sa. i. tabe vicior. ul' feditate. liuione.
Quam dnt ibi livione. i. li
vore. sz errant. qr livio nich e.
Livio aut dr alues. luis. qd e ma
cula. ul' sordes. ul' pestilentia. mor
bi repentini. Ita dic hugu. vn
lividus. da. du. ul' lividus. da. du.
idest maculosus. ul' lue. i. tabe
fluens. quidam simplices po
nunt livionem in pdcis usib gre
cismi dntes. q livio infirmitas
e porcor. et dicitur a liveo. ves.
qd e nigrescere. et ponitur pro
invidere. Isti legunt et no in
telligunt. qr si ita eet ut di
cunt. livio produceret pma silla
bam. sic liveo a quo descendit.

et sic liuens. liuor. et liuidus. et
ita fl's eet usus g'cisimi. Dim
tam g' liuione. qd nich est. et di
cam liuuo. onis. qd corripit
p'mam sillam. sic lues a quo des
cendit. Vn̄ bn̄ dr̄ i doctinali.
.V. s[ed]. v. sola pducit. cetra
curtant. et e sensus g'matici.
pducit. v. uocalem. solam. si
ne lr̄a alia i eadē silla cū ipsi posita
.v. i. an̄. v. c̄sonantē. ut uua u
uue. S[ed] curtant. i. breuiant.
cetra. que hn̄t aliam. ul' alias lit
tas i eadē silla cū. v. uocali. ante
.v. c̄sonantē posita. ut uiuo et
pluuia. liuuo. nec debes istam
am pone in p'titis uiui et pluui
q' prius dederit regulā talem.
Omnia p'terita pones dissilla longa.
Que breuiant gemine uocales
deme bibi q[uo]. Et dedit. atq[ue] fidit.
scidit. et stetit. et tulit. h' sex. Item alii
usus. Sto. bibo. do. findo. fero.
scindo. cetra nullo. Compienta m.
si sint dissilla dico.

Quadrans sic ait Jo.
sup. eū. v. gen' numi
est. qd ht duo minuta.
Vn̄ q̄. xii. dr̄. Cum uenisset
una uidua paup. misit duo minu
ta qd est quadrans. Sc̄dm hugu
tionem q̄drans est q̄rta ps nūmi.

ul' libre. Sc̄dm compotistas. q̄
drans est q̄rta ps diei naturalis.
scilic[et] sex hore. c̄muniter largiendo.
quadrans est cuiusl[ibet] rei. iiii. ps.
disse i. iiii. ptes equales. et decli
nat' hic quadrans h'. tis. et diua
tur a q̄tuor.

Quadriga sic ait hugu. dr̄
carruca a q̄tuor equis
structa. et compo' a quadrus. d'.
duum. et ago. gis. ul' iugum. Qua
druu aut' dr̄ quatuor angulos l'
lata hns.

Quam sic ait p'scian' ubi
agit de c̄iunctione. c̄iunc
tio est electiua. ut diues ee uolo
q' paup. id ibidē est aut' qm̄ et
accusatiui infiniti nois et adubi
um silitudis. ut tenet' i p'homi.
qm̄ uniq[ue] compatiū e p ut. Itē
duplicatū p c̄iunctione adusa
tiua accipitur. ut qm̄qm̄ p q'
uis. It' qm̄ c̄iunctio est copla
tiua. ut hic. sortes e tam g'
matic' q' music'. Item e adu
bium compandi. ut sortes e
fortior q' plato. It' est aduebiū
eligendi. ut bonū e c̄fidē i
dn̄o q' c̄fidē i hoie. pōt tn̄ q'
teriu compatiue et i negatiue. i.
nō in homine. Item ponitur
infinite ul' admiratiue. ut

sap. vij. a. O quam bonus et suavis
est domine spiritus tuus et cetera. Et ponitur quan
titative ut ibi. Ecce quam bonum
et cetera. 10. et cetera. Et secundum hunc significationem
quam dicitur quantus. ta. tum.

Quantocius i. quanto ocius. velo
cius. cius. et componitur
a quanto et ocius adverbium quod est ve
lociter. Ocius enim grece: velox latine.
et comparatur ocius ocior ocissime.
Unde ocius et ocissime adverbia.

Quatinus pro ut coniunctio est
causalis. et componitur a qua
et tenus. Unde in compositione ne
videantur esse due dictiones muta
tur e. in i. et dicitur quatinus. Nam quate
nus due dictiones sunt quibus fre
quenter utuntur iuriste. ut cum dicitur.
Non debet credi in quatenus le
gitimus constiterit documentis. i.
tenus qua parte vel in quantum. Unde
scribitur in grecismo. Dictio quatinus
est oratio quatenus esto. Dictio sub media
brevis est: oratio longa. Si fiat
prosa breviantur tamen utraque me
tra. Quatinus pro quia ponit iuve
nalis in iiij. dicens. Quatinus
hic non sunt nec venales
elephanti.

Quatuor tempora anni
exponuntur supra ubi ex
ponitur autumpnus.

Quatuor vigilias exponit
magister in hystoria super illum
textum. matth. xiiij. Quarta autem
vigilia noctis venit ad eos. Unde
dicit sic. Quatuor vigilias fa
ciunt excubantes in castris. Pri
ma dicitur conticinium in qua omnes vi
gilant. Secunda vero intempestum
in qua adolescentes. Tertia
gallicantum. In qua viri. Quar
ta antelucanum. In qua se
nes. Has dominus aliis nominibus no
minibus mutavit. Sero an
media nocte an gallicantu
an mane. marc. xiij. Vide supra ubi
exponitur crepusculum.

Quercus. cus. cui. arbor
est mixtum nodosa. Et
dicitur a quero. ris. eo quod ea solli
citarent dii gentium querentibus respon
sa petere. sic ait ysidorus ethimologiarum xvij. Cã. vij. d.
vel dicitur a querendo. quia antiquitus
homines querebant in glandes ad co
medendum. Unde ovidius in principio
methamorphoseos. Contentique ·O·
cibis nullo cogente creatis.
Arboreos fetus montanaque
fraga legebant. Cornaque et
in duris herentia mora rubetis.
Et que deciderant patula iovis
arbore glandes. Et alibi dicit
poeta. Mortales primi ructa

bant gutture glandem.
Quero. q̃ris. ciu sig̃at. Sig̃
ficat. n. mendicare. vt
iste q̃rit panem. Sig̃at int̃
rogare. ut iste q̃rit a magi̊o.
Sig̃at ĩuestigare. ut iste q̃
rit equũ q̃ amisit. i. ĩuestigat.
ubi sit. ul' ũ ĩueniri possit.
Queso. q̃sis. u̇bum desid̃ati
uũ. i. cũ desidio q̃rere. ro
gare. obsecrare. ⁊ declinabat̃
olim ĩtegre. ⁊ reg̃lari̇. ⁊ faciebat
p̃titum. quesiui. ul' q̃siui. ⁊ su
pinũ q̃situm. penultĩa p̃duc
ta. Q; aut̃ hẽret duplex p̃ti
tum patz p̃ p̃scianũ qui ait.
q̃so q̃siui. ꝓbus tñ ait q̃siui. ⁊
meli⁹. q̃sius p̃itiuuũ quoz ei⁹
i. q̃ro. q̃siui faciat ei p̃titũ. ⁊c.
S; m̊ ẽ u̇bum defectiuũ. q̃r nõ
inuenit' ĩ duab; ei⁹ uocib; p̃
sentis t̃p̃is. s. q̃so. ⁊ q̃sum⁹.
Vñ in doctrinali d̃r. Q̃sum⁹
ex q̃so retine. nil plus dare q̃
ro. Est etiam q̃so anomalũ
i. irreg̃lare. Quia sc̃dm t̃tiã
c̃iugatõem deberet hẽre ĩ p̃
senti ĩdicatĩ modi. ĩ p̃ma p̃so
na plali. i. ante mus. S; m̊
p̃. i. hẽt. v. ⁊ d̃r q̃sum⁹. ⁊ nõ q̃
sim⁹. ⁊ inde q̃sito. tas. u̇buᵹ̃
q̃ntatiuũ. q̃d format̃ a sc̃da p̃.ª
sc̃dm q̃ declinabat̃ q̃so q̃sis. s̃b
tracta. s. ⁊ addita. to. ⁊ cor
repta penultĩa. ⁊ inde ẽ q̃
q̃ro. tas. nõ facit u̇buᵹ̃ freq̃n
tatiuũ q̃sito. tas. penultĩa etiã
p̃ducta. h; eni ẽẽt d̃ia in acc̃e
tu. ⁊ ĩ signe. s; tñ ẽẽt p̃dempti
tas sui ocidentia ĩ uoce. Vñ eã
differentie facit q̃rito. tas. ⁊
formatur a sc̃da p̃sona. s. q̃ris.
s̃btracta. s. ⁊ addita. to. et
correpta penultima. Vñ dicat
p̃scian⁹. Q̃rito. q̃rito. d̃u̇e causa
facit. ⁊ a q̃so. q̃sito fit.
Quieo. quies. q̃eui. ere. q̃e
tũ. tu. i. quietem hẽre.
ul' inquietẽ ẽẽ. Vñ quiet⁹. ta.
quietũ. p̃ticipiũ. qui quiet⁹
nom̃. i. quiete plen⁹. ⁊ c̃pa
tur. quiet⁹. q̃etior. q̃etissim⁹,
Vñ quieto. tas. quiet⁹ face.
⁊ c̃põz ponitur p̃ absolute a debi
to. ul' reatũ debitũ. Quidã tñ
ĩ hac signe s̃btrahũt. e. ⁊ di
cunt. quito. tas. q̃d mag̃ uul
gare est. q̃ reg̃lare. Item a
quieo. h' quies. h'. etis. ⁊ h'
quies. quiet. ĩ eod̃ s̃sũ. S; dis
tingue. q̃r simplex ĩ usu est.
sc̃dm t̃tiam declinatõem. ⁊
nõ sc̃dm quintam. ⁊ eõ in
compositis. q̃r sc̃dm q̃rtã est

i usu. et nō scdm artem. Item qes.
quetis. dr quietus. et est omis ge
neris. ut dic hugu. et compoit
inquies. inquetis. i. inquietus. Set
priscian ondit tum ee gniuum. di
cit etiam qd cōsius i noiatio .e.
correptam hēat. Ingenitus
tn tn cantē pduat. Quies cō
poitur: acquies. es. eui. requies.
es. eui. cōquies. es. cōquieui. Vn
inchoatiua. acquiesco. requiesco cō
quiesco. Et dicit hugu. qd qeo.
et ex composita neutra sut et ab
soluta. et nō sut in usu i psenti.
s; i ptito. Vn et declinanto in
choatiua eorum. solem eis attribue p
terita suorum simplicium. ut qesco.
qeui. requiesco. requieui. qd nō
solum cōtingit i his. S; et in mul
tis aliis q inchoatiua sut i usita
primitiua eorum i ptito. s; nō in psē
ti. ut senesco. cis. senui. Inno
tesco. cis. inotui. Suesco. cis.
sueui. et etiā alia rōne. fit tal.
ichoatia declinato i his. qr sepe talia
accipiunt p suis primitiuis. i se
alia pi qr. Vn priscian uelle uide
tur qd nō sut ichoatiua: sut tn p
cul dubio. Vn et quida i p dio
id hugu. te dnt ea nō ee ichoatiua. Cu
Quis ius credē. credte.
Quin. i. ut nō. ul. ut cō
iunctō est adiunctiua. qn. i.
q. cōiuctō ē collatiua. qn. i. pcī.
aduibiu ē eligendi. quin. i. cur.
nō. ul cur. aduibium ē interrogā
di. quin. i. certe. aduibiu affir
mandi. quin. i. insup. aduibiu
ē ordis. et compoitur cōnecta.
ideit ist. Ita dr hugu.
Quinimo pot ee una dctō:
ul due. quinimo. i. po
cius. aduibiu est eligendi. et tc
est dctō. Vlus. Quinimo. isto. .R.
pius aduibia dico. Eligit hoc
tpe. sigt id atq locu. Vide. s.
ubi exponitur isto. Vl sut due
dctōnes. et tc qn imo id ē qd po
cius. certe. Item pot exponi qui
imo. i. certe pocius. quin enī. i. ce
te. aduibiu est affirmandi. imo
uo. i. pocius aduibiu ē eligendi.
Item luc. xi. sup illd ubi. qui
imo. bi qui audiut ubum di.
Videtur glō huius exponib cō
cordare. Dicit enī sic. Nō solu
laudanda ē maria. q ubum di i
utō portauit. S; magis beati.
qr ubu di portauit i ope. sic et
oms sci bati sut. qui auditu u
bum di conceput. et boni ope
ris custodia. i suo et pximoru cor
de pariunt. et nutriunt. Papias
dicit qnimo. i. mag. etiā. pocius

mag' perc'. h' mag'. hec perc'. & dig'
quin'ab uno p'q'd duas accio'e
inuit ee. Item. scribit uno per
duplex. m. & bn. Et no' q' uno
ad'ubiu est eligendi. & tu'c id e'
q'd perc'. Item e' ad'ubiu affir
mandi. & tu'c id est q'd e'e. It'
aliu est q'uinct'o illatiua. & tu'c
tm' ualz q'ntu g'. Ita d' hugu.

Quinquies quadragenas
una minus accepi. i. cor.
xi. f. glo. i. quinq' vicib' acce
pi q'dragenas p'cussiones una
min'. ne i'nusitatos uiderem'.
Quinquies. n. flagellat' e' a iude
is. s'm legem moysi. accipiens
plagas. xxxix. sic s'criptu' est i
deut'. xxv. p' mensura' p'cci e'
& plagaru' mod'. ita du' taxat:
ut quadragenariu' n'r'm no' ex
cedant. ne fede lacerat' an' oc'los
tuos abeat fr' tu'. haymo & be
da refer'nt libru' q'da'm delatu'
e'e a roma. i quo p'cussiones ap'li
erant depicte. int' q's iacebat
ap'l's p'strat' i t'ra. & astabat tor
tor. h'ns q'drufidu' flagellu'. vna
i fidib' i manu sua retenta. ut
sic ex. iiii^or. nouies & trib'z semel
fierent. xxxix. Nouies p'cutie
bat' cu'. iiii^or. cordis. ul' corrigi
is sil'. & ita. xxxvi. ict' recipie

bat. q' nouies. iiii^or. s't. xxxvi.
It' semel p'cutiebat' trib' cordis
tm'. & te' una retinebit' i manu.
& ita tres ict' trib'z cordis susti'e
bat. qui additi cu'. xxxvi. p'cede
tib' faciunt. xxxix.

Quadrufid'. ca. du'. i. iiii^or. fi
dib'. i. cordis 9stans. Na'
h' fidis d'r corda. & p'p'e cithare.
Vn' iuus. Virgo fide' fidis e'. .R.
resonat fidis i cithara'ndo. Iu
git amicor' corda fides fidei.
Vn' h' fidicula. diminutiuu'. ul' q'
drufid' comp'o a. iiii^or. & fid'. ca. du'.
q'd est fissus. s'z no' est i usu. S'z
compo'itur bifid'. ca. du'. & trifi
dus. ca. du'. & q'drufid'. & multifid'.
idest fissus i duas. ul' tres l'. iiii^or.
ul' multas p'tes. Et no' q' siu' fi
at comp'o a fidis. siu' a fid'. semp' e'
corripit' h' silla' fi. Vn' ouid' me
thamorph'. iiii. c. Et rigim' sere .O.
q' cadunt bifidos q' relinquit.
Prima pedes &c.

Quispiam sic' ait hugu' e'
una dic'o simplex. & ibi pu
tas. sillabica e' adiecc'o. & d'z pro
fe'ri s'b uno accentu posito s'r an .R.
penultima' sillaba'. Vn' luc'. i. f.
Quispiam puer iste erit. Et m'.
xviii. a. Quispiam maior e' i
regno celorum. Quam tu'

c

theologi dicunt quod ibi sunt due partes scilicet
et putas. et quod putas est ibi verbum et
proferunt eas duobus accentibus et di
cunt. Quis putas. Et decipiun
tur illo sermone qui dicit super locum
illum quod illo interrogatio usus est euan
gelista. et credunt quod Iohannes dixit ver
bum interrogatiuum hoc verbum putas.
et ita putas est ibi verbum et ideo debet
proferri suo accentu. Sed qui sic in
telligunt dupliciter peccant. ponunt enim
quod aliquod verbum sit interrogatiuum.
quod esse non potest. preterea nec latine dicitur.
deberet enim dici quem putas ma
iorem esse et cetera. Dicatur ergo secure quis
putas sub uno accentu de deo Iohannes
nimirum dicimus quod Iohannes uocauit ibi
verbum. non illam partem orationis.
sed sermonem ut sit sensus. illo in
terrogatio usus est euangelista. idest
sermone interrogatiuo. scilicet isto quis
putas et cetera. Si tamen in aliqua ecclesia
est legendum fuerit. cum abusiue
quisputas per duas partes acci
piatur. non consulendo consulimus quod
abusui ecclesie sequaris. nisi tante fueris
auctoritatis quod prauum usum cor
rigere valeas. Velle namque
uidi sapientem inter insanos et
ydiotas esse quedam species furor
is est. Verba sunt hugucionis
et cum eo concordat gillelmus qui

dicit. Cum quis namque pro a
liene quicumque putatur. Di
uus cuique libet. qui sine quis
retinet. quod dicitur quis compositum
quisnam. quisque. quispiam. quis
putas. et quisque. Qui vero com
ponitur quidam quiuis quique.
quilibet.

Quisquilie. liarum. dicuntur pur
gamenta frumenti. Amos.
viii. c. est et nomen compositum a
quis et cado. Unde ait hugucio.
Quisquilie sunt stipule simul mix
te surculis ac foliis aridis.
scilicet quedam folia minutissima.
que uocantur stipulas. Dicuntur et
quisquilie. quasi quicquid cadit.
idest quicquid superfluitatis
ex arbore. uel ex aliqua materia ca
dit. ut purgamenta frumentorum et
terre. et modici surculi. et scor
tea et silia. Vel dicuntur quisquilie.
a quis et curo. as. quasi cure sunt
ille. uel quis curat de illis. di
camus ergo quisquilias quasi curas quas
illas propter sui utilitatem. scilicet

Quot nomen est indeclina
bile omnis generis et tamen
pluralis numeri et inde quotus. ta. tum.
nomen numerale uel ordinale et
quid est certum quod plures.
Quousque. i. quamdiu. adu

bium temporis est. quousque ad
quod locum. adubium loci. unde illud.
Tempus. siue locum. dic significa
re quousque.

Quamquidem. secundum donatum.
coniunctio est rationalis. et est id
quod quia. et est dictio composita ex
quam et quidem. et dicitur hoc accentu
super antepenultimam. et ita uolunt
quidam legere illud. in. cor. xv. b.
Quamquidem per hominem mors. et cetera. tamen
secundum glosam due sunt dictiones. quod michi
uidetur quod est in prima auctoritate.
et similiter in principio luce. quamquidem
multi conati sunt et cetera. et in multis ali
is locis potest quamquidem esse una
dictio. uel due. que frequentiore tamen
usu ponitur pro duabus. lege si
cut uolueris.

Rabbi interpretatur doc
tor. uel magister. siue do
cens me. aut magister
meus. Rabboni id. Sed rabo-
rabonis. quorum mensura est.

Racha. uanus. uel uacuus.
seu absque cerebro. aut sig
num est conclamationis. Ita dicitur
in interpretationibus. Papias recitat
illa ponunt dicens. Racha dicitur in
anis. uel uacuus. quod nos possumus
uulgari iniuria absque cerebro
nuncupare. hoc uerbum tamen hebre

orum est. et sequitur ibidem
melior expositio. scilicet h. Racha in
teriectio est. affectum indignantis oste
dens. sicut sunt in latina lingua quedam
interiectiones. ut sic cum dolentes
dicimus heu. uel cum delectamur dicimus
uath. Item ibidem. racha nec
grecum uerbum est. nec latinum. Non
nulli autem de greco trahere uolunt
interpretationem huius uocis. puta
tes pannosum dici racha. quoniam gre
ce pannus dicitur rachos. Sed cum quer
atur a grecis quid dicatur pannosus grece.
nec pannosum racha. nec latinum
posset scripturas. ubi posuit racha
pannosum ponere. nec uti illo quod
in latina lingua nullum sit. et in
greca inusitatum. probabilius est ergo quod
audiui a quodam hebreo cum id
interrogassem. dixit enim uocem ec
non significantem aliquid. sed indigna
tis animi motum exprimentem. hu
guicio. ne uideatur non r̄ dixisse.
dicit quod nullus grecus aut latinus h
bene potuit interpretari. Versus. In
dignando racha cum diuersis huic
est paca. blandicius placa que
bilis attingit ospaca.

Racemus est botrionis pe-
sicula. ramusculus cum uuis. et
botrio cum uuis. et boto grecum est.
Item dicit papias. et accepit u .R. IR

Ca. v.

bi ista de ysid. ethimol. xvii.
ubi agitur de vite. et dicit hu
guito quod a ramus. ramu dicitur ra
cemi. et inde racemor. aris. i.
sparsas uvas. vel racemos colli
gere. Vide. i. u. expo. uva.

Radius instrumentum est tex
toris. s. pecten. vel navi
cula. vel lignum. quod distinguit
stamina. Ita dicit hugu. papi
as sic exponit. Radii sunt quibus
tele texuntur. et dicti radii quia ra
dendo fiunt. non recolo me le
gisse radium pro instrumento texen
di. nisi pro navicula. Unde ovidius me
thamorph. vi. a. Tela iugo iuncta
est stamen secernit arundo. Inse
ritur medium radiis subtegmen a
cutis. Quod digiti expediunt at
que inter stamina ducunt. Percusso
feriunt inserti pectine dentes.
Item radius dicitur quedam genus oli
varum. ob longitudinem. quia
longe sunt ad similitudinem radio
rum. Radius et dicitur virga qua
geometre figuras faciunt in
supposito pulvere. Item radius di
citur splendor stellarum et
solis. et dicitur sic propter longitu
dinem. quia longe emittitur et
dirigitur. Item radius dicitur
illud vos rectum. et subtile lignum.

quod a modiolo rote usque ad can
tum dirigitur. et in utroque figitur.
Versus de grecismo. Dicas tex
toris radium. radium quoque solis.
At rote radii est sic. non invenio
plus. forte non fuit memor re
gule geometri. Unde dicamus sic.
Sit quod rote radii. radius sit
pulvere tractus.

Radix a radio dicitur. quia qui
quibusdam radiis fixa est
re. in profundo demergitur. Vel dici
tur a rado. dis. quia si eradicatur
non repullulat. Unde eradicat. i.
a radice a fundamento.

Rama. civitas est iuxta ga
baa. sic habetur iudic. xix.
b. et est. xii. miliario a bethleem.
sic dicit glo. super illud. ca. ii. Vox
in rama audita est. et cetera. Interpre
tatur excelsa. vel exaltata. seu
tonitruum aut exaltatio.

Ramathaim sive rama
tha. proprium nomen est civi
tatis helchane sophi. quod inter
pretatur specula. sive specula
tio. non est nomen vel pars nominis
civitatis. sed appellativum nomen
positum in designatione proprietatis
tis ad civitatem pertinentis. ac
si diceretur de ramathaim que
est sophim. i. speculo. sive specula

·v·

·G·

x

Gndet

curtum dicentis

.i. alto.

circūadiacentis regionis. q2 in
de tamq̃ⁱ ex edito loco circum
adiacens undiq; regio. despici
ul' uidi pot̃. Ita dic̃ andreas
ī originali sup .i. R. ⁊ c̃ eo con
cordat mag̃r in histor̃. dicẽs.
Q2 ciuitas helchane d̃r rama
thaim. que in euanglio dici
tur arimathia a ioseph d̃r
ramath que sita ē in excelso.
Sophim uo specl'm intp̃reta
tur. et est ibi genitiuus cas9
ac si d̃r̃etur de ramathaim
speclatorũ. q2 ex ea circūad
iacens regio uidi poterat. sic t̃
dit 9onim9. Alii distingunt
sic. De ramatha ī sophim d̃r
speculatorũ. ul' spectacl'm .i. p
phetarum loc9. Nō est autem
mons ephraim. nom̃ mōtis.
s; regionis. Vn̄ in sequētib9 ỽ
legit̃ de .xij. p̃fcis regionū .iiii.
R. .iiij. c. p̃ma9 noiat̃ p̃fcus
montis ephraim.

Ramnus s̃c dic̃ glō. super
psalmū. gen9 herbe ē. p̃
mollis. ⁊ p̃ea ī spinas uetit̃. et
uidet̃ glō extracta ab aug' q̃
ait. Ramni spinar genus est de
sissimū. cū herba ē. mollis et
pulchra. ibi tū s̃t spine post'a
cressure. Vn̄ psalmista ait. p̃9
quā pducant spine ure ram
nū. Et eadē uba scribunt̃ ī
papia. ⁊ ap̃onitur ibi ramnū in
psalterio. non rubus ē. s; spina
rum gen9 sentib; p̃molestum.
Ysidor9 aut̃ in .xvij. ethimo
log̃. sic ait. Ramni9 genus ē
rubi. q̃d uulgo sentic̃ ursinā
appellant. asp'um nimis ⁊ spino
sum. Josephus dicit. hec int̃ lig
na here natam. ignem p̃ferre
di. Huguico dicit q̃ hic ram̃.
d̃r a ram̃. ramī. ⁊ ē gen9 spina
rum. ⁊ ut d̃nt alba spina. ul' ra
mus ei9. In mag̃r me9 in dix̃.
q̃ ramnus in gallico dicitur
groselier. ⁊ portat fruct9 par
uos. racemis similes. s; mino
res st̃ gna.

Rama d̃r a ram q̃d ē ira.
ul' locus ire. Et est ram.
indeclinable. Vn̄ rana q̃i ira
cundia d̃r. Dicent iupit̃ oī
b9 aīalib; dedit regem. Ra
nis dedit q̃ddam lignū bre
uissimū p rege. q̃d cū nū
quā se moueret rane illd̃ spre
uerunt. Vnde iupit̃ iratus.
dedit eis ibim que ranis uel
citur. Et ideo p̃ore rege am
misso. rane conqueruntur. et
irascunt̃. Ita dicit huguico.

Ca. vij.

xbus.

Ca° vj. f.

fisiolo[gus] aut[em] in .xij. ethimol[ogiarum] g[ener]
at. Rane a garrulitate uo
cate eo q[uod] c[ir]ca genitales stre
punt paludes. et sonos uocis im
portunis clamoribus reddunt.
ex his q[ue]dam aquatice d[icun]tur. q[ue]
dam palustres. q[ue]dam rubete. eo
id q[uod] in uepribus uiuunt. grandi
ores cu[n]ctar[um]. alie calamites
uocant[ur]. quia int[er] arundines fru
tices q[ue] uiuunt minime o[mn]i[u]m et
uiridissime mute et sine uo
ce s[un]t. agredule rane paruule
i[n] sicco. ul' agris morantes. Ne
gant quidam canes latrare quib[us]
i[n] offa rana uiua fuit data. Item
dicit magi[ster] i[n] hystor[iis] sup[er] eo[dem]
exod[um]. Tria genera s[un]t ranar[um]. unu[m]
fluuiale. et uocale. aliud mini
mu[m] quod calamitu[m] d[icitu]r. q[uod] si p[ro]i
ciat[ur] i[n] os canis obmutescat. t[er]
ciu[m] magnu[m] uenenosu[m]. quod rube
ta d[icitu]r. et uulgo crassaneu[m]. Ra
nunculus a rana diminutiuu[m] e[st].

Rancor d[icitu]r ira. indignatio.
dolor. amaritudo men
tis. ul' fetor. et p[ro]p[ri]e fetor ex ue
tustate carnis p[ro]ueniens. Vn[de]
u[er]sus d[iffe]r[enti]ales. Carnis rancor q[ui]
acor uini. mucor quoq[ue] pan
is. Nidor ab assata fit carne.
fit a pede pedor. Ouidi[us] metha
morph[oseos] .xij. Cum d[i]ss accep
tus penetrauit i[n] ethera ni
dor. lucan[us] .ij. a. Maior uincla
ferri. Excede[re] senem long[us]
q[uam] i[n] carcere pedor. Et dicit[ur]
rancor a ran q[uod] est ira. ul' lo
cus ire. Vn[de] etia[m] euenit quod
efficit[ur] rabiosus. Et a rancore
dicitur rancidus. da. du[m]. i. ira
cundus. fetidus. ul' ex uetustate
amar[us]. et insipidus. et in[de] ranci
dulus. la. lu[m]. i. aliq[ua]ntulu[m] ran
cidus. Vn[de] p[er]sius i[n] p[ri]ma satira.
Rancidulu[m] quiddam balba de
nare locut[us]. et ranceo. ces. cui.
i. irasci. indignari. fetere. ul'
fieri rancidu[m].

Raptim. i. celerit[er]. festi
nanter. uiolent[er]. quasi
ruptim.

Rastrum. rastri. et pl[ur]al[ite]r hi
rastri ul' he rastra. inst[ru]
mentu[m] e[st] i[n] rusticanu[m]. s. fossori
um duplex ut d[icun]t. et d[icitu]r sic
a raritate dentiu[m]. ul' a rado.
radis. q[uia] radit t[er]ram. Item
rastru[m] d[icitu]r illud dentatu[m] i[n]st[rumentu]m rustici
ut[ra]m. quo paleam remouet
a granis. et d[icitu]r a rar[us]. ra. ru[m].
p[ro]p[ter] raritate[m] dentiu[m]. Ita dicit
hugucio.

Ratio d[icitu]r a ratus. ta. tu[m].

qđ est firmū eo q̄ firma sit. ꝛ
dicit papias. q̄ ꝛō m̄tis ē mo
tus ī hijs q̄ dn̄t discernere ul
cōnectē ualens. s; rōcinatꝰ
est rōnabil' sbtilisq; disputa
tō ꝛ actis ad īcertoꝝ īdaga
tōnem īmittens cogitatꝰ.
Rationale dr̄ panni quā
dratus qui erat ī pecto
re sacerdotis. ī quo erant lapi
des p̄ciosi. Vide. s. ū expōi
tur ephoth. Nō q̄ rōnale.
ꝛ rōnabilē differūt. lꝫ plurisq;
uideant' id significare. q2 rō
nale dr̄ qđ utit' rōne. ut hō.
angl's. aīa. Rōnabile dr̄ qđ
rōne dr̄. ul' agit'. ul' rōne di
cit'. ul' agit. Vn̄ oēs hōies
st' rōnales. s; nō oēs rōna
biles. totū sūitur de papia.
Ratus. ta. tū. pticipiū
est. descendens a reor. re
ris. rat' sum. reri. qđ est existi
mare. putare. Vn̄ ratus sū
i. putaui. ꝛ rat'. ta. tū. no
men. ꝛ tūc tm̄ ualꝫ q̄ntum
firm'. ma. mū. ꝛ dic' ysidoꝝ
ethimol. v. ū agit de īstru
m̄tis legalibꝫ. ratū dr̄ qđ
rōnabile ꝛ rectū. Vn̄ ꝛ qui
pollicet' dic' ratū eē ꝑfitoꝝ.
hoc est firmū atq; ꝑꝑetuū.

ī in hō signe accipitur ꝑe. xx
vii. b. ū dr̄. Accepi librū posses
sionis signatum. ꝛ stipulones. ꝛ
rata ꝛ signa forinsecus. q. d. ac
cepi cartam sigillatam ī qua
otinebant'. stipulones. i. peti
tiue īterrogatōnes. ꝛ rata. i. p
missiue rn̄siones. ꝛ signa. i.
astantiū ōscriptōnes. astantes
enī contractibꝫ in fine carte
solebant scribere nōia sua. ꝛ sig
na sua ī testīm qđ ip̄is ōctibꝫ
interfuissent. ul' signa appellat
sigilla. Quid sit stipulatꝰ. ple
nius exponet' ī loco suo.
Raucus. ca. cū. a rauꝰ qđ
est raucitas dr̄ ut ait
hugiuꝰ. Vn̄ h' raucitas dr̄
uocis amputatꝰ. ꝛ h' rauce
do. id. Vn̄ ysid. ethimol. iiij.
ū agit de cronicis morbis. — Cā. vij.
Raucedo est amputatꝰ uo
cis. h' ꝛ artheriasis uocatur.
eo q̄ raucitam uocē ꝛ clausā
reddit. ab artheriaꝝ iniuria.
Rebellare dr̄ rebellare dr̄
repugnare. aduersari. ite
rum pugnare. Vn̄ h' ꝛ h'. rebell'.
ꝛ hoc rebelle. ꝛ h' rebellio. i.
repugnantia. ꝛ ꝑt fc̄am pacē
ad bellū reuisio. belli īstātio.
Reboare dr̄ resonare. Nā

Cā. xxiiij

b-1

198

boo. bas. id est quod sonare.

Recaluaster. stra. strum.
dicitur recte caluus. sic a cal
uaster dicitur caluus ab anteriori par
te. et recaluus. a. um. id est
quod recaluaster et recaluatus dici
tur retro caluatus. Nam cal
uo. caluas. dicitur caluum facere.
et componitur. recaluo. as.
unde uerbalia.

Recalcitrare. dicitur repercutere.
uel resistere. retro pedem
iacere. sicut faciunt equi qui per
cutiunt consistentes iuxta se.
Et est compositum a re uel re
tro et calcitro. tras. quod est cal
ce percutere. et tunc est actiuum.
Vnde ouidius methamorph.
.S. xii. b. Sanguis ille globos pari
terque cerebrumque merumque.
Vulnere et ore uomens ma
didam resupinus harenam.
Calcitrat. ardescunt geminam ce
de bimembres. Item calcitro.
calcitras. id est quod resistere. et
tunc est neutrum. et dicitur calcitra
re. quasi calce terere. Vnde hic
calcitro. nis. dicitur rusticus qui
intempestiue calcat et calcitrat.
Vnde plautus in asinaria clamat.
si quis uidet ueire ad se calci
tronem.

Recens. id est nouus. omnis ge
neris est. et dicitur a re et cens quod
est iterum uel retro. qui renouatur.
uel iterum nouus. Vnde recensio
recensis quarte coniugationis. id est re
care. renouare. recens facere.
Vnde eciam recensitur qui lauan
do lauando reficitur. et qui recens
redditur. Vide in principio.

Recenseo. ses. sui. et recen
so. recensis. et recensio
recensis. recensiui. in eodem sensu.
dicitur. scilicet numerare. recitare. recolere.
rememorare. reuenari. Et
in dicitur recens secundum quosdam.
et ista tria uerba. sicut ait hugu.
a tribus uerbis simplicibus com
ponuntur. Dicitur enim censeo. ce.
sui. id est iudicare. iubere. statuere. censu
suadere. deliberare. nominare. extimare.
numerare. Vnde hic censor dicitur iu
dex et propterea qui iudicat de mor
ibus et eos corrigit. et hec censu
ra. iudicium. uigor. seueritas. men
sura. uindicta. potestas. scilicet de
cus. et hic census. id est pecunia.
facultas descripta publice. uel ex
timata. et subdit hugu. Nota
quod censeo. secunde coniugationis. et cen
so. tercie. et censio. quarte inueniuntur.
et in significatione non differunt. censeo
facit censum preteritum et supinum.

censum. Vn̄ preceptiū. censis.
censa. censū. Censo facit p̄
teritum censui. ⁊ supinū cen
sitū. penultia correpta. Vn̄
preceptū. censit̄. ta. tū. penl̄
tima correpta. Censio cen
sis. siui. sitū. penultia pro
ducta. Vn̄ censit̄. ta. tū.
penl̄tia producta. Et q̄libz
istor̄ componitur cum re.
et dicitur recenseo. ses. ⁊ re
censo. ⁊ recensio. ut p̄dem
est. Item dicit. q̄ censeo. et
censo ⁊ censio actiua s̄t ⁊ eo
rum composita. p̄t succenseo.
ses. p irasci qd̄ neutrū est
est. ⁊ si qui reuoleat simplici
signem erit actiuū. Sz hu
guiconi obuiat illud. qd̄ i
doctrinali scribitur. s. Cen
seo dat censum. s; itū. sua co
posita. ut recenseo. recensitū.
et ita coīt d̄r. h; a p̄sciano
nō h̄etur exp̄sse. Item s̄cd
p̄scianū nullū ūbū t̄cie co
gationis i seo desinens. facit
p̄teritū i siu. p̄t pinso. pisiu.
Vn̄ ⁊ in doctrinali scribitur.
So. siui. situ q̄z facit. Sz de
me arcesso. Qd̄ si sicq̄z fa
cit. sic uiso. sicq̄z facesso. De
si ꝑdit itū. Sz ab uu. nas

citur itum. pinso q̄z p̄titū
p. ui. formando. dat istum. q̄
facit pistū. Vn̄ nō inuco.
Vn̄ hugucio h̄nt censo. sis.
siui. cum suis compositis. si
quia h̄et. alexand̄ neq̄m cu
assensio. non ponebat nisi
censere. ⁊ censire. cum suis
compositis.

Recordor. d̄ris. compo
sita re. ⁊ cor. cordis. Vn̄
recordari dicit̄. q. ad cor re
ducere. ⁊ construit̄ cū geni
tiuo. ⁊ accusatio. s; differen
ter. Nam recordor lectio
nem cū firmo. ul̄ recito. ul̄
narro. ul̄ de ea mentōnem
facio. Recordor lectōnis. i.
memorit̄ teneo eam. Ita
dicit hugucio. G̃tilar̄ au
tem alii uidet̄ sentire cum
quo plures conueniunt. Vn̄
dicit. Si diuersificas ūbū re
q̄z rei q̄z recordor. Tūc q̄z rei
cū p̄s tm̄ in scita recordor.
Tuncq̄z recordor eam cū p̄fe
scio totam.

Recubo. bas. bui. ⁊ re
cumbo. bis. recubui.
recubitū id sigificat. s. iace
recubitu. sic languid̄ decu
bit. ⁊ sede ad comestionem.

R.

vn̄ ūsus. accensis accumbo. dis
cumbo. siue recubo. Vide ali
os ūsus. s. V. exponitur accu
Reda est genus [illegible] vehe
vehiculi. iiij. rotar. has
antiqui rethas dicebant. ppt
qd̄ haberent rotas. Ita dicit y
sidorus ethimol. xx. ul' reda dr̄
a redeo. redis. eo q' currus agi
lis ē ad eundū. & redeund.

Cā. xij.

Redimo. mis. dr̄. iterum
emere. ul' recuperare. qui
enim emit alienū emit. s; re
dimere ppe est qd̄ suū fuit.
& suū ēē desijt. Vn̄ xpc redemit
hūanū genus. S; redimio. re
dimis q̄rte coniugōnis dr̄. itm̄
ornare. & componitur a re. & emo
emis qd̄ ē ornare. Vn̄ redimi
tus. ta. tū. pticipiū.

ul' q' sim̄ fiat ite rũ eme.

Redigo. gis. redegi. ḡe.
dr̄ redde. representare. re
ducere. reuocare. retro. ul' it̄
rum agere. & componitur a re.
ul' retro. & ago. agis. & in ppōne
ibi. s.
Redoleo. les. lui. ul' leui.
redol̄e. litū. ul' letū. dici
tur odorem emittere. fragrare.
& tm̄ de bono odore dr̄. sic ole
tm̄ de malo. Ita dicit huguc̄o.
tn̄ ꝓprias ampliat significationem
olendi dicens. olent res bone
ul' male. redolent tm̄ bone.
Et nō q' ~~tm̄ bone. & nō q'~~ re
doleo componitur a re. & oleo.
oles. i. ea pte. d. Item nō qd̄
oleo. oles. & om̄ia composita
sua faciūt p̄teritum i lui. ul'
i leui. cū plus frequent' inueni
antur in leui. q̄ in lui. & supi
nū in litū. ul' i letum.
Redundare dr̄. iterum un
dare. iterū redire. et
componitur a re. & undo. das.
qd̄ nō est i usu. s; compōi
tur hundo. das. exundo. ex
undas. i. ualde undare. ualde
habundare. inundo. das. i. habun
dare. replere. stagnare. Vn
de aut̄ diriuatur ab unda.
qd̄ exponetur. in suo loco.
Reficere dr̄. itm̄ facere.
restituere. recreare. Vn̄
refectoriū dr̄.
Refocillo. las. dr̄ reficere.
recreare. refouere. Et
nota q' focus. foci. dr̄ a foueo.
foues. q' fouet ignem. Ignis
enī. & ipsa flāma. & quicquid
ignem fouet. focus uocatur.
siue sit arca. siue aliud i quo
ignis fouetur. sic & locus i
quo ~~ē quo~~ ignis fit i domib'.

dicu et quia ponitur p igne. vn hoc
focarium. locus in quo fit ig
nis. uel i. focillus diminutiuum.
Vn focillo. las. i. nutrire. ignem
facere. et a focus. foci. dr focillo.
las. i. nutrire. uel reficere. et compos
refocillo. las. Ita dr hugu.
Regia. gie. dr domus regis.
a rege sic dcta.
Regio. onis. a rege dicitur.
scilicet prouincia regi subiecta.
Regula dcta quia recto ducit.
nec aliquando aliorsum trahit.
dcam Alii dixerunt regulam uel quod
regat. uel quia normam recte uiuen
di prebeat. uel quia distortum prauum
que corrigat. uel regula dr quasi
rectula. eo quod incommoditatem non ha
beat. Ita dic papias.
Regulus dicitur paruus rex.
aetate uel regno. et digni
tate. et componitur subregulus.
quasi paruus regulus. Item regu
lus dr quedam parua auis. sic dcta
a sui paruitate. Item regulus
dicitur quidam serpens. s. rex
serpentium. qui prius quam ad aquam
uenerit ydrofobos. i. lympha
ticos facit. ab ydor quod est aqua.
et fobos. quod grece timorem uocant.
et dr hic et hec ydrofobus. bi. quod
est metuens aque. Vn latini ab

aque metu lymphaticum uocant.
quod fit ex canis rabidi morsu.
uel eius spuma quod si homo uel
bestia tetigerit in demenciam uertitur.
Ita dicit hugu. in subdit de regu
lo dicens. Item et sibilus dicitur.
quia sibilo occidit antequam mordeat.
uel exurat. Vide. s. in v. exponitur
basiliscus quod idem est.
Religio sic ait papias di
cultus est. dei ueneratio. ysi
dorus autem ethimol. viii. cir Ca. ij.
ca principium dicit sic. Religio
appellata quia per eam uni deo religa
mus animas nostras ad cultum diuinum
uinculo seruiendi. hugucio di
cit quia religio est uirtus. que su
perioris nature quam diuinam uocant.
cultum cerimoniamque confert. tria
sunt autem sic ait ysid. i. viii. ethi
mol. que in religionis cultu ad Ca. ij.
colendum deum in hominibus perquiruntur.
tur. s. fides. spes. caritas. In fi
de quid credendum. In spe quid
sperandum. In caritate quid aman
dum. et assignat papias differentiam in
ter religionem et supersticionem di
cens. quia religio est in uirtute.
Supersticio uero in uicio. i. cultu
illicito.
Remetior. tiris. dicitur
iterum metiri. uel reddendo

metiri. et inuenitur in passi
ua signe. math. vi. a. te e
compositum a re et metior tiris.
metitus sum. uel mensus sum.
metiri. Ita declinat hugu.
Ego nunquam recolo me
legisse metitus sum. sed tantum
mensus sum. Unde et men
sura dicitur. et in doctrinali scri
bitur sic. Dat nascor natum
dat mensum metior. ortum
orsum. Ordior. et passum pati
or. potiorque potitum. loquitur
de supinis que formantur a
preteritis perfectis.

Reliquie dicuntur partes re
sidue. Item reliquie
dicuntur ossa et uestimen
ta sanctorum. que nobis relinquun
tur. ut eorum uita recolentes.
eos digne ueneremur. et eorum
uitam imitemur. et dicuntur reliquie.
a relinquo. quis.

Remex. remigis. mas
culini generis. dicitur ille qui
remigat. Et dicitur remex. quasi
remum agens. a remigo. gas.
Unde hoc remigium. actus. uel
officium remigis. Remiga
re dicitur. qui remum agere.

Remus. a remouendo
dicitur. Unde ysidorus ethimologiarum

.xix. Remi a remouendis et dis
cutiendis fluctibus dicti. pal
mula est extrema latitudo re
mi. a palma dicta. qua mare
impellitur. Ca. ij.

Reminiscor. ceris. quod com
ponitur a re et memini.
idem est quod recordari. ad me
moriam reducere. et caret su
pino et supletione preteriti quia
caret participio preteriti temporis.
Unde Priscianus. a reminiscor.
supinum. uel participium siue pre
teriti. uel futuri temporis. in usu
non inueni. quamuis in hac hoc
quorum rementum quo commen
tum exigat dici. quod dicitur sic
a comminiscor dicitur commen
tus sum in preterito. et commen
tum in supino. ita conuenibi
liter diceretur a reminiscor remen
tus sum et rementum. tu. si es
sent in usu.

Remittere dicitur retro. uel ite
rum mittere. dimittere.
condonare. dissoluere. lenire.
non extoto intendere. Unde
remissus. sa. sum. id est retro uel
iterum missus. condonatus. disso
lutus. leuis. negligens. trac
tabilis indulgens. hec signes
possunt extrahi de principia et

dirivationibus huguitionis
Ren. renis. vel rien. rienis.
quod idem est. dicitur a rivus ri
Ca. j. d. vi. Unde ysidorus. ethimologiarum. xi. Re
nes ait varro dictos eo quod rivi
ab hys obsceni humoris nas
cuntur. Nam vene et medulle
tenuem liquorem desudant
in renibus. qui liquor rursus
a renibus calore venereo reso
lutus decurrit. et est ren mas
culini generis. Unde priscianus.
In en producta latina genus
sunt masculini. lien. rien. vel ren
et splen. Nota quod splen et lien
idem sunt. et dicitur splen a suppleo.
es. quasi supplementum. Unde ait ysi
Ca. j. dorus ethimologiarum. xi. splen dicitur
a supplemento ex contraria parte iecor
is. ne vacua existeret. Quem quidam
etiam risus causa factum existimant.
Nam splene ridemus. felle ir
ascimur. corde sapimus. iecore
amamus. Quibus iiii. elemen
tis constantibus integrum est animal.
R. Versus. Scribe lien presterque p. i.
spleneque notabit. Scribe p. y.
genus: renem tibi significabit. Alii
versus de garlando. Cor sapit et
pulmo loquitur. fel commovet iras.
Splen ridere facit. cogit amare iecur.

Renunculus. diminutivum est
a ren. renis. et dicuntur renun
culi proprie renes. vel intestina quedam
renibus adherentia. et sunt rotunda ad
modum testiculorum. et sunt comesti
bilia. Unde garlandus. Intestin R.
orum pars est renunculus. autem sunt
renes luxurie sedes. et non ali
menta. Item alii versus. Est in
testinum renunculus. et geminatur.
Nam duo sunt et non ren proprius se
vocitatur. Vide supra ubi exponitur
adeps. in fine.
Renuo renuis. renui. re
nuere. renutum. dicitur refu
tare. Et est compositum a re.
et nuo. nuis. quod est annuere.
consentire. promittere. vel nutum
facere. secundum dicit huguitio.
Repandus. idem est quod rec
urvus. et componitur a re.
et pando. das. dicitur quod est curvum.
Unde virgilius in ii. georgicorum. lan R
cibus et pandis fumantia reddi
mus exta. Et dicitur a pando. dis.
pandi. de. passum. sum. quod est ex
tendere. dilatare. reserare. manifesta
re. aperire. et dicit huguitio quod pan
dum proprie dirigitur cornua in inferiorem d. q
partem. quod vero in superiorem
dicitur curvum. omne tamen cur
vum potest esse pandum. et econverso.

diuisis respectibz.
Repedo . das . dr reuti re
meare . et componitur a re . et pedo . das . qd est pedatim fa
cere . i . uestigium pedis . Inde dici
tur repedare . q . iterum pedem agere.
Sic equus dr repedare cum retro
pedem iacit . et pruit . Versus.
Dum quadrupes repedat ca
ueas ne te pede ledat.
Rependo . dis . rependi .
rependere dr reddere remu
nerare . et componitur a re et
pendo . dis . pependi . de . pen
sum qd est suspendere trutina
re exsoluere reddere tribuere sus
tinere. —
Repente . i . subito adiibuu.
Unde ouidi methamorphoseos . iiij . c.
Tecta repente quati pingue
qz ardere uidentur lampades.
Item inuenitur repens . repentis .
nomen . i . subitus . Unde et repente
adiibuu dr . Ouidi in libro fastorum.
bina repens oculis obtulit ora
meis . et inde repentinus . na . num .
idest subitus.
Repertio . repis componitur
a re et pio . pis . qd anti
quitus erat qd de coniugoms.
Vide . s . ubi exponitur . Et no .
qr repertus ultro occurrentia
uenimus cuncta . uel reperire est
scire de re perdita ubi sit . Inueni
re autem est rem perditam reperire . et
dicit hugutio qr reperio . pis . pe.
duplicat . p . in preterito cum dimi
nuatur una silla . respectu presentis.
Repo . repis . repsi . reptum.
reptum dicitur uentre per ter
ram ambulare sic faciunt serpen
tes . et quis ponitur pro latenter in
trare . et inde repto . tas . frequen
tatiuum . et a repo dicuntur reptilia
et sic ait papias . Reptilia sunt
que uentre et pedibus reptant .
uel que uentre et pectore rep
tant . Idem . Reptilia ideo dicuntur
hec que natant . qr reptandi habitum
speciem . et naturam . cum nimis enim se in
profundum immergunt . cum in na
tando repunt . Unde dauid . Hoc
mare magnum et spaciosum . manibus
illic reptilia et cetera . Item dicit pa
pias . Inter reptilia et repen
tia hec est differentia . Reptilia
aquarum sunt . Repentia uero terre.
Non tamen semper hec proprietas ob
seruatur . In hystoria scribitur
qr . vi . die ornauit deus terram
produxit enim terra tria genera alium.
iumenta . reptilia . bestias . Sci
ens enim hominem per peccatum lapsurum
in penas laboris . ad remedium la

Ca. iiij. e.

...loris dedit ei iumenta. q̄ iuua
menta ad op⁹ ul' esum. Repti
lia u̾o ⁊ bestie s̄t ei ī exercicium.
Reptiliū u̾o tā s̄t gn̄a. trahentia
ut u̾mes qui se ita h̄nt. Ser
pentia ut colubri. qui in costa
rum se rapiunt. Repentia pe
dibus ut lacte. botrace gen⁹ ser
pentis ē. ysidor⁹ ethimol. xii. u̾
agit de serpentibus sic dic̄. bot
ta dc̄a q̄ rane h̄eat faciem. Na
gr̄ci ranā botracam uocant.

Repudium dicit̄ repulsio.
ul' sep̄tū repulsionis. q̄d
sb̄ testimonio testiū. p̄senti ul'
absenti mittit̄. ⁊ componitur a re.
⁊ podiū q̄d ē baculus. sup q̄d īni
timur. podiū ē dc̄ q̄z innitimur.
Vir aut̄ est podiū. siue susten
tamentum mlīris. Vn̄ repudiū
dc̄ repulsio mlīris a uiro. ul' cō
ponitur a re ⁊ pes pedis. Vn̄ re
pudiū q̄si repediū dc̄. Cum enī
repudiat̄ mlīr tūc repedat. i.
reuertit̄ ad suos. Compo⁹ a repel
lo. lis. ⁊ edes quod ē dom⁹. Vn̄
repudiū dc̄ q̄si repellodiū. i. re
pulsio ab ede. Et inde repudio.
dias. i. repellere. ul' refutare. De
libello repudii dicit̄ in hystor.
sup deut. xxiiii. a. Vir ap⁹ quē
uxor sua nō īueniebat gratiā. p̄p

aliquā feditatem. q̄ mlīr̄ modē p
uenit. scribebat q̄ nūq̄m gueni
ebat cū ea. ⁊ cām ob q̄m displi
cebat ei mlīr ne conuenirent. ⁊
tradebat libellū ī quo scripta
erant h̄ mlīri. ut coram sacerdo
tibus legeretur. ⁊ cū iurasset u̾m
ēē q̄d scripserat. licebat utriq̄
alii copulari. Q̄d si ingrederetur
mlīr ad alium. qui itm̄ daret ei
libellū repudii. p̄ori uiro nō lice
bat eam recipe. q̄z abhomina
bilem eam fecerat coram dn̄o. Ver
sus de auro. Copulat uxorē
sibi uir cū quib; actis. Trenī cu
ram suscipit atq; colit. Sz si
quid fedū uir uidit ille libellū.
Discidii dat ei. sic q̄z relinquit
eam. Sic mundi curā cū fedos
uidit eius. Actus despiciens iure
relinquit homo. Et ueluti ux
orem uir ab ede repellit amor
em. Sic fedū p̄terens cordis ab
ede fugat.

Requiero. ras. tui. dc̄ tranq̄llo.
Vide. s. in expō quieo.

Res. rei. a reor. reris. scdm
hugucōem dc̄. ⁊ dicit
ysidorus ī. u. ethimol. u̾ agit Ca. xxv.
de reb⁹. res s̄t que ī nr̄o iure
ɔsistunt. Iura aūt s̄t que a
nob̄ iure possident̄. ul' aliena

sunt. Dicitur autem res a recte habendo.
Ius quasi iuste possidendo. hec enim
iuste possidetur quod recte. quod iterum.
hoc iterum quod bene. Quod autem male pos-
sidetur alienum est. Male quasi possidetur
qui suis male utitur. vel aliena pre-
sumit. Possidet autem iuste qui
non irritatur cupiditate. Qui autem
cupiditate tenetur possessus est non
possessor. Ubi sic ysidorus.

Resina dicitur quodlibet genus gummi
liquidum vel aridum. a resin
grece quod est manare latine. Prima
preciosior est terebintina. Secunda
lentiscina. que venit de chio in-
sula. Tercia pinea. Ita dicit
magister in hystoria super genesim xliii.
Alii dicunt quod resina dicitur a resudan-
do. et hoc videtur velle ysidorus ethimologiarum
xvii. ubi agit de propriis arborum no-
minibus dicens. Resinam greci di-
cunt quicquid manat. Est enim
lacrima sudore exaltata arborum.
et cetera. Resina producit penultimam.
licet dicat iuuenalis in viii. Despicias
merito quid enim resinata iuuentus.
et cetera. poetica enim licentia usus est.

Restauro. ras. dicitur [ubi]
reparare vel restituere in statu
ra reponere. Vide supra. Ubi ex-
ponitur instauro et patebit tibi
compositio. Hugutio dicit quod ab instar

dicitur instauro. ras. id est facere similem pri-
ori restituere. reficere ad similitudinem
prioris aliquid facere. reparare. quod componitur
restauro. ras. quod est iterum reparare.

Restis dicitur funis. vel quod ex fu-
nibus ad aliquid trahendum. et
dicuntur restes. sive quod rates tene-
ant. sive quod huius rates tenentur.
Ita dicit ysidorus ethimologiarum xix. quasi dicat Ca. iiii.
restis componitur a ratis et tendo. quasi
eo quod ratem teneat. Vel a ratis et
tendo dis. eo quod in rate tendatur.
vel componitur a rete et tendo dis. quod re-
te restibus tenditur. et declinatur hec
restis. unde resticula diminutivum.

Rete a retinendo dicitur eo quod
pisces vel aves retineat.
Unde ysidorus ethimologiarum xix. Retia Ca. v.
vocantur sive a retinendis piscibus
sive a restibus quibus tenduntur. ysi-
dorus videtur velle dicere quod dicatur hec
retis et hoc probatur per hoc quod dicitur hec
reticula. Vide infra proximo.

Retiaculum dicebatur canticula
in modum retis facta. Exodi xxx-
viii. Item retiaculum sive re-
ticulum diminutivum est a rete re-
tis. sed parvum rete. Reticulum et
reciolum et reticula le. dicitur parvum
rete. vel mitra sive ornamentum ca-
pitis quod fit ad modum retis. generali-
mus. parvum rete notat hic sibi

ysidorus videtur velle dicere quod dicatur
hec retis. et hic probatur per hi quod dicitur hec reticula.
vide infra proximo.

Reticulū. quin tegmen qđ capiti
ponit uirgo solz. Reticlm ē dici
tur puū intestinū tenue. ul' q̄ⁱ
reticlatū. qđ opit uitalia. Vide
sup̄ ī cerpo adeps ī fine.

Retundo. dis. retudi. dete.
retunsū. su. dr̄ ret̄ tunde.
ul' tundendo retro oppⁱmere q aeu
men ferri destrue. ꝛ compō are
ul' ret̄ꝛ tundo. dis. tutudi tun
sū. su. qđ est pcute. ılludere. ꝯcide.
ꝯstringe. cede. ꝛ dicit hugu. qđ
i ptito tundo geminat p̄ma sillam ꝛ a
mittit ibi. R. Sz ī supino retinz
R. ꝛ oīa ab eo ꝯposita amittunt
geminatōem in ptito. Huic ul'
ꝯcordat cū p̄sciano. Sz qđ addit
q p̄dca ꝯposita amittūt. R. ī su
pino. ut contudi. ꝯtusū. retudi.
retusū. hec potˀ dicit uulgˀ q̄
regłarit. Dicit eni p̄scian. tun
do. tunsū. Virgilˀ ī. iiij. georg.
pfuit ꝛ galle tunsū āmisce sapo
rem. Idem ī p̄mo eorde. Dum
pcudit antor. Vomeris obtu
sū dentē cauat ab ore lintres. Jt̄
p̄mo regū. xiij. g. dr̄ q retunse
erant acies uomer.

Retortus. ta. tū. ul' retor
sus. qđ id est. dr̄ a retorqo.
ques. retorsi. q̄re. retortū. ul'
retorsū. qđ compō are ꝛ torqo.

torqs. si. q̄re. sū. ul'. tū. qđ est
crīare. uolue. flecte. mitte. ul' ia
culari. ꝛ omīa ab eo ꝯposita sa
piunt istas signes. ꝛ faciunt p̄ti
tū ī sı. ꝛ supinū ī tū. l' ī sū. Re
tortˀ. g. dr̄ itm crīat. ul' ret̄. l' ie
um flexus. l' itm uolut. sic filu
bis filatū. ul' itm missus. sic ia
culū. qđ itm mittit ī hostes.

Retrudo. dis. si. de. dr̄ ie
trude. l' claude. retro clau
dere trude. ul' ex̄ trude. Vnde
extrusus. sa. sū. Et ꝯponitur.
retrudo. a re. ꝛ trudo. dis. si. de.
trusū. su. qđ est ıpellere ıpin
ge ī custodiā includē. Jt̄ trudo
compō obtrudo. dis. ꝛ obstru
do. obstrudis. obstrusi. i. ꝯ. ul' ab.
aliquid ul' undiqz trude. ıclude
abscondē. Vñ obtrusus ꝛ obst̄
sus. sa. sū.

Rinocon. agis uocatur la
tine ıt̄pretat ī nare cornu.
Idem ꝛ mōnaceros. i. unicornis.
eo qđ unū cornu ī media fron
te hēat pedū. iiij. ita acutū. et
ualidū. ut quicquid pecierit a
uentilet. aut pforet. Nā ꝛ cū
elephantis sepe ctamē hēt. ꝛ ī
uentre uulnatos p̄sternit. tan
te aut est fortitudis. ut nlla
uenantū uirtute capiatur.

sz sic asserunt qui n̄ras alium
scripserunt · uirgo puella ꝓponit̄.
que uenienti sinu͂ apit · In q°
ille om̄i feritate deposita ca
put ponit. sic qȝ soporat̄. illut
inermis capitur · Ita dic̄ ysid.
Ca° ij. c. ethimol. xij. ubi agit de bestijs.
Item ugg̃. Rinoceron fera oio
idomite nature · ita ut si quo m°
capta fuit tem̄ illatum̄ possit.
Impaciens quoȝ ut fertur illico
moritur · Dicit̄ aut̄ rinocon.
ul̄ rinoceros a rinos qd̄ ē naris.
⁊ ceros qd̄ est cornu · Id̄ ⁊ mo
noceros a monos qd̄ ē un̄ ⁊ ce
ros qd̄ est cornu. qȝ unu͂ cornu
hȝ ī media fronte · Vn̄ ⁊ unicor
nis. ul̄ unicornu͂ dr̄ latine. Item
scd̄m quosdam id̄ dr̄ eglaceros.
id est capronus. ab egle qd̄ ē ca
pra. ⁊ ceros qd̄ ē cornu. Unde
phs̄ dicit. Vnicornu͂ ē pusil
lum aial. simile hedo. acrimu͂ nimis.
⁊ declinat̄ hic rinoceros. h̄. onti.
et sili declinat̄. hic monoceros. ⁊
eglaceros. cōtrius tn̄ uidet̄ ꝑscian̄
huic declinatōni qui dic̄. de no
noib; t̄minatis ī os. gr̄ca eidem
t̄minatōnis genitiuu͂ gr̄u͂ se
quit̄ os finali ī is q̄uia. ⁊ sic
uidetur qͦ deberet dici rinoceros.
rinocerois. sic heros. herois. Sz

sic patȝ ex lib. g°. ⁊ ysid. s. poi
tis aliam hȝ t̄minatōm. s. ion.
⁊ scd̄m hoc debet facere genitiuu͂
ī ontis. ut leon. leontis. Dicit
eni͂ ꝑscian̄ hic leo. h̄ leonis.
Si eni͂ leon dicas. natio suas.
ut genitiuū quoȝ fm̄ grecos hȝat
t. leontis. ⁊ iste mod̄ declinā
di tenet̄ in obliquis hu͂ nois
rinocion. siue ī on. siu͂ in os t̄
minet̄. ꝓp̄t ɔfusionē uariaȝ de
clinatōnu͂ uitandam.

Ritus. t̄. tui. masculini ge
neris. dr̄ ɔsuetudo a mo
rib; tracta. ⁊ ptinȝ ad ecciam.
et dr̄ a ritu͂ qd̄ est firmū. Vn̄
rit̄ dicit̄ qī ratus qd̄ ē firmus.
qȝ q̄ rati sit ⁊ firma. ritu debet
t̄ri. Vl̄ rit̄ dr̄ a rego. regis.
quasi rectus.

Rite. i. recte aduerbiu͂ est.
Vn̄ ꝑscianus ubi agit de
aduerbio sic. a rito quoȝ ūbo. ait
ul̄ ritu. rite. p recte. qȝ nichil
tradit̄ur ritib;. n̄ qd̄ rectu͂ ē
dicitur esse.

Riuus. a. riuo. riuis dr̄. qa
recto riuat. ul̄ a rigo. ri
gas. qȝ ducitur ad rigandā
t'ram. ⁊ sic ait ysid. ethimol.
xiij. Riuus fons torrens. et Ca° xxij
fluuius ⁊ amnis. ita distinguit̄.

riuu dci sic eo q' diriuent' ad
irrigand'. i. ad inducend' aq's
i agris. fons caput est aque
nascentis q'si aquas fundens.
Torrens est aqua ueniens
cu impetu. Dicus aut' torres
q' pluuiis crescit. siccitate tor
rescit. i. arescit. Fluui' est
perhennis aquarum decursus. a
fluendo perpetim dictus. Ipse au
tem flumen ip'a aqua. Fluui'
cursus. prius aut' flum' q' flu (aque)
uius. i. prior aqua q' decursus.
Amnis fluui' est nemore ac
frondibus redimit'. et ex ipsa a
menitate amnis uocat'.
Ripa. sic dic' papias. dici
tur litus quo int' mul
tos committit' et iurgia gestat'.
Vn riuolus d'r qd' exponit ista
tor' dicens i. x. ethimol'.
Riuolus a rictu canino
dicit'. Semp' eni ad q'
dicendu paratus est. et iurgio
delectatur. et puocat contende
tem. et a ripa dicit' riuor. aris.
idest ripam facere. ul' contende.
Ripa aut' d'r a ringo. gis. rin
xi. ringe rictu qd' e irasci. in
dignari. ul' rictu facere. Vn
hic rictus. tus. tui. i. oris a
pcio. ul' qd' d'r os i hoie d'r rict'
i bestia. Ita dicit huguico.
Robur g'nalit' dicit' ex oi
materia quicquid est fir
missimu. et q'a robur d'r forti
tudo. uires. Vn et q'dam ge
nus arbor' d'r q'a ualde firmu (robur.)
e. et queli arbor ul' lignu dicit'
robur. et inde robust'. ta. tu.
idest fortis et firm'. et roboro.
roboras. i. confortare confirmare.
maiores uires dare. et dici
tur a rec'. ta. tu. qd' est fir (robur.)
mu. Ita dic' huguico.
Rogo. gas. d'r petere. or
are. implorare. Vn hec
rogatio dicit' elemosina. qd' i uita
iohis elemosinarii repies. et a ro
gando d'r rogus. i. ignis p
mortuo. et dic' papias. Ro
gus e compo' lignor'. pira
q'n corp' impositu e ad cremã
dum. funt' mortis apparat'.
bustum corpus concrematu.
Sepulchru ubi ossa condu
tur. Tumul' congestio t're.
et i ~~relig~~ religione sanccita
qui et sine ossib' pot' ee. Mo
numentu u'o est cuiusq' rei
memoria. que mone men
tem. Rogus d'r focus. ul' co
geries lignorum i igne.
Ubi sunt papie.

Ca°

Ros grecum est. quod illi dro
son dicunt. Alii dicunt rorem
dictum quia rarus est. et non est spissus
ut pluuia. Ita dicit ysid. ethi
mol. xiii. Alii dicunt quia ros dicitur
a ruo. ruis. eo quod de aere ruit
ad terram. et dicit perspicas quia tunc
ros largior fertur arua perfundere.
cum serenior nox est. et luna cla
rior lucet. Nam et ipsa largi
or asseritur. Hec humorem
terre. quem toto die [illegible] solis ca
lor siccauerit. eundem exiguo noc
tis tempore ros deponat. et pli
que sub aere quiescentes quo ma
gis sub lumine sunt lune. eo plus
humoris se capite collegisse
se sentiunt. et a rore dicitur roscidus.
et roridus. da. dum. et rorulentus.
[illegible] ligne. scilicet rore plenus.

et roro roras. id est rorem emittere.
uel stillare. uel rore aspergere. uel
[illegible] modo roris aspergere.

Rosa dicitur a rubeo. bes. quia
rubea est. Unde ysid. ethi
mol. xvii. ubi agit de herbis aro
maticis. siue communibus. sic ait. Ca° ix. c.
Rosa a specie floris nuncupata.
quia rutilanti colore rubeat. Uel
secundum papiam. dicitur a roda grece.
quod est rosa latine. Unde hec rodan
tes h[illegible]. tis. dicitur rose flos.

Rubigo est frugum cor
ruptio. que scilicet tenere fru
ges noxio rore perurunt. et tam
spice quam culmi uruntur in ru
borem minii coloris. uel sinapis.
Ita dicit glo. joel. i. et
dicitur a rubeo. bes. uel dicitur a ro
do. rodis. secundum ysid. qui dicit

Ca°. xx. in. xvi. ethimol. v agit de fto.
Rubigo e uiciu. rodens frum
ul' segetes. q. rodigo mutata
una lra. h' et erugo ab eroden
do d'r. Nam erugo uiciu e fer
ri ab erodendo dcu. no ab era
mento.

Rubrica quidam color ru
beus dicit'. Vn ysid. ethimol.
Ca°. xvij. xix. Colores aut nascunt' ut
aut fiunt; sinopis rubrica. et sequit' ru
nascunt' brica uocata q' sit rubra. et sa
guineo proxima. h' locis pluri
mis gignit'. s3 optima ponto.
Vn et pontica dicit'. hugucio
dicit q a ruber. bra. brum.
d'r h' rubrica. i. regula. ul' filu
rubro tinctum. quo aliqd dis
tinguit'. et rubrica d'r illa tinc
tio. ul' tra rubra. et qd fit de

de illa tinctura. et producit
semp hanc sillabam. bri. Vn
prius circa principiu. hac
secus ac si oculo rubricam
dirigat uno. Item orac' in
sermonibz. plura rubrica
picta aut carbone uelut si
si. uerba pugnent et c. Et
inde rubrico. cas. i. diri
gere cum rubrica. et rec
tum facere. ul' rubrica de
signare. ul' rubrum facere.
et inde rubricat'. ta. tum.
idest rubrefcus. ul' rubrica
tinctus.

Rubus gen' est ligni
spinosi. De quo ysid.
ethimol. xvii. Rubum la Ca°. vij.
tini appellant. eo q' fructus
ul' uirgula eius rubeat. hec

Arbor a gens motus dicitur. et
propter hoc dicit ouidius in primo
methamorphoseos. de primitiuis ho
minibus. Contenti quoque cibis 7
nullo cogente creatis. Arbor
eos fetus montanaque fraga
legebant. Cornaque 7 in duris
herentia mora rubetis. Et est
rubus masculini generis.

Rudens. tis. dicitur corda ru
dis. unde ysidorus ethimologiarum
Ca. iiii. .xix. Rudentes sunt funes na
uium ex nimio stridore nominati.
scilicet a rudo. dis. rudi. de. su.
quod est clamare asinorum. quia stri
dent ad modum asini. Et dicit
hugutio quod rudo. dis. corripit primam
sillabam. unde ouidius. Ut rudit
ad scabiem turpis asella molam.
Idem in libro fastorum. Ecce rudens
rauco sillem [illegible] uector asel
lus. Intempestiuos edidit ore
sonos. Persius tamen producit primam
sillabam dicens. Clamat ut ar
chadie pecuaria rudere credas.
Et dicit hugutio quod persius est usus.
Si. n. prima esset longa secundum
priscianum faceret preteritum rudo. ru
si. ut ludo. lusi. Sed rusi in usu
te nichil est. Item dicitur rudio. ru
dis. diui. uel. diuii. dire. scilicet com
mune clamare omnium animalium.

siue asini siue alterius animalis.
unde componitur erudio. dis.
instruere quasi extra ruditatem uel
extra ruditatem ponere.

Rugitus. tus. proprie leonum est. unde
hic rugitus. tus. tui. dici
tur clamor leonis. 7 quandoque simpliciter
ponitur pro clamore. scilicet proprie. 7
per methaphoram.

Ruminio. nas. dicitur rema
dere. regustare. cibum
ad rumam uel rumen reuoca
re. Est autem ruma uel rumen
eminens pars gutturis proxima
gurgulioni. in qua cibus et
potus deuorantur. 7 ubi sapor
cibi uel potus discernitur. unde ysidorus
ethimologiarum .xi. Rumen proximum Ca. i.
gurgulioni. quo cibus 7 potus de
uorantur. hinc bestie que cibum
reuocant ac remandunt rumi
nare dicuntur. Quid sit autem
gurgulio dictum est supra in expositione
eructo. tas. Item papias. ruma.
gula. unde ruminant alia. i.
rumam reuocant. Idem rumina
tio dicta a ruma eminente gut
turis parte per quam dimissus ci
bus a uentris aliis reuocatur. Et
nota quod frumen 7 ructa sunt in
homine. unde 7 ructare non rumi
nare dicitur. Ruma autem 7 rumen

in bestia. et dicitur rumia et rumen:
a ruo. ruis quia per partem illam ci
bus ruit. et descendit in stomachum.
Ca. vi. Rumphea id est quod framea.
Unde ysidorus. ethimologiarum. xviij.
ubi agit de gladiis. framea gla
dius est ex utraque parte acutus.
quem vulgo spatam vocant. Ipsa
est rumphea. Vide .s. in expo
framea. Quid sit spata dicetur
in suo loco.

Runcina multa signat. sic
enim dicit augustinus. in .iiij. libro
de civitate dei. viij. ca. Run
cinam antiqui dixerunt deam il
lam que presidet segetibus cum run
cantur. id est terra auferuntur. Nam
runco. cas. dicitur herbas a terra
avellere. Item runcina est quo
dam artificium lignarium grac
ile. et recurvum. quo cavantur
tabule donec. ut una alteri connec
tatur. Ita dicit herymo super
.xliiij. ysaie. Et sic in prima signi
ficatione secundum augustinum dicitur runcina a
runco. cas. vel a runcando. i.
auferendo. Ita et in secunda. run
cina enim aufert et avellit interiora
ligni cavando ipsum. Vel dicitur ru
cina a runcone quia curvum est ad
modum runconis. Est autem runco.
ferramentum curvum. cum longo

manubrio. ad densitatem ve
prium succidentam. quod alio no
mine falcastrum dicitur a similitudine
falcis. et dicitur runco a runcan
do. sic dicit ysidorus in .xx. ethimologiarum. Ca. xiiij.
Runcina quasi runcatina a run
cando dicitur. Vel a runcone
quasi runcona. Item hic runco
dicitur ille qui runcat. Et nota
quod sive a runcando. sive a runco
ne dicatur: runcina semper pro
ducit penultimam sillabam. Di
cit .n. priscianus. In na desinen
tia. denominativa sive verbalia omni
modo longam habent penultimam.
vel natura vel positione. ut of
ficium. officina. medicus. me
dicina. rex. regina. leo. leena.
doctrix. doctrina. tonstrix. tons
trina. coquus. coquina. vel culi
na. cantus. cantilena. far. fa
rina. luceo. lucerna. Nam muci lux. lucina.
na. sagina. pagina. non videntur lateo. latina.
esse diriuata. Sagina enim et sagina
id significat. Item dicit priscianus in
tractatu de denominativis. Id est in trac
tatu de possessivis. fuscina cor
ripit penultimam. quo fuscina.
Cur ergo piscina producatur. quia hoc si
ne dubio a pisce diriuatum est. fus
cina autem a fusco. an fuscus. an fus
cina. an neutrum a neutro dubium

est. Nam nec fuscina. nec pa
gina a fusco a pago. nec mu
tina a muto. nec artinuus ab
arino diriuata. cum sint producta
penultimam corripiunt. Cum g
runcina sibille sit. aut deno
minatiuum. mascim est quod sem
per secundum priscianum producat pe
nultimam. Unde alexander
neqham sic ait. Runcinam run
co lector gnare memento. Unde
quidam uersificator bene dixit.
Utilis est runcina fabro sed
runcina nulli. quia nichil significat.
Item alius uersus. Runco run
cinam pirit. ut medeor me
dicinam. Ergo doctrinam lector
dicas asininam. Qua sic er
ratur. ut runcina corripiatur.
Ante na. longa fit. i. deest
h breuiando notari. Cum
trutina. patina. proserpina uult
breuiari. femina cum mutina.
sic sarcina uult sociari. Fusci
na. fuscina. machina. pagina
dic comutari. Uult closina.
buccina. lamina connumerari. —
A mare. cum na uenit. ipsi pe
tit assimilari. feminino genere dat
lex ista tenere. hoc est expo.
tum na. i. cum dicto tinatum in na.
uenit a mare. i. a masculino
genere. ut domina a dominus. asina ab
asinus. tibiana a tibicen. pe
tit assimilari ipsi. i. masculino
in accentu. Unde sic dominus corripit
penultimam. ita et domina. et sicut
tibicen corripit penultimam. ita et
tibicina. et sic uicinus producit
penultimam. ita et uicina. et sic de
aliis. Quod dicit hic intellige to
tum de nominibus substantiuis femi
nini generis. —

Rusticator. qui rustica ac
tio dicitur opus. uel opi
rustici. Unde ecclesiastici. uii. Non oderis
laboriosa opera et rusticationem
ab altissimo creatam. i. im
positam homini in penam primi
peccati. genesis. iii. maledicta terra
in opere tuo. Item ecclesiastici. xxxvii.
Rusticator de ligno omnium fru
ctuum uel etc. inferius in primo.

Rusticana uel rusticus. que
uel qui moratur in rure.
Rus enim dicitur uilla. terra. ager.
sed rura dicuntur proprie inculti agri.
ut silue. pascua. quasi rudia. Ager
aut qui colitur. unde
ab agendo dicitur. Item rusticus
dicitur inordinatus et deformis
in moribus. et secundum hoc comparatur
rusticior. rusticissimus. Unde
hec rusticitas est morum

et sic dicit papias. Rusticitas

opprim
rusticatō est oppidum. Item ru
sticus dr̄ qui rus. ul' terrā op
atur. Vel aut̄ dr̄ rustic9. q. ru
ris custos ul'. q. rus colens. q.
ethiologia est. nō cōpō. Versus de
grecismo. Rusticus a rure. q̄ m
rus ē s' cure. Villic9 a uilla. q̄ a
res dispōit ī illa. Dr̄ agrestis ab
agro. sic lēn testis.
Ruta dcā q̄ sit feruentissi
ma. hūc uenenis repug
nare mustele docent. q̄ dū cum
serpente dimicaturi. cibo ei9 ar
mant̄. Ita dic. ysid. ethimol.
. xvii. ḡ. Macer de uirib' h
bārum misēl comendat eā. 7 dr̄.
q̄ est calida. 7 sicca ī tcio ḡdu.
Vn̄ ait sic. Amedicas rute uis
caustica dr̄ eē. caustic9. ca. cū.
i. icensiu'. a cauma. caumatis.
Sicca q̄ fert̄ ī hys grad9 illi ē
ca eē. Vtil' ē sepe stomacho. si
sepe bibitur. Expellit ptū po
tu uenem q̄ coherct. Tussim
si bibit̄ cōpescit. menstrua pur
gat. Si coquus hūc ī aquā ē
uinū nimis acre. Compescat
tal' decoctio tormina uentris.
Pulmones iuuat. 7 ptus mor
bo q̄ medetur. Costarum. q̄
pleuresim uocat attrita lingr̄.
lūbcos oleo decocta 7 pota re
pellit. Cruda comesta recens
oculos caligine curat. Narib'
expressus si succ9 funditr̄ ex9. Sistet
manantem bū desiccando cru
orem. Obstat pota nimis. ul'
cruda comesta uenenis. 7 c̄.
Saba sic dic̄ glō. ysa.
. xlui. b. ciuitas est ī
finib' ethyopie sita.
scdm̄ ppiam. Saba est arabia
regio. in qua nūc sabei h̄itāt.
dcā a filio chus. qui nūcupat9
ē saba. Alij dīit q̄ saba ē flu
uius. a quo tota regio nūcu
patur.
Sabaoth unū est de dece
nominib'. quib' dēs noīatur
ap' hebreos. q̄ ponitur. ē. ū ex
ponitur alla. 7 intptat̄ sabaoth
dōs exercituū. ul' uirtutū. Vn̄
ī. ps. Dn̄s uirtutum ipse est
rex glie.
Sabath dr̄ februari9. nō
ianuari9. ut scribit̄ ī p̄
pia. ḡ s; forte uicio scriptorū
sic erratū est. sic 7 hodie mlti
errant legentes sallio p̄ sabath.
zach. i. ū dcā lēa est h ī die
. xx. 7 iiij. undecimi mensis
sabath. ū dicit glō. Sabath īt
ptatur uirga. Item p aliam
glōm patz q̄ sit februari9. ū

dicit. merito hi mense uidentur
inmcari pphō que sequitur. qz si
cut februarius est acerrimus frigo
re hyemis. et sic. xxiiij. die mē
sis. luna deficiente i tenebras ob
scuriorem hēc nocte. sic pp̄ls ē
h inuolaiuit. ex maiore sui pte.
i medis. et chaldeis. et assiriis exu
labat. q. ceco et pretio noctis
et frigoris horrore depssus. Il
lud id̄ placatur p terciū qui dic
undecimi mensis. Sabath enī
i. februarius. interpretatur ē ap he
breos. sic ōnsum est. S. v̄ expō
natur. v̄ ponuntur noīa et ordo
mensiū ap hebreos.

Sabbi iter dr̄ mille passus
ultra quos nō licebat
iudeis ire i die sabbi. act. i.

Sabbo scdo p̄mo. luc. vi.
a. sic exponitur i hystor.
in scdo sabbo p̄mo cū ihc trāsi
ret p sata et c. ul' in scdo sabbo.
a p̄mo de q̄ pcessit sīmo. ul' est
una dcō. qm̄ dicit lucas deu
teronomium. nos scdo p̄mū h
est sabbm. qd discipli qd discipli
nō obsuabant. Jdo scdm uocā
uit ut signaret spuale sabbm.
iam i choari et legalia cessatura.
Est enī sabbm scdo p̄mū spu
ale. i. supius iferiori legali. s. q

scdm est de scdo p̄mū. Qd enī
p̄us fuit tempore scdm est scd
munere gr̄e. et q̄i caput uslūc
i caudam. Vn̄ siquis xp̄m ap
pellare uelit. adam scdo p̄mū n̄
errabit. ul' sunt due dcōnes et
dr̄r scdm et p̄mū tempore. qz et
ante legem scī pres spuali sab
batizauerunt et ~~post~~ p̄t legā
li sabbo mcpo ico. glō. lu. vi.
sic expo̅it diem. quo sabbi lēn
solui cepit. deutheronomium. i.
scdo p̄mū sabbm uocat p hoc i
nuens obsuanciam legal' sab
bati cessaturā. et n̄al' sabbi liber
tatem. que usq3 ad moy̅si tem
pora cētor dierum filiis erat
restituendā. qua carentes per
gr̄am septiformis sp̄s a malisq
opib3 uacant. Sabbm quoq3
gr̄e ad distinctōnem legalis
sabbati dr̄ scdo p̄mū. i. p̄mum
scdo platum. i. supius et dignius.
inferius. sabbo legali. ul' ordine
temporis. qz et ante legem hec
sabbatū. ita a patrib3 agebatur.
sic et nūc agitur a nob. ul' scd
p̄mū post dici. ut vnū idq3 no
ui testamti sabbm sit. et scdm
qz post legale a nob obsuatur.
et p̄mū. qz ante decreta legis a
scīs obsuabatur antiquis. et

dicat intelligi. q' scdo p'mu pot
ee una dco ul' due.

Sabbatisimus d' sabbi ob
seruantia. ul' feriato. siu
requies. Vn ad hebr. iiij. g.
Relinquit sabbatisimus p'plo di. glo.
relinquit. i. reseruat' p'plo dei sab
batisini. i. plene q'etis feriato. io
cunditas p' sabbatu signata. q
requieuit dns. 7 i lege obseruaba
tur. Tunc. n. pfce uacabimus
gla maiore refici. 7 do pleni. 7 sa
cium' pfce. q2 ipse e ds. i uacabim'.
7 uidebimus. 7 laudabim'. 7 ama
bimus.

Sabbatizare d' requiescere.
ul' sabbm obseruare.

Sabbatum expositu e. s.
v' exponitur neomenia. 7
aliis festis legalib3. Et sic dic
hugu. sabbm d' a sabbe q' vij.
scdm hebreos. ul' a sebo. qd lin
gua syrorum d'. vij. Et no' qd
septima dies septimane. 7 ipsa
septimana d' sabbatum. Vn
luc. xviij. Ieiuno bis i sabbo. i.
i sabb septiana. Vn iudei sole
bant ita oputare die. p'ma
sabbi. i. p'ma dies septiane. se
cunda sabbati. tercia sabbi. 7 sic
usq3 ad sabbm cui' nom no mu
tatur. s3 d' sabbm simplr. Vl'
d' sabbm sabbor' p' excellentia
alior' dierum qui sabbi appllan
tur. Vn i compoto v' agitur
de noiatonibus dieru d'. Silue
ster ferias. 7 hebre' sabbi dicat.
Vn. c. xxvij. vespe sabbi q
lucescit i p'ma sabbi. qd expoi
tur infra i loco suo.

Sacra. sancta. 7 sca. scor'.
ita distinguntur ab ysid.
in. xv. ethimol. v' agit de e — Ca. iiij.
dificiis sacris. Sacra sunt loca
diuinis cultib3 instituta. ut pote
ea in quib3 altaria letanib3
de more pontificib3 ofecratur.
letaniab3. i. sacrificantib3. Sca
iuxta ueteres interiora templi se.
Sca aut' scor' loc' templi secre
tior. ad q' nulli erat accessus. n
tm sacerdoti. dca aut' sca sco
rum. q2 exterior oraclo sancto
ra sunt. ul' q2 scor' compato
ne sanctora se. sic cantica can
ticor'. q2 cantica uniusa pcellunt.
Scm aut' a sanguine hostie nun
cupatu. Nich. n. scm ap' ueteres
dicebatur. n qd sanguine hostie
eet ofecratu aut' asplum. It
scm qd extat ee sanctitum.
Sancire aut' est ofirmare. et
i irrogatone pene ab iniuria de
fendere. sic 7 leges sce. 7 mores

sci dni. vla S. ysidori. papias
dicit quod sacra dni sacrificia sol
lempnia. Scil. religiones. cerimo
nie. are. foci. delubra. templa.
Sacramentum est invisibilis gratie
visibilis forma. Ita ut eius
similitudinem gerat. et eius existat.
Or autem dr sacramentum est sacre rei
signum. vel sacrum secretum. ethiologia
est. ob hoc autem sacramentum dr quod sub
visibili specie virtus sacramenti in
visibiliter percipitur. Unde et grece mis
terium dicitur. quod rem secretam et re
conditam habeat dispensationem.
Item sic ait papias. Sacramen
tum est pignus sponsionis. vocatum
sacramentum. quia violare quod quisque
promittit perfidie est. sic quando quis ve
tur contra fidem vel pactum iuramenti.
Sacrificium dr quasi sacrum
factum. quia prece mystica conse
cratur pro nobis in memoriam dominice
passionis. Ita dicit ysid. ethiol.
vi. ubi agit de officiis. Sed hoc
pertinet ad corpus xpi. Gnalius au
tem sacrificium. paulo ante di
cens. Duo autem sunt que of
feruntur. donum et sacrificium.
Donum dr quicquid auro. vel
argento. aut qualibet alia specie effi
citur. Sacrificium autem est victi
ma et quecumque in ara cremantur.

Ca. xix.

seu ponuntur.
Sacrilegus quasi sacre rei
fur. Et componitur a sacer.
sacra. sacrum. et lego. gis. pro furari.
Versus. Fur aurum. virgo flores.
mare nauta. libros. Clericus eque
voce singula quisque legit. et ponitur
sacrilegus pro scelerato. vel flagicio
so. sive facinoroso. Unde sacrilegi
um dr quasi sacre rei furtum. Co
mittitur autem sacrilegium. furan
do sacrum de loco sacro. aut sacrum de
non sacro. aut non sacrum de sacro.
Invenitur autem sacrilegium quando
pro scelere vel enormi facto.
Saccus a sago dr eo quod sac
co consuto efficiatur. qui sagu
lum dicit papias. Est autem sagum
quoddam genus remi vel vestis te
nuis. et abrasa. Item a sacco hic
sacculus. et sacellus. ambo diminu
tiva. Versus de quibusdam sacci. eo
noculus fortis vilis latices vomit
asper. Vento non turget pinguit
et non pulsat asellum. pulverulentus
abit sacco sub unda monetis. et ad
aptantur penitentiam.
Saducei interpretantur iusti
vel iustificati. i. seu iustitie.
aut iustificationes. hii resurrectionem sper
nunt. dicentes in gen. scriptum esse.
Terra es. et in terram ibis. vide s.

. emdat.

spernunt

ubi exponuntur phisei· saducei et
esseni.
Sagena genus est retis
piscatorii· et dicitur a sagum· gi· propter
sui rariratem. Ita dicit hugu.
Sagina· ne· dicitur pinguedo. vnde
saginare· ta· tum· i· pinguem
incrassare. dexius.
Sagitta dicitur a sagio· gis· sa
giui· gire· gitum· tu· quod est
ingeniose agere· vel diuinare. vnde
hic· et hec· et hoc sagax· i· ingeniosum
vel uelox· vel inuestigator. Dicitur
autem sagitta· a sagio· vel a sagax.
eo quod sagaci iactu· vel ingenioso vel
ueloci mittitur. pennis enim fertur.
quasi auis· ut mors celerius perueniat
ad hominem. Ita dicit ysidorus· ethimo
logiarum· xviii. Capitulo· viii.
Sagina· natis· sic dicitur in hy
storia. stratura est asini. Sed
huguicio dicit quod hec sagina hec· ne·
que corrupte uulgo dicitur salma·
scilicet sella· vel pondus· et sarcina que ponitur
tur super sellam. et dicitur sic a stra
tu sagorum· i· sellarum· vel quia selle
sago solent sterni. Item papias
dicit sic. Sagina que corrupte
uulgo salma dicitur· a stratu sagorum
nuncupatur. unde et caballus sagi
narius· mula saginaria dicitur.
Sagum indumentum est militare·
quadrate forme. Item sagum est
quoddam genus panni· vel uestis te
nuis· et abrasa. Iuuenalis. An saga
vendenti nubat caupone relic
to. vnde hoc sagulum idem. In hystoria
autem super exodum dicitur sic. operimentum er
at saga cilicina· que et uela cap
lacia· vel capillacia quidam uocant.
que facta erant de pilis caprarum·
quos capillos quidam dicimus. ad dif
ferentiam lane ouium· de quibus ci
licia fiunt. vnde et illa saga cilici
na dicta sunt. que per asperitatem saga
dicebantur. vnde et quosdam panni
nos asperos· sagias dicimus· vel forte
ex quadratura saga dicta. vnde
et militare pallium a gallicis inuen
tum. quod quadrum erat· sagum dictum
est. quod tamen quia ex aspero fiebat panno.
secundum aeris intemperiem et potuit dici
sagum.
Sal dicitur a salio· lis. vnde ysidorus.
ethimologiarum· xvi. vbi agit de glebis· Capitulo· ii.
et aquis. Sal quidam dictum pu de auc.
tant. quod in igne exiliat. fugit
enim ignem dimisit igneum.
Sed naturam sequitur. quia ig
nis et aqua semper inter se inimici
sunt. alii a salo et sole· sal uocatum ex
istimant. hoc salum· sali· id est
quod mare. Nam aquis maris sponte
te gignitur. spuma in extremis

littoribus uel scopulis derelicta sunt
et lacus et flumina et putei equi
bus hauriuntur. Dehinc in salinas
ingesta sole siccantur et cetera. Ysidorus ibidem.
Ca°. ij. tragasei non crepitat in igne.
nec exilit. agrigentinum silicie
flammas patiens in aqua exilit.
in igne fluit contra naturam. Versus de
v. grasino. Versus de grasino. Sal
neutri generis. contra diminutum notat
oris. hic sal si dicas. id quod sa
pientia signat. Cuius per sale replen
sio dicitur esse. Vbera que cum salibus aspi
ora dedit. Item ysidorus loquens
Ca°. ij. de sale dicit. Denique cornea iu
dearum corpora nautieorum. Quin
etiam pecudes armenta et iumenta
sale maxime prouocantur ad pastu
mistum largiores lacte. multo gra
ciores casei dote. corpora et sal
astringit. siccat. et alligat. de
functa et a putrescendi labe
uindicat. ut obdurent.

Salio. lis. pro saltum facere ne
utrum est. et secundum priscianum
triplex habet preteritum. scilicet salui. sali
ui. et salii. et similiter ab eo composita
triplicant preterita. Vnde in multis
locis inuenitur in biblia insiluit
pro insiliuit. uel insiluit. et est anti
qua littera. Vnde et in doctrinali
scribitur. Dat salui. salio. sa
lui quorum siue salui. Item salire
quod uulgo dicitur amontare. pertinet
ad alia irrationalia. Vnde ouidius. le x.
ta salit ouis thauro. quorum le
ta iuuenca.

Salio. lis. lij. uel. liui. lire.
saltum. tunc dicitur sale condire.
et salo. lis. li. salere. salsum. su
inuenitur in eodem sensu. et utrumque
dicitur a sal. salis. Vnde uidetur quod in istis
duobus uerbis debeat duplicari. l.
sicut nec duplicatur in sal. salis a quo
descendunt. Versus. Salio. salo ci ·v·
bum. salio pede. cantica psallo.
Salo facit sali. salui. salio. psal
lo. Dat psalli. salui salio. sali
que salui. Salo facit salsitum. sa
litum salio. quorum saltum. Dat sa
lio. psallo tamen manet absque su
pino. Item alii uersus. Sal. salis. x.
et salio pede dicuntur abbreuiando.
Sed producitur ut ab hiis differre
noscentur. A sale uerba duo ve
nientia salio. salo. Ne dicendo
salis commune sit omnibus istis.
Nec sequimur plures. l. in hiis
geminare uolentes. Nam pri
mitiui uox non uult. l. gemina
ri. Ad euidentiam istorum uersuum
nota quod salis genitiuus cum sit hic nominis sal
utramque sillabam habet correptam.
salis secundum personam huius uerbi salio. pro

facere saltum. corripit primam et
producit secundam. et ita patet quomodo
diuisificatur hec dictio salis. in omnibus is
tis causa differentie.
Salina dicitur locus ubi fit. uel in
uenitur sal. et differt a salino.
Nam salinum dicitur uas ubi reponitur
sal. et ponitur quandoque pro tota suppellec
tile. quia sal condimentum est omnium ci
borum. Unde persius in illa satira.
Nempe hec assidue et cetera. Est etiam fir
modicum purum et sine sale salinum.
Saliua dicitur a sale. quia salsa est.
et salis habet saporem. uel dicitur
a salio. salis. quia salit ab ore.
Saliunca est quedam herba spi
nosa. et dicitur a salio. lis. eo
quod salire faciat calcantes. et propter
hoc uulgaliter calcatrepa dicitur.
quia calcantes facit trepidare. Uir
gilius. Puniceis cedit quantum sa
liunca rosetis. Ita dicit huguccio.
Salix arbor quedam est. de
qua dicit ysidorus. ethimologiarum. xvii.
Ca°. viij. f. Salix dicta quod celeriter saliat. id est ue
lociter crescent. arbor lenta. uiti
bus apta uinciendis. cuius semen
huiusmodi dicitur esse naturam. ut si quis
illud in poculo hauserit. liberis care
at. sed et feminas infecundas ef
ficiat.
Salsugo secundum papiam dicitur
res que facit salsum. Item sal
sugo dicitur amaritudo. et salsus humor
terre. et dicitur a sale. un. et inde dicitur sal
suginem. nea. neum. et salsugino
sus. sa. sum.
Saltem coniunctio est aduer
satiua. Unde dicit priscianus.
Aduersatiue coniunctiones sunt. que aduer
sum quiescenti significant. ut quamquam tamen quamuis.
uis. et si. etiam. si saltem. et subdit
ibidem. hec etiam diminutiuam sig
nificationem habet. Unde uirgi
lius in. iiii. eneidos. Saltem si qua
mihi de te suscepta fuisset. Ante
fugam soboles. et sic dicitur hu
guiccio saltem per sincopam dicitur
a salute. et est tractum a capti
uis. qui cum capti erant ex ti
more non ualentes integre lo
qui. dicebant saltem. salutem. sal
tem. quasi ut uitam et salutem non
amitterent. Eliminandus autem
est quorumdam abusus. qui pro sal
tem dicunt saltim quod nusquam in
biblia scribi debet. et longe aliud
quam saltem significat. Cum enim dicitur.
Iste uenit saltim. id est dictum quod
iste uenit saltando. siue per saltus.
et est aduerbium qualitatis. Unde
dicit priscianus. In. im. denominatiua
tiua inueniuntur. et uiuolia. sunt
participialia. ut a parte partim.

A iunio: iunium. a iuce: iucissim
a raptu: ruptim. a saltu: saltī
Saltus scd̄m . c. ⁊ c.
S ⁊ silvestria loca. ubi arbo
res exiliunt ī altū. Ita dic̄ ysi
doꝛ. ethimol. xiiii. ubi agit de
Cā. viij. montibz. Id. xvii. ū agit de ar
Cā. vij. boribz. Saltꝰ est densitas arboꝝ
alta. uocata hoc noīe. eo q̄ exiliat
ī altū. ⁊ ī sblime ꝯsurgat.
Samia dr̄ fictilia. a samo
S īsula. ū figuloꝝ ars. pri
mo inuenta ē. Ita expōit ī
linearis sup illū locū ysa. xlv.
Testa de samiis tīe ⁊ c̄. Alii di
cunt q̄ est locutō ecliptica. ⁊
sbīntelligit̄ in uasis. papias s̄
Cā. j. dicat. samia dicit̄ uasa quidam
putant. ab oppido samo grece
here nom̄. ysid. ethiol. xxi. a.
sic ait. Terra samia a samo in
sula dc̄a. glutinosa. ⁊ candida. ⁊
lingue lenis medicamītis. ⁊ uas
culꝰ necīa. Id in. xx. fictilia ua
sa. p̄mus ī samo insula īuenta
Cā. iiij. tradunt̄. fc̄a ex creta. ⁊ idu
rata igni. Vn̄ ⁊ samia uasa.
Sambuca. ul' sambucus.
S est q̄dam pua arbor et
mollis. Vn̄ h̄ sambuca q̄dā
sp̄es simphonie dr̄. q̄ fit de il
la arbore. Vn̄ ysid. ethimol.
iiij. a. Sambuca ī musicis. sp̄es ē Cā. vij.
simphoniaꝝ. est enī gen̄ ligni f̄
gilis. Vn̄ tibie ꝯponunt̄. psl. Sā ✗
bucam cicl' calonū aptauerīs al
to. i. robusto. cālo. nis. dicatur
hic lignoꝝ portitoꝛ.
Sca scoꝝ. s̄. expositum ū
S ponitur differentia inter
sacra sc̄a. ⁊ sc̄a scoꝝ.
Sanctꝰ. ta. tū. dicit̄ a sanc
S tio. tis. sanci. tire. sanc
tum. ctu. Vetustissimi tn̄ sic
ait p̄sciaīi sanctuu. ul' sanctu. ī
p̄tito p̄ferebant. ⁊ tūc facit
sanctitū. tu. ī ~~p̄mo~~ supino. Vn̄ ⁊ p̄ticipiū
⁊ est sanctire. id q̄d statie. cō sanctꝰ. ta.
secrare. scm̄ facere. ⁊ irroga . tum.
tione pene ab iiuria defendere.
Sic ⁊ leges sc̄e. ⁊ mores sc̄i dn̄r.
⁊ hoies ī fide ꝯfirmati. sc̄i dn̄r.
Item sc̄i. q̄. sanguine tīcti.
dicebant̄ antiquitꝰ sanguine
hostie respsi. nich enī scm̄ apd̄
ueteres dicebatur. n̄ q̄d sang
ne hostie eēt ꝯsecratū. ⁊ respsū.
Vn̄ ⁊ hii qui purificari uole
bant. sanguine hostie tingebā
tur. Vn̄ ⁊ sc̄i postea dicebān
tur. Sz modo dr̄ scs. quoꝝ est
ī fide ꝯfirmatꝰ. Ita dicit hug̊.
S a accepit de papia ⁊ ysid.
Sctificare dr̄ scm̄ facere. de

dicauit. consecrauit. confirmauit. rem ali
quam domino sequestrare. Usus. Quando
sequestratur domino res sanctificatur. Unde hic
sanctificato quos percepit signes ubi
a quo descendit. et ponitur quandoque
pro templo.

Sanctificata est ab inmunditia
sua dicitur de bethsabee .ii. Re.
xi. hoc est post coitum lauit se. uel con
cepit. et cessauit menstruum sanguis.
quod naturam dicitur reseruare post conceptum
in alimoniam fetus. quidam tamen dicunt
eam tunc menstruatam esse. et ad tactum
regis cessare mistum. Ita scribi
tur in hystoriis.

Sanctuarium dicitur res sancta. uel lo
cus ubi sancta reponuntur. uel
ubi res sacre geruntur.

Sandalum dicitur quoddam pigmentum.
quo equi nobilium solent co
operiri. et dicitur a sandice. Nam hic san
dix .his. cis. dicitur quedam herba ru
bea de qua fit tinctura. Item san
dalum dicitur quoddam pigmentum quo opi
lantur uulnera. et corpora mortuo
rum. Unde hoc sandapila dice
batur feretrum quo mortui fere
bantur. Sandalia et dicuntur so
tulares quibus pape et episcopi solent
missam celebrare. quales beatus bartho
lomeus deferebat. Ita dicit hugo.
Item secundum illum textum. act. xii. Calcia
te sandalia tua ubi pro sandalia hoc est tunica cuius
tos sandalius et est. dicit beda:
ut pes neque tectus sit. nec nudus ad
terram. et super eundem locum dicitur in hy
storiis. Iussit eos uti soleis. id est
sandaliis. id est peronibus.

Sanguis latine uocatur eo
quod suauis sit. Unde et ho
mines quibus dominatur sanguis. dul
ces. et blandi sunt. uel dicitur a salien
do. quia saliat. ysidorus. autem ethimolo
giarum. dicit sic. Sanguis ex greca   Cā. j.
ethymologia nomen duxit. quod uege
tet. et sustentet. et uiuat. San
guis autem est dum est in corpore. ef
fusus uero cruor dicitur. Unde cruor
uocatur a currendo. eo quod effu
sus decurrit. uel ab eo quod currendo
corruat. Alii cruorem interpre
tantur sanguinem corruptum quod
emittitur. Sanguis autem non est
integer nisi in iuuenibus. Nam dicunt
phisici. uiuum sanguinem per eta
tem. Unde in senibus tremor est.
Item priscianus ubi agit de numero no
minis. dicit quod non utimur nomine
hoc pluraliter. quia auctoritas deficit.
Cui si collibuisset. quomodo cruor
es dicitur sanguines nichil impedi
ret. Sacra tamen pagina. que non
subiacet regulis prisciani. immo in
plurali significatione eo utitur in plurali. Sed
per preces ponitur frequenter. Ita dicit

pſcian' q antiqui ſolebant dic
ē ſanguen. No q ſanguis pla
.v. ſigitur. Vn uſus. Sanguis
pgenies. ſanguis quoq dr hu
mor. Sit tibi pcm ſanguis.
ſanguis quoq iura.

Sanguiſuga vmis ē aq
tilis. ſ. yrudo. ceno ali
tur. potantibꝫ iſidiat. Cuqꝫ
illabitur. faucibꝫ. l' uſpiā ad
heſerit. ſanguinē haurit.
ꝛ cū nimio cruore maduit. e
uomit qd hauſit. Ita dicit
Ca. v. yſid. ethimol'. xij. ꝛ hꝫ cōpona
tur a ſanguis. ꝛ ſuggo. gis.
qd pmam ſillam pducit. tn
ſanguiſuga penultimā corri
pit. In mltis eni compoſitis.
inueniunt ſille breues q in cō
ponentibꝫ pducunt. ꝛ eō. v'
i dactilnali ſcribitur. V. p. g.
longa tn hic quinqꝫ dempta. Sug
go pducis. ſꝫ ſanguiſugam
breuiabis.

Sanies. i. putredo dr
a ſanguis. nis. Unde
yſid. ethimol'. iiij. v agit
Ca. viij. de morbis i ſupficie. ſic ait. Sa
nies dr q ex ſanguine naſ
citur. excitato eni calore uul
neris. ſanguis i ſaniem uertit.
Nam ſanies non fit i quacūqꝫ

loco. ū v ſanguis aduenit. qa
omē qd putreſcit. n calidu ꝛ
humidū fuit. qd eſt ſanguis.
putrefieri nō pot. Sanies aut
ꝛ tabes ſꝫ differūt. Flue eni
ſanie uiuor eſt. tabe mortu
orum. vl' ſanies que fluit.
tabes q ſtat qi ſtabes.

Saphir' lapis ē pcioſus
ceruleꝰ. cum ppurā hns
pulueres aureos ſpſos. optimꝰ
ap medos. nūq tn plucidꝰ. Ita
dicit yſid ethimol'. xvi. In Ca. ix.
glo. aut q ſcribitur i fine apo
calipſis dicit q ſaphir' ſilis ē
ſereno celo. qui pcuſſus radi
is ſolis ardentem emittit ful
gorem. ꝛ dnt quidā. q dicit
a ſaphir hebraico. qd intp
tatur bonitas. Et nō q in
uenitur ſaphir'. qꝫ pma pro
ducta. qꝫ correpta. Mr aut
quidam dnt ſaphirū p utrō.
media correpta. Magr bn
dicit ēe truttanicū. Quidam
magr uocabatr bene. Vn p
conſeqns. truttannicus uidet
ille uſus. ꝛ ſui ſiles. ſ. p utrō
ſaphirū. p gēma dico ſaphi
rū. Credo q bn ſenſit. qꝛ nū
qām ineni p uitro.

Sarabullu. ſarabulli. et

Sarabilla · lor · ligna chaldeor
uocantur crura hominu et tibie.
Vn̄ et brache quibz h tegunt.
dnr̄ sarabilla · qi tibiales · et c
rurales · Vn̄ dan̄ · iii · di · Sarabil
la eor · non sc̄ immutata · Sara
billa eī dixerunt ibi aquila · et the
odoco · nō ut corrupte quidā
legunt ibi sarabara · Et sūt
sarabare · fluxa · et sinuosa uesti
menta · ul' capitu tegmina · qualia
uidemꝰ in capite magor picta ·
et sc̄ ꝑre parthor · et sic dic̄ hu
gu trahit hoc nom̄ a sare · quod
scindere ·

Sarcina dicit onꝰ · ul' pō
dus · gallice fardel ·

Sarcophagꝰ ut ait hugu
cio · dicit lapis · i q° mor
tuor corpora condunt · et dici
tur a sarcos · qd̄ ē caro · et phagin
qd̄ est comede · qz corpa ideo cdi
ta absumuntur · Vn̄ et qd̄ libz
sepulchru · ul' area ī qua post
mortē · di sarcophagꝰ · qz ibi
carnes consumuntur · Sm papiā Ca° xi°
et sm ysid · ethimol · xv · uidet
qz debeat dici · hec sarcophagu ·
Sarcophagus enī lapis ē croa
de silua nascit · et corpa mortu
orum condita ideo ītra · xl · dies
absumi dnt · exceptis dentibus ·

Vn̄ et nūcupatur · sarca enī ca
ro · et fagin comede dicit · Jta d
papias · et ꝑpost ibidē dicens ·
Sarcophagus archa ē · i q mor
tuus clauditur · et subiungit ubi
ysid · ethimol · xv · ū agit de Ca° xi°
sepulchris · S dicit sarcopha
gum nom̄ generume · sic dcm̄ ē
qd̄ ibi corpa absumuntur · et c ·

Sarculum ferramentu ē cu
manubrio ad purgandas
segetes aptu · et di a sario · sa
ris · sarij · l' riui · rire · qd̄ ē ꝑ
gare · circufode herbas · et nociua
euellere · et ē sarculu neutr̄ ge
neris · Vn̄ ouid' methamor · X
xi · a · Sarcula qz rastri qz gra
ues longi qz ligones · Jt sarcu
lum id est sarpa ·

Sardius gemma est sang
nei coloris · rubee terre
speciem hns · Jta di ī glō q po
nit ī fine apocalipsis · et de is
ta gemma dicit ysid · ethimol ·
xvi · q di a sardis eo q ab ip Ca° viij ·
sis primu repta ē · h rubru hz
colorem marmoribz ꝑstans
sz int gemmas uilissima ·

Sardonix quarta gemma ē ·
de qua dicit ī principio
psii · et natalicia tempe cu sar
donice albꝰ · et ī penlt · apocalip ·

213

ponitur hic sardonix. pro quo qui
dam legunt sardonius. unde
dicit glossa que scribitur in fine
apocalipsis. Sardonix tricolor. ni
ger in ymo. candidus in medio. ru
beus in summo. Item ysidorus ethi
Ca. viij. mologiarum. xvi. sic ait. Sardonix gem
ma ex duorum nominum societa
te vocata est. Est enim ex onicis
candore. et sardo. Constat autem
tribus coloribus. subterius nigro.
medio candido. superius mineo.
hec sola in signando nichil cere
auellit. Hugutio dicit quod habet colorem
utriusque geminatum. scilicet sardii et oni
cis ex quibus componitur. quid
sit sardius et cuius coloris exponitur
supra primo.

Sardonicus sic dicit glossa. xx
viij. iob. terre rubre simi
litudinem habet. Sed forte vicium di
cetur. quia sardonicus est ibi aditi
vum. et exponetur lapidi sardo
nico. id est sardonici. Nam sardo
nix. cis. dicitur sardonicus. ca. cum.
id est ad sardonicem pertinens. vel de
sardonice existens.

Sarepta erat urbs modi
ca inter tirum et sydonem. sed
et silua iuxta urbem sarepta di
cebatur. Ita scribitur in hys
toriis super. iii. regum. xvii. et inde
sareptanus. na. num. ad sareptam
pertinens. vel de sarepta existens.

Sario. saris. secundum. expositum est.
et exponitur sarculum. et
inde dicitur hoc sarmentum. quod sar
mentum quia purgatur. et preciditur.
vel dicitur a sero. seris. quasi serementum.
quia seritur. vel dicitur sarmentum quasi
sarpimentum a sarpo. pis. sarpsi
quod est aliquid cum sarpa auellere.
Est autem sarpa id quod sar
culum quia sarmentum sarpitur. id est
cum sarpa preciditur. totum illud in
venitur in derivationibus hugutionis.

Sartago dicitur patella a sar
cos. quod est caro. et ago a
gis. quia in ea caro agitur. vel sic secundum
ysidorum. in. xx. ethimologiarum. Sartago Ca. viij.
a strepitu soni dicitur. cum ardet in
ea oleum. et ponitur pro garruli
tate. translata methaphora a
strepitu eius ad multiloquium.
garrulitatis. Item quandoque ponitur
pro ariditate. quia sartago arida est.
et in ea arescunt omnia. sic et loquela
quorumdam arida est et sine humore
sapientie. Unde persius. hic sartago
loquendi venit in linguis.

Sartatectum dicitur reparatio
tectorum. vel templorum. vel tri
butum quod colligitur ad restauran
da tecta templorum. Ita dicit hu

guitio. i componitur a sarcio. cis. sarsi. cire. sartu. i tectu. ti. est autem sarcire. id est suere. i reparare. Unde sartor dicitur. uel uestiu reparator. sutor
i dic hugutio quod antiqui di cebant sarcium i parato. unde et
sarcitu. Item ysidorus ethimologiarum. xix°. Ca°. ubi
agit de lignariis. Sarcitector xix°
dicitur qui ex uallatis coniunctis hu
ius tabul. uniu tecti sarciat cor
pus. Id est tignarius. qui tectoria
lignis induat. et hic sarcitector.
huius sarcitecti. id est quod sarcitector.

Satago. gis. egi. satagere. i.
satis agere. uel festinare. com
ponitur a satis et ago. agis. Et
nota quod omnia composita ab ago. agis.
actiua sunt. preter ambigo. dego. i
satago. que sunt neutra.

Sathanas in latinum sonat
aduersarius. siue transgressor.

Satelles. satellitis. dicitur mini
ster crudelitatis. i scele
rum miles. tyrannus malefactorum
socius. latronum domesticus. siue fami
tor. i dicitur satelles. qui satis le
dens. uel satis lens. i. delens. uel
destruens. Nam leo. les. leui. id
est quod delere. uel strire. sed non est in
usu. sed componitur deleo. deles.
i est. Item hic satelles dicitur qui ad
heret alteri ad custodiam. i tunc
dicitur satelles. quasi satis tuens latus.
quia tuetur i defendit illum cui as
sistit.

Sario. sarionis dicitur qui seruis
actio. uel qui sator acto. unde ecci.
xl. f. gratiam i speciem desiderabit o
culus. i. gratiosam speciem artificiali
um. i super hec uirides sariones. i.
sata uirentia. quasi dicat. pulchriora
sunt opera nature quam artis.

Satrape dicuntur sapientes. iu
dices. uel reges. uel duces. i
prefecti prouincie. i dicuntur satra
pe. i. satis parati. uel qui satis sapi
entes. uel petentes. i declinatur
hic satrapa. huius satrape. Ita dicit
hugutio.

Satum. sati. generis est men
sure. iuxta morem prouincie pa
lestine. unum i dimidium modium
capiens. cui nomen ex hebreo trac Simoe.
tum est. Satio enim apud eos noia
tur sumpto. uel leuato. eo quod qui me
titur. eandem mensuram sumat
et leuet. Est i aliud satum me
sura sextariorum. xxii. duorum capax.
quasi modii. Ita dicit ysidorus. ethimologiarum.
xvi. ubi loquitur de mensuris. Ca°. xxxv°. f.

Saulus hebraice Simone.
temptatio dicitur. eo quod
prius in temptatione esset fa
tigatus. postea uocatus est paulus.

qd interpretatur inuisibilis. siue ele
Ca. ix. tus. Ita dicit ysid. ethimol. vii.
v. agit de aplis.

Scabellum qi scamellu dr
quasi puum scamnu. Scamna au
tem sunt q lectis altioribz apponu
tur. Scabellu aut z subpedaneu
dr. Nam qd greci ypodion dixerunt.
dixerunt latini scabellum. Nam z alii
dixerunt subpedaneu qd sb pedibz
sit. Ita dic ysid. ethimol. xx. v.
Ca. xi. agit de sellis. Dr aut scamnu
a scando. dis. scandi. de. su. su.
qd e ascendere z ptinet ad usus pp
ascensione pedu.

Scabies z lepra utraqz pu
sio dr ab asperitate cutis cu
pruritu z squamatone. Sz scabi
es tenuis asperitas z squamato. vn
dr scabies qi squamies. Ita dicit
Ca. viii. ysid. ethimol. iiii. ul dr scabies
a scabo. bis. bi. be. qd e scalpere.
gallice grater. qz scabiosi mul
tu se scabunt.

Scala e instrumentu cu gradibz
aptu ad ascendendu. vn a
scando. dis. dr. qz p ea scanditur.
vn uirgil. viii. eneid. Rescin
X dit uallu z scalas i menia ferit.
It scala poculor genus e ex ligno
factu. z dicitur acalon qd e lignu.
Ca. v. g. vn dicit ysid. ethimol. xx. v.
agit de uasis potatoriis. calices
z calati z scale poculor gna sunt.
antea ex ligno facta. vn z uocati
ta. Greci n. omne lignu calon di
cebant.

Scapellus. diminutiuu e a
scalpro. Nam hi scalpru ul hic scapllu. l
scalprus. dicitur ferru quo coriu
aptatur z cu quo radit. ul cul
tellus scriptor. ul ferrum qd dr qd
alio noie dr celtis. cisel i galli
co. Et dr scalpru a scalpo. pis.
psi. pe. ptu. tu. qd e grattare.
Sz pprie scalpe e cu vno digito
ul duobz caput gratare. z e ppe si
miar z luxuriosor. Ita dicit
huguicio.

Scandalu est dcm ul factu
minus rectu alteri pbens occasion
em ruine. ul sic. Scandalu est
dcm ul factu l signu occone cuius
trahitur quis i gsensu pcti mor
tal. Et dr a scandalon grece qd
est offendiculum ul offensio uel
ruina l impactio pedis. Vn u
sus. Scandalon equiuocat obex X.
impactio casus. Vn scandalizo
. zas. i. offendere ul ledere ul occasio
nem ruine dare. trahe pximu
puocando eu i gsensu pcti mor. oc
casione dicti uel facti uel sig
ni excitantis.

Ca. i.

Scaphi dicitur navicula de qua dicit
Ysidorus ethimologiarum xix. Scaphe
que et caraspi navigium quod latine
speculatorium dicitur. Scopos enim grece
latine intentio dicitur. In hystoria vero
fine dicitur quod scapha est levis navicula
de una tantum arbore cavata. vel dicitur
modica navis. vimine et crudo
corio tecta. cuiusmodi utuntur pi
rate ad speculandum et explorandum. et
deferuntur huiusmodi navicule in navi
bus et imminenti naufragio deponun
tur in mare ad subveniendum navibus
quia huiusmodi navis accingitur et princi
pium tempestatis armatur. Hic pirata

Dicitur a scapho: quod est speculum: quia his navibus utuntur pirate.

hic pirata te dicitur
latine marinus.
quia semper defert
pir. i. ignem
in ratem.

Scapula le dicitur spatula vel
humerus. et dicitur a scapos
quod est summitas vel cacumen vel
humerus. Unde Augustinus de civitate dei.
super priapi scapum nova nupta se
dere videbatur.

Scarioth ut ait hugucio.
quidam vicus est. Unde hic
et hic scariothis et hec scariothe.
Unde dicitur iudas scariothis. vel scari
oth. Papias vero dicit sic. Iudas
dicitur scariothes aut a patre aut a villa.
sed melius dicitur merces. et pretium quod pro
eo accepturus erat de precio nomen acce
pit. Item declinatur hic scariothes hic
scariothe. sic hic tesbites hic tes
bite. Et nota quod huiusmodi nomina in tes
desinentia declinantur sic pro
nomina masculina. et sunt tamen mas
culini generis. Unde errant illi
qui dicunt ad hunc modum. iezraelites
pro iezraelitis. i. Reg. xxvii. a. et
mulier tecuites pro tecuitis. ii. Reg.
xiiii. a. et naamanites pro naama
nitis. iiii. Reg. xiiii. f. et tunc de
clinatur hic iezraelitis hic tidis.
ad modum patronomici feminini.
et sic de aliis. Sic declinatur hic
moabitis hic bitidis. et hic amoni
tis hic tidis. vel declinatur hic et
hic iezraelites. et hic lite. et sic de ali
is. Quando vero huiusmodi de
nominativa terminantur in ta
communis sunt generis. ut isti
ta. ierusalimita. bethleemi
ta. Ysidorus ethimologiarum viii.

Ca. ix.

ubi agit de apostolis. sic ait. Iudas
scariothes vel a vico in quo ortus est.
vel ex tribu ysachar vocabulum sump
sit. ysachar enim interpretatur merces. ut
significaretur pretium proditoris. quo ven
didit dominum. secundum remigium scari
oth interpretatur merces. vel mercedem
accepit.

Scateo. tes. tui. tere. dicitur ebul
lire. fluere. emanare. erumpere.
sic facit aqua dum currit inter angus
ta. et dum emanat in locis huiusmodi.
Unde hic scatebra dicitur aque eruptio vel

f. ii

214

ebullicio que fit cu aqua fluit p
aliquas ul' int' saxa ul' cu erũ
pit i loco humido. Vñ papi
as. Scatebre st ebulliciones .i.
ortus aquarum. Ite a scateo scā
turio .turis. id qd scate. Vnde
h scaturigo .ginis .i. ebullicio aq.
ul' erupcio. 7 scaturizo .zas. p aquã bullientẽ idem qd scaturi
re ul' scaturientẽ imitari. sic ex
ponit hugu. scaturizo cpoitur exsca
turizo exscaturizas .i. p aquã bul
lientẽ plumã aui auferre. eschau
der i gallico. Vñ dic matheus
vindocinensis. Exscaturizãtes
lesus abhorret aqs.

Scelestus .ta .tu. id est qd
scelãtus ul' scelosus ul' fa
cinorosus l' flagiciosus. 7 dr a
scelus sceleris qd est facin' siu fla
giciũ. Versus differentiales. Re
gi celesti nũqm placuit scelesti.
Vt sis celestis non assimilare sce
lestis. Regnũ celeste clausum
tibi scito sceleste.

Scenofegia .gie. de qua fit
mentio act. xviii. a. dici
tur ars faciendi tabnacla uel
umbracla ul' funes. scenos eni
grece dicit' umb' ul' funis a sce
nos qd e umbra dicit' domi. sce
nos ab umbratione. 7 hinc grece
siliter tabnaclm dr scenos. tab
naclm enĩ ad silitudinẽm domi
cilii fcm e. Scenos g' siue p um
bra siue p tabnaclo. siu p fune
pot componi scenofacio. scenofa
cis ut dicat' scenofacio .cis. faci
scenofacere .i. umbrm ul' tab
naculũ l' funes face. Vñ hic
scenofctor dicit' hi artifex. et
inde scenofctorius .a. um. ad sce
nofctorem ul' scenofaciendo ptin
ens. Ita dicit hugu. Scenos p
fune componitur cu bato qd e
gradior 7 dr h scenobates .h' tis.
.i. funambulus qui gdiatur sup
fune. Juuenal'. Augur. sceno
bates. medic' ymag' om̃ia no
uit. Item a scenos q e umb'
dr h scena .ne. .i. umbraculum.
locus adumbrat' i theat'. 7 cor
tinis coopt'. silis tabnis mce
narior q st asserib' 7 cortinis
coopte. 7 sic ait hugu. scena
qñq dr totũ theatrum. qñq re
citatio scripture. qñq ipa scriptu.
qñ allocutio diusar psonar ul'
distinctio scripture q ibi recitat'.
7 sic p'ducit sillam. Vñ oraci'
i poetia. Digni geri pmes in
scenã intraq tolles 7c.

Scenophegia .g. exponitur
v' neomenia. 7 cetere festi

solemnitates legales exponuntur. et dicitur
a scenos uel scenon quod est umbra quia
tunc in umbraculis saltem comedebant.
Ca. xviii. Et dicit ysidorus in vi ethimologiarum quod sceno
phegia sollempnitas hebreorum de greco
in latinum tabernaculorum dedicatio in
terpretatur. que celebratur a iudeis in
memoriam expeditionis cum ab egyp
to promoti in tabernaculis agebantur.
et ex eo scenophegia. Scena enim
grece tabernaculum dicitur. Ubi secundum ysidorum.
Unde caueatur ille mendosus uersus.
Scena tabernaculum scenophegia corri
pit illud. Scena enim et scenos sillabam pro
ducunt primam sillabam. sic probatur
per exempla iuuenalis et oracii. s.
primo posita. Unde scenophegia
sillabam producit primam sillabam ab s. sic
patet per huguccionem ysidorum et papiam.
Sceptrum uel sceptron dicitur re
gimen uel uirga regalis.
et est grecum. Ita dicit papias.
Scindo. dis. di. de. scissum.
idest separare frangere. Unde hec scis
sura. et hec scisma. uide in ulus. et po
sitos. et expo. proscindo. dis. Item
a scindo dicitur hec scintilla. scilicet illa parti
cula que prosilit ab igne. et est scintilla
dum ardet. fauilla dum extincta est.
Unde ouidius methamorphoseos. viii. a.
pura subinducta latuit scintilla.
fauilla.

Scirpus species iunci
est. et incipit ab s. littera sic
patet per ysidorum et papiam. et est planus
sine nodo. Unde dicitur in prouerbio. Qui
simulans est. et in scirpo querit nodum.
Ubi secundum ysidorum ethimologiarum xvii. Ca. ix. g.
Sciscitor. taris. dicitur querere.
perscrutari. inuestigare. inter
rogare. et est frequentatiuum irre
gulare. et secundum formam et secundum sig
nificationem. formatur enim a secundo per
hoc ubi scisco. sciscis. dempta s. et
addita tor. Scisco autem inchoatiuum
est. hoc ubi scio. Et non quod a scitu quod
est ultimum supinum hoc ubi scio. u.
mutata in o. et addita r. forma
tur uerbum frequentatiuum deponens
irregulare secundum formam et secundum sig
nificationem. scilicet sciscitor. taris. quod
idem est quod sciscitari. Unde uirgilius in
secundo eneidos. Tum uero ardemus scitari
et querere causas. et de istis duo
bus uerbis dicit priscianus. scitor. taris.
quo et sciscitor. taris. quod a primitiuo
actiuo deponentia sunt nata.
Scisma. matis. dicitur discordia.
diuisio. Unde ysidorus ethimologiarum viii. Ca. iij.
hoc. Scisma a scissura animorum uocatur.
eodem enim cultu eodem ritu scismatici
credunt. ut ceteri solo congregationis de
lectantur discidio.
Scitum. sciti. dicitur decretum. iudicium.

ul' statutum . & d' a scio . scis . De
hoc hetur hest' . iij . c .

Scius . scia . sciu . i . sciens . ul'
sapiens . inuenit' . ex ecci .
xxi . d . vnde sciolus . la . lum .
et componitur . isci'us . & consci' . &
pscius . tn de istis ultimus . potest
dici . q' descendent a ubis . pscio .
& conscio .

Scola sic ait papias . grecu e .
et interptatur uacatio . q'
ibi studio uacam' . & sic dicit
hugis . i singlari tm desigt locu .
i plali & scolares . Alii dnt q' sco
la est locus & marie ribaldorum .
v exercent se i actib' thesseriorum .
S; scole ipsi dnr clicor .

Scopa . pe . istrum est de uir
gis colligatis cu quo mu
datur . & purgatur domus . & dicit'
a scopa arbore . vn fit . Scope ci
arbuncle . ul' arbuscle . i . pue
arbores st . & d' scopa a scopo . sco
pis . qd est mundare . purgare . &
ppe domu . & scdm huguicoem .
scopo . pis . d' a scobe . Nam hec
scobs . huius . scobis est ferru quo
ligna planant' . vn . b . muta
ta . i . p . fit scopo . pis . oracl' i
sermonib' . Vilib' i scopis i map
pis i scobe qntus . Consistit sup
tus neglectis flagiciu ingens .

Inuenit' i scopo . pis . id qd scope
p scrm putet q' ille ulus plus e .
Scobs . scobis e fouea . scobs . bis .
q' fit i uilla . dicant' g'o s . Villa
scopa leuat . S; fero scobs . scobi
aspa leuat . Scrobs . scrobis e fo
uea . sic uariant' ea . loquit' ibi
de mundicia . & dicit q' ista ls sit
uilia . & p modico hebant' necia st .
q' qui neglexit imundicie i domo
du sustinebit i domo sua . Di
cit g'o . qntus suptus . i . q' modi
cus sit in hus . flagiciu igens
est ibi . Cumquid tollo . leuo . pla
nu faciens ego leuo . P plano le
uis . p leuitate leuis .

Scopulus . a scopin q d est
i tende . ul' speclari . d' emi
nens scopulus q' longe uidetur .
ul' q' remota loca in speclam .

Scoria . scorie d' sordes me
tallor . Et dicit' scoria ab
excoquendo . ul' excutiendo . q' qn
excoquunt' metalla . tuc sordes ca
dunt . & excutiunt' . Item dicit
papias . scoria est suffocatio ve
sice . ita ut urina denegetur . p
uentris officiu . & tumor i pecti
ne reparatur . vn hic scorio . sto
rionis d' stult' . ul' fatu' .

Scorpio . ul' scorpi' . qd id e .
sultas ht signes . In hyst .

Ca. xxvij.

eni sup illd iuvum. iii. R. xii. e°
cedam vos scorpionibz dr. Scor
pio e rubus aculeat. ul flagellum
uirgar nodosu. ul scutica hns i
summitate glandes plubeas. ysid
aut i. v. ethimol. v agit de pe
nis sic ait. Virge st summitate
frondiu arbor. q sic dce eo q vi
des sint. ul q vim heant argue
di. q si lenis e fuit. uirga e. Si
cate. nodosa ul aculeata. scorpio r
tissimo noie dr. q arcuato uul
ne. i corp ifigit. Id. xii. v agit
de vrmib. Scorpio vmis tren e.
qui pocii uermib ascribit. non
serpentib. aial armatu aculeo. t
ex eo gre. vocatu q cauda figat.
t arcuato uulne uenena diffundat.
ppriu aut est scorpionis. q man
palmam no feriat. Item scorpio
est q tm signu i celo. i qd scdm
fabulas. scorpio aial fuit translat.
q cu sol est i illo signo. pmos f
goris sentim aculeos. Vn orac
i smonib. Crastina pui cautos
tue frigora mordes. Ite dic ysid.

Ca. viij.

ethimol. xviii. v agit de sagit
ta. Scorpio e sagitta uenenata.
arcu ul tormtis excussa. q du ad
hoiem uenit. uulus qd figit ifu
dit. Vn t scorpio nom accep.
Versus otinens oia h. Scorpi
e signu. vmis. q sagitta. flagellu.
Scorpio t aial. aquo t cete signi
ficationes trahuntur. dr q scorte qd
e dulce. t porio. poris qd e fingere.
q i anterior pte blandicias fin
git. t i pterior pungit.

Scortum. i. meretx. q apd
grecos scita uocatur. dicit
a scorte gre. qd e dulce. q scortanto
rib e dulcis. It no. q h scortes.
h. tis. dr pellis arietis. vn hic
scordiscus. dr crudu coriu. Gre
cium poit tales usus. Dr hinc
scortu. qm solz excoriare. Dicit
hic mectrix. qm sbtrita merctur.
Decior lupa. q lupa sit decior q
lupa. Item a scorto. scortor. ta
ris. ubu depones. i. mectari. Vn
scortator. scortatx. scortato. t h
scortatoriu. i. lupanar.

Scrabro. bronis. t scarabe.
Sic dicit hugu. diuisoru
generum alia sut. t dr a crabo.
q de putridis equor carnib
nascunt. Nam hic crabo. crabois.
dr equs. a cauo. ua. q pede het
cauu. ul q terram pede cauat.

Ca. viij.

ysid. ethimol. xii. ubi agit de mi
nutis uolatilibz sic ait. Scrabrones
uocanti a cauo. i. a cauallo. q ex
equis creent. sic aut scrabrone
nascutur de equor carnib putri

dis. itaque ex eis item nascuntur scarra-
bei. Unde et cognominati sunt. quid sit
autem scarrabeus. patet per propria qui
ait. Scarrabeus a calbo. i. caballo
uocatur. quia ex eo nascitur. sic autem lo-
custe nascuntur de mulis. Ita ex e-
quorum carnibus putridis scarrabei.
Est autem scarrabeus animal modicum
uolatile. cum super summum uerticem
capitis. oculi constituti sunt. huic
licet nullum caput appareat. colla
tamen ac dorsa de certo corpori cor-
pori celsiora sunt. et est illi testa na-
turalis. non tamen tenuis membrana. sic ho-
minibus. quia facili possit offendi.

Scriba. be. nomen est dignita-
tis. Unde hic scribatus. dicitur
eius dignitas. uel officium. Scriptor
autem est qui assidue. uel frequenter
scribit. uel qui peritiam habet scriben-
di. et similiter quibuslibet in talibus inor. que
nit aliquis ex frequentia. uel assiduita-
B. te. uel industria. Uersus differentialis. De-
notat officium scriptor. sed scriba magi-
strum. Scriba uitatum. i. exercitum
et dicitur in baruch.

Scribe. id est quod dispone seu
preordinate. Unde exo. xxxii.
g. dele me de libro quem scripsisti. i.
in quo me ad uitam eternam dispo-
suisti. uel preordinauisti. et est sensus
secundum aug. sed non deles me. dimit-

te eis. Scribi autem. uel deleri. de libro
uite dicitur quis dupliciter. Uel secundum
prescientiam. uel secundum presentem iustitiam. Item
scribe. id est quod memorie commendare.
Unde in apoc. xiiii. f. Scribe beati mor-
tui qui in domino moriuntur. Item scribe id est
quod inferre. Iob. xiii. f. Scribis enim
contra me amaritudines. Item scribe. id
est conscriptas pertrahe. Unde ier. xxxvi. e.
Ego scribebam in uolumine atra-
mento. Unde psalm. in principio maior-
is uoluminis. Item scribere id est quod sculpto
representare. hinc est minima pars nouerque
scribi per indiuidua. Unde uersus. B.
Scribo dispono. memoro quoque. uel
infero. scribo. Scribo representans
sculpto uel gemmam formans.

Scrupulus est lapillus minu-
tus. et asper. qui si incidit
in calciamentum nocet. et molestia
est animo. Unde et animi molestiam scru-
pulum dicimus. Ita dicit. ysid. ethimol.
xvi. ubi agit de lapidibus uulga- Ca. iii.
ribus. et est diminutiuum a scrupus. pi. et
est scrupus lapillus paruus. et asper. et
dicitur ab asperitate. [illegible]. quia quando latet
in calciamento. ledit nos. et cogimur
ipsum scrutari. et sic ait hugucio.
scrupus. uel scrupulus dicitur molestia. sol-
licitudo. anxietas. dubietas. animi
difficultas. sic questio subtilis. sic et
paruus scrupus subtilis. uel quod parua est

ad uidendu q sic ille misitu legit ꝛ
illa aiam affligit. Ite dic ysid. ethi
Ca. xxiiij. mol. xvi. v agit de ponderibz. Scru
pulus. vi. siliquarum pondere cstat.
h apd grecos gramma uocat. Scrupu
lus aut dcus p diminutione a lapil
lo paruo. qui scrupus dr.
Scrutor. taris. dr in quire.
siuestigare. inspicere.
Scurra dr qui sectari q'ppia
solet. scribi. ubi gra. ꝛ dr
a sequendo. ꝛ id asscula. a seq do.
ita dicit ysid. ethimol. xi. assecu
la. ul assecla p sincopam. ppe dr ser
uiens. ul comes qui sequit ali
q. Vl compo scurra a sequor.
ris. ꝛ curia. q. sequens curiam.
ꝛ sedm papia scurra. ul scurro.
dr irrisor. uaniloqus. parasit. siue
leccator. qui aliq sequit causa
cibi. Jnde dr hic. ꝛ h scurrilis. ꝛ h
scurrile. ꝛ hec scurrilitas. i. leca
citas. turpitudo. turpis ludus. io
cularitas. q astulitas. ciuilitas dr.
eph. v. scurrilitas q ad re n p
tinet. Parasit dr leccator. a para.
qd e iuxta. ꝛ sitos qd e uent. qi
iuxta uentre. ul dr a pareo. as.
ꝛ site qd e dispo. i. paris sit. i. dis
positiones multor. ul dr parasit.
qi i parside sit. ꝛ pducit penul
tima. Vn iuuenal. i pmo ad m
sam quaerens parasitus uenit i
firmus.
Scutulata. te. ul meli. h scu
tulatu neutralr. uestis quedam p
ciosa e. Vn iuuenal. Cerulea
i duta scutulata. aut galbena ra
sa. ꝛ est ppe uestis q ht i se qs
da orbes. ul circlos. sic patz i qui
bda pannis sericis.
Scus eni i declinabile. id e qd
rotundu. siue rotunditas. Vn
hec scuta. h. te. dr forma rotu
da. ꝛ h scutula diminutiuu. i. mo
nile rotundu ex auro. ul argen
to. ꝛ in scutulat. ta. tu. i. scu
tula ornat. ul scutula possidens.
ul qd ht i se orbes ad mod scu
tular. ꝛ in sic ait ysid. ethimol.
xxi. Scutulat dr equs ppe orbes Ca. j. g.
quos ht candidos i t purpureos.
ꝛ inde scutulata. ul meli. scutula
tu dr i dumentu. exe. xxviij.
Scutari dr qui facit. ul ue
dit scuta. sic ꝛ dr armig.
sz mag ppe scutif dr. q ferat scu
tu ante dnm suu.
Scutu dr a scuta qd e for
ma rotunda. eo q antiquit
scuta fiebant rotunda. Vn et
ancilia dicebant. q. ancisa. Vn
ouidi. id qz ancile uocat qd ab
omni pte recisu e. ul sic dic ysid.

Ca. xii.

ethimol. xviii. Scutum ab excuti
endo dicitur eo quod a se telorum ic
tum excutiat. vide in usus. S. V
expositur clipeus.

Scutra. tre. vas quoddam est.
et dicitur a scus. vel scuta.
que supra exposita sunt. V expo
scutulata. Et enumerantur scutre inter
utensilia altaris. iii. Re. vii. Unde
dicit magister in histor. Utensi
lia altaris enei fecit i. cam ex
ere. lebetes ad suscipiendos ci
neres. et prunas altaris. Ollas quoque
et caldarias ad coquendas carnes.
et hamulas. i. fuscinulas. ad ex
trahendas carnes. vel disponendas.
et arpagiones. i. furcas ad expo
nendum ignem. et membra hostiarum
desuper disponenda. et scutras va
sa. s. equalis amplitudinis in ore et
fundo ad calefaciendum. Josephus ad
dit et trullas. forte ad congregandos
cines. vel erudiendos. vel ad vren
dum prunarum.

Secta secte dicitur propositum
in malo. circa aliquam discipli
nam. et dicitur a seco. secas. Unde sec
ta hereticorum. quia secti sunt et divisi ab
unitate fidei. Secta etiam accipitur in
bono. s. sima philosophorum. et tunc dicitur a sequor.
sequeris. quia sequenda. i. tenenda est.
ita dicit hugu. Sed ysid. ethiol.
viii. a. sic ait. Secta a sequendo

Ca. iii.

et ~~nominando~~ tenendo nominata. Nam
sectas dicimus habitus animorum. ac institu
ta circa disciplinam. vel propositum quod
tenendo sequuntur. longe alia in
religionis cultu opinantes quam
ceteri

Seculum est spacium centum
annorum. et dicitur a sequor. sequeris. quia
unum sequitur aliud. Unde seclum
per sincopam dicitur. Item seculum quoque po
pro uita. vel spacio temporis aliquantu
lum longo. Unde dicit papias. Se
culum dicitur etas. tempus eum spacium. in
tervallum vite cursus. et sequitur.
seculum et preterit ante condit. et
tempus. Unde in secula seculorum dicimus.
Quid est autem seculum seculi. non civium ef
figiem. tamquam urbibus habet hoc se
culum vicissitudo enim temporum se
succedentium cum luna minuitur.
et rursus impletur. dum sol omni
anno cursum suum repetit. dum ver
vel estas. vel autumpnus. vel hyemps
sic transit. ut redeat. eternitatis
quedam imitatio est. Sed hoc seculi seculum
est. quod in commutabilitate et eternita
te consistit. Et sequitur hic quidam
quinquagesimum annum dicit. quem
hebrei iubileum vocant. ob hunc
causam et ille hebreus qui propter uxo
rem et libros amans dominum suum.

aure ꝑtusa· fluxio sbrugat· ser
uire iubetur i selm· i· usque ad an
num quinquagesimum ⁊c.

Secundina dicitur folliculus. i
quo puer involuitur in
utero matris· ⁊ cum infante nasce
te egreditur. Et dicitur a sequor·
sequeris. quia sequitur puerum
cum editur. Ysidorus autem ethimol.
Ca. i. xi. vocat folliculum illum ~~non~~
secundam· non secundinam. Et Sil
macer de viribus herbarum dicens.
N. Fertur pulegio vis sic atque dici
tur esse. Tantus a medicis datus
est gradus huic in utroque. Sepi
hunc herbam si pregnans sumat ab
orcet. Menstrua deducit cum
vino sumpta repenti. hec quoque in
terdus h extrahit herba secun
das. hec nomina quoque non notum reor
esse quibusdam. Exponam tibi quid
nomine significetur. Ut non dum
natus testa circumdatur ovi. ⁊
pullus sic infans matris de
semine factus. Quam nascens rum
pit qui testam pullulus ovi.
Istas pelliculas medici dixere
secundas. Quas mox ~~pellicu~~
~~las~~ expulsos nature iure se
quitur. Hec si plus iusto vicio co
gente morentur. Aut mors sub
sequitur dolor aut cum vix tolatur.

Secundus. da. dum. nomen
ordinale est. ⁊ dicitur a sequor·
sequeris. quia secundum immediate se
quitur primum. Item secundus prosper. ⁊
bonus. ⁊ dicitur a secundo. quia prospera de
prope sequuntur. Unde ⁊ secunda dicitur pros
pera fortuna. quia prope nos se.
i. iuxta nos est. sicut adversa oppo
sita ⁊ recedens. Unde secundo. se
cundas. dicitur prosperare. prosperum facere.
vel secundo loco sequi. vel ordinare. ⁊
est activum. ⁊ componitur obsecun
do. das. i. obtemperare. ⁊ est neu
trum. quod in omnibus secundare.

Securis secundum Ysidorum ethimol.
xviiii. a succidendo dicitur Ca. xix.
eo quod ea arbores succidantur. Qui
securis. Item dicitur qui semicu secus. secundum
ris. Ex una enim parte acuta est. ex papiam
altera fossoria. Hec apud veteres penni
vocabatur. utrinque enim habens faciem vel aciem.
bipennis. Nam bipennis dicitur eo
quod ex utraque parte habeat acutam
faciem. quasi duas pennas. pennum
autem antiqui acutum dicebant.
vel dicitur securis a secando.

Secus. i. iuxta. adverbium est. ⁊ potest
dici a sequor. eris. Sec
uero. i. aliter adverbium est qualitatis.
⁊ tunc potest dici a seco. cas.

Sedecim vel sesdecim dici
debet. ⁊ numquam sexdecim.

Dicit enim priscianus in maiori
uolumine. In .x. nulla silla ter
minatur in media dictione non in compo
sitis a propositione .x. que integra manet
post sequente .c. uel .p. uel .q. uel .s. uel .t.
ut excurro. expello. exquiro. ex
sicco. extendo. et cetera.

Seditio sic ait ysidorus ethimo
Ca. xxvi. logiarum .v. ubi agitur de criminibus. dissensio ciuium. quod seorsum
alii ab aliis eunt. Unde seditio dicitur
qui seorsum itio. uel secundum hugu
cionem dicitur a sedendo per contrarium. quia
non sedent in pace et unitate. alii
dicunt quod seditio est discordia et dis
sensio animorum. quam greci distasim uo
et cant. uel dicunt. et inde sediciosus.
sa. sum. qui seditionem facit. et
discordiam gignit.

Seducere dicitur decipere. quia se
orsum a bono ducere. Item se
ducere dicitur seorsum ducere separare.
sic fit quando causa consiliandi aliquis
ex congregatonem ducitur. Item sedu
cere accipitur in bona significatione. id est a ma
lo ad bonum ducere. et secundum hoc potest
accipi Ieremie .xx. c. Seduxisti me
domine et seductus sum. et ita patet
quod est seductor bonus et malus.

Sedulus. la. lum. dicitur assiduus.
intentus. bonus. et dicitur sedu
lus. quasi sine dolo.

Seges a semine quod iacitur uel
a sectione dicitur.

Segnis. id est piger. componitur a
se quod est sine. et ignis. Unde
segnis dicitur. quasi sine igne. ut
securus sine cura. et sedulus. sine
dolo. Unde ysidorus ethimologiarum .x. sic
ait. segnis sine igne. ingenio ca
rens. frigidus. per quod inutilem acci
pimus. Unde hec segnicies huius ciei. et
hec segnicia huius cie. id est pigricia.

Segregare dicitur separare. quasi seorsum
a grege ponere. et componitur
a se et grego. gas. quod est minare.
sed non est in usu. et inde dicitur hic
grex gregis.

Sella quasi sedela a sedendo dicitur.
Unde et subsellia. quasi subsedia.
Ita dicit ysidorus ethimologiarum .xx. g. Ca. xi.

Semen est quod in agro sparsum
gitur ad gignendos fruc
tum. Item semen est animalium quod
surgit ad gignendos fetum. Unde
hec sementis. id est semen frugum uel tempus
seminandi. uel dea sementis. uel ipse
actus seminandi. et hoc seminarium.
est seminum uel cuiusque rei exordium. uel
uas in quo ponitur semen. et semi
narius. a. um. id est ad semen pertinens.
uel exordialis. uel inicialis. Item a se
mine hoc seminium. id est semen. uel
cuiusque rei exordium. uel lucrum de

semine. Ita dicit hugu. Grecis-
mus ponit tales u̅sus. Est a̅i̅a̅to
rum sem̄ campo q̄ȝ satorum. Semiti
cha̅ semitinū qd̄ ī archa. Claudit̄.
at ȝ suo s̄p̄getur temp̄e ī ag̅. Semi
niū cuiq̄ȝ rei dicit̄ origo. & d̄r se
men a sero. ris. seu sere. satū. tu.
qd̄ id ē qd̄ seiāre. Vide infra in
suo loco.

Ca. xxxij. Semicinciū. tij. sic ait ysid.
ethimol. xix. ū agit de ci
gul. dicit̄ zona minꝰ lata. Unde
d̄ ī. cinct̄ ē zona lata. & minꝰ la
ta semicinciū. & componitur a se
mis. qd̄ ē dimidiū. & cinct̄. ti. q̄ȝ
dimidiꝰ cinct̄. In glō. act. xix.
b. dicūt semicincia uestes ex uno
lat̄e dependentes. ul̄ zone. siue
uestes noct̄ne. ul̄ gen̄ sudarij. q̄ he
brei utūt̄ ī capite. papias dicit
semicinciū eo q̄ dimidiū cingat.

Seminiūbi ē qui u̅bū seiat.
ul̄ seminiūbiꝰ ē sinolog̅. q̄
semen ē u̅bū di. Ita dic̄ glō. act.
xvij.

Semis. semissis. s̄m quosdā
pondus ē. vi. unciar̄. Sȝ ysidor̄
Ca. xxiiij. ethimol̄. xvi. dicit sic. Semis
g̅ce d̄r semiobolꝰ latine. Itē se
mis. id ē qd̄ dimidiū. & ī ista sig̅
ne. s̄cdm quosdā declinat̄. semis.
semissis. & qn̄ȝ inuenit̄ īdeclīable.
Sȝ ī doctrinali scribit̄ īdeclinabl̄e
semis. Est p̄ dimidio pond̄ se
missis h̄eto. It̄ dicit ysid. ethi
mol̄. xvi. ū agit de pondib;. Se
miuncia d̄r. q̄ semis h̄t de uncia.
h̄ & semissis. q̄ pond̄is semissis
est. q. semis assis. Ideo q̄ semi. a.
um. d̄r ī p̄fc̄us. nō plenariꝰ. Item
semis. p̄ dimidio īuenit̄. ut dc̄m
est. & cōior opinio est q̄ sit īde
clinabl̄e. & om̄is g̅n̄s. Vn̄ & me
dia dn̄t libr̄a semis. & d̄g̅ma
semis. i. dimidiā librā. dimidiā
d̄g̅mā. & dimidiā unciā. It̄ sic
dic̄ hugꝰ. Semis componit̄ cū as.
assis. qd̄ ē pond̄ ꝯstans ex. xij.
unciis. & ponitur qn̄ȝ p̄ obolo. et
d̄r hic semissis. ul̄ hic semis. se
missis. s. dimidiꝰ obolus. q̄ accipi
tur p̄ q̄dā mensura. q̄ uulgarit̄ (rit)
d̄r latitudo pugni cū extensio
ne pollicis. Sȝ s̄cdm iosephum.
id est qd̄ palm̄ꝰ. qui. xxv. exodi
cubitū uocat duos palmos. Vn̄
lacus de archa dicit ibi. q̄ erat
longitudinis. v. palmor̄. latitu
dis: triū. Vn̄ si in ista sig̅
ne accipit̄. bn̄ possunt d̄r semis
sem. exo. xxv. & xxvi. Sic eni
d̄r ī hystor̄. cubitus erat hu̅a
nus. nō geometricus. qd̄ apparet
ī altari lateris mensis. infra quod

dr̄ ee̅ arcta.

Ca. xvi. a semis q̄d ē dimidiū ꝯst. alij dicunt q̄d ꝯpositum

Semita sic dicit ysid. ethi mol. xv. g. Itineris dimi dium est. et componitur a semi. semita .ii. q̄d ē ꝯfcm. et ita q̄d ē uia. Et post ysid ibidē dif ferentias tales. Semita ē hoim. callis ferarum. et pecudū. tramites. tr̄nsilia i eis itinera. siue t̄ta uia. sic dc̄a. eo q̄ trāsuitur. diuortia. flexus uiar. i. uie ī diuisa tendentes. Idem diuerticula sunt.

Sempiternus. q̄ sem̄p etn̄. dr̄. Vide .s. ī exp̄s etn̄.

Senatus a senectute appllatur. qui ul̄ fundauit. ul̄ auxit romam. Isti a romulo electi sūt centū appl̄o. qui ob etatē senatores. ob silitudinem cure p̄res appllati sūt. eo q̄ sic̄ p̄res filios. ita p̄uident rei publice. Ita dic̄ papias. et s̄bdit q̄ m̄ senator dici n̄ pot. n̄ qui ī curia romana fuit. hugu. dr̄. q̄ senatus compo. e. q. senex natus. ul̄ natur q̄ ī illa dignitatē eligebantur natu. ul̄ nascebantur ī ea. i. eligebantur. senes, saltem prudentia. ul̄ senatus dr̄ asinendo. q̄ senatores facultatem eligendi habebant. Nā sin licentia eoꝝ. nulli licebat magistratu aliquid facere. et dr̄ senatus locus in quo conueniunt senatores. Senator autē qui dr̄. hr̄ illā dignitatem. — senes

Senco. nes. nui. dr̄ ee̅. ul̄ fieri senex. et dr̄ a senex. senis. Senex autē dicit a sensu. ul̄ a senos q̄d ē sensus. q̄ sensus sol; ī senib; hūitate. ul̄ p̄ ꝯ̄riū q̄ ꝯsensus ī senib; diminuitur. Vn̄ dicitur senex. q. se nesciens. Vn̄ ysid. ethiol. xi. loquens de etatib. dicit sic. Senes quidā dicūt putant. a sensus diminutione. eo q̄ iā uetustate desipiant. Nam phia dixit. stultos ee̅ homines frigidioris sanguinis. prudentes. calidi. Vn̄ et senes in quib; iam friget. et pu ī q̄bo nec dū calet. min⁹ sapiunt. — Ca. ij. f.

Et dicit ibidem ysid q̄ senex tm̄ masculini gn̄is ē. et componitur senex. senior. q̄d silit tm̄ masculini gn̄is est. et caret suplatio. h; antiquitus senissimus diceret. Vs. Ante. senex. iuuenis. adolescens. q̄tuor ista. Sola quid solis. utitur compatiuus. Necc̄itas metri facit hic corripi. hinc sillam ne. — Ca. ij. — .Vs.

Senectus. et senium. exposita sūt sup̄. ī exp̄s adoleo. les.

Senior sic̄ ait ysid. ethiol.

Ca° ij. xi. dicatur iunior. minus se
nex. ut comparatiuus g°do. minus
significat positiuo.

Sepes dicitur munitio de spi
nis. uel lignis. que fit circa
segetes. ad arcenda pecora. fiunt
etiam sepes in obsidionibus. ubi
muri non sufficiunt ad arcendos
hostes. Et declinatur. hec sepes. hec se
pis. Unde eccles. xxxvi. c. ubi non
est sepes diripietur possessio. Nam
hic seps. indeclinabile. uel declina
tur hic seps sepis. serpens qui
dam est. qui non solum corpus. sed ossa
ueneno consumit. Unde lucanus
R in. ix. Ossaque dissoluens cum pec
tore tabificus seps et cetera.

Sepio. pis. sepsi. septum. et
inuenitur sepiui. pitum. tum.
idem est quod circuitare. uel sepe con
cludere.

Septemptrio. onis. dicitur quod
dam signum a. vii. stellis quibus de
pictum est. uel a. vii. stellis notabi
lioribus quam alie. habet enim plures quam
septem. Dicitur ergo septemptrio.
a. vii. stellis quas uocant boues.
quia qui boues arantes semper tenent cir
l'aciem cam nostri celi. et componitur a. vii.
et trio. onis. quod est bos. quasi terio quia
terram terit. uel quia in quibusdam regi
onibus cum bobus solet triturari fru

~~l cenon grece: latine dicitur stella. idem~~
~~signum dicitur plaustrum. siue carrum.~~
~~uulgo et ursa. et cetera~~

mentum. Unde et quedam stelle di
cuntur triones. quasi teriones. quia semper nobis
apparent. et semper terunt circa
nostri celi. uel cenon grece latine dicitur
stella. Ideo signum dicitur plaustrum.
siue carrum. uulgo. et ursa. et dicitur.
et ab illo signo pars mundi dicitur septem
trio. et uentus flans ab illa parte.
similiter dicitur septemptrio. Unde hic
et hec septemptrionalis. et hoc. nale.
Vide. s. ubi exponitur aquilo. et similiter
ubi exponitur arthurus. quia que hic desunt
ibi huguicionis sunt.

Septies in die laudem dixi tibi. .R.
Sensus. hic sunt septenis. dno
cur psallimus horis. Prima fla
gris cedit. subducat tertia morti.
Sexta tegit solem. sed nona ui
det morientem. Vespera deposuit.
reddit completa sepulchro. In me
dio noctis deuicta morte resur
git.

Septuagesies septies. id est septuagesis
nonagita uicibus. Et non quasi. lxxvii.
consistit ex numero uniuersitatis. et
numero transgressionis. id est ex. vii.
et. xi. Nam septies. xi. faciunt
lxxvii. et dicit magister in hystoriis.
quod quilibet tenetur rancorem animi
pro iniuria dimittere. et si non petat
ueniam qui lesit. Quod si petierit.
tenetur ei dicere. Aue et subuenire

sibi· si idiguerit· qd non teneor in
ptat· nisi sim pfcus·
Septum· ti· a sepio· pis· dici
tur ambitus· locus circum
templi· clausus· Vn intra septum· i· i
tra ambitum· ul clausuram·
Sequest· tri· dicit mediator·
tor· ul reconciliator· qui c
tantibz medius interuenit· 7 hec
sequestra· tre· h· tre· reconcilia
trix· et dicit a sequor· ris· Vn
ysid· ethimol· x· Sequester dici
tur· qui ctantibz medi interuenit·
qui apd grecos omosos dicit·
apud q pignora deponi solet·
qd uocabulum a sequendo tractum e·
eo q eius· qui electus sit· utrasqz p
sitem sequat· 7 inde d sequestro·
stro· tras· i· separare· ipe ctantes·
Item· id est qd pacificare· 7 est
actiuum·
Sera· sere· d firmatura ho
stii· 7 ipe lignum· qd ex transuerso obicia
tur hostio· 7 apponitur· Vn hec
serula· diminutiuum· 7 d sera a
sero· seris· serui· qd e inferius expositum·
i suo loco· It a sera· dicitur· sero·
seras· i· seram hostio apponere· ho
stium firmare· claudere·
Seraph· seraphis· d quilibz
de ordine angelorum· qui di
illorum· cuntur seraphi· De quib dicit
ysid· ethimol· vii· Seraphym mul Ca· v·
titudo e angelorum· qui ex hebreo in
latinum ardentes· ul incendentes·
interpretantur· qui ideirco arden
tes uocantur· q int eos 7 dm· nulli
angeli alii consistunt· 7 ideo quanto
uicinius coram eo consistunt· tanto
mag claritate diuini luminis i flam
mantur· 7 nota q seraphim· 7 sera
phin ita distinguntur· sic cheru
bim· 7 cherubin· Vide· s· Vbi
exponitur cherub·
Series· ei· d ordo· ul tenor·
et dicit a sero· ris· Vn
sero· as· d ordinare· i ordinem po
nere· ul disponere· 7 corripit
series primam sillabam· sic 7 sero·
inuenit serius· a· um· i· utilis et
necessarius· Vn 7 theodolus· Vt tua
iam nro ppona sera ludo· 7 d
a serius· ria· rium· q seri· i· senes·
utilia 7 necessaria tractare solent·
Sericum· dictum e· q id seres po
puli· primi miserunt· Ver
miculi enim ibi phibentur a quib h
circum arbores fila ducuntur·
Vermes autem ipi grece bumbices·
nominantur· placium est scriptum· 7
qui ciruisset de serica· 7 e grecum no
men· Ita dicit ysid ethimol· xix· Ca· xxvij·
vbi agit de lana· papias dicit q
seres oppidum est a quo 7 gens 7

emdat

regio appllata. que nob libz fron
dibz fertil' est. e quibz uellera de
cerpunt. que cetarum gentiu se
res ad usum uestium uendunt.
apud quos de arboribz lana gter
itur. Item a serico dicit. seric'.
serica. cu. Et componitur cu olon'.
qd est totum. et dicit oloseric'. ca.
cu. i. totu de serico existens.

Sermo sic' ait pp'ias e du
orum. ul' plimor in collato.
quam greci dyalogum dnt. Smo
aut' dicitur a sero. ris. eo q int'
loquutes seritur. ul' q serit utli
tatem in mentibz auditor. et
inde sermocinor. naris. i. sermo
nem facere.

Sero. ris. seui. serere. satum.
satu. id est qd seminare.
Sero. ris. rui. sere sertu. tu. id e
qd plantare. Et est actiuu i ut'
q signe. Uersus de gtilitao. Si se
ro sbiungas seriu. dic arboris e.
At si sbiungas seui. de semine di
cas. Inuenitur eciam sero. ras.
qd expositum est sup. Uii expoit'
sera. Et no qd dicit p'sciamus. a
sero. ris. composita qn mutant
simplicis signem p. vi. separatas p
sunt p'ritu. o. i vi. g usa. ut
desero. p delinquo. deseriu. Insero.
p imitto. iseriu. Si eni de arbore
dicam insero. inseriu facit p're
titum. et pticipium insitus. non
insertus. Uetustissimi tn i sim
plici eciam serui ptulisse sueniu
tur. p ordinaui. ul' p seui.

Serotinus. na. nu. dicitur
tardus. et tarde ueniens. ul'
uesptinus. Et dicit a sero qd e
tarde. et ponitur p hora q est in oc
casu diei. et a serotin'. dicit sero
tino. nas. i. tardare. ul' serotinu
facere. Uii temporane ymber.
dicit' i autupno. ul' hyeme. iac
tis seminibz nutendis. Seroti
nus ad incrementu in uere. ul'
estate. Ita dr in hystor.

Serpens a serpendo dr. Uii
pp'ias. Serpentes nom ac
cepunt. eo qd occultis accessibus
serpunt. Est aut' serpo. serpis. ser
psi. serpere. id qd latent' ire. ul' cor
pore. ul' uentre repe. Et declinat'
hic. et h serpens. Et dic' ysid. ethi
mol'. xii. q omnes serpentes fri
gidi nata nec pcutiunt. qd nisi
qn calescut. Nam qn frigidi
sunt. nllm tangunt. Uii et ve
nena eor. plus die q nocte nocet.
Torpent eni nocti algore. et mito.
q frigidi sunt nocturno rore. I
se eni adducunt uaporem corpo
ris gelide pestes. et natu frigide.

Ca. iiij. sunt

xx°

unde et in hyeme in nidos tor
pent. estate soluuntur. Inde est quod
quique ueneno serpentis percutitur primum
mu obstupescat. et postea ubi in illo
calefcm ipsum exarserit. uirus statim
hominem extinguit. Venenum autem dic
tum eo quod per uenas uadit. Infusa
enim pestis eius per uenas uegetatione
corporis aucta discurrit. et animam ex
tinguit. Unde dicunt uenenum non
posse nocere nisi hominis tetigit sanguinem.
Unde lucanus. Noxia serpentum est
admixto sanguine pestis. Omne
autem uenenum frigidum est. et ideo anima que
ignea est. fugit frigidum uenenum.
In naturalibus hominis. que nobis et irro
nalibus animantibus uidemus esse communia. ui
uacitate quadam sensus serpens ex
cellit. Unde legitur in genesi. Serpens
autem sapientior omnibus pecoribus ter
re. Dicit autem plinius. si creditur
quod serpentis caput. etiam si cum
duobus euaserit digitis nichominus
nus uiuit. Unde et totum corpus obi
cit pro capite ferientibus. Angui
bus uniuersis hebes uisus raro in ad
uisum contuentur. nec frustra cum
oculos non in fronte habeant. sed
in poctoribus. adeo ut citius audiant.
quam aspiciant. Nullum autem
animal in tanta celeritate linguam
mouet. ut serpens. adeo ut tripli
cem linguam habere uideatur. cum una
sit. Serpentum humida sunt corpora.
adeo ut qua eunt uiam humore
designent. Vestigia sunt serpentum
talia. ut cum pedibus carere uideantur.
tur. costis tamen et squamarum nisibus re
pant. quas a summo gutture usque ad
imam alui parem modum dispositas
habent. Squamis enim quasi unguibus. co
stis quasi cruribus innituntur. Unde si
in qualibet corporis parte ab aluo usque
ad caput. ictu aliquo colliditur.
debilis redditur. cursum habere non po
test. quia ubicumque ille ictus incide
rit spinam soluit. per quam coste
pedes et motus corporis agebantur.
Serpentes autem diu uiuere dicuntur. adeo
ut deposita ueteri tunica senectutem
deponere. atque in iuuentutem redire
perhibeantur. Tunice serpentum exu
uie nuncupantur. eo quod hiis quando se
nescunt. sese exuunt. quibus exuti
in iuuentutem redeunt. Dicitur autem ex
uuie et induuie. quia exuuntur et indu
untur. Pitagoras dicit de medul
la hominis mortui. que in spina est.
serpentem creari. Fertur autem. ut
serpens hominem nudum non sit au
sus contingere. Serpens autem nomen
accepit. quia occultis accessibus ser
pit. non apertis passibus. Sed squamarum
minutissimis nisibus repit. Illa sunt

Ysidoru · phisiolog⁹ dicit · iiij. na
turas hēre serpentem · pͥma na
tura cū senuit · caligant oculi ei⁹.
⁊ si uoluit noui⁹ fieri · abstinet se
a cibo · ieiunat · xl · dieb⁹ ⁊ noctib⁹.
donec pellis ī eo relaxetur. ⁊ q̄rit
petrā in fissura angustam · ⁊ ī se
uehemēt̄ coartat · atq; tributo cor
pore deponit senectutem · ⁊ noui⁹ itm̄
fit · Scd̄a aut̄ natura · cum uenit
aquā bibere de fonte · nō secū af
fert uenenū · s; ī cubili suo illud
deponit · ⁊ sic aquā sicient̄ bibit.
Tercia u͛o natura · si uidit serpēs
hoīem nudū · timet ualde accede
re ad eū · Si aut̄ uestitū uidit · ī silit
ī eum · Quarta quoq; natura
serpentis · qn̄ uenit homo · ⁊ uolu
erit eū occide · tradit totū corp⁹ ad
penā · caput aut̄ suū custodit ·
Serpens e. ubi oculos obduci sensit ·
nota remedia petit · nec fraudat̄
affcū · Nam pastus feniclo repel
lit exceptam · fertur aut̄ qͦ ru
bi folia supͣ ea serpenti īīmulat
eū · ieiuni hoīs sputū moretur ·
Ita scribitur ī lib⁹ papie ·

Si serpēs gustauit

Serra est p͛tenuis lamina
ferri · dentatū mordacitate re
secans arbores · seu ramos · Ita dic̄
papias · ⁊ sic ait ysid · ethimolog ·
xix · serrule nom̄ de sono fctm̄ ē ·

Cā · xix

idest astridore serre · q · d · fictiau
nom̄ est a sono · ul' dr̄ a seco · cas
strem a serra dr̄ serro · ras · i · ser
ra secare · ⁊ ide ūbula ·
Seruitus a s͛uando uocata ·
apud antiquos enī · qui ī
bello a morte s͛uabant · serui uo
cabant̄ · h̄ est sola malor͛ oīum
postrema pena · que libis oīm̄ sup
plicio g͛uior · Nam ubi est libtas ·
p͛it una · ibi p͛ierunt ⁊ oīa · Ita
dicit ysid · ethiol' · v · ubi agit
de penis · Serut̄ aut̄ ⁊ s͛uicū ·
sic diffiunt · Nam s͛uitus est cō
dicio seruiendi · Seruicium mu
neris ·
Seruus a seruando dr̄ · sic
dcm̄ est · s · prio · Et dic̄ papias
qͦ s͛uus famul⁹ ⁊ mancipiū ita
distinguunt̄ · S͛uus dr̄ ex cōdiōne
s͛uitutis · It̄ seru⁹ ī bello capt⁹
atq; s͛uat⁹ · Famulus ex p͛pͥa fam
ilia ort⁹ · Mancipiū ex hostib⁹ · q ·
manu captū · Itē est s͛uus emp
tici⁹ qui p͛cio emit̄ · It̄ u͛na si
ue u͛naculus ī domo nutit⁹ · q̄a
u͛nat · i · claret ī domo ·
Sethim sic dr̄ ī hyst̄ · sup
exod · nom̄ est mōtis ⁊
regionis · ⁊ arboris · q̄ silis ē albe
spine ī folijs · ⁊ ē leuissimū lignū ·
⁊ icremabile · ⁊ īputribile ·

Cā · xxvij ·

Seuus dr crudelis. proprie tam
seuus est in ira. crudelis in
sanguine. unde crudelis a crore
dr. Seuus aut a seuio. is. seui
ui. ire. itu. qd e insaniare. unde
seuu ee ul fieri.

Seuerus. ra. rum. dr rigidus au
sterus. Et dr seuerus q se
quens ira. l qui sat uerus. Tenet
enim sine pietate sciciam. unde illud
sap. unde Noli ee iustus multum. l
die glo. Summu ius. summa iniuria
est. Inuenitur et seuerus. i. castus.
et inde h seueritas. i. austeritas. rigor.
ul integritas iudicii. ul uehemen
tia ultionis. Et in seuero. ras.
qd no est in usu. sz componitur.
·/· i. asserere. et pse uero. ras. asseuero. ras. i. psiste. in proposito per
manere.

Sextarius duarum librarum e.
qui bis assumptus noiatur bilibris.
Assumptus quater fit g(r)to noie ce
nix. quinquies complicatus quina
rem siue facit. gomor adice sex
tu. q guu reddit. Nam congius
sex metitur sextarius. a quo et sex
tarii nom deduxit. Congi aut
a congiendo. i. p augmentu cres
cendo uocatur. Unde postea benefi
cii pecunia beneficii gratia cepta
cogiarium appellatum est. Ita
·/· Ca. xxv. d ysid. ethimol. xvi. ubi loquitur de men
suris.

Sibam dr iunius. Vide. s. mensis
ubi exponitur adar.

Sibilare proprie serpentu est.
et tn hoies sibilant. unde
hic sibilus in singlari. et h sibila
in plali. et hoc ditu est igne. Et si
cut dicit papias. Sibilus e spi
tenuis. fit aut ul exilis aeris
pulsu ul uberati aeris ictu.

Sicarii dicitur qui defert si
cam. Est aut sica genus
armorum a secando dicta. Est enim
puus gladius quo maxime utuntur
qui apud ytalos latrocinia exercent.
a quo et sicarii dicti. Ita dicit ysid
ethimol. xviii. ubi agit de gladi Ca. vi.
is. Vide. s. ubi expo sicarii.

Sicera est omnis potio que
extra uinum inebriare pot.
cuius. lz nom hebreum sit. tam
latinu sonat. pro eo quod ex suco fr
umti ul pomorum efficiatur. aut pal
marum fructus in liquorem exprima
tur. coctisque frugibus aqua pingior
cum sucus colatur. et ipsa coctio sicera
nuncupatur. Ita dic ysid. ethi. xx. Ca. iii.
ubi agit de potu.

Sicine. i. sic ne. aduerbium
est interrogandi. Et com
ponitur a sic et ne. interposita. i.
ul dr sicine absolute pro sic. et
tunc cine e sillabica adiectio. et

est adiubium silitudis.
Sicomorus dicit̃ ficꝰ fatua .i.
folijs moro silis. In alijs fi
cui. Ita dic̃ magr̃ in hystor. Qđ
aut̃ dr̃ sicomor. q̄i fic̄ mor. ethi
mologia ē. nō compꝰ. Vn̄ ysid.
Cā. vij. c ethiol. xvij. sicomor. ⁊ morus
gr̄ca nōia sunt. Dr̃ aut̃ sicomo
rus eo q̄ sit silis moro. hāc la
tini celsam appllant. ab altitu
dine. q̄r nō est breuis ut mor.
Siclus gen̄ ē pondis. de q̄
Cā. xxiiij. ysid. ethimol. xvi. sicel q̄
latino smone siclus corrupte ap
pellatur. hebreū nom̄ est. hn̄s ap
eos uncie pond. apđ latinos a'
⁊ grcos. iiij. ps uncie ē. ⁊ statis
medietas. dragmas appendens
duas. Vn̄ cū i l'ris diuīs legit.
siclus uncia ē. tū i ułl'ris genti
liū. iiij. ps uncie ē. Vncia aut̃
dcā q̄ unīuīsitate minor pon
derum. sua unitate uiciat .i. cō
pletat. It̃ sup illđ gen̄. xxiij. c.
pondo siclorum. x. ⁊c. dicit yđ.
bache. qđ h̄ p diasmate poītur:
semiuncia est. sicel vō. qui lati
ne. h̄ corrupte. siclus dr̃. uncia ē.
Sidus. dis. dr̃ a sedeo. des.
ul' a sido. dis. qđ idē ē. est aūt
sidus. id. qđ stella. ul' collco stellar.
ł aliquo signo. ⁊ dr̃ sic astr a sił se
dendo. Ita dic̃ hugꝰ. Et nō ē
differentia. q̄m poīt ysid. ethimol.
.iij. dicens. Stelle ⁊ sydā ⁊ astr. Cā. xxxvij.
int̃ se differūt. Nam est. q̄libet stella
singłaris. Sidā uō st̃ stellis plu
rimis fc̄a. ut hiades. pliades. as
tra aut̃. stelle grn̄des. ut orion. lucif.
bootes. Sȝ h̄ nōia sc̄ptores cō
fundūt. ⁊ astra. p stellis. ⁊ stel
las p sidib' ponūt. vide. s. v
expoītur astrū.
Signare est. signū facere.
ul' signo designare. expri
mere. ōndere. ⁊ poītur p sigilla
re. Vn̄ signt̄. .i. euident. ⁊ apte.
Signa dr̄ minora. osten
ta maiora. vide. s. v ex
ponitur monstrū. ⁊ pt̄ea v ex
poītur ostentū. Item scđm papi
am signa dr̄. argumēta. rōnes.
iudicia. note. testimoīa. uestigia.
qitur. Item. signa dr̄ uexilla.
Item quaedam stelle st̄. ait ysid. ethi sicut
mol. iij. Iđeo dr̄ signa. q̄r eas Cā. xlix.
naute obsuant i gubnandis re
migijs. It̄. xii. signa celi. posu
erunt gentiles. de quib' inueni
es. s. v expoītur arturus. It̄
signū inueniť. q̄nq; p custodia.
Vn̄ ecc. xlij. b. sup mulierem
neqm̄ bonū ē signū fac̄e. .i. sig
ficata cust custodia sigficare.

dicit signū facere. manifestare.
notificare. exprimere. Vn̄ h' sig
nificantia. i. designatō expssa. & h' sig
nificatō id. Vn̄ mach. vij. g. tu
bis cecinerunt ~~sup~~ p'. eos cū
significationibꝫ. i. expssa signa dede
runt. i clangorem tubar. q ~~ind~~ ~~fent~~ uicissent. ul' forte sua insig
nia pclamabant.

Silex sic' ait papias. dicitur
durissim' lapis. qui ictu f'
ri ignē emittit. Vn̄ ysid. ethiol.
Cā. iij. xvi. a. silex dr̄ dur' lap̄. eo q' ex
siliat ignis ab eo d'us. Et nō q'
scdm diu'sos auctores. i masculino
& ~~fe~~ feminino gn̄e inuenit'. Vn̄
ouid' methamorph. vi. Aut v'
V tirena silices fornace soluti. Vir
gilius i. vij. eneid. Stabat acu
ta silex. pcisis undiqꝫ saxis.

Siliqua sic' ait huguc' gen' ē
leguminis. qd̄ porci i affrica
comedunt. Item siliqua dr̄ fol
liculus cuiuslibꝫ leguminis. & p'gra
nitū est. Vn̄ virgili' i p'mo ge
V org. Vn̄ pus letū siliq' q'ssante
legumē. Aut te tenuis fetus v'
icie tristis ue lupini. Sustule
ris & c̄. Item siliqua dr̄ q'dam ar
Cā. vij. bor. Vn̄ ysid. ethimol. xvij. v'
agit de p'priis arbor. noib'. sic ait.
Silicon. qm̄ latini corrupte si

liquam uocant. Ido a grecis tale no
men accepit. eo q' lignū ei' fruc
tus dulcis sit. xilon quippe di
cunt lignū. licon dulce. In hys
tor. sup luc. xv. dicit' sic. Sili
q'. cibum porcor dixit. & est scd̄
quosdam siliq' fruct' arboris. so
nū faciens dum comedit'. Est
aut' genus leguminis. sonoris fol
licul'. & uacuus. qd̄ mag' honat.
q'm reficiat.

Silua est spissū nemꝰ. i b'
ue. & dr̄ a xilon. qd̄ est
lignum. q' multa ligna ibi ce
duntur. & dist' a nemore. & lu
co. Nemus eni' a numinib' nū
cupatur. q' pagani ibi ydola
constituebant. Sunt aut' ne
mora arbores maiores. umb'
se frondib'. lucus ē densitas ar
borū. solo lum' detrahens. & dici
tur p antifrasim. a lucco. ces.
Ita dicit ysid. ethimol. xvij. Cā. vi.
Scdm huguiconem. silua dici
tur a silon. qd̄ ē uastitas. ul' sile
tium. q' silua est. ubi loca uas
ta sunt. & deserta.

Simbolū sic' dic' glo. sup
iudā. p'i. xxiij. vacantes
potibꝫ. & dantes simbola q'sum
tur. est collatō s'monū. ut i con
cilio. ul' pecuniar. ut i p'senti lo

co. gallice dicitur escot. et dicitur a sin quod
est cum. et bolos quod est morsellus. quia
quilibet posuit ibi morsellum. i. particul
am suam. Unde credo in deum dicitur
simbolum apostolorum. quia in faciendo ipsum
quilibet posuit bolum suum. ut putatur
petrus Credo in deum patrem omnipotentem.
creatorem celi et terre. Andreas et in ihesum xpistum
filium eius unicum dominum nostrum. Jacobus. qui con
ceptus est de spiritu sancto natus ex maria virgine.
Johannes. passus sub poncio pilato crucifixus mortuus
et sepultus. Thomas. descendit ad infer
na tertia die resurrexit a mortuis. Jacobus minor.
Ascendit ad celos sedet ad dexteram dei patris omnipotentis.
philippus. Inde venturus iudicare vivos et mortuos.
bartholomeus. Credo in spiritum sanctum. Ma
theus Sanctam ecclesiam catholicam. Simon.
sanctorum communionem. remissionem peccatorum. Taddeus. i.
iudas. carnis resurrectionem. Mathias
vitam eternam amen. Composuerunt autem
hoc simbolum priusquam electus esset mathias
antequam dividerentur. unusquisque in sortem
predicationis sue. Ex hoc patet quod
non sunt aliqui articuli positi a paulo.
et barnaba. Non enim adhuc electi er
ant in apostolatum. Item ysidorus ethimologiarum. vi. g.

Ca. xix.

Simbolum per lingwam grecam signum
vel cognitio interpretatur. discensuri
enim apostoli ad evangelizandum in genti
bus. hoc sue predicationis signum vel in
dicium posuerunt. Continet autem
confessionem trinitatis. et unitatis. et

veritatem ecclesie. et omne xpistiani dog
matis sacramentum.

Simie nomen grecum est. i. pressis
naribus. Unde et simias dici
mus. quod suppressis naribus sint. et fa
cie feda. rugis turpiter follicanti
bus. alii simias latino sermone vocari
tas arbitrantur. eo quod multa in eis si
militudo rationis humane sentiatur. Sed
falsum est. hec eorum sagaces. nova luna
exultant. media et cava tristantur.
fetus quos amant ante se gestant.
neglecti circa matrem herent. har
gnia v. sunt. ex quibus circopitheci cau
das habent. Simia enim cum cauda est.
quam quidam clunam vocant. Spin
ge villose sunt. comis et mammis pro
minentibus. faciles ad feritatis ob
livionem. Cinocephali et ipsi simi
les simiis. Sed facie ad modum canis.
Unde et nuncupati sunt. Satiri fa
cie ad modum grata. et gesticulatis mo
tibus inquieti. Gallitrices pene a simiis toto
a ceteris distant. Sunt. n. in facie
producta barba et lata cauda. Item
dicit ysidorus. ethimologiarum. xij. Ca. ij. g.

Simila dicitur flos tenuissime
farine. qui et similago
dicitur. et pollen vel pollis. unde
supra. v. exponitur pollentia. et secundum

Hugucionem dicitur simila a simul.
Similitudo est cum secundum

aliquam speciem visam. ymago exprimitur. vel pingitur. vel fortur.
figura est cum impressione alicuius.
si ca ymago exprimitur. velud ex anulo effigies firmatur. aut si figulus
in argillam manum vultusque alicuius
exprimat. et fingendo figuram faciat. Ita dicit papias.

Simphonia vulgo appellatur
lignum cavum ex utraque parte
pelle extenta quam virgulis hic et inde musici feriunt. fit que in ea ex
concordia gravis et acuti suavissimus
Ca° viii. cantus. Ita dicit ysidorus ethimologiarum iii.
Ca° vi. Idem in eodem. Simphonia est modulationis temperamentum ex gravi et acuto concordantibus sonus. sive in voce. sive
in flatu. sive in pulsu. per hanc quippe
voces acutiores graviores que concordant. ita ut quisquis ab ea dissonuerit. sensum auditus offendat.
Cui contraria est diaphonia. id est voces discrepantes. et dissone. Item super illud
luce xv. audivit simphoniam
et chorum. dicit glossa. Simphonia
est collatio quorumcumque sonorum. chorus
vocum. Et dicitur simphonia a sin
quod est cum. et phonos quod est sonus. quasi
consonantia vel concordia sonorum.

Sinagoga grece. latine congregatio dicitur. quod proprie nomen iudeorum
populus tenuit. Ipsorum enim proprie
sinagoga dici solet. quamvis [illegible]
et ecclesia dicta sit. nostram vero apostoli quia
sinagogam dixerunt. sed sic ecclesiam.
sive discernendi causa. sive quod inter
congregationem unde sinagoga et
convocationem unde et ecclesia nomen accepit. distat aliquid. quia scilicet congregari et
pecora solent. quorum et greges proprie
dicimus. convocari autem magis est utentium ratione. sicut homines sunt. Ita dicit
ysidorus viii. a. et dicitur a sin quod est cum. Ca° i.
et goge quod est congregatio. vel congregare. papias dicit. quod sinagoga dicitur quasi conventus. vel congregatio. sive collatio. Vide. s. ubi exponitur ecclesia.

Sinapis dicitur quod est similis et napus.
eo quod folijs sit similis napo.
Unde ysidorus ethimologiarum xvii. ubi Ca° x.
agit de oleribus dicit sic. Sinapis
appellatur. eo quod sit folijs napo similis.
Item macer de viribus herbarum ait sic.
inter eas quas pitagoras laudaverat .R.
herbas. Asseritur primas laudem
tribuisse sinapi. Quarti ei gradus
est in vi sicca calidaque. Extrahit
humores viscosos extenuatque. Comburitque cutem. vis est sibi tanta calloris. Maior vis ei in semine dicitur esse. semine
Sensus exacuit. cibus eius commovet
alvum. Confringit lapides. urinam et menstrua purgat. et
sequitur mansum confortat stomachum

inspiria fecit. aversus serpentum trito si iungis acetum. Et siquis ponas tali medicamine curas. Exprimit sucus tenero de caule sinapis. Quem sucum mandens dentis tormina fugabit. Et dicit hugutio quod hoc sinapi indeclinabile invenitur pro semine illius herbe et pro confectione que fit ex illo.

Sincerus. ra. rum. et hic et hec sinceris et hoc re. in eodem sensu. idest sine cera. sine mollicie. sine flexibilitate. scilicet purus constans firmus. mundus sine viciis. Ita dicit hugutio. et componitur a sine et cera. et secundum hoc tamen sincerus quod sinceris producit penultimam. Unde oratius in fine secunde epistole. Sincerum nisi vas quodcumque infundis acessit. Item virgilius in moreto. Subsidit sincere foraminibus liquata. Emundata ceres. Et plinius pace signes huius per hos illius. Sincerus. ris. vel rus. capit. et quod notat. bene firmus. Constans. non fragilis non flexibilis neque mollis. Nec non et mundus purus quoque non viciosus. Item potest sinceris componi a sine et caries. quasi sine carie idest sine corruptione. et sic exponit glosa ad phil. i. sitis sinceres idest sine operibus corruptionis. et secundum hoc corripitur penultima. Unde illius. Sinceris a carie. Sed sinceris sine cera. Item gracismus. Res est sincera res sine qua quod pura. et cum prodis. sincere significat id. diversa tamen hec convenit ab origine. Nam quia hec caries illis est sine cera caput. Sic igitur patet quod sinceris produci vel corripi potest secundum diversas compositiones.

Sindon. sindonis. vocatur linteum amictorium feminarum quo humeri operiuntur. Ideo et anabolagium anabolagium. Ita dicit papias. Item ysidorus ethimologiarum. xix. ubi agit de palliis feminarum dicit sic. Anabolagium est amictorium lineum feminarum quo greci operiuntur. quod greci vel latini sindonem vocant. et corripit sindon hanc sillabam do in obliquis. Unde in aurora scribitur. Hic mundum corpus involvit sindone munda. et quis simpliciter posuit pro lineo panno.

Ca. xxvi.

Singillatim. i. singulariter. per singulas vices. separatim. Ita exponit papias. Secundum hug. sigillatim adverbium est discretivum. i. per singulos. per quo quidam dicunt sigillatim. sed male. Nam sigillatim. i. expresse dicitur a sigillo. las. quod est sigillum facere. vel sigillo designare. formare. claudere. Singillatim quasi singulatim dicitur a singulus. la. lum. quod

est unic' ul' uni'. S; i plali acci
pitur distributiue. ut singli co
medūt. i. sepatim quilz p se. u
n. 7 uni' p se.

Singulare etiam dr mono
machia qn tm un' pugt
ctra unū. sic dd pugnauit ↄ go
liam. Et dr monomachia. a mo
nos. qd e un. 7 machia qd e bellū.

Singultus scdm papiam.
dr suspiriū uisceru pulsꝰ.
ploratꝰ. gemitꝰ. tristicia. planctꝰ.
7 sbdit. singultꝰ ex stomacho fit.
aut ex frigore. aut ex frigido bibē
do. aut ex multo cibo. ul' potu. aut
ex pino. Scdm huguicōne. sin
gultꝰ est tractus hanelitꝰ cu dif
ficultate. 7 dr a singulcio. cis. qd
e trahe spm. 7 anhelitū cu diffi
cultate. 7 debet fac suspiriū. sin
gulciū. fac aut singltum. Un
singulto. tas. frequentatiuū. 7 sin
gultatim aduerbiū.

Sino. sinis. siui. ul' siui. sinere.
situ. tu. dr pmitte dimit
tere. Item sine dr finiri. ul' ter
minari. 7 cessare.

Sinopis. dis. color quidā e
rubeꝰ. Un a quibusdam ethi
mologizatr sic. Sinopis. q. san
guis nobil'. qz sanguineū hēt
Ca. xvij. colorem. Et dic ysido. ethiol. xix.

ubi agit de colorib'. Sinopis inuen
ta est pimū in ponto insula. Un
a sinope urbe ponti nom accep.
Sps eiꝰ tres. rubra. 7 minꝰ ru
bens. 7 it' has media.

Sinus dicitr a sino. nis. 7
signt multa. Sinus enī dr
collectio uestis. Un papias. Sinū
dms simlate uestis receptaclm.
Item sinꝰ dr natural' portꝰ exesu
fluctibz. Itē maiores recessus ma
ris. dnr sinꝰ. Itē sinus altaris di
cebatr. i quo ↄsumebantr ignes q
ponebantr sup altare. 7 i ista
signe accipitur. eze. xliii. c. et
a sinu dicitr sinosus. sa. sū. i. si
nibz plenus. 7 amplus. 7 dilata
tꝰ. 7 curuatꝰ. 7 sinuo. sinuas. i. am
pliare. curuare. plicare. qd cpo
insinuo. as. i. denunciare. qsi sinū
latentꝰ mitte. psuade. dissilare.
Ita dic huguī. Itē a sinu dr hi si
nū sini. s. uas i quo mulgetur. b.
Uisus. Implet mamma sinū la
tis qz coagula sinū.

Sinus abrahe. sic dic ma
gistr i hystor. locꝰ erat i
supiori margine inferni. qitam ab
bns luce. sine omi pena sensibili. in
quo erant aie pdestinator. usqz
ad descensū xpi ad inferos. qui
locus apt sui tranquillitate. sinꝰ

abrahe deus. ut sinu maris dica
mus q dicebatur abrahe. qr ipse fu
it prima uia credendi. Ipse enim pri
mus publice predicauit unum de
um tantum esse. Hunc tamen locum uacuum
iob tenebras et tedio expectandi di
cens. Straui lectulum meum
in tenebris.

Siquis .i. si aliquis dictio est
composita. sic ordinatur per pri
cianum. s. uel exponitur nequis.
unde iuuus idem positos. et habet similiter g
uem accentum sicut nequis

Sirena. ne. et hec siren. renis.
monstrum est marinum quod
dulcedine sui cantus nautas attra
hit ad loca periculosa et submergi fa
cit. Unde dicitur a siren quod est trac
tus. Ita dicit hugutio. In glossa autem
ysaie. xiii. dicitur sic. Sirene sunt animalia.
uel serpentes cristati et alati. uel ut
alii dicunt pisces marini in specie mu
lieri. Papias autem dicit sic. Sire
ne in ysaia demones aut dracon
es magni cristati pre ac uolan
tes a quibusdam putantur. Ysidorus ethi
Ca. iij. f. mol. xi. ubi agit de portentis di
cit sic. Sirenes tres fingunt fu
isse ex parte uirgines et ex parte uo
lucres. habentes alas et ungulas.
quarum una uoce. altera tibiis.
tertia lira canebant. que illectos
nauigantes sub cantu in naufra
gia trahebant. Secundum ueritatem
autem meretrices fuerunt. que quia transe
euntes ducebant ad egestatem.
his ficte sunt inferre naufragia.

Sirophenissa. dicta est mulier gen
tilis. chananea. Chana
nei enim quondam iudeam inco
luerunt. sed postea dispersi sunt. et ex
hac dispersione erat mulier ista ex
syris et phenicibus orta. Quam
tamen dicunt sirophenissam quia sic
phenissa esse erat quod cuius sic di
do fuit hoc nomine. uindicantes re
gionem mulieris et patriam. Ita dicit
magister in hystoria.

Sisto. sistis. caret preterito et
supino. sed accipit mutuo
a diuersis. secundum diuersas eius significationes.
est enim absolutum et transitiuum. quando
est absolutum. id est quod sto. uel ma
neo. i. cum prius item sto. et secundum
hoc accipit preteritum et supinum
a sto. et facit. sisto. steti. statum.
Quando uero est transitiuum. id est quod
statuo. ut iste sistit menia. i.
statuit. accipitur etiam pro firmare.
uel retinere. uel stabilire. Ut
sisto equum. Unde ouidius in libro fas
torum. Siste puer lacrimas pro
theus tua dampna leuabit. b
Item sistere dicitur representare. ut

ibi, ut sisterent cu͂ dn̄o. ⁊ scdm̃
hec est transitiuu͂. ⁊ accipit p̃ti
tu͂. ⁊ supinu͂. a statuo. ⁊ facit. sisto.
statui. statutu͂. ul' sus. Sisto fac .x.
statui. si tn̄ sea͂t. atq; statitum.
Qd̄ si sit neutrale steti. nullumq;
supinu͂. supplet p̃ptum. s; ḃn acti
mutuo. ut dc͂m e͂.
Sistru͂. p tuba. dr̄ a sisto. sistis.
sic dicit hugu͂. ul' aston. qd̄
est ling̃ egiptiaca dicit' sistrum
s; ysid. ethimol'. iii. dic sic. sistrm Ca° viij.
ab inuentrice. Isis enim regina egip
tiorum. id gen' inuenisse pbatur.
Iuuenal'. Isis ⁊ irato feriat x
mea lumina sistro. vn̄ ⁊ h' mu
lieres pcutiunt. q' inuentrix hui'
gen' mulier extitit. vn̄ ⁊ apd am
azonas. sistro ad bellu͂ feminaꝝ
exercitus uocabatur. ⁊ vn̄ ad ubi ysi
dori. q no sit tuba. s; est instrm
qd̄ pcussu͂ reddit sonu͂. sic cymbalu͂.
ul' timpanu͂.
Sitarcia. uas est repositori
um. sic saccus. ul' pera. vn̄
ysidor'. ethiol'. xx. v agit de ua Ca° ix.
sis repositoriis. sic ait. Sitarcie
nautaꝝ sunt. ab eo qd̄ sitae se.
sit appllatae. vn̄. i. re. pe. a. pe
nis deest i sitarciis nris. vide s.
v expo cistarcha.
Siclopes inuenies. s. v expo

nitur ciclopedes.
Situla est uas aquarium ⁊
dr̄ a sitio. sitis. vn̄ ysidor'
ethimol'. xx. Situla dc͂a est eo qd̄ Ca° vj.
sitientibus apta sit ad bibend. qd̄
uas greci cadu͂ uocant. Item situ
la genus est serpentis. De qua
qre. s. v exponitur dipsas.
Situs. ta. tu͂. i. positus a sino.
sinis. dr̄. Item h' situs. tus.
tui. dicit' representatio. ul' ordinatio.
ul' humor. ul' mod'. ul' natura. ul'
uetustas. ul' neglia ex uetusta
te. Ita dicit hugu͂.
Smaragdus gema est. eiu
nimis uiridis coloris. Om̄ia
herbas quoq; uirentes. frondes q;
exsuperat. Solo enim intuitu im
plet oculos. nec satiat. Sculpenti
bus quoq; gemas. nulla gratior
oculorum refectio. Infitiens circu͂
se uiriditate. repercussum aerem.
Ita dic papias ⁊ concordat cu͂ ysi
doro ethimol'. xvi. Vide ibi Ca° vij.
sup positos. v exponitur ab ysid'.
Item a smaragdus. di. dicitur
smaragdin'. na. nu͂. nom possess A
siuu͂. ⁊ pducit penultimam scdm
regulam psciani que scripta est
sup. v exponitur byssus. Inueni
tur ⁊ h' smaragdo hui'. dinis.
id qd̄ smaragdus. ⁊ in smarag

dimensa na. nu. Vn apo. iiii. b. hnt
miste biblie. et iris mita erat i c
cuitu ei silis visioni smaragdis.
alie hnt smaragdine. et tunc e n.
possessiuu.

Smigma. smigmatis qd qui
dam dnt migma. s; corrupte est
qdam unguentu. ul confectio ungue
ti saponis. ul aliarum rex boni odoris
Ita dic hugu. Vn dan. xiii. af
ferte m oleu. et smigmata. Tene
qd dic notula. s. posita. v exponit
migma. qr hugu contrarius s ipi.

Soboles dr progenies. filius ul
filia. Et dicit soboles a sb
oleo. les. qd est subcrescere. Vn
soboles. qi suboles. qr suboleat. i. sb
crescat. Ita dic hugu.

Sobrius. a. um. dr abstinens.
et dicit a se. et bria qd e me
sura. Vn dicitur sobrius. qi seb
us. i. secum hns briam. Vn hec so
brietas.

Socer. soceri. dr pr uxoris.
ul mariti. Vn h socrus. h socr.
dr mr uxoris. ul mariti. Et dr
socr a socio. cias. qr sociat genero
ul nurui. et e conv. Nomina ad co
sanguinitatem. et affinitatem p
tinentia inuenies. s. v. ex. ps. fr.
Grecismi ponit tales usus. Est
socr uxoris genitor. socrus geni
trix est. Ast uxor nati dr ge nu
rus. Vir gener e pre socii cui fi
lia nubit. dcs sic. ad augendu ge
nus huic sociatur.

Socius. pre est i periclo. col
lega. i officio. comes. i itine.
consors. in premio. sodalis in mensa.
ul i sede. qi sedalis. ysid. ethimo
log. x. dic qd socii dnr pre pericli.
aut opis societate. q. i una cu
liga. et i uno uestigio manentes.
et tunc dr socii. a soccus. socci. qd
est calciamentu comedor. ul dr
a sequor. qris. Inuenitur i soci.
socia. cui. Grecismi ponit tales ver
sus. Me comite uia. me sociu la
bor indicat ee. Me scola consorte
facit. et conuiuia sodalem. Comissio col
legam facit. et collacio comparem.

Societas dr pax. fed. et so
ciorum unitas.

Sol dr a solus. la. lu. eo qr
solus appareat. obscurita
tis fulgore suo sideribus. Vn sol cunctis
dr. q. solus lucens. Et sic dic
ysid. ethimol. iii. Sol oriens di Ca. xxix.
em facit. occidens noctem indu
cit. Nam dies est sol sup terras.
nox est sol sub terra. Ex ipso enim
sunt hore. ex ipso dies cum ascendit.
Ex ipso etiam nox cum occidit. ex
ipso menses. et anni numerantur.

ex ipso inassiduitatibus temporum fiunt.
qui uero per medium currit. maior
tate est. qui uero iuxta septemptri
onem sublimis attollitur. cui de
diuisores cultus loca uel tempora con
stituit. ne diu semper in eisdem moretur
locis. cotidiano tempore eius consumat
omnia. vnde diu ad superiora conscen
dit. ver temperat. Ubi autem ad sum
mitatem celi uenerit. fessus estiuos ac
cendit calores. descendens rursus
autumpno reddit temperiem. Ubi
uero ad inferiorem redit. circulum ex
glaciali compage. celi rigorem
nobis hybernis frigoris delinquit
et cetera. Grecalis ponit tales usus.
X. Dicitur hic titan. quia nos illuminat. at
sol: Quia solus celi super omnia sidera
lucet. Et quia res omnes illuminat.
hic sit apollo. Quod quia foco ple
nus sit. phebus dicitur inde. Aut et
phebus. quod sit nouus esse planet.
Solarium dicitur. q. solarii
um. eo quod soli et auris pa
tet. Ita dicit ysidorus. ethimologiarum. xv.
Ca. iij. Solers dicitur sapiens.
cautus. et componitur a so
lon quod est totum uel multum et ars.
artis. q. totus uel multus in arte.
et secundum hoc dicit huguitio. quod debet
scribi per unum .l. uel componitur
a sollicitus. ta. tum. et ars artis.

et tunc scribitur per duo .l. vnde
dicit ysidorus. ethimologiarum. x. Sollers dicitur
eo quod sit sollicitus in arte. et utilis.
Sollers enim apud antiquos dice
batur. qui erat in omni arte instruc
tus. et inde dicitur hec sollercia. i. solli
citudo. uigilantia. astucia. indu
stria. instantia. Ita dicit papias.
Solidare dicitur firmare. in
tegrare. vnde solidus. da. dum.
idest firmus. et hic solidus quoddam pon
dus. vnde ysidorus. ethimologiarum. xvi. Ca. xxviij.
ubi agit de ponderibus sic ait. So
lidus nuncupatur est quia uel ei decesse
uidetur. solidum enim greci integrum
dicebant. et totum ipse quoque nu
misma uocatur. pro eo quod nominibus prin
cipum effigiebusque signetur. ab ini
cio uero unum numisma. uni ar
gente erat
Solitarius. ria. rium. i. singu
laris. dicitur a solus. la. lum. Uel
heremite dicuntur. quia soli in heremi solitarii
toriis commorantur. Item solitari.
ria. rium. i. consuetus. dicitur a soleo. so
les. Item a solus dicitur hec solitudo.
idest solitaria mansio uel locus
carens frequentia hominum. desertus.
in quo nullus habitat. vnde dicitur soli
tudinarius. a. um. i. solitarius. uel
in solitudine commorans. uel ad so
litudinem pertinens. Item a soleo.

dr̄ hec solitudo .i. ꝯsuetudo. Jn
solitudiarꝭ .i. ꝯsuetudiari.

Solum dr̄ sedes .i. qua reges
sedent. ꝑpt̄ tutelam corpo
ris sui. sc̄dm quosdam a soliditā
te dc̄m. q. solidū. Sc̄dm alios q̄
sediū a sedendo. Jta dic̄ ẏsidor̄
ethimol. xx. Ca. xi.

Solum est om̄e qđ sustinet.
a soliditate dc̄m. Jta di
cit ẏsid. ethimol. xiiii. ubi agitur
Ca. viii. de montibꝫ. Jd. xi. ubi agit de ho
Ca. i. f. mine ⁊ ꝑtibꝰ eiꝰ. Solum ꝯ̄ inferior
ꝑs pedis dc̄m eo q̄ t̄re uestigia
imp̄mat. Sꝫ ⁊ solū dr̄ om̄e qđ s
tinet. q̄si solidū. Vn̄ ⁊ solū t̄ra.
q̄ cuncta sustineat. ⁊ solū pedis.
q̄ totam corꝑis molem portet.
Vn̄ in cōi symone de sc̄is int̄
pascha ⁊ pentec̄. dr̄ de uia uite.
At ubi dn̄s resurrexit. nota
facta solo attrita ē ꝑlimoꝝ ⁊ c̄.

Solūmodo .i. tm̄modo. ad
uerbium est ꝗntitatis.

Sollemnis dr̄ celeber. ul̄
festiuus. Vn̄ h̄ sollem
nitas .i. celebritas. ul̄ festiuitas.
⁊ hec sollemne. sollemnis. ꝑ eo
dem. Et nō. q̄ sollemne. ul̄ sol
lemnitas. dicitur a soleo. les. ⁊
annus. anni. qđ solet ēē singu
lis annis. ul̄ a solido .i. firmo. ut

mutari ob religionem nō debe
at. Jta dic̄ huguccio. ⁊ addit q̄
p̄dc̄a uocabula debeant scribi
ꝑ unū .l. ⁊ ꝑ duo .n. ⁊ nusq̄
ꝑ .m. ul̄ ꝑ .p. ut scribatur solen
nis. solennitas. h̄ aut̄ nō seruatur
cōiter ab omībꝫ ꝑpt̄ euphoniam.
⁊ ut ꝑma silla oñdatur ꝑduc
ta ꝑ ꝑonem. Si .n. ꝑ simplex
.l. scriberetur. posset putari qđ
ubiqꝫ corriperetur. sic in soleo ⁊ soli
do. Scribamꝰ g° secure ⁊ ꝑfirmiter
ꝑ duplex .l. absqꝫ .p.

Sollicito. tas. dr̄ ꝑsuadere.
ex suo loco remouere. q. ex
toto ⁊ multū citare ⁊ ꝯmouere.
Vn̄ sollicitus. ta. tū .i. curiosus
anxius. ul̄ ꝯmotus. ⁊ h̄ sollicitudo.
idest animi anxietas. curiositas.
⁊ componitur sollicito a solon quod
ē totū. ul̄ multū. ⁊ cito. tas. qđ
est frequentatiuū h̄ ubi cieo. cies.
qđ ē uocare. mouere. festinare ꝯgre
re. Vtrū aut̄ sollicito debeat
scribi ꝑ unū .l. sic ait huguc
cio dico qđ dixi .s. de sollemni
et sollemnitate.

Sopio. pis. piui. ul̄ piui.
sopire. pitū. tū. dr̄ facere
dormire. sedare. extinguere. t̄
minare. ꝯpescere. facere quiescere.
et est actiuū. Vn̄ ouidius me

methamorph. vii. b. peruigilem sic
est herbis sopire drachonem. et
inde sopitus. ta. tum. vnde ouidius inde.
Nullo cum murmure serpit. Sopi
tis siles. et c.

Sompnipigties: sopor e.
dormitio: sompnus. Que ui
det insompnus qui dormit sep
nia dicit.

Soporo. ras. pre. facere dor
mire. et ponitur cum sopore. et
inde soporatus. ta. tum. i. sopitus.

Sorbitio. a quo: sorbiuncula.
diminutiuum. dicitur sorbendi
actio. Item sorbiuncula dicitur
liquidus cibus. qui de facili deglu
titur. sic solet fieri de farina. et
dicitur sorbitio a sorbeo. bes. quod est
deuorare aliquid molle deglu
tire. ut oua mollia. Et nota quod sor
beo. bes. uel sorbo. sorbis. sorbui uel
sorpsi. et sorbiui. sorbitum. a sorpsi
uo sorptum debet fieri supinum. et pro
ea secundum. quorum neutrum adhuc
inueni in usu. i. sorbitum. uel sorptum.
Aliqui dicunt sorbiciecula. pro sorbi
ciuncula. et tunc est diminutiuum.
a sorbicies. ciei. quod est idem quod
sorbicio.

Sors quandoque dicitur coniectura. ut il
la uetula sic scit multa de sorte.
quandoque possessio. ut ierlim fuit in
sorte beniamin. quandoque temporis suc
cessio ut ibi. ut cum dies abscess
serit noctemque sors redierit.
quandoque capitale. ut quicquid accipi
tur ultra sortem usura est. quandoque
dicitur casus. ut in ouidio meth
morph. primus amor phebi. daph
ne peneia quem non. Sors ignara
dedit et c. Item sors dicitur fortuna uel
euentus rei. vnde lucanus in primo.
O misere sortis quando non in primum
nati. Tempora cannarum fuimus. Item
sors quandoque importat electionem. sed
quod dicitur. apostoli fecerunt sortem.
vnde uersus. Conicit. accipit tenet. sors
dat seriem capitale. Casum for
tunam. de multis eligit unum. Ita
distinguit magister matheus uin
docinensis. Alii uersus. Sors fa
tum. sors augurium. sors est capi
tale. Sorsque ministerium. successio
temporis est sors. hugutio dicit.
quod sors dicitur euentus. uel pars. uel for
tuna. uel responsum. uel oraculum. quod
in quibusdam locis dabantur per sor
tes responsa.

Sortior. tiris. dicitur per sor
tes diuinare. sibi mutuo
diuidere. adipisci. et dicitur a sors.
sortis. Sortitio. i. per sortes.

Sospes. sospitis. communis generis
est. et significat multa. que

.x. hitatur p hinc usum. Incolumis.
sospes. sanus. saluus quasi supstes.
Et componitur a se. et spes. spei.
qi secum hns spem.

Spado. eunuchus. castratus.
et dr a spadix. quod est pal
ma. h spadix. his. dicis. et h spa
dica his. ce. dr palma. Ita dic
hugw. ul dicitur spado a spata. i.
gladio. cum quo castrabatur.
ul dr spado. a pati. quod e passio
pposita. sz quia multum patitur cum
castratur. i alia signe ponit ysid
Ca° v°. i. xvij. ethimol. dicens ubi agit
de uite. Spadones sunt surculi fru
ge carentes ex ipsa appellatione quod
sunt inhabiles fructu. et sterilita
te affecti.

Spatula. spatule. dr arma et
stipe pecoris. quia lata et spe
ciosa sit. et est diminutiuum a spata.
Ca° vj°. sic ait ysid. ethimol. xviij. gla
dius ex utraque parte acutus. et sile
appellatur framea. et romphea. et
dicitur a pathn. grece quod est pati. lat.
et ponitur ibi. s. alij spatam la
tine autumant dictam. eo quod
spaciosa sit. i. lata et ampla.
Item secundum huguicionem spatu
le dicuntur rami. ul folia. ul fruc
tus palmarum. antequam apiatur
ad similitudinem ~~palme~~ spate. Sed
papias ait. Spatule. grece. delicie
latine. p folijs. ul ramis accipi
untur spatule i leuitico.

Specula. le. dr altus locus.
aptus ad circumspiciendum. sic
hnt custodes murorum. et uinearum.
et dr a specio. cis. quod e considerare.
sz no est i usu. s componitur. aspi
cio. conspicio. pspicio. et c. Et dic
huguicio. quia hec specular. et hec
speclare. dicitur locus altus. unde
quis speculari pot. unde et fe
nestra. et uehicula. de quibus spe
culantur. specularia dicuntur. Item
a specula. dicitur speculor. aris.
idest uidere. inspicere. inuestiga
re. explorare. de alto inspicere.

Speculum dr a specio. cis.
quod est considerare. quia ibi fe
mine speciem suam considerant. ul dr
a splendeo. des. quia reddit sple
dorem. h hetur ex ub ysid. ethi
mol. ~~xvij~~. xix. ubi agit de ornamentis. Ca° xix°.

Spelunca dicitur locus concau.
rupes concaua. ul fossa sub
terranea. Et dr a spelea grece quod
e spelunca latine. Et no quod spele
um. et spelea. spelunca. specus. et
antrum. id significant. Sed spe
leum. et antrum. greca sunt. Specus
uo. et spelunca. latina. Ita dic
huguicio.

Spera est manente diame
tro continua circa ipsum se
micirculi circumductio. Et dicitur spera
quasi circulus rotundus. Et dicitur ysi
Ca. xij. dorus in tercio ethimol. Spera ce
li est species quedam in rotundum forma
ta. cuius centrum terra est ex omni
bus partibus equaliter conclusa. Spera
ista ab oriente et occidente se
mel in die et nocte vertitur. et tanta
celeritate dicitur currere. ut nisi ad
versus precipitem eius cursum astra oc
currerent. que eam remorarentur.
mundi ruinam faceret. Item papi
as sic ait. Spera est mundi rotun
ditas. volubilitas. et quicquid
tale est ad volubilitatem. Spera
a grecis dicitur. sic pile. quibus ludunt
infantes. Unde hec sperula. dicitur
parva spera. parvus circulus. vel parva
rotunditas. Unde magister in hysto
riis describens candelabrum ait.
Precepit dominus fieri candelabrum.
ex auro purissimo ductile. tamen
iosephus fusile dicit. cuius hastile
basi infixum erat fixum. super
vestitum calamis aureis conque
geniculatis ad modum canne. Ubi
autem calamorum capita inter se iun
gebantur. capita habebant tume
tiam et iuncturam ad modum cyphi. qui
cupam dicimus. iungebantur.

tamquam duo cyphi erant in modum
nucis. et ex fundo cuiusque cyphi. pro
cedebant flores recurvi. quasi lilia.
et in ipso [illegible] fundo inter cyphum
et lilia. erat sperula volubilis.
sicut in capitibus columpnarum fuit
sperule volubiles.

Spes. spei. invenitur in plurali. ii.
machab. vii. g. Noli frus
tra extolli. vanis spebus. Unde
quidam versificator dixit ibi. hic
debet spebus. pro feri non spebus. Nec
te moveat quod dicitur in doctrinali.
Raro plurale dat quinta est. nisi
quinque. Res. pro. est quod dies. acies
facies. speciesque. progenies et man
nes. dic materiesque. Debuit enim
addere spes. Unde virgilius in. v. eneid.
heu miseri cives non hostem in
nimicaque castra. argivum vestras
spes uritis et cetera. Item oracius in libro
epistolarum. Quid non ebrietas desig
nat operta recludit. Spes iu
bet esse ratas. ad prelia trudit
inhermem. Sollicitis animis onus exi
mit. edocet artes. fecundi calices
quem non fecere disertum. Contractum quem
non in paupertate solutum.

Spicam de maturis fru
gibus abusive dicimus. Na
proprie spica est. cum per culmi folli
culum id est extremum tumorem ariste

adhuc tenues in modum spiculi emi
nent. Ita dicit ysid. ethimol. x
Ca. iij. vii. ubi agit de frumentis. Et dicitur
spica a specio. cis. quod est ostendere.
quia de stipula prosilit et apparet.
Et nota quod sagitte et breues lan
cee dicuntur spicula a spicarum similitu
dine. Item a spica dicitur spicatus. ta.
tum. i. spicas habens. uel spicis orna
tus. uel ex spicis compositus. Unde
unguentum spicatum dicitur in euangelio.
quia de spicis aromatum factum fuit.
Item spina dicitur a spica propter acu
tatem. Item spina sicut dicit ysid. xi.
Ca. i. ethimol. est iunctura dorsi. sic
dicta quia habet radiolos acutos.
Spiro. ras. dicitur uiue. spiritum du
cere. uel suspirare. uel flare.
uel olere. uel redolere. Unde hoc spi
ramen. uel hoc spiramentum. i. adi
tus. foramen. uel aliquid aliud. per
quod spiratur. Unde et spiracula dicuntur
omnia loca pestifera sunt. que greci uocant
purrina. uel archeotheca. et spiracu
la dicuntur loca quibus terra spiritum edit.
Ita dicit hugutio.
Spiritualis dicitur ad spiritum pertinens.
et per sincopam hic et hec spiritalis.
et hoc spiritale. licet uideantur idem signifi
care tamen differunt. quia spirituale
genaliter ad spiritum pertinet. siue bonum. siue.
malum. siue spiritualia dicuntur bona

que pertinent ad salutem. ad uitam
eternam
Spiritus dicitur flatus. uel angelus. uel
anima. et dicitur a spiro. ras. pris
cianus tamen uidetur uelle. quod a spiritu di
catur spiro. ras. Spiritus autem multi
pliciter dicitur. Spiritus enim quandoque dicitur anima. unde
mt. xxvii. f. Ihesus autem iterum cla
mans uoce magna emisit spiritum.
Quandoque dicitur ro. unde gal. v. Caro con
cupiscit aduersus spiritum. Quandoque dicitur
spiritualis intelligentia. unde ii. cor.
iii. b. littera occidit. spiritus autem ui
uificat. Quandoque respirandi actio.
unde ypocras. Si spiritus sequens sit.
significat dolorem et cetera. Et eccl. iii.
f. Similiter spirant omnia. Iumenti
unus spiritus est omnibus. Quandoque dicitur uen
tus. unde gen. viii. a. Adduxit
spiritum super terram et cetera. Quandoque dicitur ira.
uel indignatio. unde gen. vi. a. Non
permanebit spiritus meus in homine et cetera.
Quandoque dicitur superbia. unde eccl. x. b. eum
Si spiritus potestatem habentis ascend
it super te. locum tuum ne dimiseris.
Quandoque dicitur spiritus sanctus. unde mt. iiii. a.
Ductus est ihesus in desertum a spiritu.
Et nota quod michee. ii. f. super il
lum textum. s. utinam non essem
uir habens spiritum. dicit glo. ubique
in nouo et ueteri testamento. spiritus sine
additamento ponitur. in bona parte

accipitur. Quia spiritus dicitur homo. vnde
in psalmo dicitur de homine. Spiritus ua
dens. et non rediens. Quia id est
quod uita. Vnde iob. xvij. Spiritus meus
attenuabitur et cetera. Spiritus est anima uel
x. sensus spiritualis. Actio spirantis si
mul indignatio bilis. Est quoque tu
mor mentis lo uita quod spiritus alitur.
Angelus. et flatus spirituus quoque per aera
fluentus.

Spondeo. des. spospondi. spon
dere. sponsum. su. id est quod fideiu
bere. et tunc est neutrum. Vnde ysa.
xxxviij. ubi noue biblie habent.
Domine vim patior. responde pro me. et
hebrei. et hyeronymo habent. sponde pro
me. Item spondere. id est quod promit
tere. siue uelle. et tunc est actiuum.
Vnde hec sponsio. i. fideiussio. uel pro
missio. Item a spondeo hic sponsus.
Nam antiquorum usu tabularum matrimonii
cautiones sibi inuicem mittebant. in
quibus inuicem spondebant. se
inuicem consentire in iura matrimo
nii. et fideiussores dabant. Vnde
admissum est. ut sponsi dicerentur.
iurium a spondendo et sponsam si
ppe militer. Ceterum spondere uelle est.
sed sponsus. non quia promittitur. sed
quia spondet. et sponsores dat.
Ita dicit ysidorus. ethimologiarum. ix. ubi
Ca. viij. agit de coniugiis.

Sponsus sanguinum. tu michi
es. et dimisit eum postquam dixe
rat. Exo. iiij. c. Vbi dicit
augustinus. locus iste breuitate obscuri
us est. Vbi enim ait. tetigit pe
des eius. intelligendum. sanguis te
tigit pedes eius uel angeli. Vnde ita
ta ait uiro. Es ne michi uir san
guinum. i. an ex coniugio tuo. tan
scelus teneor facere. ut fundam
sanguinem filii mei. et recessit ipsa
ab eo. uel angelus. hebreus habet. et tetigit
tetigit pedes eius. i. sephora moysi
si indignans. eum preputium iecit ad
pedes moysi. et ait. gener sanguinum
num tu michi es. i. tu gener patris
mei. ideo factus es. ut esses michi.
idest ceterum mee. in filio ad san
guinem. i. ad mortem. uel sanguis
meus effusus est ad placandum ange
lum. qui tibi mortem minabatur. et
dimisit angelus moysen. quod in he
breo patet. Tamen hebrei habent
reliquerunt eum angelus. quia prius. s.
usque ad mortem arctabat. vide hy
storias.

Sponte. i. ultro. uel uolun
tarie. aduerbium est qualitatis.
et dicitur a spondeo. des. quod id significat.
quod uolo. uis. et ponitur quandoque loco
nominis. Vnde persius agens de pre
cipio. sic ait. Inuenitur loco

adubi[us]. nom[en] ut una. mult[um] flo-
q[uam] [et] p[ro]nom[en] siliter. eo illo [et] loco
coniunctionis. tam nom[en] q[uam] p[ro]nom[en]
q[ui]re. ido [et] adubiu[m] loco nominis. m-
mame. nonu[m] sponte sua [et] exige
tiu[m] [et] uelle tuu[m] [et] c[ui]us al[ter]m.
Sporta e[st] q[ue]dam gen[us] ua
sis uiminei. q[uo]d alio noie
corbis d[icitu]r. [et] dicit[ur] a scorto. fru
tice. un[de] i quibusdam locis tex
itur. uel d[icitu]r sportiviado. sporta.
q[uia] i ea necc[ess]aria deportantur. U[nde]
sportula. [et] sportella. ambo dimi
tiua. q[uo]d aut[em] d[icitu]r. i. R[eg]. ix. [et] spor
tulam no[n] hem[us]. exponendu[m] e[st]
i. argentu[m] i sportula.
Spuma a spuo. spuis dici
tur. q[uia] spuitur. i. ex[pu]i
tur. sordes eni[m] s[un]t uitare. Un[de]
[et] mustu[m] [et] ea que coquunt[ur] spu
ma purgant[ur]. Ita dicit Ysid.
Cā·xxi· ethimol. xiii. ubi agit de abis[so]
Spurcicia d[icitu]r imundi[cia] (ſo-
cia. uel feditas. [et] d[icitu]r a spur
cus. ca. cu[m]. q[uo]d e[st] turpis. fed[us] [et] i
mu[n]d[us]. [et] d[icitu]r spurc[us]. q[uasi] sputu[m] cre
ans. i. p[ro]uocans. uel q[ui] spuere
cogens. uel q[ui] sine puritate.
Spurius est qui de m[at]re no
bili [et] p[at]re ignobili nasci
tur. cui [con]trarius est noth[us]. Ite[m]
spuri[us] dicit[ur] p[at]re incerto. m[at]re ui

dua genit[us]. ut sit t[ame]n spurii fi
lius. q[uia] muliebrem naturam
ueteres spuriu[m] uocabant. h[oc] est
a seminis no[n] p[at]ris noie. eos de
[et] fauonios appellabant. q[uia] q[ua]si
alia fauonio sp[irit]u hausto [con]cipe
estimant[ur]. Un[de] [et] hij qui no[n] s[un]t
de limo legittimo m[at]rimonio
mi[n]em patri[s] q[uam] m[at]rem seq[ui]t[ur]. la
tine aut[em] spurij. q[uasi] ex[tra] purita
tem. i. imu[n]di d[icu]ntur. Ita dicit
Ysid. ethimol. ix. ubi agit Cā·v·
de affinitatis gradib[us]. Item
d[icitu]r spuri[us]. a. um. i. ignobil[is]. [et] de
generans. Un[de] Sap. iiij. b. Spu
ria uitulamina no[n] dabu[n]t ra
dices altas. i. degenerantia. [et] no[n]
naturalia. [et] h[ec] est l[itter]a rabini.
[et] antiquor[um]. [et] aug[ustinus]. in. ij. de doc ·li·
t[ri]na xp[ist]iana dicit. q[uod] meli[us] di
ceretur adulterine plantationes.
S[ed] nos possim[us] expone meli[us]
idest intelligiblius p[ro]p[ter] simpli
ces. Vide i F[ilius]. ubi exponit[ur]
uitulamen.
Squama est serpentiu[m] [et]
piscium. [et] lorice. Ubi Ysid.
ethimol. xviij. ub[i] agit de lo Cā·xiiij·
ricis sic ait. Squama e[st] lori
ca ferrea ex laminis fer[r]eis.
aut ereis [con]cathenata. i mo
dum sq[ua]me piscis. [et] ex ipso sp[l]e[ndore]

dere scismaticum et similitudine nu
cupata. Et dicitur scisma a scisleo.
les. quod est sordere. vel esse. vel fi
squalidum. vel asperum. vel splen
dere. Squama enim aspera est et sple
dida. Ita dicit huguccio.

Stacte dicitur gutta mirre ar
boris et ipsa mirra sic vo
catur. Ita dicit glosa super ge.
xxxvij. f. Et declinatur hec stac
te. hec. tes. Invenitur et stacten.
indeclinabile. Unde ysido. ethimol.
Ca° xiij. iiij. ubi agit de odoribus et unguen
tis. sic ait. Stacten est incensum
quod ex psillium manat. huguccio ex
pedit se breviter dicens. Stacten
ptulse est genus pretiose resine. In hyst.
super gen. xxxvij. dicitur quod stacten
id est quod mirra et est grecum nomen.

Stadium. viij. pars miliarij
est. constans ex passibus
centum. xxv. hoc primum herculem
statuisse dicunt. illoque spacio deter
minasse. quod ipse sub uno spiritu co
ncurisset. ac perinde stadium appellas
se. quod in fine respirasset. simul quod
stetisset. Ita dicit ysido. ethimol.
Ca° xvij. xv. ubi agit de itineribus. et dicitur
stadium a sto. stas. quia hercules
R. stetit. ut dictum est. Versus. Quin
que pedes passum faciunt. passus
quorum centum. xxv. stadium. sic
miliare decies. Octo facis stadia.
duplicatum dat tibi leucam. Mil
le constat ex octies centum. xxv.
et ita mille passus faciunt. viij.
stadia. id est unum miliarium. quod con
stat ex mille passibus. quod spacium
duplicatum dat tibi leucam. ysidorus
tamen ethimol. dicit quod leuua fini
tur passibus mille quingentis. sed
primum dicitur leuua. non leuca.

Stagnum dicitur lacus. ubi imen
sa aqua convenit. Et dicitur
stagnum ab eo quod aqua ibi stet. nec
discurrat. Ita dicit ysido. ethi
mol. xiij. Ca° xix.

Stamen. staminis. dicitur filum
tele. scilicet orditura. quia stam
tes solebant texere. et tela erec
ta solebat disponi sursum pen
dens a trabe. trama autem dici
tur filum ex transverso discurrens.
et dicitur trama eo quod recta via
transmittitur per stamen.

Stannum genus est metalli.
et secundum huguccionem dici
tur constanatos grece. quod est separans
et secernens. ysido. xvi ethimol.
xvi. dicit sic. Stanni ethimo Ca° xxij
logia apothorizon. id est separans et
secernens. Mixta enim et adul
terata inter se per ignem metal
la dissociat. et ab auro et argento

es plumbumque diſcutit. Alia
quoque metalla ab igne deffen
dit. et cum ſit natura eris fri
gidiſſima. ſi abſque ſtanno fue
rit. uritur et crematur. Stannum illi
tum eneis uaſis ſaporem facit gra
ciorem et compeſcit uirus erugi
nis. Specula etiam ex eo tempe
rantur. Ceruſſa quoque ex eo ſicut ex plum
bo conficitur. huc uſque ſunt uerba yſi
dori. Ceruſſa exponitur in .i. ubi
exponitur ſtibium. Item a ſtan
no dicitur ſtanneus. nea. neum. id eſt de ſta
no exiſtens. et ſtanno. nas. id eſt
V. ſtanno ornare et cetera. Verſus. Stagnis
aqua dat ſtagnum. ſpecies que metal
lica ſtannum. E. retinet primum
uult .n. geminare ſecundum.

Stater. ſtateris. quoddam pondus
eſt. ſcilicet medietas uncie. et
appendens aureos tres. Unde et
dicitur ſtater quia tribus ſolidis ſtet.
Unde uidetur componi ab ſto et ter.
Ita dicit huguitio. et ſumitur ab yſid.
Et corripit ſtater penultimam in
V. obliquis. Unde uerſus. Sepe minus
ſtatere leuis quartum ampla ſtatere.
hec et ſemuncia dicitur quia ſemis habet
de uncia. hec et ſemiſſis quia ponde
ris ſemiſſis eſt. id eſt ſemis aſſis.
Ca° xiiij. Ita dicit yſid. ethimol. xvi.
ubi agit de ponderibus.

Statera eſt pondus habens drag
mas .iiij. que ſunt ſcrupuli
duodecim et penſat ſolidos tres.
Item ſtatera dicitur trutina. ſcilicet pertica
ex tranſuerſo in libra poſita. ſic dicta
quia ex duabus lancibus et una in me
dio ſtilo pendeat et ſtet. Unde
a ſto. ſtas dicitur. Et ſtatera ſepe dicitur
totum illud inſtrumentum. Ita dicit hu
guitio. libra ſtatere ſtatera eni quod V.
pendet in illa. Trutina a truden
do dicitur lingua libre quia ſemper trudi
tur foras uel pertica tranſuerſalis quia tru
ditur ſurſum et deorſum. et per ipſam
ſtatera ponitur. Unde oratius in libro
ſermonum. Si uolet hac lege in V
trutina ponetur eadem.

Statio ſicut ait yſid. ethimol.
xviij. eſt locus ubi naues ad tem Ca° viij.
pus ſtant. Item ſtatio dicitur uita
iſta. quia hic ad tempus ſtamus. et
ſtatio dicitur ubi ſtat exercitus congrega
tus. Verſus de greciſmo. Eſt ſta V.
tio uita. ſtatio portus. ſtatiuumque.
Quicquid ſignificet. ſto caput
eius erit.

Statua. ſtatue. dicitur ymago
uel ſimulachrum. Et dici
tur a ſto. ſtas. uel a ſtatuo quia ſta
tum alicuius repreſentat. Unde
ſtatuarius. ria. rium. dicitur ad ſtatu
am pertinens. et hic ſtatuarius dicitur

qui faciat statuas. fusor ymagi
num. Quod autem quidam expon
unt. zach. xi. quod stater dicitur
pondus. unde statuarius dicitur pon
derator. approbet qui voluit. Nam
a state vel a stata non formatur
statuarius quia statarius. Item
hoc statuarium dicitur candela
cum qua cingitur statua vel est
citatur ecclesia vel altare. sicut di
cit huguicio.

Statura a stas stas dicitur stat
hominis s. magnitudo eius.
Item dicit huguicio post iactum
lapis in aquam. unde circuli fi
unt in aqua. redit ipse ad aquam.

Statuo. is. tui. tuere. sta
tutum. tu dicitur ordinare. cen
sere. fabricare. edificare. construe
re. ponere.

Stelle dicte eo quod fixe stant
semper in celo. nec cadunt.
Nam quod videmus stellas celo
quasi labi. non sunt stelle. sed igniculi
ab ethere lapsi. qui fiunt dum
ventus altiora petens ethereum
ignem secum trahit. qui tractu
tu suo imitatur stellas caden
tes. Nam stelle cadere non possunt.
Immobiles enim sunt. et cum ce
lo fixe feruntur. Ita dicit ysidorus
ethimol. iii. f. Quomodo autem ·/· Ca. xl.

differant astra et sydera et stelle.
in signa invenies. s. ubi expo
nitur astrum. Item dicit ysidorus in eodem li. Ca.
Stelle non habere proprium lumen. xxxix.
sed illuminari a sole dicuntur. sicut
et luna.

Stellio. onis. reptile est si
mile lacerte. unde ysidorus ethimol.
xii. ubi agit de serpentibus sic ait. ·/· Ca. iiij. f.
Stellio de colore inditum no
men habet. Est enim tergore
pictus. lucentibus guttis in modum
stellarum. De quo dicit ovidius
methamorph. v. f. Fugit anum ·o.
latebrasque petit aptumque colori. x
Nomen habet variis stellatum corpora
guttis. Hic scorpionibus ita contra
rius traditur. ut viso eo pavo
rem hiis afferat et torporem.
Ita dicit ysidorus. Et a stellione dicitur
stellionatus. ta. tum. i. varius. frau
dulentus. versipellis. malefactor. Et
hic stellionatus. tus. tui. i. male
factum. fraudulentia. versucia.

Stemma. atis. dicitur nobilitas.
vel ordo ymaginum nobli
um. vel honor. vel dignitas. vel
corona. vel ornamentum. Ita dicit
huguicio. Stemmata etiam dicuntur
ramusculi. quos faciunt in genea
logia cum gradus cognationum par
tiuntur. sic ille pater. ille avus.

emdat

ille avus

ille attauus ꝛc.

Sterno. nis. dicitur pacifi
care. ꝑniuire ĩsellare. obru
ere. ūsus. Sͤnitur equiuoce ma
re lect. assellus. ꝛ hostis.

Sͤnutato est. cum inflato
a pectore exsurgit. ꝗ ta
men aptos ad emanand poros
non ĩuenit. cerebrum tangit. ꝛ
congesta ꝑ nares exiens. totū
caput ꝑturbus concutit. Jta dic
gͤgorius in glo. sup. xli. iob.
Et dicitur a sͤnuto. tas. Et dͤ
huguicō ꝙ a sͤno. nis. dͤ hic
sͤnutus. ti. id est sͤnutato. ꝛ
a sͤnut. sͤnuto. tas. sͤnutum
facere.

Sterquilinium dͤ sterc.
ul locus stercore plen. et uidetur
componi a stercus. ꝛ liqueo li
ques. Jta dicit hugu. ꝛ ideli m
uidet. sͤquilinū componi a st
cus. ꝛ colo. colis. quod est hītare.
Vn̄ sͤquilinū dͤ. q. sͤcolinu
um. i. hitaclm stcoris. scilz fi
matium.

Stertere est. narib; dormien
do resonare. et declinat. sͤto. tis.
stertui. re. ꝛ caret supino. V
dic ꝑsciamus. A sͤtui. supinū n
sueui. n a situ.

Stibium dͤ unguentū. uel co
lor. nomine cerussa. quo mere
trices. ꝛ solute mlīes solent uti.
Jta dicit huguicō. Dicitur ꝗ
cerussa album minuū. quod fit s.
aceto in olla posito. tenues lami
ne plumbi. infra ipsam ollam s
pendūtur. ꝛ a sole bene cooꝑitur.
tūc ex vi aceti. quedam lanugo
alba ĩnascitur. que cerussa uoca
tur. licz aut stulte mlīes cerus
sa abutant. ualde medicinal e.
Vn̄ mac. de uirib herbar loqs
de ruta ait. Cerusse miscens oleo
nec nō ꝛ aceto. Jllius sucum
mirandum oficis unguen. Ad
repellend sacrum ꝗ dicimꝰ ig
nem. Secdm ysid. ethimol. xix.
vbi agit de colorib;. cerussa
fit hoc modo. Vase eni aceto
acrimo impleto. sarmēta animea
in eod uasculo collocabis. At sͤ
sarmēta tabulas plumbi tenu
issimas pones. deinde uas dili
gentissime claudes. illi mes. ꝙ
ne aliquid spiramīs inde ex
eat. post dies aut. xxx. uas
apitur. ꝛ distillatōne tablaꝝ
ĩnata cerussa ĩuenit. que ab
lata ꝛ arefcā teritur. atꝗ it
ium aceto ammixto ĩ pastill dīdi
tur. ꝛ in sole siccatur. Jtem
a stibio. dicit stibinus. na. num.

ad stibium ptinens. ul' stibii co
loris existens. qd ht colore stibii.

Stigma. matis. dr punctu.
signu. caract'. cicatrix. co
tura. ustio que fit calido fro.
B. Ita dicit hugu. Versus. Dico
genus. forma. sz maciam uoco
scema. Stigma qz cocturam sig
nat. dic scema figuram. Et si
ornatu dicas p scema notatu.

Stimul' dr aculeus. copunc
tio. molestato. Et inde
dicitur. hec stimula. hui'. le. qda
herba stimulor. & dr stimulus.
qsi stigulus. a stigo. qd e stimul'
aculeus. compuncto. incitato. Vn
stigo. gas. dicit stimulare. & i
stigo. gas. ualde stimulare. Qd
aut dicit istigare. q. i ictu age.
ethimolia e. Ita dic huguicio.

Stilla dr gutta. Distinxit
tam stilla & gutta. Vnde
Ca. xxi. ysid. ethimol'. xiii. vb agit de ab
ysso. sic ait. gutta est que stat.
stilla que cadit. hic stillicidiu
qsi stilla cadens. Stiria eni grece
lat. dicit gutta. inde fit diminuti
uum. ut dicat stilla. du autem
stat. aut pendet de tectis. ul' de
arboribz. q. glutinosa gutta e.
du ceciderit stilla est. & in stillo.
stillas. dicit guttare. ul' stillari

simunere. ul' fundere.

Stipo. pas. dr condensare. co
uallare. cuarte. congregare.
replere. pstrgere. conponere. fulcire.
Ita dicit huguicio.

Stipendiu dr lucrum. pci
um. fruct' laboris. & pprie
stipendiu dr qd datur militib'
solitarius p precio. & copoitur.
a stips. stipis qd est pond' grai.
ul' obolus. & pendo. dis. Vnde
ysid. ethiol'. xvi. vb agit de au Ca. xvii.
ro sic ait. Stipendiu a stipe
pendenda noiatum. antiqui
eni appendere pecuniam soliti er
ant magis q anumerare. si gnes h
ubi pendo. inuenies. & vb expo

nitur appendo.

Stipula. le. secdm huguu
cionem dr a stipo. pas. qz sti
pula facit culmu. & stipat. ul'
est diminutiuu a stipa. Est aut
stipa qda arbor ut dnt. sed
pt. dca a stipando. qz ex ea stipe
tur tecta. ysid aut ethimol'.
xvii. vb agit de frumentis sic ait. Ca. iii.
Stipule st folia. seu uagine q
bus culmi ambiuntur. atqz fulcit'.
ne pondere frugis curuet'. & dr
stipula qsi usta. ul' q. ustipula
ab usto collecta. eni messe urit'
pter culturam agri.

Stipulatio dicitur interrogatio petitiva adiuncta responsione promissiva. Ut dabis michi hoc: dabo. Et dicitur a stipulor aris, quod est interrogare vel querere. Et proprie quidem stipulari est interrogare et querere petitive cum responsione recta promissive. Ut si interrogans dicat: dabis michi equum? et interrogatus respondit: dabo. Hoc est stipulari. Et dicitur a stipulus la lum, quod est firmum. Ita dicit Huguccio. Sed secundum Ysidorum Ethimologiarum

Ca. xxiiii. V. ubi agit de instrumentis legalibus, stipulatio dicitur a stipula. Veteres enim quando aliquid promittebant stipulam tenentes frangebant. Quam iterum iungentes sponsiones suas agnoscebant.

Stirps pis a sto stas dicitur, scilicet radix trunci. Item stirps dicitur progenies, prosapia, origo, et est feminini generis. Unde stirpitus, id est radicitus, adverbium. Et stirpo pas dicitur stirpes auferre. Et componitur exstirpo pas, id est evellere, eradicare.

Stola dicitur matronale operimentum quod cooperto capite a dextro latere in levum mittitur. Ut ait

Ca. xxxv. Ysidorus Ethimologiarum xix. Et dicitur a stolon vel stolos quod est missio, quia supermittitur. Et est signum maritale dignitatis. Caput enim mulieris vir est. Unde et super caput mulieris est. Ita dicit Ysidorus. Et ponitur quandoque pro epilogio vel logion. Vide supra ubi exponitur ephot.

Ca. viii. Storax species est resine. Ita dicit Sterlinus genesis xliiii. Ysidorus autem Ethimologiarum xvii ubi agit de arboribus ~~arboribus~~ aromaticis sic: Storax est arbor Arabie et similis malo cidonii, cuius virgule iuxta canicule ortum cavatum lacrimam fluunt. Distillatio eius in terram cadens munda non est. Sed cum propria corticis scrobe fugatur. Illa autem que virgis et calamis inheserit munda est et alpida, dehinc fulva fit. Foliis clausa et ipsa est storax pinguis resinosa odoris iocundi, humecta et veluti mellitum liquorem emittens. Storax autem dicta quod sit gutta arboris profluens et congelata. Nam Greci stiriam guttam vocaverunt. Greci autem stirax, latine storace dicitur, quasi dicat Ysidorus, storax dicitur a stiria, quod est gutta, quia gutta est arboris stirucis. ---

Stragulum vestis est discolor, quod manu artificis diversa varietate distinguitur. Dicitur autem sic quod in stratu vel in iumentum aptum sit. De quo Salomon: Stragulatam. Sapientie ultimo.

Ca. xxvi.

uestem s[ib]i fecit. Ita dic[it] ysid.
i. xix. ethiol. et in papia scri
bitur eadem ubi. Item huguicio
dicit quod a sterno. nis. dicitur hoc stra
gulum uel hec stragula. uestis dis
color que torta dicitur. Et dicitur sic.
quia in stratu et amictu sit apta.
et inde dicitur stragulatus. ta. tum.
idest stragulo uel stragula or
natus. et stragulo. las. i. uariare.
Unde stragulata uestis. i. uariata.
uel uarietate texture distincta.
In hystoria autem super. iiii. R. viii.
dicitur sic. Stragulum est stra
torium quod lecto uel sedili supsterni
tur. et dicitur quod azael primum perfusum
aqua inposuit super benadab ad re
frigandum. hebrei habent expandit super
faciem stragulum. ut non azael sed
benedab hoc fecisse intelligatur. et
tamen mortuus est rex. et regnauit
azael pro eo. quidam tamen hoc expo
nunt de obsequio mortui. di
centes quod azael lauit mortuum
aqua. et expandit stragulum
super faciem ~~strag~~ mortui. Io
sephus plane dicit quod azael al
tera die infuso laqueo strangula
uit illum. ad hunc sensum quidam
literam illam. s. tulit stragulum
etc. ~~m~~ referunt. dicentes quod azael ue
stem madefactam posuit super fa
ciem eius. si clams refrigerationem.
sed statim effudit aquam super os eius ut
nec suffocaret eum.

Stramen. a sternendo dicitur.
quia ante alia sternitur. et in
lecto. quod et hoc stramentum dicitur. Item
stramentum equi dicitur insellatura. illud
scilicet quo equus sternitur. i. insellatur.
et similiter ~~i~~ illud quo ~~illud~~ lectus sternitur.
idest paratur. dicitur stramentum. siue
sint uestes siue aliud.

Stratores laguncularum
idest opositores. ye. xlviii. b.

Stratorium dicitur lecti
sternium. quod in lecto solet
sterni. Item stratorium dicitur insel
latura. Unde iosephus in primo annali
um. Rachel posuit ydola in stra
torio cameli. i. sub sella. in potest
ibi. pro sub.

Stratum. ti. et hic stratus.
tus. tui. in eadem significatione ac
cipiuntur pro lecto

Strideo. des. di. in preterito fa
cit. quod et strido. dis. tertie
coniugationis inuenitur. Ubi super
in sciam. Est autem stridere idem quod
fortiter sonare. dentes concutere.
frendere. et utrumque correptum, supra.

Strues. is. dicitur compositio. con
geries. collectio. acervus lig
norum. Et dicitur a struo. is. struxi.

v.

Strues. structu. qd est componere
edificare. ordinare. cumulare. Ita dic
hugu. Versus de gtismo. Congi
es tibi sit lapidu. glomatos fili.
lignoz pprie di ee strues. tn hi
ppxtates no sp suant.

Structo grco noie qdam ai
mal i silitudie auis pen
nas hnte uocat. tn de tra alti n
eleuat. oua fouere negligit. sed
pita tntm fotu pulius animat.
Vnde st ysid. ethimol. xij. vbi ag

Ca. vij.

de auib; et declinat. h structio. stru
cionis sic uidet p textu. iob. xx
xix. b. Sz scdm psciami masculi
nu gnus e. qui ait. In o. j. ancede
te. qn no st silbalia siue pticipialia
masclina st. vt hic stellio. gur
gulio. nich excipit. Dicam g q
hc relatiuu que refertur ad aue
iob. xxxix. b.

Studere. di optim dare in
care discipline. iuigilare.
et pprie studere est cu magna

animi

uoluntate vehement applicare ad ad
pficiend. Vn hoc studiu di. vehe
mens applicato ami cu magna
uoluntate ad aliquid pficiend.

Stupa canabi est. ul lini. t
scdm antiqs ortogpham.
stupa dici e. q ex ea rime nauiu
stipent. Vn et stipata res dicit. q

i uallib eam componuntur. Vnde
st ysid. ethimol. xix. vbi agit de

Ca. xxvij.

lanis. di stupa a stipo. pas. qd
expositu est sup.

Stuprum. di illicit coit
cum uirgine. Inde stu
pro. pras. qd componitur. constu
pro. pras. vide. s. vbi exponitur
adulter.

Subcinuci. di pnis sb cine
coctus et reusat. ipe est. et focaci
simple a foco. Ita dic ysidor ethi
mol. xx. Et declinatur subcinuci.

Ca. j. g.

. cia. cium. et silr focaci. a. u.

Subigo. igis. sic ait hugu.
qtuor ht signes. s. coge. i
pellere. acuere. suppone. ul subiu
gare. q. subtus agere. et inde sb
actus. ta. tu.

Subiugal di sb iugo posit. l
ad ponend sb iugo apt.
quasi domit. Et declinat. h et h
subiugal. et h. le. qd e iugo afflic
tus. sb iugo positus. q. domit.
Ita dic hugu.

Et cpo a sub.
et h et h iugal.
et h iugale.

Subiugare. di subicere. debel
lare. sb iugo pone. et cpo
nit a sb et iugo. gas. qd est ui
ge copulare. sb iugo pone.

Subnauigare. dicit clan
ter nauigare. latenter
nauigare.

Subnervare dicitur nervos
poplitum succidere. tunc equi
subnervantur cum nervi poplitum
succiduntur.
Subregulus dicitur qui prius
regulus. Regulus autem di
minutivum est a rege. vel secundum eta
tem. vel secundum regnum. Vide supra
ubi exponitur regulus.
Subsannare est rugato et
contracto seu distorto na
so irridere. Sanna enim est frunca
tio naris et os distortum cum vul
tu. Unde Persius. Disce sed ira cadat
naso rugosaque sanna etc. Et
inde dicitur sanno. nas. i. deridere. sed
non est in usu. sed componitur sub
sanno. nas.
Subtegmen. minus. dicitur
filum in navicula textoris.
ex transuso per telam discurrit.
Et dicitur a subtegendo. vel a subteren
do. quia sub stamine in tela teritur
et tegitur.
Subucula exponitur. ubi
exponitur linea stricta.
Subula a suo. suis. dicitur instru
mentum ferreum acutum cum
quo suitur calciamenta. Unde
versus. Dic instrumentum subu
lam sutoris acutum.
Suburbana sunt circum
iecta civitatis edificia. quasi sub
urbe. Ita dicit Ysidorus ethimologiarum.
xv. ubi agit de edificiis publicis. Ca° ij.
Succedo. dis. successi. dere.
dicitur subtus. vel post cedere.
Unde successores dicuntur qui lo
cum precedentium occupant. Item
succedere dicitur ꝑ pro⁹pe evenire.
Unde hic successus dicitur prosper eve
tus. componitur a sub et cedo. dis.
cessi. quod multa significat. Cedere enim
dicitur locum dare ut cedo tibi. Item
cedere. i. incedere ut cedo ad ecclesiam.
Item cedere. i. recedere ut cedo do
mum. Item cedere. i. contingere vel e
venire ut bene cedit tibi. et secundum
hoc ponitur impersonaliter. Unde cedo.
cedis. cecidi. aliud verbum est. et sig
nificat verberare vel incidere. Versus.
Cedo facit cessi. cecidi cedo.
cedo cecidi. Cedo facit cessum.
cedo casum. cedo quoque cesum.
Sudarium exponitur Ieronimus
sic. Corporis qui tegimur proprios
nos sudaria dicimus. Et sunt re
vera sic a viro suo dicta. Talibus in
sinuntur primus quia corpus humanum
dum. Ast ad quadrupedem sudaria pertinet. Suto caput quam
sudore sit unum caballi. Sudari
um etiam a sudando. facit quoque
sudorem extergimus a facie. Versus.

·v· Texta quibz tergo facie suda
ria dico. a sudo dcta. qz sic sudo
ribz uda. i. madida.

Sudes. sudis. dr palus. et dr
a suo. suis. qz sepes. q. cosu
ta sudibz uidet. eo qz sudes p ea
ex transuerso figant. Scdm hugu
cione dr sudes a sudo. da. dui. q
est mudo. et pur. eo qd sudes mu
dat et purificat ante qm i tra
figatur. Et no qz sudo. da. dui.
dicat seren. mudo. pur. Itē a
sus serenu dr sudu. qz uenit
post pluuia. et conponitur a sb
et udo. da. dui. qd est humid.
Vn dr sud. q. subud. sudes fe
minini gnis est. Vn ouid.
·O·xij· metheamorph. Qua iucta e
[illegible] humeris ceruix sude fi
dis obusta. Et dico cu hugu
cione q dr hi sudes i noiatiuo
singlri. Vn qui uoluit accep
tet illu u(er)siculu. hic sudis
excerelkit et c.

Suffectus. ta. tu. dr lo
co alteri sbstitut. Vn
ii. mach. iiij. f. Suffecto v
no ex comitibz suis andoni
co. et dr a sufficio. cis. qd e
sbrogare ul sbstituere. Itē suf
ficere. id est qd sbministrare ut
iste sufficit michi nccia. i.
sbministrat. Inuenit et suf
ficio. cis. i. satis e. et scdm hoc
qnqz iuenit (per)sonale. et unde
ij. re. xxiiij. f. ait dns angelo
pcutienti p(o)p(u)lm. Sufficit. nuc
cotine manu tua.

Suffoco. cas. i. sb fauce ca
pere. strangulare. et pdu
cit hanc sillam fo. ubiqz. sicut
dicit hugu. componitur eni a
sb et faux. cis. et sic dic. q p
foco. cas. qd est strangulare. p
stringere. q. fauces ab anteriori
cape. et stinge [illegible] pducit hac
sillam. fo. Idem dicit papias
i maiori tractatu. Inhibuit ·/·ouidi(us)
pfocent aiam noxia mella ui
ro. et hec mouet magistrum bene.
ut dicet qz suffoco tm ht me
diam pductam. qz compoitur
ex sub et faux. cis. et no ex sb
et focus. et dicit qd trutannu
cum est illud. Suffocat extin
guit. suffocat guttura strin
git. cui csencio. psertim cu
nullus nobil actor illam silla
bam corripuit. et pducta in
ueniat. ut i pdco exemplo.
Item mac de uirt herbaru
ubi agit de senecion. ita at.
potum prohibent qz suffocare
bibentem. quidam cfirmant.

40

236

p̃ter · sc̃i s̃p exponit in ea sig-
nificatione · qua ab omnib' concedi-
tur pduci. Vn̄ sup illud · xx-
· iiii · concupiscere te decuimus suffocat
illum · dicit interlinear' · i · stran-
gulant guttur mentis. Ite. Gg.
Omel' i · xvi · Suffocant enim q̃ importu-
nis cogitationib' suis guttur
mentis strangulant · auctores g'
~~sus~~ adinuentionib' suis inten-
pducit tes · uel p se actores fidedignos ·
quod impossibile est · uel tot actorita-
bus: quibz consentire non possunt · peni-
tus acquiescunt ·

Sugo · gis · xi · ge · quod fa-
cit puer qui lactet · et caret
supino · uel faciat sugtum · et est
neutrum cum suis compositis · et pon-
it hanc sillabam su · et delet seri
bi p unum · g · Dicit · n · priscian'
q · g · apud latinos nulli' sille
est finalis · h cum loco · b · uel · d · po-
nitur · in ad · uel sub · uel ob · compositione ·
Suggero · ut aggero · agger · oggannio ·

Suggero · gis · gessi · gerere ·
suggestum · tum · componitur
a sub et gero · gis · Et est sug-
gerere · id quod submittere · subtinere ·
subministrare · indicare · dare · suadere ·
qui latent consulere · et proprie causa
decipiendi · uel nocendi illi cui
fit suggestio · Accipitur tamen
quandoque in bono · Item suggestio ·
quandoque dicitur persuasio · uel consultatio · et
hic suggestus · tus · tui · id sug-
gestus · i dicitur tribunal · sedes
principis · quia multa ibi in aure
principi suggeruntur. Ita dicit
hugutio · Secundum usum dicaleriy ·
Intimat ad mentem sed sugge- x
ro spectat ad aurem ·

Suggillo · las · dicitur a sugge-
ro · ris · Et est suggillare ·
id quod suggerere · strangulare · condem-
nare · suffocare · gulam stringere ·
et tunc componitur suggillare · q ·
sub gulam capere · Signes iste su-
muntur de papia ·

Suillus · la · lum · i · porcinus ·
a sue dicitur · Nam hic et hec
sus · dicitur porcus a suo · is · quia
ei setis suuntur · Vel dicitur a subigo · igis ·
Vnde ysido · ethimol' · xii · circa prin- Oa · i · b ·
cipium sic ait · Sus dicitur eo quod
pascua subigat · i · terram subacta es-
cas querat · Quod autem sus sit communis
generis patet · Dicit enim ouidius
methamorph' · x · Setigeros quoque
sues oculos · alios quoque ferarum ·
Item oracius in · ii · epistola · Vixisset ca-
nis inmundus · et amica luto sus · Item
dicit papias · quod suilli sunt porci
marini · sic dicti quia dum escam que-
runt more suis terram sub aquis

fodiunt. Item situllus dicitur pro
situs diminutiuum a sue.

Sulphur: fomitum ignis est,
quod tamen sic ignem nutrit
ut grauissimum fetorem exalet.
Ca. i. S. et sic dicit ysidorus ethimologiarum xvi. a.
Sulphur uocatum est quia igne accen
ditur. ut enim ignis est. nam et vis
eius et in aquis feruentibus sentitur.
nec alia res facilius accenditur. et dis
tinguit ibi ysidorus iiii. genera sul
phuris. et componitur sulphur a so
lum quod est terra et ur quod est ig
nis. quasi solum ad ur. id est ad ignem
aptum. vel compositum a solum et pir quod
est ignis. quasi terra ignis quia cito
ignitur. id est accenditur.

Summa dicitur compendium
totum quantum breuitate com
prehendens. uel capitale. unde sum
mo. summas. id est summam facere uel summa
tim. id est strictim. leuiter. raptim.
preterea festinanter. et dicitur summa a
summum. ma. mum.

Supellex dicitur substantia uel facul
tas et omne instrumentum uel
ornamentum domus et declinatur hec
suppellex huius suppellectilis. unde ora
cius in principio quarte epistole. Iam du
dum splendor fortune et tua mutat sup
pellex. Et est eteroclitum in genere
X plurali enim dicimus hec suppellecti

comprehende. uel collige. unde summa
tim id est breuiter. secundum hugutio.
sed papias dicit summatim.

lia. unde in doctrinali scribitur. Dicimus
altilia si plurale sit altilis una.
Consilium quod non sit declinandum sup
pellex. Et dicit priscianus quod an
tiqui dicebant hec suppellectilis.
Et forte illud mouit papiam
ad dicendum suppellectiles facul
tates. Item secundum papiam dicitur
hec suppellectile. unde dicit supellectile dicitur omne instrumentum et or
namentum domus cuius ablatiuum est
singularem scilicet suppellectili in pluralis
quod biblus inuenies. Nam nomina
tiuus suppellex uel suppellectilis
secundum antiquos tamen in e facit ab
latiuum scilicet suppellectile. Debet au
tem lector attendere quod suppellecti
li in ablatiuo cum sit neutrum non potest
coniungi quia non neutris additur unus.
Suppellectile vero coniungitur femi
ninis. Dicitur autem suppellex a
suppleo. ples. quia supplet defec
tum domus.

Suppadultus. ta. tum. dicitur sup
excretus. unde in cor. vii.
Si. appellatur uirgo suppadulta que
excreuit ultra etatem pubertatis.
Vide supra in expositione adoleo. les. et
patebit diuatio.

Supbus dicitur a sup. unde ysidorus
ethimologiarum x. Superbus dictus quia
supra uult uideri quam est. Qui enim

uult supgredi qd est superbus et inde dicitur superbia et superbio. bis. Qz aut dicitur superbire quasi supra se ire. ethimologia est non compo. Unde erravit qui dixit in uersibus suppositis ubi exponitur ambire. non enim componitur a super et eo. Dicit enim priscianus ubi agit de uerbis quarte coniugationis ambio. ab eo compositum solum mutauit penultimam e in i. cum non dicatur superbeo. superbio non est compositum ab eo is.

Superhumerale exponitur supra ubi exponitur ephot. cum aliis indumentis sacerdotalibus.

Superliminare dicitur superius limen. quod ex transuerso ponitur super hostium. et componitur a super et liminare quod est idem quod limen.

Superstitio est uiciosa religio. superflua aut super instituta obseruatio. Unde et superstitiosus dicitur falsus religiosus aut ydolorum cultor. Ita dicit papias et concordat cum ysido. ethimol. uiii. ubi agit de heresi. et addit ysidorus idem. Alii dicunt superstitionem a superstitibus i. a senibus qui multis annis superstites per etatem delirant et errant superstitione quadam. nescientes que uetera colant. aut que ueterum ignari adsciscant. lucretius aut superstitionem dicit superstantium rerum idest celestium et diuinorum que super nos stant. Ita dicit ysidorus. hugutio dicit quod superstito. superstitas. superstiti. titum. dicitur superesse superfluere. Unde hec et hic superstes et hec superstitio i. dampnum. uel uana et superflua religio. et obseruatio. uel cultura ydolorum.

Supplantare dicitur sub planta ponere. decipere. proprie per plantam. quod fit cum latenter plantam ex transuerso iacimus inter plantas alterius. Unde gen. xxvii. f. iuste uocatum est nomen eius iacob. supplantauit. n. alia uice. me. en

Supplex dicitur qui supplicat. uel dampnatus est. supplex. | una quia supplicat et dampnat. sed maledicit.
est. uide in supplicio.

Supplicium i. supplicatio. a supplicando dicitur. mos enim erat antiquitus. ut de rebus supplicum i. dampnatorum donaria in templa deorum amplarentur. et ideo supplicia ponuntur pro supplicationibus. Unde supplicium proprie dicitur cum quis ita dampnatur. ut bona eius consecrentur. et in publicum ad opus templorum uel fisci redigantur. Ita dicit hugutio. et totum accepit de ysido. ethimol. v. — Ca. xxvii.

Ca. iii.

Suppuitare. dr̄ latent̄. ul'
post. ul' pum putare. ul'
minare.
Sura. sure. dr̄ pterior ps
tibie. s. musculus tibiar.
et dicit̄ a suo. sus. qr̄ sur. et
unit tibiam femori. ⁊ sepe po
nitur p tibia. ut. xv. iudicu.
pcussit eos plaga grandi. ita ut
stupentes suram femori sup po
itpretu nerent. Ita aut̄. hyr̄. ē. pcus
sit alienigenas sampson. ti
biā sup femur. qđ ad sorem
sensu reducit̄. i. tam mira
bilit̄. ut stupentes tibiā uni
pedis. sup femur alterius pon
ent. tum qr̄ tibiis seđ mū ⁊
sup femur sedentē. quidā ex
ponūt sic. pcussit tibiā sup
femur. i. pedites. pt̄ sedentē
i equo. Ita dicit magr̄ i hyst.
Surripio. pis. dr̄ latent̄
rape. sbtrahere. furari.
Item p slo suggere ponitur. am.
v. b. ū dr̄. et pncipes. ⁊ satrape
surripuerunt regi ⁊c.
Susurro. ras. dicit̄ mur
murare. i aure alic᷒ ad
latent̄ dicē. ⁊ ē ūbum fictiū
Ca. n. de sono locutōnis dcm̄. susur
rat nō in facie alic᷒. s; i aure
loquit̄. de altero detrahendo.

Unde hic susurro. huꝰ susur
ronis. dicitur murmurator. bi ℏ
linguis. ⁊ hoc susurrium. ⁊ su ⁊ susur. ru
surrus. ri. rū. i. murmuris. minator.
susurrare neutrū est.
Taberna scđm hugu
tionē. dicitur domū
cula. in qua primus ⁊
uinum et carnes cocte uendū
tur. Et dicitur a tabul᷒. que i
metricibꝫ sbstituuntur. ysidor᷒
aut̄ ethimol. xv. ū agit de edi Ca. ij.
ficiis publicis. i fine dicit. ta
bne uocabant̄ edicule plebeor᷒.
pue ⁊ simplices ī uias. qribꝫ
ī tabul᷒ clause. vn̄ ⁊ tabnarii.
qđ ibi solebant osedere. ace
aut̄ tabne. q ex tabul᷒ erant
ostructe. que nūc. ⁊ si nō sperant.
nomē tn̄ pstinū retinent.
Tabnacla. tentoria sunt
militum. quibꝫ i itine
solis ardores. tempestates q;
ymbrium. frigoris q; iuri
as uitant. dcā aut̄ tabna uitāt.
cula. q cortine distente fu
nibꝫ. tabul᷒ ~~ms~~ inēstanti
bus appendentur. que ten
toria sustinent. ul scđm hu
guiconem. tabnaclm dicit̄
a tabna. que domꝰ est. nō na
tural᷒. s; ad tempꝰ durans. q

—ıı f

238

usq; res uendunt᷑. Sic ꝛ tab̾nacu
lum nō est firma domus. s; huc
illucq; mutatur. ꝛ cū tāsmigrā
te migrat.
Tabnaclm erat dom̾ dicata.
q̄drata ꝛ oblōga trib̾ clau
sa pietib; aquilonari. meridiona
li. occidentali. sib̾ patebat ītroi
tus ab oriente. ut sole oriente
radijs eı̾ illustraret᷑. tabnacu
lum hoc ī duas ptes erat diuisū.
posterior ps ad occidentē decem
cubitis ptendebat᷑. ꝛ ita quadrā
tum erat ī longū ꝛ in latū ꝛ ī
altū. x. cubitoꝝ. ꝛ h̾ ps adıtū
dicebatur. ul̾ scm̄ scī. ul̾ scuariū
scuarij. ul̾ scā scōꝝ. antior ps ad
orientem. xx. cubitis ptende
batur. que cōmunis erat sacer
dotib̾. ꝛ h̾ dicebatur scm̄. ul̾ scī.
ul̾ scuariū. respcu hui̾. posterior di
cebatur scm̄ scī. q. scm̄ ꝯsequti
uū scī. ~~i. sancti scō~~ ut dr̄ scm̄ scī.
ul̾ scm̄ scī. i. sancti scō. ut dr̄
dn̄s dn̄oꝝ. rex regū. Erat ꝰ
ī interiori scuario archa cū hijs.
q̄ in ea reposita dicunt᷑. ꝛ cū hi
is q̄ erant eis supposita. In an
tiori xō candelabrium ad aus
trum. mēsa ad aquilonē. In
medio aut᷑ uelū. i. nō longe
ab adito altare aureū. Tectū
tabnacli nō ꝙ eminatum. sed
planū ad mod palestine. fuit.
ꝗtuor operimētis aptatū ꝛ ē. sicut
dr̄ in hystoꝛ. sup exod. ꝛ mul
ta alia ponūtur ibi de taber
naclo. unde glō. ad hebr̄. ix. c.
sic uide. ꝗ. ū exponitur altare.
ꝛ ū exponit᷑ archa.
Tabeo. bes. bui. bere. dr̄
putrere. liq̄fieri. defice.
languere. Vn̄ hec tabes. huı̾.
tabis. i. putredo. ualitudo. In
uenit᷑ etiam tabi. tabo. diypto
te forme ī eod̄ sēu. tabeo. neu
trū ē. ꝛ caret supino. Vn̄ ta
besco. scis. īchoatiuū.
Tabita. hebrice. dorchas.
grece. damula. ul̾ caprea
latine. Sup marchū dicit᷑ ꝙ
tabita interpretat᷑ puella. Vn̄
tabitacuū interptatur. puella
surge. et hēt tabita mediā
productam. · Tabitacumi.
Tabula. a teneo. tenes. dr̄
mensa. ꝙ teneꝫ cibaria. Sz ꝓ̄pe
mensa pprīu est. tabula di
uitum. q. tenabula. eo ꝙ te
neat bolos ciborū ꝛ scutula ꝛ
uasa diuisa. Item tablā dici
tur alea. ī qua ludit᷑. Item
tabula dicit᷑ latū lignū. la
tus asser. ꝛ ī istis signib; dr̄

a teneo. ul' d' tabula a tego. q.
tegula. Item tabule dicu frag
menta nauiu. Item a tabula d'
tablat'. ta. tu. i. tabul' ornatu.
et tabulat'. tus. tu. et hec tabla
tu. i. eo signe. s. paries ex tabul'.
ul' edificiu compactus tabul' fcm.

Thalam' grece cubiclm. ul' co
iugal' lect' latine. ul' camra
sponsi et sponse. ul' d' a thalamo e
duce. qui cu romulo et aliis sa
binam quitatem nobile rapuit. et
pmisit e oraculo ea deberi ei. et
qr felices st ille nuptie istitut'
e ut i omib' nuptiis thalami
nom iuetur. ul' dicit' thalamus.
a thelem grece. qd latine d' volupta.
Ista dic hugu.

Talaris. dicit' ad talos pti
nens. ul' ptingens.

Talentu q'dam pond' est.
qd sumu ee phibet'. In g
cis. Nam nich e calco min' n'
talento mai'. Est. n. talentu
triplex: minus. mediu. et su
mu. min' e. l. lib'. medium
lxx. duaru. Sumu: centu. xx.
constat. Vbi sc' ysid. ethimol.
xvi. v agit de pondib'. Ca. xxiiij.

Tallos dicu vasa olfcoria
ee. iuxta mod turtiu fci
cum quib' i ppius festiuita
tib' offerebant. quor silitudo hac
tenus i quibusdam locis habetur. Ita
scribit' in glo. ii. machab. xiiij. c.

Talpa aial quodam est ad silitu
dinem muris. de q ysidor'
ethimol'. xii. v agit de minu Ca. iij.
tis alib'. talpa dca q sit dampnata
nata ppetua cecitate et tenebris.
Est. n. absq oculi' semp tram fo
dit et humu egerit. et radices
sbt' frugib' comedit.

Tametsi. i. quamuis. adusatia
coniuctio e. et cop'. a tam et si.

Tapeta dca q pedib' pma
sterniant'. q. stratpedia. et
declinatur hoc tapetu. hui'. ti.
Et no q d' hoc tapete h'. tis. et
hi tapes h'. petis. i eod sensu. Vn
ouidi' methm. xiii. d. Regia v
tecta petunt pictis q tapeti
bus altis et c. Inuenitur i hec ta
peta h'. te. Vn uirgili' eneid.
viii. c. Arma q' creatas q sil' v
pulchris q tapetas.

Tharsis scdm iosephum ci
uitas est cilicie scdm qd i
palipomenon legit'. hoc est in
die. hebrei vo putant mare.
gnalit' tharsis uocari. Ita scri
bit' i glo ione. i. a. et e indecluna
bile. et acuit ultima sillaba. Ite
tharsis fuit quida de gne iapheth.

vn̄ ⁊ ciuitas ei⁹ dcā fuit tharsis.
Tartar⁹ dr̄ inferiorum loc⁹
profundissim⁹. vn̄ ds̄ ne
minem extrahit. ⁊ dr̄ a tarta
riȝe grece qd̄ ē horrere ul' treme
re. illic enī fletus ⁊ stridor denti
um. Ita dic̄ ysid. ethimol. x
Ca° ix iiii. g. ⁊ est ethoclitū ī gn̄e.
In singlari enī dr̄ h̄ tartarus.
⁊ plr̄ h̄ tartara. rorū. In doc
trinali ponitur iste uersus diff
erential'. Tartar⁹ ater hēt plale
x ra. yrinaq; dant rū. qz h̄ tar
tarū dr̄ fex uini.
Thau hebrica lr̄a ē. et ē
ultima ī hebraico alpha
beto. ⁊ interptatur signū. l' sbt.
ul' ꝯsūmato. ul' ꝯsūmauit.
Taxo. as. dr̄ noīare. dic
ꝯsimare. licitari. īpone
p̄ciū rei q̄ uendit̄. vn̄ h̄
taxato. ii. esdre. viii. b. Oīa
sine taxatōne. i. sine q̄ntita
tis determinatōne.
Teca. tece. grece. repositio
est latine. s. repositoriū.
ubi reponitur aliquid. ul' dica
tur teca a tego. gis. eo q' aliq̄
receptū tegat. ⁊ tūc ponitur
.e. lr̄a p .g. ples tn̄ grco noīe
tecam uocari asserūt. q' ibi
reponat̄ aliquid. Vn̄ ⁊ bibli
oteca librorū repositio dr̄. Ita
dic̄ papias. Sz. ii. esd. x. b. ū
scribitur. Ionathas aūt filius
ezeli. ⁊ ozias. tecam susceꝑūt.
scdm h̄. teca uidetur signare ꝯ
missionē. ul' fctam positionem.
seu statutū. qz oīa que ordia
uerant posuerūt ī arbitrio isto
rum. aliqui tn̄ dn̄t. q' ī ē fla
lr̄a. qd̄ uidet̄ p alia tr̄slonez.
ī q̄ dr̄. ⁊ p̄t decretū h̄. ionath
as filius aseli. ⁊ ozias fili⁹ thecu
nis susceꝑūt h̄. ⁊ mosollam⁹
⁊ leuis. ⁊ sabatheus ꝯsensūt
eis. ⁊ ista in uior lr̄a uidetur.
⁊ credo. q' uicio scptorū posit̄
tecam. ubi deberet poni fili⁹
thecuus.
Theatrum est spectaclm̄.
ubicumq; fiat. semicircli for
mā h̄ns. ī quo stantes oms
īspiciunt. cui⁹ forma p̄mū ro
tunda erat. sic̄ amphiteatr̄. s;
postea ex medio amphiteatr̄. the
atrū fcm est. sic a spectaclo noīa
tū. ⁊ dr̄ a theoro. as. qd̄ idē ē qd̄
uidere. ul' ꝯsiderare. Oz aūt dr̄ the
atrū. q. theos atriū. nō ꝯue
nit theatro scdm suā acceptiō
nem. dicit enī ysidor⁹ ethimol'.
xviii. Itē theatrū ⁊ p̄stibulū. Ca° xlii.
eo q' p̄t ludos exactos. meretres

ubi p(er)stiterent.
Thebet .i. ianuari(us). Vide s(upra). ubi exponitur adar. cum
alijs mensib(us).
Tela p(er) longitudi(n)e stam
inis d(ic)ta a telon q(uo)d e(st) lo(n)gu(m).
Theloneu(m) d(icitu)r ubi merces naui
um (et) nauticor(um) emolume(n)ta
redduntur. ibi eni(m) uectigal(is) exac
tor sedet. reb(us) p(re)cium impositu
rus. (et) uoce a mercatorib(us) rogitans.
Ca. ij. g. — Ita dic(it) ysid. ethimol. xv. ubi
agit de edificiis publicis. Sed
s(ecundu)m hugucione(m). telon grece latine
d(icitu)r tributu(m). Vn(de) hoc theloneu(m):
dicit(ur) tributu(m). (et) p(ro)p(ri)e q(uo)d de mercib(us)
marinis. cetera litus accipit(ur). Vn(de)
(et) theloneu(m) d(icitu)r locus ub(i) colligit(ur).
l(ue)l exigit(ur). Vn(de) hic thelonari(us) d(icitu)r
ille qui exigit tributu(m) ibi. Et he
lonari(us). a. um. ad theloneu(m) p(er)
tinens d(icitu)r. Versus de accentu ip
sius. q(uo)n(iam) cenoph(e)a lego V tropheA.
mausolea — ul(e)l thelonea fore no(min)a testor a
thea .i. grecA. ul(e)l sic. Dico cenoph(e)
um mausoleu(m)q(ue) thol tropheu(m).
Ac theloneu(m) morem sectat(ur) athe
um .i. grecum. q(uo)n(iam) scribit(ur) ceno
pheum. tunc d(e)riuatur a ceno. ut
dem — sup(ra) e(st). (et) p(ro)ducit p(ri)mam sillaba(m).
Vn(de) iuuenal(is). ij. b. ut testudi
neo t(ibi) lectule cenopheo (et) c(etera).

Telum a telon q(uo)d est lo(n)gu(m).
dicatur. quicq(ui)d longe ia
ci potest. q(ua)nq(ua)m abusiue dica
tur gladius telu(m). p(ro)p(ri)e aut(em) telu(m).
a longitudi(n)e d(ic)tu(m). Ita dic(it) ysid.
ethimol. xviij. It(em) dicit. q(uod) lapis — Ca. viij. g.
qui longe iacit(ur). telu(m) d(icitu)r.
Tellus dicit(ur) t(er)ra fructifi
ca tollendo d(ic)ta. q(ui)a fruct(us)
eius tollunt(ur). ul(e)l q(ui)a fruct(us) ei(us) nos
tollant .i. nutriant. ul(e)l q(ui)a nos tol
lit .i. portat. (et) sustinet. Vide
sup(ra) ubi expo(nitur) arida. Et no(ta) q(uod)
tellus i(n) singl(ar)i t(antu)m nu(mer)o i(n)uenit(ur).
Tempestas d(icitu)r. q(uasi) temp(or)is pe
stis. (et) componitur a temp(us)
(et) pestis. Item tempestas qu(ando)
ponitur p(ro) tempore. (et) tunc dicit(ur)
tempestas. q(uasi) temp(or)is stat(us). et h(oc)
e(st) q(uo)d dicit ysid. xiij. ethimol. ub(i) — Ca. xiij.
agit de uentis. tempestas s(ecundu)m
aut p(ro) tempore d(icitu)r. sic ubiq(ue) histo
riographi solent. d(icitu)r d(icitu)r ea te(m)
pestate. aut statu celi. q(ui)a mag
nitudi(n)e sui dieb(us) m(u)ltis oritur.
Vno aut(em) t(em)p(o)re autumpnali q(ue)
imp(ro)p(ri)e fiunt tempestates. q(uon)i(am) n(on)
plena e(st) estas. nec plena hiemps.
Vn(de) mediu(m) (et) (con)fine utriusq(ue) te(m)
poris ex coniunctione (con)t(ra)rior(um) effi — aeru
ciunt tempestate(m). Vide s(upra). ubi
exponitur p(ro)cella.

240

Temporaneum dicitur permatu
rum. unde ysa. xxviii. quasi
temporaneum ante maturitatem
autumpni. Interlinearis. malum pre
maturum vel aliquid huiusmodi. Item contempora
neus. neum dicitur ad tempus pertinens. vel in
tempore vivens. vide sub ubi exponi
tur serotinus.

Tempus. sed languitum tem.
dicitur a tepeo. pes. quod est ce.
vel fieri calidum. id est non calere. vel non
frigere. et dicitur tempus a tependo. quia tepe
re. et temperetur vicissim humore.
siccitate. calore. et frigore. vide
supra ubi expo. autumpnus. et invenies
de. iiii. temporibus anni. Et dicitur tempus mul
tipliciter. Dicitur enim spacium sive mo
ra in qua vivimus. ut annus mensis.
Item dicitur tempus aer. vel qualitas aeris.
unde dicitur tempus pulchrum est. nubilo
sum tempus est. Item tempus dicitur coemp
tio rerum. sed quando dicitur. carum tempus est. id est
facilis rerum coemptio. Item tempus dicitur
oportunitas faciendi aliquid. ut omni ne
gocio tempus est. id est oportunitas. vel
tempus est comedendi. id est opor tu
num est ut comedatur. Item tempus dicitur
accidens verbi. scilicet modus significandi. Item
tempus est quedam pars capitis. de qua dicit ysi
dorus ethimologiarum. xi. tempora sunt quia calva
rie dextera levaque subiacent. que ideo sic (Ca. i.)
nuncupantur. quia moventur. tempora quia
mobilitate. quia tempora quibusdam in
tervallis mutantur. quasi dicitur tempus a tem
poris. Et dicit hugutio. non quia qui (dr)
dam ydiote pro illa parte capitis que
fuerunt dicere tempus pro tempora. quod sine du
bio non est. hoc etiam patet per textum
tum psalterii. ubi dicitur. Et requiem tem
poribus meis. donec inveniam locum domino.
et exponit glossa pro illa parte capitis
dicens. A requie temporum sompnus
venit ad oculos. quia donec dormiunt.
tempora conservari incipiunt. et cum se
serint sed conservari tempora iam immineat
sompnus. Item contrarium ponit talis versus.
pertinet ad quem tempus dimissio rerum. (v.)
Significatur per id pars pertinet faciei. ac
pro parte tamen plurimi dicere quidam. tem
pus. quod tamen docent perivle
refuto.

Templum componitur a tec
tum. et amplus. pla. plum. unde te
plum dicitur. quasi tectum amplum. de quo
dicit ysidorus ethimologiarum. xv. Templum (Ca. iiii.)
nomen est generale. pro locis enim quibusdam
magnis antiqui dicebant tem
pla. et templa dicta. quasi tecta am
pla. sed et locus designatur ad orientem.
a contemplatione templum dicebatur.
cuius partes. iiii. erant. Antica
ad ortum. postica ad occasum. sinistra
ad septemptrionem. dextra ad meri
diem spectans et cetera. Quod autem dicitur te

plurima. a theos. quod est deus. et platea. qui
platea ethimologia est. Nota usus dif
ferentiales quos ponit gratius. Dicitur a templor templum quia non habet R.
usus. Quod contemplari debemus in
hoc loca tamen. Sunt a delendo. vel
diluo dicitur delubrum. Namque predictum
in his anno enima tolli. a fundo
firmum dicitur. vel quia fundum est. hic
per delictis. sive per antifrasim. aut
a fame. quia apperent ibi sepe ma
ligna. vide. supra. ubi expositio contem
Temere. i. presumptuose. Temere plari
fruitur. sine consilio. sine causa. Stulte.
Unde hec temeritas. i. presumptio. vi
olentia. fatuitas. et temari. a. vi.
i. presumptuosus. fatuus. audax. qui
audet audentia et non audentia. et
temero. ras. i. corrumpere. violare.
Item a temere dicitur hoc temetum. i. for
te vinum. quia sepe facit hominem te
mere agere. vel temetum. quia tenens
mentem dicitur. Versus de grecismo. Quo R.
natum vite sit vinum dicitur inde. Di
cite merum quia nil sit aque sed impe
tum. bachus quia fure faciat. te
metum quia forte. et componitur
temulentum cum lentus quod est plenum.
et dicitur temulentus. ta. tum. qui temeto
plenus. sicut est ebrius.
Tenticula. le. et hec tendicula
id significant. Sic enim vocan
tur insidie. vel instrumenta que tendunt
avibus. vel leporibus. vel aliis alibi ca
piendis. Et dicuntur a tendo. dis. te i. dicitur hugo. et non
tendi. tendere. tensum. vel tentum dicitur quia tedo. tedis.
Item tendimus archum. et vi
neam. et brachia.
Tenebre dicuntur quia teneant um
bras. Nil autem sunt tenebre.
Sed ipsa lucis absentia. tenebre di
cuntur. sicut silentium. non aliqua res est.
Sed ubi sonus non est. silentium dicitur.
Sic tenebre non aliquid sunt. Sed ubi lux non
est. tenebre sunt. Ita dicit ysidorus. ethi
mologiarum. xiii. ubi agit de archu et nu Ca. xi.
bium effectibus. In hystoria autem super principium.
geni. i. Et tenebre erant super fa
ciem abyssi. dicitur sic. tenebre nil aliud
sunt. quam absentia lucis. obscuritas
autem quedam aeris aliquo carta est. et
dicta tenebre. Unde in cathalogo
canticorum dictum est. benedicite
lux et tenebre domino.
Teraphin exponitur in textu
iud. xvii. c. ubi dicitur. fecit eph
oth atque teraphin. i. vestem sacer
dotalem. et ydola. Sed super osee. iii.
c. dicit iheronimus. teraphim dicuntur
figure et simulachra. quod hic intelligimus
cherubin. et seraphin. vel alia ad
templi ornamenta.
Terebintus. sicut dicitur in glosa. gen.
xliii. c. arbor est cuius resina

uocatur aliter. Item ysid. ethi
Ca. vij. d. mol. xvij. dic sic. terebintus ar
bor grecum nomen generans resina.
resinarum omnium prestantiorem.
Teres. teretis. dicitur longus et ro
tundus. sic hasta. unde gentil
inus. Dicitur hasta teres ex parte
potiusque rotunda. et dicitur a tero. ris.
et est omnis generis. secundum priscianum
licet huguitio et doctrinale dicant ipsum
esse communis. et semper ponitur simpliciter pro rotundo.
Teristrum. palliolum est quo
usque hodie arabie et meso
potamie mulieres uelantur. Ita dicit
Ca. xxv. g. ysid. ethimol. xix. ubi agit de pal
liis feminarum. papias dicit quod te
ristrum est genus uestimenti quod quidam
nos palliolum dicimus. Item in glo.
gen. xxxviij. dicitur quod teristrum erat ve
lamen quo utebantur palestine mulli
eres. Alii dicunt quod teristrum uesti
erat tenuis. hec uela que delicate
mulieres portant in capitibus suis.
et dicitur a teron quod est estas. quasi uestis
estiualis.
Testa quasi tosta. dicitur a torreo. tor
res. quod infra exponitur. et dicitur
Ca. iiij. ysid. ethimol. xx. ubi agit de ua
sis escariis. quia argilla excocta
testa uocabulum suscepit. quia dum
mollis esset efficitur testa. Item testa
communiter appellatur olla. uel quecumque
ex creta et argillosa terra coquitur.
unde et quandam similitudinem dicitur
testa capitis.
Testamentum uocatum quod nisi
testator mortuus fuerit. nec
confirmari potest. nec sciri quid in
eo scriptum sit. quia clausum et obsignatum
est. et inde dictum est testamentum quia non ualet
nisi post testatoris monumentum. unde
ad heb. ix. testamentum in mortuis con
firmatur. Ita dicit ysid. ethimol. v. — Ca. xxiiij.
circa principium. et subdit idem. testa
mentum in scripturis sacris non solum dicitur.
quod non ualet nisi testatoribus mortu
is. sed omne placitum et pactum tes
tamentum uocabant. ysid. ibidem. tes
tamentum iuris ciuilis est. v. testi
um signis signatum. subscriptione
firmatum. Testamentum iuris pretori
est. vij. testium signatum signis.
Dicitur autem testamentum a testor. aris.
quod est testamentum facere. testificari.
testimonium dare. coniurare. uel iura
re. uel in testem adducere. uel rogare.
Ita dicit huguitio. secundum diuersas ac
ceptiones. ubi potest testamentum diuer
simode accipi.
Testiculi per diminutionem a
testibus dicti. quorum numerus
incipit a duobus. Ita dicit ysid.
ethimol. x. uel dicuntur testiculi quia
marem esse testantur eum qui habet
testiculos.

Thesaurus dicitur locus ubi re
ponitur aurum uel pecunia. ip
sum aurum depositum. Et dicitur
a thesis. quod est positio. et aurum.
quasi auri positio uel aurum repo
situm.

Tetragramaton est nomen domini
ineffabile. iiii. litterarum. ioth. heth.
uau. he. unde dicitur a tetras. quod est
quatuor. et grama. quod est littera. et expo
nit glosa. exo. xxviii. sic. he. iste.
ioth. principium. heth. passionis.
uau. uite. et totum sonat. Iste prin
cipium passionis uite. quia xpistus est
principium uite quam adam amiserat quam
reparauit sua passione. Vide. supra.
ubi exponitur alla.

Tetrarcha dicitur princeps super qua
tuor uel super. iiii. partem regni.
unde graecismus. Qui quartam partem reg
ni tenet ille tetrarcha est. at dominus
super. iiii. est id idem. Et dicitur a tetras.
quod est. iiii. et archos. quod est princeps.
ysidorus autem ethimologiarum. ix. ubi agit
de regnis sic ait. Tetrarche sunt.
quartam partem regni tenentes.
qualis fuit apud iudeam philippus.

Tetricus. ca. um. est. ui
de in ter. ubi exponitur tricare.

Texo. is. texui. ere. textum.
ubi est quod ad telam pertinet.
et quia ponitur pro componere. ordinare.

et construere. unde hec textura. re.
et hic. et hec textilis. et hoc. le. id est con
signe. id est quod facile texitur. et hec
textrina. et hoc textrinum. id est locus
in quo texitur. Inuenitur etiam
textrinus. na. num. unde thob. ii. legitur
de anna. que ibat ad textrinum opus
cotidie. Item a texo. hic textor.
et hec textrix.

Tiara grecum nomen est. et est
genus pillioli uel pillei.
Ita dicit in textu. dan. iii. Exod.
xxviii. dicit glosa. Tiara que cidaris.
et mitra uocatur. caput tegebat.
et ornabat pontificis. Et nota.
quod tiara producit mediam sillabam.
unde ouidius methamorphoseos. xi. libro. Tem
pora purpureis temptat tiaris. uiolare
unde uirgilius in. vi. eneidos. more
dantem priscis sceptrum quam sacer quam ti
aras. Item graecismus. pilleus est iuuenum.
peregrinatum quam galerus. Pilleus ac
mitra sunt nobilium quam tiara. for
te propter ubi papias dicit sic qui
ait. tiara genus est pilliorum apud
persas. Tiara pilleus est siue capi
tis ornamentum. quod persarum re
ges habent.

Tibia. i. crus. dicitur a tubin. quod
est iuncus. propter longitudi
nem. Ita dicit hugo. sed ysidorus ethi
mologiarum. xi. dicit sic. tibie uocate Ca. i. d.

qui tubo sunt enim et longitudine et
specie similes. Item tibia est musicum in
strumentum de quo ysidorus ethimologiarum iii. a. Ca. vij.
tibias excogitatas in frigia fer
unt. et has diu funerib(us) tantum adhi
bitas mox et sacris gentilium. tibias
autem appellatas putant. quod primum
de cervinis tibiis cruribusque hinulo
rum fierent. deinde per abusionem
ceptas vocari. et que non de cruri
bus ossibus vel cervi. hic et tibicen qui
tibia canit.

Tignarius dicitur qui tectoria tig
nis inducit. id est architec
tor. Vel a sicut proprie. et dicitur a tignum.
tigni. Dicuntur autem tigna. ipsa laq
uearia. vel ligna que ipsis laquearibus il
laqueantur. et dicuntur tigna. a tego. gis.
vel a tegula. Ita dicit huguicio. In
tellige quod ligna illa que ascendunt
directe ad cacumen edificii et
totum tectum supportant. tigna
dicuntur.

Tigris vocata est propter vo
lucrem fugam. Ita enim
nominant perse et medi et greci sagit
tam. Est autem bestia variis distinc
ta maculis virtute et velocitate
mirabilis. ex cuius nomine flumen ti
gris appellatur. quia is rapidissi
mus sit omnium fluviorum. has ma
gis hircania gignit. Ita dicit

ysidorus ethimologiarum xii. Et nota quod bes Ca. ij. a.
tia declinatur. hec tigris huius tigris.
vel tigridis. pro fluvio autem declina
tur hic tigris huius tigris. de quo dicit
ysidorus in xiii. ethimologiarum. Tigris flu Ca. xxij. b.
vius mesopotamie. de paradiso ex
oriens. et pergens contra assyrios. et
post multos circuitus in mare ru
brum influens. vocatur est hoc nomine.
propter velocitatem instar bestie tigridis.
nimia pernicitate currentis.

Thimiama erat quedam com
positio diversarum specierum quam
sacerdos in altari thimiamatis
adolebat. de qua dicitur exo. xxx. c.
Sume tibi aromata stacten et o
nicam. galbanum boni odoris et
thus lucidissimum equalis ponderis
erunt omnia. Facies quoque thimia
ma et cetera. Et exponit magister in
hystoriis dicens. onica fertur
ostreola parvula. suave redolens.
magnitudine humani unguis.
unde et onica dicitur quia onix grece
unguis dicitur. Stacte est gummi
quod defluit de mirra. quod et mir
ra dicitur. galbanum vero succus est fe
rule. et nascitur in syria optimum
cartilaginosum. scilicet et mirrum ligno
sum. ferula vero in gargano nas
citur. cuius succus vilior est. Thus
vero lucidissimum optimum. quod mas

ciilum dr. qr instar humanites
ticuli rotundu est. & libanu a
libano monte arabie. i quo nas
citur arbor thuris. ad acrius qn
titatem pplexo rumine. & quia
dns phibuit talem cpo(n)em fi
eri i usus hoim. inde est q i ecclia
no dat odor thuris bndci sponso
sponse. Inde & est q oblato thu
re bndco sup altare si descedat
thuribulu ad clicos i choro. ul ad
laicos. aliud thus sine bndcone
apponendu est & homib offerendu.
Ca. xij. Ysid. i. iiij. ethimol. ubi agit de
odoribz agit ait sic. Thimiama
lingua gca uocat eo q sit odo
rabile. Un dr a thimo flore q
odorem reddit. Nam hoc thimu
herba quam odorifera dr. & th
thim. flos ei. qui ualde redolz.
Thimiamata dicebant ua
sa i quibz thimiama ser
uabatur. Et dr thimiaterium a
thimiama & tion qd est stare.
qi uas i quo stabat thimiama.
ul dnt thimiamateria. uasa. i q
bz tunde spes. ex quib cficit
thimiama. & tc dnt thimi
amatia a thimiama & teto tis.
Thina ligna de quib sa
lomon gradus fecit in do
mo dni. icognita sunt ligna.

recia prioribz uidoz. Ita dicit
papias. & scribit p. n. & cu sim
plici .i. s; sup illd .iii. Re. x. c. At
tulit ex ophir ligna thina. di
cit glosa i p utbilia. spinosa. in
silitudiem albe spine. thina ro
tunda st. & candida. Itē. ii. pa
lip. ix. d. sup illd. Attulerunt de
de ophir auru & ligna thina. dr
glo. h rotunda & qi spinea. s; mul
to candidiora & ualde fulgentia.
Timpanu quoddam istrum
tu est musicu. pellis. ul co ·8·
rium ligno ex una pte exten
sum. Et dr a timio. nis. qr tin
nit. i. resonat. ul dr a timon qd e
mediu. Est. n. media ps simphonie.
i silitudiem cribri & uirga pcuti
tur. Ita dic hug. & sumit ab ysid
ethimol. iii. & ide dr h timpanis Ca. viij.
tria que canit i timpano. q &
timpanotria dr.
Tinea est uestimitor uer
mis. sic dca eo qd teneat.
& eo usqz isideat q erodat. ide &
ptinax. qd i eandem rem ydesp
tidem urgeat. Vbi s ysid ethi
mol. xii. Ca. v.
Tintinabulu de sono uoc.
nom het. sic plausus ma
nuu a strdore uulnar.
Thyphonicus. uent. sed alia

transsionem· dr̄ uent̄ tempestuū. Et dicit̄ thyphonic· a tiphos qđ est inflatō. id dr̄ euroaquilo qui· s̄. expoitur ī loco suo.

Tipsana sic dic̄ glō· u· R· xvij· dr̄ ordeū siccatū dr̄ ordeum siccatū· pila tunsū decorticatū· ⁊ fit inde cib̄ apt̄ carentibȝ dentib̄· ⁊ alexandꝰ neq̄ꝫ s̄ ait· Cortice nudata tipsanas ordea dicas optime facit ꝓducens penl'tiam. Vn̄ orac' ī sermonibȝ· Tu cessas age dū sume hec tipsanariū orize· Iste ūsus sic̄ scibit boni ḡmatica scandit̄. ac si eēt lr̄a tal'· Tu cessas age dū sume h̄ tisanar orize· V̄n pȝ q̄ media ꝓducit̄· ⁊ dr̄ tipsana· a tipso· qđ ē pcutere· q̄ ꝑcutit̄ ī pila· q̄ū decorticat̄.

Typus dicit̄ figura· ul' si militudo· Vn̄· u· R· xij· s̄· Tradux̄it eos ī typo latium. glō· tradux̄it cultros ꝑ eos ī typo· i· ī silitudīe· eo modo q̄ tn̄ ducitur ꝑ lat̄es adhuc teneros ut formet̄· hugu aut̄ dic̄ sic· Typ' dr̄ figa· ul' for· l' stat̄· ⁊ typ' q̄dam herba ē· que ī aqua nascitur· ⁊ ab aqua īflat̄· Vn̄ et ambitiosoꝝ hoim ⁊ s̄ placentiū tumor ⁊ sꝑbia typus dr̄. Item ab illa herba· frigide febres dicunt̄· Vn̄ typicus· ca· cū· i· figuratiu'. et ī typica febris dicit̄· q̄ñ quidā ꝑiodicā· ꝑiodicas febres appllant ꝑhici· cotidianā· t̄cianas· ⁊ q̄rtanas. que nō cōtinue. s; ītꝑollate affligūt· ⁊ dr̄r sic· a peri· qđ ē circū· ⁊ odos· qđ ē uia· q̄ cū intꝑollatōne circueunt. dicitur

Tirannꝰ dr̄ rex fortis· q̄ olim tiranni· ⁊ reges nullā h̄ebant dr̄am· ⁊ tūc dr̄ a tiro· qđ est fortis· Vn̄ fortes reges tiranni uocabant̄· s; postea accidit tirannos uocari ꝑessiōs· ⁊ ꝓbos reges· ⁊ tūc dr̄r tiranni· a tiro· qđ est angtiā· q̄ angustiant· ⁊ cruciant suos· Ita dic̄ huguicō·

Tiro· onis· dr̄ nouꝰ miles· ul' nouit̄ ad miliciam el'cus· ⁊ dr̄ a tiro· qđ est fortis· ul' angtia· q̄ fortis solȝ ad hoc officiū eligi· ul' q̄ ad acquirendā ꝓbitatem· multū se angtiant.

Tirsus· nom̄ est cōpositū· a t̄ra ⁊ sursū· Vn̄ papias· tirsus est gn̄alr̄ oīm herbarū· ul' olerum medꝰ frutex· sic dcūs· qđ a t̄ra sursū ostenditur

ꝯscendat. Item tirsus est genꝰ
cimbali. i. mod' fenestre q̄ dē fac
tū. qđ ab utraq; manu tenetur.
⁊ tam apiendo q̄ᵐ claudendo so
nat. tirsus ē dicit' baculꝰ. ul' ra
mus quo utuntur i sacrificiis.

Titan grece dr̄ sol. Elucidari
eo interpretat' illuminans. quia
sol terram illuīat. Vn̄ dr̄ ti
tanes quidam ui fortissimi. q̄i
mūd' illuīantes sua ꝓbitate. l'
dr̄ a tito. qđ est ultio. Vn̄ pa
pias. titanes quosdam i gcia f'
unt fuisse robustos ⁊ excellē
tes uibz. quos fīnt fabule ab
irata q̄ dōs terra ad eiꝰ ultōnem
creatos. ⁊ a ioue superati fluminibꝫ
interiit. Inuenitur ē titan inde
clinabile. p eisdem. Vn̄ iudith.
xvi. b. Nec filii titan peusse
runt eum.

Titio id est qđ torris. et
dicit' a torreo. res. qđ tor
ro uide. ꝑ. v. expō torris.

Titulus ē breuis annota
tio eoꝝ. qui diffusiꝰ i seq̄
ti ope ꝯtinent'. Et dicit' a titan
qđ est sol. ul' illuminans. qꝛ titulus
illuminat. q̄i totū opꝰ seq̄ns. l'
dr̄ a tito liuio qui prim' librū
p distinctōnes dist. ⁊ singul' ti suum
tulū suū apposuit. ul' dr̄ titulus.

a tota figura sic facta. c. que oli
i frontibꝫ dampnatoꝝ īprimeba
tur. Vn̄ quidam ait. O mul
tū ante alias īfelix lra theta. hec
enī telū p mediū. qđ ē signum
mortis. sic aut' p illā figurā reo
debet' homo noscibil'. Sic p ti
tulū cognoscit' lib. Titulus ē
dr̄ q̄dam nota breuitatis. que dic
tōnibꝫ apponit'. qui ap' grecos apa
nusima. i. superioꝝ tract' dicit'.
Item titulus dr̄ inscriptō. ul' sig
nū laudis ⁊ honoris. ul' laus. qꝛ
olim i ymaginibꝫ laudes nobliū
ba intitulant'. Oīa ista inuenies fere
i diriuatōnibꝫ huguicōnis. papi
as dic' qꝛ titulꝰ dr̄ significatō. sig
nū. ul' indiciū manuū scriptura.
⁊ inde titulo. las. i. titulo designare.
ul' titulū apponere.

Tolero. ras. dicit' susti
nere. pati. sufferre. Vn̄
uerbalia. ⁊ debet scribi ⁊ pferri.
p simplex. l. Vn̄ ouidi metha
morph. ix. c. Tantū erat ut pꝰ V
sers actorem dire tanti. Pondꝰ
is ee ioue n̄ tolare labores. Vl iam
teri potiam.

Tollo. lis. dicit' eleuare.
auferre. nutrire. portare. suf
ferre. ⁊ caret preto. ⁊ supino.
sꝫ mutuo accipit sustuli. Sub

latum. Unde priscianus. tollo.
tetuli per quo nunc in usu freque
ti est sustuli. A tulo quoque quod ve
teribus in usu fuit tetuli dicebatur
ut tollo quoque deficit supinum sed
pro eo utimur sublatum. Grecismus.
Qui remouet tollit. qui sub
limat quoque tollit. Et pro nu
trire. tollere sepe datur. Qui
tollit remouet. gerit. erigit.
accipit. aufert.

Tondeo. des. totondi. de
tonsum. su. dicitur capillos se
care. uel aliud diminuere in circui
tu corrodere. Unde hic tonsor
et inde pro ita. et. hec tonstrix.

Tono. nas. nui. nitum. i.
tonitruum facere. et quenit
soli deo. unde ipsius. Solum in ter
cia persona dicitur inueniri. Inuenitur
tamen in prima et in secunda per prosopopei
am. et per transitionem. ut tono. i. sono.
uel fortiter clamo. et per apostro a
postrophum. Unde hic tonus. i.
sonus. Ita dicit hugutio. Proso
popeia interpretatur fictio perso
ne. ut cum res animata loquitur ad
inanimatam. uel econuerso. Aut inanimata ad
inanimatam. Et dicitur a prosopos quod est
persona. et poio. pois. quod est fingere.
Apostropha autem est directio. uel
conuersio sermonis ad aliquem absentem. et
dicitur ab apo. quod est re. uel de. et stro
phos quod est conuersio.

Tonitru. indeclinabile. et
neutri generis. et hoc tonitruus
tonitrui. et hoc tonitruum. trui. id significant. et — *et hoc toni*
componitur ista tria nomina a to — *truum. to*
nus. quod est sonus. et terreo. res. quia — *nitrui.*
quia hic sonus ualde terret. Unde
ysidorus. ethimologiarum. xiii. Tonitruum — *Capitulo. ix.*
dictum eo quod sonus eius terreat. nam
tonus dicitur qui interdum tam grauiter
concutit omnia. ita ut celum — *discussisse*
uehementissimi uenti nubibus. se — *uideatur*
repente inmiserit. turbine enim — *quia cum*
rescente exitumque querente. nu — *procella*
bem quam excauauit. impetu mag
no perscindit. ac sic cum horren
do fragore defertur ad aures.
Quod mirari quis non debet. cum ue
sicula quamuis parua. magnum tamen
sonitum displosa emittit. lux
autem que apparet ante tonitruum ful
gor uocatur. que ideo ante uidetur.
quia clarum lumen est. Tonitruum
autem tardius ad aures peruenit ad in
star securis arborem procul ceden
tis. cuius quidem ante cernis ictum quam ad
aures sonitus perueniat.

Toparchia dicitur loci princi
patus. et componitur a
topos. quod est locus. et archia. quod est
principatus. Archos enim grece dicitur

Cudat'

princeps latine. Unde et archia-
dicitur principatus. Unde tres topar-
chie dicuntur trium locorum principa-
tus. vel toparchia dicuntur a to-
parcha. Toparcha enim dicitur
princeps alicuius loci. Item topos
dicitur totum. Unde toparcha dicitur
princeps super totum. Unde topar-
chia dicitur principatus super totum.
vel principatus universalis.

Ca° . vij . Topacius. vel topazion. id est
indeclinabile gemma quedam est.
Unde ysidorus ethimologiarum .xvi. ubi
agit de viridioribus gemmis. sic
ait. Topazion gemma est ex vi-
renti genere. omnique colore res-
plendens. inventa primum in ara-
bie insula. In qua trogodite pre-
dones. fame et tempestate fes-
si. cum herbarum radices effode-
rent. gemmam istam eruerunt.
postea quesita nebulis cooperta. tan-
dem a navigantibus est inventa.
et ob locus in gemma nomen ex ea
accepit. Nam topazin trogo-
ditarum lingua significationem
habet querentis. et est amplissima gem-
marum. Scripsit autem plinius hanc
gemmam tante repertam magni-
tudinis. ut ex ea ptolomeus phila-
delphus statuam .iiij. cubitorum
que facere. Item in glosa super apocali-

ne apocalipsis sic dicitur. Topacius
quo rarior eo preciosior. et habet du-
os colores. ex auro. et etherea cla-
ritate maxime lucens. cum splendo-
re solis tangitur. superans omnium gem-
marum claritates. in aspectum suum
singulariter provocans aspicientes. quod
si polis obscuris si nature relin-
quis clarior est. et nichil eo carius
regibus inter divicias. Hugucio
dicit quod topazius dicitur insula. et topa-
zius. vel topacius lapis. et compo-
nitur a ton. vel pthos. quod est totum. et prason.
vel prasos. vel passos. quod est color. unde
topazius. quia de omni colore lapidis
in se habet.

Ca° . j . c . Torax dicitur a grecis anterior pars
trunci. vel corporis. a collo us-
que ad stomachum. quam nos dicimus
Archam. eo quod ibi archanum sit. id est
secretum. a quo ceteri arcentur. Ita
dicit ysidorus ethimologiarum .xi. et inde
dicitur hic torax. huius toracis. id est lorica pec-
toralis. et proprie que tantum extendi-
tur. quantum toracem corporis prote-
gat et defendat. Unde virgi-
lius eneidos .xi. c. Inmam inter
galeam summi toracis et horas ab-
stulit ense caput. et habet dupli-
cem terminationem in accusativo si-
gulari. scilicet. toracem. vel toraca.
et plurali toraces. vel toracas. et hoc

est q̄ sapit ḡtum. a quo descen
dit. vn̄ uirgilius eneid. x. a. Te
laq3 trunco uiri ⁊ bis sex tora
ca petitū. pfossumq3 locis ⁊c̄.

Torcular. ris. n. eo q̄ ibi uue
calcant̄. atq3 extorte exp̄
mantur. vn̄ dicit̄ a torq̄ndo.
Inuenitur ⁊ hoc torculare. i eodē
sensu. ⁊ ambo pducūt hanc silla
bam. cu.

Tormentum dr̄. q. torquens
mentem. vl' dr̄ tormtū. q. tor
quimentū. a torqueo. ques. et
inde tormento. tas. i. tormento
afficere.

Tornus. torni. a torq̄ndo dr̄
instrumentum. cū quo uasa tornā
tur. Et inde dicit̄ torno. nas.
idest torno aptare. i gyrū mit
tere. ul' inuoluere. vn̄ hic. ⁊ hec
tornatilis ⁊ h. tile. ⁊ hec toreu
ma h. matis. i. tornatū. ul' vas
tornatū. ul' quicquid celat̄ ul' tor
nat̄ siue lect̄ siue aliud.

Torqueo. q̄s. torsi. q̄re. tor
sum. ul' tortū. dr̄ cruciare.
flectere. uolue. mittere. ul' iacu
lari. vn̄ torsus. sa. sū. ⁊ tort̄
. ta. tū. ⁊ h torsio. ⁊ h tortio.

Torques sunt circuli au
rei. a collo usq3 ad p̄tus des
cendentes ⁊ pendentes. dicte ā
torques eo q̄ sint torte sup[er] pectus. q̄
formā hn̄t circuli. Ita dic̄ hu
guccio papias. ⁊ scd̄m papiam
dicit̄. h torques. hui' torquis.
⁊ ita īuenitur passim ī biblia.
Sz scd̄m p̄scianū declinatur.
hic torq̄s. h' torq̄s. Versus de ḡ
cismo. Pectoris ē ꝑ̄e spinter. . V.
pictq3 monile. Ornatus colli
sit torquis ⁊ auris iauris. Anu
lus est manuū. sz armille scā
pularum. Atq3 pichelides ex
ornant brachia nimphis. [Or]a. . b.

Torreo. res. rui. rere. tos
tum. tu. dr̄ urere. assare
siccare. cremare. ure. siue uolue.
Ita dicit huguicio. Versus. Qui . V.
torret uoluit. siccat. cremat.
assat. ⁊ urit. Inde torrid'. da.
torridū. i. uelox. ul' tostus.

Torrens est aqua ueiens
cum īpetu. dictus aut̄ tor
rens eo q̄d pluuia crescit. sicci
tate torrescit. i. arescit. verba
sunt ysid. ethimol'. xiii. ubi agit Ca. xxiij. a.
de fluminib'. Grecismi ponit tales
uersus differentiales. Torrens . V.
est ueiens aqua. nubib3 ex li
q̄fcis. Stans ex artificis studio.
dicas fore stagnū. At lacus in
dīit. aqua mobilis ē aliq̄ntum.
Stans ex natura palus est. Sz
[Or]a. . a.

Nimpha. a nube dr̄. dea aquarū. Itē
nimphe dicūt muse. Item nimpha.
ipsa aqua. ul' sponsa ī nuptiis. vnde
paranimpha. i. pnuba que nimphā
idest sponsam uiro coniungit.

x

turbida limpha . palus paludis na
turaliter producit hunc sillam lu. fons
aqua natura subtilis clara sub estu.
frigida sed creditur sub frigiditate
calida. Est puteus locus inter binis
latices grauis haustu. Cuius mar
go tenet circum lignum ue. pectin ue.

Torris est lignum adustum.
quod vulgus ticionem appellat.
extinctum foco semiustum et extinc
Ca. vij. tum. Vide super ysid. ethimol. xv
ii. ubi agitur de arboribus. Et dici
tur torris a torreo. res. que torrio(?).

Torta torte. unde et tortula.
diminutiuum genus cibi est uel
panis qui uulgo dicitur ita(?). Sic ex
ponit hugu. Et dicitur a torqueo. ques.
quia torquetur i. uoluitur dum fit. et in(?)
quia forme est uolubilis i. circularis.
sed magister in hystoriis. tortam di
cit esse colliridam. Vide supra ubi
exponitur collirida.

Tortio est torquendi actio in
terior. i. testium noxa afflictio.
torto idem significat. et utrumque descen
dit a torqueo. ques.

Thorus dicitur lectus. et proprie qui
solet fieri de herbis. sicut in
expeditione. Unde et sic dicitur ab her
bis tortis. quibus fit. uel que actum(?)
tentum humeris supponuntur. Item
thorus est reflexio et prolapsio(?) ex
tentia carnium sicut circa collum. uel
in brachiis. Et dicitur sic. quia ibi tor
ta uiscera uidentur. et inde thoro
sus. sa. sum. i. pinguis. et thorus
plenus uel superbus. Ita dicit hugu.
utrumque descendit a torqueo. ques.

Toruus. ua. uum. dicitur crudelis et
terribilis. et componitur a tor
to uultu. Unde toruus dicitur qui torti
uultus. Unde in prouerbia scribitur
Toruus terribilis eo quod sit torto
uultu et truculento aspectu ut
torua leena.

Trabs. secundum huguitionem dicitur
a traho. his. quia ab uno pa
riete trahitur ad alium. et secundum
ipsum declinatur. hec trabs. huius tra
bis. uel hec trabes. bis.

Traducere dicitur trans. uel ul
tra ducere. sed … i. g. super
illud. Ioseph autem uir eius cum esset iustus
et nollet eam traducere. dicitur inter
lineariter. i. producere. et glosa habet propa
lare. In idem redit. quod enim manifes
tatur. quasi de tenebris ad lumen
traducitur. Alexander nequam dicit
sic. Ad tuam cum ducis sponsam. tra .R.
ducis eandem. Vel quod diffama
tur hic id traducere significat. Utrumque
ponitur traducere. pro quantam ampli
ationem potest exponi secundum pri
mam expositionem. et exponitur a trans.

i duco. cis. Et nota quod debet scri
bi et proferri traduco et non transduco.
Dicit enim priscianus quod trans quando in
compositione amittit .n. et .s. ut tra
duco. trado. traicio. trano. Versus.
·R· Trans in compositis nil decipit in
tegritatis. Trano. traicio. traduco.
l' remotis· co. trado notatis .i. exceptis. Item
nota quod dicitur hic tradux. hic traducis.
idest propago. quia per originali peccato in
uestitur. Et dicitur a traduco. cis.
in utraque signe. Sic enim a patribus
filii propagantur. sic originale peccatum
ab adam in posteros transfertur. Item
a traduco dicitur hec traductio .i.
ultra ductio. propalatio. siue mani
festatio. Unde sap. ii. fictus est nobis in
traductione cogitationum nostrarum.
glossa. cogitationes nostras tradu
cit in lucem. Item mors dicitur tra
ductio. quia homines ab hac uita tra
ducuntur. Unde sap. xi. b. Quo
cum minuerentur in traductione in
fantium occisorum et cetera. Multis ali
is modis potest exponi. per quodam
adaptationem. hoc sepe respi
tu ad primam signem.

Tragelaphus .i. hircocer
uus. nomen est compositum
a tragos. quod est hyrcus. et laphos.
quod est ceruus. et dicitur ysidorus ethimologiarum
Ca. i. b. xii. Tragelaphi tragelis nominari quod
eadem specie sint ut ceruii. uillosos
tamen habent armos ut hirci. et menta
promissis hirsuta barbis.

Traha. trahe. genus est vehi
culi. et dicitur a trahendo. quia
rotas non habet. sic etiam appellatur
illud [illegible] instrumentum dentatum quod
equus trahit super terram de no
uo seminatam. per semine regen
do et glebulas conterendas. quod est
ultra iacere. transfige uel perforare.

Traiecto ponitur per incium
transportatione. exodi. xxxviii.
c. et diriuatur a traicio. cis. quod est
ultra iacere. transfigere uel perforare.

Trames. tramitis. dicitur uia per
uia et transuersa per agrum. Et
dicitur a trans. his. quia trahit
a uia publica. uel dicitur a transmit
to. tis. quia transmittit ad aliam
partem agri. uel dicitur a transitio. co
quia per transuersum ducit.

Transfreto. tas. dicitur trans
fretum ire. mare transire.
ubique corripit hinc sillabam fre.
sic fretum a quo componitur.

Transfuga. dicitur qui fu
giens ad alios se transfert.
et declinatur. hic et hec transfuga.
Inuenitur etiam transfugus. ga.
gum. in eodem signe. sic confuga. et con
fugus. et profuga. et profugus. —

Transfigo . gis . dici
tur ultra agere . p(er)agere .
componere . litem decidere . qui ac
tionem transire . Vnde et tran
sigens . p(ar)ticipium . quod sapit
omnis ubi siu signes . Item a
transigo . dicitur hec transactio . que
sic diffinitur in lege . Trans
actio de re dubia et lite in
certa . nec finita . non gratuita
pacto . et dicitur transactio quia ac
tionis transitio . eo quod qui tran
sigit transit . et recedit ab ac
tione . et sic facta compositione ces
sat strepitus litis .

Transtra dicuntur table
in naui . super quas remi
ges sedent . et dicuntur sic . eo quod
ex transuerso sint . que uirgi
lius iuga appellat . Ita di
cit ysidorus . ethimologiarum . xix . Capitulo . ij .

Transuadare . dicitur ul
tra uadare . trans
uadium ire . uel transuadum
ducere . et est compositum . A
tius . a uado . uadis . quod est
uadum transire . uel per uadum
ducere . Vnde iste uadat equum .
idest ducat per uadum . Alius .
Vado uiam . uado quod duxit .
Vnde . uadio uadium do .

Tribula tribule . dicitur
machina ad triturandas messes . Vnde
ysidorus . ethimologiarum . xx . ubi agit de instrumen — Capitulo . xiiij .
tis rusticis sic ait . Tribula est genus
uehiculi unde teruntur frumenta . et ab hoc
ita uocatur . Supple quia terit . Inuenitur et hoc
tribulum . in eodem sensu . tamen grecismus ponit diff
erentiam dicens . Carduus est tribulus . — . R .
tribulum terit allia salsa . Dicitur hic tri
bula . cuius terit qui putrida gleba . et a tribu
la dicitur tribulo . las . idest tribulationem inferre .
Item hic tribulus . idest quedam herba spinosa .
dicitur a tribula quia tribulat tangentes . uel
dicitur a tero . teris . secundum quosdam .

Tribunal . lis . et hoc tribunale . lis .
idest . scilicet . sedes iudicis . Et dicitur a tribu
nus . tribuni . quia sedes tribuni . uel quia
ius tribuit . Secundum papiam dicitur tribu
nal . idest sedes . a tribuo . is . eo quod inde a
sacerdote tribuantur precepta uiuendi .
Ideo tribunal dicitur sedes . solium . sella curulis .
Est enim locus in sublimi constitutus . Vnde uniuersi
si eum exaudire possunt . Ideo tribunal a
tribu denominatum eo quod ad illam sedem tri
bus conuenerint . Vide . supra . ubi exponitur cathedra .

Tribunus a tribuo . is . dicitur . Vnde
ysidorus . ethimologiarum . ix . ubi agit de im — Capitulo . iiij .
periis . Tribuni dicti quod plebi uel iura uel
opem tribuunt . In glossa autem . idest machi
beorum . iij . g . scribitur sic . Tribunos ap
pellant illos qui mille militibus preerant .
quos greci chiliarchos uocant . centuri
ones qui centum . pentaconarchos qui

quinquaginta. Decuriones qui .x.
sed multi libri habent glosam istam vi
cio scriptorum corruptam. Versus. Mille
tribunus habet. quinque tenent ciliarchi vocatur.
Centurio centum. bis quinque de
curio ducit. At quinquaginta penta
contarchus habebit. Cu. v. longa
tur post. et prius abbreviatur. Nullus
mutatur. si fons et origo vocatur.

.X. Alii dicunt quod tribunus est qui preest
uni tribui. vel dicitur tribunus a
tributo. quia ei tributum persolvitur.
Quare producatur .u. in hac dictione de
curio. sed corripiatur in hac dictione cen
turio? Patet. quia decurio componitur
a decem et curio. Nam hic curio a
cura dicitur. quia accipit curam de ple
be et civilia officia exercet. Unde de
curio dicitur quasi .x. curio. vel .x. cur
ans. vel .x. habens in cura. et constat.
quod curio et cura primam habent produc
tam. Unde producitur .u. in hac dic
tione decurio. Quare autem corripia
tur in hac dictione centurio. Patet per
priscianum qui ait. dicimus hic inter
vallo correptas centuriones.

Tribus .i. progenies. dicitur a tres.
quod est tres. Unde ysidorus ethi

Ca. iiij. a. mologiarum .ix. ubi agit de imperiis. sic
ait. Tribus dicuntur tanquam curie.
et congregationes distincte po
pulorum. et vocate sunt tribus.
ab eo quod in principio romanum trifa
rie fuerunt a romulo dispartiti. in se
natoribus. militibus. et plebibus. quod tamen
tribus nunc multiplicate nomen pristi
num retinent. Verba sunt ysidori. Unde
tributum .i. pro tribus.

Tributum est quod per regiones
solvitur. Vectigal dicitur stipen
dium quod datur dominis. quando per partes
as vehuntur. vel tributum dicitur.
quod domui solvitur. Vectigal
autem quod ad domum domini vehitur.
Ita dicitur in glosa .x.o. xiij. et dicitur
tributum a tribuo. is. Vel secundum
ysidorum. dicitur tributum a tribu. Unde

dicit in .xvi. ethimologiarum. ubi agit Ca. xvij.
de auro. tributa dicuntur eo quod an
tea per singulas tribus exigebantur.
sicut nunc per singula territoria. Nam
antiquitus in tres partes divisum fuisse po
pulum romanum constat. ut qui pre
erant in singulis partibus tribuni
dicerentur. Unde et sumptus quos
debebant populi. tributa nominarunt.

Tricare dicitur tricam agere.
Verbum est pertinens ad mu
lieres. que tricant crines suos. quos
in tres partes divisos complicant. et
involvunt. et huiusmodi involutio
trica dicitur. quasi tria capiens. .i. tres
partes crinium. et inde dicitur trico. cas.
Unde eccli. xxxij. c. hora surgendi

nō tetricos .i. nō sis pig͛. ul' nō fa
cias moram ī componēdo capil
los tuos. sic̄ mlr̄es faciūt. ul' n̄ sis
moll'. ul' ēffemiat'. qn̄ debes stre
nue opari. lr̄a antiquoꝝ libꝝ ē.
Nō te tristes .i. n̄ sis t'stis. ⁊ illā ex
poīt Rabim'. vn̄ dic̄. glō āmonꝫ
ne sint t'stes. ul' tardi ī disciplīa
⁊ meditatōne sapīe. p hoc qđ d
ne sint t'stes. expoīt qđ dic̄. nō te
t'stes. p hoc qđ dic̄. ul' tardi. ui
det' īnuere. q̄ alia lr̄a sit. nō te
tricos. Qđ aūt quidā dnt. q̄ te
trices ibi sit vna dcō. ⁊ q̄ tet
co. cas. dr̄ a tetrico mōte sabi
ne. nō recolo me legisse. lꝫ enī
dicat ysid̄ ī .x. ethiol'. q̄ tetri
mons ē ī sabinia asp̄rim'. vn̄
⁊ t'stes hoīes tetricos dicim᷒. nō ħt
hoc. sꝫ p q̄ndā sītudinē. Nec credo. q̄ a te
trice dicat'. tetrico. cas. sic̄ nc̄ a par
nasus. dr̄ parnaso. sas. nec ab
elicon'. eliconō. nas. ⁊ sic̄ de ali
is montibꝫ. hugū dic̄. q̄ tet'
ce dr̄ decepcō. meretrix. īpedim̄
tū. mora. radix. ⁊ tc̄a dr̄ ca
pilloꝝ. vn̄ trico. cas. dr̄ decipe.
īpedire. demorari. ⁊ tc̄as capillo
rum facere.
Triclinium. cenaclm̄. a trib᷒
lectul' discūbentiū dcm̄.
apud ueteres enī ī loco v̄ conuiuīj
appat' exponebant'. tres lectuli
strati erant. ī quib᷒ discūbētes
epulabant'. clyon qđ ē̄ grece lect᷒.
ul' accubit' dr̄. ex quo cōfectū ē ut
triclinium dicatur. q. d. treis qđ ē
tres. ⁊ clinon'. cōponitur triclinium.
Ita expoīt ysid̄. ethiol'. xv. Ca° iij. d.
Tridens. tis. cōponitur a tres.
qđ est tres. ⁊ dens. tis. q.
tres hn̄s dentes. ⁊ ē masclini ge
neris. Est aūt nom̄ equiuocū. In
uenit' enī p creagra. siue p fus
cinula. Ruoꝝ. iiij. c. sꝫ p rc̄ta
no istro. sic̄ est furca ferrea cū
tribꝫ dentibꝫ ponitur. i. R. xiij. g.
It sic̄ dic̄ hug᷒. hic tridens. dr̄
uas. tres pinnas. q. tres dētes
hn̄s. vn̄ psi°. sꝫ tremor ut'
vina sbit calidūq꜄ tridentē.
Excutit e manibꝫ. tn̄ ples lib
hn̄t ī tentē. i. morsellū tribꝫ
nūmis emptū.
Trieris. dr̄ nauis magna.
qm̄ grci dulconē uocant.
Ita dic̄ ysid̄. ethimol'. xix. a. dr̄ Ca° j.
aūt trieris. q. tres hn̄s ordi
nes remoꝝ. vn̄ dic̄ alexand'
neq̄m. Triplex remoꝝ trieres
mouet. ⁊ iuuat ordo. ⁊ dicitur
hc trieris.
Triremis. dr̄ nauis q̄ ħt
tres ordīes remoꝝ. ⁊ declinat'

In illo scripto autentico.

dixit.

X

Ca. i.

bi et hec triremis et hec me. unde dicit ysidorus ethimologiarum xix. biremes sunt naues habentes remorum geminum ordinem. triremes et quadriremes trium et iiii. ordinum. triremis producit hanc sillabam. re. unde oracius in prima epistola. Conducto nauseat eque nauigio ac locuples quem ducit priua triremis.

Trimus. ma. mum. i. trium annorum. componitur a tris. quod est tres. et annus. unde trimus dicitur. qui est trium annorum. et in trima est. tus. tui. i. spacium trium annorum.

Tristegum. gi. dicitur locus triccamerae. unde in edificatione arche. ubi nos dicimus. cenacula. et tristega facies in ea. habet alia translatio. bicamerata. et tricamerata. habuit enim quinque cameras. quas augustinus et post sentinam dicit ibi fuisse. de quibus in hystoriis plene inuenies. et dicitur tristegum a tribus tectis. sicut dicit hugutio. Tamen magister dicit in hystoriis tristega. i. distinctiones camerarum a tribus. Et sunt quidam dicentes. qui et asserunt. tristegum habere mediam correptam. quia componitur a tris et tego. gis. Sed magister bene dicit quod tamen producitur. bene enim est nomen compositum. cuidam magistro. Sicut enim regula racione huius particule. teri. cuius prima naturaliter producitur. prima habet productam. et similiter regula. racione huius particule tegi. Eodem modo. et tristegum dicitur mediam producere.

Unde in doctrinali scribitur. e. stegus. corripitur sed abest tristega tegus. Teges compositum nomen est. Item potest dici quod non componitur a tris et tego. sed a tris. quod est tria. et tectum. ti. unde dicitur tristegum. quasi triplex tectum. et tristega. quasi tria tecta. et sic semper producitur media sillaba. et ita sentio.

Tristis dicitur. quasi terre stans. ethimologia est non compositio.

Triticum. a terendo dictum. quod penitissimum horreo conditur. uel quia granum eius emolitur. et teritur. Ita dicit ysidorus. ethimologiarum. xvii. et in triticeus. a. um.

Tritura. re. dicitur messis. a terendo. quia teritur in area. unde tritura. quasi trita area.

Trituro. ras. i. triticum facere. dicitur a tritura. et ideo hec producit hanc sillabam. tu. unde quidam. bos bene triturat. non habere stipendia curat. Item in fine claudiani anticlaudiani dicitur. decies quia solo pedibus triturat equinis. Nec est uerbum meditatiuum. ueniens ab ultimo supino huius uerbi tero. sicut ~~tero teris sic~~ quidam simplices putant. dicentes quod a tritu. addita ro. et correpta illa sillaba. formatur trituro. tu. et tritaris. media correpta. quod falsum

oia

est. Dicit enim priscianus quod omnia ubi mediatae forme sunt quarte coniugationis. sic et .n. inchoatiua sunt tertie. Alexander neguam. Triumphat papas principes si capit ipsos.

Triumphus dicitur plena et perfecta uictoria. quando quis scilicet perfecte hostes superat. sed tropheum quando solum eos fugat. et dicitur triumphus a triambos grece. id est ab exultatione. plene enim uictorie triumphus debetur. semiplene [illegible] appellatur eo quod

qua triumphantes urbem ingrediebantur tripertito iudicio honorabantur. Nam primum de triumpho duci concedendo exercitum iudicante solutum erat. secundo senatum. tertio populum. Ita dicit ysidorus ethimologiarum .xviii. a. Secundum hugutionem triumphus dicitur a tris

Ca. ij. quod est tres et phonos quod est sonus. quasi trium sonus. scilicet triplex leticia que fit alicui propter uictoriam reuertenti. Solebat enim totus populus exire obuiam uictori cum exultatione. et hec erat una leticia. Item omnes captiui ligatis post tergum manibus sequebantur currum eius. et hec erat secunda leticia. tertia leticia erat quod ipse indutus tunica iouis sedebat in curru quem trahebant .iiii.or equi albi. et cum tanto honore ducebatur ad capitolium. hunc tamen habebat molestiam quia ponebatur quidam seruus una cum eo in curru. et semper colaphizabat constantem ne ipse superbiret. et uideret spes uniuscuiusque quantumcumque uilis conditionis esset perueniendi ad similem honorem si sua probitas promereret. et diceretur sibi ei notis elitos. id est cognosce te ipsum.

Thronus grece solium regni est. qui latine sedes dicitur. Est autem thronus in quo reges sedent pro tutela corporis sui. Throni sunt agmina angelorum qui latino eloquio dicuntur sedes iudicum. thronus quia illis conditor presidet et per eos sua iudicia disponit. Ita scribitur in papia. Ex quo patet quod thronus in singulari dicitur solium uel sedes regia. throni pluraliter pro certo ordine angelorum.

Tropheum est cum quis hostes in fugam conuertit. et non plene deuincit sicut supra. Item est uerbo expositio triumphi. Unde dicitur tropheum a tropos quod est conuersio. id est a conuersione hostium in fugam. et ponitur simpliciter pro uictoria.

Trucidare dicitur interficere iugulare. secare. quasi cedere truncare. uel cedendo truncare. uel melius trucidare dicitur quasi truncatim cedere. et ubique producitur hec sillaba ci. Unde virgilius eneidos .xi. Discurrunt alii ad portas. primosque trucidant. Item oracius in poetria.

249

Ne priuos corã pp̄ media t̃ndet.
Trulla. le. ẽ instrm̃ cemen
tarioꝝ. ad complanandũ
murũ. ⁊ dr̃ a trudo. dis. qđ ẽ ĩ
pelle. ĩpingẽ. ĩ custodia ĩclud̃e.
⁊ dr̃ trulla a trudendo. eo qꝛ tru
dit. ⁊ detrudit lapides calce. ul'
luto. s; ĩ. iij. r̃. vij. c. ubi enu
merant̃ utensilia altaris eneꝗ fe
cit iram. Ioseph' addit. ⁊ trullas.
Et dic̃ magr̃ ĩ hystoꝛ. qꝛ forte
trulle erant ad ꝯgregandos ciñ
es. ul' eruendos. l' ad ũtend' pruum
tũ. Itẽ. trulla dr̃ t'pus sibil' ĩfioꝛ
is p'te hoĩs. qꝛ trudendo emittit̃.
Itẽ trulla dr̃ ꝗdam uas fictile.
Oraci. festis potare dieb' campa
na solit̃ trulla.

Tuba legal' de qua agitur
nuoꝝ. x. Erat ut dic̃ io
sephus fistula cemteuoria pene
magnitudie cubiti calamo ca
pacior. plens ĩ p'nci' latitudiem
q̃ conueiebat ori ad susceptõm
sp̃c. q̃ hebr̃ice dr̃ asdra. ⁊ sic dr̃ in
hystoꝛ. iiij. usus hebat. ad quarũ
dam multitudinẽ ad mouenda ca
stra. ad bella. ad festa. Qn̄. n. hẽ
bant sollepne epulũ. ⁊ dies fe
stos. ⁊ kl'as clangebant. Vñ ĩ ps.
buccinate ĩ neomenia tuba. ⁊ dr̃
tuba a tonando. qꝛ fortit̃ sonat

Qr tuoꝝ usus tube possunt̃ hẽri per
hos usus. legal' p'plm tuba cũ cla
gore uocabit. In bellis castr̃s fe
stis qꝛ tonabit sonora.

Tubicinei dicebant̃ iudei
illi qui ex alienigenis
ꝯuocati ĩ auxiliũ inde ueniant.
⁊ dicebant̃ tubicinei. qĩ tubis
ꝯducti. Ita expõit. glo. ij. ma
chab. xij. c.

Tueor. tueris. tuit̃ sũ. tueri.
dr̃ ĩspic̃e. ul' defend̃e. ul' p
tegere. Vñ h' tutela. dr̃ defen
sio. ⁊ tutor. tatis. freqntatiuũ
ubũ. i. freqnt̃ defend̃e. Vñ h' tu
tam̃. ⁊ h' tutamẽtũ. Et dic̃ hugu.
qꝛ tueor dr̃ a tuor. tueris. tuit̃ sũ.
tũr. qđ est ĩspic̃e defend̃e. ⁊ sic ip̃e
testatur. debẽt tuor face ĩfinit
uũ tui. s; cũ dr̃ie. ad p'ri tui. defi
cit. ⁊ accipit mutuo tueri. Itẽ
dr̃. qꝛ tuor raro ĩuenit̃ p defen
de. ⁊ sepi' p ĩspic̃e. ⁊ sepe. p defẽ
de. s; ꝯpõita raro. l' nuꝗ̃ ĩuen
iuntur. n̄. p uid̃e. s; p'sciam. ũ. id
significant tuor. ⁊ tueor. dic̃. n. ubi
agit de ꝯiugõne. Sunt ⁊ alia
q̃ ꝯp'us eand' signĩẽ hñt. diuise
st̃ tñ ꝯiugonis ĩ usu. ut denso.
densas. ⁊ denseo. ses. strido. des.
⁊ strido. dis. fueo. ues. ⁊ fuo. ui.
cieo. es. ⁊ cio. cis. duxeo. res. ⁊

Dat tu
tũ. tueor.
tuitum
tuor. am
bo tiu.

dito . ras . tuor . eris . et tueor . ri . et c.

Tugurium casula est quam faciunt sibi custodes uinearum
ad tegimen sui . quasi tegurium . siue propter
ardorem solis et radios declinandos .
siue ut inde uel homines uel bestiolas .
que natis frugibus insidiari solent .
abigant . hunc rustici campanam uo
cant . quia unum tantum capiat . Ita
dicit ysidorus ethimologiarum . xv . Accipitur tamen Cā . xiij .
tugurium pro cellula paupercula et casa pau
peris a tegendo dictum .

Tumultus a tumeo . es . dicitur se
dicio . conturbatio . diuersorum gar
ritus . et dicitur tumultus quasi timor mul
tus . et inde tumultuosus . a . um . tumultuo

Tumulus a tumeo Facere .
tumes . dicitur mons breuis . uel
sepulchrum . uel terra congesta . et dicitur tu
mulus quasi tumens tellus . Versus . Mons
breuis est tumulus . bustum congesta
quia tellus . et a tumulus pro sepulchro
dicitur tumulo . las . id est sepelire .

Tundo . dis . dicitur percutere . uerberare .
concidere . confringere . cedere . et hec
dicit priscianus . facit preteritum tutu
di . et supinum tusum . Unde tunsus
. sa . sum . Virgilius in iiij . georgicorum . et
galle tusum admiscere saporem .
id est in corde . Durum procudit ar
ator uomeris obtunsi dentem . et c.
Et dicit hugutio quod tundo geminat pre
sillabam in preterito et amittit ibi . n .
sed omnia ab eo composita amittunt ge
minationem in preterito et in supino .
ut contudi . contusum . retusum . retudi .
Insulsat autem scriptum inuenitur retu
sus . sa . sum . et talem habet naturam .

Tunica uestis antiquissima
appellata quia in motu inceden
tis tonum facit . tonus enim sonus est . Ita
dicit ysidorus ethimologiarum . xix . quasi dicat . Cā . xxiij . b.
tunica dicitur quasi tonica . a tono quod
est sonus . Primum autem fuere pellicee quibus
post offensam et eiectionem de paradi
so adam et eua induti sunt .

Turbidus . da . dum . qui turbido id est
ira grauatur . siue fece . turbi
dum autem et turbulentum differunt .
Nam turbidum aliquid est ex natura . tur
bulentum ex uento . tamen confunduntur impropria .

Turbo est uolubilitas uen
torum . et dicitur turbo a terra quia
quotiens uentus consurgit terram
in circuitu mittit . Verba sunt ysidori
ethimologiarum . xiij . ubi agit de uentis . Cā . xiij . f.
Versus de grecismo . Impetus est uenti
turbo . si turbis addas . Turbo est
hominis proprium ratione fluentis . Proprium
nomen uiri est .

Turgeo . ges . si . sum . id est inflari .
tumere . Unde turgidus . da . dum . id est in
flatus . tumidus . iratus . et turgesco . tur
gescis . inchoatiuum . Ita dicit hugutio .

F

a

Thuribulū est vas ad thi
ficand͛ aptū. ⁊ dr̄ a thu
re. Or aut̄ dr̄ thuribl̄m. q. thy
ris bolos .i. morsellos ēmans.
ethimolia ē nō compō.
Turtur auis ē a sono. no
men hn̄s. Vn̄ ysid. ethi
Ca° vij. f. mol'. xij. sic ait. Turtur de uo
ce uocat̄ auis pudica ⁊ sp̄ ī
montiū iugis. ⁊ ī desertis so
litudib; ɔmorans. Tecta .n.
hoīm. ⁊ ɔūsatōnē fugit. ⁊ cō
morat̄ ī siluis. cū ēcōtrio co
lumba hospicia hūana dilig̃.
domoꝝ sp̄ blanda hītatrix.
Turris dr̄ a teres. tētis. qd̄
est lignū. ⁊ rotund͛. Vn̄
Ca° ij. c ysid. ethim. xiiij. v̄ agit de edi
ficijs publicis. sic ait. Turres
uocate q̄ teretes sint. ⁊ longe.
Teres eñ est aliquid rotūdū
cū ꝓlitate. ut columpna. Naꝫ ⁊
ɔ̄uis q̄dre. aū rotūde. aū late ɔ
struant̄. ꝓcul tn̄ uidentib; ro
tūde estimant̄. Idcoq; unicuiꝰ
q; anguli simulachrū p longū
aeris spaciū euanescit. atq;
ɔsumitur. ⁊ rotundū uidetur.
Vl' dr̄ a terendo. qī terens. Unde
.R. illus. Turris nom̄ ht̄. eo q̄ ɔt͛
ria terret.
Turris gregis sic exponitur
ī hystor̄ sup gen. xxv. f. hunc
locum dn̄t hebrei. ubi p̄t edi
ficatū ē templū. ⁊ deīn qī q̄
dam uaticinio turrim gg̃is. idest
ɔg̃gatōnis future ad templū.
Sꝫ ronimꝰ dicit ee locū iux̄ beth
leem. v̄ angloꝝ grex. ī ortū do
mini cecinit. vl' iacob gg̃es
suos pauit. nom̄ in loco reliq̄s.
Turris custodū q̄ dicebā
tur. ubi custodes positi er
ant. ad custodiā ꝓuincie.
Thus est nom̄ arboris. et
gūmi in defluentis. Vn̄
ysid. ethim. xvij. v̄ agit de Ca° viij. a
arborib; aromaticis. Thus
est arbor arabie īmensa. at
q; ramosa. leuissimi corticis.
ramis ad aceris qualitatē. a
migdale m̄ succū aromaticū
fundens albū. ⁊ masticatōe.
uluti puluerem resolutū. mo
pingue. suple ē thus. ⁊ igni
appositū. facile ardescens. et
appllatur aꝑ nos masculꝰ. eo
q̄ sit natura rotundū. ad mo
dū testiclōꝝ. reliquū planū.
⁊ plene scrabrosū. mīꝰ opti
mū. Adulteratur aut̄ admix
ta resina. siue gūmi. Sꝫ dig
noscitur sua ꝓpetate. Nam
thus igni appositū ardescit.

resina fuescit. gūmi uo liq̄scit
calefcm̄. thus ā a tundendo dic-
tū. hc̄ ⁊ libanū uocatū. a libano
mōte arabie. ubi sabei st̄. Nam
mons eo͞r libam̄ dr̄. ubi thura col
ligūt̄. Et nō s̄m hug. q' th dr̄ a
theos. qd̄ ē ds̄. q̄r ī sacrificijs deo͞r ad
olet̄. ⁊ sacrificat̄. ⁊ s̄m h̄ ht̄ aspi
ratōm. l' dr̄ a tūdo. dis. qd̄ h̄ile
ē ad tūdendū. ⁊ sepe tūdit̄. ⁊ s̄ h̄
caret aspiratōne. ⁊ scribit̄ tus.

Vacillare dr̄ ti sine. h.
titubare. īstabl'r ēē. tre
mulare. labar̄. ⁊ dr̄ a
uaco. cas. qd̄ ē uacuū ēē. ul' fi.
Jt̄ uacare dr̄ ītende. ul' īsiste. ut
iste uacat lc̄oi. Vn̄ uacat ip
sonale. i. unū ē. ul' uacuū. l' lib3
l' optimū ē. ⁊ īn̄ dr̄ h̄ uacuna. i.
dea uacatōnis. ⁊ ocij. Vn̄ oracl'.
h̄ ē dictabit p' teplū putre ua
cune. A uacillare dr̄ uacillās p
ticipiū. i. titubās. īstabil'. tīmu
lus. hesitans. ⁊ īcstans.

Vado. uadis. uasi. de. sū. i.
p̄gē. neutrū ē. cū oīb' suī
ɔpoītis. p't īuado. qd̄ ē actiuū. ⁊
oīa faciūt p'titi ī si. ⁊ supinū ī
sū. ī d' hug. ⁊ ī p'sia declīat ua
do. dis. uasi.

Vadū. di. ē loc' breuis. ⁊ hu
milis ī aq̄. p' q' hoīes ⁊ iumta pe

dib3 uadūt. Vn̄ dr̄ a uado. dis. q̄r
facil' ē ad uadendū. ⁊ īn̄ dr̄ uado. ua
das. p' uadū trāsire. ul' p' uad' duc̄e
. ut uado equū. i. duco p' uad'.
Vsus. Te uado. duco uado. uado
trāseo. trāns uadū uado. · X ·

Vagari dr̄ spaciari. errare huc
⁊ illuc discurrere. Vn̄ uag'. ⁊
uagabūd'. Qr̄ aūt dr̄ uagari. q'i
a uia agi. l'. q. uarie agi. ethīolia ē.

Vagio. gis. giji. ul'. giui. re.
dr̄ flere. plangē. plorare. ⁊
ēp̄pe īfantū. ī cunis adhuc exntū.
Vn̄ uagiens p'ticipiū. i. plorans.
⁊ h̄ uagit'. tus. tui. i. clamor. l'
fletus īfantū.

Vagina. q. bagina. a baiu
lando dr̄. eo q' ī ea mucro.
l' gladi' baiulet̄. Vnde st̄ ysidori
ethimol'. xviii. ubi agit de phare Cā. ix.
tra. ⁊ p'ducit penultimam. Vn̄ ovi
di' methamo. x. e. pendenti ni X
tidū uagina diripit ensem.

Vath qr̄ ⁊ est īriectō gau sigt̄ gaudiū.
dentis. ut ysa. xliiij. vath
calefcus sū ⁊ c̄. Quā nōt derisio
nē. ⁊ ē īriectō ridentis. ut ch̄.
xxvii. Vath qui destis templū
dī. ⁊ c̄. Vlius quos post gēulm̄ de X
signib3 duillas īriectōnū. O stu
pet. applaudit euge. s3 ridz. aha
ha. hem dedignat̄. alia qttbet

eo lx clamat. sist q3 sile monet. io
laudat teste nasone. dicitur io px
an 7 io bis dicitur. pem. ha. ha.
ha. congrat. ha. nagit pch ue ẽ
px ual3 quoq3 ridet. pipx mutat
7 olr. utinã glisc. s3 io festinat.
7 hari cuix letat. heu tistatur
timet attath.

Vale. valete. valeto. valetote.
ūbū defectiuū ẽ. ptinẽs ad sa
·V· lutatoem. Vsus de g'cismo. Dic
aue ueniens t' uale q3 recedẽs.
hoc ūbū salue ɔprendit aueq3.
ualeq3. ~~recedens~~ —

Valeo. les. lui. lere. litū.
dicitur uigere. sanū ee. et
posse. Jt pluū denotat. ut iste
equs ual3. c. libs. Jt uale dr̃ pire.
ifirmari. Vn̄ ualitudo qñq3 poit.
p ifirmitate. Vn̄ ualitudiari. a. u.
q̃ sepe ifirmat. ĩ d' hugu. Qñq3
ualitudo dr̃ uigor. ul' firmitas. Jt
·V· g'cismi. Jfirmi t' sit ualitudo. sic q3
firmi. Dicit a ualeo. dissilibq3 m. s3
sed diuisas signes. Jt a valeo dr̃
valent. i. potent. 7 fortis. Jte
·/·i· pal· 7 d' uall̃ a ualeo. dr̃ hic uallus. q'i ualli
d. Vn̄ h' uallū. dr̃ ɔcathenatū.
q̃ fit de palis sup aggerem. 7 in
vallo. las. qd' est circūdare. cir
cūsepire. 7 cp'e uallo. ul' uallis.
ĩ dicit hugu. 83 ysid'. ethim.

xv. v' agit de munitõibz d' s.
vallū est qd' mole tre erigitur. ca. ix.
ut custodia ptendat. dcm̃ au
tem uallū a uall'. Nã ualli sus
tes s't. quibz munit vallū. et
valli dcī eo qd' figant. 7 uela
tur. Vsus de g'cismo. Est uall' ·V·
palus. cīca turri ͠pcurs. a iūctia
uallor ɔnexio sit t' uallū. Jt
a uallando dr̃ uallis. eo q' sit ual
lata montibz.

Vallis salinarum dicebat.
q3 i' erat putei sal'.

Valua. ue. dr̃ hostiū a uoluo.
uoluis. 7 sic dic hugutio.
ualue p'pe q̃ itr' reuoluunt. 7 sit ·/· lb

Vapor. i. calor. dr̃ duplices
a uaporo. ras. qd' est cale
facere. urere. ul' uaporẽ emittere.
l' uaporando emitte.

Vapulo. las. ūbū est neu ·/·i· ūbari·
trū passiuū. hr̃ eni uo
cem actiuū. 7 sensū passiuū. et
sigt passionẽ ab alio illatã.
7 ɔstruit cū ablatiō. interposita
.a. l' ab. p'pone. ut uapulo ate.
ul' ab hoīe. usus. Exulo. uaplo.
ueneo. fio. nuij. ista. Sensū passi
ui sb' uoce gunt aliena.

Vas. uadis. dr̃ obses. ul' fide
iussor. 7 dr̃ a uado. dis. q'
dato uade. l3 abire. 7 uadere. Vsus.

v. Obside sine uade posito pius
ad tuam uade. vn̄ lex uadiū. et
h uadimoniū. dr̄ pign⁹. ul' fi
deiussio. et ē uas. uadis. mascu
lini gn̄is.

Vas. uasis. neut' gn̄is. a uel
Ca. iiij. cendo dr̄. vn̄ ysid. ethiol'. xx.
v agit de uasis escariis. sic ait.
Vasa. q. uasa uescē. a uescendo
dr̄r. eo q' ī eis apponant' esce. ē
diminutiuū ē uascula. q. fictilia
uescula. fictilia dc̄ā. eo q' fiāt
et fingant' ex t̄ra. fingē enī est
formare. facere. plasmare. vn̄
et figuli dr̄r. et ē uas eteroclitū ī
declinatōne.

Vas fictile. dr̄ uas fictiliū.
nō illd. ī quo medicū ē.
s; qd̄ formaē. ut sic et hāt aliq̄
Ca. iiij. fōm. Itē dic' ysid. ethiol'. xx.

Vasa belli dr̄r arma. vn̄
Virgilius. Dic belli uasaque
bellū postulat arma.

Vasa papiria. dr̄r de papi
ro fc̄ā. vide. s̄. v expō
papirus. s; ysa. xviij. a. expōit
glō. ī uasis papiris. i. ī nauib'
de papiris. que tante sc̄ magni
tudis. scḿ hystoriā alexand'.
ut naues fiant ex eis. ul' car
tis de papiris fc̄is. qs p legatos
mittebant. ul' īdiclos capsul'

de papiro fc̄is. Indiclos appllat
glō. nūcios. q. paruos indices ab
indicando dc̄os. quos paruides
appllat capsulas. Nam capsa. a
capiendo. dc̄a est cista. v aliquid
reponitur. et inde capsula diminutiuū.
Item alia glō dic' ysa. xviij. a.
recte uasa papiris. i. cartama.
dr̄r portare sc̄ aqs. q̄ cito delen
tur. libri enī uicino hūore ob
scurant'. i. delent'.

Vasa pastoris appllat glō.
zach. xi. peram et baclm.
fistulam. et sibilū. et oīa ista ex
posita sc̄. s̄. ī locis suis. pt' sibi
lum. qd̄ est ūstrm paruū. latū et te
nue. et artificialit' pforatū. qd̄
ad mod' sibili reddit sonū. cū ar
si. et thesi. i. ē ascensu. et descēsu.
l' ē eleuatōne. et depssione.

Vaticinari. uibū ē depones.
et est dīnare. ul' pphare. vn̄
uaticiniū. i. pphatō. ul' pphia. et
uaticinia dr̄r poetarum car
mina. et componitur uaticinari.
a uates. et cano. nis. Nam hic
et h uates dr̄ sacdos. poeta. l' diuinu'.
poete. uates dicebant'. a uieo. ui
es. uieui. uiere. uietū. qd̄ est liga
re. l' uincire. eo q' metra sua mē
suris pedū suor. et sillabar ligabant.
ul' uinciebant. Vates aūt

dicebant sacerdotes. et diui. a
uinitatis. l a uideo. des. quia uide
bant. uel componitur uates a futura
uas. uasis et theos quod est deus. quasi uas
di. l uas diuinum. Vnde sacerdos dicitur
uates. quia continet diuinum per sermoni
am. Item diui et prophete dicuntur uates.
quia continue uidentur diuina per futurorum
presciam

Vber. uberis. neutri generis. dicitur
mamma. et dicitur uber. ab uua.
eo quod uuidum sit. i. humidum. hu
more lactis. in modum uuarum. Vnde
uber. fertilis. et fecundus. et est omnis ge
neris. ut secundum regulam prisciani que
dicit quod nomina adiectiua in er. terminan
tia. si non faciunt in is. feminina.
ut celer. celeris. neutro communia sunt.
ut uber. degener. Vnde hec ubertas.
i. habundantia. et fertilitas. et ube
ro. ras. i. ualde habundare. l fer / i. habundare. quod componitur exu
excrescere. uel superhabundare. / bo. exubas.

Vecors. dis. dicitur uehemens.
demens. uel furiosus. qui ue
hemens in corde. et est omnis generis. sic
excors. et secors. que idem significant.

Vectigal. a ueho. his. id est
super expositum uel expositur
tributum. Vnde hic et hec uecti
galis. et hoc. le. dicitur ad uectigal per
tinens. Item uectigales. dicuntur uec
tigal soluentes.

Vectis. a ueho. uehis. dicitur il
lud ferrum quod in firmatum lo
sti. uehitur huc et illuc. seram causa
di. l reserandi. Item uectis dici
tur manica. i. cathena manu
um. Vnde ysidorus ethimologiarum. v. ubi Capitulum xxvij.
agit de penis. uectes dicti quia
manibus uectentur. Item uectis
dicitur dia. ysaia. xxvij. a. quia du
rus est fortis. et rigidus. et inflexibi
lis ad modum uectis. et unde nos di
cimus serpentem uectem. hoc est diabolum.
fugitiuum aliis claudentem eo quod
in carcere suo multos clausit.

Vegeto. tas. dicitur uiuifica
re. sustentare. regere. ad quam
uim. et ualitudinem confirmare. et
dicitur a uegetus. ta. tum. quod est fortis.
adultus. iuuenis. ualidus. et firmus. et dicitur ue
getus. a uigeo. ges. gui. gere. quod est
uiuere. uigorem habere. uel esse in uigore.
posse uiuere. naturale. roborari. et caret
supino. Ita dicit hugutio. Alii. hoc. X.
est significat. uegeto. rego. uiuifico
quasi sustento. quantam uim conforto.
consolido quasi.

Vehemens. dicitur fortis. quasi ue
hens mentem. Vnde uehemen
ter. i. fortiter. et hec uehementia. i.
fortitudo. et uehemens. dicitur furi
osus. uel demens. et tunc componitur
a ue quod est sine et mens. tis. quasi ue

ꝫ hec. hes. ꝫ mes. tis. qui ue hns
ī mente. l'ꝯpo a ue quod ē sine ꝫ
mes. q. sine mente. ꝫ inde dr̄ vehe
mentia. i. demētia. Jta dicit hu.

Velamen oculorum ꝯpo multis
modis. gen. xx. g. Jnhy
storia dr̄ g. h erit t̄ ī uelamē ocu
lorum. i. ī memoriā recūdie q
ī mēdacio dephensa es. unde sb
dit exponendo. ꝫ. i. quorum pre
is memito te dephensā. ul' elegās
est intelligo. h erit ī uelamē oculorum.
i. ī ꝯputatōem fuius. quod magnis ex
pensis solebat fieri maxime a iudei
s ad pepla emenda. ut togas fa
ciem. ne ameris. hys trib' modis
exponitur ibi. pecunia q̄ dr̄ ve
lamen oculorum. unde ecc. Exenia
ꝫ dona excecant oculos iudicum.
i. uelant p cupidās. Andreas ex
ponit sic. virum tuum uocasti fra
trem. sic solent pudibunde muli
eres. g. h. i. urbanitas loquendi
ē facta ī uelamē uerecundie. ꝫ sine piculo
pot̄ ēē ad eos qui tecum sunt. qui sciunt
q uxor ei sum. sed nō ad alios. ꝫ ne
h plurimas alias simulare quorum pre
is memito quia iā sis ī h dephensa.

Vellico. cas. frequentatiuum
est. h ubi. uello. lis. uulsi.
uellere. uulsum. quod ē eradicare. et
carpe. Jte uellicare dr̄ simulati ꝫ

puulati carpe. unde uellicans.

Velum. cortina. uelum. tectu
ra uocat̄. Templi tē fore
dicitur eius origo. Et uelum capi
tis. uelamē sit monialis. Est ī
strumentum magne nauis quod ue
lum. Tunc nō a uelo. sed sumitur a ue
ho uhis. hugu a expōit ꝫ dicit
q uelum dr̄ a uolo. las. quia uelum.
quasi ala uolantis extendit ꝫ na
uem uolare facit. unde volare
ꝫ nare recipra sunt. i. recipte v
num ponitur p alio. quia nauis uide
tur hēre alas ī ~~remis~~ remis. ꝫ
uelis. aut q̄ uidetur hēre quasi re
mos. ꝫ uela malus. v' uelorum dr̄.

Vellus. leris. dr̄ coriū ouis.
l' arietis cum pilis. ꝫ dr̄ a
uello. lis. quia olim lane uelle
bant̄ ꝫ nō tondebant̄. ipsi q
lana. ul' floccul'. lane dr̄ uell'.
totum sumitur de ysidoro. Flocu
lus. a flo. flas. dr̄ pua massa lane.
ul' nuns. quia lana flatu ī pellit̄.
ꝫ inde h floccul'. diminutiuum.

Vena dr̄ a uento. nis. quia p
eam sangis uenit. ul' dici
tur uena a uia. q. uiena. quasi
uia est sanguis. unde ysidorus ethi
mol'. xi. Vene dicte sunt. eo q sunt
uie nat̄ atis sanguis. atque ri
ui p corpus omne diuisi. quib' uni

Margin notes:

gen. xx. g.

uelli. l'

vel
grassimus
uelo.

Ca. i. f.

uisa membra irrigant.

Venenum dr a uena eo q p
uenas uadit. Infusa enim
pestis eius p uenas uegetatione
corpis aucta discurrit. et aiam exi
git. unde dnt no posse uenenum no
cere nisi hois tetigit sanguine. dr
q venenum frigid e. et io aia q
ignea e fugit uenenum frigidum.
Ista scbit in ppria. Venenum co
ps cum facio. cis. et dr venefico.
cas. i. uenenum face. et inde
dr uenefic. ca. cum. i. uenenum
miscens et faciens. unde ueneficiu
cum dr tale maleficium.

Veneo. uenis. i. uendi. ibu
e neutrum passiuum q habet
uocem actiuam et signe passiuu.
Vide ussus. s. porticos. ubi expo
uapulo. et scdm huguicoem
copo veneo a uenum. et eo. Na h
uenum. ueni. dr uenale. l uendi
cio. unde dr ueneo. qi p uenali
ul uendcone eo. Et silr. uendo.
uendis. et uenundo. das. copoitu
tur a uenum. et do. Et no q ue
neo. declinat veneo. uenis. ue
nij l. niui. nire. uenum. nu. i
supio. unde pscia. veneo scd
analogiam. uenitum. debet facere
supinum. pro quo. uenum. mag
in usu est.

Venia. nie. id e qd indul
gentia. si pcedit petim.
si uo no pcedit. id e qd nua.
unde ecc. xxv. g. Na des aq
tue excutum. nec modicum. milii
nequam ueniam pdeundi. i. licen
tiam. l libtatem. et dr uenia.
a uenio. nis. q uenit a libta
te dantis. Versus de gcilmo.
Fas t sit uenia. pcto no pcute.
Qd si pcant. solet indulgenta dici.

Venter. tris. dr a uento. n.
q uentos accipit. Qd aut
sit uent. et quo diffat ab alio.
et utro inuenies. s. v expo aluu.

Ventilo. las. dr ad uentum
dispgere. pice. extiire exaltre.
inuestigare. unde h uentilabrum. i.
pala uentilandi. istrm q palee
uentilantur.

Vent expo. s. v expo aqlo.
Dr aut uent a uenio. nis. quia
uenit. ul q uiolent fit. l q ui
olent ueit. et in uentosus. sa.
sum. uento plen. ueto iflat. in
stabil. uolosus uane laudis. et
glie cupid. et uentosus. sa. sum.
dr i eod sensu.

Venusto. das. uenum dedi.
uenustare. id e qd uende.
cuius compo tangit. s. v expo
ueneo. Aliqui aut dnt q co

ponitur a uenum · quod est supinum
huius uerbi ueneo · nis · et do das · unde
dicitur uenundo · das · dedi · datum · i · uendere.
Et nota quod uerbum do · das corripit primam
sillabam in simplici · et in compositis similiter
corripit · unde quidam dicitur · et corri
pit primam sillabam · uenundare corri
pit penultimam · similiter se habet dedit ·
ad uenundedit · et dabit ad ue
nundabit · et dare ad uenundare ·
et datum · ad uenundatum · et dator ad
uenundator · quia uero do i simplici
producit primam sillabam · ideo uenunda
tur producit penultimam · Idem dicitur
de omnibus compositis a do · das · dummodo
do sit prime coniugationis ·

Venustus · ta · tum · a uenere · dicitur
pulcher · et decens · unde hec ue
nustas · et uenusto · tas · i · ue
nustum facere ·

Vepres sicut ait papias · est
rubi · uel spinarum genus · Y
sidorus autem ethimologiarum · xvii · dicit
sic · maiores nostri omnem arbor
em spinosam · veprem dicebant ·
quod vi prendat vellera · uestem
dicta quasi uepres · quasi · vi prenden
tes · uel qui uehementes premunt · uel
qui ui prementes · uel qui uestes pre
dantes · uel predantes · et declina
tur · hec uepres · huius · pris · unde dicitur pri
ciani de diminutiuis · in es producta

Tractatur

desinentia · feminina tertie · uel quinte de
clinationis abiecta · s · assumunt · cula ·
et faciunt diminutiua · et suam · e · produc
tam · ut uulpes · uulpecula · nubes · nu
becula · dies · diecula · res · recula · ue
pres · uepecula · excipitur · inces · incu

Verba tenui quod cum agi
tantur · uibrant aerem · Item di
cit ysidorus ethimologiarum · Verbum quasi dictum a
uibratu aeris · et habet multas significationes ·
Est enim uerbum una pars · viii · partium o
rationis · Item uerbum dicitur sermo · ut in · Verbi ma
tutini precepta dei · Item uerbum dicitur decep
cio · unde ouidius · Verba dat omnis amans ·
Item uerbum dicitur filius · ut in · uerbum caro factum
est · unde uersus · Hoc nomen uerbum designat
quatuor ista · Est decepcio · pars · et fi
lius atque loquela ·

Edula.

Vereda · dicitur auriga · uel nun
cius · in reda portatus · et di
citur uereda · a ueho · dis · Dicitur autem ve
dus equus uehens · i · trahens re
dam · et componitur a ueho · et reda quod
ex predictis est · scilicet quia uehit · i · trahit
redam · Veredus autem secundum quos
quosdam dicitur auriga · unde papias
scribitur · Veredos antiqui dixe
runt · quod ueherent redas · i · duce
rent · et hic ueredarius · a · um · ad
ueredum · uel ueredarium pertinens ·

Vermis animal est quod plerumque de
carne · uel de ligno · uel de quoque

uel

re t̃rena · sine ullo ocubitu gig
nit᷑ · h᷑ q̃uȝ nascat᷑ de ouis · ut
scorpio · Ppx aut᷑ u̇mis de carni
b᷒ nascitur · vbi s᷑ ẏsidori ethi
Ca. v. a. mol · xii · Dr̃ aut᷑ u̇mis · a uro
uris · uri · u̇ſtere · uſu · qd̃ est trahe
ul̃ t̃gere · purgare · vnde scorp̃
qr̃ vrit · i · trahit se · Non enĩ
ut s̃pentes apris passib᷒ · ul̃ sq̃
mar᷑ nisib᷒ rept᷑ · qr̃ nõ ẽ illi sp̃i
ne uigor᷑ ut colubris · sȝ ĩ dir᷑
tũ ~~corpus~~ sui corp̃uli p̃tes gra
datim porrigendo tractas oot
hendo porrectas · motũ expli
cat · Ita dicit ẏsid᷑ · Vl̃ dr̃ uer
Ca. ut s. mis · q · vnis · qr̃ ĩ re crat᷑ · vn
hic u̇micl̃s · diminutiuũ · dr̃ pu᷒
u̇mis · ⁊ s̃cd̃m q᷑ p᷑ · n · rr᷑ · xxiii
· b · exponitur sic ĩ hẏstor᷑ · qui
t̃ do uermiclo ligni · qui t̃edo ·
ul̃ t̃ebella dr̃ · qui mollis · lignũ
p̃forat · dũ tangit᷑ · nich molli
illo · quã tangit᷑ · n᷑ · duri ⁊ c᷑ · It᷑
u̇micl̃s · dr̃ ruber color · vñ dic᷑
p̃p̃ias · Vmicl̃s ẽ ex siluestrib᷒
frondib᷒ · ĩ quo lana tangit᷑ · que
u̇miculũ appllat᷑ · vide · s · ĩ ex
Ca. xxxviii. a. ponitur coccus · ẏsid᷑ ethim᷑ · xix · ĩ
ag᷑ de colorib᷒ uestiũ · ita dic᷑ · Coc
cum g̃ci · nos rubrũ siue vmicu
lum dicim᷒ · ẽ enĩ u̇micl̃s ex siluest᷑
bus frondibus᷑ ·

Vermiclatus · ta · tũ · i · dis
tinctus · ⁊ uariat᷑ · t̃ctũ est
a uermicul᷒ qui rodentes ligna
articiunclas ibi faciũt uarias ·
⁊ distinctas · ⁊ q̃i ĩ mod᷑ uinee cir
cũducũt · sic ⁊ aurifabri faciũt
p̃tractões uarias ĩ metall᷑ · vñ
cant᷑ · i · murenulas aureas faci
emus t᷑ u̇miclatas argẽto · glo
· i · distinctas · ⁊ uariatas · ⁊ dicit᷑
ibi alia t̃nslo · similitudĩes auri
fabre facient᷑ t᷑ · cũ distinctõib᷒
argenti · ul̃ a u̇miclo colore dr̃
u̇miclat᷑ · qr̃ color ille tincturã
uariat · ⁊ ab aliis distiguit᷑ · Itẽ
u̇miclat᷑ · dr̃ a u̇micul᷒ exaratus᷑ ·

Ver · s · expositũ ẽ · ĩ exp᷑ ·
Autũpnus · vñ uernus ·
na · nũ · ad uer p̃tinens · l᷑ cla
rus · splendid᷒ · ⁊ delectabil᷑ · ⁊ h᷑
⁊ h᷑ u̇nal᷑ · ⁊ h᷑ u̇nale · ĩ eod᷑ sensu ·
⁊ vno · nas · i · clarere · splendẽ
et delectari ·

Vernacl̃s dr̃ famul᷒ ĩ do
mo nutrit᷒ · ⁊ est diminutiuũ a
u̇na · Nam h᷑ ⁊ h᷑ vna · dr̃ famu
lus pulch᷑ · ul̃ famula · qr̃ u̇nat · i ·
claret · ul̃ delectat ĩ pulchritudĩe
sua ĩ domo diuitũ · vñ h᷑ ⁊ h᷑ ·
v̇nula h᷑ · le · ⁊ h᷑ ⁊ h᷑ u̇nacula ·
h᷑ · cule · ⁊ h᷑ v̇nacul᷒ · ⁊ h᷑ v̇na
cula · I d᷑ hug᷑ · vide · s · ĩ exp᷑ simg᷑

Versatilis gladi⁹ expo sic i
hystor. sr gen. iii. g. Col
ante locauit ꝑadisū uoluptatis cheru
bin. ⁊ flāmeū gladiū. atq; uersatile.
ut angl's arceret diabolum. ⁊ igm̄
hoīem. l' ministio angloꝝ posuit ig
ne' i. qui ītcluderet ꝑadisū īgressum.
q noīe gladii. nō cuiilibꝫ sꝫ uersa
til' dr. i. utrobiq; secantis. qr pe
na fuit hoī i utraq; pte sui pum
ri. l' dr̄ us ē uersatil'. i. apt⁹ ad uersā
dū. i. tollend⁹ cū d's uellet. abla
t⁹. n. fuit ad tps ītrantibꝫ helya ⁊
enoch. poste' uō nō. q'r i morte
xp̄i fuit extinct⁹ ⁊c.

Versipellis dr̄ astut⁹. decep
tor. qr i diuisa uultū ⁊ mē
tem uertit. ⁊ cōpo a uerto. tis. ⁊ pel
lis. qr dū diuisis mōis decipit q
i uarias pelles se trāsiuit. ⁊ de
clinat. hic ⁊ h versipell'. versipelle.

Versus qm̄ pos ꝑ ordīe. ut
icto. p. viii. v dr̄. septe
na uersuū retinaclā. ⁊ i multis ali
is locis. It' uersus dr̄ act⁹. l' ꝑuersio
uertendi. It' uers' ꝯstat ex pedib' ⁊c.

Versut⁹. ta. tū. dr̄ callid⁹ as
tut⁹. malicios⁹. q i oībꝫ
uersat'. Vn̄ ysid. ethim. versu
t⁹ dr̄. eo qr ei mēs i quolibꝫ ac
tu ad q'lalibꝫ fraudē facile u
titur. Vn̄ ⁊ uersucia dr̄ ꝯtorta

sn̄ia. plaut⁹. uersutoꝝ ē. qr rota si
gurulis. It' uersucia dr̄ astucia.

Vertex ē ea ps capitis. q ca
pilli colligunt'. ⁊ i q cesari
es uertit'. vn̄ ⁊ nūcupat'. i dic ysid
ethimol. xi. poit' a fēint' p sū — Cā. j. b.
mitate. ⁊ ē masclini gn̄is. It' v
tex appllat' nod' l' globosa emine
tia. q ad mod' uertias appet i ligno.
vn̄ sap. xiii. f. lignū cuui ⁊ uer
tic' plenū. Vide inf' ꝑn̄o. v expo
uertigo. in fine.

Vertigo. gis. a uerto. tis. dr̄. s.
glob' l' quolut⁹. agitat⁹. sic
qn̄ fit ītra a uento. ⁊ i capite a
morbo. Vn̄ ysid eth. iiii. v agit — Cā. bij. a.
de cronicis morb'. sic ait. Vertigo
ē ꝯcienlbꝫ uent⁹ ꝯsurgit. ⁊ tītam
i circuitu mittit. S' ⁊ i uertice hoīs.
artie. ⁊ uene uentositatē ex re
soluta humectatōne gignūt.
⁊ i ocul' girū faciūt. v⁹ ⁊ uertigo. nū
capitale. ⁊ in dr̄ uertiginē. ⁊ uerti
ginos'. a. ū. q uertiginē capitis
patit'. ⁊ d' hugi. qr uertex sepe ac
cipit' p uertigīe. qr antiqui dicebāt
uortex ⁊ uortigo.

Vesica q̄ uas aq̄. dr̄ q'si in — Cā. j. g.
testinū. Vn̄ ysid. eth. xi.
dicit sic. vesica dc̄a qr sit uas aq̄
q i. de renibꝫ urina collcā cō
pletur. ⁊ huōre distendit'. Cui' us

a

i uolucrib; nō h̄etur. Itē vesica
dr̄ eleuatō. ⁊ īflatō cutis q̄ simil' ē
plena est aquosi humoris. vnde
exo. ix. b. Erunt ī hoīb; ⁊ iumē
tis ulc̄a. ⁊ uesice ~~tumentes~~ turgē
tes. vn̄ uesicl'a diminutiuū. s. p̄
ua uesica. Itē uesicl'a dr̄ illa tenu
is pellicl'a uesice form̄ hn̄s q̄ est
ī gutture auis. ī q̄ cibaria aggeran
tur. De q̄ dr̄ leui. i. g. Vesicl'a
uo gutturis ⁊ plumas piciet.

Vescor. eris. dr̄ comedē. uti
potu ⁊ cibo. ubi deponēs ē.
⁊ caret supīo cū suis cōpoitis. vide
ī usus d̄iales. s̄. cōpositos v̄l exp̄o fōr.

Vespa. pe. aīal ē exiguū acu
leis uenenosis. q̄ de asinor
cadauerib; putridis nascit̄. sic fuci
de mulis. scrabones de eq̄s. ⁊ apes
de uitul'. ut scribit̄ ī papia. ⁊ sic dr̄
hugu. vespa q̄si uēs a uis. ⁊ peto. ul'
pedo. q̄r ui petit. l' pat uim. Est
enī uiolentū aīal. vn̄ hec ues
petū dr̄ loc' ubi uespe habitant.
⁊ hi uespariū nīdi ec.

¶ Grecism.

Vespere fit nona. si re mu
tauis ī ra. Solis h̄es ortū.
si ra mutauis ī ru. Illi occasū
sit uesp̄ q̄libz hora. Qua sol. ul'
luna tegit̄ caligīe. terra. Ri
ror cantant. re. rere. ti .. ra
na pulsat. ~~h~~

hec uesperta. tea. dici
tur uesper astrū. Isti uisus summi
s̄t de grecismo ad quor euidentiā nō
q̄ dic hugu. q̄ dn̄t greci hespa ho
ram. q̄ ē int̄ diē. ⁊ noctē. ⁊ īt noc
tē. ⁊ diē. vn̄ hesp̄us. dr̄ stella occi
dental' q̄ ī uespe p̄t solē apparet.
Itē ab hespa. hesp̄us. sbt̄ctā. h. ⁊ lo
co ill'. v. cōsonantē ponētes. di
cim'. h' uespa. pe. ⁊ h' uesp̄us. ri.
id ē qd̄ hespa. s. hora q̄ ē int̄ diē ⁊
noctē. ⁊ int̄ noctē ⁊ diē. ⁊ h' geī
tiū p̄s adiūbialr̄. ut ī uespe aut̄
sabbi. ⁊ signat ī tp̄e. ⁊ ad ip̄m fit
relō. cū dr̄ q̄ lucescit. ⁊c. sic ad h
nn̄ romā. ꝑitū adiūbialr̄. fit re
latō cū dr̄. Iste uadit romā q̄ ē
caput mūdi. ⁊ fit relō ad nomē
~~ita~~ ita ꝑitū. nō ex eo q̄ ꝑitur
adiūbialr̄. s; ex eo q̄ ē nomē ⁊ q̄
tam uim nōis ī retinet. vn̄ h
uesp̄ta. te. dr̄ dea illi' hore q̄ ē int̄
diē ⁊ noctē. ⁊ uesptin'. na. nū. ⁊
h' uesptina dr̄ cena ī sero. ī uespa.
⁊ h' uesptilio auis uolās ī uespe.
Itē a uespe uesp̄o. ras. i. uespam
facere. vn̄ uesp̄asco. cis. ichoa
tiuū. ⁊ p̄ cōpōnem adiuesp̄asco
adiuesp̄ascis. ⁊ ē ia ista ex p̄te ac
tōis. soli d̄o cōueniunt. ꝑōt tn̄ di
ci. dies aduesperat. l' aduesp̄ascit.
. i. tendit. l' icipit tendē ad ues
p̄am. ⁊ ip̄hac adiuesp̄ascit. i. ues

uesperis. et
hic uespu
go

Doctrinale
ex mari
bus deti
tur. hic ues
per per secundam

pera appropinquare incipit. Item a uespera
uel uesperus. hic uesper. hic peris. et hec
uespugo hic generis. Et nota quod hic hespe
rus. et hic uesperus. et hic uesper. nomina sunt
eiusdem stelle que in nocte post solem appa
ret. et in mane ante diem. dicitur quoque uenus
in sero. et uesperus. et hesperus. et uesper
et uesper. et uespugo. in mane lu
cifer. uel fosforos. fos grece lux latine.
et foros id est quod ferre. unde fosforo
quasi ferens lucem. Item uespera et uespe
rus declinatur sic. Aliud enim sig
nificant in singulari quam in plurali. Nam uespere.
uespere significant illud tempus in quo cantatur
officium. uespere uero. id est officium. uespere
singulariter cantantur. Sed uespere pullan
tur. Quidam tamen non distinguunt inter ues
peras et uesperos quantum ad officium. Item a ues
pera uel uesperus dicitur hec uespula. ne. id est
obscuritas que fit interpositione nubium in
ter nos et solem uel nubem uel lunam quacumque
hora diei uel noctis. Et hic uesper. uel
uesper. ris. significat horam qua sol in
cipit declinare ad occasum. et durat
usque ad crepusculum. et uesperi datiui.
inuenitur pro tempore aduerbialiter. ut dicitur
in psalmo. Uesperi. et agitur de aduerbio. et hec
uespera indeclinabile pro hora pullan
di. hec nomina ita distincta sunt frequen
ter tamen hec proprietates confunduntur. et pro
se inuicem posita inueniuntur.
Uespere autem sabbati. et cetera. Ex

viii. a. nomine uesperis. ut dicit augustinus
de concordia euangelistarum. nocte sig
nificat a parte totum. et est uespere sab
bati. id est nocte sabbati. Sed ne de ipso
uespere quod est principium noctis. non in
telligeremus mutatur genus. et addit que
scilicet nox lucescit. in prima sabbati. id est ter
tia in luce sabbati. hec est cuius finis est di
luculum prime sabbati. id est dominice. que dominice noc
te sabbati uenerunt. non tamen qualibet parte
noctis. sed diluculo. Uide quod dicitur supra
in prio. Item uide supra in expositione sabbatum.
Aliqui construunt sic. in prima sabbati. id est in do
minica que appellatur prima sabbati. id est septimane.
que lucescit. id est luce incipit. in uespere
sabbati quantum ad hebreos qui incipiunt di
em naturalem in uespere. Unde scribitur in com
poto. Exime die grecorum gens incipit. .R.
astrum sequentes. in medio lucis.
iudei. uespere. sed romana ecclesia me
dio sub tempore noctis. Uenit magdalena. Matheus
et cetera. plana est constructio.

Uespertilio. secundum commune auis
est nocturna lucifuga. et so
lem uidere non potest. secundum ambrosium dicitur
animal ignobile a uespere nomen accipi
ens. et dicitur quia est uolatile quadrupes. et
dentibus utitur. non oua sed pullos ge
nerat. Uolat autem in aere auium more.
sed crepusculo uespertino. Unde scribitur in prophetia
ysaie. ii. et in ecclesiastico sic ait. Uesperti Ca. vij. c.
lio pro tempore nomen accepit. eo quod lucem

256

ra

fugiens corpusculo l' crepusculo ue
spertino circuuolat. propria motu ac
tu. et tenuissimis stridore uocis sibilis suspe
sa. auium murmur simile. et tamen uox reson
ans quasi stridere. Est quoque uolatilis est.
sed et quadrupes quod in aliis auibus reperi
tur solis. non te moueat quod dicitur acta et
suspensa. quia ista adiectiua non ref
feruntur ad uespertilionem. sed ad auem. quasi diceret
uespertilio est auis acta et suspensa et cetera.
Vespertilio. nis. masculini generis est. sicut patet
per priscianum qui ait. In o. i. antece
dente quae non sunt uirilia l' principalia.
masculina sunt. ut stellio. gurgulio.
Unichil excipitur.

Vestibulum est locus ante fores.
qui dicitur porticus. uel atrium. Et dicit
ysidorus ethimologiarum. xv. ubi agit de aditibus.
Vestibulum est uel aditus domus priuate.
uel spatium adiacens edibus publicis.
et uestibulum dictum est eo quod eo uestium
tur fores. uel quod aditum tecto uesti
tiat. Vel dicitur uestibulum locus in quo ue
stimur. secundum hugutionem. uestibulum dicitur quasi
uestibulum. quia fuit deae uestae conse
cratum. l' quia prius fuit in templo uestae.

Ca. vij.

Virgilius in. v. eneidos. optime descri
bit uestibulum inferni dicens. Vestibu
lum ante ipsum primisque in faucibus or
ci. luctus et ultrices posuere cubilia
flamme. pallentes que habitant mor
bi tristis que senectus. et metus et ma
le suada fames ac turpis egestas.
terribiles uisu forme. letumque labor
que et cetera. hic orcus dicitur infernus. ab or
ce. quod est receptaculum. quia semper paratus est re
cipere. unde quidam uestibulum. a uesta quae est
sine. et sto. quasi sine statione. quia intro
euntes non stant in illa parte. immo mor
antur. sed transeunt in interiorem partem domus.

Vestigium est signum pedis. pri
ma planta impressum. et com
ponitur a uestis et ago. quia quasi uesti
tur pedibus. et ipsi terre. quasi quibusdam
uestibus se tegunt. Vel dicitur uestigi
um. quia uie peruenientium uestigiis
uestigentur. id est agnoscantur. Unde se
pe dicitur uestigium signum. et inde dicitur
uestigio. as. id est uestigiis inquirere.
et per sincopam uestigo. gas. id est inqui
rere explorare. Et dicitur uestigare quasi
uestem agere. Ita dicit hugutio.

Veteranus. na. num. dicitur senex. de
crepitus. emeritus.

Vexillum diminutiuum est a uelum. li.

Viaticus dicitur uictus qui necessarius
est in uia. ad expendendum. et
defertur in uia. Unde uiaticum dicitur
corpus domini quia exhibitum est nobis uictus
in uia. Unde et uiaticus. ca. cum. id est in
uia necessarius. uel delatus. uel in uia sus
tentans. Ita dicit hugutio.

Vibro. bras. dicitur resplendere.
et crispare. concutere. ad iaculandum.

emdat

ul' iaclan

ul' iaculari sic̄ solem̄ cum minu
ta uirga. Ita dicit huguicō.
Vicia. uicie. genus est legumi̅s.
et dr̄ a uincio. q: uinc̄ ptinus. et
uitunt̄ i quibusdam ptibz. vl' dr̄
uicia a uicio. q. uiciosa. q: mala
est. ul' dr̄ a uicia qd̄ ē uictoria. q:a
uictores in̄ coronabant̄. vn̄ ysi.
ethiol'. x. Pruicax pp̄ dr̄ qui i ppo
sito suo ad uictoriam pseuat. pru
cax corripit mediam sillam. Anti
qui. n. uiciam dicebant. q̄m nos
Cā. iiij. uictoriam. credo q in̄ dicit̄ hec
herba uicia. i. uictorial'. Jo. xvij.
Vicia dr̄ q uix ad triplicē pueni
at fructu. cū alia legumia pueni
tu hēant fertilem. vn̄ uirgili' i
scd̄o georg. aut tenuis fetus uicie.
tristis q: lupini. sustulis.
Vicissim aduerbiu. i. p uices.
ul' alt'nati. vn̄ h vicissitu
do. i. uicis alt'natio. ul' retributio.
Vicium dicit̄ a uincendo. i.
ligando. q: uincit. i. ligat
uiciosum. 7 in̄ vicio. as. dicit̄
corrumpe q: uicia corrumpunt.
Vici castella. 7 pagi. q nulla dig
nitate ciuitatis ornant̄. s:
uulgari hoim cuentu uincunt̄.
colunt̄. 7 pp̄ puitatem sui maio
ribz ciuitatibz attribuunt̄. Vic' a
dcūs ab ipis hitatonib' ul' q uias

hēat sine muris tantu. est aut̄ sine
munitōne muror. lz 7 vici dican
tur. ipe hitatōnes urb. Dcūs aut̄
uicus eo q sit uice ciuitatis. ul' qd̄
uias hāt sine muris. vn̄ sc̄ ysid
xv. ethim. v agit de edificiis pu Cā. ij.
blicis. Dicitur g° uicus a uice. l'
a uia. 7 in̄ uicul'. diminutiuū. s. p
ua uilla. ul' pua urb hitatio.
Victima pp̄ dr̄ sacrificiū p ho .me.
stibz uictis. sic̄ hostia p uincē
dis. vsus. victima p uictis dat̄. .v.
hostia p supandis. 7 erant uicti
me maiora sacrificia q hostie. alii
uictimā dcām p... putauerunt. q:
ictu pcussa cadebat. ul' q: uincta ad
aras ducebat̄. Ita dic̄ ysid. ethi.
vi. Et in̄ dr̄ victimo. mas. i. sacri Cā. xix. c.
Victima dr̄. q. ictima. ficare.
et dr̄ ab. ico. icis qd̄ ē pcutere. et
ipponitur. u. p pthesim. ul' dicit̄
a uinciendo. q. uinctima. 7 tūc sb
trahitur. n. p sincopā.
Vidua dr̄. q. a uiro idua. i. se
pata. Nam iduo. iduas. dici
tur sepate. vide. s. v exponit̄
id. i tractatu de lrīs. vsus. fert .v.
defuncto mlr uiduata marito.
Villicus dr̄ uille gubnator. s:
dcūs. q. uille custos. 7 inde
uillico. cas. officiū uillici exercere.
et in̄ dr̄ uillicatio. i. uillicandi ac

tio·uille gubnatō·ul' officiū uilli
Vimen·minis·moll' Candi
uurga·ꝛ iūdis· Dicitur aut̄
uimen·eo q̄ hāt uim m̄ltam uigo
ris· Natura·n·eī tal' ē·ut ꝛ si are
fcm abluat̄· uirescat· Ita dic̄ ysid
Cā·vij· ethim·xvij·ū agit de ꝓp̄is noībꝫ
arbor·ūsus finē·
Vinaciū·ꝛ uinariū·id signat.
sꝫ ꝑtens uinū·q̄d ꝛ uinace
num dr̄·et ē·q·fex tort̄ uini·ꝛ
acia illō q̄d remanet ꝑ expssio
nē uini·ꝛ ꝓiat̄ ex·ita dic̄ hugu.
ꝛ cū ultīa expōne acordant expo
sitores osee·iij·dn̄tes·q̄ uinacia·
uuarū sunt pellicle·q̄ remanent ui
℟. no expsso·vn̄ ḡtisim̄·pellos uina
rium·uinacia dic fore tm̄·Et di
cas acinū·q̄d ī uua ēms acutū.
Vinaria·rie·sic dic̄ hu·dr̄ cella·
ū uinū reponitur.
Vincio·cis·dr̄ ligare·ꝛ sic
dicit ꝑsciam̄·facit ꝑticiū uīni·
ꝛ supinū uinctū·vn̄ uinctus·ta
tū·i·ligat̄·vn̄ ī ps̄·vincti spei·i·
ī spe liberatōnis.
Vinū dr̄·q·ī uite natū·ul' dr̄
uinū·q·ā uena·eo q̄ pot̄ eī·
uenas sanguīe cito repleat·vbi
Cā·iij· sꝫ ysid·ethi·xx·ū agit de potu.
vide ul' potos·s·ū expō temulent̄.
Viola q̄dam herba est·cui' flos sub
nuncupat̄·ꝛ hec aut̄ ysid ethim.
xvij·viola ꝓpt̄ uim odoris no Cā·ix·b.
men accepit.
Vipera genus ē sꝑentis uene
nosi·de qua dic̄ ysid·eth·xij· vi Cā·iiij·b.
pera dc̄a·q̄ vi pariat̄·Nam cū
ꝛ uent̄ eī ad ꝑtū ingemuit·catu
li nō expectantes nature solucōm·
corrosis eī latibꝫ·vi erumpūt·cum
mrīs interitu·Fertur aut̄ q̄d mas
culus ore īserto uipe semē expuat.
illa aut̄ ex uoluptate libidīs·in
rabiē uꝰsa·caput mrīs ore recep
tū ꝑcidit·ita fit ut ꝑens utercꝫ
pereat·masculus dū coit·femīa dum
parit·Ex uipa aut̄ fiūt pastilli·
qui tiriaci uocant̄ a ḡcis·v̄sus.
Concipiens morte·parit eā uipera· ℟.
sorte·Nepa suo more·ꝑmoriens
parit·ꝛ coit ore·Vnd̄ sit nepa īue
nies·s·ū exponitur nepos.
Vir dr̄ a uireo·res·q̄ ī mul
tis uiret respctu mlīris·ul'
dicitur a ui·q̄ maior uis ē ī ui
ris q̄ in mlīribꝫ·Dicitur ā uir
mlīas mōis·Etiam ·ī·cor·xi·s·
Qn̄ aut̄ feīus sū uir·eū uocauit q̄
erant paruli·Ite uir accipīe pro
marito·vn̄ gen·iij·b·tulit de
fructu ꝛ comedit·dedit uiro suo·
Et nō q̄d dicit ysid ethim·ix· Cā·viij·
nō nōt cōiugiū·n̄ adiectis eī·uiri uir

tus ẽo ꝛ sm̃ adiectõe quĩgẽ sonat. Itẽ
uir seruũ dicit̃. Vñ leui. xiii. d. c
Confortamĩ ꝛ estote uiri. Vir siue
mlr ꝛc̃. Itẽ uir nõt ꝓbitatẽ. Vñ. i.
ꝛ. iiii. d. Confortamĩ. ꝛ estote uiri
philistim. ꝛc̃. Vñ usus de gẽcismo.
·R· Annus quĩgio. sexu. ꝓbitate uir esto.
Vir nõt etatẽ. spõsũ. sexũ. ꝓbitatẽ.
Virago dr̃. q̃ a uiro acta ꝛ est.
Assũptũ nomẽ a uiri noĩe. ꝛ h̃
denoĩato silr̃ ĩ hebr̃. Is enĩ dr̃ uir. ꝛ
inde dr̃ issa. ut a uir. uirago. h̃ n̄ ꝓpt̃
ill' mlr̃is fuit. nc̃ oĩa ẽ cõmune.
Cã. ii. c. Ita scribit̃ ĩ hystor. ysid̃ ĩ a ď. ĩ. xi.
ethim̃. v̄ agit de etatib' hoĩs. Vi
rago uocata q̃ uirũ agit. i. opa
uirilia facit. ꝛ masculini uigoris ẽ.
Antiq̃. n. fortes feĩas ita uocabãt.
Virtus. tis. tũ. dr̃ uiril'. ꝛ for
tis. ul' uiro honat̃. ꝛ dr̃ a uir.
uiri. ita expoĩt hugu. Et iohs ẽ
costõ dic̃ sup. ac. cmulr̃ uirata nõ
facile decipit̃. Itẽ ecc. xxviii. lin
gua tcia mlres uirtãs deiecit. v̄
aliq̃ dnt̃ uiratas. alii uirutas.
alii uiricas. tñ uiratas n̄ ẽ. In oĩ
bus antiquis biblus q̃s ĩspexi in
ueni uiratas. i. uecũdas. l' timidas.
a uereor. ueris. ut̃ sũ. ueri. q̃d ẽ time.
uecũdari. ꝛ credo q̃ h̃ sit uior lcu.
Virga ꝓp̃e ẽ. q̃ de ramis nascit̃.
Et dicit̃ a uirtute eo q̃ uim ꝑ

mltã in se hãt. l' a uiriditate. l' q̃ pacis
iudiciũ ẽ. q̃ ui regat. Vbi sẽ ysid̃
ethi. xvii. cĩca ꝑncipiũ. Cã. vi. d.
Virectũ dr̃ loc' uiridiũ. loc' ui
riditate plen'. ꝛ dr̃ uirectũ a ui
reo uires. l' pocĩ a uirore. q. loc' uiro
ris. Et n̄ cõis usus obsisteret. dicẽm q̃
uirectũ debet scbi sn̄ .e. sic oliuetũ
mirtetũ. ꝛ alnetũ ꝛc̃.
Virgo a uiridiori etate dcã ẽ. sic ꝛ
uirga. sic ꝛ uitula. alias ab icor
ruptõne dr̃. sic ꝛ uirago. eo q̃ igno
rat feminea pssiõm. Virgo aũt n̄ r̃
te uirago dr̃. si nõ uiri officiõ fungat̃.
Ita dic̃ ysid̃ ethi. xi. v̄ agit de etatib' ·Cã. ii. c.
hoĩs. augt̃ dic̃ ĩ hystor. q̃ ꝑ sinco
pã uigo dr̃. a uirago. gĩs. vsus de g̃
cismo. Vgo pudiciciã nõt. etatẽ q̃z ·R·
puella. Et tñ ĩpp̃e ꝑ uigie pone puellã.
Virgultũ appllat̃. q̃d ad radicẽ
arboris nascit̃. ꝛ q̃si inutile ab
agricol' amputat̃. ꝛ hĩc dem uir
gultũ q̃d ex uirga tollitur. Vbi
sẽ ysid̃ ethim̃. xvii. v̄ agit de ar Cã. vi. d.
boribz. ꝛ dic̃ q̃ ibi. q̃ uigltũ ẽ q̃d de
radice pullulat. ramꝰ q̃ de ipã ar
bore arboris. uirga q̃ de ramis. sm
hug. a uiga dr̃ uirgltũ. s. mltitu
do uirgaꝝ. l' loc' ũ mlte uige hũn
dant. l' ipã uiga.
Viso. sis. si. sere. uibũ desidãti
uui ẽ. Vñ uisere dr̃ cũ desidio

Capesso. desidero capere. Viso. desidero uidere.

uidere. i. deberet facere supinum uisitum. persona
producta. sed non est in usu. Dicitur enim persona. fa-
cesso. et capesso. et uiso. plurimum desiderantia
dicuntur. Significant enim facesso. desidero facere.
frequentatiua enim non possunt esse quia prime con-
iugationis non sunt. et secundum. Supina com-
situm exeunt. ut accessitum. lacessitum. fa-
cessitum. capessitum. Supinum uero habet ubi
uiso. [illegible] quia non est in usu. Visus

.v. dicitur [illegible] uisitat infinitum. sed amicum
uisit amicum. Inuicem [illegible] uiso. sas. frequen-
tatiuum. a quo uisito. tas. a [illegible]
tiuum descendit. uiso. uisis. componitur con-
uiso. sis. inuiso. sis. reuiso. sis. et est
actiuum cum suis compositis. [illegible] Huguccio.

Vita a uiuendo dicitur. quia a dicitur uita.
quasi uim tenens. ethimologia est. et dicitur se.
eo quod uim teneat nascendi. uel crescen-
di. Vnde et arbores uitam habere dicuntur. eo
quod gignuntur. et crescunt. hec sumuntur de ysidoro.

Vitalia. uitalium. dicuntur in [illegible] et propria
intestina. quia ibi uita. i. anima continetur.

Vitta. uitte. dicitur infula. que caput sa-
cerdotis ligatur. et dicitur a uinciendo.
uincas. quod est supra expositum in loco suo.
Item uitta est que crinibus innectitur. qua flu-
entes religantur capilli. Papias
dicit quod infula. idem est quod uitta. Item uitta
est que corona uincitur. tenia autem extre-
ma pars uitte que pendet a corona. omnia
ista sumuntur de papia. ysidorus autem ethi-

C.xxxvi. g. [illegible] ubi agit de cingulis sic ait. Vitta

[illegible] que ea pectus uincitur. ad instar ui-
tis ligamentis.

Vitis a uinciendo dicitur. quia uinci-
tur. i. ligatur. sed secundum ysidorum. ui-
tis dicitur eo quod uim habeat citius radican-
di. Alii putant uites dictas quod inuicem
se uittis innectant. uicinisque arbori-
bus reptando ligentur. Est natura fle-
xibilis quasi quibusdam brachiis quibusdam quecumque
comprehendunt stringunt. et quia in locis se
competentibus dicitur est. [illegible] quod sit labrus-
ca. quid sarmentum. quid malleolus. quid flagel-
lum. quid [illegible] quid palmes. cum quo
et principium corporis. hic alie partes ui-
tis breuiter annotentur. [illegible] sag-
ittam uocant in ... nouissimam partem
surculi. sunt quia longius recessit a matre
et quasi prosilit. sed quia acumine tenu-
itate teli speciem profert. Capreoli dicti
eo quod capiant arbores. sunt enim cincinni
sunt uiticuli quibus se innectere uites
et suspendere solent arboribus. quo a-
minicula freti prohibentes uentos ac
turbines contine quasi [illegible] etc. Corim-
bi sunt anuli quos ligant quibus proxima
et comprehendunt. ne longius lassati palmi-
tes uentorum flatibus dissipentur. Item
nota quod uitibus inter cetera magis ista con-
ueniunt. oblaqueatio. putatio. propaginatio.
fossio. oblaqueare est circa codicem
terram aperire. et ubi lacus efficere.
hec aliqui excodicare appellant. puta

re est. uirgam ex uite superuacuã re
secare cui flagellis luxuriat. putare
enim dr̃ purgare. i. amputare. cappisi
nare uõ ẽ flagellũ uitis cũ terre similitũ
strīnere. ⁊ qui porro pinge. q. hec cappi
gies cappigiatõne terre. fodere uõ ẽ fo
supta — ueam facere qui fouie. eã istã sic de
Ca. v. — ysid. ethi. xvii. ubi agit de uitib;.
Vide ũsus inf positos ubi expõ uua.

Vitrũ dr̃ eo q uisu perspicuita
te placeat. In aliis. n. metal
lis quicquid intus est continet. abscon
dit. in uitro uõ quilibet liquor ul' spẽs
qual — qualiter ẽ intus. tal' exterius declara
tur. Vbi sic ysid. ethiol. xvi. Ca. xv.

Vitulamen a uite dr̃ planta illa
infructuosa q nascitur a radi
ce uitis. ul' ubicumq dũ caperat ut sit
nal' tel ut dicit. quelibet talis planta dr̃
a uitulo. qr nascitur in terra a uitul' ara
ta. Vn in lib sapie. Spuria uitula
mina nõ dabũt radices altas. Vide
sup ubi expõ spuri.

Vitulus. ⁊ uitula dicit a uireo. ui
res. q. a uiriditate. i. uiridi
etate. ul' dr̃ uitul' a uita qr dignus
sit uita. Ita dic hug. ⁊ sumit de. xii.
Ca. j. c — ethimol'. Vitula i dr̃ q̃dam dea. s. le
ticie. ul' uictorie. ul' festũ illi' dee. ul'
exultatio uictorie.

Vitupero. ras. dr̃ reprehendere aliquid
turpe obicere criminari. Ita dr̃
vitupero. ⁊ est compositũ a uitio ⁊ paro
ras. Vn uituperare aliquid turpe quasi
in uita alicui parare. Vsus dyales de g
cismo. Obloquitur qui clam personã — R.
sperit honestã. Exprobrat in facie presen
tis turpia dicens. Corrigo disciplin
a reprehendo uitiũ uicosũ. Illũ uitu
pero de quo crimina dico.

Vlcus. i. apostema. dicitur ab oleo.
oles. quasi olcus. qr fetet.

Vlmus quedam arbor est. de qua dicit
ysid. ethim. xvii. Vlmi nomen ac — Ca. vij. e.
cepit. q uliginosis locis ⁊ humidis me
lius proficit. Nam in montanis ⁊ aspe
ris minus leta ẽ. ⁊ sic dic ysid. ethimol
xv. ubi agit de agris. Vligo humor — Ca. xiij. f.
terre ẽ nũ' ab ea nunquam recedens. Vn
uliginosus ager est sp̃ uuid'. Ara
hũtus dr̃ qui alii siccatur.

Vlna sm quosdam. utriusq manus
extensio ẽ. scdm alios cubitus.
quod magis ũm est. qr grece ulenos cubi
tus. latine dr̃. Vbi sic ysid. ethimol. xi. — Ca. j. c.
Item ulna dr̃ quedam mensura. Vn g
cismus. A cubito susp dimisso dr̃ ulna. — v.
Atq per cubitũ nos dicimus esse lac.

Vlula sic ait ysid. ethi (tum)
mol. xii. auis ẽ a planctu ⁊ — Ca. vij. d.
luctu noiata. cũ enim clamat. aut
fletũ imitatur aut gemitũ. Vn ap
augures. si lamentetur tristicia ta
cens. oñde fertur prosperitate. Item iglo.

ysa·xiii·q·d̄r· Ulule aues sūt mag-
nitudis cornicē· que figentes rostrū
ī lutū· horrende strident· In ꝑpria
scribitur· q̄ sūt aues hec nocturne q̄s
uulgo gauiones dn̄t·

Umbilicus ē mediꝰ locꝰ corporis·
sic dc̄ꝰ· eo q̄ sit umbo illorum·
unde ⁊ umbo appellat̄ locꝰ ī medio
clypei· a quo dependet· ex eo· n· ī utero
īfans pendet· ex eo ⁊ emittit̄· eadē
ibi scribuntur ī ꝑpria·

Umbra est aer carens sole· dc̄a ꝗ
ūsic· q̄ fiat cū solis obicimur ra
diis· Est aūt mobil̄ ⁊ sc̄a ex solis ē
cursu· ⁊ ex motu uentorum· Nā ꝗcies
mouemur ī sole nobiscū motu uide
t̄· q̄ ū radiis obsistim̄· ꝑim lum̄ illi
aufim̄· sic ⁊ igredi nobiscū umb̄· ⁊ gs
sus nr̄os uidet̄ imitari· Ubi sūt ꝗ̄sto
ethiol̄· xiii· ūbā de arthu ⁊ nubibꝰ·

Una· i· ꝑic̄· adubiū ē Ceffib̄z
ꝯgregandi· ⁊ h̄t acutū accentū·

Uncinus· cini· id ē q̄ C ī fine·
uncus· dicit̄ enī sic· unco· cas·
i· curuare· ⁊ in unc̄· ci· cū· i· curuꝰ·
⁊ hic uncus· ci· instr̄m curuū ad ca
piend̄· ⁊ h̄ uncinꝰ· cini· id· tn̄ alex̄
neqꝫm uidet̄ ponē dc̄m dicēs in ū
sibz sius sup exod̄· Uncus ⁊ uncinꝰ
ere· ⁊ crochet t̄ sigit̄· ⁊ ꝑducit hec
sillam ci· Inuenit̄ aūt ꝗtra illos qui
dn̄t· q̄ uncinus ē diminutiuū ab unc̄

ꝰ id dn̄t q̄ dz ꝑlatimā corripe· ⁊ horum
opionem bene ꝯꝑbat dicens· Si un
cus ex se faceret diminutiuū· faceret
unculus· ul̄ uncellus· sic saccus· sac
culus· ul̄ sacellus· Est ḡo uacteñ de
noīatiuū· dz aūt uncinꝰ· q· uncan̄·
ab uncando· q̄ curuus est· ul̄ q̄ un
cat· i· curuat ramos ⁊ attrahit ad
carpendos fruct̄· Vn̄ dic̄ ī uīsib̄ sc̄
tamos· Unco dat uncinos ⁊ eos n̄ ·x̄·
ꝑturit unc̄· q̄ aūt dz uncinꝰ· q· un
coꝰ ⁊ q̄i ungue cedens· ab ungue
⁊ cedo· dis· ethiolia ē pcō q̄ q̄ꝑo·

Unctonus oleum· ul̄ unguen
tū scm̄ de· iiii· fiebat aroma
tibus· Aroma ab dz q̄lib̄z pigmē
tū q̄d odore suo· aera inficit· q̄i aer
aeroma· Sumebant̄ quid q̄ngen
ti sicli ūguultorum ꝑme· i· ꝑcipue mir
re· et ē mirra arbor q̄ ḡte smirna dr̄
·v· cubitorum· q̄ ē ī arabia· cuiꝰ uir
gulta arabes exurit· ut meliꝰ pu
lulent· ⁊ fructificent· ex quorum rado
re ꝯhient ītollabil̄s morbos· n̄ fumo
storacis amittent· Cinamomi du
centi q̄ q̄nquaginta sicli ⁊ calami to
tidem· Casie uo q̄ngenti· Et est
cinamomū uirgultum ī die· l̄ ethio
pie· duorum cubitorum dc̄m· q· cānamo
mū· q̄ꝛ ramos cānne sbtiles h̄t cala
mos ⁊ replicatos· Calamꝰ uo ē sp̄es
aromatica· iux̄ libanū· Casia in

aquosis nascit(ur). crescit i(n) immensu(m). od
orem reddit. h(ec) redacta i(n) pulverem (et)
oleo olivar(um) mixta hin(c) efficiebat(ur)
op(er)e pigmentarii. (et) dicebat(ur) s(an)c(t)u(m) unc
tionis. u(e)l unguentu(m) s(an)c(tu)m. exo. xxx.
f. Ita scribi(tur) i(n) hyst(oria). p(ro)p(he)tes isti ung(uenti)
plenius exposuit. (et) i(n) locis suis.

Unda q(ua)si eunda. d(icitu)r sup(er)ior p(ar)s aq(ue).
Vn(de) ysid. ethim. xiii. u(bi) agit
de abisso. dic(it) sic. aqua est statua (et)
sine motu eq(ua)l(is). vn(de) aq(ua) d(icitu)r q(ua)si eq(ua). Vn
da u(er)o eminens liquor. q(ua)m (sem)p(er) i(n) mo
motu e(st). n(on) e(st) unda p(er) se aq(ua). s(ed) aq(ua) in
motu q(ua)si ab eundo (et) redeundo. unda
uocata est.

Unguis a g(re)co trahit origine(m).
Onis enim g(re)ce. unguis latine.
Vn(de) h(ec) ungula. u(e)l d(icitu)r unguis ab
ungo. gis. Versus i(n)fra p(ro)ximo positos.

Ungula. id e(st) q(uo)d onica. vide. s(upra).
u(bi) expo(nitur) onica. It(em) ungula p(ro)
p(ro) ungue. vn(de) ysid. ethim. xi. Vn
gulas ex g(re)co uocam(us). Illi en(im) has
onicas dic(unt). (et) dic(untur) p(ro)p(ri)e ungues ho
minu(m). (et) aviu(m). Ungule aut(em) cetero(rum)
alium. Versus. Ungues s(un)t ho(m)i(n)um p(ro)p(ri)e
p(ro)p(ri)e q(ue) volucru(m). Sic avib(us) bruto de(pu)
tatur ungula cuivis. It(em) un
gula e(st) gen(us) tor(men)ti. vn(de) ysid. ethi
mol(ogiarum). v. u(bi) agit de penis. Ungule
d(i)c(t)e q(uo)d effodiant. hec (et) fidicule. quia
his rei i(n) eculeo torquent(ur). ut fides i(n)
uenia(n)t(ur). eculeus aut(em) dict(us) q(uia) exten
ditur.

Unicornis masculini ge
neris. siue h(ic) unicornu(u)s. mo
noceros. (et) rinocos. siu(e) rinocon. no(m)i(n)a
s(un)t eiusdem aialis. q(uo)d unu(m) cornu h(abe)t in
fronte. vide. s(upra). u(bi) expo(nitur) rinocon.

Vociferor. aris. d(icitu)r clamare.
vocem ferim emitte(re). (et) q(ua)n(do)q(ue)
ponitur simpl(icite)r p(ro) loqui.

Volutabru(m) d(icitu)r locus cenosus.
i(n) quo porci voluu(n)t(ur). (et) e(st) (com)posi
tum a voluo. uis. u(e)l p(ro)ci a voluto
rio. (et) apex. apri. Vn(de) volutabru(m) q(ua)si
volutariu(m) apro(rum). i(d est) porco(rum). u(e)l sim
pliciter diriuat(ur) a voluto. tas. q(uo)d e(st) fre
quent(er) volu(er)e. q(uia) volutant(ur) i(bi) porci.
(con)sumptiue a(utem) accipit(ur) volutabru(m). p(ro) q(ua)li
turpitudine. i(n) q(ua) ho(mo) i(n)uoluit(ur). vn(de) dicit(ur)
volutabru(m) uicio(rum).

Vorago. a uorando d(icitu)r edacitas. gu
lositas. (et) q(uia) gulosus (et) vorat o(mn)ia (et)
(con)sumit. Ideo vorago (con)sumptiue poi
tur p(ro) (con)su(m)ptione (et) destructione. Q(uia)
ei (con)sumitur. (et) destruitur q(ua)si deuoratu(m)
uidetur. Vn(de) d(icitu)r uorago ciuitatis p(ro)
ruina. u(e)l destructione. It(em) q(uia) homo
uorax. q(ui) no(n) pot(est) i(m)pleri cibis. Ideo
uorago p(onitu)r p(ro) loco p(ro)fundo (et) i(n)saciab(ili).
(et) i(n)explebili. sic est baratru(m).

Vertex. ticis. ap(u)d antiquos di
cebat(ur). q(uo)d ap(u)d nos d(icitu)r ~~ur~~ uertex.
vnde in antiquis biblijs i(n)ueniatur

sap. xiiii. f. lignum curuum et uorticibus
plenum. Vnde modum libri habent uerticalibus ui
de. s. Vnde componitur uertex et uertigo. Item uor
tex appellatur circularis reuolutio aque.
sic solet fieri ex nimio impetu aque. et ubi
sunt magne fouee in aqua. Vnde uirgi
lius eneidos. vi. a. Fluuio tiberinus ameno.
uorticibus rapidis et multa flauus ha
rena. In mare prorumpit. Item oui
dius methamorphoseos. ix. a. uorticibus que sepius
erat atque inpiuius amnis.

Vpupa quedam auis est cuius ex
posicio ponitur. s. in proprio loco dictio
num incipientium ab h.

Vr chaldeorum nomen est ciuita
tis. secundum iosephum in qua aram se
pultus est. Vide s. fine dictionum que in
cipiunt ab h. Sed secundum remigium non
incipiat ab h. sed simpliciter ab v. Vnde
dicitur in interpretationibus. vr. lumen uel
ignis. seu incendium. uel fenestra.

Vrceus uas est aquarium. uel ur
ceolus diminutiuum. et dicitur ab orce:
quod est recipe. Vnde hec orca huius orce. id quod
urceus. et hec orcula diminutiuum. id quod
urceolus. Ita dicit hugutio. et sumitur ab
ysidoro. ethimologiarum. xx. ubi agit de uasis Ca. vj.
aquariis.

Vredo. dis. dicitur corrup
tio ex urente uento procedens.
qua sitientes segetes aduste uidentur.

Vrgeo. ges. si. gere. sum. in campo.
ita declinat hugutio secundum priscia
num. id est id quod stringere. coercere. stimu
lare. Et non quod aliquo modo in sbci
cent preteritum et supinum habet ubi urgeo per
concedentiam genitiui et actiui habet nominis ur
sus ursi. sed in hoc non sequitur priscianum.

Vrina dicta siue quod urit. siue quod ex
renibus egreditur. cuius iudicio
et salus et egritudo futura monstratur.
qui uulgo locium dicitur quod eo lota. i. mun humor
da uestimenta efficiantur. Vnde sicut ysidorus

Vrsus fertur dictus ethim. xii. Ca. j.
quod ore suo formet fetus quasi
orsus. Nam aiunt eos informes ge
nerare partus. et carnem quandam nasci:
quam mater lambendo in membra componit.
sed hec inmaturitas partus facit. deinde
.xxx. die generat. Vnde euenit ut preci
pitata fecunditas informis procreet.
ursorum caput inualidum est. uis
maxima in brachiis et lumbis. Vnde
interdum erecti insistunt. Vnde sicut ysidorus
ethi. xii. ubi agit de bestiis. uel potest Ca. ij.
dici ursus ab urgeo. ges. quod for
titer urget. i. stringit quod apprehendit.

Vrtica ex eo uocata quod tactus
eius corpus adurit. est enim omnino ignee
nature. et tactu prurit. Vnde et pru
riginem facit. Vnde dicit macer de vi
ribus herbarum. dicitur urticam quam grece
acaliphe dicat. frigida non modice
uis illi dicitur esse. Vnde non inmerito nomen
sumpsisse uidetur. Tacta quod exurat di

gitos urtica tenentis.

Ca. xxv. Usura est excrementum pecunie mutuate. Unde dicit ysidorus ethimologiarum v. ubi agit de rebus. Usura est incrementum fenoris ab usu eris crediti nuncupata. Unde usuro. ras. i. usuram facere.

Usurpo. pas. dicitur quasi usu rapere vel in usum rapere. sive in usum habere. Item dicit hugutio. et dicit quod componitur ab utor vel ab usus. et rapio. pis. secundum propriam usurpare dicitur presumere vel illicite uti. et est verbum activum.

Usquequo. i. aliquantulum. adverbium est quantitatis. Unde in psalmo. Convertere domine usque et cetera. Item usque. i. undique adverbium loci. Unde zach. viii. c. usque venient populi. i. undique dicit glosa. Item usquequo. i. quousque vel quamdiu adverbium est temporis ut ibi. Usque domine obliviscetis me in finem. Item per contrarium adverbium est temporis. Unde i. mach. i. c. sacerdotes psallebant hymnos consuetum usque tum est sacrificium. et semper ad modum dactili debet pronunciari in glosa prosa.

Ustulo. las. id est quod urere. vel incendere. et formatur ab ultimo supino huius verbi. uro. uris. ussi. ustum. tu. addita lo. fit ustulo. et corripit hec sillaba tu. Unde ii. esdre. iiii. f. Ubi in intitulo habet. et sit sacrarium holocausto hostilare matutinum cotidie. alicubi invenitur est varie. Credo autem sic supra dictum est quod hostilare nichil sit. nec estuare debeat esse littera. sed ustulare. i. incendere vel urere. quod in titulo est. Jussit dari per annos singulos talenta. xx. donec perediciretur. et sint annis holocausta immolari cotidie. Si vis ethiologizare hostilare. i. hostias litare vel hostias libare vel quocumque modo volueris.

Uter. utris. vas est vinarium et cetera que de corio. et dicitur uter ab utero. eo quod ad modum uteri amplus sit. et inflatus.

Uterus proprie est venter mulieris. Unde ysidorus ethimologiarum xi. Uterum solemulieres habent in quo concipiunt. ad similitudinem cauliculi. tamen auctores uterum pro utrusque sexus ventre plerumque ponunt. Vocatur autem uterus quod duplex sit. et ab utraque parte in duas se dividat partes que in diversum diffuse ac reflexe triplicantur in modum cornu arietis. vel dicitur uterus eo quod intrinsecus impleatur fetu. Aqualiculus autem proprie porci est. Unde non dicitur aqualiculus. Ca. j. sed potius ubi expeditur alvus.

Uterini. dicuntur proprie qui ex eodem utero. et diversis patribus sunt orti. quia uterus tantum mulieris est. Unde dicitur uterinus. na. num. patribus

Uva dicitur ab humore. eo quod humida. Unde ysidorus ethimologiarum xvii. Uve dicte Ca. v. quod intrinsecus humoris sint plene. succi que et pinguedinis. Non illis quos post alexandrum nostrum Pampinus est folium.

vitis ramusculus h'. palmes sarm
tu. ram' p'lius ab illa. Componunt
uue quas uuis botrie racemos. Ho
rum folliculi t' sint uinacia clau
dunt. Arillos. acini sit huius t' sig
ficati. folliculus turget. arilli gla
rea inpleta. It' no q' d' uua more
q' pendent ad mod' uue. t' e' sp' hu
mida. Vn uuula d' nuitum. Ite
no q' uua d' mltor' gnor' aduna
tio. Racem' d' vnu gnul. botr' d'
ogg'gato uuar'. qd gallice d' moi
sine. glarea d' huior racemi. Vi
naciu d' follicl's i quo glarea co
tiet'. Arillus e' granellu. qd e' i race
mo qd alio noie d' acinus. t' ita i
telligendi st'. h'. dca illus.

Vua passa multis modis fit. Ali
qui torq't illos p qd uua depe
det a uite. Ita q no possit hu'or
ult'' ad uua ascende. t' s' pmitti
tur p aliquot dies exsiccari a so
le. t' h' d' uua passa. ppt calore so
lis q' pati'. t' est optia ad comede
du. Alii racemi iuoluu't i pampi
nis. i. i folus uitis. t' colligant fo
lia illa cu filo. ne racemi disgre
tur. t' post prius extract' de cliba
no. qn calor e' tempat' ponut' in
racemi clibano sic iuoluti. t' aliq'diu exsic
cantur ibide. t' sic exsiccati d'r uua
passa. ppt calorem q' i clibano susti
nuit. Sili modo i fumario q'n fit
uua passa. t' pot' uua siccari p tot' passa
annu silr. t' i succidio osuatur. Vn
dic' alex' nequa. Dant uuas passas
clibanus. fumaria. pleb'. Succidiu
reliquis. pociores sol parit uuas.

Vua proqua. i. prox. d' uua
pmatura. q' proquit' a sole.
i. ante alias ad matitate pducit'.
p'sius. proq'. ul' prox. e' pmatura
sit uua.

Vulgus d' plebs. ppls pmis
cuus. ul' passim i h'itans. m
ultitudo. t' dicit' a uolo. uis. eo q
vnusquisq' faciat qd uult. Et d'
pstiani. q uulgus tm masclini g
neris g'tis iuenit'. Vn scdm g
gorium scrib' iob. xxiiii. Et uul
gu pauperu spoliaunt. ubi aliq
uulgus paupu corrigunt. l' for
te corrupitur. Ite a uulgo dicit'
uulgo. gras. i. publicare. Ite iste
ablatiuus uulgo. po' aduerbialit' sic' je.
iii. a. Vulgo d' t' c'. i. ubiq'. ul' p
uulgus siue uulgarit'.

Vulnus a ulc'. ita distigut'.
q' uuln' ad aiam refertur.
Vlcus uo iuctitu uulni'. Ita dic'
papias. ysidor' xo dic' i. iiii. ethi
mol'. q' uuln' e' qd ferro fit q' ui. Ca. viii.
Vlcus uo e' ipm putredo. Vn dica
tur ulcus. q. olcus ab olendo. sic

supradictum est in loco suo.
Vulpes dr̄ q̄si volupes. Est enim
volubilis pedibus et nūq̄m rectis
itineribus sed tortuosis anfractibus
currit. fraudulentum aīal insidiis
decipiens. Nam dum non habet escam
fingit mortem. sicque q̄i descendentes
ad cadaver aves rapit et devorat.
Cā. ij. Ita dicit ysidor ethimol. xii. nec
dr̄ dici vulpis. in nominatiuo. Dic ei
priscianus agens de diminutivis. in es. produc
tam desinentia. feminina. tercie vl'
quinte declinationis. abiecta s.
assumunt. cula. et faciunt diminutiva.
servant. e. productum ut vulpes. vl'
Vultur avis rapax cupida rerum.
est. de qua dicit ysid ethimol.
Cā. vij. xii. Vultur a volatu tardo. nomina
tus putatur. Vultur dr̄ q̄. vola
tu tardo. vl' volans tarde. Nam pro
corporis magnitudine. prepetes volatus non ht.
harum quedam dicuntur concubitu non mis
ceri. et sine copula concipere et generare
natos que eam pene usque ad centum
annos procedere. Vultures autem sicut et
aquile. etiam ultra maria cadavera sen
tiunt. Altius quippe volantes.
multa que ex montium obscuritate
celantur. ex alto illi conspiciunt.
Vultus dicitur. quia per eum volun
tas animi ostenditur. secundum vo
luntatem enim in varios motus
mutatur. Ita dicit ysid ethimol. xi. Cā. j.
Dicitur autem a volo. vis. et assig
nat ysid differentiam que inter faciem et vul
tum dicitur ibidem. facies ... dicta est
ab effigie. ibi enim est figura hominis.
et uniuscuiusque cognitio. facies simplici
ter accipitur. de uniuscuiusque naturali aspectu.
vultus autem animorum qualitatem significat.
et hoc idem dicit papias. sed per alia verba. fa
cies inquit est naturalis oris. habitus et
mutabilis. Vultus autem per rerum actus
pro qualitate. varius et commutabilis. et inter
affectione animi modo letus. modo tristis.
Unde vultuosi dicuntur tetros. vel qui sepe
Vulva dr̄ qui val Commutant.
va. i. ianua ventris. vel que se
men recipiat. vel que ex ea fetus pro
cedat. Ubi sic ysid ethim. xi. Cā. j.
Uxor quasi unxior. ab unguen
to. dr̄ que antiquitus oleo uxor
es ungebantur. vide ysid ethim. ix. Cā. viij.
Xandicus. macedonum lingua. men
sis aprilis dr̄. Invenitur in
Xandicus. ii. mach. xi. g. et xii.
Xps. a crismate est appellatus. i. unc
tus. preceptum. n. fuerat iude
is. ut sacrum conficerent unguentum. quo
perungi possent hii qui vocaban
tur ad sacerdotium. vel ad regnum. et
sicut nunc regibus indumentum purpure
insigne est regie dignitatis. sic et
illis unctio sacri unguenti no

men ac potestate regia conferebat.
et inde xpi dei a crismate quod est unc
tio. Nam crisma grece latine unctio
dicitur que in domino nomine accomodauit
facta spiritalis quia spiritu unctus est a deo pa
tre non utique oleo uisibili. sed grie
dono quod uisibili significatur unguento.
Non est autem saluatoris proprium nomen xpus.
sed communis nuncupatio potestatis. Dum
enim dicitur xpus commune dignitatis no
men est. Dum ihc xpus proprium est uocabu
lum saluatoris. xpi autem nomen nunquam
alibi omnino in aliqua gente fuit. nisi tantum in
illo regno. ubi xpus prophetabatur et unde uen
turus erat. Ita dicit ysidorus. ethimol
Ca. ij. a vij. Ipse in primo xpus. quia grecum est. debet
Ca. xiiij. scribi per x. scilicet xpisma. sic grece autem
quibus scribitur apud grecos sunt chi. i. c. al
piritum. ro. i. r. Sima. i. s. et a pe
nultima. i. superior tertius. Vnde qui sic
scribitur xpus. non sunt latine littere. sed grece.
vide. s. ubi exponitur ihc. in fine.

Zelus sic dicit papias. dicitur inui
dia. siue contentio. Inter zelum tamen
et inuidiam hoc interest. quia zelus in bonam
partem accipi potest. qui cum quis nititur
ea que bona sunt emulari. et in malam p
tem cum quis dolet alium esse se meliorem.
Iste zelus inuidie est. Inuidus uero qui
felicioribus inuidet. aliena felicitate tor
quetur. dum dolet se ei non esse silem. et sic
inuidia nunquam accipitur in bono.

Secundum hugucionem. zelus dicitur inuidia.
emulatio amor emulatio. siue in bono.
uel in malo. et inde dicitur zelo. las. actiuum.
et zelor. aris. deponens in eodem sensu. i.
amare. uel inuidere. uel emulari. siue secundum
per inuidiam. siue per amorem. Item a zelus.
hic zelotes. i. emulator. In hystoria
autem numerorum. v. dicitur sic. zelus proprie
dicitur amor uiri in uxorem. per quo non potest
sustinere ut alii misceatur. Vnde uir dicitur
zelotes. zelotypia. uero quandoque dicitur me
chia. et zelotypus adulter. Solet quoque ze
lotypia dici sola suspicio adulterii. de
quo agitur in. v. numerorum. Secundum uero
quod zelus est amor uiri in uxorem. per quem
nequit sustinere alterius [illegible] ad ipsam
accedere. dicitur deus a zelo zelotes. quia non
permittit animam sibi desponsatam for
nicari. post deos alienos. Symon uero
apostolus zelotes dictus est a uico galilee.
chana. ubi aquas dominus conuertit in uinum. cha
na enim zelus interpretatur. et inde chananeus.
. i. zelotes. Zelus componitur cum typus.
quod est figura. et dicitur zelotypus. pa. pu. i.
zelo plenus inuidus. suspiciosus. qui habet
suspicionem de uxore sua. qui cum
cruciatu mentis castitatem suat ux

Zio apud hebreos dici oris.
tur mensis. maius. sic dicit glosa.
in. R. vi. et est indeclinabile secundum rem
suum. qui dicit in interpretationibus. Zio.
ductio. uel oliua. Sed magister in hystoria.

diat mense sexto. qui zius apud hebre
os dicitur. apud nos maius. cepit salomon e
dificare templum domino. Neutrum sper
nendum puto. primum dico tenendum.

Zizania quedam herba est. de qua
Ca° dicit ysidorus. ethimologiarum. xvii. zizanja
nia quam poete semper infelix lolium di
cunt. eo quod sit inutile et infecundum. et est
feminini generis in singulari. licet quidam di
cant hoc zizanium uel zizania. In plu
rali est feminini generis et neutri. Unde uersus.
R. Est zizania. sed zizania plurali neque.

Zona grecum est. quam illi zonarium
nos cingulum appellamus. Ita dicit
Ca° xxxi ysidorus ethimologiarum. xix. ubi agit de cingu
lis. Item zone dicuntur quidam circuli siue
regiones celi. de quibus dicit ysidorus ethi
Ca° xxxi mologiarum. iii. Zone celi quinque sunt. quarum
distinctionibus. quedam partes temperie sua
incoluntur. quedam inmanitate frigo
ris aut caloris. inhabitabiles existunt.
Que ideo zone uel circuli appellantur. eo quod
in circumductione spere existunt. Vide trac
tatum de spera.

Zorobabel. apud hebreos ex tribus
nominibus integris creditur esse com
positum. zo. iste. ro. magister. babel.
ipse babilonia sonat. et efficitur no
men zorobabel. Iste magister de ba
bilone in babilonem ortus est. ubi et
princeps iude extitit. Verba sunt ysidori
Ca° vii. ethimologiarum. vii.

Expliciunt expositiones difficiliorum
uocabulorum de bibliotheca per ordi
nem alphabeti. Deo gratias.

Hic ego doctorum compegi scripta sacrorum
Floribus auctorum. loca certa notando librorum
In serie quorum textus patet. hic positorum
Premia cunctorum. estimator que bonorum
Lux occultorum. via ueri. dux dubiorum
Sit tibi celorum rex gloria. culmen honorum
Quod completorum dans hic in meta laborum
Gens egenorum nummo quod dego minorum
Te precor ipsorum comitem me fac meritorum
Sorte beatorum quod sim uiuit unus eorum
Amen.

Hic liber est scriptus qui scripsit sit be
nedictus. In secula seculorum. Amen.

Hic liber est beate marie regalis montis
Qui titulum deleuerit. uel ab ecclesia
furtiue alienauerit hunc librum. Sit
a deo anathema maranatha.

Explicit iste liber sit scriptor crimine liber

C. 6. tract. ii. c. lib. xiii.

Ms. Codex 722

~~MS Latin 39~~
Ms. Codex 722

1955 (85459) BA Gen 5

55M-3

INCIPIT VOCABULARIU

BIBIL.. ALPH.

Mss SUR VELIN